B.J. 245 / 338 313

Bergier Diction. Theol.
vol. 11. fol. 6.

THE
WILLIAM R. PERKINS
LIBRARY
OF
DUKE UNIVERSITY

Universitas · Dukiana · Eruditio · et · Religio

Rare Books

E.2
E1-M

NOTITIA
CONCILIORVM
SANCTÆ ECCLESIÆ,

In qua elucidantur exactiſſimè tùm ſacri Canones, tùm veteres, nouique Eccleſiæ Ritus, tùm præcipuæ partes Eccleſiaſticæ Hiſtoriæ.

AVCTORE

IOANNE CABASSVTIO

AQVISEXTIENSI PRESBYTERO
Congregationis Oratorij Domini
IESV.

VENETIIS, M. DC. LXIX.

Apud Paulum Balleonium.

Superiorum permiſſu, & Priuilegio.

C113N

LECTORI.

PAVCIS præmonendum te Beneuolum Lectorem duxi, quæ fuerit huiuſce Operis origo, & ratio. Cùm me Comitem ſecum proficiſci iuſſiſſet Romam Patronus, ac Dominus meus meritis æquè, ac dignitate Eminentiſſimus Hieronymus Grimaldus Aquarum ſextiarum Archiepiſcopus, Princeps generis ſplendore, ingenij dotibus, morum ſanctitate, rerumque publicè geſtarum in Italia, Gallia, & Germania meritis eximius, meque in ſuas ædes, & quotidianum conuictum aſciuiſſet, id quod mihi ſuppetebat Romana in Vrbe ocium menſium circiter duo-

deviginti diuerſis ſtudijs impendi : ſed his præſertim quæ ad Eccleſiaſticam diſciplinam, tùm veterem, tùm recentiorem pertinebant. His incumbens ſtudijs nonnulla conſcripſi ad meum vnius vſum circa plerosque ſacrorum Conciliorum Canones. Quam lucubrationem ſubodoratus vnus aliquis ex eiuſdem Cardinalis familia Presbyter Theologus, meum ipſum autographum à me precariò exegit ſibiq; tranſcripſit, & poſtremò regreſſus Aquas ſextias amicis ſuis vltrò impertiuit,& hi ſimiliter alijs communicarunt: adeò vt, me inſcio, innumera fuerint à multis apographa deſcripta, quæ per manus multorum diuerſis locis excurrebant, me admodum ægrè ferente, & paſſim (vti res erat) commonente nihil eſſe præter rudem delineationem, & opus prorſus imperfectum, confuſum, indigeſtum. Quis verò neſciat maiorem exigi ſollicitudinem in ijs quæ luci publicè deſtinantur, quàm in ijs quæ priuatim cum illis communicamus, qui nobis ar-

ctiori

ctiori neceſſitudine coniuncti ſunt? ſic etiam vſu venire ſolet hominibus, vt in priuato conclaui eo ſe habitu familiaribus conſpiciendos exhibere non refugiant, quo tamen in publicum prodire omnino detrectarent. Familiaribus, & intimis ſodalibus, vel nugas noſtras, & quiſquilias commonſtrare delectat: ſed in lucem publicam nihil quidquam niſi excultum, & elaboratum vir ſapiens protulerit. Quia tamen nihilo ſeciùs haud pauci qualiſcumque iſtius Operis editionem fieri vrgebant, meque etiam inuito ſe in publicum edituros, niſi ego curam iſtam ſuſciperem comminabantur. Illorum vt obſiſterem conatui, conceptam ab illis indebitam præcepti huius, & immaturæ lucubrationis exiſtimationem ex eorum primùm animis delere ſtudui, & pollicitus ſum me id genus Operis accuratiùs elucubraturum, & pleraque emendaturum ex illa priſtina compoſitione, quæ iam mihi impensè diſplicebant. Hac ratione adductus manum

operi vltimam admoui, melioremque in formam redactum viris aliquot eruditiſſimis explorandum, & examinandum tradidi, qui etiam me renitentem ad publicandum impulerunt, adhibitis quoque Superiorum iuſſionibus, quibus obſiſtere non licuiſſet. Iam igitur priſtina huiuſce Laboris rudimenta, & exemplaria, vt fętum aliquem informem, & abortiuum abdico: ſolùmque aſſero, & agnoſco iſtud opus quale nunc prodit. Cui hoc idem contigit quod naturæ operibus, quæ à rudibus exordijs per diuturna incrementa in formam perfectiorem aſſurgunt: teſtante Gregorio Niceno, quo eruditiorem Philoſophum inter ſanctos Patres neminem habet Eccleſia: *ἀπὸ τῶν μικροτέρων ἐπὶ τὸ τέλειον ἡ φύσις ποιεῖται τὴν ἄνοδον*, à minoribus ad id quod perfectum eſt natura progreditur. Cęterùm in iſta Conciliorum diſcuſſione, tria potiſſimùm præſtare ſtudui. Primùm quidem hiſtoriæ Eccleſiaſticæ mediocrem notitiam, deinde ſacrorum

Ca-

Canonum illorum cognitionem quibus Eccleſiæ ordo, & diſciplina ſtabilitur, quos alijs etiam parallelis, & conformibus tùm ſacris, tùm prophanis Imperatorum Romanorum, nonnunquam etiam Franciæ Regum ſanctionibus locupletaui; producta etiam praxi Gallicani fori, vt legenti ſimul occurrerent quæcumque ius canonicum, ac inſuper ciuiles, ſeu Romanorum, ſeu Francorum Leges circa vnam eamdemque materiam diuerſis temporibus conſtituiſſent. Poſtremò ſuppeditare in animo habui exactiorem priſcorum Eccleſię rituum cognitionem ex veterum teſtimonijs hauſtam. Quam (vt eſſet vberior) non modò Synodorum canonibus interſerui, ſed etiam ſeorſim plerumque diſtinctis diſſertationibus, & corollarijs fuſiùs explicaui. Hoc intendens, vt vel ex hoc vno Libro plena, & cumulata rerum Eccleſiæ peritia poſſit hauriri. Te verò Lectorem rogatum velim, vt iſtam qualemcumque operam boni con-

ſulas,

ſulas, & quodcumque erratum, vel offenderis, vel ſuſpicatus fueris, pro tua humanitate, & chriſtiana charitate ignoſcas. Licet enim quanta valui ſollicitudine ad rerum quas hìc trado notitiam exactiorem collimauerim, eòque ſtudiosè aciem oculorum intenderim: attamen fieri potuiſſe, vt pluries à propoſito ſcopo aberrauerim, non diffiteor. Mortalibus enim etiam diligentiam exactiorem adhibentibus, & affectum ſincerum præſtantibus ſubrepit plerumque inſcitia, & caligo ſolet offundi. Ignorationis enim error humanus eſt, vt ait in Libro de Synodis Hilarius. Ideòque venia dignus, & ignoſcendus. Neque minus verè quàm modeſtè Iuſtin. Aug. in præfatione pandectarum Iuris ita profitetur: *Omnium habere notitiam, & penitus in nullo peccare diuinitatis magis quàm mortalitatis eſt*. De cętero hæc omnia iudicio Catholicæ Eccleſiæ, quam cum Apoſtolo agnoſco, & conſtanter profiteor columnam eſſe, & firmamentum veritatis,

quàm

quàm lubentiſſimè ſubijcio.

Et quia me procul abſente typis editum eſt iſtud opus, ad fidem exemplaris aliena, qua vti neceſſe habui, manu deſcripti, iure à te peto, & rogo, vt iudicio tuo ſuppleas, nec mihi aſcribas typis imputanda errata, quæ corrigere per abſentiam non valui.

I.N-

INDEX CAPITVM HVIVS OPERIS.

Cap. I. Concilia Apoſtolorum. pag. 1
II. Concilia reprobata circa Baptiſmum ab hæreticis collatum. 9
III. Appendix ad præcedentes Synodos. Diſcutitur authoritas Canonum Apoſtolis attributorum. 12
IV. De tribus Synodis Antiochenis. 14
V. Concilium Sinueſſanum. 15
VI. Concilium Eliberinum. 16
VII. Concilium Ancyranum. 22
VIII. Neocæſarenſe Concilium. 23
IX. Concilium Arelatenſe primum aliaque in Donatiſtas. 25
X. Nicænæ œcumenicæ primæ Synodi hiſtoria. 29
XI. De Ordine, & Conſeſſu Patrum tùm in Nicæna Synodo, tùm in aliis inſequentibus œcumenicis. 33
XII. Vicariorum Romani Pontificis differentia. 39
XIII. De Loco Synodi Nicænæ, &c. 41
XIV. Ad Nicænos Canones I. & II. 42
XV. Ad Nicænum Canonem III. 44
XVI. Ad Nicænum Canonem IV. 50
XVII. Ad Nicænos Canones V. VI. & VII. 54
XVIII. Ad Canonem Nicænum VIII. 59
XIX. Ad Canones Nicænos XI. XII. & XIV. 61
XX. Ad Nicænos Canones XV. XVII. XIX. XX. 66
XXI. De numero Canonum Nicænorum Diatriba. 69
XXII. Concilium Romanum ſub Silueſtro Pontifi-

ce.

ce. 75
XXIII. *Geſta per Arianos contra Nicænam Fidem ſub magno Conſtantino, & de Tyri Conciliabulo.* 78
XXIV. *Geſta ab Arianis poſt magni Conſtantini exceſſum.* 83
XXV. *Synodus Gangrenſis.* 87
XXVI. *Concilium Antiochenum.* 91
XXVII. *Diatriba de Prouinciis Eccleſiaſticis.* 97
XXVIII. *Proſecutio Canonum Antiochenorum.* 103
XXIX. *Synod. œcumenica Sardicenſis.* 106
XXX. *Conc. Carthaginenſe ſub Iulio Papa quod primum dicitur.* 109
XXXI. *Ad præcedentem Canonem V. Diatriba, quisnam olim habitus fuerit, aut quis nunc habeatur proprius Clerici cuiuſque Epiſcopus.* 110
XXXII. *Mediolanenſia Concil. I. & II. Noua Orthodoxorum Epiſcoporum dubia, & Eccleſiarum ab Arrianis Clades.* 115
XXXIII. *Concilium Sirmienſe, & Ancyranum.* 123
XXXIV. *De Conciliabulis Ariminenſi, Seleucienſi, & Conſtantinopolitano.* 126
XXXV. *Synodus Laodicæna.* 132
XXXVI. *Diatriba de Eulogiis ad Laodicænum Canonem XIV.* 137
XXXVII. *Proſecutio Laodicænorum Canonum.* 139
XXXVIII. *Synodus Alexandrina ſub Liberio Papa.* 153
XXXIX. *Synodus œcumenica II. & Conſtant. I. ſimulque Romana ſub Damaſo Synodus.* 156
XL. *Concilium Taurinenſe.* 170
XLI. *Concilium Carthaginenſe IV.* 173
XLII. *Appendix ad Canones Ordinationum præcedentis Concilii.* 185
XLIII. *Concilium Carthaginenſe V.* 194
XLIV. *Diſſertatio de litteris formatis.* 195
XLV. *Proſequutio Canonum Carthaginenſium.* 199
XLVI. *Hæreſis Pelagianæ hiſtoria.* ibid.

XLVII.

XLVII. Concilium Mileuitanum. 208
LXVIII. De Concilio Plenario Affricano, & Carthaginenſi VI. 209
LIX. Concilium Toletanum I. 217
L. Synodus Epheſina Oecumenica. 220
LI. Concilium Arauſicanum I. 225
LII. Conc. Vaſenſe, ſeu Vaſionenſe. 229
LIII. Concilium Arelatenſe II. 230
LIV. Concilium Nannetenſe. 230
LV. Syn. Chalcedon. Oecumenica. 231
LVI. Diatriba de veterum Eccleſiarum ſitu, partibus & forma. 246
LVII. Concilium Arelatenſe III. 259
LVIII. Concilium Agathenſe. 261
LIX. Diſſertatio de Laica, & de peregrina communione. 264
LX. Proſecutio Canonum Agatenſium. 268
LXI. Concilium Aurelianenſe I. 272
LXII. Concilium Arauſicanum II. 274
LXIII. Concilium Lugdunenſe I. 279
LXIV. Concilium Turonicum II. 281
LXV. Concilium Toletanum III. 285
LXVI. Concilium Matiſconenſe II. 286
LXVII. Concilium Conſtant. & inter œcumenica V. 288
LXVIII. Concilium Toletanum IV. 303
LXIX. Synodus Cabilonenſis. 308
LXX. Synodus ſexta œcumenica. 320
LXXI. Appendix ad ſextam Synodum, ac diſſertatio de dyptychis Eccleſiæ. 338
LXXII. Syn. quiniſexta in Trullo. 341
LXXIII. Septima Synodus œcumenica, Nicæna ſecunda. 350
LXXIV. De Synodo Francfordienſi, Libriſque Carolinis. 362
LXXV. Concilium Vormatienſe. 364
LXXVI. Synodus œcumenica octaua, & Conſtantinopolitana quarta. 366
LXXVII. Aliquot Anaſtaſianæ editionis Canonum diſcuſſio.

ſcuſſio. 376
LXXVIII. Diſſertatio circa quædam impedimenta ordinum dirimentia apud veteres, quæ nunc temporis minimè dirimunt. 377
LXXIX. Concilium Triburienſe. 388
LXXX. Gallicana quædam Concilia in cauſa Nuptiarum illegit. Philippi I. & poſtmodum Philippi Auguſti Regum Franciæ celebrata, Oſtione, Claromonte, & Diuione. 393
LXXXI. Concilium œcumenic. IX. ſeu Lateran. ſub Caliſto II. 395
LXXXII. Concilium æcumenic. X. ſeu Lateran. II. ſub Innoc. Papa II. 401
LXXXIII. Concilium generale XI. ſeu Lateranen. III. ſub Alexandro III. Pontifice. 403
LXXXIV. Concil. generale XII. Later. IV. ſub Pontifice Innoc. III. 408
LXXXV. Conc. generale XIII. Lugdun. I. ſub Innocentio IV. 422
LXXXVI. Conc. generale XIV. & Lugdunenſe II. ſub Gregorio X. 428
LXXXVII. Conc. Vienn. Gen. XV. 437
LXXXVIII. Concilia Piſanum XVI. & Conſtantienſe XVII. Gen. 442
LXXXIX. Conc. Flor. gen. XVIII. 451
XC. Concilium Baſileenſe. 456
XCI. Appendix ad Conc. Baſileenſe de Annatis. 459
XCI. Conc. Later. V. ſub Leone X. generale XIX. 463
XCIII. Conc. Trident. generale XX. 470
XCIV. Diatriba Eccleſiaſtica circa Tridentinum decretum de vulgata Bibliorum editione. 493

Noi Reformatori dello Studio di Padoua.

HAuendo veduto per Fede del Padre Inquiſitore, nel Libro ſtampato in Lione intitolato, *Notitia Conciliorum Sanctæ Eccleſiæ Auctore Ioanne Cabaſſutio*, non eſſerui coſa alcuna contro la Santa Fede Cattolica; e parimente per atteſtato del Segretario noſtro, niente contro Prencipi, e buoni coſtumi: concedemo licenza à Paolo Baglioni di poterlo riſtampare, oſſeruando gl'ordini, &c.

Dat. à 12. Marzo *1669*.

Aluiſe Contarini K. P. R.
Andrea Piſani P. R.

Angelo Nicoloſi Segretario.

NOTITIA CONCILIORVM SANCTÆ ECCLESIÆ,

In qua elucidantur exactiſsimè tum Sacri Canones, tum veteres, nouique Eccleſiæ ritus, tum præcipuæ partes Eccleſiaſticæ Hiſtoriæ.

APOSTOLORVM CONCILIA.

TRia legimus in Actis Apoſtolorum coacta ab ipſis, atque habita Concilia. Primum quidem quo in lo cum perfidi Iudæ Matthias à cœtu diſcipulorum ſublectus eſt, qui conuenere numero circiter centum viginti, vt refertur cap. 1. Petrus vt ſacri Collegij præſes & cœtum conuocauit, & vniuerſo cœtui faciendam electionem propoſuit. Subiungitque ſacer Hiſtoricus. *Et ſtatuerunt* (ſcilicet diſcipuli congregati) *Ioſeph qui vocabatur Barſabas qui cognominatus eſt Iuſtus & Matthiam*. Nimis demiſsè, & abiectè meo quidem iudicio de hac Matthiæ promotione ſentit Venerabilis Beda. Scribens namq;

in primum iſtud caput exiſtimat debuiſſe diſcipulos per electionem procedere, quæ tutior, atque rationi, vſibusque & Canonibus inſequentis Eccleſiæ conformis via eſt, atque in eo culpæ obnoxios fuiſſe, quatenus omiſſa electione, rem tantam ſortibus commiſerint, ſed tamen aliquam excuſationem iſtam mereri culpam quia diſcipulis nondum fuerat Spiritus Sanctus illapſus.

At ex aduerſo contendunt cæteri Eccleſiæ Doctores, Origenes, Chryſoſtomus, Auguſtinus, alijque, & cum his longè maxima Theologorum inſequentium pars, proceſſum à diſcipulis fuiſſe per electionem, ac ſuffragia: & hac ratione conſtitiſſe duos præ reliquis Apoſtolico faſtigio digniores eſſe. Cùm autem ambiguum eſſet vter amborum dignior, ad orationem recurriſſe & ad ſortes per Spiritum Sanctum dirigendas. De quibus nunc agendum nobis conformiter ad Eccleſiæ Doctorum mentem.

Præſtiterit in primis ipſius Ioannis Chryſoſtomi os aureum loquens audire, dum hoc primum caput explicat. Hic ergo ter aſſeuerat electionem à multitudine factam, ac initam. Refert verò non ipſa Petri qualia habentur in ſacro textu verba, ſed ipſorum mentem, ac ſenſum adhibito eligendi verbo. Hæc igitur Chryſoſtomi verba ſunt. *Quam ob rem exordiens Petrus dicebat: Viri Fratres oportet* ELIGERE *ex nobis.* MVLTITVDINI *permittit iudicium, ſimul eos qui* ELIGEBANTVR *reddens reuerendos, & ſeipſum liberans ab inuidia, ſimultateque, quæ poterat à cæteris oboriri. Nam hæc ſemper ingentia gignit mala. Quod igitur ſic oportuit fieri docuit adducto prophetæ teſtimonio. Ex quibus autem oporteat fieri* ELECTIONEM *ipſe interpretatur dicens ex congregatis nobis per omne tempus.*

Libet iam Origenis, qui Chryſoſtomum ætate longè præceſſit, ſubiungere teſtimonium, quod his verbis legitur homil. 23. in Ioſuë: *Inuenio (inquit) quod aliquando, cùm deeſſet numero Apoſtolorum vnus Apoſtolus,*

lus, & eſſet neceſſarium in loco Iudæ alium ſubrogari, conuenientes Apoſtoli, qui vtique multo ſapientiores erant quam ij, qui nunc Epiſcopos, vel Presbyteros, vel Diaconos ordinant, ELEGERVNT *duos & ſtatuerunt in medio, nec tamen de his ſemetipſis iudicium permiſerunt, vt illum facerent quem ipſi volebant, ſed orantes, inquit, miſerunt ſortem ex illis duobus quos ſtatuerant in conſpectu Dei, ideſt Ioſeph qui vocabatur Barſabas, qui cognominatus eſt iuſtus & Matthiam. Et cecidit, inquit, ſors ſuper Matthiam, & annumeratus eſt cum vndecim diſcipulis, præcedente namque oratione, non iam caſu, ſed prouidentia ſors diuinum iudicium deferebat.* Ita Origenes.

Teſtis in medium tertius adducatur Sanctus Auguſtinus ita loquens in Pſal.3. conc. 2. *Sors non aliquid mali eſt, ſed res eſt in dubitatione humana diuinam indicans voluntatem. Nam & ſortes miſerunt Apoſtoli, quando Iudas tradito Domino periјt. Et ſicut de illo ſcriptum eſt, abijt in locum ſuum, cepit quæri quis in locum eius ordinaretur,* ELECTI SVNT DVO IVDICIO HVMANO, *& electus de duobus vnus iudicio diuino.* Sic Auguſtinus.

Poſteriora deinceps ſæcula confertiſſimam teſtium nubem ſuppeditant, quam adducere ſuperuacaneum ſit, non tamen pigebit, alijs quam plurimis prætermiſſis, proferre Nicolaum Lyranum cuius hæc ſunt verba: *Et ſtatuerunt duos. Non diſtinxerunt ab aliis per ſortem, ſed per* ELECTIONEM, *tamquam magis notabiles in ſcientia, & factorum Chriſti experientia.* Et paulò pôſt: *Et orantes dixerunt tu Domine. Licet enim* ISTOS ELEGISSENT *vt notabiliores aliis, ſicut dictum eſt, tamen ignorabant quis eorum eſſet dignior ad Apoſtolatum. Propter quod implorauerunt ſuper hoc diuinum iudicium per temperationem ſortium, ſecundum quod dicitur Prouer.16. ſortes in ſinum mittuntur & à Domino temperantur.* Ita loquitur Lyranus.

Nouiſſimis duobus ſęculis hæc iſtius loci intelligentia de electione magis inualuit ex Græcarum litterarum peritia qua carebant anteriores Theologi, ta-

metſi conſtantes huius aſſertores. Itaque vbi translatio vulgata dicit & annumeratus eſt cum vndecim Apoſtolis, ipſe Sancti Lucæ, quem certum eſt Græcè ſcripſiſſe textus, ſic effert: καὶ συγκατεψηφίσθη μετὰ τῶν ἕνδεκα ἀποστόλων. Quæ verba Ioannes Gagnæus Theologus Pariſienſis probatiſſimus iuxta Græci verbi indubitatam proprietatem ſic exponit: *Suffragiis, & calculis omnium cooptatus eſt cum vndecim Apoſtolis*. Franciſcus quoque Vatablus Regius Pariſijs Profeſſor ſacrarum litterarum ita vertit: *Suffragiis additus eſt ad numerum vndecim.* Xantes Pagninus, & Arius Montanus ſic transferunt. *Simul ſuffragiis electus eſt cum vndecim.* Cornelius quoque à Lapide hoc verbum *annumeratus eſt*, ſic exponendum aſſerit iuxta Græcum Sancti Lucæ Archetypum: *Communibus calculis cooptatus eſt*. His diſertè ſuffragantur Alfonſus, Salmeron, Lorinus. Alios innumeros ſileo Scriptores in re adeò protrita & indubitata.

Illa tamen facta per diſcipulos electio nihil obeſt, quo minus Matthias profiteri poſſit cum Paulo ad Galatas ſcribente, eſſe ſe Apoſtolum non ab hominibus, neque per hominem, ſed per Ieſum Chriſtum; cùm perſpicuum planè ſit non ante cœpiſſe, vel extitiſſe ipſius Apoſtolatum, niſi ex quo diuinitùs directa ſors in eum cecidit. Quis verò neget has ipſas circa duos diſcipulos ſortes fuiſſe ab hominibus datas? cùm id liquido teſtetur Lucas: Et dederunt (non alij ſanè quàm diſcipuli qui ipſi homines erant) ſortes eis. Et tamen ſortes hæ ab hominibus collatæ propius attingunt diuinam illam, & ſupernaturalem Apoſtolicæ dignitatis collationem, quam iſta anterior facta ab eiſdem hominibus per ſuffragia electio. Si ergo ſortes ab hominibus collatæ nihil obſiſtunt diuinæ huic vocationi, ſed potius inſeruiunt, multò minùs obſiſtent remotiora illa, & anterius collata communia ſuffragia per quæ duo diſcipuli reliquis ſocijs prælati ſunt, necdum tamen conſtituti Apoſtoli.

Iſte nimirum eſt conſtans ordo, ac diſpoſitio diui-

næ

næ prouidentiæ vt cauſas creatas naturales, & hūmanas inflectat, dirigat, ordinetque ad ſibi propoſitos quantumuis ſupernaturales fines. Exercitium prorſus humanum piſcandi contribuit vocationi Petri, & Andreæ,& Iacobi, & Ioannis, quatenus hac occaſione illos offendit Chriſtus Dominus, dum ambularet ſecus mare Galilææ, eosque à piſcium captura traducens ad piſcationem hominum conſtituit ſibi Socios, & Apoſtolos. Egreſſio Samaritanæ mulieris ad hauriendam aquam in ordine diuinæ prouidentiæ cauſa fuit per accidens,& externa ad ſupernaturalem eius, & diuinam conuerſionem. Quin etiam peccata ipſa ſeriem ipſam ingrediuntur diuinæ prouidentiæ ad eliciendos ſupernaturales effectus, vnde affirmat Petrus. Act.2. Chriſtum definito conſilio, & præſcientia Dei traditum, per manus iniquorum affigentes interemiſtis. Quod perinde eſt,ac ſi diceret: Deum vſum fuiſſe per conſilium altiſſimæ prouidentiæ ſuæ impiorum malitia, quam conſultò permittebat, vt ſic exequerentur mirificum illud humanæ Redemptionis opus. Si ergo malorum hominum peruerſæ machinationes, & flagitia,plerumque ſupernorum conſiliorum executioni famulantur,cur non inſeruient ad diuinabeneficia piorum quoque hominum intentiones,& actus?

Sed ne extra Sacrarum Synodorum, in quo verſamur, campum diutius diuagetur oratio, ipſi ſanè Patres,qui in Concilium ad definiendas fidei ambiguitates conueniunt & homines ſunt, & humanis rationibus,diſputationibus, argumentationibus futuræ circa fidem definitioni præludunt, vt ex veterum & recentiorum Synodorum actis compertum ſit; Ipſa tamen fides quæ per huiuſmodi diſceptationes inueſtigatur, non ſyllogiſmis,non ratiocinationibus, ſed reuelatione qua mentes noſtræ ſupernè illuſtrantur, nititur & ſubſiſtit. Sanè S.Auguſtinus de Theologia, loquens quæ humanis rationibus res fidei inueſtigat, & comprobat, ſic ait lib.4. de Trinit.cap.1. *Huic ſcientiæ tribuitur id quo fides ſaluberrima gignitur, nutritur, defen-*

ditur, roboratur. Sanctus quoque Ambroſius in cap. 5. Lucæ verba hæc Chriſti ad diſcipulos in mari Galilęæ piſcantes: Laxate veſtra retia in capturam, ſic allegoricę exponit. *Hæc quæ Apoſtoli iubeatur laxare retia, verborum ſunt complexiones, & diſputationum receſſus, quibus fideles quos ceperint non amittant*. Quod verò ibi Chriſtus ad Petrum dicit, Duc in altum, idem ſic interpretatur Ambroſius, hoc eſt in profundum diſputationum.

Recurſus porrò ad ſortes in his diſcipulis non iure reprehenditur à Beda. Certum namque eſt non modo fuiſſe apud Hebræos frequentem, ſed à Deo etiam vel pręſcriptum, vel approbatum. Inter duos Hircos quorum vnus erat immolandus, alter in deſertum ablegandus ſors præcipiebatur iacienda, Leuit. 16. Aaron ſorte alijs prælatus eſt ad Summum Sacerdotium ipſo Deo ſic iubente, Num. 17. cuius etiam iuſſu Samuel Saulem in Regem elegit per ſortem 1. Reg. 10. Terra Promiſſionis ſorte diuiſa eſt inter Iſraëlitas, Num. 25. Sacerdotalia munera ſorte obtingebant, 1. Paral. 24. Ideóque narrat Lucas ſorte obtigiſſe vt Zacharias Ioannis Pater thura Deo intra Sanctuarium ſuccenderet. Denique ait Auguſtiuus in Pſal. 30. conc. 2. *Sors non aliquid mali eſt, ſed in dubitatione humana res eſt diuinam indicans voluntatem*. Et allegatur in decreto Gratiani 26. *q*. 2. *c*. 1.

In multis caſibus ſortis remedium iura ciuilia præſcribunt. Nam cohæredes inter ſe ſortiri poſſunt apud quem ex ipſis remanſuræ ſint cautiones hæreditariæ. L. ſi quę ſunt cautiones, ff. familiæ erciſcundæ, & ſortitio hæreditatem diuidit. L. 2. c. quando, & quibus quarta pars debeatur. Et in iudicijs familiæ erciſcundæ, communi diuidundo, & finium regundorum, quibus confines poſſeſſores, vel hæredes, vel ſocij de partitione decertant, ſi quæratur litis ordinandæ gratiæ vter actor ſit vter reus, res ſorte diſcernitur. L. ſed cum ambo ff. de iudicijs. Etſi plures Legatarij inter ſe circa rerum legatarum optionem diſſentiant, ſorte di-

rimitur

rimitur controuerſia, vt ad quem ſors veniat, illius ſententia in optione præcellat. §.optionis inſtit. de legat.ait verò Salomon Prou.18.*Contradictiones comprimit ſors & inter potentes diiudicat*. Denique ſortium aliæ conſultiuæ ſunt quæ ſolæ reprobantur, aliæ diuiſæ, aliæ electiuæ. Harum legitimus eſt vſus, ſaltem quando aliter ambiguitas non poteſt commodè expediri.

Secundum Apoſtolorum cæterorumque diſcipulorum Concilium refertur Act.6. vbi collecto per Apoſtolos diſcipulorum grege, electi primum fuere ſeptem diaconi communibus ſuffragijs.Eccleſiaſtica Hierarchia cœleſtem imitatur vt docet Dionyſius. Sicut ergo ſeptem Angeli aſtant ante Deum, Tobiæ 12. & Apoc.1. ſimiliter in Eccleſia ante Sacrum altare, & circa Hierarcham diuina facientem diaconi ſeptem: quem olim numerum non licebat excedere,vt conſtat ex Neocæſarienſis Concilij can.15. qui citatur c.diaconi ſeptem, diſt.93. & Cornelius Papa epiſt. ad Fabium Antiochenum quam refert Euſebius recenſens Clerum Romæ conſiſtentem, ſeptem numerat diaconos, totidemque ſubdiaconos; in Concilio quoq; Romano ſub Silueſtro I. numerantur diaconi in vrbe Cardinales ſeptem.

Tametſi Diaconi ſucceſſerint in menſarum miniſterium,quo viduæ olim fungebantur, non tamen in hac menſarum præfectura ſtat præcipuum eorum munus. Conſtituti quippe ſunt in altaris miniſterium, quod eſt ſublimioris dignitatis. Idque liquidò conſtat,quia per manuum impoſitionem cum ſolemnibus orationibus ab Apoſtolis ordinati ſunt. Act.6. Vir Apoſtolis coætaneus. Ignatius epiſt.ad Heronem Diaconum,& epiſt. ad Trallianos tradit officium Diaconorum in eo eſſe,vt Epiſcopo & Sacerdotibus ſacrificantibus, & Sacramenta diuina miniſtrantibus ſubminiſtrent. Quin etiam in eo verſabatur etiam horum officium, vt viuificum Chriſti ſanguinem communicantib.præberent, vt teſtantur Iuſtinus Martyr Apolog.2. Cy-

prianus ſerm. de lapſis, & de Sanctiſſimo Diacono, & Martyre Laurentio idem ſcribit Ambroſius lib.1. Officiorum.

Tertium Apoſtolorum Conſilium fuſiùs deſcribitur Act.15.vbi vnà conuenerunt Apoſtoli,& ſeniores, vnanimi ſenſu ſtatuentes eſſe fideles immunes à iugo circumciſionis & Moſaïcarum ceremoniarum: tantùm vt abſtinerent àb immolatis ſimulacrorum, & ſanguine, & ſuffocato, & fornicatione. Concilium iſtud Ieroſolymæ celebratum fuit anno Chriſti, vt ſupputat Baronius quinquageſimo primo, huic Paulus, & Barnabas interfuerunt ex Antiochia profecti, anno ab ipſius Pauli conuerſione decimo quarto,cùm ſcribat Galat.2. *Deinde poſt annos quatuordecim iterum aſcendi Ieroſolymam cum Barnaba aſſumpto & Tito*.

Grauis hîc exurgit difficultas: cùm enim hoc ipſo Concilio prohibeantur fidelibus carnes idolis immolatæ, quæ Græcè idolothyta dicuntur, nihilominus Paulus aliquanto poſt ſcribens primam adCorinthios epiſtolam cap.8. negat eos peccare qui veſcuntur idolothytis, niſi vel ſcandalum ingenerent infirmis, vel erroneè credant ipſi ſe ſic faciendo peccare,huic nodo conuenientem cuneum adhibet Baronius admonens præceptum de idolothytis, & ſanguine, & ſuffocato non fuiſſe ab Apoſtolis impoſitum vniuerſis fidelibus: ſed tantùm Eccleſijs Iudææ, Syriæ, Ciliciæque, in quibus orta erat illa quæ iſti Concilio cauſam dedit controuerſia. Et quidem Synodica epiſtola, quam refert Lucas ita inſcribitur: *Apoſtoli, & ſeniores fratres his qui ſunt Antiochiæ, Syriæ, & Ciliciæ fratribus ex gentibus*. His ergo propter Iudæorum conuerſorum multitudinem cum quibus cohabitabant,ad eorum offenſionem declinandam, neue fraterna charitas, & pax interturbaretur, hæc interdicta fuerunt, quæ cęteris fidelibus libera relicta ſunt.

Nihilominus præceptum iſtud à ſanguine abſtinendi in vniuerſa Eccleſiam dimanauit, vſuque omnium receptum eſt,ita vt multis ſæculis, tàm in Occidente, quàm

quàm in Oriente inualuerit, qua de re conſulito, quæ inferiùs collegi ad Gangrenſis Synodi Canonem 2. Chryſoſtomus homil. 3. in Acta Apoſt. obſeruat in his Concilijs prudentiam, & ſummam in Petro animi moderationem, qui cùm eſſet Summus Pontifex, Chriſtique per vniuerſam Eccleſiam Vicarius, & Spiritus Sancti luce plenius illuſtratus, nihil tamen quidquam per ſeipſum, aut Iure propriæ quamuis ſacroſanctæ authoritatis, & poteſtatis decernere voluit: Tametſi hoc quoque potuiſſet, ſed Eccleſiæ ſuffragia per iſtas Synodorum conuocationes exquiſiuit. Eamdem animi moderationem, & prudentiam imitati ſunt plurimis ſæculis Romani Pontifices, quoties grauis aliqua præſertim de fide cauſa emergebat, vt perſpicuum fit ex frequentibus Concilijs olim à Romanis Pontificibus conuocatis, quorum ductu & placito commiſſum ſibi dominicum gregem prouidiſſimè regebant. Sic verò loquitur Chryſoſtomus. ὅρα δὲ Πέτρον μετὰ κοινῆς πάντα ποιοῦντα γνώμης οὐδὲν αὐθεντικῶς οὐδὲν ἀρχοντικῶς. Intuere Petrum nihil niſi de communi fratrum conſilio agentem, nihil verò per imperium, nihil ex propria authoritate.

CONCILIA REPROBATA.

Circa collatum ab Hæreticis Baptiſmum.

VALERETNE Baptiſmus ab Hæreticis collatus diu magna animorum contentione diſputatum eſt. In primis Africanorum Epiſcoporum Concilio, cui præſedit Agrippinus Carthaginis Epiſcopus, decretum fuit nullum prorſus, & inualidum eiuſmodi Baptiſmum eſſe: Ideóque ab Eccleſia iterandum. Teſtatur id Cyprianus epiſt. 71. ad Quintum.

Ipſe

Ipſe deinde Cyprianus Carthaginis quoque præſul, hoc idem decretum coactis tribus aliis Africanis Synodis confirmauit: dum regeret Stephanus Eccleſiæ clauum, Imperatoribus Valeriano, & Galieno. Primę harum triumSynodi litteras Synodicas conſcripſit Cyprianus. Vide huius epiſt.73. ad Iubaianum.

Vt verò decretum iſtud pleniorem ſortiretur auctoritatem, plenior quoq; Africanorum Patrum Synodus ab eodem Cypriano indicta eſt, conuenientibus vno, & ſeptuaginta Africæ, & Numidiæ Epiſcopis, qui præcedens decretum firmarunt, & innouarunt. Scripſitque de eo Cyprianus Synodicam ad Stephanum Pontificem, ſub cuius finem ne hac occaſione ſchiſma naſceretur, ipſe conteſtatur per iſtud decretum nihil præiudicari aliorum libertati, vt poſſint oppoſitam ſi lubet ſententiam ſequi, ſine vlla Eccleſiaſticæ vnitatis labefactatione. His verò acceptis litteris Stephanus Papa Synodi huius ſanctionem reprobauit, vetuitque ne quis auderet à contraria Apoſtolica traditione diſcedere. Huic Stephani reſcripto minimè acquieuit Cyprianus, ſed contra eum plenam querelarum ſcripſit epiſtolam 74. ad Pompeium, qua Stephanum ipſum tum ſuperbiæ, tum imperitiæ, tum imprudentiæ inſimulat: qua in re moderationis limites Cyprianus tranſiliuit. Quin etiam tertiam ſine mora conuocat Africanorum Antiſtitum Synodum, cui ex Africa, Numidia, & Mauritania interfuerunt Epiſcopi ſeptem & octoginta. Initio Synodi præfatur non eſſe dirimendam ab his qui diſſentirent communionem, & pacem. Deinde tacito Stephani nomine, ipſum paulò acriùs perſtringit his verbis; *neque enim ſe quiſquam noſtrum Epiſcopum Epiſcoporum conſtituit, aut tyrannico terrore ad obſequendi neceſsitatem collegas ſuos adigit*. Hoc ex loco, atque ex Tertulliani libro aduerſus Pſychicos cap.1. vbi Romanum Pontificem *Epiſcoporum Epiſcopum* nuncupat conijcitur, hunc fuiſſe priſcis illis ſæculis vnum ex titulis eius. Iſte demum pleniore Concilio præcedentium Conciliorum Africano-

canorum innouatum fuit decretum. Hac ſanè in re ſanctiſſimum virum etiamſi iſta ex officio agere crederet, à noxa non exemerint. Hac in peregrinatione mortali, magna etiam ſanctitas non eſt ab omni culpæ labe immunis. A culpa iſta Patres Africanos, & maximè Cyprianum mox reſilijſſe produnt Hieronymus contra Luciferianos, & Auguſtinus lib.2.de Baptiſ. contra Donatiſt. c.4. & epiſt.48.

Circa idem tempus altera Synodus hiſce Africanis conformis habita eſt Iconij in Phrygia, conuenientibus eo ex diuerſis Aſiæ Prouincijs Epiſcopis præſide Firmiliano Cæſareæ in Cappadocia Metropolite: cuius ſupereſt inter Cypriani epiſtolas, ad Cyprianum ipſum epiſtola 61. ex qua conſtat fuiſſe hanc Aſianorum Synodum à Stephano Papa damnatam, eiuſque Aſſertores à fidelium communione excluſos. In eumdem erroris lapidem impegiſſe Dionyſium Alexandriæ Patriarcham refert Euſebius lib.7. hiſt. Eccl. c.6. non tamen in hunc, aut in Cyprianum Stephanus hanc exercuit ſeueritatem, reueritus amborum ſanctitatem, eruditionem, & dignitatem.

Ex multiplicibus Synodis hiſce Africanis, & Aſianis, quibus tam eximij, & in Eccleſiæ cœlo quaſi primæ magnitudinis ſidera præ cęteris illuſtriſſimi Præſules interfuerunt, & tamen iuremerito reprobatis à Romana Sede, conſtabilitur illa regula inconcuſſa nullam eſſe cuiuſcumque Concilij authoritatem, cui Romanus Epiſcopus refragetur. Quam rem infra pleniùs proſequar ad Romanum Concilium ſub Damaſo Pontifice.

A P-

APPENDIX

Ad præcedentes Synodos in qua diſcutitur Canonum Apoſtolis attributorum authoritas.

MIrari ſubit ſi quum habita fuere illa de rebaptizandis ijs quos intinxerant Hæretici Concilia, fuerit aliqua Canonum Apoſtolis attributorum notitia, qui fieri potuerit vt neque à Latinis Cypriano, & octoginta ſex alijs patribus quibus præfuit, quorum vota omnia Synodica ſuperſunt, facta vlla mentio fuit trium Canonum Apoſtolicorum ſcilicet 45 46. & 68. qui perſpicuè decernunt inanem eſſe baptiſmum ab Hæreticis collatum, cùm tamen potuiſſent hi Canones ſuppeditare præcipuum ſententiæ iſtorum prꝛſidium, ac munimen. Maximè cùm Stephani reſcriptum ex aduerſo vrgeret ipſam eis aduerſantem Apoſtolorum traditionem. Ipſi quidem Africani recurrunt interdum ad Apoſtolicam authoritatem, ſed illam dumtaxat, quæ ex eorumdem ſacris Libris depromitur, quale eſt Pauli effatum ſæpiſſimè ab eis repetitum, vnus Deus, vna fides, vnum Baptiſma. His adiunge Auguſtinum, qui nec in totis ſeptem Libris de Baptiſmo contra Donatiſtas, in quibus fuſiſſimè de hac quæſtione diſputat, vllius meminit Apoſtolorum canonis. Imò verò lib.5.cap.23. ſic ait: *Apoſtoli nihil exinde præceperunt, ſed conſuetudo illa quæ opponebatur Cypriano, ab eorum traditione exordium ſumpſiſſe credenda eſt, ſicut multa quæ vniuerſa tenet Eccleſia, & ob hoc ab Apoſtolis præcepta rectè creduntur, quanquam ſcripta non reperiantur*. Hæc Auguſtinus.

Neque etiam antiquiores Græci canones iſtos agnouerunt, alioqui namque Firmilianus Epiſcopus Græcus, & Græcæ Synodi aduerſus hæreticorum Baptiſ-

ptiſmum conuocatæ Præſes, qui in ſua ad Cyprianum epiſtola, quæcumque poteſt ſuæ ſententiæ argumenta, probationesque congerit, hoſce Apoſtolicos canones non ſiluiſſet. Scio vtique à patribus Gręcis interdum Apoſtolis attribui nonnulla, his canonibus ſancita. Verùm hæc illis accepta ferunt, ſancti Patres, non quatenus in *illa* vulgari canonum ſerie continentur, ſed quatenus ab Apoſtolis eiuſmodi traditio, & vſus, in Eccleſias præſertim Orientales dimanauerat.

Porrò Clementem & natu, & Epiſcopatu Romanum hos collegiſſe canones mihi nemo perſuaſerit; tnm quia vt ſatis oſtendi canones iſti veteribus patribus præſertim Occidentalibus incomperti erant, tum quia in eiſdem non pauca damnantur quæ fuerunt à beato Petro, cuius fuit Clemens diſcipulus, & Succeſſor tradita Romanæ Eccleſiæ, vt eſt Canon quintus de vxore Epiſcopi, vel Sacerdotis, vel Diaconi non dimittenda obtentu Religionis. Et canon *65*. quo ſtatuitur pœna depoſitionis, aut excommunicationis in eum, qui ſabbatho ieiunauerit, Qua de re plenius infra diſputabimus. Et canon *68*. quo eiſdem multantur pœnis, qui feria quarta non ieiunauerint. Hoſce canones auidè Græci ſuſcipiunt ex quo ſe ſchiſmate à nobis diuulſerunt, vt prætextum arripiant damnandi Romanam Eccleſiam, vt liquet ex ſchiſmatica Synodo Quiniſexta, quæ magnam his canonibus arrogat authoritatem, & Romanam damnare audet Eccleſiam canonum iſtorum infractricem.

Ex aduerſo Concilium Romannm Epiſcoporum ſeptuaginta ſub Gelaſio Papa librum canonum Apoſtolorum pronunciat apocryphum, & allegatur in c. Sancta Romana Eccleſia diſt.15. His adiungenda Iſidori cenſura relata in decreto c. canones diſt.16. canones qui dicuntur eſſe Apoſtolorum, nec receptos eſſe ab Apoſtolica Sede, nec Sanctos Patres aſſenſum illis præbuiſſe, atque ab hæreticis ſub nomine Apoſtolorum fuiſſe compoſitos: in eis tamen aliqua vtilia contineri. Marcellus Papa, & Martyr tres Apoſtolorum

ſan-

ſanctiones perhibet, quarum tamen nulla ad illos vulgò Apoſtolis aſcriptos canones referri poteſt. Primò, vt vndequaq; à quibuſcumque iudicijs liceat Epiſcopis Apoſtolicam Sedem appellare. Secundò, vt nullum haberi Concilium poſſit, niſi de ſupremæ ſedis conſenſu. Tertiò, vt Epiſcopi criminum accuſati iudicari non poſſint niſi in Synodo, quæ fuerit Romani Epiſcopi authoritate indicta. Et Concilium Ancyranum can. vlt. allegat canonem prohibentem, ne ſeptenarius diaconorum numerus excedatur. Qui citati canones cùm non poſſint ad eam referri collectionem vulgarem canonum Apoſtolis attributorum, ſatis inde arguitur non eſſe neceſſariò referendum ad illam canonum triuialem congeriem, quidquid legitur prioribus Eccleſiæ ſeculis canonibus Apoſtolicis attributum, etſi fortaſſe tale aliquid in ea collectione legatur: in qua etiam complures leguntur ſuppoſititij canones Apoſtolicæ traditioni planè contrarij: vt ſunt qui rebaptizari hęreticos ſanciunt, aut ſacerdotem cum vxore conuiuere.

De tribus Synodis Antiochenis.

TRia memorantur Antiochena Concilia quorum priora duo fuerunt contra Paulum Samoſatenum Antiochiæ Patriarcham, impiè aſſerentem de Chriſto, nihil fuiſſe quàm merum hominem. Primùm quidem conuenerunt Antiochiæ Præſules Aſiani ſub Imperio Gallieni, inter quos exſtitit, celeberrimus ille Neocæſareæ Ponti Antiſtes Gregorius Thaumaturgus, & Firmilianus Cappadocum Metropolites, anno octauo poſtquam fuerat à Stephano Papa de fidelium ſocietate exciſus. Quod argumentum eſt Firmilianum poſtmodo ab errore reſipuiſſe, alioqui non admittendum in legitimam Synodum. In hac damnatus eſt Paulus. Qui tamen ſubdole pœnitentiam ſimu-

mu-

mulauit, & palinodiam dixit. Idem tamen digreſſis in proprias ſedes Epiſcopis, vitaque functo Thaumaturgo, laruam depoſuit, & peruerſum dogma pertinacius aſſeruit.

Quocirca Epiſcopi Aſiæ ſecundam Antiochiæ Synodum celebrarunt, in qua Paulus denuò condemnatus, & ſede deiectus. Sed parere recuſans, & ſuorum factione munitus, Patres neceſſitate adegit, interpellandi ethnicum Imperatorem Aurelianum, brachij ſęcularis auxilium ad ſanctiſſimi decreti executionem implorando. Aurelianus cauſam iudicio Romani Epiſcopi Dionyſij commiſit, qui re penitus explorata, Paulum iuſtè depoſitum declarauit. Id iudicium Imperator executioni demandari iuſſit, & Paulum eijci. Legendus Euſebius lib.7.hiſt.Eccl.c.24.

Tertium denique Antiochiæ Concilium habuerunt Ariani tempore Conſtantij Principis, de quo inferius ſuo loco.

CONCIL. SINVESSANVM.

QVum Romanæ præeſſet Eccleſiæ Marcellinus, deſæuiente atrociſſima Diocletiatiani perſecutione celebratum Concilium fuit in quadam Synueſſæ crypta circa Marcellini cauſam, qui ethnicæ crudelitatis metu idolis thura adoleuerat. Erat Sinueſſæ Campaniæ oppidum, quod nunc vocari perhibent *Rocca di Mondragone*. Iſtud Concilium refert Baronius in annum 303. eiuſque acta vt vera, germanaque admittit; fatetur tamen aliquot mendis vitiata. Idem conijcit indictam fuiſse Synodum iſtam à Romano Clero, ad quem totius Eccleſię ſpectabat regimen, ac ſollicitudo in defectum Romani Pontificis, vt ex multis liquere poteſt Cypriani litteris. Hic verò nouum, & anteà inauditum periculum

lum vrgebat, ne Pontificis ſummi lapſus totius Eccleſiæ ruinam ſecum traheret, aut exitiale ſchiſma inueheret. Non enim fuiſſe à Marcellino Synodum conuocatam conuincitur, inde quia culpam ſuam prorſus negauit coram ipſo Concilio, donec productis pluribus teſtibus, iam amplius diſſimulare non valens, ſuum poſtremò delictum profuſis lacrymis confeſſus eſt: neque dignum ſe eſse qui verſaretur in ordine Sacerdotali. Cui Patres reſponderunt: ore tuo condemnaberis, quia prima ſedes non iudicatur à quoquam vt legitur in huiuſce Concilij actis. Meminerunt pariter Anaſtaſius in Marcellino, & Nicolaus Papa I. epiſt.ad Michaelem Imperatorem. Cæterùm Marcellini lapſus non fuit infidelitas erroris in intellectu, ſed puſillanimitas contra debitam fidei profeſſionem, qualis fuerat triplex Petri negatio. Sed hanc ruinam Marcellinus paulò poſt Martyrio reparauit.

CONC. ELIBERINVM.

SIcut Diocletiani cum Maximiano, & inſequentium Imperatorum Galerij, Maxentij, Maximini, atque Licinij perſecutio multis fuit occaſio triumphi, ita pleroſque ex oppoſito impulit in ruinam. Quare Patrum ſedulitate multis locis prouiſum fuit circa lapſos. In Oriente quidem per Synodum Ancyranam cui Vitalis prefuit Antiochiæ Patriarcha, & per Synodum Alexandrinam, in qua Petrus Alexandriæ Patriarcha, & deinde ſub Maximino Martyr ſuos edidit canones pœnitentiales circa lapſos. In occiduis plagis pariter circa lapſos prouiſum eſt per congregatum Eliberi Concilium, quæ eſt Hiſpaniæ Bæticæ ciuitas dicta vulgo *Eluira*. Huic ſubſcripſere inter alios Oſius ille Cordubæ Epiſcopus, qui poſtmodum Nicæno Generali præſedit,

& Va-

& Valerius Cæſarauguſtæ Epiſcopus, ille idem qui prȩſtantiſſimum Martyrem Vincentium habuerat adminiſtrum. Contigit iſta Synodus an. Chr. 305. aut circiter Galerio, & Conſtantio Imp.

Hic vt fideles in officio continerentur rigidiores canones procuſi ſunt, quam in Concilijs Ancyrano, & Alexandrino, in quibus communio poſt lapſum pœnitentibus ſaltem in vitæ diſcrimine indulta eſt, quam lapſis denegat Eliberinum. Huiuſce Concilij tacito tamen nomine meminit Innòcentius I. epiſt. ad Exuperium Toloſanum Epiſcopum his verbis: *Et hoc quæſitum eſt quid obſeruari oporteat de his qui poſt Baptiſmum omni tempore incontinentiæ voluptatibus deditis, in extremo vitæ ſuæ fine pȩnitentiæ, ſimul & communionis reconciliationem expoſcunt. De his obſeruatio prior durior, poſterior interueniente miſericordia inclinatior eſt. Nam conſuetudo prior tenuit vt concederetur pȩnitentia, ſed communio negaretur. Nam cùm illis temporibus perſecutiones crebræ eſſent, ne communionis conceſſa facilitas homines de reconciliatione ſecuros non reuocaret à lapſu, negata meritò communio eſt, conceſſa pȩnitentia, ne totum penitus negaretur; & duriorem eſſe remiſſionem fecit temporis ratio. Sed poſtquam Dominus noſter pacem Eccleſiis reddidit, iam depulſo terrore Communionem dari obeuntibus placuit, &c.* Ita Innocentius.

Eliberina itaque Synodus interdicit communione in fine vitæ eos, qui poſt Baptiſmum lapſi ſunt in idololatriam can. 1. & 2. eoſque qui poſt peractam pœnitentiam lapſi ſunt in fornicationem can. 7. Et illos qui per maleficium hominem occiderunt can. 6. Et paſſim alijs canonibus prolapſos in alia grauia crimina. Verùm poſterior Eccleſiæ diſciplina mitior exſtitit, quæ non permittit viatici communionem cuiquam pœnitenti in fine vitæ ſubtrahi, vt liquet ex Ancyrani Concilij can. 6. Et Nicæni can. 12. Et Agathenſis can. 11. atque ex prȩfato Innocentij reſcripto, nec non ex vniuerſalis Concilij Carthaginenſis quarti can. 77. & 78.

Cæterùm Eliberinis Patribus immitiores fuere No-

uatiani, & Cataphryges Hæretici, ſeu Montaniſtæ, qui nedum viatici communionem, ſed etiam omnem reconciliationem pęnitentib. moribundis recuſabant, vt teſtantur de Nouatianis Cyprianus epiſt.52. ad Antonianum, & epiſt.67.ad Stephanum Papam, atq; Ambroſius, & Pacianus in ſuis de pœnitentia libris. De Montaniſtis verò Tertullianus ipſe Montaniſta lib.de pudicitia cap. 1.

Itaque ne immanitatem, quam in illis hæreticis Eccleſia Dei ſemper execrata eſt in iſtud Concilium refundamus, illa communionis in ipſo vitæ exitu ſtatuta priuatio nullatenus reconciliationis, ſeu abſolutionis, ſed Euchariſtiæ Sacramentum adimit. Quis verò non abhorreat, & deteſtetur pœnitenti veniam in ipſo vitæ exitu, atque imminentis iam irreuocabilis iudicij limine ſuppliciter, & lacrymosè roganti, reconciliationis præſidium, & opem in tanto diſcrimine ſubtrahere? Quis non perhorreſceret illius inhumanitatem, qui prohiberet, ne quiſquam manus auxiliares ei porrigeret, qui ſua culpa in gurgitem prolapſus, & iam fluctibus obruendus ſupplices manus tenderet vt eriperetur, præſertim ſi facilè & abſque Liberatoris periculo poſſet eripi? An verò maior erga corporalem vitam adhibenda eſt charitas, quàm erga redemptam Chriſti ſanguine animam, quæ pœnitens & lugens in vltimo vitæ confinio, & extremo ſalutis æternæ diſcrimine, piæ Matris Eccleſiæ opem, ac pręſidium iamiam in circunſtantium, & frementium dæmonum manu caſura efflagitat, & miſerabiliter implorat?

Scio equidem dici poſse communionem de reconciliatione pœnitentis perinde, ac de Euchariſtiæ beneficio, verùm de hac ſola exponendi ſunt illi canones Eliberini. Id enim diræ ne dicam diabolicæ immanitatis horror ſuadet, ſimulque apertum Nicæni canonis 13. teſtimonium ſtatuentis ſeruandam eſſe, quam vocat antiquam, & canonicam legem, vt qui ex hac vita egrediuntur vltimò, & neceſſario viatico

non

non fruſtrentur: ita tamen vt ſi poſt acceptam Euchariſtiam conualuerint, inter illos dumtaxat recipiantur, qui ſolis fidelium orationibus participant. Quibus ex verbis liquidò conſtat mentionem hîc tantum eórum eſſe, qui in pœnitentium ſtatu verſantur. Cùm igitur Nicænum Concilium (in quo præſidebat qui Eliberino Concilio ſubſcriptus legitur Oſius) atteſtetur hanc eſſe antiquam, & canonicam legem circa pœnitentes de vita periclitantes, Canones illi Eliberini quamuis Nicænæ diſpoſitioni contrarij, non ſunt trahendi ad extremam immanitatem, quam Eccleſiæ ſpiritus perhorreſcit, ſed ad eam moderandi ſunt ſeueritatem, quam verba ipſorum neceſſario præ ſe ferunt. Denique illam vſque adeo ſiniſtram à quibuſdam neotericis excogitatam Eliberinorum canonum explicationem ſatis condemnat antiquæ pietatis, & eruditionis ſpecimen Cyprianus epiſt. 2. ad Antoninum, ſic dicens contra Nouatianos: *Miror quoſdam ſic obſtinatos eſſe vt dandam lapſis non putent pęnitentiam, aut pęnitentibus exiſtiment veniam denegandam.* Scriptor quidem ad miraculum doctiſſimus Dionyſius Petauius in ſuis ad Epiphanium notis hanc Eliberinis canonibus affixerat inclementiam; ſed conſultiùs poſtmodum ab ea ſententia receſſit in ſuis ad Synæſium notis. Refert Ambroſius lib. 2. de pœnit. 3. quòd pœnitentis abſolutionem & reconciliationem ſemper comitari ſoleret dominicæ carnis communio: verumtamen ex iuſta cauſa tantiſper ab hoc inſtituto receſſerunt Eliberini patres.

Canon Eliberinus 34. *Cereos placuit per diem in Cęmeterio non accendi: inquietandi enim Sanctorum Spiritus non ſunt.* Hæc prohibitio qua Nouatores contra pium Catholicorum vſum abutuntur, illis temporibus conueniebat, quum inter paganos verſabantur Chriſtiani, ne iſti ſuperſtitioni participarent. Ethnicis enim perſuaſum erat mortuorum animos tum cibis, tum lucernis indigere, quibus & famem, & tenebras diſpellerent: ideòque dapes, lac, & vinum funeribus

inferebant, vt fidem facit Plutarchus initio vitæ Romuli, alijqui veteres. Homerus ſcribit Odyſſeæ vndecimo ab Vlyſſe oblatam cum ſanguine, & vino farinam inferorum animabus: & has accedentes auidè quæ appoſuerat abſorpſiſſe. Præterea in exequijs Miſeni apud Virgilium Æneid. 6. *Auerſi tenuere facem, congeſta cremantur turea dona, dapes, fuſo crateres oliuo.* Ait Tertullianus de reſurr.car.cap.1. Ethnicos ita defunctis parentare, vt eis eſculenta apponant quæ comedant, eodemque igne & corpora ipſorum,& appoſitas dapes abſumere. Idem ſimilia refert lib. de teſtimon. animæ, cap.4. Itemque Epiphanius in Ancorato c.87. Quin etiam tumulis accenſas lucernas includebant, cuiuſmodi etiam nunc ad effoſſas eorum vrnas reperiuntur. Cauſa cur fideles funalia,cereoſque in exequijs adhibent tota myſtica eſt, ad ſignificandam lucem æternam, quæ poſt caducam hanc vitam piorum animis affulget. Verbum porrò inquietandi quo vtitur canon diſplicentiam ſignat, quam Sancti poſt hanc vitam ex viuentium ſuperſtitione concipiunt. His adde gentiles luminibus ad ſepulchra plerumque vſos per magicam impietatem, & necromantiam, eoque videri pertinere vocem inquietandi, qua vſus eſt etiam Samuelis Spiritus à Pythoniſsa rogatu Saul Regis euocatus. Quare inquietaſti me vt ſuſcitarer? 1. Reg.28. Poſtquam verò fatiſcente gentilitate liberum caput extulit Chriſti religio, tum demum fideles procul ablegato metu, vel ſuſpicione approbandi, vel imitandi profanos gentilium ritus, cereis accenſis Chriſtianorum exequias proſequuti ſunt. Scribit namque Hieronymus ad funus ſanctæ Paulæ ingentem fuiſse concurſum Clericor. & Monachorum cereos ardentes deferentium. Gregorius etiam Nicænus in vita Macrinæ Sororis commemorat Clericos, qui ei iuſta perſoluebant funus comitantes, cereos accenſos præ manib. habuiſſe. τὰς ἐκ τοῦ κηροῦ λαμπάδας ἔχοντες πάντες.

Canon 36. quem nobis etiam obiectant Hæretici,

ita

ita ſancit: *Placuit picturas in Eccleſia eſſe non debere, ne quod colitur & adoratur, in parietibus depingatur.* Vt mens Concilij percipiatur, habenda temporis ratio eſt, quo deſæuiebat in Chriſtianos gentilium inſectatio. Fauet quippe Canon iſte imaginibus ſacris, quas ideò vetat parietibus appingi, ne gentilibus ludibrio eſſent. Quod ſanè periculum, haud ita timebatur in imaginibus, quę in Eccleſijs appendebantur, aut alioqui mobiles collocabantur, vt ſubduci & alio transferri perſecutionis exurgente procella poſſent. Simili ex cauſa in Codice Iuſtinianæo lib. 1. tit. 8. lex promulgatur Theodoſij, & Valentiniani Imperatorum, prohibens ſignum Saluatoris in ſilice humi inſculpi, aut pingi, ne videlicet conculcetur, aut conſpuatur ab ijs, qui in locum ſacrum conueniunt. Quod item ſanxit Quiniſexta Synodus can. 73. cum hac ratione, ὡς ἂν μὴ τῇ τῶν βαδιζόντων καταπατήσει τὸ τῆς νίκης ἡμῖν τρόπαιον ἐξυβρίζοιτο. Ne incidentium conculcatione victoriæ nobis trophæum iniuria afficiatur.

Prætereà non immeritò ſuſpicatur Baronius Canonem iſtum ab Iconoclaſtis, qui olim Hiſpaniam incoluerunt confictum, & ſuppoſitum. Ratio eius eſt, quia licet proferatur ab Iuone lib. 3. decreti, non tamen ab ijs, qui eum pręceſsere canonum compilatoribus Fernando Diacono, Dionyſio exiguo, Creſconio: tum quia veterum Iconomachorum Hiſpanorum nemo quantauis diligentia, vndecumque argumenta contra ſacras imagines conquiſita collegerit, Eliberini Concilij in ipſa Hiſpania celebrati canonem vllum profert, non Vigilantius, non Claudius Taurinenſis Epiſcopus, ambo in Hiſpania verſati ſacrarum Imaginum impugnatores.

CONC. ANCYRANVM

IStud coactum eſt, ſimulatque morte Maximini extincta eſt dira in Oriente in Chriſtianos accenſa perſecutio: prouidet enim circa eos qui tyrannidis formidine lapſi fuerant. Eſt verò Ancyra Galatiæ Metropolis. Synodo iſti nonnulli Epiſcopi interfuerunt, qui deinde ſubſcripti in Nicæna œcumenica leguntur, videtur habita an. Chr. 314.

Canon 1. Diaconis ipſis permittit vxorũm vſum, ſi ante ordinationem Epiſcopo fuerint proteſtati ſe nolle, aut non poſſe ab vxore continere, citatur à Gratiano c. diaconi diſt. 28. de cœlibatu ſacri Cleri, conſulito inferiùs annotata ad Nicæni Concilij can. 3.

Canon Ancyranus 13. cauet ne Chorepiſcopi Presbyteros, aut Diaconos ordinent citra veniam Epiſcoporum, quib. ipſi Chorepiſcopi ſubſunt. Huc ſpectat Antiocheni Concilij canon 10. ſolam Chorepiſcopis permittens Exorciſtarum, Lectorum, & Subdiaconorum ordinationem; prohibens verò Sacerdotum, & Diaconorum *etiamſi* (inquit) *Chorepiſcopi ordinationem acceperint Epiſcoporum*. Hic porrò Antiochenus canon duo circa Chorepiſcopos edocet. Primò illos non in ciuitatibus, ſed in vicis & minoribus oppidis conſtitui, *τȣς ἐν ταῖς χώραις ἢ ταῖς κώμαις καλȣμένȣς χωρεπισκόπȣς*. Secundò poſſe contingere vt Epiſcopali quoq; Ordine præfulgeant Chorepiſcopi. Quæ obſeruatio egregiè conciliat canonem Antiochenum cum epiſtola decretali Papæ Damaſi negante Chorepiſcopos vllam habere ordinandi poteſtatem, eo quod nihil amplius ſint quàm Presbyteri, nec vllatenus Epiſcopi. Loquitur namque Damaſus de poteſtate Chorepiſcopi præciſe quæ talis eſt, non tamen negat fieri poſse, vt Epiſcopus curam ſubeat Chorepiſcopi, aut Chorepiſcopus in Epiſcopum conſecretur. Sic enim reperimus

in

in priſcis Concilijs Epiſcopos à proprijs Eccleſijs dimotos, permitti vt alicubi Chorepiſcoporum fungantur officio. Cuius rei exemplum ſuppeditat Nicænæ Synodi canon 8. Simile videmus in titularibus Epiſcopis, qui aſſignati Eccleſijs in remotioribus infidelium partibus conſtitutis, habent quidem ordinem Epiſcopalem, ſed omni iuriſdictionis exercitio carent præter eam quæ ipſis ab alijs Epiſcopis pro ſuo libito in proprijs finibus ac diœceſibus indulgetur. Præclarè verò Damaſus in illa de Chorepiſcopis epiſtola, confert Epiſcopos qui amore quietis, & otij ſuum Chorepiſcopis munus committebant, cum nefarijs illis meretricibus, quæ vt liberiùs fędæ libidini indulgeant, ſobolis ſuæ curam penes conductas pretio nutrices abijciunt. Quod idem proh nefas! aptari poteſt quamplurimis huius ſæculi Pręlatis. Cęterùm illa Damaſi conſtitutio (ſi tamen ipſius eſt) non obſtitit quin extiterint complures deinceps Chorepiſcopi, quorum mentio in poſterioribus Concilijs paſſim occurrit.

NEOCÆSARÆENSE CONC.

SYnodus Neocæſaræenſis Nicænam pręceſſit, ſubſcriptus namque Neocæſaræenſi legitur Baſilius Amaſææ Epiſcopus, qui ſub Licinio Martyr occubuit, vt refert Euſebius in Chronico. Eſt Neocæſaræa Ponti in Aſia ciuitas.

Can. 8. decernit eſſe ſacris ordinibus inhabilem, & irregularem, cuius vxor fuerit adulterata. Citatur in decreto c. ſi cuius vxorem. diſt. 34.

Canon 9. irregularem dicit reſpectu ſacerdotij: & canon 10. reſpectu quoque diaconatus, eum qui fuerit aliquando fornicatus, vt ſi poſt tale delictum contingat ordinari, ſit ſuſpenſus ab illius quem cepit ordinis exercitio. Hic non eſt in vſu: Vnde colligito

quantam illis temporibus ſanctitatem, vitæque anteactæ innocentiam requirebat Eccleſia ad ordinum ſuſceptionem, ſacrumque miniſterium. Similiter Nicænus Canon 2. viam illi ad ſacros ordines præcludit, qui vel ſemel peccatum animale commiſerit: Quod idem ſtatuitur Eliberini Concilij can.30.

Can. 12. Illum à ſacerdotio excludit qui ægrotans fuerit illaminatus, ideſt Baptizatus, eo quod per acediam, & animæ ſuæ neglectum ad id tempus Baptiſmum diſtulerit. Eos qui lecto per ægritudinem decumbentes lauacrum regenerationis accepere ſanctus Cyprianus per ludibrium clinicos vocat; qni ſani, peripateticos, epiſt.76.ad Magnum. Neque verò hanc prima irregularitatem Synodus Neocæſaræenſis induxit: longè enim anteà Cornelius, qui Romæ ſedebat an.255. in ſua ad Fabium Antiochenum epiſtola, quam refert Euſebius lib.6. hiſt. Eccl. cap. 35. diſertè aſſerit Nouatianum non debuiſſe ordinari Presbyterum, quia non licet in lecto baptizatos (ſicut Nouatiano contigerat) aſſumere in Clerum.

Canon 15. ita decernit: *Diaconi ſeptem eſſe debent ex canone, etiamſi magna ſit Ciuitas: eius autem fidem facit liber actorum*. Habetur in decreto c. diaconi ſeptem.diſt.93. Idque adeò religiosè ſeruabatur, vt neque Romæ numerus hic excederetur. Cornelius enim Papa Cleri Romæ conſiſtentis numerùm ita recenſet, Epiſcopum vnum, Presbyteros quadraginta ſex, Diaconos ſeptem, Subdiaconos ſeptem, Acolythos quadraginta duos, Exorciſtas, & Lectores cum Oſtiarijs quinquaginta duos. Hæc refert ex Cornelij epiſtola ad Fabium Antiochiæ Epiſcopum Euſebius.

CON-

CONC. ARELATENSE I.

Aliaque habita tempore Conſtantini Imperatoris in cauſa Donatiſtarum.

ORigo hæc fuit in Africa pertinaciſſimi Donatiſtarum ſchismatis, qualem deſcribunt optatus Mileuitanus, & Auguſtinus. Lucilla mulier Hiſpana præpotens, & ambitioſa Carthagine verſabatur. Hæc à Cæciliano Carthaginis Eccleſiæ Diacono reprehenſa quòd oſsa cuiuſdam, quem Eccleſia non retulerat in Sanctorum album, deferret, & ante ſacram communionem exoſcularetur. Illa correctionis impatiens vlciſcendi de Cæciliano captabat occaſionem: contigit vt Menſurius Carthaginis Epiſcopus à tyranno Maxentio Romam euocatus, ſenioribus quibuſdam Eccleſiæ vaſa ſacra diſceſſurus commendauerit. Intereà peregrè moritur Menſurius, atque in huius ſedem promouetur Cæcilianus, qui ex officio vaſa Eccleſiæ repetit. At eorum depoſitarij, qui ſacrilego auſu illa ſibi retinebant, eius protinus communionem auerſantur, cauſantes eum non eſſe Epiſcopum, quippe qui ordinatus à Felice Aptungitano fuiſſet, quem illi criminabantur fuiſſe ſub Diocletiani perſecutione ſacrorum librorum traditorem. His ſe Lucilla vltro adiunxit, & quidquid opibus, & autoritate valebat magno ſtudio contulit ad ſchiſmatis noui fulcimentum & propagationem. Præcipuus ſchiſmatis autor fuit Donatus cui cognomen à caſis nigris. Hic ſceleris ſui conſcium Maiorinum ordinauit Carthaginis Epiſcopum. Cui ſubinde mortuo ſuffectus eſt Donatus alter.

Do-

Donatiſtę Conſtantinum primo Imperij poſt ſublatum Maxentium anno interpellant aduerſus Cæcilianum. Imperator cauſam remiſit primùm quidem tribus Epiſcopis Gallicanis, Reticio Herduenſium, Materno Agrippinenſium, & Maino Arelatenſium, deinde Melchiadi Romæ Epiſcopo, qui ad iſtius cauſæ iudicium Romæ concilium indixit anno 313. cuius ſententia Cæcilianus dictus eſt legitimus Epiſcopus, & aduerſarijs mandatum vt ſe illi ſubijcerent: At iſti maiore inſolentia per Africam tumultuantur: dumque Ælianus Africæ Proconſul eos in officio continere ſtudet, illi ab hoc ad Conſtantinum prouocant, ſuamque cauſam accuratiùs examinari poſtulant, quàm feciſſet Concilium Romanum, quod ſibi ſuſpectum querebantur.

Conſtantinus nimia ductus erga procaciſſimos, & ſceleratos facilitate, futurumque ſperans vt ſic ad quietem demum ſe componerent, procurat nouam, & confluentium Epiſcoporum numero ampliorem Synodum Arelatis congregari, vbi cauſa denuò exactiſſimè diſcuſſa iterùm condemnantur Donatiſtæ anno 314. Iſti verò intolerabili peruicacia rurſus ad Conſtantinum prouocant, qui eorum deputatos primùm Romam, deinde Mediolanum acciuit; vbi cauſa denuò dijudicata nouæ condemnationis iudicio ſuccubuerunt. Cæterùm nec ſic effracta eſt eorum contumacia: ſed vſque ad Arcadij, & Honorij tempora omni præcipiti furore tumultuati, graſſatique ſunt. Atque vix tandem magni illius Auguſtini Epiſcopi laboribus aſſiduis, & diſputationibus inuictis, præcipuè verò Marcellini Tribuni potentia, & ſeueris coërcitionibus quem ad compeſcendam Donatiſtarum veſaniam Honorius Auguſtus cum ampliſſima poteſtate, & copijs militaribus delegauerat, ipſiuſque Honorij pœnalibus Edictis domita eſt impiorum proteruia.

Quæ in Donatiſtarum cauſa mandante Conſtantino Auguſto, & approbante Papa Syluestro Arelatæ

Syno-

Synodus conuenit multis nominibus celebritatem habet: quippe in qua Conſtantinus per ſe interfuit, & innumeri propemodum Epiſcopi ex vniuerſa Gallia, ex Hiſpania, ex Britanniæ, & Hiberniæ Inſulis, ex Italia, Sicilia, & Africa eo confluxerunt. Interfuere quoque Summi Pontificis Legati Claudianus, & Auitus Presbyteri, Eugenius, & Quiriacus Diaconi anno Chriſti 314. Voluſiano, & Aniano Conſulibus. Aſſerit Ado Viennenſis in Chronico ſexcentos ad hanc Synodum Patres conueniſſe. Eiuſdem meminit Auguſtinus lib. 1. contra epiſt. Parmeniani cap. 6. complectitur verò canones. 23.

Canone 1. decernitur Paſchæ Domini feſtum eodem die per vniuerſum orbem celebrandum eſſe: & iuris atque officij Romani Epiſcopi eſſe vt iuxta receptam conſuetudinem litteras ea de re quotannis ad vniuerſas, dirigat Eccleſias. Quod idem non multo poſt ab œcumenica Nicæna Synodo conſtitutum eſt. Et olim Papa Victor coacto Romæ Concilio per vniuerſum ſeruari orbem præceperat ſub excommunicationis pœna, reclamantibus licèt Aſianis maximè Polycrate Epheſi Epiſcopo, & diſſuadente Irenæo Lugdunenſi, quam hiſtoriam fusè proſequitur Cæſarienſis Euſebius.

Can. 5. communione fidelium excludit Theatricos, & Hiſtriones. Conformatur Eliberino canoni 62. Ius verò ciuile illos infamia notat, qui artis ludicræ pronunciandive cauſa in ſcenam proderint. l. 1. ff. de his qui not. infam.

Can. 9. vſum abolet libellorum à Martyribus, & Confeſſoribus proficiſcentium, quorum intuitu, & precibus canonicum pœnitentiæ tempus ab Epiſcopis minuebatur, lapſique ante præfinitum tempus reconciliabantur. Eiuſmodi libellorum haberi rationem prorſus dudum vetuerat Concilium Eliberinum can. 25. Meminere quoque iſtiuſmodi libellorum nec ſine querela, quòd per illos Eccleſiaſticæ diſciplinæ relaxaretur vigor Tertullianus lib. ad Martyres, & Cypria-

prianus epiſt. 10. 11. 12. 14. 15. Illa pœnitentiæ canonicæ ad Martyrum preces concedi olim ſolita mitigatio præludebat hodiernis indulgentijs, vt ad Cyprianum Scholiaſtes Pamelius adnotat.

Can. 13. Eos qui ſacros libros, aut vaſa ſacra gentilibus tradiderint, aut nomina fidelium eiſdem detulerint, amouet à clero. Sic tamen vt ſi quis ignoranter, & bona fide ordinem à quoquam eorum ſuſceperit, ordine vtatur, nec ei ſit fraudi talis ordinatio. Cæciliani cauſa canoni huic præbuit occaſionem.

In huius Synodi Patrum ſubſcriptione attribuuntur Prouinciæ Viennenſi, quæ eſt in Gallia, vrbes Arelate, Vienna, Vaſio, Arauſio, Carpentoractum. Quæ quidem attributio conformis eſt Prouinciarum Gallicanarum diſtributioni, quam tradunt itinerarium Imperatoris Antonini, & liber notitiæ Romanorum. Maſſiliam quoque Viennenſi Prouinciæ aſcribit Synodus Taurinenſis in cauſa Prochli Maſſilienſis Epiſcopi. Amianus quoque Marcellinus lib. 15. ſic ait, Viennenſis Prouincia ciuitatum exultat decore multarum, quibus potiores ſunt Vienna ipſa, & Arelate, & Valentia, quibus, & Maſſilia iungitur. Quando iſtud agebatur Concilium, Arelatenſem Eccleſiam Marinus moderabatur. Cùm verò Viennenſi Prouinciæ finitima eſſet ſecunda Narbonenſis. Mirum eſt nullum iſtius Epiſcopum exprimi: Cùm tamen ex Narbonenſi prima hîc ſubſignauerint Epiſcopi Toloſæ, & Biterrarum. Inſignes præ reliquis hîc interfuerunt tres illi Gallicani Epiſcopi Rheticus Auguſtodunenſis, Maternus Aggripinenſis, & Marinus Arelatenſis, quos primo ſuo reſcripto Conſtantinus ab Anulino Proconſule Africæ interpellatus, conſtituerat ſolos in iſta cauſa iudices: & quos altero deinde reſcripto Romam proficiſci iuſſit, vt vna cum Melchiade Pontifice Romano, alijſque quindecim Italiæ Epiſcopis iudicium ferrent. Quod, & factum eſt, habito ab ijſdem Concilio in ipſo Palatio

Late-

Laterano, vt prodit Optatus Mileuitanus lib. 1. contra Parmenianum, & Auguſtinus in breuiculo, & albi.

Nicænæ œcumenicæ primæ Synodi Hiſtoria.

NVnc tempus agendi de primo ęcumenico Concilio, cui cauſam dedit hæreſis Ariana. Arius itaque Presbyter Alexandrinus nouam in orbem terrarum peſtem inuexit, negans Filium Dei Patri eſſe coæqualem, conſubſtantialem, & coæternum, ſed eum aſſerens à Patre de nihilo in tempore creatum. Huic ſe peſti in primis oppoſuit Alexander Epiſcopus Alexandrinus, qui præmonitum Arium, ſed indocilem, & obſtinatum anathemate percutit. Arius ad Euſebium Cæſarææ in Palęſtina Epiſcopum confugit, quem hæreſis ſuæ ſocium, & fautorem nactus eſt cum alijs Epiſcopis, Paulino Tyri, Patrophilo Scythopoleos, Mari Chalcedonis, Theogni Nicææ, alioque Euſebio Nicomediæ, cuius magna erat apud Conſtantinum Auguſtum gratia, & autoritas, omnemque Meletianorum factionem in dogmatis peruerſi contagionem attraxit. Serpente latiùs malo, Arianiſque inſolentiùs in dies tumultuantibus, Alexander encyclicas per vniuerſam Eccleſiam litteras conſcripſit: præcipuè verò Syluestrùm Romæ Epiſcopum tantæ perniciei ingraueſcentis admonuit. Syluester Oſium ſapientiſſimum, & religioſſimum virum Cordubæ Epiſcopum delegauit ad Conſtantinum, & ad Alexandrinum Epiſcopum, & quocumque opus eſſe videretur ad extinguendum hoc incendium.

Oſius ad Conſtantinum acceſſit, à quo & litteras accepit ad Alexandrum, & Arium tum increpatorias, tum ad pacem hortatorias, quarum exemplar Euſebius Cæſarienſis refert in vita Conſtantini. Hiſce litteris cauſam, & originem turbarum Imperator in

Alexandrum reijcit, vt principem iam intelligas ab Epiſcopo Nicomedienſi deluſum: & præterea quæſtionem iſtam circa Dei Filium leuem eſſe, nec ad fidem Catholicam vllo modo pertinere aſſerit: cùm tamen Chriſtianæ fidei ſumma præcipuè in Chriſti diuinitate conſiſtat.

A Conſtantinodigreſſus Oſius Alexandriam conceſſit, eaque in vrbe Concilium indixit,cuius meminit Athanaſius apologia 2.vocatque generale Concilium. Meminit eius etiam Socrates lib.3. cap.5. ex quorum relatu conſtat diſcuſſam fuiſſe Arij & Meletianorum cauſam: ſimulque damnatum impij Sabellij dogma diuinarum perſonarum diſtinctionem inficiantis. Addit Athanaſius in eadem Synodo Colluthum Presbyterum Alexandrinum, eo quòd cùm Epiſcopus non eſſet, munus tamen Epiſcopale obire, multosque ordinare clericos attentaſſet, fuiſset ab Oſio redactum in ordinem.

Cùm verò Ariani deſpecta Concilij Alexandrini authoritate ſe inſolentiùs efferrent, & peruerſum dogma propagarent, viſum eſt controuerſiam eſse œcumenica & inſigniori Synodo dirimendam. Hanc itaque Syluester Papa conſpirante vna Conſtantino Auguſto Nicææ in Bithynia indixit.Imperator egregium religionis ſpecimen edidit miſſis in omnem partem curſoribus & litteris quibus Epiſcopos ad Synodum inuitauit: eorum pro Dei cultu, fidei integritate, Eccleſiæ pace, & dignitate, quam maximè potuit zelum, ac ſtudium ſuccendit: vecturas itinerum, omnesque victus impenſas tàm ipſis quàm eos comitantibus clericis, & familiaribus largè prouidit. Nicæam itaque conuenerunt ex diuerſis orbis terrarum plagis trecenti decem & octo Epiſcopi, an.Chr.trecenteſimo vigeſimo quinto.

Concilio præſederunt Romanæ ſedis legati Oſius Cordubæ Epiſcopus, Victor, & Vincentius Presbyteri Romani, qui ante Patriarchas ipſos conſederunt, primique ſubſcripſerunt. Interfuerunt Alexander Ale-

xan-

xandriæ, Euſtathius Antiochiæ, Macarius Ieroſolymorum Patriarchæ, alijque Præſules quorum eximia ſanctitas Eccleſiæ faſtis conſignatur & colitur; Nicolaus Myræ in Lycia Epiſcopus, Paphnutius Thebarum Ægypti, Potamon Heraclææ Ægypti, Spiridion Thremituntis Cypri (his duobus Potamoni, & Spiridioni olim propter fidei confeſſionem in perſecutione Maximini alter oculus fuerat effoſus) Paulus etiam Neocæſaraææ Euphrateſiæ, qui ſub Licinio in cauſa fidei fuerat candentibus laminis excruciatus, Iacobus Niſibis in Meſopotamia, qui mortuos (vt refert Theodoritus) in vitam reuocauit, Alexander Conſtantinopolis, cuius poſteà precibus Arius fœda, & inopina morte conſumptus eſt, Aroſtanes quoque in Armenia ſuperiori Epiſcopus. Denique Magnus Athanaſius tunc Eccleſiæ Alexandrinę diaconus, quem ſibi comitem Alexander Patriarcha delegerat, cuiusque inſignis eruditio, & animi vigor in Sacro Concilio mirificè effulſit contra Arianos diſputantis: Vnde illorum in ſe odia infenſiſſima concitauit.

Veruntamen quod ſcriptum eſt in libro Iob hîc pariter contigit: *cùm veniſſent filij Dei, vt aſſiſterent coram Domino, adfuit inter eos etiam Satan.* Interfuere namque cum illis Ariani Epiſcopi vterque Euſebius Cæſarienſis, & Nicomedienſis, Paulinus Tyri, Theognis Nicææ, Menophantes Epheſi, Patrophylus Scythopolis, alijque Præſules Arij aſſeclæ. Hi primùm calumnioſis accuſationibus, & famoſis libellis orthodoxos Antiſtites inſectati ſunt apud Imperatorem, qui tamen porrectos ſibi libellos legere noluit, ſed concremauit, palàm profeſſus Epiſcopos à Deo ſolo iudicandos: ſe verò ipſorum iudicio in ijs quæ ad ſalutem animæ pertinent ſubeſſe. Occultanda eſſe prætereà ſacerdotum delicta, ne inde aliqui anſam arriperent ſcandali, aut contemptus ſacri miniſterij, vt ſcribunt Rufinus lib. 1. cap. 2. Sozomenus lib. 1. c. 16. Theodoritus lib. 1. cap. 11. Gregorius Papa lib. 4. epiſt. 75. ad Mauricium.

Sta-

Statutum in primis eſt pro inconcuſſo fundamento à patribus Nicænis nihil contra fidem ab antiquo traditam, & hactenus in Eccleſia receptam innouandum eſſe, vt eo loco teſtatur Sozomenus. Lecta ſunt deinde Arij ſcripta, necnon Euſebij Nicomedienſis damnabilis epiſtola: dogmata Arij nefaria cum execratione reiecta ſunt: tandemque conclamatum eſt Filium eſſe Patri coëſſentialem & coæternum, neque ex nihilo creatum, ſed ex Patris ſubſtantia genitum: ideòque ſuo ſymbolo Synodus profeſſa eſt eum eſſe genitum non factum ὁμοούσιον conſubſtantialem Patri, Deum verum de Deo vero.

Conſtantinus dum in Concilio diſputabatur, attentè auſcultabat, rumores ſubnaſcentes ſopiebat, ſuum modeſtè ſenſum inſinuabat, ſingulos ſuauiter alloquebatur, vt refert Euſebius lib.3. vitæ Conſtantini cap. 13. denique formulæ fidei ſubſcripſerunt tum Catholici, tum etiam Ariani vt Principi complacerent, ſuoſque retinerent Epiſcopatus. Euſebius tamen Nicomediæ, & Theognis, quem alij Theogonium dicunt Nicææ plus alijs repugnarunt. Itaque ſuis per Concilij ſententiam deiecti ſunt ſedibus, in quibus conſtituti ſunt, Nicomediæ quidem Amphion, & Nicææ Chreſtus. Attamen Euſebius, & Theognis, vt ſedes priſtinas recuperarent, Concilio ad extremum ſubſcripſerunt, & pro illis intercedente Conſtantino, in priſtinum gradum à Concilio reſtituti ſunt, vt commemorat Socrates lib.1. cap.5. & 10. Ambo tamen Nicęnam fidem omni poſtmodum ſtudio impugnarunt, eiuſque aſſertores & occultis dolis & apertis viribus inſectati ſunt. Ipſe Arius à fidelium ſocietate diuulſus eſt Synodali decreto, & à Conſtantino in exilium pulſus, ſed ab eodem ob ſimulatam reſipiſcentiam deinde reuocatus poſtliminio, hac tamen lege ne Alexandriam ingredi auderet: horum fidem facit Hieronymus dial. aduer. Luciferianos.

De

De ordine, & conſeſſu Patrum tum in Nicæna Synodo, tum in alijs inſequentibus œcumenicis.

PErtinet hæc notitia ad alia quoque Concilia præſertim generalia. In primis ſciendum delegatos ab Epiſcopis abſentibus eodem ſediſſe ordine quo ipſi delegantes Epiſcopi conſediſſent. Idcircò in multorum veterum Conciliorum actis permulti Presbyteri, & Diaconi ſubſcribunt ſupra complures Epiſcopos.

Ex ijſdem pariter actis conſtat Legatos Apoſtolicæ Sedis vtpotè vicem gerentes Summi Pontificis, ſediſſe & ſubſcripſiſſe ſupra quoſcumque Patriarchas, fuiſſeque Conciliorum præſides. Inductione id patet. In prima Nicæna Synodo Legati præfuerunt Sylueſtri Papæ Oſius Epiſcopus, Vitus, & Vincentius Presbyteri, hos ſequebantur Alexander Alexandriæ, Euſtathius Antiochiæ, & Macarius Ieroſolymorum Patriarchæ.

Paucis à Nicæna annis præſederunt Synodo Sardicenſi nomine Sylueſtri Oſius Epiſcopus, Vincentius Capuanus, Calepodius Neapolitanus, deinde ſequitur Athanaſius Alexandriæ.

In Concilio Conſtantinopolitano primo nulli interfuerunt Apoſtolici Legati, quia tunc temporis Damaſus Papa aliud Romæ Concilium Epiſcoporum Occidentis in eadem cauſa celebrabat. Orientales autem quibus præerat Nectarius Conſtantinopolis Epiſcopus fuiſſe animis cum Damaſo coniunctos, docent mutuæ litteræ Damaſi ad Concilium Conſtantinopolis, & Concilij ad Damaſum apud Theodoritum, lib.5.cap.9.& 10.

In Epheſino præfuit Cyrillus Alexandriæ Patriarcha vt legatus Cœleſtini Papæ quem tamen Cyrillum nomine proprio præeſse Aſiani Antiſtites non ſuſtinuiſſent extra propriæ Patriarchiæ fines in aliena

C Dice-

Diœceſi quam ſibi Conſtantinopolis Epiſcopus vindicabat vt ſecundus à Romano Epiſcopo Patriarcha. In huius ergo Synodi actis paſſim legitur Cyrillo Alexandriæ præſidente, & locumtenente ſanctiſſimi, & religioſiſſimi Archiepiſcopi Romanæ Eccleſiæ Celeſtini. Mox ſubſignant Iuuenalis Ieroſolymæ Epiſcopus, Mennon Epheſi, Flauianus Vicarius, & locumtenens Rufi Epiſcopi Theſſalonices, Theodotus Ancyræ in Galatia, Firminus Cæſaræ in Cappadocia prima Epiſcopus.

In Chalcedonēſi Act. 1. Paſcaſinus & Lucentius Epiſcopi, & Bonifacius Presbyter, Legati Sanctiſſimi, Deoque amantiſſimi Archiepiſcopi Veteris Romæ Leonis: tùm Anatolius Sanctiſſimus Archiepiſcopus nouæ Romæ Conſtantinopolis, Dioſcorus Archiepiſcopus Alexandriæ, maximus Antiochiæ, Iuuenalis Ieroſolymæ, Quintilius Heraclææ Macedoniȩ locumtenens Anaſtaſij Epiſcopi Theſſalonices, Thalaſſius Cæſaræ Cappadociæ, Stephanus Epheſi, Lucianus Byſæ locumtenens Cyriaci Epiſcopi, Heracleæ Thraciæ, Euſebius Ancyræ Galatiæ Epiſcopus. Hæc ita ſigillatim recenſeo, vt dignoſcantur præcipuæ Orientis Metropoles.

In 5. Synodo quæ eſt ſecunda Conſtantinopolitana præfuit Eutychius Patriarcha Conſtantinopolis nouæ Romæ, approbante Vigilio Papa, ad quem ſic ſcribit Eutychius: Potimus præſidente veſtra beatitudine de tribus Capitulis quæri & conferri: quam epiſtolam continent iſtius Synodi acta. Et Zonaras in Iuſtiniano ſcribit eius principem fuiſſe Vigilium Romæ veteris Epiſcopum. Qui etiam vt Photius ſcribit lib. de Synodis ſeptem, iſtius acta Concilij confirmauit. In eius actis, & ſubſcriptionibus hæc notatur Epiſcoporum ſeries: conſidentibus in Secretario Venerabilibus Eutychio ſanctiſſimo Patriarcha Regiæ Conſtantinopolis nouæ Romæ, Apollinario Sanctiſſimo Archiepiſcopo Alexandriæ, Domno Sanctiſſimo Patriarcha Theopoleos, id eſt Antiochiæ, Stephano Epiſcopo

Raphiæ, & Georgio Epiſcopo Tiberiadis, & Damiano Epiſcopo Solytanę vicem agentibus Euſtochij ſanctiſſimi Epiſcopi Ieroſolymitani, Benigno Epiſcopo, Heracleæ Thraciæ, vices agente Eliæ Theſſalonicenſis Epiſcopo, Theodoro Epiſcopo Cæſaræꝫ primæ Cappadociæ, Andrea Epiſcopo Epheſi, &c.

In ſexta Synodo Conſtantinopolitana tertia Act.1. ſub Conſtantino Auguſto (huic erat cognomen Pogonato) in Secretario ſacri Palatij quod cognominatur Trullus, conueniente ſancta, & vniuerſali Synodo, id eſt Theodoro, & Georgio venerabilibus Presbyteris, & Ioanne venerabili Diacono vicem agentibus ſanctiſſimi, & beatiſſimi Archiepiſcopi Romæ veteris Agathonis, & Ioanne ſanctiſſimo Archiepiſcopo magnæ Conſtantinopolis nouæ Romæ, & Petro Presbytero, & Monacho locum ſeruante Sedis Alexandriæ (Græcè, Τοποτηρητȣ Ἀλεξανδρείας) & Macario Archiepiſcopo Theopolis, & Georgio Presbytero & Monacho & Apocriſario Theodori venerabilis Vicarij, τοποτηρητȣ, Sedis Ieroſolymorum, & Theodoro Epiſcopo Epheſi.

In ſeptima Synodo quæ eſt Nicæna ſecunda, Act.1. præſidentibus Petro Archipresbytero Romanæ Eccleſiæ Sanctorum Petri, & Pauli, & altero Petro Presbytero Monacho, & Abbatæ ſancti Sabæ Romæ, Vicarijs Sanctiſſimi Archiepiſcopi veteris Romæ Adriani. Sequitur Taraſius Archiepiſcopus Conſtantinopolis nouæ Romæ, Ioannes, & Thomas Presbyteri Monachi, & Vicarij Sedium Orientis Patriarchalium Alexandriæ, Theopolis, & Ieroſolymorum, Agapitus Cæſarę̨æ Cappadociæ Epiſcopus, Ioannes Epheſi Epiſcopus.

Octaua Synodus quę eſt quarta Conſtantinopolitana præmittit Act.1. Donatum, & Stephanum Epiſcopos, & Macarinum Diaconum Legatos Adriani Papæ Secundi: ſubditque Ignatium Archiepiſcopum Conſtantinopolis nouæ Romę. Deinde Vicarios τοποτηρητȣς Sedium Patriarchalium Orientis.

Ç 2 Obi-

Obiter in his inſcriptionibus, & ſubſcriptionibus obſerua nomen Archiepiſcopi pluribus ſæculis non fuiſſe attributum, vt nunc Epiſcopis Metropolium, ſed ijs dumtaxat, quibus ſubiecti erant Metropolitani ipſi, ſcilicet Patriarchis, & Primatibus. Decreſcente demum & religione, & potentia Grꝗcorum, ſimulque eorumdem creſcente ſuperbia cœptum eſt nouum in Oriente genus Archiepiſcoporum nomine tenus, qui tametſi nullis præeſſent Epiſcopis, ex reſcripto Imperatoris hoc inane nomen adipiſcebantur, medijque erant inter Metropolitas, & cęteros inferiores Epiſcopos. Hinc effectum eſt vt in Leonis Imperatoris *διατυπώσει* ſubiectæ Conſtantinopolitano Patriarchię recenſeantur Metropoles vna,& octoginta. Deinde Archiepiſcopatus prædicti generis nouem & triginta: Et legatur aliquoties apud Neotericos Gręcos. Ex Archiepiſcopatu ciuitas Metropolis facta eſt.

Euſebius Cæſarienſis, qui in Concilio Nicæno ſedit lib.3. vitæ Conſtantini, eum qui primus ſedebat à dextro latere conſeſſus orationem habuiſse refert gratiarum actionis, & laudum Conſtantini. Theodoritus autem li.1.hiſt.Eccl.cap.7. ſcribit eum,qui orationem pronunciauit gratiarum actionis fuiſſe Euſtathium Epiſcopum Antiochenum. Attamen cùm hic eſſet ordine, & dignitate inferior Alexandrino, ex ea ſeſſione primæ Sedis à dextro latere infert Cardinalis Bellarminus de Concilijs, & Eccleſia lib.1. cap.19. fuiſſe in Concilio Nicæno tres Sedium ordines ſiue exhedras: Primum in capite Aulæ, ibique ediſſe Conſtantinum medium inter Oſium,& Alexandrum Alexandrię Epiſcopum. Secundamque exhedram fuiſse à dextera parte vbi primus ſedit Euſtathius. In tertia denique ad ſiniſtram tenuiſſe primum locum Macarium Ieroſolymorum Epiſcopum.

Certè Oſium, Vitum, & Vincentium præſediſſe perſpicuum eſt, tum ex Athanaſio teſte oculato epiſt. ad Solitar. vbi refert Oſium fuiſſe Synodi principem, & Ni-

& Nicænæ fidei Symbolum compoſuiſſe, tum ex ipſius Synodi ſubſcriptionibus: tum ex Photio lib. de ſeptem Synodis: tum ex Gelaſio Cyziceno, qui huius Concilij acta edidit iuxta vetus Dalmatij Epiſcopi Cyzici exemplar; cuius etiam meminit in ſua bibliotheca Photius. Scribit ergo Gelaſius lib.2. cap. 5. Oſium Legatum Synodo præſediſse nomine Sylueſtri Papæ, adducitque teſtimonium Euſebij lib.3. vitæ Conſtant. cap. 7. cuius verba diſerta atque, vt ipſe loquitur κατὰ λέξιν profert: quamquam in exemplaribus Euſebij hodiernis aliter legitur. Verum longè maior habenda fides exemplaribus, quæ ante annos mille ducentos extabant temporibus Dalmatij, Gelaſijque veterum Græciæ Epiſcoporum, quàm ijs quæ nunc temporis circumferuntur à Græcis Schiſmaticis accepta, à quibus etiam conijcere pronum eſt fuiſſe in ijs, quæ ad Romanę Sedis dignitatem pertinent deprauata. Et verò ipſe Oſius præſentibus Patriarchis in aliena regione, eaque Orientali, & longiſſimè ab Hiſpanicis oris diſſita præſidere nullatenus valuiſset, niſi titulo cohoneſtatus Apoſtolici Legati.

Cardinalis Baronius paulò aliter Nicænorum Patrum conſeſsum diſponit cuius potior mihi hac parte videtur ſententia, vtpotè conformior poſterorum Conciliorum ordini ac vſui. Cenſet verò Conſtantinum in capite aulæ ſediſse humili, ac demiſso ſedili aureo, vt in eius vita ſcribit Euſebius lib.3. cap. 10. addens non ante ſediſse quàm rogatum à patribus, nec fuiſse ſolito ſatellitio ſtipatum, ſed primarijs aulæ proceribus. Baronius itaque duos tantùm fuiſse conſeſsus patrum autumat: dextrorſum vnum, ſiniſtrorſum alterum, atque in iſto Legatos Romani Papæ primos conſediſse, ſub his verò aſsediſse Alexandrinum Epiſcopum. In dextero autem conſeſsu primum locum tenuiſse Euſtathium Antiochenum, & ſub eo Macarium Ieroſolymitanum, aliosque deinceps, hinc inde Epiſcopos. Id enim confirmant ſequentium Synodorum acta, quas non eſt dubium ſe

ad Nicænæ exemplum conformaſſe. Enim verò refertur in Chalcedonenſi Act. 1. Senatum in medio ante cancellos ſacri Presbyterij conſediſſe: à ſiniſtris verò Legatos ſanctiſſimi veteris Romæ Archiepiſcopi Leonis: poſt hos deinde Anatolium Conſtantinopolis nouæ Romæ Archiepiſcopum, & Maximum Antiochiæ. A dextero autem latere Dioſcorum Alexandriæ, & Iuuenalem Ieroſolymorum Epiſcopum. Itaque prima dexteræ exhedræ Sedes reſeruabatur ſecundo Patriarchæ, qualis erat in Nicæna Synodo Antiochenus, in Chalcedonenſi Alexandrinus: quia iam tum Conſtantinopolis Epiſcopus ſibi primæ Sedis poſt Romanum Epiſcopatum vindicarat honorem.

Ad hæc in ſexta Synodo Act. 1. refertur ſediſſe ſeorſim Conſtantinum Auguſtum cum Patritijs, & Conſulibus: à læua autem parte Legatos Apoſtolicæ Sedis: deinde Vicarium, ac Apocriſarium Epiſcopi Ieroſolymorũ, aliosq; deinceps Præſules. A dextera verò parte Epiſcopum Conſtantinopolis, deinde Theopolis, tertioque loco Vicarium Epiſcopi Alexandriæ, cur autem Epiſcopus Ieroſolymitanus inferior Alexandrino, & Antiocheno immediatè tamen Legatis Apoſtolicis aſſederit ideo factum, quia cùm multi eſſent Apoſtolici Legati, quos non erat æquum diſiungi ab inuicem, Ieroſolymitanus ex conſequenti multos ante ſe habebat Seſſores: Antiochenus ex alia parte vnicum ſupra ſe patiebatur Seſsorem Conſtantinopolitanum. Ideòque Antiochenus Epiſcopus honoratiorem præ Ieroſolymitano locum occupare reputabatur in hac Synodo. Probat rationib. ſolidis Baronius ad an. 325. n. 52. & ad an. 213. n. 6. in ſacris, & Eccleſiaſticis rebus præcelluiſſe olim ſiniſtram præ dextera parte tum in Oriente, tum in Occidente. Quæ res ſi comperta fuiſſet Damiano Cardinali, dum in tractatu de picturis Apoſtolorum Petri & Pauli diſceptaret quorſum depingi ſoleret Petrus ad ſiniſtram & Paulus ad dexteram, non ſe fatigaſſet in conquirendis Pauli ſupra Petrum prærogatiuis.

Vi-

Vicariorum Romani Pontificis differentiæ.

VIcariorum Romani Epiſcopi multiplex diſcrimen fuit. Quidam enim dicebantur Legati à latere, alij Cognitores, ſeu Commiſsarij, alij in diœceſibus, aut Parochijs Vicarij. Quoſdam enim delegabat Romanus Pontifex ad Synodos, tum generales, tum particulares, vt illis ſuo nomine præeſsent. Hos vocat Leo Papa epiſt. 14. ad Fauſtum, Legatos à Latere. Cùm enim (ait) propter cauſam fidei quam Eutyches perturbare tentauit, de latere meo mitterem, qui defenſioni veritatis aſſiſterent.

Alij Papæ Legati dicebantur ἐπιγνώμονες (ſic enim vocat Concilium Sardicenſe can. 3. & 5.) ideſt, Cognitores, erantq; Commiſsarij à Papa ad Diœceſes, Prouincias, aut Parochias delegati, vt cauſas controuerſás inquirerent, aut iudicarent, aut reuiſerent, maximè in iudicijs appellationum ad ſupremam Sedem.

Tertij Pontificum Legati dicebantur Apocriſarij, ſeu reſponſales quorum hodie locum, & munus implent Nuncij Apoſtolici. Mittebantur quippe ad Imperatores, vt res Eccleſiæ procurarent, iuraque Romanæ Eccleſiæ tuerentur. Frequens horum mentio eſt in epiſtolis Gregorij Papæ. Quin & alij Epiſcopi ſuos quum opus erat, mittebant Apocriſarios: nam Anatolius, quem Dioſcorus Alexandrinus Epiſcopus promouit ad Conſtantinopolitanam Sedem, fuerat anteà ipſius Dioſcori in vrbe Regia Apocriſarius. Et Georgius Presbyter ſubſcriptus legitur in ſexta Synodo cum titulo Apocriſarij Sedis Ieroſolymorum. Nec ſolùm ad Principem, ſed ad diuerſos etiam Epiſcopatus mitti ſolebant Apocriſarij, præſertim ad Patriarchas, ad Exarchas, & ad Metropolitas, vt fidem facit Iuſtinianus nouella *6*. cap. 2. circa finem, & cap. 3. & nouella 123. cap. 25. vbi decernit non poſse Apocriſarios validam inire conuentionem vltra Epiſcopi, vel Eccleſiæ delegantis mandatum. Scribit S. Gregorius Papa lib.

14.Moralium cap.29. ſe Apocriſarij munere iubente Pelagio prædeceſſore functum olim Conſtantinopoli apud Tiberium Imperatorem.

Quartum Vicariorum Romani Pontificis genus conſtituebant Primates,quibus tamquam Vicarijs ſupremæ Sedis, conferebatur poteſtas, & iuriſdictio ſupra plures Metropolitas, hisque ſubiectos Epiſcopos. Ita Leo Papa epiſt.84. Anaſtaſium Theſſalonices Epiſcopum Vicarium ſuum creat per vniuerſas Aſiæ Prouincias: addens Anaſtaſij prædeceſſores fuiſse ſimiliter prædeceſsorum Romanorum Epiſcoporum Vicarios. Huc referunt nonnulli cauſam Canonis 20. Concilij Sardicenſis prohibentis extraneis Clericis diutinam Theſsalonicæ moram: & rationem addunt, quia propter Primatis Theſsalonices reſidentiam, eò confluere ſolebant complures ex vniuerſa Aſia Clerici, qui ſæpè numero, vel ſuperuacanea negotiorum apud auditorium Primatis geſtione, vel capti ciuitatis ipſius ſplendore, diutiùs à proprijs Eccleſijs aberant. In veteribus Concilijs antequam Iuſtiniano intercedente Vigilius Papa Vicariam ex Theſsalonica tranſtuliſset in Acridum, quæ Iuſtiniano Patria fuit, quamque ideò primam Iuſtinianam vocari edixit, ſubſcribit Theſsalonices Epiſcopus inter primos à Patriarchis, vt ſuperiori capite commonſtrauimus. Videnda circa rem iſtam Iuſtiniani nouella 131. cap. 3. Cœleſtinus etiam Pontifex in cauſa Neſtorianæ hæreſis, Cyrillum Alexandriæ Epiſcopum Vicarium ſuum creat vt Conſtantinopolis Eccleſiam regat, quam Neſtorius deuaſtabat. Superſunt ea de re litteræ Cœleſtini ad Cyrillum, & Cyrilli ad Clerum, & plebem Conſtantinopolis tom.4.operum Cyrilli, deinde Hormiſda epiſt. ad Saluſtium Hiſpalis Epiſcopum conſtituit ipſum Apoſtolicum per omnem Bæticam, & Luſitaniam Vicarium. Idemque Remigio Rhemenſi Epiſcopo eamdem confert poteſtatem per vniuerſum Ludouici Regnum, ſic enim vocat Clodouæum Francorum Regem. Litteras ſileo Pontificum

Zoſi-

Zoſimi, Symmachi, Vigilij, Gregorij magni, quibus promouent Arelatenſes Epiſcopos ad Vicariam Apoſtolicam ſupra plerasque Galliæ Prouincias. Omitto complures alias Primatias, quas diuerſis temporibus Romani Pontifices, tum in Gallia, tum in Hiſpania, tum in Germania, tum in Anglia conſtituerunt.

De Loco Synodi Nicænæ, nonnullarumque a liarum inſequentium.

VEterum Orientis Conciliorum quædam conuenerunt in ædibus Imperialibus: atque in primis iſtud Nicænum in aula Palatij Conſtantini, vt fidem facit Euſebius lib.3.vitæ Conſtantini, cap.12. ſexta pariter Synodus ſub Conſtantini Pogonati Imperio in ea Regiæ parte quæ Trullus dicebatur. Quo eodem loco habita fuit Synodus Quiniſexta ſub Iuſtiniano II.

Cęteræ per Orientem œcumenicæ Synodi intra ſacras Baſilicas celebratæ ſunt. Conſtantinopolitana quidem, quæ eſt inter œcumenicas ſecunda, conuenit intra Oratorium Sanctorum Pantaleonis,& Marini Martyrum, qui ſacer locus ex tunc ὁμόνοια, id eſt concordia nominatus eſt, propterea quod centum & quinquaginta Epiſcopi in eamdem fidei ſententiam conuenere aduerſus Macedonij dogma, vt ſcribit in ſuo de ſacris Imaginibus Tractatu Ioannes Damaſcenus Epheſina quidem intra Beatæ Mariæ templum, Chalcedonenſis intra Virginis, & Martyris Euphemiæ Eccleſiam in ipſo Sanctuario. Nicæna altera in templo ante ambonem. Octaua Synodus in æde Sophiæ in ipſo Cathecumenorum loco, vt earum acta teſtantur. Quę duæ poſtremæ pariter aſſerunt ſacros Euangeliorum codices fuiſse in medio Patrum conſeſsu repoſitos. In octaua Synodo additæ ſunt

vi-

viuificæ crucis reliquiæ, προτε-θέντων τῶν τιμίων ξύλων κὶ τῶν ἁγίων εὐαγγελίων, propoſitis venerabilibus lignis, & ſanctis Euangelijs.

Ad Nicænos Canones primum, & ſecundum.

PRimus Canon de Eunuchis, & Spadonibus decernit arceri à Clero, qui ſpontè, & citra neceſſitatem ſe mutilauerint. Cui irregularitati locum in ijs eſſe negat, qui à Medicis etiam ſpontè ex morbi cauſa, vel ab alijs per vim & iniuriam exciſi fuerunt. Refertur in decreto c. ſi quis à medicis, diſt. 55. Iſti canoni dediſſe videtur occaſionem Leontius Presbyter, qui vt ſcribunt Athanaſius apol. de fuga ſua in fine. Socrates lib. 2. cap. 21. Theodoritus lib. 2. cap. 24. accuſatus inhoneſtæ, aut ſuſpectæ cum muliere conuerſationis, iuſſusque ab Antiocheno Præſule Euſtathio, vt ab ea conſuetudine deſiſteret: cùm obſequi detrectaret, ſibi virilia ad amouendam mali ſuſpicionem reſecauit, perinde ac ſi liceret homini ſe quomodolibet, nullaque vrgente morbi vi mutilare: & quaſi verò amputata illa parte ſimul excideretur quiquid fœda libido poteſt vel cogitatu, vel ſenſu, vel quouis opere exequi: qua de re fusè diſputat Baſilius lib. de vera, & incorrupta virginitate. Leontium igitur duplici titulo, & iure, tum illicitæ reſecationis, tum prohibitæ conſuetudinis depoſuit Euſtathius. At Leontius per nouum ſcelus ſe Arianis adiunxit, quorum factione ſub Conſtantio ipſam etiam Sedem Antiochenam inuaſit.

Refert quoque Euſebius lib. 6. hiſt. Eccl. Origenem cùm fœminas aliquot Theologicis diſciplinis, & ſacris litteris erudiret, velletque aut malum ipſum, aut mali ſuſpicionem anteuertere, ſeſe adhibitis quibuſdam medicaminibus feciſſe Eunuchum, verba iſta

Chri-

Chriſti aliter quam par erat intelligendo; Sunt Eunuchi qui ſe ipſos caſtrauerunt propter regnum cœlorum. Quapropter Demetrius Alexandriæ Epiſcopus ſacram ordinationem petenti recuſauit. At Origenes in Palæſtinam commigrans ſacros ordines, ipſumque ſacerdotium ſumpſit ab Epiſcopis Cæſarienſi, & Ieroſolymitano. Vnde graues exortæ Demetrij cùm ipſis querelæ. Quam pariter refert hiſtoriam Epiphanius hæreſ.58. & Hieronymus de ſcript. Eccl. in Alexandro. Itaque genus hoc irregularitatis etiam longè ante Nicænam Synodum ſumpſit exordia: eamque ſtabiliunt Apoſtolorum canones vigeſimus primus, & vigeſimus ſecundus.

Nicænus Canon 2. prohibet cathecumenos baptizari necdum ſatis inſtitutos, aut probatos niſi grauis vrgeat neceſſitas. Vetat etiam recens baptizatum, ac Neophytum ordinari Epiſcopum, aut Presbyterum: cùm id prohibeat Apoſtolus 1. Timoth.3. ſtatuit inſuper excludendum de Clero eum qui duobus, aut tribus teſtibus conuictus ſit reus, ψυχικȢ ἁμαρτήματος, peccati animalis.

Dubitatur quidnam ſit animale peccatum. Exponit Theodorus Balſamon de quacumq; culpa incompatibili cum diuina gratia. Alij delicta intelligunt quorum expiationi publicam iniungebant Eccleſiæ leges pœnitentiam: cuiuſmodi erant apoſtaſia circa fidem, homicidium, fornicatio: quæ peccata vocari ab antiquis ſolent per antonomaſiam capitalia, & mortalia. Hoc ſenſu Iſidorus ait lib.2. de diuin. offic. conſuetudinem Eccleſiæ hanc eſſe vt ſordidati peccato mortali ad ordines non promoueantur: & ſi quis poſt ordinationem mortalis peccati reus factus ſit, non poſſit ſacrum exercere miniſterium. Præterea Concilium Valentinum in Gallia ſub Damaſo Papa cap.4. prohibet ab Epiſcopatu, Sacerdotio, & Diaconatu, eos qui ſe mortali crimine fatentur pollutos. Concilium etiam Agathenſe can.32. decernit clericum, qui capitale crimen

com-

commiſerit deponi, & in Monaſterium conijci. Concilium ſimiliter Toletanum quartum cap. 52. ſancit eos qui publicam agentes pœnitentiam, mortale delictum publicè confeſſi ſunt, non poſſe clericos ordinari. Et vtique paſſim ſacri canones eos qui publica pœnitentia perfuncti ſunt ordinari vetant, vt infra ſuo loco monſtrabitur.

Secunda iſta ſententia probabilior eſt quam prima, ſecundum quam vel vnicus actus odij, inuidiæ, aut libidinoſæ cogitationis ab ordinibus in æternum excluderet, quin etiam ordinatos redderet ordinum functionibus perpetuo inhabiles: vnde vberrima ſcrupulorum, & anxietatum ſeges emergeret, ob ambiguitatem ſiue memoriæ, ſiue iudicij circa eiuſmodi culpas. Innumeris quoque viris aditus ad Eccleſiæ Miniſteria intercluderetur eximijs, & ſanctitate morum, & animi dotibus, vixque vnus, aut alter reperiri poſſet ad clerum idoneus.

Tertia deinque maximèque omnium probabilis explicatio eſt de completa per actum externum luxuria poſt Baptiſmum ſuſceptum. Eaque conformis eſt canonibus 9. & 10. Concilij Neocæſarienſis, de quibus ſuperius actum eſt. Et Eliberino canoni 30. porrò Nicęnus iſte Canon refertur diſt. 48.c. quoniam. Sanctus Auguſtinus Epiſcopus fuerat quidem fornicator, & hæreticus Manichæus, ſed ante Baptiſmum quo purgabantur irregularitates ex delictis, vt tradit vndecimus Canon Ancyranæ Synodi.

Ad Nicænum Canonem. Can. III.

STatuit Canon 3. clerico nequaquam licere ſubintroductam (græcè σονέισακτον) habere mulierem, niſi Matrem, Sororem, auitam, vel eas ſolas quæ omnem remouent ſuſpicionem. Citatur c. interdixit per omnia diſt. 52. nulla vxoris hic mentio, non quia clerico habere liceret, ſed quia nulla eſſe po-

poterat ex lege Clericalis cœlibatus, vt mox perſpicuè probabitur.

Paphnutij verò inſtantiam iſtiuſmodi à nuptijs continentiæ oppoſitam, cuius meminere Socrates, & Sozomenus, cenſendum eſt vel à Socrate primùm confictam à quo plurima de more ſuo hauſit ſine vllo delectu Sozomenus, vel potius à Græcis poſterius inſequutis ſchiſmaticis, & continentiæ clericalis aduerſarijs illic inſertam, & ſuppoſitam: aut ſaltem ſi quid habet veri nullam fuiſſe illius habitam à ſacro Concilio rationem. Non enim poſſet eruditus quiſpiam negare quanta diſtrictione primis quinque ſæculis vniuerſa vbique terrarum Eccleſia ſacro clero coniugium interdixerit, vt ſubinde commonſtrabo teſtimonijs, & exemplis quibus refragari nemo poſſit. Poſteriores quidem Græci qui ſe ſchiſmate ab Eccleſia diuulſerunt matrimonij vſum Epiſcopis ſubtrahunt, ac prohibent, ſed inferioribus ſacerdotibus permittunt, ſi iam fuerant tempore ordinationis ſuæ coniugati: noua enim contrahere poſt ordinationem connubia non permittunt, vt ex ſchiſmaticæ Synodi Quiniſextæ canone 12. liquet.

Operæ pretium faciam proferendo Canones, & ſcripta Patrum ex quibus clareſcet priſca circa iſtud veteris Eccleſiæ, tam Græcæ, quam Latinæ diſciplina, & ritus. Sciendum in primis continentiæ huius præceptionem non eſſe abſolutè diuini iuris. Alioqui namque non licuiſſet Generalibus Concilijs Lugdunenſi, & Florentino diſpenſare cum Sacerdotibus Græcis circa Matrimonij ante ordinationem initi vſum. Neque valuiſſet Ancyrana Synodus can. 10. quem refert Gratianus can. diaconi, diſt. 28. Diaconis permittere vxorum conſuetudinem, ſi ante ordinationem proteſtati coram Epiſcopo fuerint nolle ſe, aut non poſſe continentiæ lege aſtringi. Iure tamen Eccleſiaſtico, atque ab ipſis Apoſtolis tradito (Apoſtolicarum enim traditionum aliæ diuini iuris ſunt, aliæ Eccleſiaſtici) illicita eſt Sacerdotum, & Dia-

Diaconorum cum vxoribus conſuetudo, votumque continendi ſacris ordinibus annexum.

Concilium Eliberinum ſub ipſis gentilium perſecutionibus habitum ſic decernit can. 33. *Placuit in totum prohibere Epiſcopis, Sacerdotibus, Diaconis, & Subdiaconis poſitis in Miniſterio abſtinere ſe à coniugibus, & non generare filios; quod quicumque ſecerit honore clericatus exterminetur.*

Concilium Carthaginenſe ſecundum c.2. *Ita* (inquit) *placuit, & condecet Sacroſanctos Antiſtites, & Dei Sacerdotes nec non & Leuitas, vel qui Sacramentis diuinis inſeruiunt, continentes eſſe in omnibus, quò poſſint ſimpliciter quod à Deo poſtulant impetrare: vt quod Apoſtoli docuerunt, & ipſa ſeruauit antiquitas* (obſerua teſtimonium de veteri Eccleſiæ vſu, & Apoſtolica traditione) *nos quoque cuſtodiamus. Ab vniuerſis Epiſcopis dictum eſt. Omnibus placet vt Epiſcopi, Presbyteri, Diaconi, & qui Sacramenta contrectant pudicitiæ cuſtodes etiam ſe ab vxoribus contineant.*

Hoc idem renouatur in Concilio Carthaginenſi quinto can. 3. Et in Arelatenſi ſecundo can. 2. cuius verba ſunt iſta: *Aſſumi aliquem ad Sacerdotium non poſſe ſub Matrimonij vinculo conſtitutum niſi fuerit promiſſa conuerſio.* Et can. 3. *Si quis de Clericis à gradu Diaconatus in ſolatio ſuo mulierem præter auiam, & matrem, & neptem, ſororem, filiam, vel* CONVERSAM SECVM VXOREM, *Habere præſumpſerit, à communione alienus habeatur: par quoque mulierem ſi ſe non ſeparauerit pena percellat.* Hoc Arelatenſi canone permittitur cohabitatio vxoris, ſed continens, nec maritalis, vt perſpicuè conſtat ex canone præcedenti, & ex voce conuerſam. Qua eadem ratione intelligendus eſt Canon ille Apoſtolorum ſextus, quo Græci abutuntur, & cuius obtentu veriti non ſunt in Pſeudoſynodo Quiniſexta damnare Romanam Eccleſiam. Vult autem Canon ille ſextus Apoſtolis vulgò aſcriptus vt Epiſcopi, & Sacerdotes, & Diaconi curam vxorum habeant, nec eas religionis ſpecie abijciant,

que-

quemadmodum curam etiam gerere tenentur matris, auiæ, & ſororum, ſine vllo cubilis commercio. Quæ verò ſit canonum Apoſtolis attributorum vis, & authoritas pertractaui iam in appendice ad Concilia circa reprobationem Baptiſmi hæreticorum habita.

Agathenſe Concilium cęlibatum clericorum aſtruit can. 28. Item Turonenſe ſecundum can. 20. ita ſancit: *Si inuentus fuerit Presbyter cum ſua Presbytera, aut Diaconus cum ſua Diaconiſſa, aut Subdiaconus cum Subdiaconiſſa* (ſic vocabantur poſt ordinationem quas illi antea duxerant) *annum integrum excommunicatus habeatur: & depoſitus ab omni officio clericali inter Laicos ſe obſecrare cognoſcat.*

Hieronymus lib. 1. contro Iouinian. non modo de Sacerdotum cœlibatu teſtificatur, ſed argumento deducto ex Apoſtolo, qui vult ipſos etiam Laïcos ad tempus à coniugio abſtinere vt orationi vacent; 1. Cor. 7. cœlibatum clericalem his verbis roborat: *Si Laicus, & quicumque fidelis orare non poteſt, niſi careat officio coniugali: Sacerdoti cui ſemper pro populo ſacrificia offerenda ſunt, ſemper orandum eſt: ſi ſemper orandum eſt, igitur ſemper matrimonio carendum.* His conformia docet Ambroſius lib. 1. de officijs cap. vlt.

Leo magnus epiſt. 82. cap. 3. & 4. ad Anaſtaſium ſic ſcribit: *Omnium Sacerdotum tam excellens eſt electio, vt hæc quæ in alijs Eccleſiæ membris vacant à culpa, in illis tamen habeantur illicita. Nam cùm extra Clericorum ordinem conſtitutis nuptiarum ſocietati, & liberorum procreationi ſtudere ſit liberum: ad exhibendam tamen perfectæ continentiæ puritatem, nec Subdiaconis quidem connubium carnale conceditur: vt & qui habent, ſint tanquam non habentes, & qui non habent permaneant ſingulares. Quod ſi in hoc ordine, qui quartus eſt, à capite dignum eſt cuſtodiri, quantò magis in primo, vel in ſecundo, tertioue ſeruandum eſt? ne aut in Leuitico Miniſterio, aut Presbyterali honore, vel Epiſcopali excellentia, quiſ-*

quam

quam idoneus æſtimatur, qui ſe à voluptate vxorea nec-dum frænaſſe detegitur.

Gregorius item Magnus lib.4. Dial. cap.11. de Vrſino Sacerdote ſic refert: *Hic ex tempore ordinationis ſuæ Presbyteram ſuam vt ſororem diligens, ſed quaſi hoſtem cauens, ad ſe propius accedere nunqum ſinebat.* Et ſubinde memorat quod quum venerabilis hic ſenex quadrageſimo ſuæ ordinationis anno, vltima ægritudine decumbens vix extremos ſpiritus traheret, eiuſque presbytera incerta ſi expiraſſet, aurem naribus eius admouiſſet ad explorandum; recollectis viribus in has erupit voces: *Diſcede mulier adhuc igniculus viuit, amoue paleam.*

Oppoſita Græcorum conſuetudo cœpit quinto ſeculo inualeſcere paulò antè Synodum Quiniſextam. Enimverò Hieronymus diu in Orientis oris verſatus ita ſcribit aduerſus Vigilantium: *Quid facient Orientis Eccleſiæ; Quid Ægypti, & Sedis Apoſtolicæ; Quæ aut Virgines Clericos accipiunt, aut continentes, aut ſi vxores habuerint mariti eſſe deſiſtunt?* Hanc certè incontinentiæ labem ſpargere nitebatur Vigilantius per Occidentem, ſed parum ille proceſſit irrumpentibus in Gallias tranſmiſſo Rheno Vandalis, & Alanis quos Stilico vt filio Eutherio aditum in Imperium, per rerum turbationem patefaceret, clàm exciuerat.

Sed Latinis omiſſis veteres Græciæ patres audiamus. Aſtipulatur in primis œcumenicum Calcedonenſe Concilium can. 14. *Cùm in quibuſdam Prouincijs* (ait) *conceſſum ſit Lectoribus, & Cantoribus vxores ducere.* Non igitur alijs conceſſum erat Clericorum ordinibus ac ne vbique quidem lectoribus, ſed in aliquibus duntaxat Prouincijs.

Origenes homil. 23. in Num. *Illius inquit ſolius eſt offerre Deo Sacrificium, qui indeſinenti, & perpetuæ ſe deuouerit caſtitati.*

Euſebius li.1. demonſt. Euãg.c.9. *Verumtamen* (ait) *eos qui ſacrati ſunt, atque in Dei cultu, & Miniſterio occupati continere ſe deinceps ab vxoris commercio decet.*

Baſi-

Baſilius epiſt. 17. inter poſterius additas, Sacerdotem ſeptuagenarium, qui dimiſſam in ſua ordinatione coniugem, in ſuas iterùm ædes receperat, acriter obiurgat & mandat vt Presbyteram ſuam in Monialium Monaſterium dimittat, & ei canonem iſtum Nicęnum proponit quem ab eo violatum conqueritur.

Chryſoſtomus homil. 2. de patientia Iob. Ita loquitur: *Sic dicit Apoſtolus vnius vxoris virum, non ea ratione vt id nunc ab Eccleſia obſeruetur, oportet enim omni prorſus caſtitate ſacerdotem ornatum eſſe.* Epiphanius ad finem operis contra hæreſes ſic loquitur: *Sanctorum Sacerdotium ex Virginibus vt plurimum, aut ex ſolitarijs, aut ſi hi ad Miniſterium non ſuffecerint, ex his conſtituitur, qui proprijs ab vxoribus ſe continent. Et ſi quis ab initio continens fuerit, aut viduus habere poteſt locum Epiſcopi, Presbyteri, aut Diaconi, aut Subdiaconi.* Idemque Hæreſ. 59. quæ eſt Catharorum, *ſed & adhuc* (ait) *liberos gignentem vnius vxoris virum Eccleſia non aſcripſit, ſed eum qui ſe ab vna continuit, aut in viduitate vixit Diaconum, aut Hypodiaconum, aut Epiſcopum, aut Presbyterum, maximè vbi ſinceri ſunt Canones Eccleſiaſtici. At dices mihi quibuſdam in locis filios gignere Presbyteros, Diaconos, aut Hypodiaconos: at non eſt iuxta canonem, ſed hominum mentem, quæ per tempus elanguit:*

Ex his poſtremis Epiphanij verbis colligitur eo iam tempore, alicubi ſuboriri cœpiſſe illam quam Græci hodierni conſuetudinem ſeruant. Certè ſub Iuſtiniani primi vitæ finem, illam tandem præualuiſſe in Oriente inde infero, quia cùm eius nouella ſexta cap. 5. dicat: *Nihil ita in ſacris ordinationibus diligimus ſicut in caſtitate viuentes aut cum vxoribus non cohabitantes*, & c. poſtmodò nouella 22. cap. 24. nihil amplius circa Clericorum continentiam ſtatuit, quam quę nunc temporis Gręci communiter ſeruant ex pręſcripto Synodi Quiniſextę cap. 12. vel 13. Quod enim Summarium nouellę dicit de

vxoris dimiſſione addititium eſt, nec prorſus in textu legitur.

Ad Nicænum Can. IV.

QVartus Canon Nicænus decernit *conſtitui & ordinari Epiſcopum ab omnibus alijs, ſi fieri poſſit Prouinciæ Epiſcopis: ſin minus à tribus ſaltem congregatis, accedentibus reliquorum abſentium ſuffragijs, vnà cum Metropolitani conſenſu*. Refertur in c. Epiſcopum ab omnibus diſtinct. 64. Et repetitur in Concilio Nicæno ſecundo can. 3. nullatenus hîc audiendus Theodorus Balſamon ſcribens in hunc can. 4. Epiſcopos olim quidem fuiſſe ab vniuerſa plebe electos. Quia tamen in hiſce popularibus comitijs multa iactabantur indecora in eos, quorum proponebatur electio, fuiſſe iſto Nicæno Canone conſuetudinem illam abrogatam, ſtatutumque vt ſoli Epiſcopi eligerentur. Sed errat Balſamon, cùm nullum hîc appareat abrogationis veſtigium, & conſtat fuiſſe peræquè poſt Nicænum Concilium admiſſa vbique in Epiſcopis eligendis populi ſuffragia: ſic tamen vt moderationi & regimini ſubeſſent Epiſcoporum: quemadmodum Athenis πρόεδροι popularibus ſuffragijs præerant, vt docet Iulius Pollux lib. 8.

Et vtique ſanctus Athanaſius, qui Diaconus in hac Synodo interfuerat, euectus poſtmodum fuit ad Patriarchalem Alexandriæ ſedem vniuerſæ plebis ſuffragijs, vt refert Gregorius Nazian. orat. in eius laudem. Cœleſtinus quoque Romæ Papa epiſt. ad Epiſcopos Narbonenſis Prouinciæ cap. 5. *Nullus* (ait) *inuitis detur Epiſcopus: Cleri, plebis, & ordinis conſenſus requiratur*. Simile ſcribit Leo Magnus epiſt. 89. Et ſecundum Arelatenſe Concilium ſtatuit can. 54. vt tres ab Epiſcopis nominentur de quibus Clerici, & Ciues poteſtatem habeant vnum eligendi. Id confirmatur Concilij Cabilonenſis can. 10. & Carthaginen-

ſis quarti can. 1. præterea Synæſius epiſt. 76. refert Antonium Epiſcopum fuiſſe ab vniuerſo populo Olbiatarum creatum: Synodus autem Nicæna id vnum ſanxit vt noui Epiſcopi electionis, atque ordinationis cura, præfecturaque ſit penes Metropolitem, cæterique Epiſcopi ad eius, qui electus fuerit, ordinationem conueniant: fiatque ordinatio hæc vt minimum à tribus.

Porrò in Epiſcopi noui conſecratione requirunt ſacri Canones Epiſcopos tres. Præter enim Nicænum iſtum Anacletus epiſt. 2. citata in decreto diſtinct. 66. can. fin. & Anicetus epiſt. 1. ambo Pontifices, qui Apoſtolorum ætate vixerant, non modò iſtud de tribus Epiſcopis ordinatoribus præſcribunt, ſed etiam Apoſtolos hoc tradidiſſe confirmant. Quin etiam à tribus Apoſtolis Petro, Iacobo Maiore, & Ioanne fuiſſe Iacobum minorem fratrem Domini conſecratum Ieroſolymæ Epiſcopum, vt hoc facto traderetur in poſterum ordinationum Epiſcopalium ritus, & forma, memorat Anacletus. Qui primus eſt Canon Apoſtolorum, præſcribit vt Epiſcopi à duobus, aut tribus Epiſcopis ordinentur. Innocentius Papa epiſt. ad Victricium Rhotomagenſem Epiſcopum prohibet quenquam Epiſcopum conſecrari niſi à tribus Epiſcopis. Synæſius item epiſt. 67. ad Theophilum Alexandrinum, Siderium contra leges Eccleſiæ perhibet renunciatum Palæbiſcæ Epiſcopum, quatenus nec Alexandriæ Epiſcopus facto iſti conſenſit, neque fuit à tribus conſecratus Epiſcopis. Denique in Concilio Rhegienſi reprobatur Armentarij ordinatio, qui fuerat renunciatus Ebreduni Epiſcopus, tum eo nomine quod tres Epiſcopi ad eam non interuenerant, tum quod Metropolitani conſenſus defuerat: quæ tamen ſimul vtraque requirit quartus hic Nicænus Canon. Quin imò Concilium Arelatenſe primum can. 21. exigit vt qui Epiſcopum conſecrat, ſeptem ſecum alios aſſumat Epiſcopos: vbi verò compleri numerus ille non poterit, ne minus quam tres Epiſcopi interueniant.

Quæſtio illuſtris eſt, & ſit ne de neceſſitate quoque Sacramenti, an ſolùm de neceſſitate præcepti, vt tres hìc interueniant Epiſcopi? Tres ventilantur in hac re Theologorum ſententiæ. Contendunt aliqui hoc eſſe de Sacramenti neceſſitate, vt ſi ſecus fiat nihil agatur. Alij concedunt eſſe quidem de Sacramenti neceſſitate, non tamen abſolutè, ſed hac reſtrictione, ſi non fuerit ab Eccleſia diſpenſatum vt ſecus fiat. Quo etiam modo docent plerique circa confirmationis Sacramentum eſſe de Sacramenti neceſſitate, vt adminiſtretur ab Epiſcopo, vbi tamen interuenerit Papæ, aut Concilij generalis diſpenſatio, poſſe ſimplicem Sacerdotem eſſe illius miniſtrum. Tertia demum opinio eſt, poſſe etiam citra diſpenſationem ſuſcipi validè ordinationem, & characterem Epiſcopalem, tametſi illicitè ab vnico etiam Epiſcopo. Præcitatus quidem Anicetus Pontifex declarat eiuſmodi ordinationes viribus carere, atque irritas eſſe. Illius tamen Canonis gloſſa id exponit de executione officij, hoc eſt vt non liceat ſic ordinato illa exequi, quæ ſunt muneris Epiſcopalis donec diſpenſetur.

Tertia hæc potior ſententia eſt propter illa quæ ſequuntur argumenta. Primum enim Innocentius Papa epiſt. 22. ad Bonifacium diſſidium componens Antiochenum, mandat eos, qui fuerant ab Euagrio Paulini in Sede Antiochena ſucceſſore ordinati, recipi cum ſuis ordinibus, & honoribus. Et tamen Euagrius contra ſacras Eccleſiæ leges fuerat à ſolo Paulino ordinatus Epiſcopus, vt fidem facit Theodoritus lib. 5. hiſt. eccl. cap. 23.

Syneſius perhibet de Siderio ſuperius memorato fuiſſe ab vno Epiſcopo Cyrenenſi Philone conſecratum Epiſcopum, neque id tamen obſtitiſſe quominus magnus Athanaſius abſque noua conſecratione cum ipſo diſpenſauerit, eumque ad Eccleſiæ Metropolitanæ clauum admouerit.

Ad hæc Synodus Regienſis cum præfato Armentario diſpenſauit, vt Baptizatos, ſeu Neophytos confirma-

maret: cùmque ordinatis ab Armentario Clericis, ſi ſint alioqui vitæ inculpatæ, vt in ordinum miniſterio retineantur.

Apoſtolorum etiam præcitatus Canon probat Epiſcopi conſecrationem à duobus Epiſcopis.

Simon Apoſtolus apud Clementem Papam lib. 8. conſtit. Apoſt. cap. 27. ſancit valere Epiſcopi ordinationem à duobus factam Epiſcopis: & hoc addit licere in neceſſitatis caſu Epiſcopum ab vnico Epiſcopo conſecrari.

Item Dionyſius lib. Hier. Eccl. deſcribens Epiſcopi augurandi ritum, meminit vnius dumtaxat Epiſcopi conſecrantis.

Idque ampliùs inde confirmatur, quod fieri vix poterat vt Apoſtoli totum terrarum orbem peragrantes, nouaſque in Prouincijs ad quas accedebant fundantes Eccleſias, copiam ſemper habere poſſent Epiſcoporum quos paſſim conſtituerent, aut quorum ope nouos Epiſcopos ordinarent.

Teſtatur Henriquez ſummæ ſuæ tom. 1. lib. 10. cap. 24. Papam Gregorium XIII. diſpenſaſſe cùm recens à ſe conſtituto Æthiopiæ Patriarcha è Soc. IESV, vt ſolus ſine aſſiſtentibus Epiſcopis poſſet nouos Epiſcopos conſecrare, vbicunque opere pretium eſſet.

Quærenti Auguſtino Angliæ Primati quot ſint Epiſcopi neceſſarij ad nouum Epiſcopum conſecrandum? reſpondet Gregorius Magnus reſp. 8. ad interrogata Auguſtini verbis quidem obſcuris, quorum tamen hic eſt genuinus ſenſus. Cùm ſit ſolus in Anglia Epiſcopus Auguſtinus, expectandos eſſe ex vicina Gallia Epiſcopos, qui nouos Epiſcopos ordinaturo Auguſtino aſſiſtant. Et poſtmodum adhibendos eſſe nouiter ordinatos in Anglia Epiſcopos ad nouam aliorum conſecrationem.

Ad Nicænos Canones V. VI. VII.

QVintus Canon ſancit *latam excommunicationem ſiue in Clericum, ſiue in Laicum per ſententiam proprij ipſorum Epiſcopi ſeruandum eſſe in alijs quoque Prouincijs aut Parochijs ad quaſcumque tranſierit excommunicatus, neque ab alijs vllibi Epiſcopis poſſe reconciliari & ad communionem fidelium admitti.* Quæ ſanctio inſerta legitur in Gratiani decreto 11. qu. 2. can. ſeruetur iſta ſententia. Eademque renouatur in Concilio Sardicenſi can. 13. ſolùm itaque ſupereſt excommunicato remedium vel abſolutionis, vel recurſus ad ſuperiorem antiſtitem per appellationem, quæ tamen haud ſuſpendit excommunicationem, de qua fuerit appellatum, ſed ad ſuperius Tribunal deuoluit iuxta c. cum ad hæc de appellat. Sanè vbi excommunicationis ſententia eſſet apertè inualida, vt ſi nulla præceſſiſſet præmonitio, eo caſu nullatenus ligaret, nec eſſet opus appellatione, c. ſtatuimus de ſent. excommun. in 6. & c. 1. de ſentent. & re iudic. Eſt enim, licet excommunicatio ferenda eſt non modò in peccatorem, ſed etiam in contumacem, alioquin irrita.

Præſcribit hic idem Nicænus Canon quintus vt ſingulis annis bis conuocentur ad Synodum omnes in ſingulis Prouincijs Epiſcopi. Primum quidem appetente quadrageſimæ tempore: deinde autumno. Atque vt Synodus examinet prolatas à ſingulis per Parochias Epiſcopis ſententias, quæ ibi provt videbitur, vel confirmabuntur, vel corrigentur, vel reuocabuntur. Eandem iterat conſtitutionem Concilium Antiochenum can. 20. & œcumenicum Chalcedonenſe, can. 19. & Leo Papa primus epiſt. 82. cap. 7. Quæ ſimul omnia compilantur in decreto Gratiani diſtinct. 18. Quin etiam Apoſtolorum Canon 37. Iubet quotannis Epiſcoporum Prouinciæ conuocari Synodos, tum hebdomade quarta Pente-

coſtes, tum die duodecima menſis hyperberetæi, qui noſtro ferè Octobri reſpondet, ibique appellationum cauſas terminari, ſingulorumque Epiſcoporum prolatas in ſuis Parochijs ſententias, & acta examinari.

Hoc ipſum olim Romanus quoque Pontifex ſingulis annis ſeruabat, duaſque Synodos Epiſcoporum cogebat. Primam quidem Prouincialem conuicinorum Antiſtitum, quibus præeſt ſpeciali titulo Metropolitani: ſecundam nationalem menſe Octobri, Italiæ, atque Siciliæ Epiſcoporum, quibus ipſe præficitur ſpeciali iure Primatis. Huius rei notitiam ſuppeditat Leonis Magni epiſt. 62. ad Epiſcopos Siciliæ cap. 4. his verbis: *Vt quia ſaluberrimè à ſanctis Patribus conſtitutum eſt binos in annis ſingulis Epiſcoporum debere eſſe conuentus, terni ſemper ex ipſis ad diem tertium Kalendas Octobris Romam fraterno Concilio ſociandi occurrant.* Nonnunquam etiam, ſed rarius cogebat ſummus Pontifex vt Occidentis Patriarcha Concilium Epiſcoporum, non modò Italiæ, & Siciliæ, ſed etiam Galliæ, Hiſpaniæ, & Britanniæ, Africæ, Illyrici, quale ſuperius vidimus Arelatenſe in cauſam Donatiſtarum. Denique ad Romanum ſpectat Epiſcopum, vt ſummum vniuerſi gregis dominici paſtorem Concilij œcumenici conuocatio.

Nicænus Canon 6. ſic ait: *Antiqui mores ſeruentur in Ægypto, Lybia, & Pentapoli, vt Alexandrinus Epiſcopus horum omnium habeat poteſtatem: quandoquidem & Epiſcopo Romano hoc eſt conſuetum. Similiter & in Antiochia, & in alijs Prouincijs ſua Priuilegia Eccleſijs ſeruentur. Illud autem eſt omnino manifeſtum, quod ſi quis abſque Metropolitani ſententia factus ſit Epiſcopus, eum magna Synodus definit eſſe Epiſcopum non oportere.* Hæc ſunt canonis verba, cui tamen initium deeſt, ſupplendum ex Concilij pariter œcumenici Chalcedonenſis actione 16. vbi Nicænus iſte Canon ſic allegatur à Paſchaſino Apoſtolico Legato: *Eccleſia Romana ſemper habuit principatum: conſuetudo viget in Ægypto, &c.* Deinde eadem actione Chalcedonenſes Patres

ſic proſequuntur: *Videmus omnes ante omnia primatum, & præcipuum honorem*, SECVNDVM CANONES *Deo Amantiſſimo Archiepiſcopo veteris Romæ conſeruari*: Rufinus Canonem iſtum verbis ambiguis, atque adeò intelligentia, & conſtructione vacuis non tàm vertit, quàm peruertit: nec ille tanti eſt vt eius ineptijs ſit immorandum. Iſta porrò canonis verba ἐπειδὴ καὶ τῷ ἐν ῥώμῃ ἐπισκόπῳ τοῦτο συνηθές ἐστιν. Quandoquidem & Epiſcopo Romæ hoc eſt conſuetum, ſic intelligenda ſunt, vt ideò præfata in Ægyptum, Lybiam, & Pentapolin, Alexandrino Præſuli competat autoritas, quia id ei ius tribuere ſolet Romanus Epiſcopus.

Ioannes Morinus Oratorij Domini IESV Sacerdos ingenio, & doctrina conſummatiſſimus, in ſuis eruditiſſimis exercitationibus Eccleſiaſticis, de limitibus trium Patriarchatuum Romani, Alexandrini, & Antiocheni fusè diſputat: commonſtratque vniuerſam Africam præter regionem Ammoniacam quam Alexandrinus Patriarcha complectebatur pertinuiſſe ad Romanum Epiſcopum ſpectatum vt Occidentis Patriarcham.

Idemque probat Patriarchæ Antiocheno ſubiectas fuiſſe omnes Orientis Eccleſias ab Helleſponto ad vſque Euphratem, & vltra. Sanè compertum eſt fuiſſe ſemper Antiochiam etiam in ciuili partitione totius Orientis Metropolin: ſic enim eam vocat Zoſimus lib. 1. hiſtoriæ, & Chryſoſtomus cuius ipſe Antiochenus homil. 3. ad pop. Antioch. & Hieronymus aduerſus errores Ioann. Ieroſolym. Quia verò multiplex olim erat Orientis acceptio. Prima quidem quæ Thraciam, & Myſiam (quæ poſtmodum Bulgariæ ſortita eſt nomen) omnemque Aſiam ab Helleſponto ad Tygrim amnem, quin etiam Ægyptum ipſam, & Lybiam, atque Pentapolin complectebatur. Has enim regiones omnes moderabatur conſtitutus à Magno Conſtantino Auguſto præfectus Prætorio Orientis, vt teſtatur Zoſimus hiſt. lib. 2. Nec multum differt hæc præfecti prætorio Orientis ſorti-

ſortitio à partitione Prouinciarum Orientis, quæ Conſtantio ex Conſtantini patris teſtamento obtigit, nec non ab ea, quæ obuenit Arcadio, cui Theodoſius Pater Orientem, quemadmodum Honorio Occidentem in Imperium conceſſit. Altera eſt Orientis ſignificatio multo contractior, pro Syria, Phæniciaque, & Meſopotamia. Præfecto prætorio Orientis ſubiectæ erant quinque iſtæ Diœceſes, Ægypti Aſianæ, Ponticæ, Thraciæ, & ſpecialis Orientis, vt docet Liber notitiæ Imperij, quem eruditis commentarijs, illuſtrauit Pancirolus, & inſuper l.2. & 3. c. de milit. veſte lib. 12. & leg. vltima c. de diuerſis officijs lib. 12. his adde leg. 1. c. vt nemo ad ſuum patrocinium ſuſcipiat. Singuli harum Diœceſum Præfecti dicebantur Vicarij. Cæterùm ſpecialis Diœceſis Orientis Vicarius dicebatur ſpeciali nuncupatione Comes Orientis. Ad hanc ſpecialem Orientis Vicariam pertinebant omnes illi Orientales Epiſcopi, qui Ioannem Patriarcham Antiochenum ad Epheſinum Concilium Comitati fuerunt, multaſque turbas aduerſus Cyrillum, & œcumenicam Epheſi Synodum, vt infra ſuo loco videbimus concitarunt. Et hi conſtituebant Exarchiam, ſeu Primatum Antiochenum. Ipſa verò Antiochena Patriarchia ad Helleſpontum protendebatur, Aſiam minorem, & Ponticam complectens.

Tertia denique Orientis acceptio protenditur ab ora Aſiatica littoris Ægei verſus ſolis ortum: deducta Ægypto, Libyaque. Et ſecundùm hanc deſignationem Antiochenſis Patriarchia, ſeu Eccleſiaſtica Patriarchæ Antiocheni Diœceſis omnes Orientis Eccleſias regebat, & cum maiori Aſia, minorem Aſiam ſimul, & Ponticam comprehendebat. Synodica Nicæni Concilij ad Eccleſias Aegypti epiſtola, loquens de ſedata veteri circa Paſchalem diem contentione, affirmat Orientales, qui hac in re Iudæos conſectabantur, eodem poſthac die Paſcha

cele-

celebraturos, quo reliquæ orbis Eccleſiæ. Perſpicuum verò eſt illos, de quibus dicit Orientales Quartadecumanos fuiſſe Aſiæ minoris incolas, quorum Princeps, Eccleſia erat Epheſina Metropolis, vt legitur apud Euſebium lib.5. hiſt. cap.22. 23. 24. Epiphanius inſuper hæreſi 70. Audianorum ait in celebranda Paſchali ſolemnitate diſſidium exarſiſſe inter Orientem, & Occidentem: quibus locis ſub nomine Orientis intelligitur Aſia minor, quæ nunc etiam Anatolia, hoc eſt Oriens nominatur. Et verò teſtatur Hieronymus adu. err. Ioan. Metropolin. Totius Orientis eſſe Antiochiam, nimirum ab Aſiatico littore ad Indos. Itaque poſtmodum ad conſtituendum Conſtantinopoli Patriarcham, Prouinciæ Aſianæ, & Ponticæ ab Antiocheno Patriarchatu deciſæ ſunt, & Thracia ſubducta Romano fuit Epiſcopo.

Canon Nicænus 7. *Mos* (ait) *antiquus obtineat vt Æliæ ideſt Ieroſolymæ* (quam Ælius Adrianus euerſam inſtaurauerat) *Epiſcopus honoraretur, ſalua Metropolis propria dignitate*. Tametſi Ieroſolimorum Eccleſia cæteras omnes antiquitate præceſſerit, fueritque Domini prædicatione, miraculis, morte, reſurrectione decorata, & præterea Spiritus Sancti deſcenſu, primiſque Apoſtolorum prædicationibus, Iacobi etiam Apoſtoli ſede, & martyrio, multiſque alijs nominibus inclyta, nihilo ſecus Metropoli Cæſaræ, Paleſtinæ ſubiecta, ſuffraganeaque fuit, adeò vt à Ieroſolymitani Epiſcopi iudicijs ad Cæſaræenſem deuoluerentur appellationes, vt fidem faciunt Hieronymus ad Pammachium. Et lib. adu. err. Ioan. Ieroſo. Et Leo Magnus epiſt. 62. ad Maximum Antiochenum. Suprema verò iura Præſulis Ieroſolymitani in ſolis maioribus Synodis effulgebant, in quibus ille ſecundò ab Antiocheno Patriarcha loco ſedebat. Verumtamen in Prouincialibus Synodis Metropolita Cæſarienſis præſidebat, eique proximè aſſidebat AEliæ Epiſcopus. Hinc factum vt in Synodo coacta Cæſaræ in Palæſtina, in qua concluſum eſt contra

Quar-

Quartadecumanos præſederit Theophilus Cæſarienſis, cui aſſedit Narciſſus Ieroſolymitanus; vt colligitur ex Euſebio lib.5. Eccleſ. hiſt. cap.15. ſimile poſteà accidit in Synodo Dioſpolitana. Require inferiùs, quæ hac de re obſeruamus ad Can. 5. Concilij Lateranenſis ſub Innocentio tertio, deque noua erectione Ieroſolymitani Epiſcopatus in abſolutum Patriarchatum.

Ad Canonem Nicænum. VIII.

OCtauus Canon ſtudio pacis componendæ remittit de veterum Eccleſiæ Canonum ſeueritate, eoſque, qui ſe Catharos dicunt (hi ſunt Nouatiani) ad Eccleſiæ vnitatem reuertentes, in priſtinum reſtituit Epiſcopatus, vel ſacerdotij, vel alterius Clericalis ordinis gradum: Si tamen eidem Eccleſiæ, alius iam non fuerit prouiſus orthodoxus Epiſcopus. Quo caſu, eum, qui ex Nouatiani ſchiſmate eandem occupauerat ſedem, contentum eſſe iubet Sacerdotis aut Chorepiſcopi gradu: ne inquit in vna Ciuitate duo ſint Epiſcopi. Canonem iſtum deſignat Auguſtinus epiſt. 110. ſic dicens: *Adhuc in corpore poſito beatæ memoriæ Patre, & Epiſcopo meo ſene Valerio Epiſcopus ordinatus ſum, & ſedi cum illo, quod Nicæno Concilio prohibitum fuiſſe neſciebam, nec ipſe ſciebat.*

Cæteroqui hæc ipſa Nicæna Synodus can.10.lapſos ita excludit à Clero, vt ſi quis aliquando lapſus Clero aſcriptus fuerit, aut ordinatus; deponi eum iubeat ſimul, ac præcedens eius lapſus innotuerit. Et antea Synodus Eliberina can.51. quemcunque ex quauis hæreſi conuerſum ita excludit à Clero, vt eos etiam qui fuerant ante hæreſim ordinati deponi præcipiat. Cornelius Papa, & Martyr in ſua ad Fabium Antiochenum Epiſtola penes Euſebium lib.6.hiſt. Eccleſ. cap.35. ait ſe vix dum idque in gratiam vniuerſi populi pro eo ſupplicantis admiſiſſe ad laicam commu-

munionem vnum de tribus Epiſcopis, grauiter facti ſui pœnitentiam, qui Nouatiano manus impoſuerant. Et refert Cyprianus Epiſt. 52. ad Antonianum, ab eodem Papa Cornelio Epiſcopum, olim Schiſmaticum, ſed iam pœnitentem Trophimum fuiſſe ad laicam communionem admiſſum: ſed tam effuſæ benignitatis cauſam fuiſſe fratrum recolligendorum neceſſitatem, quorum plurimi ductore Trophimo ad Eccleſiæ vnitatem ſe recipiebant. Idem Cyprianus Epiſt. *64.* & *68.* Contendit non eſſe recipiendos lapſos, quantumvis pœnitentes ad priſtinum ordinis gradum. Teſtatur Auguſtinus Epiſt. 162. ad Epiſcopos Donat. & in Breuiculo Collat. Melchiadem Papam Donatiſtis Epiſcopis, qui à Schiſmate diſcederent conditionem obtuliſse, ac decreuiſse, vt ad Epiſcopale Miniſterium admitterentur: & in quibuſcumque locis duo eſsent, contrariarum partium Epiſcopi, confirmaretur is qui prior fuiſset ordinatus: alteri verò plebs alia regenda prouideretur: quod Melchiadis propoſitum collaudat Auguſtinus. Idemq; lib. 2. contra Creſconium cap. 11. & epiſt. 5. refert Africanum Concilium, eadem ratione, & neceſſitate adductum pro lapſorum reductione, & Eccleſiaſticâ pace, reſtituiſse Donatiſtas Epiſcopos ad priſtinum dignitatis gradum: quam rem approbat additque ſub finem Epiſtolæ quintæ, reſtitutionem quandoque factam in priſtinos Epiſcopatus fauore Arianorum in Eccleſiam redeuntium; hoc tamen adiungens, citra grauem, & vrgentem neceſſitatem inſiſtendum conſtanter eſse canonum diſciplinæ, prorſus interdicentium Clericis lapſis reditum ad priorem gradum. Similiter ſcribunt Socrates lib. 3. cap. 7. 8. 9. Et Theodoretus lib. 3. cap. 4. & 5. Athanaſium cùm Alexandriam per Iuliani Edictum poſtliminio reuertiſset, Synodum habuiſse, quæ decreuit vt Ariani Epiſcopi hæreſim eiurantes priſtinas ſedes recuperarent. Quam indulgentiam cùm ægrè ferret Lucifer Epiſcopus Calaritanus, ita communionem auerſatus

eſt,

eſt, & redeuntium in Eccleſiam, & eoſdem recipientium, vt nouum ab eo ſchiſma pulullauerit. Verùm, vt ait Bonifacius Papa 8. regula iuris 70. *In argumentum trahi nequeunt quæ propter neceſſitatem aliquando ſunt conceſſa*. Denique Apoſtolis aſcriptus can. 29. ſic ait: *Ne Epiſcopus, vel Presbyter, vel Diaconus iuſte depoſitus miniſterium priſtinum reſumat*. Et Canon 61. *Ne conuictus de crimine ad Clerum promoueatur*. Et Can. 62. *vt lapſi Clerici deponantur, etſi pęnitentia ducuntur, ne recipiantur niſi vt laici*.

Ad Canones Nicænos XI. XII. & XIV.

CAnones Nicæni 11. & 12. tres diſtinguunt pœnitentium claſſes, adiutorum, proſtratorum, & citra oblationem communicantium. Auditores extra fores, atque in veſtibulo Eccleſiæ verſabantur. Proſtrati admittebantur intra nauim ad pauimentum demiſſi, valuis Eccleſiæ proximi, vbi à tergo fidelium, preces fundebant, & lugebant: deinde iubebantur de loco ſacro egredi tempore Offertorij, ne diuinis myſterijs intereſſent. Tertij denique integræ ſynaxi, vſque ad finem cum cæteris fidelibus aſſiſtebant, ſed ſacræ Euchariſtiæ minimè participabant.

Gregorius Thaumaturgus, & Baſilius Magnus in ſuis pœnitentiarum canonibus, aliíque veteres publicè pœnitentium ordines quatuor diſtinguunt 1. πρόσκλαυσιν fletum, ἀκρόασιν, auditionem, ὑπόπτωσιν proſtrationem, & σύστασιν, conſiſtentiam, quibus tandem ſuccedebat μέθεξις participatio diuinorum. Exempli cauſa Baſilius ei, qui mœchatus fuerit præſcribit in ſuis ad Amphilochium Canonibus annos pęnitentiæ publicæ quindecim: quatuor annos in fletu, quinque inter audientes, quatuor inter

ter proſtratos, reliquum inter conſiſtentes.

Gregorius Neocæſarienſis can.11. flentes ait excludit à foribus Eccleſiæ, audientes intra fores admitti verſarique in Narthece, iuxta ianuam poſt Cathecumenos, ſed ipſos omnes antequam celebrentur ineffabilia Dei myſteria cum Cathecumenis depelli foras: Et conſiſtentes demum vnà cum populo fideli ad finem vſque ſacrificij perſiſtere, priuari tamen Euchariſtiæ participatione. At verò Iudæis, & Gentilibus, ipſiſque Hæreticis permittebatur, intra Eccleſiam conſiſtere, atque Dei verbum, pſalmoſque audire vſque ad finem Miſſæ, ſiue collectæ Cathecumenorum, id eſt, vſque ad offertorium: vt fidem facit Carthaginenſe Concilium quartum can.84. ſolis verò pęnitentibus primæ claſſis interdicebatur Eccleſiæ ingreſſu.

Pœnitentium habitus erant pullæ veſtes cinere conſperſæ, ſacci, cilicia, ſquallor capitis inculti, totiuſque corporis neglectus: ſeueris præterea ieiunijs, orationum frequentia, vigilijs, chameunijs, aliiſque σκυραγωγίαις, ſeu aſperitatibus iugiter exercebantur: à delicijs, conuiuijs, balneis, & hominum congreſſibus abſtinebant: nec eis militare licebat, vel inire coniugia; hæc docent Arelatenſe Concilium 2. Can.21. Leo Magnus Epiſt.92. cap.11. & 12. Tertull. lib. de Pœnit. Pacianus Paræneſi ad Pœnit. Hieronymus in Epitaphio Fabiolæ, quo huius ſanctæ viduæ graphicè deſcribit publicam in Baſilica Laterana Pœnitentiam. Et Concilium Agathenſe can.15. & Toletanum 3. can.12.

Nec verò ſemper publicæ fiebant ob publicè nota delicta pęnitentiæ, ſed plerumque etiam propter occulta. Itaque publica confeſſio non ſemper publicam pœnitentiam comitabatur, vt ex Ambroſio colligitur lib. 1. de Pœnit. cap.16. *Si quis,* (inquit) *occulta crimina habens, propter Chriſtum tamen pęnitentiam ſtudioſe egerit, quomodo iſthic recipiet, ſi ei communio non refunditur?* Ibi verò imò toto illo operę nō de alia quā

de

de publica tractat pęnitentia. Subiungit enim, *volo veniam reus ſperet, petat eam lachrymis, petat gemitibus, petat totius populi fletibus.* Idemque lib.2. de Pœnit. c. 10. hortatur ad publicam pœnitentiam quos ab ea pudor deterrebat. Hoc verò vtitur argumento, non eſſe cur pudeat Deo publicè ſupplicare, & humiliari, cùm ipſos non pudeat ſua peccata homini quem ipſi lateant confiteri. *An inquit pudeat te Deo ſupplicare quem non lates, cum te non pudeat peccata tua homini quem lates confiteri?* Quæ Ambroſij ratio prorſus inepta foret depellendo pudori, ſi publica Exhomologeſis, ſeu confeſſio indiuulſa ſemper eſſet cum publica pœnitentia; cùm nemo ignoret grauiorem, multo pudorem naſci ex publica ad vniuerſum populum confeſſione criminis antea ignoti, quàm ex priuata, ſecretaque ad vnum ſacerdotem. Hoc igitur Ambroſij loco, pudor exurgens ex publica pœnitentia, cuius tamen cauſa ignoretur, cum pudore confertur, quem parit ſecreta penes vnum ſacerdotem manifeſtatio. Prætereà Concilium Toletanum 4. can.52. ſtatuit per publicam pęnitentiam, in qua nulla fuerit publica delicti confeſſio neminem ab ordinibus Eccleſiaſticis excludi. Nam alioquin publica pœnitentia perpetuam pariebat ad ordines Eccleſiaſticos irregularitatem, vt docent Origenes lib.2. contra Celſum. Hieron. Dialog. aduer. Lucifer. Siricius Papa Epiſt.1. cap. 1. alijque communiter Patres.

Abſolutio quam veteres manuum impoſitionem, reconciliationem, paciſque communionem vocabant, numquam (ſecluſo mortis diſcrimine) impertiebatur pęnitenti, niſi poſt tranſactum omne, ſecundùm Canones, pœnitentiæ tempus: vt liquido teſtificantur Cyprianus Epiſt. 11. ad Confeſſores, & Epiſt. ad Antonianum, & Epiſt. 59. ad Fidum, & Canones paſſim Eliberini, & huius Nicænæ Synodi canon. 13. ſtatuens ne cuiquam in fine vitæ viaticum negetur, ſed ſi ſumpta reconciliatione, atque viatico æger de periculoſo morbo conualuerit, iubet Ca-

nonicæ

nonicæ pœnitentiæ tempora continuari, eoque durante negat eſſe adminiſtranda Sacramenta. Mos quidem aliquando viguit ſub paganorum inſectationibus, vt prolatis Confeſſorum, ac Martyrum libellis, ac precibus, Epiſcopi citiùs veniam, pacemque pœnitentibus darent, ſed in contrarium grauiſſimi viri ſæpè numero reclamarunt, Cyprianus, Tertullianus, atque hoc vltra fieri vetuerunt Synodus paſſim Eliberina, & Arelatenſis can. 9.

Numquam verò pœnitentibus reconciliatio intra Eccleſiam indulgebatur quin ſimul ſacra eis daretur Euchariſtia. Perſpicuè namque dicit Ambroſ. lib.2. Pœnit. cap.3. *Quotieſcumque peccata donantur, corporis eius Sacramentum ſumimus, vt per ſanguinem eius fiat peccatorum remiſſio.*

Quæ verò crimina erant publica expianda pœnitentia ad tria potiſſimum genera reducuntur, infidelitatem, luxuriam, & homicidium: vt docent Tertull. de Pudicit. cap.1. & 12. Pacianus Barcinonenſis Epiſcopus Paræneſi ad pœnit. Gregorius epiſt.92. ad Ruſticum Narbonenſem Epiſcopum. His adde falſi crimen, & calumniam, ex Agathenſis Concilij can.32. aliaque peræquè grauia delicta, vt colligitur ex pleriſque veterum Patrum Canonibus pœnitentialibus. Et hæc ſufficiant ad notitiam publicæ, quæ vndecim ſeculis viguit, pœnitentiæ.

Canonis 13. circa ægrotos pœnitentes decretum paulò antè propoſui, vt eis de vita periclitantibus Communio Euchariſtica exhibeatur; ſed vbi reconualuerint, ad pœnitentiam donec tempus præſcriptum expleuerint, reuocentur.

Can.14. Diaconis prohibet ne Presbyteris auſint Euchariſtiam ſacrami porrigere; hanc addens rationem qua Caluiniſtarum hæreſis Sacrificium incruentum adorta profligetur: *ὔτε ὁ κάνων ὔτε ἡ συνήθεια παρέδοκε τὺς ἐξουσίαν μὴ ἔχοντας μροσφέρειν, τοῖς προσφέρουσι διδόναι τὸ σῶμα τοῦ χριστοῦ.* Neque lex, neque conſuetudo tradit, vt qui offerendi poteſtatem

non

non habent, his qui offerunt, dent corpus Chriſti. Sed expreſſior in actis Concilij iſtius habetur declaratio apud Gelaſium Cyzicenum, quàm multis gloſſematis eludit,& obſcurare nititur Caluinus li.4. inſtit. cap.17. §.36. At inepta eius gloſſemata eluduntur Nicæni huius teſtimonij perſpicuis verbis: *Iterùm etiam hic in diuina menſa, ne humiliter intenti ſimus ad propoſitum panem, & calicem: ſed attollentes mentem, fidem intelligamus ſitum in ſacra illa menſa illum Dei agnum tollentem peccata mundi, incruentè à Sacerdotibus immolatam, & pretioſum ipſius corpus, & ſanguinem verè nos ſumentes credere. Hæc eſſe noſtræ reſurrectionis Symbola, propter hoc enim neque multum accipimus, ſed parum: vt ſciamus non ad ſatietatem, ſed ad ſanctificationem ſumi*. Ita loquitur Nicæna hæc Synodus. Sacrificium Euchariſticum ſuo vaticinio firmat Malachias Propheta, qui cap. 1. ſic Deum loquentem inducit: *Non eſt mihi voluntas in vobis dicit Dominus exercituum, & munus non ſuſcipiam de manu veſtra: ab ortu enim ſolis vſque ad occaſum magnum eſt nomen meum in gentibus, & in omni loco ſacrificatur, & offertur nomini meo oblatio munda, quia magnum eſt nomen meum in gentibus, dicit Dominus exercituum*. Quam Malachiæ prædicationem ſatis alioqui per ſe manifeſtam, ſancti veteres Eccleſiæ Doctores de Sacrificio Euchariſtico corporis dominici vnanimes interpretantur. Ex quibus (vt cæteros omittam) Iuſtinus Martyr in dialogo cum Tryphone Iudæo, ſic ait: *De noſtris gentium quæ in omni loco offeruntur ſacrificiis, hoc eſt pane Euchariſtiæ, & poculo ſimiliter Euchariſtiæ, iam tum locutus Malachias prædixit, nos quidem glorificare, nomen eius vos autem profanare*.

Illa porrò Nicænorum Patrum locutio ἀθύτως θυόμενον incruentè ſacrificatum, affinis, ac ſynonima eſt cum hac altera expreſſione ἀναιμάκτου θυσίας incruenti Sacrificij, quam de Euchariſtia frequentiſſimè vſurpant Græci Patres, Clemens lib.6.conſt.c.2. Euſe-

bius lib. 1. demonſ. Euang. cap. 10. Gregorius Nazianz. Stelent. 1. & 2. Anaſtaſius Sinaita Epiſt. ad Phrudegardum, Cyrillus Alexandrinus in Concilio Alexandrino, ad Anathematiſmum, 11. Synodus Quiniſexta can. 32. & Synodus Nicæna ſecunda act. 6. hoc diſcrimine myſtica differt oblatio à cruenta ſemel in cruce exhibita.

Ad Nicænos Can. XV. XVII. XIX. XX.

CAnon is cauet, ne Epiſcopi, Presbyteri, & Diaconi ab Eccleſijs ad quas fuerant ordinati ad aliarum Eccleſiarum miniſterium tranſeant, citatur in cap. Non oportet Epiſcopum 7. qu. 1. Huic parem edit Canonem ſextum Synodus Chalcedonenſis, prohibentem ne quis Epiſcopum, Presbyterum, aut Diaconum ordinet, quin ſimul eumdem alicuius certæ Eccleſię miniſterio addicat, ſiue in vrbe, ſiue in oppido, ſiue in monaſterio: ſin minus, ita ordinatos interdicit ab ordinum exercitio. Citatur in c. Neminem abſolutè, diſt. 7. Idem ſancitum in Concilio primo Arelatenſi can. 22. quo vetatur Presbyteris, & Diaconis in alias Eccleſias tranſgredi, ſoliſq; iubentur Eccleſijs inſeruire quibus præfixi ſunt, & ſecus facientes de gradu deponit. Simile ſtatuunt Apoſtolorum Canones 17. & 16. vbi etiam excommunicatur Epiſcopus Clericum recipiens alterius inuiti Epiſcopi. Concilium demum Trident. hanc laudabilem diſciplinam ex parte inſtaurat ſeſſ. 23. cap. 16. *Nemo inquit ordinetur, quin certæ Eccleſiæ aſcribatur: nec admittantur alieni Clerici ad diuina officia celebranda ſine commendatitijs proprii ordinarij Epiſcopi.*

Superior, ſeu proprius Epiſcopus citra cuius licentiam, nemo poteſt Clero, vel Ordinibus initiari, triplex recenſetur à Bonifacio Papa VIII. ſcilicet ori-

ginis,

ginis, domicilij, & beneficij, c.cum nullus, de temp. ordin. in 6. Idque ius inualuit ex quo deſijt vetus conſuetudo aſcribendi certæ Eccleſiæ recens ordinatos, adeò vt ab illius Eccleſiæ obſequio in aliam commigrare liberum ei non eſſet, dum verò priſtina illa conſuetudo tenuit, ille proprius, ac perpetuus habitus eſt cuiuſuis Clerici Epiſcopus, qui primus ordinauerat, Clericumque à ſe ordinatum Eccleſiæ particulari alligauerat, ac eius reſidentiæ aſtrinxerat, vt infra commonſtrabo peculiari diatriba poſt primum Carthaginenſe Concilium.

Quoad verò translationem Epiſcoporum Nicæno iſto Canone, alijſque hic citatis prohibitam, ea pariter inhibetur Concilij Sardicenſis, can.1. Et Carthaginenſis tertij, can.38. allegato apud Gratianum can. non licet 107.diſt.4. de Conſecr. Attamen Pontifices, Anterus, & Pelagius neceſſitatis, aut magnæ vtilitatis gratia transferri, ac mutari poſse, nonnunquam Epiſcopos accedente iudicio Synodi Epiſcoporum. aut ſupremæ ſedis declarant, cap. mutationes, & c. ſequenti 7. quæſt.1. exempla occurrunt Petri Apoſtoli ex Antiochia Romam tranſmigrantis, Euſtathij quoque ſanctiſſimi Martyris, qui hac in Synodo conſedit Anthiochenus Epiſcopus, cùm fuiſſet olim Epiſcopus Beroenſis. Gregorius pariter Nazianzenus primùm Nazianzenam rexit Eccleſiam, factus deinde Saſimorum Epiſcopus, & proſtremò electus ab Oecumenica Synodo Conſtantinopolis Epiſcopus ipſo acceptante. Sequens autem eius abrogatio factione, & ambitione contigit quorumdam qui hoc facto vituperium indelebile contraxerunt. Quin, & ipſi Nicæni Patres in Locum deiectorum Epiſcoporum Arianorum Euſebij Nicomedienſis, & Theognidis Nicæni, aliarum Eccleſiarum Epiſcopos ſubrogarunt. Alexander quoque in Cappadocia Epiſcopus ad Sedē Ieroſolymitanam reuelatione diuina traductus fuit, vt fidem facit Euſebius lib.6. diſtinct. Eccl. cap.9. his conformia exempla perhibet Socrates lib.7. cap.35. & 36.

& 36. Item vir ſanctiſſimus Germanus teſte Cedreno à Metropoli Cyzicena tranſijt ad Coſtantinopolitanam. Itaque translationum Epiſcoporum legitimæ poſſunt eſſe cauſæ, atque aliunde profectæ, quàm ex ambitione, vel auaritia.

Canon. 17. deponi iubet Clericum vſurarium. Idem ſtatuitur Apoſtolorum can. 44. Et Arelatenſis Concilij primi can. 12. & Laodicæni can. 5. Nicænus can. 19. ſtatuit, vt qui ex hæreſi Pauliniſtarum conuertuntur, poſt ſuſceptum ab illis Baptiſmum rebaptizentur: & ſi fuerant in ea ſecta Clerici ordinati, ſi poſt conuerſionem iudicentur ordinibus Eccleſiaſticis idonei, vbi nouum baptiſmi lauacrum ſuſceperint denuò ordinentur: Superiùs vidimus damnatas Synodos Africanas à Stephano Papa hoc nomine, quòd Hæreticorum baptiſmum, vt inanem reprobaſſent. Debuit ergo ſpecialis in Pauliniſtis ineſſe cauſa, cur ipſorum baptiſmus reijciendus eſſet. Atque hæc legitima quidem fuit, quia cum Paulo Samoſateno negantes Chriſtum eſse Deum, & inſuper cum Sabellianis omnem abrogantes realem perſonarum diuinarum diſtinctionem, & ſtatuentes vnicam in Deo perſonam, talia ex conſequenti verba in baptiſmo ſolebant adhibere, quæ huiuſmodi hæreſim ſapientia, baptiſmo proprio valorem omnem, & efficaciam amouerent. Paulus tamen, & Sabellius hoc inuicem diſſidebant, quia Sabellius Chriſto diuinitatem vindicabat, quam Paulus nefarius eidem abrogabat. De his diſserit Epiphanius Hæreſi 62. & 65.

Hîc obſerua per hunc Nicænum Canonem 19. poſſe confirmari, illam complurium Theologorum ſententiam, illum qui non ſit baptizatus, ſic eſse Ordinationis Sacramentalis incapacem, vt ei collata omni careat validitate: Etenim hoc loco ſacra decernit Synodus, vt poſt validum Baptiſmum, manus illis ad Ordinationem denuò imponantur, qui poſt irritum, & innanem Pauliniſtarum baptiſmum fuerant ab ijſdem ordinati. Quæſtio iſta ſub Innocentio

Papa

Papa III. magna partium contentione diſceptata fuit: qui Pontifex licèt rem in ambiguo circa validitatem reliquorum à Baptiſmo Sacramentorum reliquerit indeciſam, ne tamen grauiſſimum periculum, ex ea incertitudine impenderet, adductus etiam Synodi Compendienſis decreto (cuius mentionem ſpecialem facit) ſtatuit Innocentius non modò baptiſmum, ſed etiam præcedentes ordines denuò conferri, c. veniens, de Presbyt. non bapt. Canon verò Synodi Compendij habitæ ſic decernit: *Si quis in Presbyterum ordinatus, deprehenderit ſe non eſſe baptizatum, baptizetur, & iterùm ordinetur.*

Nicænus denique canon 20. ſanciuit, vt diebus omnibus dominicis fideles ſtantes orent, nec genuflectant. Citatur c. quoniam ſunt, diſt. 3. de conſecr. Publici tamen pœnitentes excipiuntur quos iubet Concilium Carthaginenſe quartum, cap. 82. etiam tempore Paſchali, & omnibus per annum dominicis flexi humi genibus orare.

De numero Canonum Nicænorum Diatriba.

Circa Nicænorum Canonum numerum grauis agitatur controuerſia, & adhuc ſub iudice his eſt, Concilium Carthaginenſe ſextum ſub Romanis Epiſcopis celebratum Zoſimo, Bonifacio, & Cœleſtino, magna in hac re ambiguitate fluctuauit. Inſiſtebat Zoſimus apud Concilium, vt decerneret de admittendis appellationibus ab Epiſcoporum Africanorum iudicijs ad Apoſtolicam Sedem, iuxta Nicænorum Canonum præſcriptum. Huic poſtulationi haud ſtatim acquieuere Carthaginenſes, miſeruntque ad Atticum Conſtantinopolis Epiſcopum, & Cyrillum Alexandriæ Epiſcopum, vt ſibi copiam facerent omnium Nicæni Concilij Conſtitutionum. At iſti

tranſmiſerunt ad Africanos vulgata illa viginti Nicæna capita, in quibus ne verbum quidem vllum de appellationibus ad Romanam Sedem. Ruffini quoque hiſtoria eorumdem viginti nec plurium meminit. Præterea Theodoritus lib. 1. Hiſt. Eccleſ. cap. 8. in fine, refert editos à Nicænis Patribus Canones viginti fuiſſe.

Ex oppoſito tamen veteres ſancti Patres haud pauca huius Concilij decretà referunt nullatenus hiſce viginti comprehenſa. Ambroſius epiſt. ad Vercellenſem Eccleſ. ſcribit interdictam à Synodo Nicæna Bigamorum ordinationem in ſacrum Clerum. Hieronymus præfat. in Iudith, teſtatur hunc librum fuiſſe à Synodo Nicæna ſacris libris connumeratum. Zoſimum iam vidimus eidem aſcribentem decretum de appellationibus ad Romanum Epiſcopum, quod idem confirmatur ex Theodorito lib. 2. Hiſt. Eccleſ. cap. 4. vbi refertur Athanaſium Epiſcoporum Arianorum iudicijs oppreſſum recurriſſe ad Iulium Romæ Epiſcopum, ipsòſque Arianos miſſis epiſtolis ad Iulium fuiſſe appellationis huius cauſam nonnihil proſequutos. Athanaſius itaque ſequutus (vt Theodoritus loquitur) Canonem Eccleſiæ *τῷ τῆς ἐκκλησίας ἑπόμενος νόμῳ*, Romam aduenit, & Iulius accuſatores citauit, ſed quænam illa Eccleſiæ lex? Non videtur Sardicenſis canon. Hæc enim Synodus poſt iſtam Athanaſij appellationem coacta fuit, vt liquet ex inſequenti capite 5. Theodoriti, ſit ergo potius Nicænus.

Indubitatum prætereà eſt Nicæni Concilij decretum, non tamen his viginti comprehenſum, de non celebrando Paſcha, niſi die Dominica occurrente primùm poſt decimam quartam Menſis Martij Lunam. Hanc enim iſti Synodo ſanctionem attribuit paulò poſt habitum Concilium Antiochenum can. 1. ipſeque qui Nicænæ Synodo interfuit Conſtantinus Auguſtus, in ſua epiſtola, quam refert integram libro eius vitæ tertio Euſebius, & quia in eodem

Con-

Concilio, vt ſydus effulſit Athanaſius epiſt. de Synod. Arim. & Seleuc. denique hoc idem refert Epiphanius hæres. 69.

His adde in epiſtola Iulij Papæ recenſeri octo, & viginti Concilij Nicæni Canones quorum primus hic eſt: *Non debent præter ſententiam Romani Epiſcopi Concilia celebrari*. Secundus, & tertius canon decernunt de appellationibus ad Romani Epiſcopi tribunal admittendis: neve Comprouinciales quidpiam ſtatuant aduerſus vllum Prouinciæ Epiſcopum, inconſulto Romano Epiſcopo. Inſuper Aegypti Epiſcoporum epiſtola ad Felicem Papam ſecundum ſic enunciat. *Scimus in magna Nicæna Synodo trecentorum decem, & octo Epiſcoporum ab omnibus concorditer eſſe roboratum, non debere abſque Romani Epiſcopi ſententia Concilia celebrari, nec Epiſcopus damnari, licet hæc, & complura alia neceſſaria Synodi capitula fuerint ab hæreticis quotidie nos infeſtantibus exuſta nobiſque prærepta*.

Præterea Atticus Epiſcopus ad finem actuum Synodi Chalcedonenſis, modum perhibet conſcribendarum litterarum quæ Canonicæ, & formatæ dicuntur fuiſſe in Nicæno Concilio præſcriptum per litterarum Græcarum vſum, quarum aliæ numerales, aliæ nominum propriorum initiales ſint. Adhuc tamen aliquis reſpondebit viſum non fuiſſe Patribus decretum iſtud publicari, ſed ſecretò ſingulis Epiſcopis conſignari, ne facilè poſſent iſtiuſmodi epiſtolæ ab alijs ſupponi, & vt ſuppoſitæ dignoſci, ac dijudicari queant.

Extant inter Athanaſij opera mutuo ſcriptæ litteræ huius, & Marci Papæ Latinæ, non verò Græcæ. Scribit ad Marcum Athanaſius Arianos quaquauerſum conquiſitos Canones Nicænos, per vniuerſum Orientem concremaſſe, adeò vt nullibi tota Aegypto reperiantur horum exemplaria. Addit fuiſſe primùm fabricatos à Nicæna Synodo Canones octoginta, quos eadem ad ſeptuaginta reduxerit. Obſecrat

Marcum Athanaſius, vt ex Romanæ Eccleſiæ ſcrinijs nouum Synodi exemplar ad ſe tranſmittat. Reſpondet Marcus ſe Nicænos Canones ſeptuaginta ad ipſum, vt expetierat, tranſmittere. Geminæ iſtæ litteræ Baronio, alijſque pleriſque falſæ videntur, & ſuppoſititiæ. Non enim fulciuntur ætatis antiquioris, ſed mediæ dumtaxat teſtimonijs, & ipſis tantùm Latinis, vt Iuonis Carnotentis p.4. decreti c.108.& 109. Stephani etiam Papæ epiſtola ad Lutobium Epiſcopum. Allegatur etiam à Synodo Florentina œcumenica ſectione 20.

Alphonſus quidem Piſanus, & Franciſcus Turrianus ambo è Societate IESV edidere ſub nomine Nicæni Concilij Canones octoginta ex Arabico exemplari translatos in Latinum, quos ab Alexandrino Patriarcha precariò acceptos tranſcribi curauerant alij duo quos ad hunc Patriarcham delegauerat Pius IV. vt ipſum ad Concilium Tridentinum inuitarent. Huic alterum planè conforme Arabicum, idque vetuſtiſſimum exemplar repertum fuit in Bibliotheca eius Cardinalis, qui poſteà ſummus Pontifex euaſit ſub Marcelli II. nomine. Arabica Porrò lingua fuit olim, & nunc quoque eſt Libyæ, Aegypto, & Pentapoli vernacula, & vulgaris. Verumtamen ſi his plagis tempore Cyrilli Epiſcopi Alexandrini Canones hi octoginta nonnihil habuiſſent authoritatis, quis neget tranſmiſſurum omnes ad Carthaginenſes Patres enixè petentes, cùm tamen ſolos viginti tranſmiſerit?

Abrahamus Echellen natione Syrus, religione Maronita, librum Romæ edit de primatu Romani Epiſcopi, in quo Arabicorum Canonum fidem aſtruere contendit. Illic primatum Romanum ſupra omnes Patriarchas monſtrat aſſertum à Canonibus Arabicis tertio, ſeptimo, & quadrageſimo quarto. Iura pariter appellationum à quorumcumque Epiſcoporum iudicijs ad Papam canone ſeptuageſimo primo. Hoſq; Arabicos nititur confirmare, tum præfato Zoſimi ad Conci-

Concilium Carthaginenſe commonitorio, tum appellatione Athanaſij ad Iulium Papam iuxta Eccleſiæ legem, vt loquitur Theodoritus, tum teſtimonio Nicæno allegato, & recepto in Concilio Chalcedonenſi, de Romæ Eccleſiæ principatu, tum denique mutuis Athanaſij, & Marci epiſtolis, tametſi duarum iſtarum vacillet fides, & nutet authoritas.

Suſpiciones autem ſuppoſitionis Canonum Arabicorum Echellenus iſto non prorſus contemnendo argumento amolitur. Octoginta inquit Nicæni Canones Arabici antiquiſſima traditione aſſeruntur, & aſſeruantur penes omnes Orientales Eccleſias, dudum ſchiſmaticas, & hæreticas, tum Melchitarum, qui per Syriam Aegyptum, & Chaldeam diffuſi ſunt, Græcorumque ſchiſma,& hæreſim conſectantur: tum Cophtorum, qui per Aegyptum diſperſi, Dioſcori dogma probant: tum Armenorum Eutychis Hæreſiarchæ ſectatorum, qui per ambas Armenias latè propagantur: tum Neſtorianorum, qui Meſopotamiam & Babyloniam incolunt: tum Iacobitarum Monothelitarum, qui Niniuem, & trans Tygrin amplas regiones habitant,Suſianam,Perſidem,Parthiam, quin & per Bactrianam,& Indos diffunduntur. Atqui nemo crediderit vniuerſos toto Oriente ſparſos hæreticos,ſchiſmaticoſque regionibus religione, ritibuſque diſpares,linguiſque diuerſos Eccleſiæ Romanæ infenſos, ſimul in hoc vnum conſpiraſſe, vt canones ſub nomine primæ œcumenicæ Synodi ementirentur & configerent, quibus eius quem tantoperè auerſantur Romani Epiſcopi ſupra ſe omnes poteſtas conſtabiliretur.

Scribit Athanaſius epiſtola de Concilio Arim. & Seleuc. fuiſſe accuratè conſcripta Nicænæ Synodi acta, ſuperſunt autem in tria volumina diſpertita huius primi Concilij acta per Gelaſium Cyzicenum, quorum etiam meminit in bibliotheca ſua Photius. Iſidorus quoque in prologo ſuæ canonum collectionis affirmat ſe à quibuſdam Epiſcopis ex Oriente

te profectis audiuiſſe aſſeruari in illis regionibus viſum ab ipſis Codicem actorum Nicænæ Synodi, qui mole ſua quatuor Euangelia æquiparabat. Verum nec iſtud Gelaſij Cyziceni opus omnes diſcutit ambiguitates. Haud enim pauca veteres primæ notæ ſcriptores de Nicæno Concilio perhibent, quorum nullum apparet in opere illo veſtigium. Mirum ſanè eſt res totius Eccleſiaſticæ hiſtoriæ celeberrimas, & præ reliquis memorabiles, quales ſunt canones, & acta omnium, primi & præcipui generalis Concilij, baptiſmum quoque primi atque illuſtriſſimi Chriſtianorum Imperatoris, qui Eccleſiam diriſſima, & diuturna præcedentium Imperatorum tyrannide penè obrutam non modò in libertatem aſſeruit, ſed etiam in maximum ſplendorem, & triumphum euexit, tantis inuolui obſcuritatibus, adeòque grauibus, & tamen mutuò diſſidentibus veterum teſtimonijs, vt neque perſpicaciora ingenia ſe ab his extricare queant, ſuiſque in vtramvis partem coniecturis oppoſita, & quaſi ineluctabilia diſpellere argumenta: vt alias omittam inſignes, & maioris momenti controuerſias, quæ inter Theologos, validis hinc inde rationibus diſceptantur, neque diſceptari deſinent inter ipſos fideles: cùm tamen velit Deus illos, vel ex hoc ipſo propriam inſcitiam, humanique ingenij exilitatem agnoſcere, atque humiliter profiteri, vt addiſcant monente Apoſtolo, non velle, plusquam oportet ſapere, ſed ſapere ad ſobrietatem.

* * *

CONC. ROMANVM

Sub Syluestro Pontifice.

MVLTIS rationibus vacillat fides actuum Romanæ primæ ſub Syluestro Synodi ante Nicænam, fierique poteſt vt Canones, qui primæ Romanæ tribuuntur, procuſi fuerint in Romana illa, quæ Nicænam œcumenicam ſequuta eſt, eamque confirmauit. Et ſanè canones illos, non niſi poſt Nicænum, & ſubſequutum Romanum Concilium commemorat Damaſi Pontificale in Syluestro, & collectiones Conciliorum à Franciſco Turriano Societat. IESV editæ, cæteræque anteriores, non niſi vnius meminerunt Romani ſub Syluestro Concilij. Iſtud celebratum fuit in titulo Equitij, quem Syluester ipſe erexerat in Thermis, quæ primùm Titi, exinde Domitiani, poſtremò Traiani, nomen ſortitæ ſunt. Iſthic Damaſo teſte interfuerunt ducenti ſeptuaginta ſeptem Epiſcopi, qui Nicænam fidem, canoneſque approbauerunt. Statutum hic pariter fuit, ne Laicus Clerico audeat crimen inferre.

In iſto eodem conſeſſu legimus diſtinctos ordines Clericorum, ſcilicet Oſtiariorum, Lectorum, Exorciſtarum, Acolythorum, Subdiaconorum, Diaconorum, Sacerdotum, Epiſcoporum. Prima hic legitur mentio Cardinalium, tàm Diaconorum, quàm Sacerdotum vrbis Romæ. His nimirum cura & præfectura titulorum, ſeu præcipuarum, ac Parochialium Romæ Eccleſiarum incumbebat, nec non pauperum, quibus ad vitam neceſſaria Diaconi ſubminiſtrabant. At nos fuſius de Cardinalibus ad ſecundum Concilium Lugdunenſe agemus.

Statutum pariter hîc legimus, ne Clericus coram Lai-

Laico iudice cauſam dicat. Circa iſtam Clericorum immunitatem à Laicorum iudicijs, idem pariter ſtatutum eſt in Chalcedonenſi Concilio can. 9. alijſque permultis Concilijs, præſertim Gallicanis, require infra, quæ hanc in rem fuſiùs diſſeruntur ad Cabilonenſis Synodi Canonem 11. Edictum quoque hìc fuit, ne Altaris Sacrificium in panno ſerico, vel tincto celebretur, ſed in puro lineo per Epiſcopum benedicto, quod referat mundam Sindonem, qua Chriſti mortuum corpus inuolutum fuit.

Poſt Nicænam Synodum ſtatuit in hac Romana Syluester, vt Eccleſiæ prouentus quadrifariam diſpertirentur, adeò vt pars vna Epiſcopo tribueretur, ſecunda Clero miniſtranti, tertia fabricæ, & ornamentis Eccleſiæ deſtinaretur, vltima pauperum neceſſitatibus applicaretur. Quod ius confirmarunt Pontifices Gelaſius, Gregorius Magnus, alijque relati in decreto c. vobis enim, c. conceſſo, c. quatuor autem, c. mos eſt 12. qu. 2. Prætereà in c. ad hoc 16. qu. 1. ex ſancti Gregorij lib. 3. epiſt. 11. Et eiuſdem epiſt. ad Auguſt. Angl. Epiſcopum reſp. 1. Meminit hoc idem Concilium baptiſmi à Sylueſtro Pontifice Conſtantino Auguſto collati, & mirificæ curationis à lepra, cui medendæ nefarium ex infantium ſanguine balneum medici præſcripſerant. Quæ hiſtoria refertur pariter in poſteriori Synodo Nicæna, necnon in vetuſtis Sylueſtri Papæ actis quæ olim approbauit Gelaſius Papa in Concilio Romano ſeptuaginta Epiſcoporum, vt habetur in canone Romana Eccleſia diſt. 15. his alludit Gregorius Turonenſis narrans Clodoueum Franciæ regem ad ſacrum Lauacrum properaſſe quaſi alterum Conſtantinum, vt mundaretur à lepra. Venantius Fortunatus eadem Sylueſtri acta commemorat in vita ſancti Marcelli. Ex Græcis verò ſcriptoribus Theophanes, & Simeon Metaphraſtes in vita S. Sylueſtri, Conſtantinum perhibent ab ipſo baptizatum. Quam in ſententiam magis propendet Baronius.

Baptizatum autem Nicomediæ ſub finem vitæ

Con-

Conſtantinum fuiſſe grauiſſima ſuadent teſtimonia. Hoc enim diſertè affirmat Euſebius lib. 4. vitæ Conſtantini cap. 62. addens collatum fuiſſe baptiſmum ab Euſebio Nicomedienſi. Etiamſi verò ſcriptor iſte ſit Arianus, cùm tamen de re omnium quæ ſuo tempore contigerant notiſſima vniuerſoque orbi comperta teſtimonium publicum conſcriberet, ſi iam anteà fuiſſet Romæ à Syluestro cum inſigni ſolemnitate, tantique miraculi acceſſione baptizatus Imperator, non modò fuiſſet præfractæ impudentiæ, ſed proiectæ omnino ſtultitiæ contrariam, & publicam teſtificationem ſcriptis mandare apud homines qui ſub Conſtantino vixerant. Sit licèt Euſebius ſuſpectus author, non poteſt tamen vllatenus ſuſpectum eſſe illius hac in re teſtimonium. Eidem ſubſcribit Ambroſius oratione in obitum Theodoſij, ſuffragatur etiam Hieronymus in Chronico, Socrates quoque lib. 1. cap. 39. Theodoritus lib. 1. cap. 32. Sozomenus lib. 2. quibus aſtipulatur Caſſiodorus hiſtor. tripartitæ lib. 3. Solet etiam hanc in partem proferri teſtimonium Epiſcoporum orthodoxorum, qui fuerant in Synodo Ariminenſi in epiſtol. ad Conſtantium ſcriptam, quam referunt Athanaſius lib. de Synod. Arim. & Socrates, & Sozomenus, & Theodoritus, & in fragmentis Hilarius, refert verò ea epiſtola Conſtantinum accepto baptiſmo, ex hac vita in æterna præmia commigraſſe. Cæterùm Baronius ſolo vnius Typographi errore ſubnixus, eo loci pro Conſtantino legendo autumat Conſtantem. Próuidè namque admonet Ioannes Morinus in ſua Conſtantiniana Hiſtoria legi in omnibus quæ extiterunt Athanaſij editionibus Græcis, & Latinis, eo loci nomen Conſtantini, non verò Conſtantis, præterquam in columna Latina editionis Commelij: in Latina, inquam; ſiquidem in columna Græca contextus Græci eiuſdem Commelianæ editionis diſertè habetur Κωνςαντῖνος. Cæterùm editiones Pariſienſes, cæteræque omnes à Commeliana

expli-

explicitè habẽt apud Athanaſium loco præfato Κωςαν-τίνος, in Gręca columna, & Cõſtantinus in Latina. Perperam itaque ex vnius Typographi mendo quod erat corrigendum ex illibata columna Græca eiuſdem ipſius editionis adiacente illi Latinæ translationi, contendit Baronius corrigenda eſſe reliqua omnia Gręca, Latinaque Athanaſij exemplaria, quæ conſtanter exprimunt Conſtantinum: ſed ipſa inſuper omnia tum Hilarij, tum Socratis, tum Sozomeni, tum Theodoriti exemplaria, quæ cùm hanc eandem Ariminenſium epiſtolam referant, nihil habent, ſiue Græcè, ſiue Latinè quàm Conſtantinum, quemadmodum, & Caſſiodori Tripartità hiſtoria. Perſpicuè igitur arguunt teſtimonia poſt Euſebium memoratum, tum Athanaſij, tum Hilarij, tum Ambroſij, tum Hieronymi, tum Socratis, tum Sozomeni, tum Theodoriti, tum Caſſiodori: Quibus addendus Gelaſius Cyzicenus apud Photium, necnon Euagrius, & Chronicon Alexandrinum, itemque Alexander Monachus in ſuo Græcè conſcripto de ſacræ Crucis Inuentione libro, fuiſſe baptizatum Nicomediæ Bithyniæ in Ciuitate Conſtantinum Auguſtum ſub exitum vitæ.

Porrò vetuſtiores Conciliorum editiones in vnum Romanum Concilium à Nicæno proximum compingunt, quæ in duo poſteriores editiones diſpertiuerunt. Sed iſta diſcuſſio leuioris eſt momenti, quàm vt in ea facienda ſit mora.

Geſta per Arianos contra Nicænam fidem ſub Magno Conſtantino, & de Tyri Conciliabulo.

FIdei ſymbolum in Nicæna Synodo procuſum refert Athanaſius de fide ad Iouianum, cui fictè, & non ex animo Ariani ſubſcripſerunt. Arius ipſe

vt

vt Anathematis infamiam, & exilij pœnam declinaret, Nicænam fidem ſubdolè, & diſſimulanter profeſſus eſt: Ideòque à Conſtantino reſtitutus ſub conditione hac, ne Alexandriam reuerteretur, vt docet Athanaſius Apologia 2. Addunt Socrates, & Sozomenus edictum Conſtantini, vt decretis Nicænis ab omnibus obtemperetur, propoſitis in refractorios pœnis exilij, & bonorum amiſſionis: vtque Arij libri non modò hæretici, ſed etiam obſcęnus ille quem Thaliæ titulo inſcripſerat ignibus traderentur: vt vocarentur Porphyriani omnes huius hæreſis ſectatores odioſo Sophiſtæ nomine, qui nefarijs libris Chriſtianam Religionem proſciderat. Dum vixit Conſtantinus Ariani Nicænæ fidei aperte obſiſtere auſi non ſunt: At eam labefactare, & quaſi occultis cuniculis ſubuertere non deſtiterunt, aſſiduis aduerſus præcipuos huius fidei cultores molitionibus, & apud principem calumnijs, in Athanaſium præſertim furor illorum deſæuijt. Vita functo poſt Nicænam Synodum, Alexandro, clerus, populuſque Alexandrinus, in ſedem Alexandrinam promouit Athanaſium, obſiſtentibus licet, & frementibus, in dieſque tumultuantibus Arianis.

Fax Arianorum præcipua erat Euſebius Nicomedienſis Epiſcopus, qui aulicis artibus Conſtantini gratiam, & conſuetudinem in primis nactus fuerat. Hic imperiale reſcriptum ab illo per dolum extorſit minis refertum aduerſus Athanaſium, niſi Arium in vrbem Alexandriam, & in communionem reciperet. Athanaſius tantum malum prudenti reſponſione diuertit, reſponditque Arium recipi non poſſe ſine manifeſta fidei Nicænæ, & publicæ quietis proditione. Videndus ipſe Athanaſius Apologia 2. Theodoritus lib. 1. Sozomenus lib. 1. & Ruffinus lib. 1. qui ſimul referunt hæc quæ ſequuntur.

Euſebius Nicomedienſis doli, & ſcelerum artifex curat occultè detineri Arſenium Epiſcopum, ſubornatque accuſatores, & teſtes Athanaſium apud

Prin-

Principem criminantes fuiſſe ab illo per ſummum nefas Arſenium trucidatum, & retentam occiſi manum ad magicas præſtigias quam ad criminis indicium proferebant. Huius aliorumque criminum quę Athanaſio imputabantur cognitionem Imperator Synodo commiſit, quam ſuadente Nicomedienſi Cæſaræ Palæſtinæ Metropoli indixit, cuius erat Epiſcopus Euſebius alter Arianæ ſectæ dux inter præcipuos, qui ſcriptis libris, & habitis coram Conſtantino orationibus in ſumma erat commendatione. Cæſaræam itaque conueniunt Orientis Epiſcopi maiori ex parte Ariani. Citatus Athanaſius horum iudicium declinabat, tum quia infenſos aduerſarios ipſos patiebatur, tum quia illorum non ſuberat iuriſdictioni, vtpotè altioris Sedis & Eccleſiæ Patriarcha. At Conſtantinus ab Arianis eluſus mandat ei, vt ſe iudicio Synodi ſiſtat, neque cauſam ſuam fuga, & indebita euaſione prodat ſi ſit innocens: ſimulque Synodum transfert in Tyrum Phęniciæ Metropolin, atque Euſebianorum ſuaſu Dionyſium Comitem illis addictiſſimum, & profeſſione Arianum, cum militari manu delegat ad Synodum.

Athanaſius ſic affectum videns Conſtantinum ſatiùs duxit Tyrum concedere, ſecumque adduxit quadraginta ſeptem ſuæ Patriarchiæ Epiſcopos, quos inter eminebant ſancti Confeſſores Potamon, & Paphnutius: præter quem numerum Euſebiani ſexaginta Epiſcopi conuenerant, vt ſcribit Socrates, lib. 1. cap. 20. his omnibus præſidebat Euſebius Cæſarienſis. Iubent Euſebiani, vt Athanaſius ſtet reus, ſuamque coram Synodo cauſam dicat: tum Potamon Heraclææ in Aegypto Epiſcopus, vt refert Epiphanius hæreſi 68. conuerſus ad Cæſarienſem Euſebium, hæc illi lacrymans exprobrauit: Tu Euſebi ſedes ſtante in tuo conſpectu Athanaſio; quis tantam indignitatem non perhorreſcat? anne meminiſti, te mecum in carcerem, dum furebat Diocletiani perſecutio fuiſſe detruſum? illic orbatus oculo

fui,

ſui, vt in hac facie vides, & poplite ſuccisſus ob conſtantem fidei confeſſionem. Tu verò nullam in tuo corpore referens notam dimiſſus es, integer, & illæſus, quia Gentilium acquieſcens voluntati libertatem tuam, & corporis indemnitatem proditione redemiſti Chriſtianæ religionis.

Proteſtatus Athanaſius primùm fuit de iudicum incompetentia, ſed ipſius à Pſeudo-Synodo declinatione reiecta, producti ſunt accuſatores ex Melentiana factione manum exhibentes, quam mentiebantur occiſo per ipſum Arſenio amputatam. Arſenius porrò qui niſi fuga ſalutem quæſiuiſſet, proximè ab Euſebianis, ne flagitium internoſci poſſet tàm perditæ ipſorum impoſturæ in occulto ſtrangulandus erat, per inſignem Dei prouidentiam, paulò antè de carcere dilapſus, nocte intempeſta ad Athanaſium diuerterat, qui eum hactenus abditum de repentè in conſpectu Concilij malignantium conſtituit, eiuſque pallium ex vtroque latere remouens: En, inquit, Arſenij dexteram, en etiam ſiniſtram eiuſdem manum: nunc ab his accuſatoribus percunctamini vndenam iſtã quam proferunt hominis manum acceperint? Scribit prætereà Theodoritus lib. 1. cap. 3. ſubornatam ab Arianis mulierem poſtulaſſe Athanaſiũ illati ſibi per vim ſtupri, cúm illum ſuſcepiſſet hoſpitio. Cùm igitur mulier in Athanaſium ſuas querelas proponeret, progrediens Timotheus Presbyter, ego ne (ait) mulier vim tibi, & ſtuprum intuli? tum ipſa credens eſſe ſibi ignotum Athanaſium, conuitijs Sacerdotem excipiens rem præfractius aſſeuerat, & iudicum fidem contra Timotheum obteſtatur ad ſceleris vindictam. Obiecta pariter Athanaſio fuit ſacri cuiuſdam calicis effractio, quam cúm ille negaret, commiſit Pſeudo-Synodus hanc inquiſitionem delegatis à ſe infenſiſſimis Athanaſio Epiſcopis Theognidi Nicęę, Valenti Murſi, Vrſacio Singidonis, alijſque Arianis Epiſcopis, vt in Mareotidem profecti, rem plenius inueſtigarent.

Egreditur ex illo malignantium Concilio Athanaſius, atque ad Imperatorem proficiſcitur: interea Legati ex Mareotide redeunt legatione, quam celerrimè, & iniquiſſimè functi. Damnatur à Conciliabulo innocens Athanaſius, & ſede Alexandrina depellitur, vt ipſe in ſua teſtatur Apologia.

Peracta Tyri Synodo, Euſebiani mandato Conſtantini Ieroſolymam conueniunt ad magnificæ dedicationem Baſilicæ, quam largis ſumptibns extruxerat. Dumque illi Ieroſolymis conſiſtunt, Arium nouam fidei confeſſionem, in qua nulla erat conſubſtantialis mentio profitentem publicè complectuntur, atque in communionem recipiunt: Synodalibus litteris Conſtantino commendant, & obnixè ſupplicant, vt eum ſinat Alexandriam regredi.

Intereà innumeris ſuperatis obſtaculis per aulicos obiectis qui Athanaſium ab acceſſu principis omnimodè arcebant, perpeſſus innumeras repulſas magnanimus Chriſti Confeſſor Imperatorem tamdem adijt, eique aduerſariorum nequitiam, & fraudes propalauit. His compertis Conſtantinus antiſtites, qui Tyri conſederant Conſtantinopolin accerſiuit ad ſe, iudicij contra Athanaſium rationem reddituros. Cæteris Epiſcopis ob ſceleris conſcientiam detrectantibus,& moras nectentibus ſex tantummodò regiam in vrbem aduentarunt, ſuæ in Aula poteſtati, ſuarumque fraudum confiſi præſtigijs, vterque ſcilicet Nicomedienſis, & Cæſarienſis Euſebius, Theognis, Patrophilus, Valens, & Vrſacius: qui vt iudicij Synodalis examen effugerent, veteribus omiſſis calumnijs, nouas alias in Athanaſium comminiſcuntur, quibus denuò Conſtantinum aduerſus Athanaſium concitarunt, eum comminatum fuiſſe aſſeuerantes prohibiturum ſe annonæ ex Ægypro tranſuectationem ad regiam ciuitatem, atque teſtes partim à ſeipſis, partim à Dionyſio corruptos produxere quinque Epiſcopos Ægyptios, ex illorum numero qui Athanaſium comitari, eumdem in Tyri Pſeudoſynodo pro viribus deffen-

deffenderant. O humani animi deplorandam leuitatem, inconſtantiam, & perfidiam! Conſtantinus omni alia perquiſitione omiſſa, grauiterque Athanaſio ſuccenſens, Treuiris illum exultare iubet: non tamen permiſit Euſebianis quod auidiſſimè expetebant, alium eius loco deligere Alexandrinum Epiſcopum: hoc tamen obtinuerunt, vt Alexandriam, vnde Athanaſius eijciebatur, regrederetur Arius. Verùm ſtatim, atque in ea ciuitate verſari cœpit Hæreſiarcha, omnia tumultu, & violentijs repleuit, ideòque eum aliquanto poſt vrbe excedere iuſſit Conſtantinus.

Treuiros profectus Athanaſius à Maximino illius ciuitatis Epiſcopo, atque ab eius Clero, & populo, tanquam Dei Angelus, atque vti verè erat inuictiſſimus fidei confeſſor, & propugnator exceptus eſt. Nec multò poſt exceſſit ex hac in meliorem vitam Conſtantinus anno à Chriſto 337. diuiſo inter filios tres Imperio, quos ei fauſta Maximiani Herculij Imperatoris filia pepererat, Conſtantino enim natu maximo Gallias, Hiſpanias, Britannias, & quidquid trans Alpes erat, attribuit: Conſtans natu minimus Italiam, Siciliam, Africam, Græciam, & Illyricum ſortitus eſt: Conſtantius natu inter ambos medius Aſiam, & Orientem cum Ægypto adeptus fuit.

Geſta ab Arianis poſt magni Conſtantini exceſſum.

CONſtantino Patre mortuo, Conſtantinus iunior Nicænæ fidei cultor ex Gallis, vbi regnabat, Athanaſium cum honorificis litteris Alexandriam remiſit, non auſo Conſtantio cui parebat Ægyptus, quique Arianam apertè fouebat impietatem, obſiſtere, metu fraterni belli, infeſtantibus etiam ditionis ſuæ fines Perſarum armis. Quicumque etiam alij orthodoxi Epiſcopi fuerant à Tyri Conciliabulo proprijs Eccleſijs eiecti, reſtituti ſunt opera Catho-

licorum Principum Conſtantini, & Conſtantis: qua occaſione Ariani ſeditiones, & tumultus paſſim excitarunt, vita functis Romæ Pontificibus Sylueſtro, eiuſque ſucceſſore Marco, Iulius Thronum Apoſtolicum aſcendit. Cùm verò Euſebiani neque Athanaſium, neque Orthodoxos Alexandrinos ſinerent eſſe quietos, & priſtinas in Athanaſium calumnias retexerent calicis effracti, læſæque Imperatoriæ Maieſtatis, obtenderentque ipſum Synodali ſententia depoſitum non potuiſſe ſolo Principum mandato reſtitui, Iulius Romæ Epiſcopus cauſæ huius diſcuſſionem in Romana Synodo à ſe indicta ſuſcepit. Athanaſium igitur, eiuſque aduerſarios ad cauſam in Concilio dicendam, miſſis in Orientem Legatis, citauit. Athanaſius ſe iudicio ſynodali Romæ ſtitit, & Euſebianos tergiuerſantes, atque euaſionum leues prætextus conſarcientes annum integrum cum dimidio expectauit. In Romano itaque plusquam quinquaginta Epiſcoporum Concilio cauſa eius accuratiſſimè explorata, reſtitutus demum Athanaſius in priſtinam ſedem fuit, vt ipſemet prolixius commemorat in 2. Apologia, quæ Iulij quoque epiſtolam continet, quæ facit fidem hoc eodem Romano Concilio fuiſſe pariter abſolutum, & ad propriam Eccleſiam remiſſum Marcellum Ancyræ Antiſtitem, alioſque complures Epiſcopos ex Thracia, Cæleſyria, Phęnicia, Palæſtina: Presbyteros etiam pleroſque, qui eodem ex Ægypto, & aliunde conuenerant. Deſijt Romanum iſtud Concilium anno Chriſti 341. Quo eodem anno Euſebiani qui detrectatum Romæ vadimonium friuolo belli Perſici prætextu apud Iulium excuſauerant, Pſeudo-Synodum Antiochiæ coëgerunt ſpecie quidem dedicandæ baſilicæ à Conſtantino in ea ciuitate conſtructæ, ſed reuera vt abſolutioni Athanaſij, quam Romæ futuram augurabantur, nouam Conciliabuli condemnatoriam contra Athanaſium ſententiam opponerent. Quin etiam vt eidem via omnis reditus intercluderetur, Epiſcopum Alexan-

driæ

driæ crearunt Georgium Cappadocem,qui eò aduentans cędibus, rapinis, omnique violentia in orthodoxos graſſatus eſt.

Intereà diuinus Athan. clàm Alexandria quò paulò antè conceſſerat digreſſus, Romam denuò repetit, ibique triennium commoratur: quò etiam vt ad commune afflictorum aſylum, alij non pauci ab Arianis pulſi Antiſtites confugerunt, vt teſtatur Socrates lib.2. cap.11. inter quos fuere Aſclepas Gazæ, Marcellus Ancyræ, Lucius Adrianopoleos, & Paulus Conſtantinopolis Epiſcopi, non ſolùm enim catholica fides Romæ illibata florebat, ſed etiam Roma ipſa,totaq; Italia Conſtanti religioſiſſimo Principi eo tempore parebat.

Exacto Romæ triennio Athanaſius inde Mediolanum commigrauit à Conſtante accitus; Quo ſatagente, & vrgente, ipſoque Conſtantio demum annuente, celebrata eſt Sardicæ generalis Synodus anno 347. eius Synodi decreto Athanaſius, Paulus, alijque extorres Epiſcopi priſtinas repetiuere ſedes: vnde tamen rurſus ab Arianis deiecti ſunt.

Ariana quoque perfidia crudeliter eſt diuexatus Euſtathius Antiochenus ille in Nicæna olim Synodo ſpectabilis, ſanctitate vitæ, doctrinæque inſignis. Aduerſus hunc in Pheudo ſynodo Antiochena Euſebius Cæſarienſis, Theognis Nicænus, alijque facinoroſi præſules meretricem ſubornarunt, quæ Euſtathium in medio patrum conſeſſu reum poſtulauit, quòd cùm ex ſe infantem quem vlnis geſtabat, progenuiſſet, educationis tamen impenſas non exolueret. Alij quoque detulerunt ſiniſtrè de Fauſta Imperatoris matre fuiſſe locutum. Sed accuſatrix mulier calumniæ pœnitens, qua innocentiſſimum Præſulem circumuenerat, eamdem poſtmodum retractauit, vt teſtificatur Theodoritus, ſeque pretio corruptam ab Euſebio Cæſarienſi, vt perfidè aduerſus Euſtathium

Epiſcopum mentiretur, publicè declarauit. Nec minus tamen ab Antiocheno Conciliabulo Euſtathius depoſitus fuit, & à Conſtantio rè legatus, extremum diem poſt multas ærumnas clauſit in exilio. Huic depoſito Ariani Stephanum, deinde Eunuchum Leontium vtrumque Arianum ſubſtituerunt. Euſtathius ſcriptis libris Eccleſiam illuſtrauit, qui ab Hieronymo Theodorito, alijsque veteribus celebrantur.

Conſtantinopolitanæ autem Eccleſiæ perſecutionis hiſtoria altius à Conſtantini regno repetenda eſt, quo tempore Arius virus ſuum in Ægypto, & finitimis oris ſpargebat, Alexander Conſtantinopolis Eccleſiæ gubernacula regebat. Alexandro Alexandriæ Epiſcopo, & ſtudio religionis, & morum ſimilitudine coniunctiſſimus, à quo etiam epiſtolam accepit circa naſcentem hanc hæreſin quæ refertur à Theodorito lib.1.cap.4. Alexander Conſtantinopolis Epiſcopus, quanta valuit ſedulitate curauit, ne tanta lues in regiam vrbem propagaretur: eandemque poſtmodum in Nicæna ſynodo hæreſin, cum alijs Patribus condemnauit.

Attamen Euſebiani cum in aula Principis gratia, & poteſtate præualerent, tantùm effecerunt, vt Conſtantinus Arium reſipiſcentiam à ſuis erroribus ſimulantem benigniſſimis litteris acciuerit, potiturum in ipſa regia ciuitate fidelium communione; & mox accedentem Hæreſiarcham ſingulari benignitate complexus ſit Alexander, vbi fruſtra Imperatorem admonuit, rogauit, & obteſtatus fuit, ieiunijs, lacrymis, & orationibus intentus noctem totam Deum ſupplicando in Eccleſia excubauit. Poſtridie Arius cum ampliſſimo comitatu agmen ducente Nicomedienſi Euſebio, ad templum progreditur. Verum vrgente ventris neceſſitate cogitur de via in publicas latrinas diuertere: vbi diuina exceptus vltione diſruptis viſcerum compagibus, inſtar execrandi Iudæ ſua effudit inteſtina ſimulque fœdiſſimam animam. Quo euentu plures commoti admiſſam hæreſin eiurarunt. Ipſe

Con-

Conſtantinus diuinam in hominem nefarium vindictam agnouit, & reuocare Athanaſium Treuiris exulantem propoſuit: nec tamen præſtitit morte ipſe præuentus, vt refert Athanaſius orat. 1. contra Arianos.

Demùm anno 340. Alexander Conſtantinopolis Epiſcopus inſtante ſuæ mortis die, ne Arianorum factio ſucceſſorem ſibi Arianum prouideret, ſedulam dedit operam, vt ſibi defuncto Paulus Sacerdos meritiſſimus ſubrogaretur: quod & factum eſt obſiſtentibus licèt Arianis. Cęterùm adueniens primum Conſtantinopolin Conſtantius mortuo patre Paulum vrbe exegit, eiusque in ſedem Euſebium promouit deſultorium Epiſcopum, qui primum Beryti Epiſcopus in Nicomedienſem Sedem tranſilijt, atque ex illa in Conſtantinopolitanam ſe ambitioſè proripuit. Paulum Conſtantius in Pontum deportari iuſſit. Poſt biennium deinde mortuo, tot facinorum auctore Euſebio Paulus in priſtinam ſedem regreditur: ſed Arianis aduerſus eum tumultuantibus, Conſtantius Antiochia excedens Conſtantinopolin iter aggreditur, vnde Paulum exulare iubet in Singera Meſopotamiæ ferro vinctum, vt refert Athanaſius epiſt. ad Solitar. rurſumque indè in Emeſam, quarto demum exilio Cucuſum Cappadociæ ad fines Armeniæ in deſertis Montis Tauri: quo loco in ſquallenti, & obſcuro carcere incluſus eſt fame, frigoreque necandus: poſt ſex dies Ariani recluſo carcere ſpirantem adhuc laqueo ſtrangulant, vt ibidem Athanaſius refert.

Synodus Gangrenſis.

GAngræ in Paphlagonia Magno imperante Conſtantino celebrata Synodus fuit, cuius vrbem notitiam Synodicæ litteræ ſuppeditant, in quibus Euſtathij errores recenſentur, quorum cauſa indictum

iſtud Concilium fuit. Euſtathius iſtius Manichæorum deliria propagauit, cuius meminere Socrates li. 2. cap. 33. & Sozomenus lib. 3. cap. 15. Nuptias eò vſque damnabat vt omnem ſalutis ſpem coniugatis adimeret, eosque qui cum presbyteris olim ante ordinationem coniugatis communicarent, execraretur. Idem quoslibet connubio coniunctos diſiungebat: quo fiebat, vt innumeri poſt abdicata matrimonia continere non valentes, adulterijs, omnique ſpurcitia ſe contaminarent. Solemnes in Eccleſia conuentus deſpicientes Euſtathiani priuatos conuentus agitabant. Nouis etiam et inuſitatis veſtium formis vtebantur. Seruos à proprijs dominis abducebant. Mulieribus virorum indumenta, & capillorum detonſionem ſuadebant. Diuites qui ſe ſuarum opum poſſeſſione non abdicabant, excludebant penitus à regno cœleſti. Et quaſi conſpiraſſent contraria reliquis omnibus incedere via, deteſtantes reliqua ieiunia, ſola probabant, & ſanciebant ieiunia dierum Dominicarum. Carnium etiam comeſtionem, vt rem de ſe abominabilem omni tempore damnabant. Oſij præſentia Cordubenſis Epiſcopi, qui Synodo huic interfuit, præſeditque, ſatis arguit coactam tunc temporis fuiſſe, quando impoſita ſibi Apoſtolica Legatione à Sylueſtro fungebatur in Oriente, vt diuexatas, & nutantes Eccleſias confirmaret. Ideoque Simmachus Pontifex in Romano Concilio Gangrenſes Canones aſſerit Apoſtolica authoritate decretos.

Canon 2. fidem facit eo tempore fideles per religionem à ſanguine, & ſuffocato abſtinuiſse, iuxta decretum Apoſtolicum, Act. 15. Ex epiſt. Gallicanarum Eccleſiarum Lugdunenſis & Viennenſis ad Eccleſias Aſiæ refert Euſebius lib. 5. hiſt. Eccl. cap. 1. Sanctam Martyrem Biblydem, ſub immani perſecutione Marci Aurelij Antonini, & Lucij Veri Imperatorum, ſic locutam fuiſſe ad Gentilem præſidem, plebemque circumſtantem: quomodo poſſemus nos Chriſtiani in animum inducere, vt infantes quemad-

mo-

modum calumniamini deuoremus, qui nefas eſſe ducimus ſanguine veſci vel brutorum. Tertullianus apologet.cap.9. eamdem calumniam eodem refellit argumento abſtinentiæ ab animantium ſanguine. Sed & his longè poſterius Concilium in Trullo quiniſextum anni 707.can.67.eandem ſanguinis, & ſuffocatorũ animalium prohibitionem inſtaurat. Quæ cùm ſit ab Apoſtolis præcepta,non vt diuini, ſed humani iuris ac Eccleſiaſtici, vt ſe Iudæis alioqui ſcandalizandis, & à conuerſione ad Chriſti fidem deterrendis accommodarent, potuit ſenſim legis huius obligatio antiquari, ex quo ipſius cauſa, finisque deſiuit. Præterea vt obſeruaui ad tertium Apoſtolorum Conciliorum, ex Actis liquet Apoſtolorum cap. 15. & ex 1. Cor. 8. receptum abſtinendi ſanguine, ſuffocatis animantibus, & idolothytis fuiſſe, non omnibus Chriſtianis, ſed ſolis Syris, & Cilicibus impoſitum.

Can.12. illos præſtringit, qui cùm ſibi peculiare veſtis genus aſciſcant, eos audent damnare, illorumque auerſari communionem, qui vulgari, & communi veſte vtuntur. Hæc obſeruatio argumentum Nouatorum retundit, quo ſpecialia veſtimenta reprobare intendunt, ex vi huius Canonis, quibus Clerici, & Monachi amiciuntur: Cùm tamen perſpicuum ſit Eccleſiam per hoc minimè damnare Laicos communi cultu indutos. Hæc ſunt huius canonis verba: *Si quis propter eam quæ exiſtimatur exercitationem amictu Pallii vtitur, & tamquam ex eo habens iuſtitiam eos condemnat, qui cum pietate beros, ac veſtem communem, & vſitatam ferunt, ſit anathema.* Pallium vtpote ſimplicius veſtis genus aſſumebant, tum Philoſophi Ethnici, tum Chriſtiani plerique ad purioris, & ſegregatioris vitæ profeſſionem. Et quum abiecta toga,ſumptoque pallio Tertullianus quaſi noui generis vitæ ſectator,humaniq;generis oſor inſimularetur,ſuum procudit de pallio tractatũ, quod ita deſcribit, vt ſit extima veſtis tunicæ ſuperinducta, qua-

quadrata, ex vtroque laterùm regeſta, & per fibulam ad collum alligata.

Can. 2. anathemate ferit, qui (quod faciunt hæretici Caluiniani;) abhorrent fidelium conuentus ad Martyrum ſepulturas, & ſacra reprobant quæ inibi celebrantur: quique memorias Sanctorum vita functorum criminantur.

Can. 21. obſeruari iubet omnia non ſolùm quæ Scriptura præcipit, ſed etiam quæ traditionibus Apoſtolicis continentur: damnatque profanas nouitates, quas hæretici inuehunt. Quam igitur ineptè ſectarij abutuntur Gangrenſibus Canonibus contra Eccleſiaſticum cœlibatum, & abſtinentias, indumentaque religioſa, quæ tum approbauit, tum ſegregationis vitæ profeſſionis hominibus præſcripſit ſancta Dei Eccleſia, alio longè fine quàm Manichæi, nuptias ideò, & carnium vſum reprobantes, quia hæc eſſe de ſe mala, atque adeò per diabolum, tum creata, tum introducta dicerent? Cùm tamen Chriſti Eccleſia, res illas per ſe bonas. Deique opera eſſe prædicet, nihilque condemnet, quam animi proteruiam obedire detrectantem, aut perfidiam eius, qui ſpontaneo voto melioribus,& perfectioribus aſtrictus,ſuam idcircò damnationem habet, quia primam fidem irritam facit, vt diſertè loquitur Apoſtolus 1. Timot. 5. de viduis, quæ nubere volunt poſt continentiæ perpetuæ profeſſionem. Hæc verò Catholica diſcrimina perſpicuè indicant decem Gangrenſes Canones 1. 2. 4. 6. 9. 10. 12. 13. 14. 21. Eccleſia verò traditione Apoſtolica, quæ hoc canone 21. aſtruitur, & ſibi à Deo conceſſa poteſtate vtens, nonnullas dapes aliquandiu prohibet, quemadmodum primis parentibus fructum ſcientiæ Deus interdixit, quem tamen ſciebat bonum, & à ſe creatum eſſe.

Traditiones Apoſtolicas, quas Gangrenſis canon 21. aſtruit veteres Patres confirmant ipſis etiam ſacris Scripturarum teſtimonijs. Baſilius lib. de Spiritu ſancto cap. 29. duo Pauli teſtimonia ad faciendam traditio-

ditionibus fidem profert, ſcilicet 1.Cor.11. Laudo vos quod per omnia mei memores eſtis, & ſicut tradidi vobis præcepta mea tenetis. Et 2.Theſſal. 2. Itaque fratres tenete traditiones quas accepiſtis, ſiue per ſermonem, ſiue per epiſtolam noſtram: additque ibi Baſilius, non ſcriptas traditiones Apoſtolicas, paris eſſe authoritatis cum Apoſtolicis ſcripturis apud omnem Eccleſiam. Chryſoſtomus item in commentarijs ad vtrumque Pauli locum admonet Apoſtolum loqui de traditionibus non ſcriptis, & ſimul addit iſtas non minorem fidem mereri, quam quæ Apoſtoli ſcriptis commendarunt, ſimilia profert Tertullianus lib. de coron. mil. in quo poſtquam varias baptiſmi cæremonias, & ſigni crucis frequentiſſimum apud fideles, ad frontem producta manu in omni opere vſum, & anniuerſarium pro defunctis ſacrificium, aliaque huiuſmodi commemoratus eſt, ita ſubiungit: *Harum & ſimilium diſciplinarum, ſi legem expoſtules ſcripturarum, nullam inuenies; traditio tibi prætenditur auctrix, conſuetudo firmatrix, & fides obſeruatrix*. Idemque lib. de præſcr. contra hæret. ex inſtituto docet hæreticos non ex ſcripturis, ſed ex traditionibus refellendos eſſe.

CONCIL. ANTIOCHENVM.

CHriſti anno 341. habita fuit Antiochiæ Synodus partim Orthodoxorum, partim Arianorum Antiſtitum, quo ferè tempore Iulius alteram Romæ celebrabat in cauſa Athanaſij, & Marcelli Ancyrani, qui & ipſe fuerat Conſtantinopolis Conciliabulo quod Tyri Pſeudo-Synodum proximè ſubſequutum eſt depoſitus, ſub imperio Magni Conſtantini. De his Socrates loquitur lib.1. cap. 36. & tripartita hiſt.lib.3. cap.9. Hæc porrò Synodus Antiochena coacta fuit Encæniorum occaſione: conuocarat enim Epiſcoporum cœtum Conſtantius Augu-

guſtus ad dedicandam Antiochiæ Baſilicam à Conſtantino inchoatam, & ab ipſo Conſtantio perfectam, cui à ſplendore, & magnificentia operis nomen inditum dominici aurei: ipſeque Conſtantius his Encænijs, & Synodo interfuit.

Conuenerunt Epiſcopi nonaginta in quibus fuere Ariani triginta ſex, & proprijs fraudibus inſtructi, & principis authoritate ſuffulti, qui ſeorſim ab Orthodoxis, & his enixè renitentibus, diuerſas fidei formulas verbis ſemper ambiguis recuderunt, ſuppreſsaque homouſij voce, ijdem Athanaſium depoſuerunt ſibi tantopere inuiſum, & exoſum: hoc prætextu quod cùm fuiſſet Tyri Conciliabulo damnatus, ſe reſtitui abſque vllo Concilij decreto, ſed ſolis Iunioris Conſtantini litteris curaſſet, conniuente per prudentiam Conſtantio, ne propter Athanaſium quies Imperij, & fraterna concordia interturbaretur.

Sanè Conſtantini Iunioris interitus Arianorum poteſtatem, & quiduis agendi licentiam auxit. Hic anno præcedente ſcilicet 340. dum bellum haud ſatis iuſtum aduerſus Conſtantem fratrem natu minimum parat, interfectus eſt, apud Aquileiam. Hac ergo Antiochena Synodo Ariani depulſo Athanaſio Gregorium Cappadocem in eius ſedem protrudunt, quem Iulius Papa in ſua epiſtola, quam refert Athanaſius apol.2. dicit à triginta ſex Epiſcopis promotum, cęteris Epiſcopis, qui hunc numerum excedebant obſiſtentibus, & reclamantibus: in quibus erat admirabilis ille Iacobus Niſibis Antiſtes, qui & olim Nicænæ in Synodo conſederat. Huius Pſeudoſynodi ſuperſunt canones viginti quinque. quorum aliquibus authoritatem indulſit Eccleſiæ vſus & approbatio.

Canone 1. inſtauratur decretum Nicænum de Paſchate die Dominica celebrando.

Canon 2. ab Eccleſijs eos eijci mandat qui nolunt ſacræ Euchariſtiæ communicare. Illos quoque à fidelium ſocietate reſecat qui cum excommunicatis participant. Quoad iſtam partem conuenit cum Apoſto-

ſtolorum canone 10. eos excommunicante, qui cum excommunicato ſimul precati in domo fuerint. Similẽ inferiùs requirito Carthaginenſis Concilij quarti canonem 73. Denique poſteriorum temporum indulgentior diſciplina infert in iſto caſu minoris excommunicationis pœnam, quæ nec à ſuffragijs, nec à conſortio fidelium, nec à conferendis alteri Sacramentis excludit: ſed à ſola Sacramentorum receptione, c.Cum excommunicato 11. qu.3. & C. núper de ſentent. Excomm. Plura exquirito inferiûs, circa hæc ad Canonem tertium Concilij Lateranenſis ſub Innocentio II. Pontifice. Altera deinde ſucceſſit ex Conſtantienſi Concilio moderatio, vt excommunicationi etiam minori locus non ſit ex participtaione cum excommunicato, niſi hic publicè fuerit ac nominatim denunciatus.

Quoad verò priorem huius ſecundi canonis Antiocheni partem, de ſuſcipienda ab omnib. qui aſſiſtunt, nec Canone prohibentur. Euchariſtia, id habet conformitatem cum Apoſtolorum Canone 8. illos excommunicante, qui conuenientes in Eccleſiam non communicant. Cui conformatur etiam Apoſtolorum canon 10. quos omnes canones, qui exactius perpenderit non aliud concludet, quàm fuiſſe præceptam communionem, ijs dumtaxat qui altari ſubminiſtrant Clericis, & à fidelium pariter ſocietate excludi *τὲς ἀποστρεφομένες τὴν μετάληψιν τῆς εὐχαριστίας κατά τινα ἀταξίαν*, vt loquitur canon Antiochenus. Hoc eſt auerſantes participationem Euchariſtiæ, per aliquam peruerſitatem. Pontifex Anacletus epiſt. 1. num. 2. poſtquam admonuit ſacrificanti ſolemniter Epiſcopo plures adſtare debere Sacerdotes, & Diaconos, & Subdiaconos, aliosque Miniſtros ſacris veſtibus indutos, ſubdit conſtitutum ab Apoſtolis fuiſſe, & hanc eſſe Eccleſiæ Romanæ diſciplinam, vt peracta conſecratione vniuerſi communicent: illi nimirum de quibus loquitur, qui ſolemnis ſacrificij ſtant adminiſtri. C. Epiſcopus de conſecr. diſt. 2.

Edi-

Edidere pridem Canonici Colonienſis Eccleſię eruditum antididagma ad Hermanum Coloniæ Agrippinæ Archiepiſcopum apoſtatam Luteranum, vbi conſtanter negant fuiſſe vllo vnquam tempore Laicis in Eccleſiam conuenientibus quotidianam communionem iniunctam. Dionyſius etiam Petauius ad Epiphanianam fidei expoſitionem dicit eſſe falſiſſimam, & ſtolidam illam Caſauboni aliorumque perſuaſionem, fideles miſſæ, quando intererant incurriſſe communicandi obligationem. Quod eò magis falſi conuincitur ipſo decreto Fabiani Pontificis, qui ſub Decio Martyrium ſubijt. Tribus enim ſolum anni temporibus laicos fideles aliundè non impeditos ad ſacram communionem obligat. C. & ſi non frequentius de conſ. diſt. 2. Quam eamdem ſanctionem renouat Concilium Agathenſe c. 18. Præterea directè obſtant antiquiſſimi canones prouidentes, vt diebus dominicis, & feſtis diſtribuantur in Eccleſia Eulogiæ illis qui Sacramento Corporis Chriſti non communicarunt. Conſulito ſuper his Loadicænum canonem 14. & ea quæ ibi fuſiùs annotauimus. Præterea fui ſſet iſtiuſmodi præcepti executio prorſus impoſſibilis diebus dominicis & feſtis quibus vniuerſi ſacro intereſse tenentur, maximè vbi de ipſo quoque calice communicabatur, quando etiam nemini licebat, extra Parœciæ propriæ Eccleſiam, vel audire ſacrum, vel Sacramenta ſuſcipere: cùm tamen nunc temporis multo numeroſiores ſint Eccleſiæ non Parochiales, in quibus licitum eſt Miſſam audire, & citra Paſcha communicare.

Canon Antiochenus 3. ita decernit, *Si quis Presbyter, vel Diaconus, vel omnino quilibet de Clero, deſerta ſua Eccleſia in aliam abierit, & in ea diutiùs commoretur, ne amplius miniſtret: maximè ſi ſuus Epiſcopus vocet. Quod ſi hac in ἀταξίᾳ, ſeu prauitate perſiſtat, deponatur: Si vero præter culpam iſtam depoſitum Clericum alius Epiſcopus ſuſceperit, ille quoque à Synodo communi redarguatur, tanquam Eccleſiaſtica iura diſſoluens*. Habetur

betur in decreto C.ſi quis Presbyter, vel Diaconus 7. & conformatur Apoſtolorum canonibus 15. & 16. & Arelatenſis Concilij primi Canoni 22.& Nicænis Canonibus 15.& 16. vide ſupra quæ inibi dixi.

Can.4.ſtatuens Synodali iudicio depoſitum Epiſcopum, nec per aliam Synodum poſſe reſtitui, redolet impietatem, & implacabile Arianorum odium in Athanaſium, aliosque ab ijſdem deiectos ob fidem Epiſcopos. Hoc ipſum reſpondit Ioannes Chryſoſtomus iſtum ſibi canonem obijcientibus, poſtquam æmulorum Conciliabulo depoſitus ſuam nihilominus repetiuerat Eccleſiam.

Can.5. æquior eſt ſtatuens ne quis à proprio Epiſcopo excommunicatus ſiue Clericus, ſiue Laicus ab alio ſuſcipiatur, antequam fuerit, vel à proprio Epiſcopo, vel à Synodo poſt cauſam ſedulò examinatam abſolutus. Item ante ſtatuerat Nicænus canon 5. & deinde Sardicenſis canon 13.

Antiochenus Canon 9. Metropolitanorum Epiſcoporum iura dignitateque tuetur τοὺς καθ᾽ ἑκάστιν ἐπαρχίαν ἐπισκόπους εἰδέναι χρὴ τὸν ἐν τῇ μητροπόλει προεστῶτα ἐπίσκοπον, καὶ τὴν φροντίδα ἀναδέχεσθαι πάσης τῆς ἐπαρχίας. *Epiſcopos qui ſunt in vnaquaque prouincia ſcire oportet, Epiſcopum qui Metropoli præeſt curam etiam ſuſcipere totius Prouinciæ.* ὅτεν ἔδοξε καὶ τῇ τιμῇ προηγεῖσθαι αὐτὸν, μηδέν τε πράττειν περιττὸν τοὺς λοιποὺς ἐπισκόπους ἄνευ αὐτοῦ, κατὰ τὸν ἀρχαῖον κρατήσαντα τῶν πάτερον ἡμῶν κάνονα, ἢ ταῦτα μόνα ὅσα τῇ ἑκάστου ἐπιβάλλει παροικίᾳ, καὶ ταῖς ὑπ᾽ αὐτὴν χώραις. *Vnde viſum eſt eum quoque honore præcedere, reliquos verò Epiſcopos nihil grauis momenti aggredi ſine ipſo, vt ſtatuit conſtitutus ab antiquis patribus canon, niſi ſola quæ ad Parociam cuiuſque ſpectant, aut regiones parociæ ſubditas.* Priuilegia iſta Metropolitanorum dudum ſanciuerant Nicæni Patres can.4 & 5. & 6. & 7. Parœcia verò tunc dicebatur quæ nunc Diœceſis dici ſolet. Cùm olim Diœceſis nomen, tàm in ciuili, quàm in Eccleſiaſtico vſu, complures Prouincias complecteretur. Denique ſancit

citinconſulto Metropolita nihil moliri debere Epiſcopos, & viciſſim, neque inconſultis Epiſcopis Metropolitam. Citatur à Gratiano C.per ſingulas Prouincias 6.quæſt. 3.Sed malè de Græco transfertur ibi ἢ ταῦτα μόνα, vel ſola illa: cùm enim præcedat vox μηδὲν ſciendum erat μηδὲν ἢ ſignificare nihil niſi.

Iſte igitur canon tres commemorat Eccleſiaſticæ præfecturæ gradus. 1. ἐπαρχίαν Prouinciam ſub Metropolitano præſule. 2. παροιχίαν Parœciam, ſub Comprouinciali, ſeu Suffraganeo Epiſcopo: ſicut etiam in canone Ancyrano 17. legimus Epiſcopum, qui non ſuſcipitur à propria Parœcia, non tamen debere alterius Epiſcopi Parœciam inuadere. 3. χώραν locum, ſeu minorem regionem, vnde Chorepiſcopi dicti Locorum particularium intra Parœciam præfecti: quorum etiam mentio fit in Antiocheno can. 10. Sed omnes gradus iſtos antecellebat Diœceſis, habens plures in ſuo miniſterio Prouincias, qualis erat ſingulorum Patriarcharum ditio. Cuius vocis, & gradus vſurpatio, tum alibi, tum ſæpè in Chalcedonenſi Concilio frequens eſt. Nunc verò Diœceſis vſurpari pro Parœcia ſolet, ipſa verò Parœcia pro infima præfectura pagorum, aut aliquarum vrbis partium, quarum præfectus Paſtor, vulgo Parochus audit. Meliùs tamen iuxta Græcorum canonum expreſſionem Parœcus diceretur. Non me latet quid Parochi nomine intellexerint antiqui, ſed aliud eſt paſtorum animarum, & aliud longè diuerſum veterum Parochorum officium, quo vocabantur nomine illi, qui ſalem, & ligna, & in vniuerſum omnia victui neceſſaria ſuppeditabant, ijs qui Reipublicæ cauſa peregrè ibant, & generalium conuiuiorum exhibitores, necnon nuptiarum auſpices, ac Paranymphi.

Dia-

Diatriba de Prouincijs Eccleſiaſticis.

QVia verò diſtributiones Eccleſiarum factæ comperiuntur ad imitationem antiquæ partitionis Imperij, adeò vt omnium Eccleſiarum antiquiſſima, & ſanctiſſima Ieroſolymitana nihil olim fuerit quàm ſimplex Parœcia, ſub Metropoli Cæſaræ Palæſtinæ: non alia de cauſa quàm quia tum temporis Cæſaræa ſecundùm ciuilem poteſtatem habebatur totius Palæſtinæ Metropolis, tametſi antequam ab Herode Idumæo in honorem Cæſaris amplificaretur, non alio nomine quàm turris Stratonis inſigniretur. Sic etiam quia Byzantium nobilis ciuitas ab irato contra ipſam Septimio Seuero fuerat ſub præfectura ignobilis oppidi Perynthi, ſeu Heraclææ Thraciæ conſtituta, ideò Bizantinus Epiſcopus, qui poſt aliquod tempus euaſit in Patriarcham Conſtantinopolitanum, fuit ab initio vnus ex Epiſcopis ſubiectis Metropoli Heraclææ. Quia etiam inter Romani Imperij ciuitates primò poſt Romam fulgebat dignitatis gradu Alexandria Ægypti, tertiò verò Antiochia Syriæ, idcircò prima ſecundùm dignitatem Eccleſia Romæ, ſecunda verò Alexandriæ, tertia Antiochiæ conſtituta fuit. Aſſerit Anacletus Pontifex Apoſtolos renouaſſe in Eccleſia factam dudum à Romanis Prouinciarum diuiſionem. C. Prouincias diſt. *99*.

Itaque operę pretium duxi breuem, ſed tamen exactam præfecturarum Romani Imperij notionem tradere, vt inde innoteſcat quæ fuerit prioribus ſęculis partitio, & ordo Eccleſiaſticarum præfecturarum. Summa olim Præfecti prætorio poteſtas, quæ arma ſimul, & iura complectebatur, fuerat iam inde à Tiberij tempore penes vnum. At ex quo inſidias Perennis præfecti prætorio euaſit Commodus Imperator, cœpit ea poteſtas, ne nimia foret, ac præfectos ad Imperij ambitionem ſollicitaret, inter duos diuidi, teſte Herodiano lib. I. Poſtmodum Conſtantinus

G Ma-

Magnus, quatuor etiam præfectus conſtituit, inter quos vniuerſas Imperij Prouincias diſpertiuit hoc ordine. Primus Præfectus Orientem regebat, cui ſubdebantur Ægyptus, Lybia; Pentapolis, Cyprus, Aſia, Cappadocia, Cilicia, Armenia, Syria, Thracia, Myſilia, & reliquæ Orientis plagæ. Sequebatur Præfectus Illyrici, cui parebat Illyricum, Dacia, Triballi, Pannonia, Myſia ſuperior, Macedonia, Theſſalia, Græcia, Peloponneſus, Creta, & circumfuſæ inſulæ. Tertius ſequebatur Italiæ Præfectus, qui præerat Italiæ, Siciliæ, Africæ, & circum iacentibus inſulis. Quarto loco erat Galliarum Præfectus, cui obtemperabat Gallia, Hiſpania, Britannia, & circumfuſæ inſulæ, vt Zoſimus tradit lib. 2.

Quatuor hæ præfecturæ ſingulæ in plures diſpertiebantur Diœceſes, quæ à præfectorum Vicarijs adminiſtrabantur, vnde Vicariæ quoque dicebantur, plures etiam complectentes prouincias, vt videre eſt in libro notitiæ vtriuſque Imperij, quem eruditis Commentarijs illuſtrauit Pancirolus.

Secto in duas partes Imperio ſex dinumeratæ ſunt Orientalis, ſeu Conſtantinopolitani Imperij diœceſes. Prima Orientis, cuius Metropolis Antiochia, & cuius Vicarius ſpeciali deſignatione dicebatur Comes Orientis: ſecunda Ægypti: tertia Aſiæ: quarta Ponticæ: quinta Thraciæ: ſexta Illyrici partis Orientalis, quarum meminere leges 1. & 2. c. de militari veſte lib. 12. & l. 1. c. vt nemo ad ſuum patrocinium ſuſcipiant ruſticanos, vel vicos eorum. Et l. vlt. c. de diuerſis officijs lib. 12. Orientis diœceſis Metropolis fuit Antiochia, vt probatur ex Zoſimo lib. 1. Hieronymo ad Pammochium, Chryſoſtomo homil. 3. ad popul. Antioch. de huius Vicarij officio extat titulus codicis de officio Comitis Oriẽtis. Diœceſis Ægypti Metropolis exſtitit Alexãdria, vt liquet ex Theodorito l. 1. hiſt. Eccl. cap. 1. Ægypti Vicarius appellatione inſigniebatur præfecti Auguſtalis de cuius officio titulus reperitur in Codice, & in Digeſtis. Diœ-

ceſis

eſis autem Aſiana Metropolim habuit Epheſum, Chryſoſtomo teſte in epiſt. ad Epheſ. nec non ſubſcriptione Theodori Epiſcopi Epheſini act. 18. Synodi ſextæ. Ponticæ deinde Metropolis erat Cæſaræa Cappadociæ, vt conſtat ex Nazianzeno orat. de laudib. Baſilij, & ex ſubſcriptione Philalethis Epiſcopi Cæſarææ Cappadocum in ſexta Synodo. Thraciæ Metropolis à tempore Conſtantini fuit Conſtantinopolis, quam ille conſtituit Imperij Sedem. Tres iſtæ porrò Diœceſes Thracica, Aſiana, & Pontica fraude Anatolij Epiſcopi ad nouum conſtituendum Conſtantinopoli Patriarchæ, tum in Chalcedonenſi Concilio diſtractæ fuere Thracica quidem à Sedis Romanæ ditione, Aſiana verò & Pontica ab Antiochena, cui ſubiectæ fuerant, Sede.

Diœceſis autem Macedoniæ, Daciæ, atque Illyrici partis eius, quæ pertinebat ad Orientis Imperium Metropolis fuit Theſſalonica, vt fidem facit Theodoritus lib. 5. hiſt. Eccl. c. 17. Ad poſtremum tamen Iuſtinianus, tum ſedem Præfecti Prætorio Illyrici, tum etiam Vicariam Apoſtolicam, ſeu iura Primatus aſſentiente Papa Vigilio ex vrbe Theſſalonica tranſtulit Acridum Dardaniæ oppidum Iuſtiniani natale, deque ſuo nomine Iuſtinianam primam dici voluit nouella vndecima. Deinde Nicolaus Papa primus epiſt. 2. hortatus eſt Michaëlem Auguſtum vt inſtaurari curaret antiqua iura, quæ Theſsalonicenſis Epiſcopus olim exercuerat, tanquam Romani Pontificis Vicarius per nouam, & veterem Epirum, per Illyricum, Macedoniam, Achaiam, Theſsaliam, Daciam Riperenſem, & Daciam Mediterraneam, & Myſiam, & Dardaniam, & Præualim. Has enim omnes prouincias hæc olim Vicaria complectebatur.

Sex pariter conſtitutæ ſunt Occidentis Diœceſes, ac Vicariæ ciuiles. Vna Italiæ, altera Illyrici partis quæ ad Occidentale pertinebat Imperium, tertia Africæ, quarta Galliæ, quinta Hiſpaniæ, ſexta Britanniæ. Metropolis Italicæ Vicariæ fuit Mediolanum,

Gallicanæ verò Auguſta Treuirorum. Vtrumque colligitur ex Athanaſij epiſtola ad ſolitar. vit. agen. Dum loquitur de Paulino Treuirorum, & de Dionyſio Mediolani Epiſcopo. Id firmat Theodoritus lib. 2. Hiſt.Eccl.cap.15. Saluianus quoque ipſe Gallus l.2. de Prouid. Dei. Treuerim dicit ſummam Galliarum vrbem. Vicaria porrò Britanniæ Metropolis Eboracum fuit quæ eſt Romanorum Colonia quam Spartianus in Seuero vrbem abſolutè per antonomaſiam vocat, & in qua Conſtantius Imperator Magni Conſtantini pater regiam conſtituit, diemque obijt, vt prodit Euſebius lib.1.vitæ Conſtantini, Eutropius, Aurelius Victor, & Oroſius.

Diœceſis Africæ indubitatum eſt Metropolim,tàm ciuilem, quàm Eccleſiaſticam fuiſſe Carthagine conſtitutam, cuius etiam Epiſcopus primatu ſupra omnes totius Africæ antiſtites potiebatur, vt paſſim cernere eſt Cypriani epiſtolis, & in vniuerſalibus Concilijs Africæ,quæ ab Epiſcopo Carthaginenſi omnes indicebantur, & quibus præſidebat, cuique ſubiacebant Numidiæ, & Mauritaniæ Primatus.

Illyrici partis eius quæ ad Imperium Occidentale ſpectabat Metropolis, fuit Sardica vrbs in Illyrico celeberrima, & Concilio œcumenico ſpectabilis in quo trecenti Occidentales Epiſcopi curante religioſiſſimo Conſtante, qui Occidentale regebat Imperium de Ariana impietate triumpharunt. In ſubſcriptionibus Concilij Magni Nicæni apud Gelaſium Cyzicenum, ita ſignatum legimus: Protogenes Sardicæ ciuitatis Epiſcopus pro ſanctis Dei Eccleſijs,quæ ſunt in Dacia, Calauria, Dardania, & prouincijs vicinis.

De Hiſpania quænam fuerit Metropolis, ac Vicaria nonnihil ambigitur. In Hiſpalim propendeo Romanorum coloniam Bæticæ caput, ſitus commoditate, opibus, amplitudine, & emporij frequentia ab omni æuo inclytam. Conſtat vtique Hiſpalis Epiſcopum fuiſſe ab antiquis ſęculis Hiſpaniarum primatē:

hanc

hanc enim illi poteſtatem indulget Simplicius Papa I. epiſt. 1. Deinde Hormiſda Papa epiſt. 26. quæ eſt ad Saluſtium Hiſpalenſem Epiſcopum. Hoc iure primatus vſi ſunt ſanctiſſimi vrbis eiuſdem Epiſcopi Leander, & Iſidorus, qui primus in Concilio Toletano quarto ſubſcripſit. Ipſe verò Toletanus Epiſcopus, olim ſolius Carpetanæ Prouinciæ Metropolita regum Gottorum opera, qui Toleti regiam fixerant, primatus honore potiri cepit in Concilio Toletano duodecimo, vt in eius canone ſexto decernitur.

Roma verò ſuum peculiarem agnoſcebat pręfectū, qui cæteris omnibus præeminebat vrbis dignitatibus l. 3. C. de offic. præf. vrbis. Huic parebant ſuburbicæ quoque regiones, quotquot nimirum intra centeſimum ab vrbe lapidem continebantur, protenſæ intra Tuſciam, Picenum, & Campaniam l. 1. ff. eod. Huc reſpexit Septimius Seuerus Auguſtus, quando exauctoratos milites prætorianos Romæ finibus ad vſque centeſimum lapidem ſub capitis pœna iuſſit excedere, vt refert Herodianus lib. 2.

Demùm Iuſtinianus depulſis ex Africa Vandalis, quintum adiecit Præfectum prætorio ad quatuor pręcedentes: eiuſque reſidentiam Carthagine, quam de ſe Iuſtinianam tertiam dici voluit, conſtituit l. 1. C. de offic. præf. præt. Afr.

Nos ſuperiùs Vicariam quidem Galliæ Treuiris præfiximus: at verò ſedem ipſius Galliarum Præfecti cuius poteſtas Hiſpaniam quoque, & Britanniæ inſulam complectebatur ſtabiliuerat Conſtantinus primus in Arelatenſi vrbe, cui etiam Conſtantinæ nomen impertitus eſt. Prorſus enim errant nonnulli, qui hoc nomen mutuatam exiſtimant à Conſtantino tyranno, qui contra Honorium rebellis, hac ſe vrbe communierat non enim poſt profligatum, & extinctum tyrannum illum idem Honorius in ſuo ad Agricolam Galliarum Præfectum reſcripto Arelatam vocaret Conſtantinam, vt eam vocat, ſi recens id nomen à tyranno accepiſſet. Ex hoc porrò

reſcripto comprobatur inſuper fuiſſe Arelatæ conſtitutam præfecti Sedem. Iubet enim Honorius eodem reſcripto veterem conſuetudinem per tyrannos, diu intermiſſam inſtaurari, vt quotannis in ea vrbe conuentus habeatur, ſeptem Galliæ Prouinciarum ſub illuſtri (ſic enim loquitur) præſentia Præfecturæ. Vndenam verò illa vetus conſuetudo ortum habuit, niſi à Conſtantino huius vrbis ſtudioſiſſimo, qui ſuum ei nomen indidit, quique totius Occidentis generale Concilium, eadem in ciuitate celebrari voluit in cauſa Donatiſtarum, aut etiam ab ipſius patre Conſtantino Chloro, qui in Gallia imperauit? Inſuper illa Galliarum Præfecti Sedes Arelatenſis aſſeritur hiſce verbis Epiſcoporum olim Arelatenſi Primati ſubditorum ad Leonem Papam primum ſcribentium: hanc ciuitatem ſublimiſſima præfectura, hanc reliquæ poteſtates velut communem omnibus patriam ſemper inhabitant. His alterum non minoris authoritatis teſtimonium adiungimus Gregorij Turonenſis ſcribentis lib.2. hiſt. Franc. cap. 7. quo tempore Hunnorum Rex Attila ſe obſidioni Aureliæ accinxit, eius verbis Epiſcopum ſanctum Anianum implorandi auxilij cauſa ad Aëtium Galliarum præfectum ſe contuliſſe Arelatæ commorantem. Denique res eadem aſtruitur antiquis inſcriptionibus quarum vna hęc viſitur in Arelatenſi vrbe de Auxiliari Præfecto, cuius etiam fit mentio in Hilarij Arelatenſis Epiſcopi vita ab auctore temporis eiuſdem conſcripta: quæ pariter meminit cuiuſdam præfecti, quem Hilarius priuatim ſæpius correptum, tamdem intra Eccleſiam concionando præſentem redarguit.

Inſcriptio autem eſt huiuſmodi.

SALVIS DD. NN. THEODOSIO, ET VALENTINIANO P. F. V. AC TRIVM. SEMPER AVG. XV. COS. VIR INL. AVXILIARIS PRÆF. PRÆTO. GALL. DE ARELATE MAMILLARIA PONI F. M. P. I.

Dominis noſtris, Pijs, Felicibus, Victoribus, Triumphatoribus, Inluſtris hoc eſt Illuſtris. Fecit milliare paſſuũ vnum.

Erat enim primus lapis milliarius proficiſcentibus ex ea vrbe.

Hinc eſt quod ſanctum Doctorem, & Pontificem Ambroſium Arelatenſes ſibi ciuem iure vindicare poſſunt, cum teſtetur in eius vita Paulinus natum in Gallia, in ipſoque prætorio educatum infantem, & in ipſis cunis apum indicio, qualis futurus eſſet præmonſtratum, dum pater ipſius prætoriana præfectura in Gallijs fungeretur.

Perperam verò Ioſephus Scaliger, & Guidus Sauaro in ſuis ad Apollinarem commentarijs tres fuiſſe, intra Galliæ fines Vicarios imaginantur, cum diſertè doceat liber notitiæ Imperij, ſex tantum fuiſſe Occidentis Vicarios, in Italiæ quidem præfectura tres, & in Galliæ præfectura totidem alios, vnum quidem intra fines ipſius Galliæ, ſecundum in Hiſpania, tertium in inſula Britanniæ. Quam rem accuratiùs obſeruant Pancirolus in ſuis ad eandem notitiam commentarijs, & Iacobus Sirmundus in notis ad Sidonium li. 1. epiſt. 3.

Proſecutio Canonum Antiochenorum.

SEd iam ad Antiochenos canones, vnde digreſſi fuimus, regrediamur: igitur canon 10. ſancit Chorepiſcopos Hypodiaconorum, Lectorum, & Exorci-

ſtarum ordinatione contentos eſſe debere, nec niſi ex venia eius, cui ſubſunt Epiſcopi, licere illis Presbyteros, & Diaconos conſecrare. Requirito ſuperiùs obſeruata ad Ancyranum canonem decimumtertium.

Canon 22. prouidet, ne quis Epiſcopus extra fines ſuos citra Epiſcopi loci voluntatem, audeat vllum ordinare. Refertur in c.Epiſcopum non debere 9. quæſt.2. Idem prouidit Apoſtolorum canon 34. iubens Epiſcopum deponi, qui ſic fecerit, & eos quos ordinauit. Id renouauit Concilium Conſtantinopolitanum cap. 2. & Tridentinum ſeſs. *6.* de reformat. cap.5.

Antiochenus Canon 24. conſtituit, vt cognoſcant Presbyteri, & Diaconi eas, quæ ad Eccleſiam pertinent facultates: vt ſi Epiſcopus moriatur, poſſit quidem, quæ ſui patrimonij ſunt, quibus ipſi libuerit relinquere, res verò Eccleſiæ ſine diminutione Eccleſiæ ipſi conſeruentur, nec alio transferantur. Refertur in c.quæcumque reſ.9. quæſt.1. Idem decernit Apoſtolorum canon 39. vt Epiſcopi (inquit) quæ propria ipſorum ſunt, valeant in quoſcumque placuerit hæredes transferre, vt tamen ad alios res Eccleſiæ minimè tranſeant. His accinit Agathenſis canon 48. quem inferiùs conſulito cum noſtris ad ipſum additamentis. Legimus in iure canonico vetitum Epiſcopis, & quibuſcumque Clericis teſtamento diſponere de prouentibus dignitatum, ac præbendarum: & ſi ſecus fiat irrita eſſe teſtamenta, ſolamque illis Eccleſiam ſuccedere, c.quia nos, c.relatum 12. & c. cum in officijs de teſtam. Quibus ſubinde canonibus ius ſpolij ſucceſſit, non receptum quidem in Gallia, Germania, & Belgio, vigens tamen in Italia, & Hiſpania: quo iure non ampliùs Eccleſiæ, ſed Camera Apoſtolica ſucceſſit in facultates, quæ prouenere, aut proueniſſe præſumuntur ex Epiſcopatuum, & beneficiorum fructibus. Nulla iuris ſpolij mentio reperitur in corpore iuris canonici, ſed

apud

apud Guidonem Papæ Galliæ Iuriſconſultum deciſ. 110. Dum hæc Antiochiæ Synodus habebatur abſque Iulij Papæ conſenſu, in præiudicium cauſæ Athanaſij ad ipſius Tribunal deuolutæ, Romanæque Synodi ab eodem indictæ, Romanam Synodum iſtam Iulius proſequebatur, ad quam citati Orientales accedere detrectarunt: quia verò Romæ comparebant Athanaſius Alexandrinus, Marcellus Ancyranus, Aſclepas Gazæ, Lucianus Adrianopolis, alijque ſuis per Arianos deturbati ſedibus Epiſcopi, diſcuſſa demum horum cauſa decretum eſt fuiſſe iniuſtè depoſitos, & ad priſtinas remiſſi ſunt Eccleſias, depulſis quos eorum loco Ariani promouerant. His de cauſis ſcripſit Iulius ad Orientales epiſtolam in qua hoc etiam aſſeuerat fuiſſe in primis ab Apoſtolis traditum, deinde in magno Nicæno Concilio firmatum, non poſse vllam conuocari Synodum inuito, & inconſulto Romano Epiſcopo, his litteris Orientales non obtemperant; aliaſque ad Iulium reſcribunt querelarum plenas. Vtraſque & Iulij, & Orientalium profert litteras Athanaſius apol. 2.

Imperabat eo tempore in Occidente Conſtans, qui in Conſtantini fratris ditiones ſucceſſerat. Conſtans verò religioſiſſimus, & optimus Princeps, vt hæc Epiſcoporum diſſidia componerentur, egit cum fratre Conſtantio, vt œcumenica Synodus Sardicæ cogeretur: eò quod eſset ciuitas confinis, ac intermedia Orienti, & Occidenti, ſita inter Illyricum, Mæſiam, & Thraciam. Docet Theodorus Balſamon, dici vulgò *Triadizem*, quæ olim Sardica.

* * *

Sy-

Synodus œcumenica Sardicenſis.

ITaque conſpirantibus vna Conſtante, Conſtantioque Imperatoribus an. Chr. 347. Sardicæ conuenerunt ex Oriente ſeptuaginta ſex Epiſcopi, & ex Occidente circiter trecenti. Eoque ſuos miſit Iulius Papa Legatos Oſium Cordubæ, Protogenemque Sardicæ Epiſcopos, Archidamum quoque, & Philoxenum Presbyteros. Ariani ſe numero videntes cum Catholicis impares ab his ſe ſubduxerunt, & Philippos in Thraciam concedentes, conuenticulum inierunt, cui falsò Sardicenſis Concilij nomen indiderunt, in quo etiam tantoperè ſibi exoſam Conſubſtantialis vocem damnarunt. His autem fruſtrà accitis, & rogatis, vt Sardicam ad Synodum reuerterentur, diſcuſſa rurſus Athanaſij, Marcelli, & Aſclepæ cauſa eſt à Patribus Sardicæ conſiſtentibus: qui eos demum expurgatos, & liberos in priſtinas Eccleſias remitti decreuerunt, depulſis Alexandria Gregorio, Ancyra Baſilio, & Gaza Quintiano, alioſque ſimiliter expulſos ab Arianis Epiſcopos, poſt accuratum examen cauſæ in priſtinam redintegrauerunt dignitatem. Quin etiam aliquot Arianos Epiſcopos ex his qui Philippis conſidebant iuridicè citatos, & coram adeſſe detrectantes, examinatis eorum actis damnarunt, & ſedibus deiecerunt. Stephanum Antiochia, Menophantem Epheſo, Acacium Euſebij ſucceſſorem Cæſaræa Palæſtinæ, Gregorium Laodicæa, Theodorum Heraclæa, Narciſsum Neroniade, Vrſacium Singidone in Myſia, Valentem Murſo in Pannonia. De his omnibus Sardicenſes Patres litteras ad Iulium Papam, Conſtantium, & Conſtantem Auguſtos, & ad Ægypti Eccleſias conſcripſerunt: aliaſque inſuper Encyclicas ad vniuerſas Eccleſias. Nullum verò nouum fidei ſymbolum ediderunt, ſed Nicænum confirmarunt.

Canon primus eos laica priuat communione, qui ab vno Epiſcopatu ſe in alium promoueri conſentiunt.

tiunt. Vide ſuperiùs obſeruata, & producta ad Nicænum Canonem 15.

Canon 3. ſtatuit, vt inuiolabile ſit ius appellandi ab Epiſcoporum Synodis ad Romanum Pontificem, vetatque ne in fraudem huiuſmodi appellationis de alio quoquam prouideatur in locum Epiſcopi, qui Synodi iudicio depoſitus appellauerit. Poſt hæc abrogantur quæ Antiochena Synodo paulò antè decreta vidimus aduerſus Athanaſium, aliosque Epiſcopos, quibus iniuſtè depoſitus, alios temere ſubrogauerant. Iſtud appellationum ius ad Romanum Epiſcopum attribuitur decretis Nicæni Concilij per Zoſimi litteras in actis Carthaginenſis Concilij ſexti, qua de re infra ſuo loco.

Can. 6. cauet ne in vicis, & oppidis erigantur Epiſcopatus, ne dignitas vileſcat: eiuſmodi verò locis præfici ſolebant Chorepiſcopi.

Canones 8. 9. 10. 11. 12. ſanciunt ne quis Epiſcopus eat in Comitatum, ſeu Principis Aulam niſi ab ipſo principe vocatus, cuius litteras hæc Synodus vult exhiberi, aut Metropolitano, aut Synodo Prouinciali: à quibus tenetur Epiſcopus litteras commeatus formatas referre. Quod ſi Romæ verſetur Imperator, ne quis Epiſcopus ei ſupplices libellos offerat, niſi prius lectos, & approbatos ab Epiſcopo Romano. Cùm Epiſcopis has leges transgredientibus omnis interdicitur communicatio. At his perditis temporibus innumeri reperiuntur veriùs aulici aſſentatores, & paraſiti quam Epiſcopi, neque re vera Paſtores, ſed Mercenarij, qui luporum incurſu paruipendentes, & reſidendi officium auerſantes, aulam conſectantur, & Eccleſiæ Chriſti dignitatem, iura, & diſciplinam procerum libidini fœdiſſimè ſubijciunt; ad hoc vnum intenti, vt eorum gratiam aucupando, ſuas promouere poſſint cupiditates. Mirificè Chryſoſtomus homil. 57. in Geneſ. inuehitur in prælatos officij ſui negligentes: vbi obſeruans quantis ærumnis laboribus, & vigilijs Iacob gregem Laba-

ni curabat, Gen. 31. commonſtrat quàm deploranda, & diuina vltione punienda ſit prælatorum circa dominicum gregem incuria, cuius ſaluti Princeps Paſtorum Chriſtus ſanguinem, vitamque profudit. Scire conuenit conuentum Philippenſem, qui falsò nomen ſibi Concilij Sardicenſis vindicabat, damnaſſe quoſcumque vera, legitimaque Synodus Sardicenſis abſoluerat, Iulij quoque decreta proſcripſiſſe: primamque inter omnes Pſeudo-Synodos anathema dicere auſam in Romanum Pontificem, eò quòd Iulius cum Athanaſio, alijsque iniuſtiſſimè exauthoratis Epiſcopis communicaſſet, vt Sozomenus ſcribit lib. 3. cap. 7. & quia gratus Carthaginis Epiſcopus Orthodoxus in legitima Synodo Sardicenſi conſederat, iſti Philippenſes Ariani, cùm Donato communicarunt Carthaginis Pſeudo-Epiſcopo, cęterisque Donatiſtis, vt Hilarij fragmenta docent. Quemadmodum etiam in Ægypto Ariani Societatem inierant cum Meletianis odio Athanaſij. Eoque factum eſt, vt communi Arianorum, & Donatiſtarum fraude ſuppreſſis in Africa legitimi Sardicenſis Concilij decretis, ipſe Auguſtinus alijque Africani Patres in Concilio Carthaginenſi ſexto non aliud agnouerint Sardicenſe Concilium, quàm Arianorum.

Peracta Sardicenſi hac Synodo hæretici Conſtantio Auguſto freti, omnia rurſus in Oriente perturbarunt: & Catholicos rapinis, carceribus, & verberibus, exilijsque inſectati ſunt: donec Conſtantis fratris ſui litteris deterritus Conſtantius exules nonnullos reuocauit, & Athanaſium mortuo nefando illo, ſceleratoque Gregorio ſedem priſtinam repetere permiſit, vt ipſe narrat Athanaſius epiſt. ad Solitar.

CON-

CONC. CARTHAGINENSE.

Sub Iulio Papa, quod primum dicitur.

SOluto Sardicæ Concilio reuerſus ex eo Gratus Carthaginis præſul, Conſtantem (cuius imperio parebat Africa) contra Donatiſtas concitauit: quos vt reprimeret Conſtans Legatos plena inſtructos poteſtate, copijs accinctos miſit in Africam, vt tumultuantes Schiſmaticos reprimerent. Vnde ipſi Donatiſtæ vſurpatis ſedibus deiecti, compulſi ſunt exulare, interque hos Donatus Carthaginis Pſeudo-Epiſcopus. Horum omnium exilio factum eſt, vt Africanæ Eccleſiæ tranquilliſſima pace potirentur, donec mortuo Conſtante, qui ei ſucceſſit apoſtata Iulianus in Eccleſiæ Chriſti perniciem intentus, omnes Donatiſtas poſtliminio reuocauit. Quum verò illis depulſis Africa vniuerſa in fide vnanimi, & profunda pace conquieſceret, Gratus Africæ Primas hanc ideò Synodum indixit, vt ruinas ſarciret quas Donati ſchiſma fecerat.

Can. 5. meminit canonum Sardicenſium (hi verò ſunt ordine, *16. 18. 19.*) prohibentium ſuſcipere alienum Clericum, aut ordinare, citra proprij eius Epiſcopi litteras. Quam ſeruari diſciplinam diſtrictè præcipiunt Carthaginenſes Patres. Sed & Apoſtolorum canones 15. & 16. & maximè 32. neminem peregrinum, ſiue Epiſcopum, ſiue Presbyterum, ſiue Diaconum recipi decernimus, ſine commendatitijs litteris ἄνευ συστατικῶν. Theodorus Balſamon ad Apoſt. can. 15. ſcribit opus eſse volenti Clerico in alieno Epiſcopatu verſari, commendatitijs litteris: at volenti Clericalia ibidem obire munia, neceſſarias eſſe litteras dimiſſorias; quales etiam ſumebant Epiſco-

pi

pi à ſuo Metropolitano, vel à Prouinciali Synodo, vt ſtatutum paulò antè vidimus à Concilio Sardicenſi. Hodie verò ad Clericalia munia in alieno Epiſcopatu obeunda, ſufficiunt ordinum litteræ dum commendatitijs, ſeu teſtimonialibus proprij Epiſcopi iuxta Concilium Tridentium ſeſs.23. cap.16. Prohibet verò Synodus Nicæna can.16. omnem alieni Clerici ordinationem fieri, factamque declarat irritam, vbi proprij conſenſus Epiſcopi defuit. Iſteque debet apparere conſenſus ex dimiſſorijs litteris. Vide proximè ſequentem Diatribam, qua diſquirimus quis olim habitus, & quis nunc temporis habeatur proprius cuiuſque Clerici Epiſcopus.

Can.6. Clericis interdicit domorum adminiſtrationem, aut procurationem ſuſcipere. Cum edicatur 2. Timot.2. Nemo militans Deo implicet ſe negotijs ſecularibus. Eodem ſpectat Lateranenſis Canon in cap. penultimo de vita, & honeſt. Clericorum. Maximè verò Chalcedonenſis canon 3. quem inferiùs requirito cum noſtris ad ipſum annotationibus.

Can.8. interdicit Procuratores, Tutores, negotiorum Geſtores in Clerum ordinati, niſi poſtquam redditis ratiocinijs liberati fuerint. Habetur in decreto C.Magnus Epiſcopus diſt.54.

Ad præcedentem Canonem quintum diatriba, quiſnam olim habitus fuerit, aut quis nunc habeatur proprius Clerici cuiusque Epiſcopus.

COmpertum eſt ex ſuperioris Africani Concilij canone 5. & Nicæno canone 16. & Arelatenſis primi can.22. & Sardicenſis can.15. & Antiocheni canon.22. alijsque pleriſque proprium, cuiusque Clerici Epiſcopum, ad quem pro ſuſcipienda ordinatione re-

recurrendum erat, aut ſaltem pro dimiſſorijs ad hunc finem litteris, illum ipſum fuiſse à quo Clericus quiuis fuerat ordinatus, & pro vetuſta conſuetudine certæ addictus Eccleſiæ, in qua miniſtraret: vnde poſtmodum excedere ſacri pręallegati canones diſtri-ctè vetabant. Hanc diffusè, atque eruditè pertractat quæſtionem Sorbonicus Doctor Franciſcus Hallier de ſacris electionibus, & ordinationibus ſect. 5. cap. 3.

Scio equidem habitam quoque originis rationem fuiſſe. Ipſe namque præfatus Carthaginenſis canon 5. hoc etiam præſcribit: *Nec licere* (inquit) *Laicum vſurpare ſibi de plebe aliena, vt eum ordinet, ſine conſcientia eius Epiſcopi de cuius plebe eſt*. Quod idem, & à Sardicenſi Concilio decretum fuiſſe ibi aſſerit Gratus Epiſcopus, qui teſte Athanaſio apol. 2. vnus fuerat de Sardicenſibus Patribus. Iulius Papa ſub quo hæc duo celebrata Concilia ſunt ſic decernit in reſcripto ad Orientales pro Athanaſio: *Nullus Epiſcopus alterius Parochianum præſumat retinere, aut ordinare, vel iudicare abſque eius voluntate: quia ſicut irrita erit eius ordinatio, ita & iudicatio.*

Cæterùm pro origine reputabatur ipſum domicilium, vt ſi quis in alia quam in qua natus fuerat Parœcia inhabitaret, eo ipſo ſubijceretur Epiſcopo loci in quo domicilium fixerat, vt poſſet ab eodem in Clericum aſſumi, Eccleſiæque certæ aſcribi, nec poſſet ab alio deinceps ordinari abſque dimiſſorijs. Nec verò præcitati canones obſiſtunt, cenſebatur enim quis de plebe, & de Parœcia cuius erat incola. Id verò innumera ſuadent teſtimonia: in primis Arauſiani Concilij primi canon 8. qui tamen requirit etiam iure merito alterius Epiſcopi teſtimonium in cuius olim Parœcia diu habitauerat ordinandus in Clerum: *Si quis* (ait) *alibi conſiſtentem Clericum ordinandum putauerit, prius definiat, vt cum ipſo habitet. Nec eum ſine conſultatione eius Epiſcopi cum quo ante habitauit ordinare præſumat:*

quia

quia non ſine cauſa diu ab alio non ordinatus remanſit.

In Carthaginenſis Concilij cap. 44. & Africani cap.28. Epigonius Epiſcopus conqueritur, quemdam à ſe baptizatum, educatum, & demum in Lectorem ordinatum ſubreptum ſibi fuiſſe à Iuliano Epiſcopo dicente ciuem eſſe ſuæ Parœciæ. Ideòque ab eodem ſine Epigonij dimiſſorijs factum Diaconum. Iudicat Concilium fuiſſe hoc indebitè à Iuliano attentatum: ratioque in promptu eſt, quia dudum fuerat is Clericus ab Epigonio primum ordinatus, & Eccleſiæ Mapalienſi aſcriptus, in qua biennio Lectoris officium exercuerat. Cęteræ rationes Epigonij ex abundantia, & ad maiorem ingratitudinis expreſſionem producuntur, quòd is de quo agebatur Clericus fuiſſet ab Epigonio baptizatus, quòd inops fuiſſet eiusque charitate ſuſtentatus, & ab ipſo Iuliano commendatus.

Paulinus epiſt. 45. quæ etiam inter Auguſtini epiſtolas inſeritur ordine 35. refert ſe Burdigalæ à Delphino baptizatum fuiſſe, deinde Barcinone in Hiſpania ad feruentem illius populi poſtulationem ordinatum Clericum, & ſacratum à Lampio: ſe verò decreuiſſe Sacerdotium ab Ambroſio Mediolanenſi ſuſcipere. Vnde duo obſeruatu digna eruuntur, primùm quidem exiguam, & ferè nullam originis, & Baptiſmi rationem habitam in ordinationibus: quandoquidem Paulinus ipſe in Prouincia longè ab vrbe natiuitatis, baptiſmique ſui diſſita in Clerum aſſumptus eſt. Ad id namque ſufficiebat perſpecta viri virtus, & fama illuſtris, præſertim populo id poſtulante, & precibus vrgente: ſed vbi non fuiſſet perſpecta viri alienigenæ virtus, ne periculum foret indignum, aut etiam canonibus virum interdictum ordinandi, remittendus ſanè fuiſſet ad originis Epiſcopum, aut certè alium, cui perſpectæ fuiſſent huius ad ordinem requiſitæ qualitates.

Obſeruandum ſecundò ex eodem Paulini teſtimo-

monio, potuiſſe aliquem iam in Clerum aſſumptum, & ordinibus initiatum recipere ab altero Epiſcopo ſacrum ſacerdotium, abſque prioris Epiſcopi dimiſſorijs: ſi tamen non ſpontè, ſed quaſi per vim ſuſceperat ordines anteriores, cum hac proteſtatione nolle ſe addici certæ, & peculiaris Eccleſiæ miniſterio. Id enim Paulinus ipſe à ſe factum teſtatur epiſt. 6. ad Seuerum: *Nam* (inquit) *in Barcinonenſi Eccleſia conditione conſecrari adductus ſum, vt ipſi Eccleſiæ non alligarer, in Sacerdotium autem non etiam in locum Eccleſiæ dedicatus.* Vbi autem iſtæ deerant conditiones ab illo qui primùm ordinauerat Epiſcopo ſuſcipiendum erat ſacerdotium, quantumvis alibi aliquis natus fuiſſet.

Preterea multa ſuppetunt huiuſce ritus apud veteres exempla præter iſtud Paulini. Origenes enim ortu Ægyptius, ab Alexandro Hieroſolymorum Epiſcopo fuit Presbyter conſecratus ad ſolas Demetrij Alexandrini Epiſcopi litteras de moribus, & doctrina teſtimoniales, abſque dimiſſorijs: nec verò tantus vir, qui Deo reuelante fuerat euectus ad Ieroſolymitanam ſedem, quique ſingulari vitæ ſanctitate, & librorum, quos ſcripſit eruditione toti Eccleſiæ illuxit, atque illibatam vitam glorioſo tandem Martyrio concluſit, rem indebitam auſus fuiſſet, aut libro in Demetrium Alexandrinum edito defendiſſet, cuius mentio fit ab Hieronymo de ſcriptoribus Eccleſ. in Alexandro.

Præfatus etiam Paulinus, & Seuerus Sulpitius ſcriptores ambo vitæ S. Martini Turonenſis Epiſcopi, narrant Martinum Sabariæ in Pannonia natum, ab Hilario Pictauorum Epiſcopo fuiſſe primùm Exorciſtam creatum: deinde maioribus Eccleſiæ ordinibus inſignitum, & deinceps Hilario, dum vixit, addictum.

Epiphanius iuxta Eleutheropolim Phęniciæ vrbem natus, Clero inuitus licèt, ac repugnans in Cypri vrbe Salamine initiatus fuit: mox Diaconus, ſubinde Presbyter, poſtremò Epiſcopus eiuſdem vrbis

creatus fuit, vt Græcè ſcripta eius vita teſtator.

Similiter Hieronymus Stridone in Dalmatia oriundus, ab Antiochiæ Epiſcopo Paulino Presbyter eſt ordinatus, vt ex ipſius epiſtolis 57. 58. & 61. compertum eſt. Hieronymi frater Paulinianus æquè Stridonenſis Sacerdotio ab Epiphanio Conſtantiæ (quæ & Salamis dicitur) Præſule conſecratus eſt, vt ex Hieronymi epiſt. 61. liquet.

Auguſtinus cui patria Tagaſte, Baptiſmum quidem Mediolani ab Ambroſio ſuſcepit, à Valerio autem Hypponenſi Epiſcopo Clericali militiæ aſcriptus eſt, & Sacerdotio conſecratus, vt refert ipſius vitæ ſcriptor Poſſidius, idemque ipſe in confeſſionum libris.

Pinianus nobilis Romanus cum Hypponem Auguſtini videndi gratia veniſſet, vrgente atque ad Clerum poſtulante illum populo, iurauit ſe clericatum in nulla alia Eccleſia recepturum, teſtante ipſo Auguſtino epiſt. 225.

Euagrium etiam Ægyptium Gregorius Nazianzenus Conſtantinopoli Diaconum ordinauit, Socrate teſte lib. 5. cap. 18.

Quin etiam Auguſtinus, & Seuerus mutuo diſceptantes pro Timotheo Clerico epiſt. 240. & 241. nihil de ipſius patria diſputant, ſed ſolùm à quonam fuerit ordinatus: vt eum ſibi ſolus poſſit qui Clericum fecerat vindicare. Conqueritur ibi Auguſtinus Timotheum poſtquam pluries in Eccleſia ſibi ſubdita de pulpito legerat, fuiſſe tamen à Seuero ſe inconſulto Subdiaconum ordinatum, ſed eum ad ſuam Eccleſiam pertinere aſſeuerat, rogatque Seuerum ne hunc aperiri ſinat aditum ad ordinem diſſoluendum Eccleſiaſticæ diſciplinæ, ſed Timotheum ad ſe dimittat: ne iſte periurio vlterius Deum offendat, poſtquam Eccleſiæ, in qua primùm ordinatus eſt iurauit ſe ab illa non receſſurum. Ex hoc Auguſtini loco perſpicua fit vetus Eccleſiæ conſuetudo, qua is qui Clero aſcribatur iuramento ſpondebat ſtabilitatem in Eccleſia, cui per ordinationem primùm aſtringebatur. Qua tamen

ſpon-

ſponſione ſe deuincire Barcinonenſi Eccleſiæ Paulinus recuſauit, & ipſe Hieronymus Antiochenæ, quia in ſua ordinatione nullius ſe Eccleſiæ miniſterio addicendum proteſtatus eſt, vt ipſe de ſe teſtatur epiſt. *61.*

Collapſa demùm Eccleſiæ diſciplina, ex quo deſijt laudabilis conſuetudo traditione Apoſtolica, & ſacris veterum Conciliorum ſanctionibus ſtabilita, vt quiuis Clericus in ordinatione ſua certæ, & peculiaris Eccleſiæ miniſterio deputetur, à qua diſcedere non ſit ei deinceps liberum, vt ſtatuitur generalis Concilij Arelatenſis primi can. 22. & œcumenicarum Synodorum Nicænæ primæ can. 15. & Chalcedonenſis can. *6.* facta demum Clericis pro ſuo libito ab vna ad aliam Eccleſiam commigrandi licentia, & poteſtate, tum primum diuerſa inualuit proprij Epiſcopi notio, & acceptio. Tria enim diſtincta ſunt genera Epiſcoporum ad quos vnicuique liberum eſſet pro libito recurrere ad quosvis ordines ſuſcipiendos. Hi verò ſunt Epiſcopi, vel originis, vel domicilij, vel beneficij, cuius diſtinctionis primus ex ijs qui ſuperſunt meminit Canon Bonifacij Papæ octaui C. nullus de tempor. ordin. in *6.*

Mediolanenſia Concilia primum, & ſecundum, noua Orthodoxorum Epiſcoporum exilia, & Eccleſiarum ab Arianis clades.

DVæ Mediolani celebratæ ſunt Synodi circa Nicænam fidem, prima quidem anno trecenteſimo quadrageſimo ſeptimo, vt contra Baronij ſententiam probat Dionyſius Petauius in notis ad Epiphanium, & in ſua de Photino diſſertatione. Prima hæc fuit Catholicorum ſub Iulio Papa, & Conſtante Occiden-

tis Imperatore, cui parebat Mediolanum. In hoc Concilio, Valens, & Vrſacius Epiſcopi, quorum Eccleſiæ Murcia,& Singidon in ditione quoque Conſtantis erant,libellos pœnitentiæ dederunt, & retractationis,ac palinodiæ tum Arianæ, quàm hactenus profeſſi erant,hæreſis,tum calumniarum quas aduerſus Athanaſium confinxerant. Ambo remiſſi à Synodo ſunt ad Iulium Romæ Epiſcopum, à quo veniam, & reconciliationem acceperunt. Hæc referuntur tum in litteris Oſij ad Conſtantium apud Athanaſium ad ſolitar. tum in epiſtol. Synodi Ariminenſis apud eumdem lib. de Synodis, & apud Socratem lib. 2. & Theodoritum lib. 2. cap. 15. & in fragmentis Hilarij, & in epiſt. Liberij Papæ ad Conſtantium apud Luciferum.

Chriſti poſtmodum anno trecenteſimo quinquageſimo religioſiſſimus Conſtans Auguſtus ſanctæ Eccleſiæ aduerſus Arianos,& Donatiſtas egregius defenſor, & vindex interfectus eſt iuxta Pyræneos in caſtro, cui Helenæ nomen à Gaiſone Magnentij Tyranni Duce. Dici non poteſt, quàm graue vulnus Eccleſiæ mors illa inflixerit. Arianorum namque audacia eo quo hactenus reprimebatur diſiecto aggere, omni deinceps ferocia toto orbe terrarum graſſata eſt: Tunc venales illæ animæ Vrſacius, & Valens, vt Conſtantij gratiam inirent fidem Eccleſiæ datam fregerunt, ſeque iterùm Arianis adiunxerunt.

Magnentius ſublato Conſtante in Conſtantium arma perduellia conuertit: omnibuſque vtriuſque partis viribus acie confligitur ad Murſiam Pannoniæ vrbem. Primo impetu concuſſæ Conſtantij copiæ pedem retulerunt. Sed reſumptis fortiter animis in Magnentianos irrupere, illoſque internecione profligauere. Biennio poſt deſperatis rebus ſuis Magnentius mortem ſibi apud Lugdunum conſciuit.

Dum ſe Conſtantius ad prælium aduerſus tyrannum comparabat, Gallum patrui ſui Conſtantij filium, & Iuliani qui poſtmodum in apoſtaſiam lapſus eſt,& imperauit,fratrem natu maiorem creauit Cæſarem,dum

eſſet

eſſet Antiochiæ. Quo tempore Gallus, vt dœmonis præſtigias eluderet oracula reddentis intra Daphnem Antiochiæ ſuburbanum lucum lauris conſitum, & fontibus irriguum, qui patrum ſuperſtitione fuerat Apollini dicatus, ſacra tranſtulit oſſa Martyris Babylę olim Antiocheni Epiſcopi ſub Decio martyrium paſſi; Qua translatione oraculum prorſus obmutuit. Cùm verò perfidus Iulianus in Imperium Conſtantio ſucceſſit ſacras Babylæ reliquias indidem aſportari iuſſit, fanum & dœmonis aram inſtaurauit: ſed excuſſo repentè fulmine ara diſiecta eſt, fanumque conflagrauit, vt inter alios veteres authores enarrat Ioannes Chryſoſtomus Antiochenus ciuis libro contra Gentes.

Vt verò paulò intermiſſum hiſtoriæ Conſtantij filum retexamus: dum huius & Magnentij copiæ acerrimo pręlio decernebant, Conſtantius intra Eccleſiam Murſi non longè à conflictu exitum ipſius anxiè præſtolabatur, vnà cum loci Epiſcopo Valente. Hic occultè procurauerat, vt ſibi prælij exitus quàm citiſſimè aliquo indicio ſignificaretur, antequam Conſtantius id reſcire poſſet. Primus itaque Valens victoriam Conſtantio nunciauit, & ſiſcitanti vnde id ſciret, aſſeuerauit id ſibi ab Angelo reuelatum inter ſupplices ad Deum preces. Itaque ille victoriam Valentis pietati acceptam referens, acriorem pro Ariana ſecta contra orthodoxos inſectationem exorſus eſt. Nam & per Occidentem hactenus Arianæ perfidiæ inacceſſum ſuam hæreſim longè, latèque propagare ſtatuit: vſus maximè opera Epiſcoporum Fortunatiani Aquileienſis, & Saturnini Arelatenſis. Cùm autē iam ab omni metu & fratris Conſtantis, & Magnentij Tyranni liber Conſtantius vrgeret Athanaſij damnationem, velletque huic ſubſcribere Liberium Pontificem Iulij ſucceſſorem, petijt Liberius cauſam iſtam in plena, atque intra Italiæ fines conuocata Synodo pertractari: quibus acquieſcens Conſtantius Concilium indixit Mediolani, quod celebratum eſt anno 355.

ſperauerat Liberius in Occidentali Synodo præualituram catholicam partem. Et vtique Catholici numero longè hic præualebant: res tamen in contrarium vertit, ob Conſtantij potentiam neſcio dicam an impotentiam, qui omnem adhibuit vim, vt quæ animo conſtituerat omnium conſenſu probarentur: orthodoxorum vota pro nihilo haberi volens, ſeque illis infenſiſſimum exhibens.

Adfuerunt Papæ Legati Lucifer Calaritanus in Sardinia Epiſcopus: Pancratius Presbyter, & Hilarius Diaconus. Hi poſtularunt in primis, vt ad ſtabiliendam fidei, animorumque optatiſſimam vnitatem, & concordiam, ſubſcriberetur à cunctis Nicæno Concilio, quod vnum poterat omnia diſſidia conſopire. Cœpit ſine mora ſubſcribere Dionyſius Mediolani Epiſcopus, ſed ei Valens calamum, & chartam per vim extorſit. Ex aduerſo inſtant Ariani hanc vnam eſſe ineundæ concordiæ rationem, ſi omnes Athanaſij, cuius cauſa præſens Synodus indicta fuerat, quemque tot præcedentia Concilia proſcripſerant condemnationi ſubſcribant. Neque in hac cauſa de communi fide decerni, ſed de priuati hominis delictis. Dionyſius Arianorum fraudulentis pollicitationibus deluſus ſpondentium hoc facto vniuerſę Eccleſię pacem, & vnanimitatem, quæ alioquin nulla ſperanda foret, condemnationi Athanaſij provt Orientales Synodi iudicauerant, ſubſcripſit. Sed eum ſeorſim coarguit Euſebius Vercellenſis Epiſcopus, & ad facti huius pœnitentiam reduxit. Hæc igitur inter innumeras rixas protracta, finitaque ſeſſio fuit.

Poſtridie interpellatus Euſebius profitetur ſe haud ægrè iturum communis pacis ſtudio in Dionyſij ſententiam circa ipſum Athanaſium, tot iam Synodicis decretis exautoratum, dum prouideatur, ne ſibi ſeniori Epiſcopo iunior Dionyſius præferatur: ideòque illius oblitteretur ſubſcriptio, vt cùm ei viſum fuerit, iterùm ſubſcribat, poſtquam ætate prouectior, ſuum, vt par eſt, nomen appoſuerit: non multum in

oppo-

oppoſitum contendit Dionyſius. Ariani autem conſenſione Euſebij omnium laudatiſſimi geſtientes, de cuius nutu & exemplo cæteri pendebant partium occiduarum Antiſtites, Dionyſij nomen ita eraſerunt nulla vt littera ſupereſſet: Tum verò Euſebius ſimul & Dionyſius apertè proteſtantur ſe damnationi ſanctiſſimi, & innocentiſſimi Epiſcopi Athanaſij numquam conſenſuros, qui non niſi propter iuſtitiam, & fidem perſecutionem patiebatur. Hæc refert Ambroſius ſerm. 69. Reliqui orthodoxi reſumptis animis pro Athanaſio ſtant, Valenti, & Vrſacio perturbationum Eccleſiæ funeſtis facibus propriam obiectant, quam voce, & ſcriptis publicè ediderant confeſſionem, ſe per calumniam falſiſſima crimina aduerſus Athanaſium confinxiſſe.

Tum confuſi eoque acriùs excandeſcentes Ariani, vt ſcripſit Athanaſius epiſt. ad ſolit. vit. agen. Apoſtolicos legatos conſtantiſſimè perditis conatibus ſuis obſiſtentes indigniſſimè habent. Ex quibus Hilarium Diaconum flagellis crudeliter lacerant, deinde reliquos duos Apoſtolicos legatos Luciferum, Pancratium, ſimulque Euſebium, Dionyſium, Paulinum Treuirorum Epiſcopum, aliosque ſuis ablegant Eccleſijs: qui mox in diuerſas orbis plagas raptati, ac deportati ſunt edicto Conſtantij: qui & ipſum Liberium Romanum Epiſcopum ab iſto Conciliabulo deiectum, & depoſitum in Thraciam relegauit. Cuius in ſedem Ariani Felicem ſuffecerunt Romanæ Diaconum Eccleſiæ, qui tametſi mente orthodoxus, ambitu tamen primæ ſedis cum Arianis ſocietatem iniuit, Athanaſijque damnationem ſuo ſcripto roborauit. At Clerus populuſque Romanus perfidi huius inuaſoris communionem auerſatus eſt. Eum tres Ariani Epiſcopi Pontificem ordinarunt, vt perhibent Athanaſius epiſt. ad ſolitar. Hieronymus de ſcript. Eccl. in Acacio, Ruffinus, & Theodoritus lib. 2. cap. 14.

Conſtantius miſſo cum exercitu Cypriano Comite Georgium perditiſſimum ex Mediolanenſis huius

Pſeudo-Synodi decreto in Alexandrina ſede ſtabiliuit. Luctuoſiſſima tunc edita eſt Catholicorum ſtrages, ſine profeſſionum, aut ſexuum diſcrimine: in Clericos, in Monachos, in ſacras Virgines, cædibus, raptationibus, carceribus, flagellis, & exquiſitis cruciatibus promiſcuè rabies Ariana graſſata eſt, ſacra omnia prophanaque à militibus direpta, innumeri inter duriſſimos cruciatus trucidati, concitatis etiam per Arianos Paganis, & Iudæis in populum fidelem, qui ea omnia paſſus eſt, quæ in internecino bello ab immanibus, & ſæuiſſimis hoſtibus infligi poſſunt. Iſta porrò calamitas per vniuerſam Ægyptum, Cyrenem, Libyam peruagata eſt. Tot inter atrocitates clàm euaſit ad necem conquiſitus Athanaſius, multoſque annos delituit. In hiſce latebris epiſtolam conſcripſit ad ſolitariam vitam agentes, atque diuerſas quæ ſuperſunt Apologias.

Oſius etiam Cordubenſis toto terrarum orbe celèberrimus, iamque ætate centenarius vt ſcribit Athanaſius, fruſtra blanditijs terroribuſque ad damnandum Athanaſium tentatus, Sirmium tandem Pannoniæ oppidum deportatus eſt, ibique vſque ad Sirmienſem Synodum detentus exul. Lucifer verò Calaritanus ſcripſit in exilio ad Conſtantium plures pro Eccl. Catholica libros, quibus nihil fortius, nihil conſtantius, nihil aculeatius legi poteſt: vir ſanè magnanimus, fidei zelo ſuccenſus, martyrijque appetens.

Quod verò ſpectat ad Conſtantinopolitanam Eccleſiam Paulus eius Epiſcopus fidei, & conſtantiæ ſpecimen, dignuſquè Alexandri ſucceſſor illius, cuius precibus Arius infami morte perierat, extorris ab Arianis factus eſt: Subrogato eius in locum Euſebio hactenus Nicomediæ Pſeudo-Epiſcopo. Sed haud multò poſt ipſo mortuo Euſebio, Paulus à populo reuocatus in ſuam, vnde deiectus fuerat, Eccleſiam regreditur. Ariani tamen Macedonium, eiuſdem regiæ vrbis Epiſcopum creant. Diuiſis ergo ſtudijs partium graues accenduntur ſeditiones. Conſtantius verò tunc

Antiochiæ exiſtens Hermogenem ducem Conſtantinopolim mittit, cum mandato, vt Paulum Eccleſia, & vrbe ſtatim exigat, ſimulque Macedonium ipſum, eo quod ipſius violentis conſilijs, & cohortationibus ſeditiones, & per diuerſa loca cædes factæ fuiſſent. Paulus Romam ad Iulium Papam ſe recepit, cuius decreto, & Conſtantis fratris ad Conſtantium litteris redijt ad priſtinam ſedem, ſimulque Athanaſius Alexandriam; quod quidem poſtliminium iſtam præceſſit pluribus annis Athanaſij depulſionem, quam paulò ante commemoraui.

Cæterùm mortuo Conſtante Paulus Conſtantij iuſſu deportatur, & Cucuſi tandem in Armenia ſtrangulatur in carcere ab Arianis: reſtituitur autem in ſedem Macedonius. Cæterùm tranſactis aliquot annis ſuadente Acacio Cæſaræ Palæſtinæ Epiſcopo, qui erat abſolutorum Arianorum Princeps, Concilium cogit Conſtantinopoli Conſtantius, quó Semiariani Epiſcopi (quorum Princeps erant Macedonius Conſtantinopolitanus, & Baſilius Ancyranus) ſuis deturbantur ſedibus. Itaque deiecto Macedonio Eudoxius ex Antiochena, quam dudum inuaſerat ſede in Conſtantinopolitanam transfertur. Abdicatus Macedonius nouam procudit hæreſim contra Spiritûs ſancti diuinitatem. Licèt enim ipſe Semiarianus filium profiteretur eſſe Deum, & Patri ſecundùm ſubſtantiam ſimilem; At Spiritum ſanctum in ordine creatarum rerum collocabat, quæ poſteà hæreſis ſecunda œcumenica Synodo damnata eſt.

Vt verò ad Antiochenam Eccleſiam digrediamur, ſtatim atque Leontius Eunuchus, & Arianus Antiochenam ſedem morte ſua vacuam reliquit eò accurrens Eudoxius Germanicæ in Syria Epiſcopus dolo, & factione Epiſcopatum Antiochenum occupat: ſed aliquanto poſt ab Arianis ad Thronum Conſtantinopolis Eccleſiæ promotus eſt. Antiochenæ verò Eccleſiæ ijdem digreſſo Eudoxio Meletium præfecerunt, qui fuerat Sebaſtæ Epiſcopus virum eloquentia, &

morum

morum lenitate ſpectabilem, hactenus Arianis addictum. Sed præter omnium expectationem, cùm primùm ad Antiochenos ſermonem haberet, apertè docuit Dei filium eiuſdem eſſe cum Patre ſubſtantiæ: Tum Archidiaconus qui retrò aſtabat concionanti, porrecta manu, ne vltra loqui pergeret, os dicentis occluſit. At Meletius manum ſuam eleuans tres digitos primùm diductos, deinde in vnum compreſſos oſtendit populo, ſignificans Patrem, Verbum, & Spiritum Sanctum, tametſi perſonis diſtinctos, vnius eſſe eiuſdemque eſſentiæ. Cùmque Archidiaconus ore Meletij dimiſſo, eius manum comprehendiſſet, ipſe rurſus libera voce populum cohortatur, vt Nicænæ Synodo firmiter adhæreat, alioquin enim omnem eis ſalutis æternæ viam præcludi. Tam inexpectato caſu Ariani perculſi Meletium exautorant, eiuſque loco Euzoium protrudunt. Tum verò Antiocheni tres in partes mutuò aduerſantes diuiſi ſunt. Ariani omnes Euzoium complectebantur: ex Catholicis verò pars Meletium agnoſcebat, & ſequebatur Epiſcopum, pars altera Meletij, vtpotè ab Arianis protruſi, & cum eis olim communione maculati, ſocietatem abhorrebat: Et quidem ſuos conuentus ſeorſim peragentes Euſtathianorum nomen à magno illo quodam Euſtathio Antiochiæ Epiſcopo ſibi aſſumebant, quæ Antiochenæ Eccleſiæ conſciſio diu perdurauit. Lucifer enim Calaritanus Epiſcopus legati munere fungens apud Orientem, Paulinum Euſtathianis Epiſcopum conſecrauit, ſicque tres ſimul extiterunt Antiocheni Epiſcopi. At Luciferi in ea legatione ſocius Euſebius Vercellarum Epiſcopus, aliquanto poſt Antiochiam adueniens Collegæ factum haud multum approbauit: prouiditque ne ſchiſma iſtud Antiochenum perpetuò propagaretur, vt cum alter amborum, ſiue Meletius, ſiue Paulinus prior moreretur, ad alterum ſuperſtitem tranſiret pars illa quæ defuncto paruerat. Cæterùm mortuo poſtmodum in œcumenica Conſtantinopolis Synodo

do Meletio, Epiſcopi Orientales Paulino iniquiores hoc nomine, quòd ab Occidentali Epiſcopo fuiſſet promotus, & eſſet Damaſo Romæ Epiſcopo, alijſque Occidentalibus neceſſitudine, & ſocietate coniunctior, Flauianum loco Meletij ſuffecerunt: etiam ſi Antiochena Synodo anni 378. Conſtitutum fuiſſet, & iuramento communi firmatum, ne quis alterius defuncti ſucceſſor crearetur, præter alterum ex duobus ſuperſtitem. Flauianus tamen valdè ſe laudabilem in Epiſcopatu præſtitit atque in primis, quando Theodoſium Auguſtum dira omnia in Antiochenos ſeditionis perduellionis, & deiectæ, raptatæque per vrbem ſtatuæ coniugis Flacillæ Auguſtæ reos molientem, profectus Conſtantinopolin oratione placauit, veniamque conſternato populo impetrauit. Vita deinde Paulinus excedit, cui adhuc viuente Flauiano ſucceſſor eligitur Euagrius. Præcedentes Hiſtorias recenſent partim Athanaſius ad ſolitar. & Apoſt. 2. partium Ruffinus, Socrates, Sozomenus, & Theodoritus.

Concilium Sirmienſe, & Ancyranum.

Sirmienſem Synodum Baronius refert in ann. 357. alij quidam cum Dionyſio Petauio anteriorem fuiſſe contendunt. Arianorum Conciliabulum fuit, qui cum videri Catholici, atque in Chriſtum religioſi affectarent, damnauerunt Photinum Sirmij (quod oppidum eſt Pannoniæ) Epiſcopum, poſtquam à Baſilio Ancyræ Epiſcopo in hoc cœtu diſputando conuictus, non tamen conuerſus fuit: fuerat olim Photinus Marcelli Ancyræ Epiſcopi, de quo mentio nobis ſuperiùs facta, diſcipulus. Hæreſim verò Pauli Samoſateni dudum Antiochenis duabus Synodis execratam ex inferis reduxit: Chriſtum nihil aliud quam merum hominem eſse. Damnatus pluriesq; fuit Photinus, tum à Catholicis in Sardicenſi Concilio, vt

refert

refert Epiph. hæreſ.71. & in Mediolanenſi primo; vt teſtis eſt Hilarius in fragmentis: tùm etiam ab Arianis in hoc Sirmienſi, vbi abdicatus Epiſcopatu fuit.

Aduerſus Photinum nouam Sirmienſes ediderunt formulam fidei, qua Filium Dei Chriſtum Patri ſecundùm ſubſtantiam profitebantur eſſe ſimilem, ſed eius ſilebant cum patre conſubſtantialitatem. Huic profeſſioni quæ nihil hæreticum exprimebat, ſimulquè Athanaſij condemnationis ſubſcripſit infeliciter Liberius Papa, qui Sirmij tunc exulabat pro Catholica fide deſiderio ſuccumbens repetendæ priſtinæ ſedis, & ex eadem æmulum ſuum Felicem Pſeudo Papam deijciendi. Quod, & obtinuit per Sirmienſe decretum, cui Conſtantius quoque Auguſtus conſenſit. De hac Liberij ſubſcriptione agit Sozomenus, lib. quarto, capit. decimoquarto.

Ea res magno Catholicis offendiculo fuit. Romam regreditur Liberius cum Arianis apertè communicans: ex aduerſo Felix hactenus ſchiſmaticus omnem abrupit, quam cum Arianis habuerat, ſocietatem. Liberius hac præuaricatione cœpit eſſe Romano Clero, magnæque parti plebis inuiſus. Felix autem cœpit, tùm primùm pro Romano Pontifice haberi, cùm illum antea Romani omnes auerſarentur. Mortuo demum Felice, reſipiſcens Liberius, & ab Arianorum conſuetudine reſiliens, admiſſus à Clero fuit Romæ conſiſtente in legitimum Pontificem, eius itaque Pontificatus interruptus eſt Felicis nomine ſecundi Pontificatu, qui viuente Liberio exceſſit, iudicio Eccleſiæ Martyr ſub Conſtantio. Prudentia verò, & moderatio Romani Cleri præclarè effulſit, quatenus ex vna parte Romanos Epiſcopos perfida cùm Arianis ſocietate coniunctos minimè ſuſtinuit: aliunde verò eoſdem ad meliora conuerſos admiſit, licèt antea lapſos, & Catholicæ cauſæ proditione infames, vt nimirum Eccleſiæ paci conſultum eſſet, & ſchiſma per-

perniciosſum anteuerteretur, haud dubiè ſucceſſurum, ſi alios quamuis digniores ſibi Epiſcopos præfeciſſet.

Verumtamen vt eſt leue, atque inſtabile ingenium hæreticorum, eadem ipſa Sirmij Pſeudo Synodus ſecundam recudit fidei formulam, in qua ſubſtantiæ vocem, quam paulò ante Filio attribuerat expunxit. Huic verò deteriori profeſſioni lapſu deplorabili ſubſcripſit inſignis ille Oſius, hactenus ſtrennus, & magnanimus Catholicæ profeſſionis dux, & princeps, ſed Athanaſij damnationi, vt conſentiret adduci nullo modo potuit. Quis humanæ infirmitatis, & inconſtantiæ vicem non lugeat, non obſtupeſcat, non contremiſcat? quis hæreticorum artes, & nequitiam non perhorreſcat? Magnum illum, & ſanctiſſimum Oſium inuictæ conſtantiæ ſpecimen, quo tot annos orthodoxa fides aduerſus attrociſſimos Arianorum inſultus inuicta ſteterat, & inconcuſſa, illum verè (vti vocabatur) Synodorum patrem, qui Legatus Apoſtolicus duabus præfuerat œcumenicis Synodis, Nicænæ, & Sardicenſi, qui tanta commendatione interfuerat, præcipuaſque partes egerat in Concilijs Eliberino, Arelatenſi, Neocæſarienſi, Alexandrino, & Gangrenſi, qui Solis inſtar Orientem, & Occidentem mirificæ doctrinæ ſanctitatis, & prudentiæ ſplendore colluſtrauerat, qui fuerat magni Conſtantini primus in fide Cathechiſtes, & quem ille viciſſim per venerationem, & obſeruantiam Patris nomine honorabat, qui ſymbolum fidei Nicænæ compoſuerat, qui ætate ferè centenarius exilium pro fidei confeſſione, multaſque ærumnas, & verbera inuicto animi robore ſuſtinuerat, illum, inquam, Oſium fidei columnam, Eccleſiæ columen, illum tot victorijs, & trophæis inſignem, flagellis tandem, & cruciatibus (vt ſcribunt Socrates, & Sozomenus) adegit Ariana perfidia, vt Arianæ profeſſioni ſubſcriberet. Refert tamen Athanaſius epiſt. ad ſolitar. ipſum ſub exitum vitæ ſuam damnaſſe cum Vrſacio,

& Va-

& Valente, cæteriſque Sirmienſibus ſocietatem, & conſenſionem.

Dimiſſio Sirmij Conciliabulo alterum Ancyrę coegit eiſdem ciuitatis Epiſcopus Baſilius, qui Photinum publicè diſputando conuicerat, cuique ſola placuerat prima Sirmienſis profeſſionis formula, & diſplicuerat ſecunda. In iſto Ancyrano conuentu Baſilius obtinuit, vt ad ſecundam Sirmienſem formulam his conceptam verbis: Filius per omnia ſimilis Patri, adiungeretur ſecundùm eſſentiam. Quæ formula ab Ancyranis ad Conſtantium Principem tranſmiſſa ſic ei placuit, vt eam iuſſerit præualere. Hanc Hilarius refert lib.6. de Synodis.

De Conciliabulis Ariminenſi, Seleucienſi, & Conſtantinopolitano.

DE Conſtantio veriſſimè teſtatur Ethnicus Hiſtoricus Ammianus Marcellinus his verbis: Chriſtianam religionem abſolutam, & ſimplicem anili ſuperſtitione confundens, in qua ſcrütanda perplexius, quam componenda excitauit diſſidia plurima: quæ progreſſa fuſius aluit concertatione verborum: vt cateruis antiſtitum, iumentis publicis vltro citròque diſcurrentibus per Synodos quas appellant, dum ritum omnem ad ſuum trahere conatur arbitrium, rei vehiculariæ ſucciderit neruos.

Vno eodemque anno trecenteſimo quinquageſimo nono Conſtantius duas toto orbe Synodos indixit, vnam Seleuciæ in Oriente, alteram Arimini in Occidente. Conuenere Arimini trecenti quinquaginta Epiſcopi Catholici, vt refert Seuerus Sulpitius, & prætereà octoginta Ariani, in quibus inſigniores fuere Valens, Vrſacius, & Auxentius Sedis Mediolanenſis inuaſor pulſo in exilium Dionyſio. Huic interfuit Synodo Legatus Liberij Papæ, Vincentius Capuæ

puæ Epiſcopus, eodem dudum munere perfunctus in Nicæna. In primis inſtiterunt Ariani, vt illa conflata Sirmij formula præualeret, qua Filius Patri ſimilis aſſerebatur nulla interpoſita ſubſtantiæ, multòque minus, conſubſtantialitatis mentione. Catholici ſolùm admittendum eſse Nicænum ſymbolum contendebant: & poſt varias demum concertationes ſeſe inuicem ambæ partes diſiunxerunt. Catholici Antiſtites Valentem, Vrſacium, Auxentium, Demophilum declaratos hæreticos de fidelium ſocietate reſecarunt.

Quia verò dirimi, ac ſolui Synodum Conſtantius vetuerat, antequam ipſe receptis Synodicis litteris, & de actis Concilij plenè informatus, atque inſtructus, ſuum patribus placitum ſcripto ſignificaſset: pars vtraque per deputatos viros, Synodicas ad eum ſcripſit, ſed ab Arianis delegati Valens, & Vrſacius citatione curſu primi ad Conſtantium in Oriente agentem delati: præoccupato illius animo, ſic illum à Catholicis abalienauerunt, vt aditum ad ſe Legatis Orthodoxis non permiſerit: ſcripſit tamen ad Synodum ſe negotiorum fluctibus obrutum non potuiſse Legatos in ſuum conſpectum admittere: verumtamen eis mandaſse, vt Adrianopoli expectarent, donec ipſe ab expeditione, cui ſe accingebat regreſsus eſset.

Sic ille conſultò egit, vt Orthodoxi quorum pars maior maluerat proprijs, vel Eccleſiarum expenſis Arimini viuere, quam oblato ab Imperatore commeatu frui, tanta temporis prolixitate, magnitudineque ſumptuum deterriti, faciliùs cum Arianis conuenirent, aut ſaltem ipſorum Legati ante ipſius diſceſsum, vt hac via poſsent acceſsum ad Principem demereri: quod & factum eſt lugubri ſanè exitu: Legati enim Catholicæ partis eò tandem adducti ſunt, vt nouæ, & omnium deterrimæ formulæ ſubſcripſerint. Cùm enim Sirmienſis altera formula Filium profiteretur per omnia Patri ſimilem, hæc noua cui

ua cui ſubſcripſerunt tantummodò Filium Patri ſimilem profitebatur. Quæ Legatorum præuaricatio non paucos ad Arianorum partes traduxit, alijs ſpem animumque deiecit, reliquos graui mœrore afflixit. Ad Taurum quoque Comitem, quem Concilio cum armatorum magna manu præfecerat, reſcripſit Conſtantius, vt patres omnes in vnum conſenſum traheret, nec ante digredi ex Concilio quenquam pateretur.

Reuerſi ad Synodum præuaricatores Legati ab Epiſcopis Catholicis communione fidelium expulſi ſunt. Hic tamen non diu perſeuerauit fidei ardor, diuerſi namque in dies tum animi deiectione, tùm vi, tùm dolis, tùm promiſſis, tùm minis, tùm longioris moræ tædio ſuperati, ad Arianos deficiebant: qui cùm alio loco ſuos hactenus habuiſsent conuentus, tandem ad Ariminenſem Baſilicam primariam conceſserunt, depulſis qui pauci reſtabant Orthodoxis. Iſti etiam qui conſtantia maiori perſtiterant numero viginti, Arianæ demum formulæ poſt aliquot concertationes ſubſcripſerunt. Cùm ſcilicet Valens Epiſcopus quaſi beneuolus arbiter, ſimulato pacis, & Eccleſiaſticæ vnitatis ſtudio, ſuggeſſiſset addendum, quaſi per ſummam erga aduerſarios indulgentiam, Filium non eſse Dei creaturam, quales ſunt cæteræ creaturæ, ſimulque celerem vnà cum Tauro Comite perurſiſset omnium qui reliqui erant ſubſcriptionem. Fegadius, qui ab reliquis Orthodoxis quaſi conſtantiæ ſpecimen, & Concilij oraculum ſuſpiciebatur, propoſitioni Valentis acquieuit, eamque ſcripto probauit; reliqui nihil cunctati huius exemplum ſequuti ſunt, & hoc infauſto exitu dirempta eſt Synodus ſacrilega,

Poſtmodum iſti rem ſerius expendentes aduerterunt à ſe impium dogma confirmatum, atque per ea verba (ſicut cæteræ creaturæ) diuinum, æternumque Verbum fuiſse à ſeipſis incautius in ordinem rerum conditarum redactum: hoc ſolo diſcrimine, quod

eas

eas propria quadam, ſed tamen creata, dignitate præcellat. Quam impietatem abſoluti quidem Ariani, vt erant Valens, & Vrſacius propugnabant: at Semiariani quales erant Baſilius Ancyranus, & Macedonius Conſtantinopolitanus reijciebant, atque ad exacrabiles Pauli Samoſateni, Photini Sirmienſis, & Aetij ſectas referebant. Semiariani enim Filium ſimilis, cum patræ eſſentiæ, ſeu ſubſtantiæ, non tamen coeſſentialem, ſeu conſubſtantialem profitebantur, cùm tamen abſoluti Ariani Patri diſſimilem Filium blaſphemantes inde Anomæi dicti fuerint, vt teſtificatur Epiphanius.

Liberius Papa Concilium iſtud pro ſuo officio reprobauit: quò circa iterùm ab Arianis redactus eſt in ordinem, nemo tamen eius in locum ſublectus eſt. Ipſe verò in Romæ cœmeterijs aliquot menſes delituit. Sanctus autem Gaudentius Arimini præſul, vt aduertit ablatam Orthodoxis ſuffragiorum libertatem, omniaque in deterius ruere, ſe clanculum è Concilio ſubduxit; eoque ſoluto regreſſus in propriam Eccleſiam, decreta illius iuſtiori decreto damnauit. Vnde in tumultu ab Arianis concitato fuſtibus, & lapidibus interemptus Martyr in cœlum migrauit.

Eodem anno 359. altera in Seleucia Synodus Orientalium coacta fuit centum, & quinquaginta Epiſcoporum. Hilarius Pictauorum Epiſcopus, qui antè à Synodo Biterrenſi, quam Saturninus Arelatenſium Epiſcopus Arianus conuocauerat ob fidei conſtantiam depoſitus, in Phrygiam fuerat à Conſtantio relegatus, nihilominus à præfecto imperiali ad Seleuciæ Synodum fuit inuitatus. Quò ille cum paucis Catholicis acceſſit, fidemque conſubſtantialitatis ſtrenuè, intrepidèque in medio Arianorum propugnauit. Eadem Pſeudo-Synodo inter ipſos hæreticos grauiter decertatum eſt. Semiariani enim abſolutos Arianos damnationis ſententia perculerunt, & eorum præcipuum ducem Acacium Cæſaraæ

Palæſtinæ præſulem, alioſque eiuſdem profeſſionis Epiſcopos eiecerunt.

Intereà Conſtantinopolim Conſtantius ex Orientali expeditione reuertit: eum primus conuenit Acacius quem Baronius ſuſpicatur eum ipſum fuiſſe Presbyterum, qui Conſtantino Magno à Conſtantia ſorore, quæ Licinio nupſerat, commendatus fuerat, quique Conſtantini teſtamentum ſibi ab eodem depoſitum reddidit Conſtantio: qua ex re precipuam, & ſingularem huius gratiam demeruit, quique Arianum eidem virus afflauit. Humaniſſimè igitur à Conſtantio exceptus eſt, cuius etiam animum aduerſus Seleucienſe Conciliabulum exaſperauit, ſuaſitque, vt Conſtantinopoli nouam indiceret Synodum, qua reprobaretur Seleucienſis. Hic ſe prodit Conſtantij inconſtantia, & commune hæreticorum ingenium, qui circumferuntur omni vento doctrinæ in nequitia hominum, vt dicit Apoſtolus Epheſ. 4. Idemque ſcribit tit. 3. hæreticum delinquere, cum ſit proprio iudicio condemnatus: ſignificans eum ſibi contradicere, & mox reprobare, quæ paulò antè probauerit. Cùm enim Conſtantius primam Conciliabuli Antiocheni formulam à Baſilio Ancyrano procuſſam, & Synodo mox Ancyrana comprobatam præualere iuſſiſſet, qua Filius Deo Genitori ſecundùm ſubſtantiam ſimilis prædicabatur, & hac ex cauſa Semiariani in Seluciensi Concilio Arianos abſolutos diſſimilitudinis Filij à Patre ſuo aſſertores ſupplantauerint, nunc ſibi diſſimilis Conſtantius ab Acacio deluſus his vltimis fauet.

Conſtantij ergo mandato Conſtantinopolim conuenere quinquaginta delecti Epiſcopi, qui nouam ab Acacio conflatam formulam probauerunt, quæ nona recenſetur à Socrate inter Arianæ profeſsionis formulas: cum tamen Catholici vnicam ſemper Nicænam profeſſionem complexi ſint. Hac itaque Synodo ab Acacianis depoſiti, & communione excluſi ſunt Baſilius Ancyræ Epiſcopus, & Macedonis Conſtantino-

tinopolis, Eleuſius Cyzici, Euſtathius Sebaſtæ, alijque Epiſcopi Semiariani. Aetius quoque ex Syria Presbyter nonnullorum criminum inſimulatus, nouorumque dogmatum auctor de gradu Sacerdotij deiectus eſt, etiam ſi eſſet Acacianus, & abſolutus Arianus. Ex orthodoxis depoſitus iſta Pſeudo-Synodo fuit Cyrillus Hieroſolymitanus Epiſcopus cuius in ſedem Herennius Arianus promotus eſt.

Hilarius Pictauienſis dimiſſo Seleuciano Conciliabulo, Arianos Conſtantinopolim vſque proſequutus, vt in ipſa Principis hæretici aula trophæum Chriſti victor magnanimus erigeret, tres ſupplices libellos obtulit Imperatori, vt ſibi liceret eo præſente de fide cum Arianis diſputare. Scriptos etiam aduerſus Arianam hæreſim libros Conſtantio offerre non formidauit: vnum ex duobus futurum ſperans, vt vel Conſtantius tandem alijque Ariani veritate fidei perſpecta conuincerentur, aut ipſe graues pro fide pateretur ærumnas, aut etiam morte afficeretur. Sed neutrius compos voti fuit. Cùm enim eius inuictam virtutem, & eloquentiam pertimeſcerent aduerſarij, ne Orientem vbi præualebat Arianiſmus Hilarius commoueret vlterius, Conſtantio perſuaſerunt, vt ipſum in ſuam Pictauienſem Eccleſiam remitteret, vt ſcribit Sulpicius poſt Hieronymum.

Hoc eodem anno propter conſtantem Nicęnę fidei profeſſionem proſcripti dudum ſancti Epiſcopi Paulinus Treuirorum, & Rodanius Toloſatum confeſſionis laudem Martirij gloria cumularunt, per multa incommoda vita functi in exilio.

Macedonius poſtquam depoſitus Conſtantinopoli fuit, nouam inuexit aduerſus Spiritum ſanctum hæreſim, cui diuinitatem impiè abrogabat: & cum Filium Patri ſecundùm diuinam ſubſtantiam eſſe ſimilem prædicaret, ſpiritum tamen, & ſubſtantia diſſimilem, ac vtrique longè inferiorem, quinimò vtrique ſubditum, ac ſeruum ſacrilego dogmate aſſeue-

rabat. Quam hæreſim ipſius ſodales Baſilius Ancyranus, Euſebius Cyzicenus, & Eunomius propugnarunt, & propagauerunt.

Acaciani verò poſtquam depulſo Macedonio Eudoxium, qui erat Antiochiæ Epiſcopus in Sede Conſtantinopolitana collocarunt, in Eudoxij quoque vacuam ſedem Meletium promouerunt, & Meletio paulò poſt exauthorato, Euzoium ſuffecerunt: quam hiſtoriam ſuperiùs proſequuti ſumus. Hoc tamen addendum, in Antiochena vltima Synodo Arianorum à Conſtantio coacta, qua & Meletius depoſitus eſt, & Euzoius intruſus, Acacium decimam conflauiſſe formulam Arianæ profeſſionis, qua Filius Patri ſuo ἀνόμοιος diſſimilis aſſerebatur: vnde, & Anomæorum nomen Acacianis hæſit. Hæc teſtatur Socrates, lib. 2. cap. 35. Iſta contigerunt anno Chriſt. 360. At ſequenti anno Conſtantius Imperator vita exceſſit Antiochiæ, ab Euzoio paucis ante mortem diebus baptizatus.

Synodus Laodicæna.

COacta fuit Laodicææ] in Prouincia Phrygiæ Pacatianæ, vt ex ipſa Synodi epigraphe conſtat. Eſt autem Laodicæa vna ſeptem Eccleſiarum Aſiæ quarum enumeratio legitur in Ioannis Apocalypſi: mentio quoque fit eiuſdem ciuitatis Coloſſ. vlt.

Conijcio celebratam fuiſſe hanc Synodum ſub Liberij Pontificatu, dum eſſet Iulianus Romanorum Imperator. Nec enim ſubſcribendum duco Baronij ſententiæ in appendice ad Annalium tom. 4. quem ſequitur Seuerinus Binius, alijque quorum ſententiam minus ſolidis argumentis fulciri deprehendo. Eorum præcipuum, & in ſpecie ſolidiùs argumentum iſtud eſt, quia Nicænum Concilium teſte Hieronymo præfat. in lib. Iudith, iudicauit hunc ipſum librum Iudith eſſe canonicæ, ac diuinæ auctoritatis. Inferunt itaque Laodicænam Synodum eſſe procul dubio antiquio-

quiorem Nicæna, quatenus Loadicæna non collocat in ſcripturæ ſacræ Catalogo librum Iudith, quem tamen collocaſſet ſi poſt Nicęnæ Synodi declarationem coacta fuiſſet. Totum hoc argumentum nititur illo vnico Hieronymi teſtimonio, quod tamen Hieronymus non vnico ſed pluribus euertit teſtimonijs oppoſitis: etenim negat in prologo Galeato librum Iudith eſſe hagiographum, ſed aſſerit eſſe apocryphum, perinde, ac librum quem commemorat paſtoris. Idemq; expungit ex Scripturis diuinis librum Iudith, ad cap. 1. Aggæi, quod idem repetit epiſt. 11. ad Furiam. Addo denique quartum his conforme Hieronymi eiuſdem teſtimonium, quo non ſolùm ſuam aperit de libro Iudith ſententiam, ſed eam inſuper vniuerſæ attribuit Eccleſiæ, ep. 115. his verbis: *Iudith, & Tobiæ, & Machabæorum libros legit quidem Eccleſia, ſed eos inter canonicas ſcripturas non recipit.* An igitur quod de Concilio Laodicæno concludit, idem, & quidem fotiori argumento propter toties multiplicatum Hieronymi teſtimonium concludet Baronius antiquiorem eſse Hieronymum Nicæno Concilio? nec tantùm Hieronymum, ſed etiam Gregorium Nazianzenum, Ruffinum, & Athanaſinm, qui iuuenis, & Diaconus ab Epiſcopo ſuo Alexandro fuit in Nicænum conceſſum introductus ad diſputandum, ob eius perſpectum ingenij acumen? Hic verò in ſynopſi ſcripta poſt Concilium, libros Iudith, Tobiæ, Sapientiæ, & Eccleſiaſtici diſertè declarat minimè canonicos eſſe aut diuinos: additque hac de cauſa non legi fidelibus in Eccleſia, ſed cathecumenis dumtaxat,

Quis verò iudicet ita ſcripturum Athanaſium, poſtquam Synodo Nicænæ interfuit ſi illa librum Iudith inter ſacros repoſuiſset? Nazianzenus verò in ſuo de ſcripturis veris, & germanis carmine non recenſet in illarum ſerie memoratos libros, neque etiam Machabæorum, quin imo neque Ioannis Apocalypſim: quin etiam iſta ſubiungit εἰ δὲ τούτων ἐκτὸς, οὐκ ἐν γνησίοις, Si quis proferatur alius ab his recenſitis

liber, non eſt germanus. Ruffinus pariter in ſymbol. Apoſt. librum Iudith cum alijs quibuſdam de ſacrorum librorum Catalogo excludit, collocatque inter Eccleſiaſticos libros, quos carere dicit diuinæ fidei certitudine, atque auctoritate. Et tamen Athanaſium, Nazianzenum, Hieronymum, Ruffinum nemo inficias ierit ſcripſiſſe poſt Nicænam Synodum. His adde neque ſtudioſiſſimè conquiſita olim per Dalmatium Cyzici Epiſcopum Nicęnæ Synodi acta quidquam de libro Iudith, vel de diuinorum librorum Catalogo prodidiſſe.

Quin etiam cùm Laodicæni Concilij ſeptimus canon meminerit hęreticorum Photinianorum qui non niſi poſt Synodum Nicænam exorti ſunt, fatendum omnino eſt Laodicæna comitia Nicęnis eſſe recentiora. Scio aliquos cauillari, quod huius canonis ſecunda translatio (quæ eſt Iſidori Mercatoris) Photinianos haud exprimat: ſed Photinianos exprimit prima translatio, quæ eſt Dionyſij Exigui, qui conſenſu omnium eruditorum eſt antiquior; & cuius verſio multo præ Iſidoriana fidelior, & exactior eſt. Et inſuper omnia quotquot hactenus legi potuerũt archetypa Græca Photinianos exprimunt. Quis porrò neget maiorem habendam fidem Græcis exemplaribus omnibus quibus erudititiſſimus, & antiquiſſimus tranſlator aſtipulatur, quam Iſidori translationi, quam multis paſſim ſcatere mendis nemo Græcæ præſertim doctus ignorat? At illi denuò cauillãtur haud eſſe credibile fuiſſe à Laodicænis Patribus approbatum, aut receptum Photinianorum baptiſmum quem tamen, vt nullum, & inualidum reijcit Concilium ſecundum Arelatenſe can. 16. At percontari libet vndenam iſti colligant in hoc Laodicęno canone ſeptimo approbari Photinianorum Baptiſmum; ibi enim de Baptiſmo nullum eſt verbum, ſed de hæreſi abiuranda, dèque inſtructione circa res fidei, & de chriſmatione ad ſacramentum vti autumo Confirmationis. Baptiſmi tamen præceſſionem ſupponit etiam in ipſa Catholica

Eccleſia

Eccleſia collati, ſaltem quod attinet ad cathecumenos conuerſos, quorum in hoc ipſo Laodicæno canone mentio præceſſit: cùm eſſet illorùm temporum conſuetudo, vt plerique Baptiſmum differrent, etiam ad exitum vitæ. Itaque haud facilè quis mihi perſuaſerit ad hunc reſpexiſſe canonem Baſilium Magnum, dum ſcribens ad Amphilochium cap.1. ait nonnullis Aſiaticis viſum fuiſſe, vt Catharorum, ſiue Nouatianorum Baptiſmus approbaretur, ſed potius ad canonem octauum Synodi Nicææ (quæ eſt in Aſia ciuitas) reſpexerit, quo diſertè decernitur, vt Cathari, qui ad Catholicam fidem conuertuntur, recipiantur etiam cum gradu, & ſacris Ordinibus, quos in hæreſi ſuſceperant. Cur enim minoris Synodi canonem, nihil eiuſmodi exprimentem allegaret, omiſſo Synodi œcumenicæ canòne qui rem perſpicuè definiuerat? Stet igitur priſtino ſuo loco quem in omnibus Veteribus Conciliorum editionibus Concilium Laodicœnum occupabat poſt Nicænum ipſum: qui locus etiam eidem Laodicæno aſſignatur in decreto C. prima adnotatio diſt.16. nec inde dimoueatur, neque cauſa detur querelæ de termino moto.

Canon Laodicænus primus commnnione ad aliquod tempus illos ſuſpendit, qui ſecundas nuptias inierint: eiſque preces, & ieiunium præſcribit, antequam eis permittatur ad ſacram communionem accedere. His planè ſimilia ſtatuit Concilium Næocæſarienſe can.3. ad quem hic reſpicitur per hæc Laodicæni verba κατὰ τὸ ἐκκλησιαστικὸν κανόνα. Secundum Eccleſiaſticam regulã. Et Baſilius in ſuis ad Amphilochium canonibus idem decernit. Quin imò trigamos ad Euchariſticam communionem vix admittit poſt quinquennium exactè in pęnitentia tranſactum: Adeò diſtrictè primitiua Eccleſia vitæ puritatem, & morum munditiem exigebat acceſſuris ad ſacratiſſimam domini menſam.

Can. Laodicænus ſecundus ſancit ad communionem admittendos eſſe pœnitentes, poſtquam delicta

confeſſi ſunt, eiſque iniunctum pœnalis ſatisfactionis tempus expleuere, *κατὰ τὴν ἀναλογίαν τοῦ πταίσματος*. Secundum proportionem delicti. Quo canone impietas nouatorum circa pœnitentiam refellitur. Meminit enim confeſſionis, & conuerſionis, ac deteſtationis peccatorum, & his congruentis ſatisfactionis quam vult adimpleri antequam pœnitenti detur ad Euchariſtiam acceſſus. Conformatur Laodicæno Concilio Tridentinum quatenus decernit ſeſſ. 14. cap. octauo, vt ſatisfactio iniungatur pro qualitate Criminum. Canon *6.* hęreticis Eccleſiæ ingreſſum interdicit: Sed iiſdem necnon Iudæis, & Gentilibus permittitur à Carthaginenſi Concilio 4.can.84. intra Eccleſiam verſari, & Verbum Dei audire vſque ad cathecumenorum miſſam.

Can.10. decernit non debere Catholicos ſuis permittere liberis connubia indiſcriminatim cum hæreticis. Cuius ſanctionis deſumenda ratio eſt non ſolùm ex odio hæreticæ prauitatis, aut ex periculo peruerſionis circa fidem, ſed etiam ex profanatione Chriſtiani coniugij, quod vnum eſt ex Eccleſiæ ſacramentis. Huic ſimilem ſanxit canonem decimum quartum Synodus Chalcedonenſis. Vox tamen indiſcriminatim *ἀδιαφόρως*, quam habet canon iſte Laodicænus innuere videtur, poſſe aliquando nuptias permitti cum hæreticis, vbi grauis ſubeſt, atque rationabilis cauſa. Eodem pariter collimant, & eandem ſanctionem iterant Canon Laodicænus trigeſimus primus, & Agathenſis *67.* à Gratiano quoque in decreto inſertus, C. non oportet cum omnibus, & C. caue 28. quæſt.1.

Canon Laodicænus 13. non permittit populo electionem eorum, qui ad ſacrum altaris miniſterium applicandi ſunt. Probatum inuictis teſtimonij fuit ſuperiùs ad Nicænum canonem quartum, ad Epiſcoporum electionem admiſſa olim fuiſſe plebis ſuffragia. Secus tamen fieri ſolitum fuit circa minorum ſacerdotum, & inferiorum Eccleſiæ Miniſtrorum ele-

ctionem,

ctionem, vt ex iſto canone decimotertio perſpicuum fit. Populi quidem teſtimonium de vita, & moribus ordinandi requirebatur. Iuxta illud primæ Timoth. 3. *Oportet illum, & teſtimonium habere bonum ab ijs qui foris ſunt.* Quin imò nonnumquam populus ipſe aliquem optimè meritum proponebat, & poſtulabat ordinari: Teſtatur enim Paulinus epiſtola 45. ſe Barcinone in Hiſpania fuiſſe ab Epiſcopo Lampio initiatum clero, & ſacratum ad illius populi poſtulationem. Item refert Auguſt. epiſt. 225. fuiſſe Pinianum ab Hypponenſi populo inſtanter poſtulatum, vt ad clerum promoueretur. Inſuper (ne quid huc pertinens omittatur) actuum Apoſtol. 1. non ſoli Apoſtoli, ſed tota Eccleſia Mathiam elegit, & Ioſeph Barſabam, vt ex eis vnus aſſumeretur. Et Act. 6. credentium conuocata multitudo ſeptem diaconos elegit. Verùm ad illud primum caput teſtatur Chryſoſtomus Petrum potuiſſe quidem per ſeipſum meritò eligere, ſed maluiſſe per modeſtiam, & prudentiam vniuerſæ Eccleſiæ gratificari. Poſtulationes autem, quæ fiebant Epiſcopis à populo nihil habuiſſe præter ſupplicationes: neque ius vllum, aut obligationem induxiſſe certum eſt.

Diatriba de Eulogijs ad Laodicænum Canonem XIV.

Canon 14. *Ne ſancta inſtar Eulogiarum in feſto Paſchæ in alias Parœcias tranſmittantur.* Ratio Canonis eſt, quia cùm diebus Paſchalibus fideles Euchariſtiam omnes ſumerent, non alio Symbolo ſacræ Societatis opus erat illis. Per Euchariſtiam quippè, *vnus panis, & vnum corpus, multi ſumus omnes, qui de vno pane, & de vno calice participamus,* vt ait Apoſt. 1. Cor. 10. Eulogiarum diſtributio fieri ſolebat, nunc intra Eccleſiam, nunc verò intra priuatas fidelium ædes ad quos deferebantur: ſæpènume-

numero etiam fideles priuatim ad amicos procul diſtantes tranſmittebant, vt mutuæ pietatis, & ſacræ charitatis Symbola, quas penes ſe habebant eulogias;ſeu benedictiones. Exempla ſuppetunt in epiſt. Aug. 31. 34. 35. & in epiſt. prima Paulini ad Seuerum.

Cathecumenis aliquando datæ ſunt Eulogiæ diebus Paſchæ, hoc reſpectu, quia Euchariſtiæ non communicabant. Sed hoc fieri deinceps prohibuit Concilium Carthaginenſe tertium Can. 5. His verbis: *Placuit vt per ſolemniſſimos Paſchales dies Sacramentum Cathecumenis non detur niſi ſolitum ſal: quia ſi fideles per illos dies Sacramenta non mutant, nec Cathecumenis oportet mutare.* Quo loco nomen Sacramenti latiore ſignificatu vſurpatur pro quibuslibet myſticis ſignis, vt erant panes Eulogiarum, ſal benedictum. Huc pertinet Auguſtini locus lib. 2. de peccatorum meritis cap. 26. *& quod accipiunt* (loquitur autem ibi de Cathecumenis) *quamvis non ſit Corpus Chriſti, ſanctum eſt tamen & ſanctius, quam cibi quibus alimur, quoniam Sacramentum eſt.* Similiter Theophilus Alexandrinus can. 8. decernit oblatorum ad altare (hoc eſt panis, & vini) minimè participes eſſe debere Cathecumenos, ſed Clericos, & populum fidelem.

Eulogiarum nomen commune eſt particulis Azymi, quæ à Sacerdote, & Diacono Clericis, populoque fideli tribuebantur, ſimulque particulis fermentati panis, quas ex vſu Occidentalium Eccleſiarum Epiſcopi ad Baptiſmalium Eccleſiarum ſacerdotes tranſmittebant. Quod genus Eulogiæ vulgò fermentum dicebatur. Huius auctor, ac inſtitutor fermenti ab Anaſtaſio memoratur Melchiades in ipſius vita. Meminit quoque fermenti Innocentius primus reſcribens ad Decentium Epiſcopum Eug.vbi num.... cap. 5. At verò Eulogiarum ex Azymo pane oblationum ſacrificio incruento deſtinatarum, quarum pars ſeparabatur ad diuinam, & myſticam in altari conſecrationem, reliquum verò Eulogiarum, ſeu benedictio-

ctionũ nomine inter fideles diſtribuebatur finita Miſſa, qui Euchariſtiam non ſumpſerant, vetuſtior eſt, quam fermenti inſtitutio. De priore illa extat Pij Papæ primi Canon his verbis: *Vt de oblationibus, quæ offeruntur à populo, & de conſecrationibus quæ ſuperſunt, vel de panibus quos deferunt fideles ad Eccleſiam, vel certè de ſuis, Presbyter conuenienter partes inciſas habeat in vaſe nitido, & conuenienti, vt poſt Miſſarum ſolemnia, qui communicare non fuerint parati, Eulogias hoc eſt panem benedictum omni die dominico, & diebus feſtis exinde accipiant, quæ cum benedictione prius faciat.* Hæc Pius Papa. Hic vſus viget etiam nunc apud Græcos finita Miſſa, & in vſu eſt apud Græcorum Eccleſiam tituli S. Athanaſij in Romana Ciuitate.

Idem porrò ritus oblationum ex quibus ſacra mox Euchariſtia conficienda erat, confirmatur iſta Cypriani Carthaginenſis querela lib. de opere, & de eleemoſ. *Locuples, & diues es, & dominicum celebrare te credis, quæ corbonam omninò non reſpicis, quæ in dominicum ſine ſacrificio venis, quæ in partem de ſacrificio, quod pauper obtulit, ſumis.* Similem renouat querelam Auguſtinus ſerm. 215. de temp. *Oblationes quæ in altari conſecrentur, offerte: erubeſcere debet homo idoneus, ſi de aliena oblatione communicat.* Eandem materiam idem ſermone ſequenti proſequitur Auguſtinus. Hæc ad plenam Eulogiarum notitiam.

Proſequutio Laodicænorum Canonum.

CAnon Laodicænus 15. declarat non alijs licere intra Eccleſiam canere, quam canonicis cantoribus, qui ambonem conſcendunt, & de membranis legunt. πλέον τοῦ κανονικῶν ψαλτῶν τῶν ἐπὶ τὸν ἄμβωνα ἀναβαινόντων, καὶ ἀπὸ διφθέρας ψαλλόντων. Vbi hoc

Vbi hoc obſerua denominationem Canonicorum fuiſſe olim Eccleſiæ cantoribus aſcriptam. De cantoribus, ſeu Pſalmiſtis conſulito inferiùs canonem 10. Carthaginenſis Concilij quarti. Quàm ſunt ergo veteris Eccleſiæ diſciplinæ diſſentanei Caluiniſtarum profani conuentus, in quibus Laici omnes viri, & fœminæ promiſcuè cantant.

Hîc verò obſeruandę ſunt accuratiùs hæ Synodi voces *τῶν κανονικῶν ψαλτῶν*. Canonicorum Cantorum. Et hoc ſciendum Canonem non tantùm ſignificaſſe regulam, ſed prætereà catalogum Eccleſiaſticum, ac indicem non modò ſacrorum librorum, qui ex hoc dicantur Canonici, at etiam Clericorum Eccleſiæ, miniſterio addictorum, & de ſportulis, ac oblationibus Eccleſiæ participantium. Vnde & canonicorum nomen ad nos dimanauit, non verò à canone, ſeu regula Sancti Auguſtini, vt quidam imaginantur. Hæc enim vocis acceptio multò antiquiùs vſurpata eſt, tum ex hoc Laodicæno Canone, tum ex alijs Canonibus veterum Conciliorum facilè probamus. In primis namque ſic ait Nicæni Concilij Canon 16. *πρεσβύτεροι ἢ διάκονοι ἢ ὅλως ἐν τῷ κανόνι ἐξεταζόμενοι*. Sacerdotes, aut Diaconi, aut generatim quicumque ſunt in Canone recenſiti. Et inſequens Canon 17. de Clericis ita loquitur *πολλοὶ ἐν τῷ κανόνι, ἐξεταζόμενοι τὴν πλεονεξίαν καὶ τὴν αἰσχροκερδίαν διώκοντες*, Plerique in canone recenſiti, auaritiam & turpe lucrum ſectantes. Prætereà Synodus Antiochena, Can. 2. *εἰ δε φανείη τὶς τῶν ἐπισκόπων ἢ πρεσβυτέρων ἢ διακόνων, ἢ τὶς τοῦ κανόνος τοῖς ἀκοινωνήτοις κοινώνων*, ſi quis deprehenſus fuerit Epiſcopus, aut Presbyter, aut Diaconus, aut alius, qui de Canone ſit cum excommunicatis communicans. Canon etiam Antiochenus 6. *ὁ αὐτὸς δὲ ὅρος ἐπὶ λαϊκῶν, καὶ πρεσβυτέρων, καὶ διακόνων, καὶ πάντων τῶν ἐν κανόνι*, idem ſit decretum circa, Laicos, Sacerdotes, & Diaconos, & omnium qui de Canone ſunt eiuſdem Synodi Canon 11. *ἤ τὶς ἐπίσκοπος, ἢ πρεσβύτερος, ἢ ὅλως τοῦ κανόνος*, ſi quis Sacerdos,

dos, vel Diaconus, aut generatim quis de Canone. Chalcedonenſe porrò Concilium damnans ſimoniacam in Clero promotionem, Can. 2. *εἰ τὶς ἐπίσκοπος προβάλλοιτο ἐπὶ χρήμασιν ἢ οἰκονόμον, ἢ ἔκδικον, ἢ προσμονάριον, ἢ ὅλως τίνα τοῦ κανόνος*, ſi quis Epiſcopus per pecunias promoueat vel œconomum, vel defenſorem, vel manſionarium, vel omninò aliquem, qui ſit in Canone. Illa quoque liturgiæ pars, in qua Sanctorum conſcripta nomina pronunciantur, quorum opem Sancta Eccleſia antè, & pòſt myſticam conſecrationem inuocat ex antiqua denominatione Canon dici ſolet, voxque ipſa canonizandi ortum inde habere videtur, vel quia in Miſſæ Canone nomen addebatur eius, quem Eccleſia vindicabat, vt loquitur Optatus in libro 1. aduerſus Parmenianum, hoc eſt Sanctorum numero recenter aſcribebat; vel quia ſanctus defunctus, cuius publicè colendi, & inuocandi noua per Eccleſiam poteſtas fiebat, Canoni, hoc eſt, Sanctorum Catalogo inſcribebatur, vt nullus publico cultu honoraretur, aut inuocaretur, qui non publico illo albo eſſet inſcriptus. Cæterùm vt ad catalogum Clericorum ſingulis olim Eccleſijs addictorum regrediar, is innuitur à Sancto Cypriano in epiſtola 35. monente fuiſſe à ſe Numidicum inſcriptum, Presbyterorum Carthaginenſium numero, vt deinceps ſedeat in Clero. Eius inſuper meminere Canones Apoſtolorum 17. & 51. ſub nomine *καταλόγου τοῦ ἱερατικοῦ* Catalogi ſacri. Et Baſilius Magnus in epiſtola canonica ad Chorepiſcopos ſub nomine *ἀναγραφῆς* inſcriptionis. Prætereà Concilium Agathenſe Can. 2. ſub vocabulo matriculæ. Sydonius quoque Apollinaris lib. 6. epiſt. 8. ſub voce Albi, *nomen* (inquit) *Lectorum albus nuper excepit*. Porrò ex Albo Clericorum delebantur Clerici contumaces, depoſiti, excommunicati, aut ſceleris conuicti, vt liquet ex citato Canone Agathenſi, & ex Auguſtini epiſtola 137. de Bonifacio ſacerdote criminis accuſato. Clerici quoque ād ordines expetiti, & rogati, non inſerebantur

Ca-

Canoni ſeu cathalogo miniſtrorum illius, in qua ordinabantur Eccleſię, niſi ſe inſeri conſentirent, vt conſtat ex Paulini epiſtolis 6. & 45. Hæc teſtimonia ad probationem Canonis ſufficiant.

Canon 19. decernit: *Vt finitis Epiſcoporum homilijs Cathecumeni ſeparatim orent. Deinde egrediantur: His digreſſis orent pęnitentes, & ſubinde ſecedant: His exactis fideles ter orent, primam ſilentio, ſecundam, & tertiam orationem voce pronuncient. Deinde omnes ſibi inuicem pacem dent, & ſic ſacra fiat oblatio.* Decernit demùm *ſolis fas eſſe Miniſtris altaris ad altare accedere, ſoliſque ibi communicare.*

Obſerua Cathecumenorum duplex olim in Eccleſia genus, auditorum, & competentium. Primi quidem verbum Dei intra Eccleſiam audiebant & Chriſtiani eſſe deſiderabant, ſed ad Baptiſmũ ſuſcipiendum nondum nomen dederant. Secundi autem nomen ad hoc dederant, ideòque ad Baptiſmum inſtituebantur aliquot ante Paſcha, vel Pentecoſten hebdomadis, & preces in Eccleſia ſuper ipſis fundebantur. De his loquitur Auguſt. lib. de cura pro mortuis cap. 12. *Paſcha,* inquit, *appropinquabat, dedit nomen inter competentes.* Et eius ſermo de temp. 116. ad competentes. Eoſdem Leo Papa epiſt. 4. & Ordo Romanus vocant Electos.

Obſerua illam poſt tres fidelium orationes dari ſolitam pacem fuiſſe olim per mutua oſcula exhibitam, vt perhibet Iuſtinus Martyr apol. 2. *Nos inuicem,* ait, *oſculo ſalutamus* φιλήματι ἀσπαζόμεθα *finitis orationibus.* Et Dionyſius Eccleſ. Hierarch. cap. 4. Cyrillus Hieroſolymitanus Cathec. Myſtag. 5. Chryſoſtomus homil. 30. in 2. Cor. 13. & Auguſtin. ſerm. 83. de diuerſis ſic dicens: *Poſt orationem dominicam quam accepiſtis, & reddidiſtis, dicitur pax vobiſcum, & oſculantur ſe inuicem Chriſtiani in oſculo ſancto, quod eſt ſignum pacis, ſi quod oſtendunt labia fiat in conſcientiam: ideſt ſicut labia tua ad labia fratris tui accedunt, ſic cor tuum à corde illius non recedat.* Huc pertinet illud Apoſtoli ſæpiùs repetitum: *Salutate*

inui-

inuicem in oſculo ſancto. Rom. 6. v. 16. 2. Cor. 13. v. 12. Theſſal. 5. v. 26. Nec verò id fiebat inter diuerſos ſexus, cum certum ſit fœminas intra Eccleſiam fuiſſe muro intermedio à viris ſeiunctas. Pacem dabant Sacerdotes primùm Epiſcopo, deinde ipſi inter ſe inuicem, ac demùm Laici Laicis viciſſim, vt ſtatuit Canon iſte 19.

Canon 20. vetat Diaconis ſedere præſente Presbytero, niſi hic iubeat: vult tamen Diaconum ab inferioribus Clericis honorari. Synodus quoque Nicæna, vt ſupra vidimus, prohibet ſedere Diaconos inter Presbyteros. Vide inferiùs huc pertinentem Canonem 34. Concilij Carthaginenſis quarti cum noſtris ad eumdem obſeruationibus. Canon 21. Subdiaconis vetat in Diacono manere, aut ſacra vaſa contingere. Cui tamen aduerſari videtur in primis Concilij Carthaginenſis quarti Canon quintus ſtatuens, vt qui Subdiaconus ordinatur calicem vacuum, patenamque vacuam ſumat de manibus Epiſcopi. Deinde Concilium Bracarenſe citatum in decreto C. non liceat, diſtinct. 23. interdicit inferioribus Clericis vaſa ſacra deferre niſi Subdiaconis. Sed diſtinguendum cum Theodoro Balſamone Subdiaconis inhiberi ſacrorum vaſorum contrectationem, dum diuina Sacramenta continent, non item ſi vacua ſint, quin imo contrectationem horum eſſe de eorum officio.

Canones 22. & 23. miniſtrum ὑπηρέτην, hoc eſt Subdiaconum, & inferiores Clericos negant geſtare poſſe orarium: quæ vox orarij Græcis paſſim, Latiniſque vſitata ſtolam quam nunc vocamus, ſignificat. Huius non raro mentio eſt in liturgia Chryſoſtomi, vbi ſtola nunc dicitur ὠράριον nunc ἐπιτραχήλιον, quod ſonat collo ſuperiniectum. Et quartum Toletanum Concilium citatum in C. orarium, diſt. 25. ſic decernit: *Vnum orarium oportet Leuitam in ſiniſtro humero geſtare, propter quod orat, dexteram autem partem oportet habere liberam, vt expeditius ad Mini-*

Miniſterium ſacerdotale diſcurrat. Aliquando etiam orarium ſignificat linteum, quo fideles etiam laici ſacratiſſimam Euchariſtiam inuolutam priuatim aſſeruabant, quod dominicale quoque vocabatur. Scribitque Ambroſius in obitum Satyri fratris ſui, eum cùm eſſet Cathecumenus, in grauiſſimo naufragij, vitæque periculo conſtitutum, ne vacuus myſterij è vita diſcederet, diuinum ab illis, qui erant myſterijs initiati petiuiſſe Sacramentum, & ipſum ſibi ad collum alligari feciſſe orario inuolutum, ſeque mox in medios fluctus præcipitem dediſſe: ſed inſigni miraculo fuiſſe ad littus delatum incolumem.

Canon 24. omnibus clericis Cauponarum ingreſſum interdicit. Habetur in C.non oportet diſtinct.44. cui conformis eſt Canon Apoſtolorum 53. *Si quis Clericus in caupona comedens deprehenſus fuerit ſegregetur, præterquam ſi in via propter neceſſitatem diuerterit in publicum hoſpitium.* Conferenti Canones Laodicænos cum illis, qui nomine Apoſtolorum inſcribuntur, liquidò apparet magnam eorum partem, vel ex Laodicænis in Apoſtolicos, vel ex Apoſtolicis in Laodicænos eſſe deriuatam.

Canon 28. *Non oportet (*ait*) in dominicis locis, ſeu Eccleſijs agapen facere, & intus manducare, vel accubitus ſternere.* Agape conuiuium erat inter fideles in Eccleſia ſolitum exhiberi poſt ſacra peracta myſteria, iam inde à naſcentis Eccleſiæ primordijs vſitatum. Huius meminit Apoſtolus 1. ad Cor. 11. & Iudas in canonica epiſtola his verbis: *Hi ſunt in epulis (* Græcè legitur ἐντᾶις ἀγάπαις in Agapis*) maculæ conuiuantes ſine timore.* Ritum Agaparum deſcribit Chryſoſtomus homilia 27. in principium ad 1. ad Cor. 11. *Statis*, inquit, *diebus menſas faciebant communes, & peracta Synaxi, poſt Sacramentorum communionem inibant conuiuium, diuitibus quidem cibos ſuppeditantibus, pauperibus vocatis, & omnibus communiter veſcentibus.* Ita Chryſoſtomus: meminit inſuper

Ter-

Tertullianus in apolegetico: *Cena noſtra de nomine ſuo rationem ſui oſtendit: vocatur enim ἀγαπὴ, quod eſt apud Græcos dilectio: quantiſcumque ſumpti bus conſtet, Lucrum eſt pietatis nomine facere ſumptum, ſi quidem inopes refrigerio iſto iuuamus*. Synodus Gangrenſis can. 11. Anathema intorquet in eos, qui agapas ita deſpiciunt, vt in eis interuenire nolint, idque ſtatuit occaſione Euſtathianorum hæreticorum, de quibus ad id Concilium ſupra egimus. Quia tamen ex aduerſo graues ſe in agapas inſinuabant abuſus, quales ipſi etiam coarguunt Apoſtoli Paulus, & Iudas, ideò Laodicæni Patres agapas intra Eccleſiam fieri vetant. Eiuſmodi etiam in Eccleſijs conuictus Ambroſio impensè diſplicuiſſe refert Auguſtinus lib. 3. confeſſ. c. 2.

Canon 29. celebrari prohibet ſabbatum ritu Iudaico, præcipitque diei dominici celebrationem. Dies dominicus celebratur loco Sabbati ex Apoſtolica inſtitutione 1. Cor. 16. *Per vnam Sabbathi vnusquiſque veſtrum apud ſe ſeponat*, &c. & vocatur dominica dies Apocal. 1. v. 10. in honorem ſcilicet, & cultum Dominicæ Reſurrectionis.

Can. 35. prohibet relicta Dei Eccleſia nominare Angelos, vel congregationes facere. Angelos, hîc intellige malos, & deſertores, quos varijs nominibus deſignare, & inuocare ſolebant hæretici ſectatores Saturnini, Baſilidis, Ebionis Apellis, & ſimilium ex Simonis magi colluuie prodeuntium, quorum meminere Irenæus, Tertullianus, Epiphanius. Hoc ipſum confirmat, qui ſequitur Canon 36. interdicens magiam, incantationes, & phylacteria, ſeu amuleta, nimirum magica, & præſtigioſa, Canon 48. *Oportet eos, qui illuminantur, poſt Baptiſmum ſuper cæleſti Chriſmate vngi, & eſſe regni Chriſti participes*. Duplex ſolebat olim, vti & nunc in Baptiſmo adhiberi vnctio. Nam Baptiſmum præcedebat vnctio ex oleo Cathecumenorum, ſequebatur verò poſt Baptiſmum vnctio Chriſmatis: cuius meminere Clemens Papa lib. 3.

Apoſt. conſtit.c. 16. & 17. Dionyſius hier. eccleſ. cap. 2. Cyprianus epiſt.70. ad Ianuar. Tertullianus de Baptiſmo cap.7. Exinde, inquit, egreſſi de lauacro perungimur. Iuſtinus quæſt. 137. Cyrillus Hieroſolymitanus catech. Myſtag. 2. & 3. Ambroſius lib. 2. de ſacram. cap. 7. Auguſtinus ſerm. 206. de temp. Synodus prima Arauſicana can. 1. de ſacri verò Chriſmatis per Chriſtum inſtitutione, & vſu. Scribit Fabianus Papa, & Martyr epiſt. ad Epiſcopos Orient. memorat optatus lib. 2. contra Parmenianum vitream Chriſmatis ſacri ampullam è ſublimi feneſtra in ſubiecta ſaxa proiectam à Donaſtis per miraculum ſeruatam fuiſſe illæſam. Vnctio porrò ex oleo Cathecumenorum, quæ Baptiſmo præmittebatur, fiebat quidem apud Latinos in capite, & in pectore baptizandi, vt ex Ambroſio notat Pamelius ad Tertullianum de Baptiſmo initio libri, vel etiam in pectore, & ſcapulis, vt habet liber Theodulphi Aurelianenſis de ordine Baptiſmi cap. 10. At verò apud Græcos vnctio iſta fiebat à Sacerdote per totum eius, qui baptizandus erat, corpus. Id enim diſertè tradunt Dionyſius Eccl. hier. cap. 2. Cyrillus Catech. Myſtag. 2. & Chryſoſtomus homil. 6. in Epiſtolam ad Coloſſenſes. Quæ cauſa fuit vt Canon Presbyter cui demandatum fuerat baptizandi officium, ſibi metuens ex libidinis ſenſu, quo inuitus tamen, & omni conatu renitens afficiebatur, quando mulieres ante baptiſmum oleo perungebat, fugam in deſertum capeſſiuerit, vnde tamen reuocatus fuit apparente ſibi Ioanne Baptiſta, & concupiſcentię affectum reſecante, adeò vt paulò pòſt Perſicam fœminam inſignis pulchritudinis, cuius præſertim metu ſe fuga ſubduxerat, abſque vllo eiuſmodi ſenſu perunxerit, adeò vt nec ſexum ipſum penitus aduerterit, vt teſtificatur Sophronius cap.3. His adductus Rainaldus Theophilus in tractatu de vetita clericis cum fœminis conuerſatione perſuaſum quidem habet mulieres perinde ac viros olim toto corpore inungi ſolitas ad ipſam immediatè cutem, ſed tamen ob-

obuiàm itum oculorum illecebris interpoſito oppanſo aliquo linteo. Adiungo quod non minus decebat, obuiàm quoque itum tactus illecebris obuoluta pluribus ex panno, aut lino inuolucris miniſtri manu.

Canon 49. ſtatuit: *Ne panis in quadrageſima offeratur niſi Sabbatis, & Dominicis diebus*. Similiter Synodus in Trullo Quiniſexta can. 52. conſtituit vt tota quadrageſima, exceptis Sabbatis, & Dominicis, & Annunciationis feſto, non alia celebretur Liturgia, niſi Præſanctificatorum προηγιασμένων, quæ ibi Balſamon intepretatur oblationem ſacrificij diebus antearctis celebrati quemadmodũ apud Latinos fieri mos eſt magnæ Paraſceues die. Idemque iſtam Canonis rationem profert, quia ſacrificium lætitiæ ſolemnis eſt indicium, ideòque non conueniens cum mœſtitia ieiuniorum, & pœnitentiæ.

Aliqui tamen de Eulogijs non de Sacrificio Canonem iſtum 49. exponere malunt conijcientes, ideò in quadrageſima Eulogias panis prohiberi, ne per earum comeſtionem ſoluatur ieiunij rigor exceptis Dominicis,& Sabbathis,quibus apud Græcos vacat ieiunium: ſed intelligendum eſſe locum de pane Euchariſtico, tum alia ſuadent argumenta, tum illud quod ſumitur ex Eccleſiaſtico verbi προσφέρειν ſingnificato, quo vtitur iſte Canon. Similiter enim Nicænus Canon 14.negat Diaconus poteſtatem habere τȣ̃ προσφέρειν, ſed ſolos Sacerdotes. Canon etiam Nicænus 12. eos qui in pœnitentium claſſe verſabantur, quæ σύστασις conſiſtentia dicebatur, ſolaque priuabantur Euchariſtiæ communione dicit κοινωμεῖν ἄνευ προσφορᾶς, communicare in reliquis, præterquam in ſacra diuini altaris, ſeu ſacrificij oblatione. Laodicænus item Canon 58. non permittit, in priuatis domibus ſacra offerri myſteria, ȣ̓ δεῖ ἐν ταῖς οἴκοις ΠΡΟΣΦΟΡΑΝ γίνεσθαι παρὰ ἐπισκόπων ἢ πρεσβυτέρων, vt alia innumera ſanctorum Patrum loca Græcę iſtius vocis in Eccleſia veteri notionis pro ipſo Sacrificio prætermittam.

Teſtantur Socrates lib. 5. cap. 22. & Sozomenus

lib. 7. cap. 19. diuina in omnibus Eccleſijs celebrari ſabbato ſolere myſteria, præterquam in Eccleſijs Romæ, & Alexandriæ. Cuius rei cauſa quoad ſaltem Romanam Eccleſiam fortaſſis erat, quia Romana Eccleſia Sabbatis ieiunabat, vt perſpicuum eſt ex Innocentij Papæ Epiſt. ad Decentium cap. 4. Hieronymi ad Lucinium, Auguſtini Epiſt. 86. ad Caſulanum, & Epiſt. 118. ad Ianuarium. Itaque Synaxium quæ Latinis collectæ dicebantur, quædam inſtitutæ ſolùm erant ad audiendum Dei verbum, & publicè, atque in commune orandum: aliæ verò prætereà ad ſacratiſſimum, & incruentum Sacrificium offerendum. Quod etiam prælaudato Socratis loco aſtruitur, vbi refert Alexandriæ fieri Synaxes *δίχα τῆς τῶν μυστηρίων τελετῆς* abſque myſteriorum oblatione.

Canon Laodicænus 50. fidelibus in quadrageſima Xerophagiam præſcribit. Hoc eſt vt non niſi ſiccis veſcantur cibis. Tertullianus lib. 1. aduerſus pſychicos ſic dicit: *Xerophagiam obſeruamus ſiccantes cibum ab omni carne, & iurulentia, & vuidioribus quibuſcumque pomis, ne quid vinoſitatis, vel edamus vel potemus.* Eiuſmodi Xerophagiam in ieiunijs etiam nunc ſeruant Græci apud quos vigere teſtatur Balſamon abſtinentiam à piſcibus, quos etiam Tertullianus omnis carnis nomine comprehendit. Armeni quoque Chriſtiani, ſed tamen Eutychiani, & Schiſmatici non ſolùm ſe abſtinent à terreſtrium carnibus, lacticinijs, & ouis, ſed etiam à piſcibus, à vino ab oleo, vt ſcribunt diuerſi qui has noſtro ſæculo nationes peragrarunt. Docet prætereà Balſamon ad Apoſt. Can. 69. ſeruari quoque à Græcis omnibus Xerophagiam, totius anni decurſu, ferijs quartis, & ſextis, adeò vt nec his, neque quadrageſimalibus diebus, vel cum ægrotis diſpenſetur vnquam in mortis etiam confinio, niſi circa piſces.

Quod attinet ad Sabbatorũ ieiunium Græci, omneſque

neſque Orientales illud ſemper etiam, intra ipſam quadrageſimam abhorruerunt ab ipſis Eccleſiæ primordijs, canon enim Apoſt.*66.* dicit: *Si quis clericus inueniatur ſiue dominico die, ſiue ſabbato ieiunans, vno ſolo excepto ſabbato*(eo videlicet quod eſt pridie Paſchæ) *deponatur, ſi verò Laicus excommunicetur.* Canon item Apoſt.*69.* præcipit quadrageſimæ omniumque quartarum, & ſextarum feriarum per annum ieiunium. Ignatius Epiſt. ad Philippenſes poſt diſtrictè commendatum quadrageſimæ, feriarumque per annum quartæ, & ſextæ ieiunium, adiungit eos, qui ſabbatis ieiunant vno excepto (pridie nimirum Paſchæ) eſſe Chriſticidas. Petrus Alexandrinus Epiſcopus, & Martyr Can. 15. ieiunium feriæ quartæ, ideò præcipi refert, quia eo die Concilium initum fuit de capiendo, & occidendo Chriſto: ſextæ autem quia eo die crucifixus eſt. Cauſa verò cur Orientales Sabbati ieiunium tantoperè auerſabantur, iſta fuit, quia iam inde ab Apoſtolorum tempore obortæ erant hæreſes profitentes Hebræorum Deum, qui mundum condidit legemque Moyſi dedit eſſe malum, eiusque odio Sabbatis ieiunabant, quos ille ſuo cultui deſtinauerat. Cuius hæreſis author fuit Simon ille Magus, quam hæreſim diſcipuli eius Menander, Baſilides, Saturninus, Cerinthus, Carpocrates pro viribus propagarunt. His ſucceſſit Cerdon, Cerdoni Marcion, quibus ſe Manichæi adiunxerunt. Videndus Irenæus lib. 1. cap. 20. & ſeqq. Epiphanius hær. 21. & ſeqq.

Refert Auguſtinus Epiſt. 86. ad Caſulanum in Eccleſijs Orientis non ieiunari quidem Sabbatis, in Occidentalibus verò ritus eſse diuerſos, vt alicubi Sabbato ieiunetur, alicubi minimè, tum per Africæ plagas, tum etiam per diuerſa Italiæ loca. Romę quippe diſtrictè Sabbatis ieiunari, ſed non Mediolani: ſeq;

quum hac de re Ambroſium conſuluiſſet, iſtud ab eo ſapientiſſimum reſponſum retuliſse: Quid poſsum hic docere amplius quam quod ipſe facio! Quando hic ſum non ieiuno Sabbato, quando Romæ ſum ieiuno Sabbato: & ad quamcumque Eccleſiam veneritis eius morem ſeruate, ſi pati ſcandalum non vultis aut facere. Eadem repetit Auguſtinus Epiſt.118. ad Ianuarium. At in Gallia Concilium Agathenſe Can. 8. Et Aurelianenſe quartum Can.2. Sabbatis ieiunari præcipiunt. Eademque in Hiſpania ſeruari teſtatur Hieronymus ad Lucinium Bæticum.

Innocentius Pontifex Epiſt. ad Decentium mandat ieiunandum eſſe, Ferijs ſextis, & Sabbatis, & addit illam, cur Græci cenſerent ieiunandum eſſe Sabbato, pridie Paſchæ rationem valere quoque circa omnia per annum Sabbata, memoriam nimirum dominicæ ſepulturæ, ac triduanæ Chriſti mortis: Quandoquidem fatentur Græci feſtiuum dominicæ Reſurrectionis gaudium non tantum die Paſchę, ſed omnibus etiã anni dominicis diebus celebrandum eſſe: Adeò vt ob huius Myſterij memoriam, nec liceat genua flectere inter orandum. Huc pertinent c.placuit, & c.Sabbato de conſecr. diſt.3.

Ferijs autem quartis ſolemnia fuiſse Orientalibus, & Græcis ieiunia liquet ex Epiſt.Ignatij ad Philippenſes, & ex Can.15.Petri Alexandrini, & ex Can.Apoſt. 69. & ex Clemente Alexandrino lib.7.Stromatum, & Origene Homilia 10. in Leuit. Apud Latinos pro feria quarta quam non ieiunabant aſſumptum eſt multis locis Sabbati ieiunium. Locus autem Ambroſij lib. de Elia, & ieiunio cap.10. *Quadrageſima totis, præter Sabbatum, & dominicum, diebus ieiunatur*, intelligendus eſt de ritu Mediolanenſis Eccleſiæ, cui præerat Ambroſius.

Canon Laodicænus. Si Martyrum Feſta prohibet celebrari in Quadrageſima niſi Sabbatis, & dominicis. Ratio eadem eſt, quæ prohibiti diebus ijſdem ſacrificij, Can.49. Quia non eſt conueniens publica lętitia

cum

cum luctu, & pœnitentia: Quam etiam ob cauſam, qui ſequitur Canon 52. inhibet nuptias, & Natalitia per Quadrageſimam celebrari.

Can.53. Saltationes, & choræas excludit à nuptijs fidelium, permittitque modeſta conuiuia, cum Chriſtus Dominus noſter, interfuerit conuiuio nuptiarum in Cana Galilææ.

Can.54. Clericis vetat ſpectaculis ſcænicis intereſſe, citatur in c. non oportet diſt.95.

Can.57. Cauetur ne in villis, aut in vicis conſtituantur Epiſcopi, ſed ſolum viſitatores, quos Canon iſte vocat περιοδευτάς. Simile decretum decidit Synodus Sardicenſis, Can.6. non licere Epiſcopum præficere alicui pago, aut etiam paruæ vrbi, cui poſſit ſimplex ſacerdos ſufficere, & rationem addit, ne Epiſcopi nomen, & auctoritas vileſcat. Huc ſpectat in decreto Gratiani tota diſtinctio 80. Periodeutarum clericorum mentio quoque fit in lege Græca Iuſtiniani codice de Epiſc. & Cler. ad Marcianum præfectum: vbi collocantur poſt Chorepiſcopos ante cęteros Sacerdotes.

Canon 58. *Non oportet in domibus oblationes celebrari ab Epiſcopis, aut Presbyteris*. Debita ſanctis, & incontaminatis myſterijs veneratio ius iſtud produxit, nam ne in lege quidem Moſaïca licitum erat alibi, quam in tabernaculo hoſtias offerri. Dicitur hoc idem apud Gratianum c. ſicut non alibi, & c. Clericus, & c. miſſarum de conſecr. diſt.1. conſequens fit ex Canone Laodicæno, vt Epiſcopus qui celebrare in loco priuato prohibetur, non poſſit hanc alteri ſacerdoti concedere poteſtatem, cum ſit iuris regula indubitata: Nemo plus iuris in alterum transferre poteſt quam ipſe habeat. At poſteriorum temporum Canones, id quandoque licitum eſſe decernunt, cum Epiſcopi venia modo adſit altare portatile. Attamen poſtremum ius Tridentini Concilij ſeſs.23. in decreto de obſeru. & euit. in celebr. miſſarum Epiſcopis prohibet iſtam indulgere licentiam. Verumtamen vbi vrgeret ne-

ceſſitas, ſcribunt omnes ferè Theologi, hanc poſſe dari, & accipi facultatem: Mens enim Tridentinorum patrum fuit abuſus exſcindere, non verò fidelium neceſſitatibus deeſse: Eadem neceſſitatis ratio cauſam dedit prioribus Eccleſiæ ſæculis, atrociter deſæuiente gentilium inſectatione in locis abditis, & priuatis ſacroſancta myſteria celebrandi.

Càn. 59. prouidet ne in Eccleſijs decantentur vulgaria, aut priuata carmina: Neue alij legantur, quàm ſacri, & canonici libri, quos ſigillatim recenſet. Nouatores hunc ſolent Canonem Canoni Tridentini Concilij ſeſs.4. opponere, eo quòd Laodicænus Canon reticeat libros Tobiæ, Iudith, Sapientiæ, Eccleſiaſtici, Machabæorum, qui diuinæ declarantur authoritatis à Tridentino, neque Laodicænus Canon Apocalypſin commemorat, quam nouatores Caluiniani inter ſacros libros recipiunt: Qui ex oppoſito librum Baruch expungunt, quem tamen Laodicænus Canon ſacris accenſet.

Sufficit verò nihil fuiſse Laodicææ definitum expreſsè, contra diuinam libri Iudith, & aliorum voluminum authoritatem. Solis hæreticis hoc proprium, & ſingulare eſt, vt illis, quæ circa fidem pronunciauit Eccleſia præfractè auſint refragari: Cùm tamen per inſignem moderationem Eccleſia Chriſti, dum res adhuc in incerto ſunt, & nec dum ei diuini Spiritus illuſtratione reuelantur, ſuum ſoleat ſuſpendere iudicium; donec pleniori luce diuinus eam Spiritus dignetur colluſtrare: Neque cenſet temerè præueniendum, ſed potiùs humiliter præſtolandum Dei beneplacitum, quo diſpellatur omnis ambiguitas. Quemadmodum poſt Laodicænæ Synodi tempora, prælucente Deo conſtabilita eſt, illorum librorum authoritas, de quibus hactenus Eccleſia dubitauerat. Id enim factum eſt in Concilio quartò Carthaginenſi.

Can. 47. Et in Concilio Romano ſub Gelaſio, & nouiſſimè in generali Tridentino. His adiunge ſacrorum librorum indicem, quem contexuit Auguſtinus

tribus illis Concilijs conformem, lib. 2. de doctrina Chriſtiana cap. 8. Similiter licuit aliquando dubitare, antequam ſuum interpoſuiſſet Eccleſia definitiuum iudicium circa huiuſmodi ſcripturas: Sed poſtquam Eccleſia pronunciauit, nefas eſt, vel dubitare. Sic pariter priſcis Eccleſiæ ſæculis licuit grauiſſimis, & ſanctiſſimis illorum temporum Theologis Papiæ, Irenæo, Iuſtino, Lactantio, Victorino, Seuero Sulpitio ipſique Tertulliano, qui nullam cum Sanctis habet ſortem, eſse Chiliaſtis, quod nunc hæreſim ſaperet. Licuit olim non modo Iudæis Scriptoribus Philoni, & Ioſepho, ſed etiam Iuſtino Apol. 1. Clementi Alexandrino lib. 3. Stromatum, Tertulliano de habitu mulier. Lactantio lib. 2. diuin. inſtit. cap. 15. viris eruditis docere, & ſcribere deiectos fuiſſe de cœlo malos Angelos, eo quòd in terris cum mulieribus congreſſi fuiſſent, & ex eis homines progenuiſsent; Quod re poſtmodum meliùs comperta non affirmaretur citra piaculum, poſtquam circa rem iſtam, nouo lucis auctu ſuam Deus Eccleſiam inſtruxit.

Synodus Alexandrina, ſub Liberio Papa.

POſtquam Arianorum contra Eccleſiam violentiſſima procella, morte Conſtantij Auguſti deferbuit, & Iulianus ſumptis imperij habenis omnes Epiſcopos ab Arianis relegatos in priſtinas Sedes reuocauit, nihil prius & antiquius, qui ad clauum vniuerſalis Eccleſiæ ſedebat, Liberius habuit quàm vt Eccleſiæ ruinas inſtauraret, Arianosque ad Eccleſiæ ſinum inuitaret, redeuntesque paterna charitate complecteretur. Hic in primis Occidentales Epiſcopos, magni nominis Euſebium Vercellenſem, & Luciferum Calaritanum adhuc in Oriente, propter fidem exulantes, Legatorum Apoſtolicorum poteſtate decorauit, vt collapſas in Oriente Eccleſias erigerent.

In-

Intereà Alexandriam reuerſus Athanaſius Concilium Epiſcoporum illic conuocauit, ad quod inuitatus Lucifer duos vice ſui Diaconos delegauit, cum interea Antiochiæ hæreret, vt illi Eccleſiæ Schiſmate diuulſæ, quod ſuperiùs retulimus prouideret. Cùmq; eſſet ingenio ad rigiditatem, & ſeueritatem propenſo, Meletij Epiſcopatum, & partes eo quod olim Arianis conſenſiſset minimè approbans, oppoſitis Meletio Euſthatianis Epiſcopum creauit, & ſacrauit Paulinum. Synodus verò Alexandrina præſidente Athanaſio ſtudens paci, & vnitati communi, decreuit, vt Ariani Epiſcopi, & Presbyteri à lapſu reſurgentes reciperentur in Eccleſiam, cum priſtino gradu. Hoc decretum Lucifero quidem diſplicuit, vt erat inflexi animi, non tamen obniti apertè auſus fuit communi decreto, cui quos delegauerat diaconi ſubſcripſerant, vt ſcribit Rufinus. Quin etiam quum Euſebius dimiſso Concilio Alexandrino, cui ſtudiosè ſuffragabatur, Antiochiam conceſſiſſet, nec ſatis Luciferi in ea vrbe geſta probaret. Lucifer viciſſim quæ Alexandriæ geſta erant iniquo ferens animo, ſe ab Euſebij communio ſubduxit, & quam primum in Sardiniam reuerſus, omnium auerſatus eſt communionem Epiſcoporum, qui per Arianam fraudem Ariminenſis Concilij profeſſioni ſubſcripſerant; nec non eorum omnium, qui eoſdem ſub pœnitentia recepiſſent: tametſi Liberius ad reſtituendam Eccleſiæ pacem miſſis ad omnes Italiæ Epiſcopos litteris, quæ extant inter Hilarij fragmenta, mandaſset eſse recipiendos. Et ita conflatum Luciferianorum ſchiſma.

Multa præterea in hac Synodo Alexandrina conſtituta ſunt, vt refert Socrates lib. 3. cap. 5. Ibi quippe damnata eſt Macedonij Eunomijque hæreſis, contra Spiritus ſancti diuinitatem. Alia quoque quæ recens emergebat hæreſis Apollinaris, quæ animam humanam à Chriſto remouebat. Innouatum quoque fuit præcedentis alterius Alexandrini, ſub Syluestro Papa Concilij, cui Oſius Legatione Apoſtolica in vniuer-

ſo

ſo Oriente defungens præſederat decretum, vbi reprobatum fuit Sabellij dogma, quo diuinarum perſonarum omnis realis diſtinctio tollebatur. Et verò diſertè fides Trinitatis explicari poſſet, atque à Sabellij blaſphemia diſcerni, neue fideles vocabulorum penuria cum Sebellianis ſentire viderentur, ſtatutum eſt Oſio authore, vtendum eſse nominibus, οὐσίας, ad ſignificandam communem trium naturam, & ὑποστάσεως ad exprimendas ſingularum perſonarum diſtinctas proprietates. Quæ eadem vocum vſurpatio hac altera Synodo Alexandrina, ſub Liberio comprobata eſt, authore illius præſide Athanaſio; ſic tamen, vt tàm Latinis, quàm Græcis liberum eſset proprijs linguarum diuerſarum idiomatis vti, ne circa verba certamen exardeſceret, modo nulla eſset in re diſcrepantia: vt teſtatur, & collaudat Gregorius Nazianz. orat. in laud. Athanaſij.

Sanè inter Catholicos non autem hæreticos, vt ait Hieronymus Epiſt. 57. ad Damaſum de proprietate vocis hypoſtaſis grauis agitata eſt concertatio, illis in Arianiſmum, illis in Sabellianiſmum inuicem impingentibus: cùm tamen re ipſa idem omnes circa Trinitatis fidem ſentirent. Ipſe Hieronymus ſuſpectam ſibi ibidem aſserit hypoſtaſis, vocem circa diuinas perſonas, eo quod hypoſtaſis Latinè ſubſtantiam ſonet, eſse autem tres in diuinitate ſubſtantias, ſeu eſsentias mens eius refugiebat aſsentiri: Ideòque Damaſum Papam hac de re conſulit, cuius tamen ignoratur reſponſio. Hilarius quidem lib. de Synodis admittit dici poſſe tres in Deo ſubſtantias. Ex aduerſo Auguſtinus, lib.5. de Trinit. cap.8. & 9. & lib.7.cap.4. Et Hieronymus ad Damaſum, & ante hos Tertullianus, lib. contra Praxeam, & Concilium poſtremò Toletanum ſecundum, cap.1. Et Lateranenſe ſub Innocentio III. cap.2. Vnicam in Deo affirmant eſse ſubſtantiam, tres verò negant. Sed hi ſubſtantiam pro eſsentia intelligunt: Hilarius verò ſubſtantiam non pro eſsentia, ſed pro hypoſtaſi, vt ipſe proteſtatur ſumit. Et quidem

Apo-

Apoſtolus Hebr. 1. Vnigenitum Dei vocat, χαρακτῆρα τῆς ὑποστάσεως αὐτοῦ, Characterem hypoſtaſis ipſius, vbi vulgatus interpres tota Eccleſia receptiſſimus hypoſtaſim vertit ſubſtantiam figura inquit ſubſtantiæ eius: extat luculentus Gregorij Niceni Liber de differentia eſsentiæ, & hypoſtaſis. Ariſtoteles quidem in prædicamentis vocat, οὐσίαν, quam nos ſubſtantiam dicimus. At verò ὑπόστασιν, Theologi Scholaſtici pro clariori hac in re diſcrimine, non iam ſubſtantiam, ſed ſubſiſtentiam dicere ſolent. Baſilius Magnus, cum fratre ſuo Gregorio Nicæno conformiter, ſentiens diſcernit inter οὐσίαν, & ὑπόστασιν epiſt. 43. vt eſsentia ſit aliquid vnum pluribus commune, hypoſtaſis verò proprium aliquid ſingulare & incommunicabile: atque hoc adiungit ex differentiæ horum vocabulorum ignorantia ortum eſse multorum errorem circa Dei notitiam neceſſariam.

Synodus œcumenica ſecunda, & Conſtantinopolitana prima, ſimulque Romana ſub Damaſo Synodus.

COnſtantinopolis olim dicta Byzantium à Pauſania Lacedæmoniorum Duce condita, mirificè à Conſtantino Auguſto nobilitata, & amplificata fuit, à quo nomen accepit, factaque eſt Imperij ſedes, & caput. Hæc ciuitas ſita eſt in Europæ Prouincia Thracia, quæ nunc Romania vocatur ad fretum Boſphorum, quod ambo Maria committit Ægeum, & Ponticum. Tribus locis mari alluitur: à meridie quidem ſinu Propontidis quod vocant *Mar di Marmora*, qui ſinus pars eſt maris. Ægei quod vulgò *Arcipelago* dicitur. Ab ortu ciuitas Boſphoro cohæret Aſiam ab Europa dirimenti, cui ab Aſia obiecta eſt Chalcedon vrbs, quæ nunc *Scutari* dicitur. Denique

allui-

alluitur à parte Septentrionis ſinu illo, qui à Boſphori ſuperiori, ſeu Boreali parte verſus occaſum exporrigitur, qui vulgò denominatur Cornu, & portum conſtituit toto orbe commodiſſimum. Vlterius verò ad Arcton imminet ciuitati Pontus Euxinus, qui nunc mare nigrum, aut mare maius appellatur. Ipſa verò vrbs nunc à Turcis *Stambol* nuncupatur.

Hæc Synodus habita ſub Romano Pontifice Damaſo, & Imperatore Theodoſio fuit, tres potiſſimum ob cauſas 1. vt Nicæna fides tot iactata procellis, & tot Pſeudo-Synodis reprobata, de nouo aduerſus Arianos ſtabiliretur, 2. vt Macedonij hæreſis negans Spiritus Sancti diuinitatem profligaretur, 3. vt Eccleſiæ Conſtantinopolis præſul orthodoxus præficeretur, quam Ariani Epiſcopi Euſebius, Macedonius, Eudoxius, Demophilus, alter alteri ſuccedendo, labefactauerant. Iſthuc conuenerunt centum quinquaginta Orientales Epiſcopi, an. Ch. 381. Quo eodem in Occidente intra fines Italiæ, duæ aliæ Synodi ſucceſſiuè celebratæ ſunt, Aquileienſis primum, deinde Romana: Aquileienſis acta ſuperſunt, eique præfuit Valerianus Antiſtes Aquileiæ, quæ eſt Carnorum Metropolis ad Timauum amnem ſita, Italiæ quondam aduerſus Barbarorum è Septentrione incurſus validiſſimum propugnaculum ab Hunnis, deinde duce Attila ſubuerſa: nunc verò propter cœli intemperiem & circumiacentes paludes planè deſerta, & inhabitabilis. Valeriano in hac Synodo proximus aſsedit Ambroſius Mediolanenſis. Hic etiam interfuit Philaſtrius Brixienſis Epiſcopus, ſcriptorum eruditione librorum, vitæque ſanctitate perilluſtris, nec non Iuſtus Lugduni Epiſcopus, alijque tum ex Italia, tum ex Gallia, tum ex Africa. Synodica etiam epiſtola Aquileienſium ad Epiſcopos Prouinciarum Viennenſis & Narbonenſium primæ atq; ſecundæ meminit Proculi Maſſilienſis, & Conſtantij, qui legati ab Eccleſijs Gallicanis, miſſi ad Concilium fuerant. Quin etiam altera eiuſdem Concilij ad Gratianum

Va-

Valentinianum, & Theodoſium Imperatores epiſtola dicit ex omnibus Prouincijs Occidentalibus legatos Synodo interfuiſſe. In hac damnata fuit Ariana impietas, & Epiſcopi Ariani Palladius, & Secundinus Sacerdotio depoſiti ſunt. Dimiſſo Aquileiæ Concilio alterum Romæ coëgit Damaſus Epiſcoporum Occidentis inter quos præfati conſederunt Ambroſius, & Valerianus. Ad iſtud pariter inuitauerat Orientales, qui longam Conſtantinopoli inter ſe altercando trahentes moram ſeſe per litteras Synodales vtcumque excuſauerunt, miſſis Romam tribus ex ſuo cœtu Epiſcopis Cyriaco, Euſebio, & Priſciano, qui eas detulerunt. Hæ referuntur integrę apud Theodoritum lib.5. cap.9.

Iſto Romano Concilio cui Damaſus præſedit, reprobata eſt Ariminenſis Synodus, quam ipſe antea Liberius damnauerat, vt refert Damaſus in ſua ad Epiſcopos Illyrici Epiſtola, in qua hæc memoratu digna leguntur: *Neque enim præiudicium aliquod fieri potuit per numerum Arimini congregatum: Quando conſtat neque Romanum Epiſcopum, cuius ante omnia decebat eos expectare decretum, neque Vincentium qui tantis annis Epiſcopatum inuiolabiliter cuſtodiuit, neque alios talibus præbuiſse conſenſum.* Quibus docemur Concilia quantumvis generalia, atque etiam legitima Romani Epiſcopi authoritate indicta, carere tamen certa in ſuis decretis authoritate, & fide, antequam illius fuerint approbatione communita. Concilium namque Ariminenſe dubium non eſt, œcumenicum fuiſſe, legitimèque indictum; Cùm eò Liberius de ſuo latere delegauerit, nec minus certum eſt, grauiter circa fidem Catholicam erraſſe. Similiter quamuis Synodus iſta Conſtantinopolitana fuerit pariter œcumenica, & inſuper Orthodoxa, (idemque dicendum de Chalcedonenſi,) attamen nonnulla vtriuſque decreta omni authoritate caruerunt, quia Damaſus, & Leo Romani Epiſcopi noluerunt, illa ſuis approbationibus comprehendere. Huc pertinet illa altera Damaſi

maſi ſententia, in Epiſt.ad Stephanum, & Concilium Africanum: *Nam vt nobis Synodum ſine eius,(* loquitur de Romana Cathedra,*) Authoritate fieri non eſt Catholicum, nec Epiſcopus niſi in legitima Synodo, & ſuo tempore Apoſtolica vocatione congregata definite damnari poteſt, neque vlla vnquam Concilia rata leguntur; quæ non ſunt fulta Apoſtolica authoritate.* Hæc Damaſus. Ante quem Iulius etiam Papa epiſt. ad Epiſcopos Orientales, quam refert ad longum Athanaſins apol.2. aſſerit fuiſſe ab Apoſtolis traditum, & deinde à magno Concilio (hoc eſt Nicæno) declaratum non poſſe vllam conuocari Synodum inconſulto, aut inuito Romano Epiſcopo. Ante Nicænum verò Concilium Marcellus Papa, & Martyr epiſt.ad Epiſcopos Antioch. Prouinc. refert ad Apoſtolorum ſanctionem iſta, quæ ſequuntur. Primò, vt poſſint quilibet Epiſcopi à quocumque iudicio appellare ad Romanum Epiſcopum. Secundò, vt nulla celebretur Synodus abſque Romanæ ſedis beneplacito. Tertiò, vt nullus Epiſcopus, niſi in legitima Synodo per Apoſtolicæ ſedis authoritatem conuocata cuiuſcumque criminis accuſatus iudicetur. Notiſſimum etiam eſt in Oecumenico Chalcedonenſi Concilio, caput accuſationis contra Dioſcorum Patriarcham Alexandrinum, fuiſſe ab eo Synodum conuocatam inconſulto Romano Epiſcopo, quod nec fieri licet, nec vnquam alias factum eſt. Vnde perſpicuè arguitur iſtam Synodum Conſtantinopolitanam, quæ Chalcedonenſem præceſſit, fuiſſe Damaſi Romani Epiſcopi authoritate conuocatam.

Theologi, & Iuris Canonici Periti duas approbant regulæ iſtius exceptiones: primam ſi Papa ipſe infidelis, aut hæreticus eſſet: Quo titulo Baronius aſtruit legitima inſtructum fuiſſe authoritate Clerum Romanum, quando Concilium Sinueſſanum aduerſus Marcellinum Pontificem conuocauit, poſtquam iſte idola coluit ſub Diocletiani perſecutione. Secundæ exceptioni locus eſt in caſu Schiſmatis, ſi ius foret

vtrin-

vtrinque ambiguum, ſicut vſu venit in Concilijs Piſano, & Conſtantienſi, quæ depoſitis eorum temporum Summis Pontificibus alios de nouo crearunt: illud quidem Alexandrum quintum, & hoc Martinum quintum. Sed iam Conſtantinopolitani Concilij Canones exploremus.

Can.1. approbatur, & reuocatur Nicæna fides de Verbi diuini cum Patre ὁμοȣσία, id eſt, conſubſtantialitate. Damnantur inſuper nefaria Macedonij, & Eunomij dogmata Spiritui ſancto diuinitatem abrogantia, & blaſphemantia ipſum eſſe Filij creaturam, atque diuerſæ, inferiorisque à Filio ſubſtantiæ. Proſcribuntur ſimul hæreſes Photini Chriſtum hominem tantùm prædicantis: Et Sabellij vnicam in Deo perſonam aſſerentis, tribus nominibus pro ſuarum diuerſitate operationnm deſignatam, vt eadem Perſona dicatur Pater ratione creationis, & Filius propter redemptionem, & Spiritus ſanctum propter animarum ſanctificationem. Hæreſis etiam reprobatur Apollinaris Laodicæni humanam Chriſto animam detrahentis, vt eius vices Verbum in corpore aſſumpto gerat.

Canon 2. prouidet ne vltra propriarum Eccleſiarum fines Epiſcopi ſe extendant, neve vltra ſuas parochias, niſi à locorum Epiſcopis rogati ordinationes faciant. Habetur in c.Epiſcopi, qui extra diœceſin 9.qu.2. Idemque ſtatuerat Canon Apoſt.34. Quo deponi iubentur Epiſcopi, qui ſic intra alienos fines ordinauerunt, & clericos qui ordinati ſunt. Idemque ſub Papa Iulio ſtatuit Concilium Antiochenum Can. 22. Qui citatur à Gratiano c.Epiſcopum non debere 9.qu.2.& Concilium denique Tridentinum ſeſs.*6.* de reform.cap.5.Can.3.*Epiſcopus Conſtantinopolitanus habeat priores honoris partes poſt Romanum Epiſcopum, eo quòd Conſtantinopolis ſit noua Roma*. Hunc Damaſus Canonem in Concilio Romano reprobauit, quippè qui ex mera editus ambitione ſedibus Patriarchalibus ab antiquo inſtitutis, & Nicæna Synodo confirmatis

præ-

præiudicabat, nouamq; inuehebat authoritatem, quæ Imperatorum poteſtate ſuffulta, ſe aduerſus Eccleſiæ Romanæ primatum à Chriſto in perſona Petri conſtitutum inſolentiùs erigiret. Quod poſterioribus ſæculis effectum eſt, vnde hæreſes, & exitialia Schiſmata emerſerunt toto Oriente. Conatum eumdem ambitioſum, Græci renouarunt in Synodo Calcedonenſi, ſed eum fecit irritum Leo Magnus epiſt. 51. ad Anatolium Conſtantinopolis Epiſcopum, & epiſt. 52. ad Marcianum Auguſtum, & epiſt. 53. ad Pulcheriam Auguſtum, vbi hunc Canonem tertium ſic deſignat. *Fruſtrà quorumdam Epiſcoporum profertur conſenſus, cui tot annorum ſeries negauit effectum.* Deinde Iuſtiniani Imperatoris prodiuit nouella 130. Græcæ huic vanitati aſtipulans: *Sancimus* (inquit) *ſecundum ipſorum fines ſanctiſſimum veteris Romæ Papam primum eſſe omnium ſacerdotum: Beatiſſimum verò Archiepiſcopum Conſtantinopolis nouæ Romæ ſecundum ordinem obtinere poſt ſanctiſſimum Apoſtolicum Thronum veteris Romæ.* Quam nouellem inſeruerunt Græci, lib. 5. Baſilicon cap. 3. ſed ilud Laïcæ poteſtatis edictum, non alio fulcro ſubniti potuit quam Synodorum decretis à ſupremo vniuerſalis Eccleſiæ capite reprobatis. Pſeudoſynodus Trullana, ſub altero Iuſtiniano his ſimilem edidit Canonem 2. His verò ſanctiſſimi Pontifices refragati ſunt Damaſus, Leo Magnus, Gregorius etiam Magnus, lib. 6. epiſt. 31. ad Eulogium Alexandrinum, & Anaſtaſium Antiochenum, Nicolaus I. epiſt. ad Michaëlem Imperatorem, quæ incipit: propoſueramus; & Leo Papa IX. epiſt. ad alterum Michaëlem Imperatorem. Epiſcopis tandem Conſtantinopoleos gradus ille dignitatis ſecundus indultus à legitima poteſtate fuit decreto Innocentij III. in generali Concilio Lateranenſi, quod refertur, c. antiqua, de priuileg. Sanè ipſe Conſtantinopolis Epiſcopus pluribus ſęculis nihil amplius quā ſuffraganeus extitit Metropolitani Heraclææ Epiſcopi, quod ipſe vltrò teſtatur ſchiſmaticus Balſamon ſcribens in hanc Synodum.

Can. 4. declaratur irrita, Maximi Cynici ad Conſtantinopoleos Epiſcopatum promotio, & omnes per eum factæ ordinationes quoque inualidæ: declaratque Maximum neque eſſe, neque fuiſſe vnquam Epiſcopum. Grauis, & ardua, hic inuoluitur quæſtio inferiùs ſpeciali diſſertatione ad Canones ordinationum Carthagnenſis Concilij quarti pleniſſimè diſcutienda.

Can. 6. prohibet in primis admitti accuſationem aduerſus Epiſcopum ab eo intentatam, qui vel hæreticus, vel aliter excommunicatus ſit, vel condemnatus, vel infamis ſit, niſi ſe plenè purgauerit, & infamiæ labem abſterſerit. Quin neque aduerſus vllum Clericum audiri permittit accuſationem, ſi accuſator ipſe iam reus delicti factus ſit, niſi poſtquam ſe obiecti criminis inſontem probauerit. Quam renouauit conſtitutionem Concilium Carthaginenſe vulgò dictum ſecundum Can. 6.

Eodem Canone 6. ſancitur, *Vt in accuſatione Epiſcopi poſſit à Prouinciali Epiſcoporum Synodali iudicio recurri ad maiorem Synodum Diœceſis Epiſcoporum:* προσιέναι μείζονι συνόδῳ τῶν διοικήσεως ἐπισκοπων. Marcellus Papa, & ſub Maxentio Tyranno Martyr Epiſt. ad Epiſcopos Prouin. Antioch. ſcribit eſſe iam inde ab Apoſtolis conſtitutum, vt accuſatus Epiſcopus, non niſi in Synodo Romani Pontificis authoritate coacta iudicari poſſit. Iſtud quidem ius poterat ſibi Romanus Epiſcopus, quoties viſum fuiſſet, aſſerere. Cæterùm in remotioribus regionibus maximè per Orientem illa de Epiſcoporum delictis cognitio, & iudicium exercebatur à Synodis Epiſcoporum, vt ex veteris Eccleſiaſticæ hiſtoriæ locis innumeris compertum eſt.

Epiſcopatuum igitur limites graduſque, diuerſi admodum inter ſe erant, quemadmodum & Synodi ab Epiſcopis conuocandæ. Tria namque iſta Epiſcopi iuriſdictio. Epiſcopalis ditionis amplitudo, & Synodorum indictio proportione mutua conueniunt

unt. Primus ſe offert gradus Epiſcoporum alicui Metropolitano ſubiectorum. Iſti non alijs præſunt quam inferioribus Clericis, & Laicis, nec aliam cogere Synodum valent, quam ſubditorum Clericorum horum Epiſcoporum ditio, quæ nunc diœceſis dicitur, olim Parœcia vocabatur. Secundus Epiſcoporum gradus, ac ordo eſt Metropolitanorum, quorum poteſtas, & iuriſdictio in omnem prouinciam plures complectentem Epiſcopatus protenditur. Hi Synodos Prouinciales hoc eſt ſuffraganeorum Epiſcoporum indicere poſſunt ex tota prouincia quam iſte ſextus Canon ἐπαρχίαν ſuffraganeos verò Epiſcopus ἐπαρχιώτας vocat. Tertius gradus Epiſcopos comprehendit pluribus Eccleſiaſticis Prouincijs præfectos, ſiue Patriarchæ, ſiue primates forent. Horum ditiones, ac præfecturæ vocabantur antiquis diœceſes, & inde congregatæ Synodi nominabantur diœceſanæ, in quas ex pluribus prouincijs Epiſcopi conueniebant, ſupra primates conſtituti erant Patriarchæ, qui Archiepiſcopi quoque dicebantur, quod nomen ſerius Metropolitanis communicatum eſt. Patriarcharum, aut primatum Concilia Græci quidem diœceſana, Latinis vniuerſalia, & generalia dicebantur, quamdiu nullum œcumeni cum apud Latinos Concilium celebratum eſt. Conuocatio autem œcumenicarum Synodorum ad ſolum Romanum Pontificem pertinet, vt alibi commonſtranimus, cuius eſt ſolius ſumma per omnem Eccleſiam toto terrarum orbe diffuſam poteſtas, & cui vni cæteri omnes Patriarchæ ſubijciuntur.

Quanquam primatiæ frequentiores in Occidente fuerunt, non defuerunt tamen in Oriente, cuiuſmodi erat Theſſalonicæ primum in Macedonia, vt conſtat ex Papæ Leonis Epiſt. 84. alias 82. ad Anaſtaſium Theſſalonicenſem, nec non ex Epiſt. 2. Nicolai Papæ I. ad Michaëlem Auguſtum. Deinde Acridi, ſeu Iuſtinianæ primæ in Dardania, vt perſpicuum eſt ex Iuſtiniani nouella 131. cap. 3. Erant pariter in Oriente

primates Seleuciæ ad Tigrin, quæ nunc eſt Bagdet, vt fidem facit Nicænus Canon Arabicus 33. Falsò autem multis perſuaſum eſt Bagdet eſſe antiquam illam in Chaldæa Babylonem; cùm certum ſit Euphratem per mediam Babylonem excurriſſe, cùm tamen Bagdet non niſi ad Tygris amnis Orientalem plagam ſita ſit, vbi condita fuerat antiqua Seleucia. Primatis Romagyreos, ſeu Annenſis meminit Procopius, lib. 2. de bello Perſico, eumque Perſicis Eccleſijs præfuiſſe teſtatur: Canon ille 33. Arabicus refert Seleucienſem illum antiſtitem plenam habere poteſtatem Archiepiſcopos ordinandi, & vocari nomine Catholici hoc eſt vniuerſalis, Procopius etiam Catholici nomen inditum ait primati Annenſi, ſeu Romagyreos. Armenorum Patriarcham Otto Friſingenſis, lib. 7. cap. 31. de ipſius ad Eugenium III. Pontificem legatione loquens dici etiam Catholicum refert, & Epiſcopis pluſquam mille præeſſe.

Primatuum meminit Synodus Chalcedonenſis Can. 9. & 17. Porrò Zonaras ad eius Can. 17. Exarchos commemorat Epiſcopos Cæſaræ Cappadocum, & Epheſi, & Theſſalonices, & Corinthi, quos ideò inſignia dignitatis ſuæ geſtare dicit *πολυςαύρια*, ſic à Crucium multitudine dicta. Quod idem inſigne Synodus octaua œcumenica *ὠμοφόριον* vocat canon. vlt. ideſt ſuperhumerale: Latini dicunt pallium, quale mittit Gregorius Magnus ad Corinthi Epiſcopum lib. 9. epiſt. 55. Legimus in Pontificali Anaſtaſij Marcum Sylueſtri ſucceſſorem pallij geſtandi ius Oſtienſi Epiſcopo conceſſiſſe, eo quòd ad ipſum pertineat Romani Epiſcopi conſecratio. Require inferiùs præallegatum octauæ Synodi Canonem vltimum cum annotatis.

Primatiæ nihil aliud fuere, quam Vicariatus ſummi quidem Pontificis in Occidente, Patriarcharum verò in Oriente. Quatuor verò erant Primatum præcipua priuilegia. Primò iura appellationum à Metropolitarũ iudicijs, Secundò ius indicendæ Synodi diœceſenæ, quò

pote-

poterant citare ſubditos Epiſcopos, eosque reniten-tes per Eccleſiaſticas cenſuras compellere. Tertiò ius formatarum litterarum expediendarum, ſine quibus Epiſcopis non licebat à proprijs Eccleſijs abſcedere. Quartò ius ordinandi ſubditarum ſibi Eccleſiarum Epiſcopos: quod tamen ius non peræquè omnibus, ſiue Patriarchis, ſiue primatibus competebat, ſed pro conſuetudine, aut commiſſæ poteſtatis tenere, in quibuſdam reſtrictius, in quibuſdam effuſius erat, in quibuſdam etiam prorſus nullum, præterquam intra fines propriæ Metropolitanæ prouinciæ ſolo Metropolitæ iure, non verò Primatiali, aut Patriarchali. Non eſt inſtituti mei, tam vaſta, prolixaque diſquiſitio, quàm ſatis exactè proſequitur Franciſcus Hallier in ſuo opere de ſacris ordinationibus, & electionibus. Sanè indubitatum eſt Patroclum Arelatenſem fuiſſe à Pontifice Zoſimo conſtitutum primatem prouinciarum Viennenſis, & geminarum Narbonenſium, & tamen qui Zoſimo proximè ſucceſſit Bonifacius I. epiſt. 3. in Patroclum acriter inuehitur, eo quòd Lotembiæ præfeciſſet Epiſcopum abſque Metropolitani Narbonenſis conſenſu, cui ius attribuit vel ratam, vel irritam faciendi hanc ad Lotembienſem Epiſcopatum promotionem. Præterea Papa Leo Magnus epiſt. 89. ad Epiſcopos prouinciæ Viennenſis, Hilarium Arelatenſem hoc nomine criminatur, quòd Epiſcopum ordinaſset intra fines prouinciæ Viennenſis inconſultò Metropolita; Quin etiam hæc verba ſubiungit: *Quid ſibi Hilarius quærit in aliena prouincia? & id quod nullus deceſſorum ipſius, aut Patroclus habuerit, quid vſurpat?*

Multæ ſuperſunt veterum Romæ Pontificum epiſtolæ ad diuerſos Epiſcopos, quos Vicarios ſuos Apoſtolicos, ac primates creant, quibus præcenſita iura comprobantur. Leonis Magni ad Anaſtaſium Theſſalonicenſem, Hormiſdæ ad Remigium Remenſem epiſt. 1. Eiuſdem ad Epiſcopum Terraconenſem epiſt. 59. Eiuſdemque ad Salluſtium Hiſpalenſem epiſt. 26.

Zoſimi ad Epiſcopos Galliæ in gratiã Patrocli Epiſcopi Arelatenſis; Item Vigilij epiſt. ad Aurelianum Epiſcopum Arelatenſem, quæ legitur in actis Synodi quintæ œcumenicæ, coll.7. & Gregorij Magni lib. 4. epiſt.52. ad vniuerſos Epiſcopos pro Vigilio pariter Arelatenſi: Gregorij quoque Papæ II. & Zachariæ Papæ epiſt. ad Bonifacium Epiſcopum Moguntinum, quem primatem per omnem Germaniam conſtituunt. Ijdem tamen ſummi Pontifices proteſtantur, per huiuſmodi primatias nihil derogari antiquis Metropolitanorum iuribus. Hormiſda in ſuis ad Remigium, & ad Salluſtium epiſtolis: *Vices* (ait) *noſtras tibi committimus ſaluis priuilegijs, quæ Metropolitanis Epiſcopis decreuit antiquitas*. Idem hoc proteſtatur præallegatus Vigilius, idemq; præcitatus Gregorius Magnus.

Quem verò Latini primatem, Græci non modò ἔξαρχον vocabant, vt fidem faciunt Chalcedonenſes canones 9. & 17. ſed etiam ἀυτοκέφαλον, tametſi Patriarchæ ſubiectum. Quam rem doctiſſimè ſuo more proſequitur Ioan.Morinus Congregationis Oratorij Domini Ieſu Sacerdos in ſua exercitatione Eccleſiaſtica 17. porrò in noſtra Gallia, de tot veteribus primatijs, Arelatenſi, Remenſi, Senonenſi, alijsque, nihil præter inanem titulum ſupereſt, ſolo excepto Lugdunenſi, ad quem adhuc à Metropolitanorum iudicijs prouocatur, ſcilicet Turonenſis, Senonenſis, Rotomagenſis. Nunc eò vnde digreſſi ſumus reuertamur. Huiuſce Concilij Canoni ſexto circa prouocationem ab inferiori Epiſcoporum Synodo ad maiorem ac ſuperiorem Synodum, ſeu ad Exarcham, aut Patriarcham conſonat Chalcedonenſis Synodi Canon.9.& inſuper Pelagij Papæ I. epiſt.21. his verbis: *Si verò in qualibet prouincia ortæ fuerint quæſtiones, & inter ipſius prouinciæ Epiſcopos diſcrepare cœperit ratio, atque inter ipſos diſsidentes non conueniat, ad maiorem tunc ſedem referantur: Et ſi illic facilè, aut iuſtè non diſcernuntur, vbi fuerit Synodus regu-*

regulariter congregata canonicè, & iuſtè diſcernantur: Maiores verò, & difficiles quæſtiones, vt ſancta Synodus ſtatuit, & beata conſuetudo exigit ad ſedem Apoſtolicam ſemper referantur. Circa hanc Pelagij conſtitutionem de maioribus quæſtionibus ad ſedem Apoſtolicam referendis, eam conſtat fuiſſe praxim omnium priſcorum Eccleſiæ ſęculorum, ipſiuſq; Canonici iuris pars maxima conſtituitur ex Romanorum Epiſcoporum reſcriptis ad varias conſultationes Epiſcoporum. Idque conforme eſt regimini, quod à Deo inſpiratus conſtituit Moyſes, vt narratur Exod. 18. *Moyſes electis viris ſtrenuis de cuncto Iſrael, conſtituit eos principes populi, tribunos, & centuriones, & quinquagenarios, & decanos, qui iudicarent plebem Domini omni tempore: quidquid autem grauius erat referebant ad eum, faciliora tantummodò iudicantes*.

Subijcitur denique fidei regula Symbolum Conſtantinopolitanum, illud idem quod ſolemnioribus Miſſis decantari ſolet, cum additione tamen vocis, Filioque, à Latinis facta, qua occurritur poſteriorum Græcorum hæreſi. Cùm enim Macedonius, & Eunomius Filium quidem ex Patre procedere, ſed Spiritum ſanctum à ſolo Filio creatum aſſererent, vt liquet ex Baſilij contra Eunomium libro, Concilium id vnum definiuit, quod hæretici iſti conuellebant, ſuperfluum iudicans adiungere id, in quo ipſi cum Catholicis conueniebant. Quandonam verò Eccleſia, cuius eſt vna eademque poteſtas, & fidei Symbola edendi, & aliquando edita illuſtrandi, & ampliandi, vocem illam addiderit non eſt planè compertum. Certè Græcanicæ hæreſis ſemina circa diuini Spiritus à ſolo Patre proceſſionem primus iecit poſt Neſtorium defenſor huius Theodoritus in ſuis ad Cyrilli anathematiſmos commentarijs cap.9. Quo loco priſcis Eccleſię patribus Græcis, & Latinis palàm aduerſatur Photius vt inuaſionis ſuæ in ſedem Conſtantinopolitanam, & ſchiſmatis ſui à Romana cathedra, vnde fuerat anathemate fulminatus, cauſas & præ-

textus emendicaret, hanc de proceſſione Spiritûs ſancti hæreſim arripuit, & propugnauit in ſuis encyclicis litteris, quibus Romanam Eccleſiam proſcindit ob illam ad Symbolum adiectionem,& profeſſionem proceſſionis Spiritus à Patre, Filioque, tametſi ſuam Photius hæreſim Grȩcis ſuis omnibus perſuadere non valuit: quandoquidem ipſi contemporaneus Leo Imperator, Grȩcorum cognomine Sapiens hanc Spiritus ab vtroque proceſſionem profitetur in ſuo ad Omarum Saracenorum Regem libello.

In hac ipſa Conſtantinopolitana Synodo Epiſcopi, qui interfuerunt de Iuſtitiæ, & Eccleſiæ commodis parum ſolliciti, ſed proprijs tantummodò, atq; adeò iniquis affectibus indulgentes, multas perturbationes concitauerunt, multaque præſtiterunt Epiſcopis indigna, & indecora, quæ vberiùs deſcribit in carmine de vita ſua Gregorius Nazianzenus, qui pleraque ab illis indigna in hoc ipſo Concilio, in quo conſederat, paſſus eſt. Fuerat depulſo inuaſore Maximo Gregorius dictus Nazianzenus ad hanc ſublimem Conſtantinopolis ſedem totius Concilij non modò conſenſu, ſed etiam applauſu ,acclamationibus,& laudum præconijs promotus, & pro tàm inſigni electione Theodoſius Auguſtus vniuerſo Concilio gratulatus fuerat. Et tamen poſt paucos dies hoc ipſum Concilium Gregorio ea quæ iuſtitiæ, & officij erant momenti, & roganti, non modò refragatum eſt, ſed eumdem etiam repulit, deſpexit, & dignitate quam contulerat abdicauit, ſublecto in locum meritiſſimi viri indigniſſimè deiecti, viro indigno, & incapaci, non tantùm Laico, ſed necdum Chriſtiano tametſi ſenio prouecto Nectario adhuc Cathecumeno.

Meletius Antiochenus Epiſcopus Sanctorum faſtis poſt obitum, tàm à Latinis, quàm à Græcis aſcriptus, in cuius anniuerſaria celebritate Chryſoſtomus ſermonem habuit, cum ſediſſet vt Patriarcha in hac Synodo, ea nondum ſoluta diem obijt extremum: cuius funus ſummis honoribus Concilij Patres profe-

ſequuti ſunt, in quo Gregorius Nicænus panægyricam dixit orationem. Is decedens Epiſcopos ad pacem Eccleſiæ conciliandam impensè hortatus eſt: hoc deſiderans, ne alius ſibi quàm Paulinus daretur ſucceſſor, vt ſic diſperſa ſub duobus hactenus Epiſcopis Eccleſiæ Antiochenæ membra in vnum corpus coaleſcerent, quemadmodum iam anteà prouiſum fuerat, communique conſpiratione conuentum, & promiſſum ab vtraque fidelium Antiochenorum parte, ſtatim atque alter è duobus Epiſcopis præmoreretur.

Gregorius Nazianzenus in hoc inſtabat vt ſolus in Antiochena Eccleſia Paulinus agnoſceretur, atque relinqueretur Epiſcopus: ſed quoniam hic Orientalibus erat inuiſus, hac de cauſa, quòd à Latino Epiſcopo cum Meletij, qui iam anteà Epiſcopatu Antiocheno potiebatur, iniurioſa offenſione in eamdem Antiochiæ ſedem intromiſſus fuiſſet, & quia Damaſus Romanus Epiſcopus alijque Occidentis præſules cum vno Paulino ſibi fidiſſimo, nihil verò cum Meletio communicauerant; ideò Synodi huius œcumenicæ Patres exoſum habere cęperunt Nazianenum, quaſi Damaſo addictum, & Occidentalium partes ſuſtinentem. Eos itaque pęnituit quòd eum ad Epiſcopatum Conſtantinopolis promouiſſent: Meletio autem Flauiarum deſpecto Paulino ſublegerunt.

Intereà Conſtantinopolim ad Synodum poſt Meletij obitum aduenit Timothæus Alexandrinus Epiſcopus cum numeroſo Epiſcoporum Ægypti comitatu, qui omnes indignati ſunt, quia non expectato Alexandrino præſule, cuius prima fuerat habenda ratio, & præſidente Antiocheno Meletio fuiſſet Gregorius aliarum anteà ſedium Epiſcopus contra Canonum præſcripta translatus in nouum Conſtantinopolis Epiſcopatum. Maior Gręcorum pars Timotheo ſe adiungens contra Gregorij promotionem, quamuis à ſe ipſis factam reclamauit. Tum Gregorius ſtudio communis pacis, & propriæ quietis ſe ſpōtè abdicauit, firmiterque conſtituit nullis vnquam poſt hac

Sy-

Synodis intereſſe, eo quòd vt ipſe probè expertus ait, omnia in his per tumultus, & factiones gererentur. Igitur anno ſequenti adhuc Conſtantinopoli exiſtens ad nouam in ea vrbe indictam Synodum inuitatus, & Theodoſio Auguſto rogatus recuſauit accedere.

CONCILIVM TAVRINENSE.

HAbitum fuiſſe conſtat Taurinenſe Concilium paulò poſt Ambroſij Mediolanenſis exceſſum, ſedente ad vniuerſæ Eccleſiæ Clauum Papa Siricio, ſub quarti ſæculi finem. Ab euidenti veritate prorſus deuiant Baronius, & poſt ipſum Binius, dum iſto Concilio declaratum affirmant Maſſilienſem Eccleſiam eſse Narbonenſis ſecundæ prouinciæ Metropolim Eccleſiaſticam. Cùm ex aduerſo Cōcilium ipſum perſpicuè dicat, ſe hoc priuilegium indulgere non vrbi, aut Eccleſiæ Maſſilienſi, quam ad aliam prouinciam pertinere diſertè fatetur, & hac ratione penitus excludendam ab hoc iure circa alienam diuerſamque prouinciam: ſed priuatim hoc attribuere perſonale priuilegium ſoli Proculo, nullatenus in eius ſucceſſores transfundendum, ſeque hoc vno reſpectu moueri, quòd ſit ætate prouectior, & quòd plerique Narbonenſis prouinciæ Epiſcopi ab ipſo fuerint ordinati: *Quamuis*, (inquit) *eiuſdem regionis Epiſcopi aliud defenſarent, ac ſibi alterius prouinciæ Sacerdotem, præeſſe non debere contenderent*. Et mox ita proſequitur: *Non tàm ciuitati eius quæ in altera prouincia ſita eſt, quàm ipſi potiſsimum deferretur.* Et ſubindè: *Quamuis vnitate prouinciæ minimè tenerentur, conſtringerentur tamen pietatis affectu, hæc ipſi Proculo tantum in diebus vitæ eius forma ſeruabitur*. Et ſanè conſtituerat Nicæna Synodus Can.4. vt intra vnam quamque prouinciam præſit Metropolitanus

Epi-

Epiſcopus in ea conſtitutus. Perſpicuè verò teſtantur tum notitiæ imperij liber, tum Ammianus Marcellinus lib.15. Arelatam, & Maſſiliam pertinere ad Viennenſem prouinciam. Quin & hoc idem iteratò declarat de Maſſilienſi vrbe Taurinenſis Synodus eam eſſe alterius à Narbonenſi prouinciæ. Hæc ego ſecunda Narbonenſis, neque Maſſilienſem Epiſcopum poterat, neque Arelatenſem agnoſcere Metropolitanum, ſed ſolùm Aquenſem. Etenim Aquas-Sextias notitia illa Imperij aſſerit eſſe Narbonenſis ſecundæ Metropolim: Et conſtat (quod & alibi fuſiùs explicauimus) veterem Eccleſiarum partitionem fuiſſe ad Imperij partitionem accommodatam, & conformem.

Hoc ſanè Metropolitæ priuilegium quod per ambitum, & factionem Proculus à Taurinenſi Concilio contra ius extorſerat, Zoſimus Pontifex ſuis quæ ſuperſunt reſcriptis reprobauit: Quin etiam contumacem Proculum, qui aliena iura inuaſerat, à propria quoque Maſſilienſi ſede extruſit, idemque in Patroclum Arelatenſem inſignia priuilegia contulit.

Porrò Arelatenſis Eccleſia non modò conſequuta ex antiquo fuit vt eſſet Metropolis, ſuamque conſtitueret prouinciam in regione Viennenſi peculiarem, eique vt ſuæ Metropoli ſubiecta foret Maſſilienſis Eccleſia: verùm etiam diu primatiæ, ac Apoſtolici Vicariatus iure ſupra vtramque Narbonenſem prouinciam potita eſt, tantumque authoritate Zoſimi Papæ conceſſione obtinuit, vt non modò in ſua Viennenſi, verùm & in prima Narbonenſi quæ Narbonenſi Metropolitæ, & in ſecunda Narbonenſi prouincia quæ Aquenſi Metropolitæ ſubijciebatur, Epiſcopos crearet. Cæterùm iſtud priuilegium Epiſcopos in alienis prouincijs creandi, ac ordinandi idem Zoſimus meliore conſilio, vt ipſe ſcribens ad Simplicium Viennæ Metropolitanum ingenuè fatetur, reuocauit. Quò etiam reſpexit ſanctus Leo Papa, epiſt.89. ad Epiſcopos prouinciæ Viennenſis his verbis: *Quid*

ſibi

Hilarius Arelatenſis quærit in aliena prouincia ? & id quod nullus deceſſorum ipſius, aut Patroclus habuerit quid vſurpat? cùm ipſum quod Patroclo à ſede Apoſtolica temporaliter videbatur eſſe conceſſum poſtmodum, ſit ſententia meliore mutatum.

Et vtique ordinatio Epiſcoporum ad Metropolis Epiſcopum pertinet ex Nicænis Canonibus 4. 5. 6. 7. cui non eſt æquum derogari à Primate, vel etiam ab ipſo Patriarcha. Denique ſanctus Papa Gregorius lib. 4. epiſt. 95. vbi Virgilio Arelatenſi confert ſuper vicinis prouincijs Apoſtolici Primatis, ac Vicarij dignitatem: *Singulis* (inquit) *Metropolitis ſecundùm priſcam conſuetudinem proprio honore ſeruato*. Et Papa Hormiſda ſimilia iura Remigio Remenſium Epiſcopo indulgens hoc addit: *Saluis priuilegijs quæ Metropolitanis decreuit antiquitas*.

Id verò mirum eſt Epiſcopum Maſſilienſem, qui alteri ſubijciebatur Metropolitæ, ſcilicet Arelatenſi, tantum iuris habuiſſe etiam ante iſtud Taurinenſe Concilium, vt etiam in aliena prouincia ius exerceret Metropolitani, & Epiſcoporum creationi præſideret. Probabilis coniectura eſt facilè contigiſſe, vt quemadmodum imperante Ariano Conſtantio Saturninus Arianus Arelatenſem Eccleſiam occupauerat, ita & Aquenſem alius aliquis Arianus Epiſcopus eodem Conſtantio regnante, vel qui ſucceſſit Iuliano Apoſtata, vel Valente, qui omnes erant Orthodoxis infenſiſſimi, occuparit: Qua occaſione plebs Catholica cum cęteris Epiſcopis, aut cui ſollicitudo omnium Eccleſiarum incumbit Romanus Pontifex, curam Aquenſis Metropolis proximiori Epiſcopo, qui eſt Maſſiliæ, quæ dimidiæ tantum diei itinere diſtat ab Aquis Sextijs, demandauerit: Qui vicem tunc Metropolitani gerens nonnullos in eadem prouincia Epiſcopos ordinarit, aliaque Metropolitani munia obierit: indèque contigerit, vt idem Maſſilienſis Proculus factione potens, & gratia Principum virorum ſubnixus, quibus obſiſtere tutum non fuiſſet,

hoc

hoc demum à Synodo Taurinenſi obtinuerit vt commendatam ſibi precariò prouinciam tota vita, vt proprietarius poſſideret. Et ſanè teſtatur Synodus ſe contemplatione pacis, atque concordiæ ita iudicaſſe. Sed tamdem iura præualuerunt, Papa Zoſimo iſtud Synodi iudicium contrario decreto abrogante.

Tunc etiam temporis Viennenſis Eccleſia de primatu cum Arelatenſi contendebat: Synodus verò Taurinenſis, ad quam illa controuerſia delata fuit, non diffinitiuam, quæ litem dirimeret, ſed ambiguam ſententiam tulit, vt illa Eccleſia Primatis dignitate potiretur, quæ ſe Metropolim probaret.

CONC. CARTHAGINENSE IV.

INitio Pontificatus Anaſtaſij Honorio Auguſto quartum, & Eutychiano conſulibus anno Chriſti 398. conuocatum eſt vniuerſale Concilium, (ſic enim vocatur in ipſius proloquio) ducentorum quatuordecim Epiſcoporum Africanorum in ſecretario Carthaginenſis Baſilicæ. Concilio præſedit Aurelius Carthaginis Epiſcopus, & Africæ Primas: Huic inter alios interfuit Auguſtinus Hipponenſis Epiſcopus.

Africa Occidentalis, quæ Patriarchæ ſubijciebatur Romani Epiſcopi, quæque in partitione Imperij pertinebat ad Romanum Occidentis Imperium, ſex prouincias complectebatur. 1. Proconſularem, Africam, ſeu Zeugitanam. 2. Numidiam. 3. Bizacenam. 4. Tripolitanam. 5. Mauritaniam Septenſem, ſeu Tingitanam. 6. Mauritaniam Cæſarienſem, vt conſtat ex notitiæ Imperij libro, & ex Concilij Mileuitani cap. 27. varijsque Carthaginenſibus Concilijs. Primatis autem vniuerſalis titulo præerat his omnibus prouin-

cijs

cijs Epiſcopus Carthaginis. In ſola proconſulari prouincia in qua erat Carthago, recenſiti ſunt Vandalicæ perſecutionis tempore centum, & ſexaginta quatuor Epiſcopi teſte Victore Vticenſi lib.1. in ſumma; Epiſcopales ſedes pluſquam trecentæ Carthaginenſi primati obtemperabant: cùm tunc temporis duæ tantùm ſuperſint, Septenſis quæ Olyſipponenſi Metropoli, & Tingitana quæ Eborenſi Metropoli ſubijcitur, vt obſeruat Aubertus Miræus in Epiſcopatuum notitia: Duæ illæ Metropoles ſunt in Luſitania.

Canones 1. 2. 3. 4. de ordinationibus tractant Epiſcoporum, Sacerdotum, & Diaconorum per manuum impoſitionem: Nec meminerunt vllius inſtrumenti ab ordinatore traditi, aut ab ordinato contrectati. Vnde grauis emergit difficultas, quia decretum vnionis Armenorum ab Eugenio IV. Pontifice poſt dimiſſam Synodum Florentinam editum nullius in tribus iſtis ordinationibus meminit manuum impoſitionis, ſed traditionis inſtrumentorum, quam requirit vt neceſſariam. Certum præterea eſt illam inſtrumentorum contrectationem, aut ſaltem libri Euangeliorum, in primis ordinationibus locum non habuiſse, quando necdum edita fuerant ſacra Euangelia. Certum denique eſt fieri ſacras Græcorum ordinationes ex Eccleſiæ Romanæ approbatione per manuum impoſitionem, abſque vlla inſtrumenti exhibitione, vel contactu. Hæc quæſtio prolixiorem exigit diſcuſſionem, quam remitto ad huius Concilij appendicem. Cùm verò in hodierna Sacerdotum conſecratione duæ concurrant manuum impoſitiones, oppoſitis diſsentiunt ab inuicem rationibus Theologi, quænam illarum an etiam vtraque ſit eſsentialis.

Canon 5. Declarat *Subdiaconos ordinari ſine vlla manuum impoſitione, ſed ſolùm de manu Epiſcopi ſumendo calicem vacuum, & patenam vacuam; de manu autem diaconi Vrceolum cum aqua, & mantile, & manutergium.* Hîc obſerua ſubdiaconatum non eſse ordinē ex diuina inſtitutione ſacrum, ſed ex Eccleſia-

ſtica

ſtica dumtaxat, vt monet Innocentius Papa III. c.à multis de ætat. & qual. & ord.præfic. adeò vt primitus fuerit à ſacris ordinibus excluſus. c. nullus diſt. 6. Et Synodus Ancyræ Can. 13. declarat non licere Chorepiſcopis ordinare Presbyteros aut Diaconos, nihil prohibens de Subdiaconis. Quinimò Synodus Antiochena can. 10. diſertè aſserit ordinari à Chorepiſcopis poſſe Lectores, Exorciſtas, & Subdiaconos, at nullatenus Diaconos, aut Presbyteros. Ea quoque de cauſa Subdiaconos abſque manuum impoſitione ordinari docet iſte Canon Carthaginenſis. Quoad verò Subdiaconorum ſub primitiua Eccleſia cœlibatum, pleraque antiqua Concilia, quæ ad id Sacerdotes, & Diaconos aſtringunt, nihil de Subdiaconis exprimunt; ſed alia tamen his quoque præcipiunt: vnde conijcio in reliquis ſub nomine Diaconorum, Subdiaconos etiam comprehendi. Nam vetuſtiſſimum Concilium Eliberinum Can. 33. Deinde Agathenſe Can. 28. & Turonicum ſecundum Can.20. & Epiphanius circa finem libri aduerſus hæreſes, idemque in hæreſi Catharorum 59. negant diſertè Subdiaconis licere eſſe coniugatis cum affectu, ſeu cohabitatione maritali. Quod idem non obſcurè indicat Synodus Chalcedonenſis Can. 14.

Canones Carthaginenſes 6.7. 8.9. modum præſcribunt ordinandi Acolythos, Exorciſtas, Lectores, ſeptem ordines recenſentur in Romano Concilio ſub Sylueſtro Can.7. Oſtiariorum, Lectorum, Exorciſtarum, Acolythorum, Subdiaconorum, Diaconorum, Presbyterorum. Eoſdem omnes repetit Concilium iſtud Carthaginenſe, quibus tamen addit Cantores, ſeu Pſalmiſtas; ſed hoc eſt officium potiùs quàm Eccleſiaſticus ordo, cùm Concilium ipſum Cantores creari à Sacerdote affirmet, reliquos autem ab Epiſcopo. Acolythorum præter duo illa Latina Concilia meminit inſuper Cyprianus epiſt. 55. & Cornelius Papa in epiſt. quam refert Euſebius li.6. hiſt.eccl.cap. 33. vt ſileam Gelaſium epiſt. ad Epiſcopos Lucaniæ

cap.

cap.3.aliosque ſequentes Romanos Pontifices. Apud veteres autem Græcos non inuenio Acolythorum diſtinctam mentionem, tametſi vox illa ſit planè Græca, non apud Dionyſium in Hierar.Eccl. non apud Ignatium epiſt. ad Antiochenos, qui recenſet ordines Presbyterorum, Diaconorum, Hypodiaconorum, Lectorum, Cantorum, Ianitorum, Laborantium, & Exorciſtarum nihil commemorans de Acolythis, vt neque Concilium Antiochenum, quod quidem Can. 10. à Chorepiſcopis ordinari poſſe monet, Lectores, Exorciſtas, & Hypodiaconos, à ſolis verò Epiſcopis, Diaconos, & Presbyteros. Nihil verò de Acolythis loquitur. Ne verò Laborantes ab Ignatio commemoratos aliquis fortè cum Acolythis confundat, docet Epiphanius in compen. Laborantes id habuiſſe officij vt fidelium defunctorum corpora curarent, & ad ſepulturam componerent, quos Pollinctores profana vocabat antiquitas.

Canon 10.ſtatuit Cantorem, ſeu Pſalmiſtam poſſe abſque interuentu Epiſcopi per Sacerdotem conſtitui hac verborum formula: vide vt quod ore cantas corde credas, & quod corde credis operibus comprobes.

Can.12.ſancit vt eligantur viduæ, ac ſanctimoniales (hæ dicebantur etiam Diaconiſsæ) quæ miniſterio adhibeantur fęminarum baptizandarum, & capaces ſint illas ante baptiſmum inſtituendi. De Diaconiſſarum miniſterio circa fęminarum baptiſmum, nequid in eo fiat, vel appareat indecorum, tractat Clemens Papa lib.3.Conſtit.Apoſt. cap.14. & Epiphanius hær.79. At verò circa mares excluſis tantùm fœminis, minor adhibebatur cautio cùm ſic alloquatur baptizatos Cyrillus Hieroſolymitanus Catech.Myſtag.2. *O rem miram! nudi apparuiſti in conſpectu omnium, nec tamen pudore ſuffuſi eſtis.*

Can.13.ſponſis iniungit vt nocte, quæ ipſorum benedictionem ſequitur ſe in virginitate contineant, propter ſanctæ illius benedictionis reuerentiam.

Can.

Can. 15. *Vt Epiſcopus vilem ſuppellectilem, & menſam, ac victum pauperem habeat, & dignitatis ſuæ authoritatem fide, ac vitæ meritis quærat.* C. Epiſcopus, diſt. 41. & Tridentinum, ſeſſ. 25. cap. 1. Memorabile eſt Ammiani Marcellini ſcriptoris ethnici ſincerum de quibuſdam Epiſcopis præconium lib. 27. *Antiſtites*, (inquit) *quoſdam prouinciales tenuitas edendi, potandique parciſſimè, vilitas etiam indumentorum, & ſupercilia humum ſpectantia, perpetuo numini veriſq; eius cultoribus, vt puros commendant, & verecundos.*

Can. 20. *Vt Epiſcopus nullam rei familiaris curam ad ſe reuocet, ſed lectioni, & orationi, vt verbi Dei prædicationi tantummodò vacet.* Huc ſpectat Gregorij Nazianzeni de ſe ipſo teſtimonium in carmine de vita ſua, nullam ſe dediſſe operam in exigendis quæſtorum ſuorum rationibus circa Eccleſiæ ſuæ facultates. Sapienter tamen Auguſtinus, vt refert in eius vita Poſſidius cap. 24. facultatum Eccleſiæ curam fidelibus clericis omnem delegabat, qui cuncta accepta & erogata notabant, ipſe verò ſingulis annis eorum rationes audiebat: numquam tamen clauem, aut annulum habens.

Can. 22. *Vt Epiſcopus ſine conſilio Clericorum ſuorum Clericos non ordinet, ita vt Ciuium teſtimonium, & conniuentiam quærat.* Habetur in c. Epiſcopus ſine Conſilio diſt. 24.

Can. 31. *Vt Epiſcopus rebus Eccleſiæ tamquam commendatis, non tamquam proprijs vtatur.*

Can. 32. *Irrita erit donatio Epiſcoporum, vel venditio, & commutatio rei Eccleſiaſticæ abſque conniuentia, & ſubſcriptione Clericorum.* Vide in decreto 12. qu. 2. per totam. In Galliæ Regno per edictum Henrici Secundi anno 1558. quod deindè in comitijs Aurelianenſibus art. 29. ſub Carolo IX. ex deliberatione Gallicani Cleri confirmatum eſt, nemorum ad Eccleſias pertinentium arbores proceras deijcere prohibetur Epiſcopis, Abbatibus & quibuſcumque præbendatis, & alijs quibuslibet perſonis. So-

lemnitates etiam ſeruandas ad legitimam rerum Eccleſiæ alienationem, quibus omiſſis (ſaltem in Gallia) foret inualida, refert Chenutius Iuriſconſultus in ſuo tractatu de alienationibus rerum Eccleſiæ. Prima eſt, vt interueniat Capituli, aut Cleri deliberatio, & conſenſus ſcripto expreſſus, cum ſingulorum ſubſcriptione; iuxta hunc Carthaginenſem canonem, &c. ſine exceptione 12. qu. 2. Secunda, vt ex deputatione per capitulum committantur certæ perſonæ ad iuridicè inquirendum de qualitate rei cuius tractatur alienatio, deque vtilitate, aut neceſſitate eius alienationis; quæ demùm facta inquiſitio refertur ad capitulum. Tertia, vt publicè per Parochos tam loci, quàm conuicinos, perque affixas ſchedulas denuncietur illa futura alienatio, per licitationem, ac ſubhaſtationem, vt qui licitatione plus obtulerit rem habeat. Quarta, vt accedat Epiſcopi conſenſus, aut eius Vicarij, aut Abbatis, ſi de re agitur regularis Eccleſiæ, aut Monaſterij. Quo vltimo caſu requiritur inſuper ſummi Pontificis conſenſus, non enim ad iſtud ſufficit ſuperioris generalis, & multò minùs Prouincialis authoritas. Prædictæ requiruntur ſolemnitates, etiamſi non fiat alienatio in perpetuum, aut etiam ad annos triginta, dummodò fiat emphyteuſis vltra nouennium, vt ex praxi, & iure Gallicano docet Chenutius: qui etiam refert ob vnum, & alterum harum ſolemnitatum defectum, multis in Gallia iudicijs irritas fieri multas rerum Eccleſiæ alienationes, quæ fuerant pluſquam centum annorum præſcriptione firmatæ.

Tres iuſtas eſſe rerum Eccleſiæ alienandarum cauſas docet Gloſſa in prooemio cauſæ 12. qu. 2. Primam ipſius Eccleſiæ neceſſitatem, aut euidentem vtilitatem, vt ſi fructus ad Eccleſiæ impenſas, aut cleri ſuſtentationem, aut debitorum ſolutionem ſufficere non poſſint, c. hoc ius porrectum 10. qu. 2. Cauſa ſecunda eſt pietatis ad ſubſidium pauperum in graui neceſſitate, vel in redemptione captiuorum, iuxta diffinitionem ſancti Papæ Gregorij, lib. 5. epiſtol. 17. &

lib. 7.

lib. 7. epiſt. 4. qui vult his caſibus ſacra vaſa confringi, & conflari. *Aurum enim habet Eccleſia non vt ſeruet, ſed vt eroget, & ſubueniat in neceſſitatibus*, c. aurum 12. qu. 2. Cauſa denique tertia eſt vitandi damni, quando Eccleſiæ prædia ſterilia, aut inculta remanerent ob magnas neceſſarias in eis reparandis impenſas, magnamque diſtantiam, c. ſine exceptione, & c. terrulas 12. qu. 2. & c. ad aures de rebus Eccl. non alien.

Denique contra rei Eccleſiæ alienationem, quæ fit à capitulo, vel vnus clericus eiuſdem capituli opponens admittitur. C. ſi quis de Rebus Eccl. non alien. etenim in re communi potior eſt conditio prohibentis. Sed reliquos huius Concilij Canones proſequamur.

Can. 34. *Vt Epiſcopus quolibet loco ſedens ſtare Presbyterum non patiatur*. His conformia ſcribit Hieronymus ad Euagrum epiſt. 58. *Cæterùm* (ait) *etiam in Eccleſia Romæ Presbyteri ſedent, & ſtant diaconi: licet paulatim increbeſcentibus vitijs inter Presbyteros abſente Epiſcopo ſedere Diaconum viderim*. Diaconis verò inter Presbyteros ſedere vetant ſacri Canones Nicænus 18. & Laodicænus 20.

Can. 35. *Vt Epiſcopus in Eccleſia, & conſeſſu Presbyterorum ſublimior ſedeat. Intra verò domum Presbyterorum collegam ſe eſſe cognoſcat*. Citatur in c. Epiſcopus in Eccleſia diſt. 59. In Liturgia Chryſoſtomi ſedes Epiſcopalis dſcitur, ἡ ἄνω καθέδρα, quæ ſurſum eſt ſedes. Et Auguſtinus in Pſal. 126. dicit Epiſcopis altiorem poni locum, vt cognoſcant ſe eſſe in ſpecula conſtitutos ad vineam Domini, quæ eſt eius Eccleſia, cuſtodiendam. Et de iſto (inquit) alto loco periculoſa redditur ratio.

Can. 44. *Clericus nec comam nutriat, nec barbam*. Allegatur apud Gratianum c. clericus diſt. 42. Idem cauetur Agathenſis Concilij Can. 20. de tonſura porrò clericali multa præclara require infra ad Can. 40. Concilij Toletani quarti.

Can. 45. *Clericus profeſſionem ſuam, & in habitu, & in inceſſu probet: Et nec veſtibus, nec calceamentis decorem quærat*. Habetur in Can. clericus profeſſione diſt. 41. huic ſimilem require inferiùs Canonem 16. Nicænæ Synodi ſecundæ. Clericum nihil magis dedecet, aut contemptui magis obnoxium reddit, quam illa exteriùs ſe prodens immodeſtia. Sapientiſſimè admonet Eccleſiaſticus c. 19. Ex viſu cognoſcitur vir, & ab occurſu faciei cognoſcitur ſenſatus: Amictus corporis, riſus dentium, & ingreſſus hominis enunciant de illo. Id eſt qualis interius ſit: Quemadmodum gnomon exterior horologij diſpoſitionem indicat interioris machinæ.

Can. 47. *Clericus per plateas, & andronas niſi magna, & certa ſui officij neceſſitate non ambulet*.

Can. 51. *Clericus quantumlibet verbo Dei eruditus, artificio victum quærat*. Habetur in decreto c. Clericus quantumlibet diſt. 91. ſequitur huic ſimilis Canon. 52. *Clericus victum, & veſtitum ſibi artificiolo, vel agricultura abſque ſui officij detrimento paret*. Eadem docet iubetque Clemens Papa lib. 3. Conſt. Apoſt. cap. vlt. adducens Apoſtolorum exempla, & ſpeciatim Pauli Tabernaculorum opificis Act. 18. v. 4. Act. 20. v. 34. 2. Theſſ. 3. Epiphanius hæreſ. 80. fidem facit ſuo tempore pleroſque Sacerdotes ſolitos eſſe proprijs manibus operari. De Spiridione, qui in magna Synodo Nicæna conſedit perhibent Ruffinus, & Socrates illum ſimul, & Thremituntis in Cypro Epiſcopum, & capellarum gregis fuiſſe Paſtorem. Synodus verò Nicæna ſecunda Can. 15. pauperibus Clericis exemplum proponit Pauli Apoſtoli, vt ad eius imitationem victum manibus proprijs operando ſibi parent. Admodum notabile eſt, quod duabus Epiſtolis ſcribunt Agatho Papa, & Romanum Concilium ad Imperatorem Conſtantinum cognomine Pogonatum ſuos ei commendantes ad Sextam Synodum Legatos. Se enim primum excuſant, quod cum cupiuiſſent doctiores, & eloquentiores mittere pro tanti muneris, & officij digni-

gnitate,ideòque ex vltima Britannia Clericum his ornatum dotibus acciuiſſent,iſte tamen aduentare non potuerit, nec alius reperiri queat Clericus inſigniter doctus, ex quo direptis, & vaſtatis per Longobardos Eccleſijs, tam hi, qui mittuntur Legati, quam cæteri Clerici non valuerint ſtudijs litterarum incumbere, adacti neceſſitate ad manuum laborem aſſiduum, quo vitam ſuſtentare poſſent. Denique Aquileienſe Concilium, cui Ambroſius Mediolanenſis interfuit pauperiem dicit in Sacerdotibus eſſe glorioſam. Verùm ad iſtiuſmodi gloriam non ſunt ambitioſi noſtrorum temporum Clerici, vel Monachi.

Can. 60. *Clericum ſcurrilem, & turpibus verbis jocularem ab officio decernit remouendum*. Citatur à Gratiano c. Clericum ſcurrilem diſt. 46. ſtultiloquium, & ſcurrilitatem damnat Apoſtolus Epheſ. 5. v. 4. præclarè admonet Bernardus: *Nugæ in ore Laicorum, nugæ ſunt, in ore Clericorum blaſphemiæ: Conſecraſti os tuum Euangelio, talibus aperire non licet*. Sanctum audiamus Ambroſium lib. 1. officiorum c. 23. *Licet interdum honeſta joca, & ſuauia ſint, tamen ab Eccleſiaſtica abhorrent regula: væ vobis qui ridetis, quia flebitis, ait Dominus. Non ſolùm profuſos, ſed omnes etiam jocos declinandos arbitror: Plenum tamen ſuauitatis, & gratiæ ſermonem eſſe non indecorum*. Hæc Ambroſius.

Can. 58. *Ex pęnitentibus Clericus quamvis ſit bonus non ordinetur: Si per ignorantiam Epiſcopi factum ſit, deponatur à Clero, quia ſe ordinationis tempore non prodidit fuiſſe pęnitentem*. Similiter Siricius Papa ad Himerium Taraconæ Epiſcopum cap. 14. *Illud quoque par fuit nos prouidere, vt ſicut pęnitentiam agere non conceditur cuiquam Clericorum, ita poſt pęnitudinem, ac reconciliationem nulli, vnquam liceat Laicorum Clericatus honorem adipiſci*. Hæc Siricius. Cauſa vtrobique eſt decor, & veneratio ſtatus Clericalis, vtque Clericus ſit iuxta Paulum inconfuſibilis, & irreprehenſibilis. Similiter Leo Papa epiſtol. 92.

inquiſ. 2. *Alienum eſt* (ait) *à conſuetudine Eccleſiaſtica, vt qui in Presbyterali honore, aut in Diaconi gradu fuerint conſecrati, hi pro aliquo crimine ſuo, per manus impoſitionem remedium accipiant pęnitendi: Quod procul dubio ex Apoſtolica traditione deſcendit, ſecundum quod ſcriptum eſt: Sacerdos ſi peccauerit quis orabit pro eo? Vnde huiuſmodi lapſis ad promerendam miſericordiam Dei, priuata eſt expetenda ſeceſſio, vbi illis ſatisfactio, ſi fuerit digna, ſit etiam fructuoſa*. Hæc Leo Magnus. Similiter Origenes lib. 2. contra Celſum, docet qui pœnitentiam obiuiſſet, eum arceri in perpetuum à ſacris ordinibus, aut eorum exercitio. Optatus item Mileuitanus in fine libri 2. *Multis* (inquit) *Notum eſt, & probatum perſecutionis tempore aliquos Epiſcopos inertia à confeſſione Dei delapſos thurificaſſe, & tamen nullus eorum, qui euaſerunt, aut manum lapſis impoſuit, aut vt genua figerent imperauit*. Et Auguſtinus lib. 1. contra Donat. de Baptiſmo cap. 1. *Ordinatis*, (ait) *cum ad Eccleſiam à Schiſmate redeunt non imponitur manus inter Laicos*. Sed & Concilium Carthaginenſ. quintum Can. 11. ſic ſtatuit: *Idem confirmatum eſt, vt ſi quando Preſbyteri, vel Diaconi in aliqua grauiori culpa conuicti fuerint, qua eos à Miniſterio neceſſe fuerit remouere, non eis manus tamquam pęnitentibus, vel tamquam fidelibus Laicis imponatur*. His adde apud Gratianum c. Presbyter ſi fornicat. diſt. 182. Cæterùm publicæ pœnitentiæ loco Clericus delicti reus in Monaſterium relegabatur, aut ad priuatam ſeceſſionem, vt docent Leo Magnus loco cit. & Hieronymus epiſt. 48. ad Sabinianum, & Concilium Aurelianenſe tertium, Can. 4.

Canones autem quibus pœnitentia Clericis ipſis iniungebatur, vt eſt Arauſicani primi Concilij Can. 4. *Dicens pęnitentiam deſiderantibus etiam Clericis non negandam*. Quidam exponunt de pœnitentia priuata: Alij etiam de publica non iudiciaria quidem, ſed ſpontanea nullo interueniente graui delicto: De qua

etiam

etiam loquitur Concilium Toletanum quartum Can. 53. quæque in ipſis Laicis promotionem ſequentem ad ordines minimè impediebat, vt ibi decernitur. Ita noſter Morinus exponit lib. 2. exercit. Eccleſiaſt. cap. 23.

Verumtamen Cypriani Epiſtola 59. ad Fidum, quæ continet initio querimonias contra Terapium Epiſcopum, eo quòd Victorem Presbyterum, qui grauiter in Deum deliquerat, auſus fuiſſet reconciliare, pacemque ei dare præpropera feſtinatione, antequam plenam impleuiſſet pœnitentiam: Illa, inquam, Epiſtola perſpicuè loquitur de pœnitentia, tum publica, tum iudiciaria, nec poteſt vllatenus de priuata, vel de ſpontanea exponi. Potiùs igitur cenſuerim regulam illam de interdicta ſacris Clericis pœnitentia, neque ſemper, neque omnibus locis viguiſſe, vt ſuperiùs perſpeximus de Sabbatorum ieiunio etiam in diuerſis Occidentis locis, deque alijs Eccleſiaſticæ diſciplinæ officijs.

Can. 69. Irregularem dicit, qui aut ſecundam vxorem, aut viduam, aut alterius derelictam duxerit. Huc ſpectat Apoſtolorum Canon 18. inſertus in decreto c. ſi quis viduam diſt. 34. & Concilij Agathenſis Canon 1.

Canon 74. *Qui communicauerit, vel orauerit cum excommunicato, ſiue Clericus, ſiue Laicus excommunicatur.* Citatur c. qui communicauerit 11. qu. 3. ſimilem Antiochenæ Synodi Canonem ſecundum require ſuperiùs.

Can. 76. *Is qui pęnitentiam in infirmitate petit, ſi caſu dum ad eum Sacerdos inuitatus venit, oppreſſus infirmitate obmutuerit, vel in phręneſim verſus fuerit, dent teſtimonium, qui audierint, & accipiat pęnitentiam: Et ſi continuò moriturus creditur, reconcilietur per manus impoſitionem, & infundatur ori eius Euchariſtia. Si ſuperuixerit, admoneatur à prædictis teſtibus petitioni ſuæ ſatisfactum, & ſubdatur ſtatutis pęnitentiæ legibus, quamdiù Sacerdos, qui pęnitentiam*

dederit probauerit. Idem fermè ſtatuit Synodus Arauſicana prima c. 12. *Subitò obmuteſcens provt ſtatutum eſt baptizari, aut pęnitentiam accipere poteſt, ſi voluntatis prateritæ teſtimonium aliorum verbis habet, aut præſentis in ſuo nutu*.

Can. 80. *Omni tempore ieiunij manus pęnitentibus à Sacerdotibus imponatur*. Obſeruato multiplices in Eccleſia manuum impoſitiones. 1. in Sacramento Confirm. 2. in ſacris ordinationibus. 3. In reconciliatione, ſeu abſolutione pœnitentium. 4. in orationibus quæ fieri ſolebant ſupra ipſos pœnitentes, qua de re Canon iſte loquitur, & Canon 90. Hoc idem ſtatuit circa energumenos 5. & poſtremò Sanctimoniales Diaconiſſæ, & Virgines conſecrabantur per manuum impoſitionem, vt docet Synodus Chalcedonenſis, Can. 15.

Can. 84. *Vt Epiſcopus nullum prohibeat ingredi Eccleſiam, & audire Verbum Dei, ſiue Gentilem, ſiue Iudæum, ſiue Hæreticum, vſque ad miſſam Cathecumenorum*. Soli pœnitentes primi ordinis, ſcilicet flentes ingreſſu Eccleſiæ prohibeantur: Cum Iudæis verò Paganis, & Hæreticis non communicabatur quidem ad precum ſocietatem, ſed admittebantur intus ad Verbi Dei auditionem, ne aditus ipſis ad conuerſionem præcluderetur. Allegatur in c. Epiſcopus nullum, diſtinct. 1. In Iudaico templo pars quædam erat, quæ atrium gentium vocabatur, quo loco Gentilibus conſiſtere, atque adeò Deum verum, & vnicum palàm licebat adorare. Hinc refertur Ioann. 12. v. 20. erant autem quidam Gentiles ex ijs, qui aſcenderant, vt adorarent in die feſto. Vide ſupra Laodicænum Can. 6.

Can. 90. *Omni die Exorciſtę energumenis manum imponant*. Require Can. 80. ſuperiùs.

Can. 91. *Pauimenta domorum Dei energumeni verrant*.

Can. 94. *Eorum qui pauperes opprimunt dona à Sacerdotibus refutanda*. Notatu dignus Canon cir-

ca

ca eos qui ſecuros ſe ab obligatione reſtituendi, quæ alijs rapuere præſumunt, neque expoliatis ſe obſtrictos putant, dum falſam, & inanem ſplendoris, & pietatis gloriam ſibi, ſuæque impoſterum proſapiæ quærant, ſacella conſtruendo, vel noua ſeruitia fundando ex corraſis iniuſtè pecunijs. Huc ſpectat effatum Eccleſiaſtici præclariſſimum cap.34. v.23. *Dona iniquorum non probat altiſſimus; nec reſpicit in oblationes, nec in multitudine ſacrificiorum eorum propitiabitur peccatis. Qui offert ſacrificium ex ſubſtantia pauperis quaſi qui victimat filium in conſpectu patris.*

Can.104. Teſtatur de habitu religioſo viduarum, quæ ſe obſequio Eccleſiæ deuouerunt, deque voto perpetuæ caſtitatis. *Si quæ viduæ ſe deuouerunt Domino, & veſte Laicali abiecta, ſub teſtimonio Epiſcopi; & Eccleſiæ in Religioſo habitu apparuerint.* Mentio quoque eſt 1.Timoth.4. Viduarum peccantium dum nubunt eo quod fidem, quam Chriſto dederant irritam faciant. Cyprianus de diſcipl. & habitu virg. *Vt quæ* (inquit) *ſe Chriſto dicauerint, & à carnali concupiſcentia recedentes, tam carne, quam mente Deo deuouerint.* Et Hieronymus ad Sabinianum Diaconum, ita loquitur: *Moris eſt, vt tam virgo, quàm vidua quæ ſe Deo deuouerint, & ſæculo renuntiantes omnes delicias ſæculi conculcarint, crinem Monaſteriorum matribus offerant deſecandum capite poſteà ligato, & velato.* Dionyſius Eccl.Hierar. cap.6. mutationis veſtimentorum, & tonſuræ, & conſecrationis Sanctimonialium meminit.

Appendix ad Canones ordinationum præcedentis Concilij.

SCholaſticæ Theologiæ profeſſores, cum non conſuluiſſent Græcarum ordinationum approbatos ab Eccleſia Romana ritus, neque ipſos veteris Eccleſiæ

Lati-

Latinæ vſus, & normas, ſed obſeruatis dumtaxat poſteriorum temporum Latinis Ritualibus, & Pontificalibus, haud ſatis accuratè diſcuſſerunt Sacramentorum ſingulorum ſubſtantialia, & pleraque affirmarunt, haud ſatis cum Græcorum Catholicorum, aut etiam veteris Eccleſiæ Latinæ venerandis vſibus, & traditionibus conuenientia.

In primis iſtorum multi aſſeruerunt ad Sacramenti pœnitentiæ validitatem neceſſe prorſus eſse vt abſoluendi forma perſonam Miniſtri connotet, cùm tamen antiquiſſimus, & multoties ab Eccleſia Romana comprobatus Eccleſiæ Græcæ vſus ſit, vt abſolutio per formam deprecatiuam impendatur: ſicut ex Græcorum orthodoxorum Euchologiijs, aliorumque per Orientem diſperſorum fidelium, diffuſè, atque apertiſſimè commonſtrat noſter Ioan. Morinus in ſuo de pœnitentia tractatu. Quæ ſi Theologi ſcholaſtici reſciuiſsent, aliter procul dubio docuiſsent. Enim verò cum S. Thomas in 4. diſt. 3. art. 2. ad primum, & Paludanus ead. diſt. quæſt. 1. quæſito 3. alijque communiter ex eo quod Eccleſia Græca baptizando ſic pronunciet: *Baptizetur Chriſti ſeruus, &c.* inferant, & arguant non eſse abſolutè neceſsariam in Baptiſmo perſonę baptizantis, ſeu miniſtri expreſſionem, pari argumento docuiſsent, nec eſse neceſsariam in pœnitentiæ Sacramento, cum nec in hoc, nec in vllis Sacramentis Græci Miniſtri ſuam vnquam perſonam enuncient.

Eadem ratione ſi ſcholaſticis Doctoribus innotuiſſent approbatiſſimi Gręcorum Maronitarum, & quorumdam aliorum Orientalium cum Romana Eccleſia communicantium ritus, & praxes ordinationum, proculdubio his peræquè detuliſsent, nec in eas deueniſsent concluſiones, ex quibus ſequatur orthodoxos Orientis omnes fuiſse tot ſæculis hactenus ab Eccleſia Romana deluſos, quæ non tantum illorum examinauit, & probauit ritus, ſed etiam illos ita eorum obſeruationi aſtrinxit, vt læthalem contrahant

noxam,

noxam, ſi velint in proprijs Eccleſijs ritu Latino miniſtrare. Ex quo id pariter ſequeretur, vel cogitatu horrendum nullos penes ipſos eſse, aut fuiſse Presbyteros, & Epiſcopos, nullam Eucharſtiam, nullum Sacramentum Pęnitentiæ, Confirmationis, Ordinis, Extremæ-Vnctionis. Quinimò neque pluribus ſæculis apud Latinos ipſos ſub illis feliciſſimus Sanctorum veterum Patrum ſæculis, vt patet, vel ex Canone 5. Carthaginenſis quarti vniuerſalis Concilij, in quo cum ducentis, & vltra Epiſcopis conſedit Auguſtinus, aſserente pro certiſſima Eccleſię norma, & indubitatą praxi, vbi traduntur ordinis inſtrumenta, ibi nullam eſse manus impoſitionem, & ita Sacerdotibus, & Diaconis, dum ordinantur imponi quidem manus, ſed nihil eis tradi, aut porrigi: at Subdiaconis Calicem cum patena tradi, ſed nullatenus imponi manus.

Noſter quidem Morinus contendit in ſuis ad ſacras ordinationes exercitationibus nullam fuiſse in Sacerdotum, & Diaconorum ordinationibus traditionem inſtrumentorum annis pluſquam octingentis apud Latinos. Cæterùm vir eruditionis conſummatæ non aduertit Ordinem Romanum libellum ab Alcuino Caroli Magni præceptore alicubi allegatum, ac per conſequens altioris antiquitatis, referre in ſecunda parte, non ſolùm manus ab Epiſcopo illis imponi, qui Sacerdotio initiantur, & manus iniungi, ſed etiam calicem cum vino aqua permixto, & patenam cum pane tradi: ſimulque iſta eis enunciari: Accipe poteſtatem offerre Sacrificium Deo, miſsamque celebrare, tàm pro viuis, quàm pro defunctis.

Inter Scholaſticos Scriptores S.Bonauentura in 4. diſt.24. p.2. art.1. quæſt.4. ſolius meminit tanquam eſsentialis materiæ ad Sacerdotium, & Diaconatum impoſitionis manuum. Ex aduerſo Dominicus Soto, & Capreolus, & Valentia contendunt hanc nihil eſse quam accidentariam cæremoniam, ſolamque eſse de Sacramenti eſsentia traditionem inſtrumentorum.

Meliùs

Meliùs tamen Petrus Soto, Ledeſma, Bellarminus, Vaſquez, vtraque ſaltem in Latinis Eccleſijs docent ad ſacrarum ordinationum validitatem, & eſſentiam pertinere.

Sanè quæcumque ſuperſunt libello Ordinis Romani vetuſtiora monumenta nullius in ſacris Ordinibus meminere traditionis, ſolamque prædicant χειροτονίαν. Dionyſius in Eccl. hier. Clemens Papa in Apoſtolicis conſt. de quo libro Epiphanius hæreſ. 70. teſtatur complecti omnia, quæ pertinent ad Eccleſiaſticam diſciplinam. Canones etiam ordinationum Carthaginenſes, & omnia ferè Sanctorum Patrum, dum vel per occaſionem de ordinibus ſermocinantur loca. His adiungit Morinus, quos ipſe primus in lucem edidit antiquiſſimos ordinationum Rituales ex Vaticana, & alijs illuſtribus Bibliothecis erutos, nec non librum Syriacum ordinationum Maronitarum, qui fuerunt hactenus montis Libani accolæ, quorum fidem, & ſacros ritus dudum Eccleſia Romana probauit. Eo libro non aliter ordinantur ſacerdotes quàm ſola manuum impoſitione cum certis quibuſdam precibus, & verborum formis: nihil porrigitur, ei qui Sacerdotio initiatur, quàm Euangeliorum liber, vt ipſum legat. Prætermitto Armenorum eorum, qui cum Romana Eccleſia communicant ordinandi ritus, quorum ſacris Miniſterijs exercendis, ſummi Pontifices conceſſerunt Eccleſiam Romæ tituli Sanctæ Mariæ Ægyptiacæ.

Quin imò Sacræ Scripturæ non aliud in huiuſmodi perhibent quam χειροτονίαν, ſeu χειροθησίαν hoc eſt manuum impoſitionem paſſim in actis Apoſt. & 1. Timoth. 4. Ipſaque χειροτονία, communiter à Patribus Græcis vſurpari ſolet pro ſacra ordinatione. Sed etiam Concilium ipſum Tridentinum omnem amouet ambiguitatem, cùm diſertè dicat ſeſs. 14. cap. 3. Sacerdotes ritè ordinari per impoſitionem manuum. Et ſeſs. 23. Can. 4. Si quis (ait) dixerit per ſacram Ordinationem non dari Spiritum Sanctum, ac proinde fru-

fruſtrà Epiſcopum dicere: Accipe Spiritum Sanctum, Anathema ſit. Atqui verba iſta profert Epiſcopus dum manus imponit. Iudicat ergo Concilium id eſſe de Ordinationis ſubſtantia. Omitto Latinorum etiam Patrum teſtimonia, qui vt præclarè obſeruat, & monet Bellarminus lib. de Sacram. ordin. c.9. Inſtrumentorum traditionem prorſus ſilent, manuū impoſitionem ſemper commemorant.

Tantis accedat argumentis relatio Theodoriti hiſt. relig. cap. 13. Macedonio Monacho per aſtutiam, ac dolum ad altare ſacrum accito, nec prorſus de ſui ordinatione futura ſuſpicanti, fuiſſe à Flauiano Epiſcopo Antiocheno ſacrum celebrante manus impoſitas ἐπιδεῖναι χειροτονίαν, dumque hoc modo Sacerdotem factum adeò ſuccenſuiſſe, vt Pontificem arrepto, quo ſuſtentabatur ſcipione percutere nixus ſit, niſi circumſtantes ſenem excandeſcentem coercuiſſent.

Romani Pontifices Leo IX. Cæleſtinus III. Innocentius III. ſimulque Concilium Lateranenſe quartum, Innocentius IV. Alexander IV. Gregorius X. ſimulque Concilium Lugdunenſe ſecundum ex generalibus, Concilium pariter Florentinum, quod anno integro fidem Græcorum, & ritus examinauit, & Clemens VIII. qui Græcos Romæ Collegio à ſe fundato, & Eccleſia donauit, vt inibi ritu Græco miniſtrarent, quique ſua Conſtitutione trigeſimam quartam, quæ eſt in Bullario tomo 3. edixit, vt Romæ commoretur Græcus Epiſcopus Catholicus, qui Græcos prius probatos Græcanico ritu ordinet, iſti omnes (inquam) Græcorum ritus, & ordinationes approbarunt. Et quoties Clerici Græci de ſchiſmate conuertuntur, ſi fuerant ab Epiſcopis ſchiſmaticis ordinati admittuntur ad ſacrum miniſterium citra nouam ordinationem.

Poſteriores demum Theologi perlecto Arcudij Theologi Dominicani libro, quo Græcorum penes,

quos

quos diù verſatus fuerat Eccleſiaſticus ritus accuratè deſcribit, & viſis aliquando Romæ factis Græcorum ordinationibus in eorum propria Eccleſia tituli ſancti Athanaſij, & obſeruantes nullum fuiſſe ordinatis Sacerdotibus, & Diaconis porrectum inſtrumentum, quod tangerent,rem maiori ſedulitate explorauerunt, atque antiquiores Eccleſiarum Græcæ, Latinęque ritus, ac vſus cum Græcanicis horum temporum conformes eſſe perſpexerunt. Ideòque rationes inueſtigarunt, quibus poſſent apprimè Græcanici vſus cum Latinis horum temporum, ac præſertim cum decretò Eugenij ad Armenos ,in quo maioris difficultatis verſatur Cardo, conciliare. Inter plures, quæ à diuerſis circumferuntur, duæ ſunt, vt mihi quidem videtur præcipuæ ſoliditatis conciliationes. Vna quidem, vt Chriſtus Dominus noſter in materiam ſacrarum ordinationum inſtituerit manuum impoſitionem, quam nec ipſa mutare poſſit Eccleſia, & inſuper aliam quandam inſtituerit materiæ partem eſſentialem quidem, & ſpecialiùs connotantem illam poteſtatem, quæ per ſingulos ordines confertur: Iſta verò altera materiæ pars in aliquo ſigno conſiſtat per Chriſtum indeterminato, ſecundùm ſpeciem, ſed determinato tantùm modo genericè: ipſam verò ſpeciem, & modum Eccleſiæ reliquerit determinandum, quæ poſſit ipſum pro ſuo arbitrio quoque immutare, ac nouum inducere: Itaque Orientales Eccleſias vnum certum elegiſſe modum, Latinam Eccleſiam alterum retenta vtrobique tamen manuum impoſitione.

Alij alijs verbis eodem tamen ſenſu dicunt Chriſtum inſtituiſſe Sacramentorum materiam ſecundum formale, ſed Eccleſiæ determinandam, quoad aliqua Sacramenta reliquiſſe ſecundum materiale. Formale iſti dicunt quod alij genericum, id eſt modum, vel actum aliquem ſignificantem quomodolibet poteſtatem ſingulis ordinibus inhærentem. Materiale porrò vocant certum fixumque, atque ab Eccleſia defi-

definitum modum, qui ſit adhibendus inter conferendum ordines, qualis eſt inſtrumentorum traditio ex Latinæ Eccleſiæ deſignatione, aut alia quædam actio ex Orientalis Eccleſiæ præſcripto. Qua ſanè diſtinctione generici, & ſpecifici ſeù mauis formalis, & materialis illa ritum diuerſitas non modo reſpectu Orientis, & Occidentis, verùm etiam, vt initio inſinuaui, veterum Occidentalium, cum hodiernis Occidentalibus Conciliatur. Atque Eugenij quarti decretum non primam ordinationum Sacramentalium partem, hoc eſt genericam, & formalem, ſed ſpecificam, ac materialem ſolum materiam proſequitur, quæ iamdudum vſu Romanæ Eccleſiæ inter omnes Occiduos Orthodoxos vigebat.

Hac eadem ratione argumentum reſoluit Bellarminus, quo videtur per Eccleſiam immutata ſacri Diaconatus materia, quæ fit per Euangeliorum traditionem, cum tamen fuerint ipſo primo naſcentis Eccleſiæ anno Diaconi ſeptem ab Apoſtolis ordinati, multique alij deinceps diuerſis locis ſola manuum impoſitione, antequam vllum conſcriptum eſſet Euangelium: Quorum primum ab Apoſtolo Matthæo conſcriptum fuit anno Chriſti, vt ſupputat Baronius 41. annis ſeptem à deſcenſu Spiritus ſancti ſupra Chriſti diſcipulos: Quamquam Irenæus lib.3. cap.1. refundat longè pòſterius Euangelij Matthæi conſcriptionem ad tempora quibus Petrus, & Paulus Romæ prędicabant, quod referendum videretur ad annum Chriſti ſaltem ſexageſimum. Quin etiam fieri poteſt, vt ſola manuum impoſitio, ſit Orientalibus eſſentialis quantum ad materiam, cæteraque in ipſorum ordinationibus adhiberi ſolita ſint cęremoniæ tantum accidentariæ: Adeò vt ſola eſſentialis materia, ſit penes illos Chirotheſia, quam intentio Miniſtri, & ſuperadditæ verborum formæ ad hunc, vel illum determinent ſacris Ordinis gradum. Cum è diuerſo illa manuum impoſitio fortaſſe non conſtituat in Latinis Eccleſijs totalem, & adæquatam ordinum ſacrorum

ma-

materiam, eo quod ab aliquot retro ſæculis viſum ſit Romanæ Eccleſiæ, aliud quid materiale adiungere traditionem inſtrumentorum, quæ ex ipſius mente, ac inſtituto, vel ſit de materia eſſentiali, vel concurrat, vt conditio ſine qua non, & ita neceſſaria ſit ad Sacramenti ſi non eſſentiam, ſaltem exiſtentiam, pro illa quam Chriſtus Eccleſiæ contulit, circa rem Sacramentariam poteſtate.

Hæc verò quam dixi poteſtas in tribus potiſſimùm Sacramentis conſpicua eſt. In ordine quidem, vt iam diſſeruimus. In pœnitentia etiam in qua reſtringitur per Eccleſiam illa indefinita poteſtas abſoluendi, quæ confertur in ordine Sacerdotij ſupra ipſa hominum peccata, quæ ſunt pœnitentiæ Sacramentalis ſubiecta materia. Nec rationi à pœnitentia ductæ ſufficienter occurres dicendo in ordinationem quidem non conferri abſoluendi poteſtatem niſi in actu primo, ſed in actu demum ſecundo conferri ab Epiſcopis, dum ordinatis Sacerdotibus ſubditos attribuunt in quos exercere poſſint illam, quam in ordinatione receperunt ligandi, & ſoluendi poteſtatem, hæc enim adhuc perdurat argumenti vis in Epiſcopis ipſis, & Parochis, qui licet ſubditos nanciſcantur, ſola addictione ad propriam Eccleſiam, in quos deinceps ipſo iure diuino habent ligandi ſoluendique poteſtatem, attamen Eccleſia ipſa iiſdem hanc reſtringit poteſtatem, vt nec Parochus in proprios Parochianos, nec Epiſcopus in proprios Diœceſanos quidquam poſſit circa reſeruatos per ſuperiorem Eccleſiaſticam poteſtatem caſus, tametſi concurrant ſimul in hac re Paſtor, & ſubditi ſibi Gregis agnus: In Paſtore quidem diuinitus conceſſa iuriſdictio, ſententia abſolutionis, & ſoluendi intentio: in agno verò vnà cum interiori pœnitentia diligens confeſſio.

Nec minus effulget in matrimonij Sacramento illa in re Sacramentaria Eccleſiæ Chriſti poteſtas. Cùm enim huius Sacramenti materia diuinitus conſtituta ſit mutuus, ac legitimus partium conſenſus: Certum

tum eſt apud omnes Catholicos Eccleſiam poſſe pro ſuo prudenti arbitrio edicere, vt conſenſus qui olim plenè ſufficiebat ad hoc ſacramentum, iam non ſufficiat. Et ex aduerſo diſponere poteſt, vt deinceps ſufficiat ille conſenſus, qui ante hac minimè ſufficiebat. Nam ſufficiebat ante Tridentinam Synodum clandeſtina conſenſio, iam nullatenus ſufficiens. Ex oppoſito in multis circumſtantijs non ſufficiebat olim mutuus conſenſus, qui non ſufficit remotis priſtinis impedimentis. Generalia enim Concilia Lateranenſe ſub Innocentio III. & Tridentinum multa graduum prohibitorum impedimenta dirimentia ſuſtulerunt adeò vt mutuus conſenſus, qui anteà non valebat, iam ſit validus ad hoc Sacramentum in gradibus olim vetitis. Circa memoratas ordinationum materiæ difficultates ex rituum diuerſitate ortas diſputant Cardinalis de Lugo diſput. ſecunda de Sacrament. in genere ſect. quinta, num. 85. & ſeqq. Becanus p. 3. de Sacrament. ord. quæſt. 4. Et inter Gallicanos Theologos præter præallegatum Ioann. Morinum, Nicolaus Iſambertus, Philippus Gamachæus, Franciſcus Hallier.

Iſtam porrò Eccleſiæ circa ordinum impedimenta, quæ apponere, vel amouere poteſt authoritatem nos adductione teſtimoniorum ex antiquorum patrum libris, & Canonum ex probatiſſimis Concilijs, necnon exemplorum plurimorum, ex Eccleſiaſticis Hiſtorijs, rurſum vberiùs confirmabimus inferiùs ad Canonem quartum Octauæ Synodi Oecumenicæ.

CONC. CARTHAGINENSE V.

QVemadmodum quarto Carthaginenſi Concilio præſedit Aurelius Carthaginis Epiſcopus totius Africæ Primas, ita & iſti quinto, cui pariter interfuit Auguſtinus.

Huius Canone 5. cauetur ne relicta principali Eccleſia ſua Epiſcopus in aliam ſe transferat Eccleſiam; Huic contraueniunt Epiſcopi, qui magna parte anni ruri verſantur, & deliciantur.

Can. *6.* Qui citatur cap. placuit de infantibus, de conſecr. diſt. 4. iubet infantes de quorum Baptiſmo certitudo haberi non poteſt, ſine trepidatione baptizari: Et ſimiliter Eccleſias conſecrari, de quibus nihil conſtat an fuerint conſecratæ. Conſule inferiùs annotata ad Can. 84. Synodi Quiniſextæ eadem decernentem. Sextus ille Canon renouatur in Concilio Africano num. 39.

Can. 7. Vt dies Paſchæ formatarum ſubſcriptione omnibus intimetur. Quæ litteræ Græcis Canonicæ, Latinis formatæ dicebantur, vt teſtatur Atticus ſub finem Concilij Chalcedonenſis, his verbis: Græca elementa, numeros etiam exprimere nullus eſt qui vel tenuiter Græci ſermonis peritiam habet, ignoret. Ne igitur in faciendis litteris Canonicis, quas mos Latinus formatas appellat, aliqua fraus falſitatis temerè præſumeretur, hoc à Patribus trecentis decem, & octo Nicææ conſtitutis ſaluberrimè inuentum eſt, & ſtatutum, vt formatæ iſtam calculationis, ſeu computationis habeant rationem, id eſt, vt aſſumantur in computationem Græca elementa, prima Patris, Filij, & Spiritus Sanctus, id eſt, π. υ. α. quæ elementa, & octogenarium, & quadringenteſimum, & vnum ſignificant numerum: Petri quoque Apoſtoli littera prima, hoc eſt π. quæ numerum Octoginta ſignificat: Eius

quoque

quoque qui ſcripſit Epiſtolam prima littera: & cui ſcribitur ſecunda littera: accipientis tertia littera: ciuitatis quoque de qua ſcribitur quarta littera. Et indictionis quæcumque eſt eius temporis idem qui fuerit numerus aſſumatur. Obiter hic obſeruandum ex prędicto teſtimonio vſum indictionum, iam viguiſſe tempore Nicæni Concilij. Harum verò indictionum plerique ſuſpicantur authorem Conſtantinum Magnum. Errare inſigniter conſtat Cedrenum, alioſque nonnullos illarum authorem affirmantes Theodoſium. Indictiones ſeriem annorum quindecim complectebantur. Earumque triplex diſcrimen fuit, aliæ dicebantur Conſtantinopolitanæ, de quibus ita loquitur Ambroſius epiſt. ad Epiſcopos Æmiliæ: Indictio Septembri menſe incipit, hoc eſt ipſis Calendis Septembribus. Aliæ dicebantur Cæſareæ, quarum initium ſumitur ab octauo Calendas Octobris: Tertiæ demùm Romanæ, quia in Pontificijs Diplomatibus adhiberi ſolent, & exordium ſumunt à Calendis Ianuarij.

Diſſertatio de Litteris formatis.

FOrmatæ, ſeu Canonicæ litteræ in varias diſtribuuntur ſpecies, quarum aliæ communicatoriæ dicuntur, quæ ab Epiſcopis dabantur ſubditis peregrè agentibus, vt quocumque ibant in communionem fidelium admitterentur. Optatus lib. 2. contra Parmenianum recenſita Romæ Epiſcoporum ſerie à Petro vſque ad Damaſum ita ſubiungit: Cùm quo (Damaſo) nobis totus orbis commercio formatarum in vna Communionis ſocietate concordat. Et Concilium Arelatenſe primum Can. 7. vt qui fideles ad Præſidatum promoti fuerint, Litteras accipiant communicatorias, ita tamen vt in quibuſcumque locis eas geſſerint, ab Epiſcopo eiuſdem loci curà de illis agatur: Vt ſi cœperint contra Eccleſiaſticam diſciplinam

agere, tum demum à communione excludantur. Præſidatum hic intellige Prefacturam quamcumque, aut Magiſtratum. Præterea Auguſtinus, vt Fortunium Epiſcopum Donatiſtam aſſerentem ſuam, ſuorumque communionem vbique terrarum protendi, dum vult ſe Catholicum aſſerere, falſi è contrariò conuincat, ſic ait epiſt. 163. ad Eleuſium: Quærebam vtrum communicatorias Epiſtolas, quas formatas dicimus poſſet quo vellem dare? Et affirmabam, quod manifeſtum erat omnibus, hoc modo illam facillimè terminari poſſe quæſtionem. Communicatorias litteras, Græci κοινωνικὰς καὶ εἰρηνικὰς γραφὰς, dicunt.

Dimiſſoriæ item litteræ, Græcè ἀπολυτικαὶ γραφαὶ, formatis continentur, ſine quibus à proprio Epiſcopo obtentis nullus Clericus ab alio poteſt ordinari, iuxta Concilij Sardicenſis Canones 18. & 19. Quinimò neque iam ſuſceptos ordines alibi exercere, iuxta Apoſtolorum Can. 15. & 19. Neque ipſis fas eſt Epiſcopis longiùs peregrinari, vel in aulam proficiſci abſque dimiſſorijs Metropolitani ſui, vel Prouincialis Synodi, iuxta Sardicenſis Canonis præſcriptum. Zoſimus Papa in Epiſt. ad Epiſcopos Galliæ iniungit omnibus Romam ex Gallia profecturis, vt formatas ab Arelatenſi Epiſcopo accipiant. Et Concilium tertium Carthaginenſe, ita ſancit Can. 28. *Epiſcopi trans mare non proficiſcantur, niſi conſulto primæ Sedis Epiſcopo ſuæ cuiuſque Prouinciæ, vt ab eo præcipuè ſumere poſſint formatam*. Illam verò formatam Epiſtolam Zonaras ad Can. 23. & Balſamon ad Can. 26. Carthaginenſes, ſiue Africanos exponunt, ἀπολυτικὰς γραφὰς, hoc eſt litteras dimiſſorias.

Formatæ complectuntur etiam litteras commendatitias, quæ ad hoc valebant, vt fideles peregrè euntes, tàm Laici, quàm Clerici hoſpitio, & menſa ſuſciperentur, atque Eccleſiaſtica Communione. Aliquando etiam vt Clericorum ordinatio ſignificaretur, aut etiam vt daretur de moribus teſtificatio. Has Græci vocant, συστατικὰς, ſine quibus vetat

Apoſtolorum Can. 32. Quemquam extraneum ſiue Epiſcopum, ſiue Presbyterum, ſiue Diaconum ſuſcipi. Quæ iteratur prohibitio per Laodicænum Canonem 41. & allegatur à Gratiano cap. non oportet, de conſecr. diſt. 5. & Clemens lib. 2. Apoſt. conſtit. cap. 258. hoc idem pariter extendit ad Laicos. Tertullianus de præſcript. cap. 20. has litteras vocat conteſſerationem hoſpitalitatis. Et Gregorius Nazienzenus inuect. 1. in Iulianum refert hunc apoſtatam transferre in Gentiliſmum propoſuiſſe diuerſos Chriſtianorum ritus, atque ex his præcipuè litteras hoſpitalitatis. Balſamon ad Apoſt. Can. 15. ſcribit opus eſſe Clerico in aliena Diœceſi verſanti litteris dimiſſorijs, ſi velit inibi Clericalia munia exercere, non enim ad hoc extendi, aut ſufficere commendatitias. Litterarum commendatitiarum mentio fit 2. Cor. 3. numquid egemus ſicut quidam Litteris commendatitijs ad vos, aut ex vobis? Concilium Chalcedonenſe Can. 11. approbat vt pauperibus quidem concedantur litteræ pacificæ, εἰρηνικαὶ (hæ ſunt communicatoriæ, de quibus paulò ante) non autem commendatitiæ συςατικαὶ, niſi quando iniuſta ſuſpicione laborant. Denique Tridentinum Concilium ſeſſ. 23. cap. 16. nullus Clericus peregrinus, ſine commendatitijs ſui ordinarij litteris ab vllo Epiſcopo ad diuina celebranda, & Sacramenta adminiſtranda admittatur. Hæ vocantur pariter litteræ teſtimoniales.

Formatarum nomine deſignantur pariter litteræ Paſchales indicentes quota Dominica eius anni celebrandum ſit Paſcha. Antiquiſſima conſuetudo fuit, vt Romanus Epiſcopus quotannis ad vniuerſas Eccleſias ſcriptis circularibus Litteris diem Paſchalem indiceret, vt liquet ex Arelatenſis primi Concilij Can. 1. Quia verò Ægyptij Aſtronomiæ peritia præcellebant, ea cura per Nicænam Synodum demandata fuit Alexandrino Patriarchæ, & in primis Romano Pontifici, diem Paſchalem ſedulò exploratum indicaret, quò poſtmodum Romanus Epiſcopus

illum per vniuerſas Eccleſias promulgaret, vt ſcribit Leo Magnus Papa epiſt. 64. ad Marcianum Auguſtum. Primates verò, & Metropolitani ſuarum Prouinciarum Epiſcopis, & hi ſubiectis ſibi Eccleſijs per Litteras formatas ſignificabant, vt ſtatuit Canon iſte 7. Carthaginenſis. Promulgabatur autem futurus dies Paſchalis per Diaconum inter Miſſarum ſolemnia ipſo Epiphaniæ die, vt conſtat ex Concilij quarti Aurelanienſis Can. 1. & ex Caſſiani collatione 10. cap. 1.

Formatis pariter continentur encyclicæ, ſiue circulares Litteræ, quæ vel ab Epiſcopo Romano, vel à Patriarcha, vel à Primate, vel ab alio inferiore Prælato, vel à Synodo tranſmittuntur ad plures Eccleſias diſtribuendæ, ſiue in cauſa fidei, ſiue ad morum diſciplinam, ſiue ad indicendas preces, aut ieiunia, vel admonendos fideles.

Inter Formatas recenſentur quoque commonitoriæ, ſeu memoriales Litteræ, quæ Legatis, aut Apocriſarijs, ſeu Nuncijs expediuntur, præſcribentes vt ſe gerere debeant in ſuæ legationis, aut nunciaturæ officio. Harum mentio eſt Can. 98. Concilij Africani, & apud Cyrillum epiſt. 1. ad Succeſſum, apud Auguſtinum epiſt. 129. & 158. apud Sidonium Apollinarem lib. octauo. Carm. ad Lampridium, & apud veteres alios: Dicebantur etiam vna voce commonitoria.

Inter Formatas item locum habent tractoriæ Litteræ, quibus prouidebatur, vt Prælatis ad Synodum commeantibus vecturæ, & viatica ſuppeditarentur. Earum meminit iſtud ipſum Concilium Carthaginenſe quintum Can. 10. de tractorijs multa tum ex ſacris, tum ex profanis Scriptoribus congerunt teſtimonia duo Gallicani Iuriſconſulti conſummatiſſimæ eruditionis Barnabas Briſſonius de verborum ſignif. verb. tractoriæ, & Iacobus Cuiacius ad lib. 12. Codicis tit. 51. de tractorijs.

PRO-

PROSEQVVTIO CANONVM CARTHAGINENSIVM.

Canon 9. Huius Concilij Carthag. ſic ſtatuit: *Ab Imperatoribus viſum eſt vniuerſis poſtulandum, propter afflictionem pauperum, quorum moleſtijs ſine intermiſſione fatigatur Eccleſia, vt defenſores eis aduerſus potentias diuitum cum Epiſcoporum prouiſione delegentur*. Legitur, & in decreto c. ab Imperatoribus 23. quęſt. 3. Iſtud iuſtitiæ, & charitatis in pauperes teſtimonium ſancto Ludouico Gallorum Regi præclarum dat Eccleſia in eius officio: Cùm metueret pius Rex ne cauſæ pauperum negligerentur, bis ſingulis Hebdomadis in publico reſidens loco audiebat eorum quærelas, & tum iuſtitia, tum miſericordia eas expendens, celeriter eos expediebat.

Hæreſis Pelagianæ Hiſtoria.

PElagius è Scotia Britannię inſulę Prouincia oriundus, & in Palæſtina Monachus aduerſus Chriſti gratiam noua dogmata diſſeminauit: non aliam eſſe Dei gratiam, niſi Dei Legem, & Doctrinam, Chriſtique exempla, collatamque nobis arbitrij libertatem. Adamum æquè futurum mortalem, etſi non deliquiſſet. Eumdem ſuo peccato ſibi vni nocuiſſe, non verò progeniei ſuæ, neque vllum eſſe peccatum originis: adeòque infantes non egere baptiſmo ad animæ ſalutem. Omnia merita referenda eſſe ad ſolam arbitrij libertatem. Pelagij diſcipulus Cœleſtius, eius dogmata primus cœpit per Africam ſpargere. Quare Paulino accuſatore Carthaginis Diacono damnatus in Concilio Carthag. fuit.

Poſthæc Epiſcopi duo Gallicani Eros Arelatenſis, & Lazarus Aquenſis Pelagium accuſant apud Epiſco-

pos Palæſtinæ, vbi tunc ille in Monaſterio verſabatur, atque ad eos capitula tranſmittunt ex Pelagij, & Cœleſtij libris excerpta. Indicitur Lyddæ (quæ, & Dioſpolis dicitur) à Metropolitano Cæſaræ Synodus, cui ipſe præſedit Cæſarienſis Epiſcopus Eulogius, eique proximus aſſedit Ioannes Hieroſolymorum Antiſtes, cùmque his alij duodecim Epiſcopi ann.415. quos ſingillatim nominat Auguſtinus lib.1. contra Iulianum ca.5. Capitula Synodi recenſet idem lib.2. de pecc. orig. cap.11. & epiſt. 106. ad Paulinum.

Pelagius fraudulentis reſponſionibus ita Synodo illuſit, vt ab ea fuerit Catholicus iudicatus. Cùmque Hieronymus tunc in Palæſtina degeret, Pelagium ſcriptis primus oppugnauit, tum in ſua ad Cteſiphontem epiſtola, tum in Dialogis ſuis inter Atticum orthodoxium, & Critobolum, quo nomine Pelagium deſignat: cuius cauſam in Palæſtina tuebantur Ioannes ille Ieroſolymorum Epiſcopus, & Ruffinus Aquileienſis Presbyter Origeniſta vterque. Sub idem quoque tempus cœpit Pelagium Auguſtinus inceſſere tribus ad Marcellinum libris, & quarto ad Hilarium, & libro de natura, & gratia, quorum ipſe cum laude meminit Hieronymus, dicens ſibi ſuperfluum eſſe de his vltra ſcribere, quæ iam ſunt à meliore ingenio tractata.

Poſtmodum anno Chr.416. ſub Innocentio Papa duobus alijs in Africa Concilijs Mileuitano, & Carthaginenſi damnantur errores Pelagij, & Cœleſtij. Ambæ Synodi litteras ad Innocentium per Iulium Epiſcopum dirigunt, qui Carthagine profectus Mileuim fuit, & hinc Romam ſe contulit. Innocentius re diſcuſſa Synodorum Africæ iudicium approbat, & Pelagium communione ſegregat, deque his ad vtramque Synodum reſcribit. Cœleſtius his Synodis damnatus appellat quidem Romanum Epiſcopum, ſed dùm vixit Innocentius, ſuam non eſt auſus vltra proſequi appellationem: At eo defun-

cto

cto Succeſſorem Zoſimum conuenit. Ad hunc ſimul etiam delatæ ſunt ex Palæſtina litteræ Pelagij, quas ille cum commendatitijs Praylij (qui Ieroſolymitano Epiſcopo Ioanni ſucceſſerat) ad Innocentium (qui fortè per id tempus è viuis exceſſerat) dirigebat. Quibus perlectis, auditoque Cœleſtio, credidit Zoſimus ambos inculpabiles, & iniuſtè laceſſitos. Quia tamen damnatus vterque fuerat, & à Concilijs Africanis, & ab Innocentio Papa, diſtulit eos abſoluere, donec ab Africanis Patribus reſponſum referret.

Ad Africanos igitur litteras ſcripſit paulò commotiores, quas ex vetuſto exemplari Vaticano Baronius edidit. Per has declarat fidei Catholicæ profeſſionem Romæ ab vtroque factam, iudicium inſuper Epiſcoporum Palæſtinæ, additque Erotis, & Lazari grauia vituperia, vtpotè qui Pelagium, alioſque ſanctitate conſpicuos viros calumnijs proſcidiſſent. Africanorum ad quos ſcribit nimiam in condemnando Cœleſtio præcipitationem increpat. His acceptis litteris Africani Zoſimo reſcripſerunt, qua decebat moderatione, ſimulque Paulini Diaconi libellum miſerunt, quo accuſationum ſingula capita diſtinctè, dilucidèquè proponebantur, ſuper quibus denuò interrogandus erat Cœleſtius. Tandem Romæ à Zoſimo hæreticorum calliditate detecta, qui ſecundùm capita iſta interrogati ſuum ampliùs occultare virus nequiuerunt, aut vltra Iudices ſuos ludificari, damnationem ambo meritam acceperunt. His acceſſit Imperatoris Honorij edictum promulgatum pridie Kalendas Maij an. 418. quo pœna deportationis Pelagianis hæreticis decernitur. Hæc ferè ſingula refert Auguſt. lib. de pecc. orig. decreti his anterioris Innocentij Papæ (vt ſileam eius, quæ ſuperſunt litteras ad Concilia Carthaginenſe, & Mileuitanum, quibus Pelagium, & Cœleſtium ipſe damnat, & excommunicat) meminerunt pariter Proſper aduerſus collatorem, & Gennadius de viris illuſtribus c. 43. qui addit fuiſſe

poſteà

poſteà hoc decretum ab eius Succeſſore Zoſimo in omnem Eccleſiam propagatum. Eſtque illud ipſum, de quo ita loquitur Anaſtaſius Bibliothecarius in Innocentio: *Hic conſtitutum fecit de omni Eccleſia:* hoc eſt decretum fidei ad vniuerſam Eccleſiam pertinens.

Accepto demùm Zoſimi decreto eodem quoque anno 418. Kalendis Maij in plenaria totius Africæ Synodo, vt ex ea prorſus iſta eliminaretur hæreſis, canones damnationis editi ſunt, qui octo pariter leguntur in Concilio Mileuitano antecedenti, & quos nonnulli Baronio contradicentes contendunt falsò aſcriptos Mileuitano. Sed cùm nemo reuocare in dubium poſſit cauſam hæreſis Cœleſtij fuiſſe ſub Papa Innocentio in Mileuitano Concilio ventilatam, neque conuinci poſſit fuiſſe hoſce octo Canones falsò illi attributos, quamquam ijdem quoque pertineant ad plenarium Africæ Concilium Carthagin. celebratum, nihil obeſt quin dicendum ſit fuiſſe illos octo Canones ad maiorem firmitatem reſumptos, innouatoſque in plenario Concilio, poſtquam fuerant in minore, hoc eſt Mileuitano ſanciti. Id verò conuincitur ex eo quòd Concilium ſecundum Turonenſe anni 567. Can. 20. vnum allegat ex his octo ſub nomine Mileuitani, qui tamen idem Canon citatur à Fernando Diacono tit. 18. ſub nomine Carthaginenſis. Et Cœleſtinus Papa epiſt. ad Epiſcopos Galliæ octo eoſdem Canones attribuit pariter Carthaginenſi Concilio.

De hoc anno 418. Proſper in Chronico iſta refert: *Honorio Auguſto duodecimum, & Theodoſio Auguſto octauum Conſulibus, Concilio apud Carthaginem habito ducentorum ſeptemdecim Epiſcoporum, ad Pontificem Zoſimum Synodalia decreta perlata ſunt, quibus perlatis, per vniuerſum orbem hæreſis Pelagiana damnata eſt.* Eiuſdem Synodi plenariæ ſub Zoſimo, ſimulque duarum præcedentium Mileuitanæ, & Carthaginenſis ſub Innocentio, meminit Auguſtinus ep. 47. his verbis: *Quod ſcriptum eſt ad Papam Romanæ*

vrbis

vrbis Innocentium de Concilio Carthaginenſis Prouinciæ, & de Concilio Numidiæ, & aliquantò diligentiùs à quinque Epiſcopis, & quæ ipſe ad tria reſcripſit. Item quod Papæ Zoſimo de Africano Concilio ſcriptum eſt, eiuſque reſcriptum ad vniuerſos totius orbis Epiſcopos miſſum: & quod poſteriori plenario totius Africæ Concilio contra ipſum errorem breuiter conſtituimus. Quibus verbis Auguſt. indicat quatuor habitas in Africa Synodos circa Pelagij, & Cœleſtij errores: duas ſcilicet ſub Innocentio Mileuitanam, & Chartaginenſem Prouinciales ambas, & alteras totidem ſub illius ſucceſſore Zoſimo, primùm Africanam in Prouincia Zeugitana, cuius erat Metropolis Carthago: Hæc anno quadrigenteſimo decimoſeptimo coacta fuit: alteram deinde pleniorem illam ducentorum & decem, & ſeptem Epiſcoporum, quæ anno eodem inchoata fuit nec ſoluta, niſi poſtquam à Zoſimo Pelagius, Cœleſtiuſque damnati ſunt.

Iſtud verò Concilium Auguſtinus dicit poſterius fuiſſe, non tàm reſpectu reſcripti à Zoſimo contra duos hæreſiarchas editi, quàm reſpectu Concilij Africani Prouincialis. Iſta porrò plenaria Synodus Africana ea ipſa eſt, quæ communiter inſcribitur Concilium Carthaginenſe ſextum. Cæterùm quinque illi Epiſcopi, quos ibidem memorat Auguſtinus, ſunt Aurelius Carthaginis, deinde Alypius, Auguſtinus, Euodius,& Poſſidius,quorum communis extat epiſtola de Pelagio ad Innocentium Papam, quæ eſt inter epiſtolas Auguſtini 95.

Pelagianæ hæreſis, toto iam orbe profligatæ patrocinium ſuſcepit Iulianus Memorij Capuæ Epiſcopi filius, & in eadem ſede ſucceſſor, ſed mox ob hæreſim eadem ſede deturbatus. Hic plures conſcripſit pro tuendis Pelagij erroribus libros, vir acer ingenio linguaque, & calamo promptus, & diſertus, ſed procax, & temerarius, qui cum Auguſtino grande inijt, diuturnumque certamen. Emerſit deinde Semipelagianorum hæreſis dicta etiam Maſſilienſium

propugnantibus illam in Gallia Caſſiano Abbate, Fauſto Regienſi Epiſcopo, Gennadio, Vincentio. Hanc naſcentem hæræſim ſub vitæ ſuæ finem editis duobus libris de prædeſtinatione Sanctorum, & de dono perſeuerantiæ refutauit Auguſtinus, Litteris è Gallia præmonitus Hilarij, & Proſperi, & poſt Auguſtinum Proſper, Fulgentius, alijque magni nominis viri.

CONC. MILEVITANVM.

PRæclarè admonet Baronius, duo fuiſſe Mileuitana Concilia in vnum à Collectoribus confuſa. Primum anno Chriſti 402. initio Pontificatus Innocentij, nec dum aborta hæreſi Pelagiana. Huic præſedit Aurelius Cartaginenſis Arcadio, & Honorio Auguſtis quintum Conſulibus, vt refert eiuſdem præfatio, quæ tamen indebitè præfixa eſt ſecundo Mileuitano Concilio illi, quo fuit examinata Pelagij, & Cęleſtij hæreſis.

Iſtud ſecundum circa prænotatam hæreſin coactum eſt, anno Chr. 416. vltimo Innocentij vitæ anno, quo eodem pariter habitum fuit in cauſa eadem Concilium Carthaginenſe præſidente quoque Aurelio: Eò tamen conuenerunt ſolius Proconſularis Prouinciæ, aut pauci etiam vicinarum Prouinciarum Epiſcopi: Hoc verò Mileuitanum Concilium ſecundum coëgit Syluanus Numidiæ primas, qui tamen ipſe authoritati ſuberat Epiſcopi Carthaginenſis vniuerſæ Africæ Primatis, vt paulò antè monuimus ad quartum Carthagin. Autumat Baronius ad hoc Mileuitanum ſecundum ſolos pertinere anathematiſmorum in hæreſim Pelagianam Canones octo., à plenario deinde Carthagine habito Africanorum Concilio inſtauratos, & denuo approbatos, cæteros autem Canones Mileuitano aſcriptos fuiſſe, huc à quibuſdam Colle-

ctori-

ctoribus, & alijs Africanis Concilijs tranſportatos. Nos indiſcriminatim, ac ſimul illos proſequemur.

Secunda hæc Mileuitana Synodus celebrata fuit Imperatoribus Honorio, & Theodoſio Arcadij filio; cui Auguſtinus interfuit. Eſt verò ciuitas Mileuis Prouinciæ Numidiæ caput.

Primus in iſto Concilio Canon, qui eſt in Africano ſeptuageſimus nonus illos Anathemate percellit, qui ſentiunt cum Pelagio Adamum creatum fuiſſe morti obnoxium, quam non effugiſſet etiamſi non peccaſſet. Non inficiatur Synodus primum parentem, quamvis in prima innocentia perſeueraſſet, habuiſſe tamen in ſe ipſo principia mortalitatis, aduerſarias nimirùm elementorum, ac humorum; ex quibus conſtituitur qualitates, & innati caloris vim depaſcentis primigenium humorem, & ipſam corporis materiam cuius eſt natura mutabilis, his adiunge innumeras ab extrinſeco deſtructionis cauſas Adamo impendentes: Verumtamen cùm Innocentem Deus ſupernaturali præſidio ſemper conſeruaſſet incolumem, vt veriſſimè dicat Apoſtolus Rom. 5. Per vnum hominem peccatum in hunc mundum intrauit; & per peccatum mors, & ita in omnes homines mors pertranſijt, in quo omnes peccauerunt.

Canon Mileuitanus 22. qui eſt in Africano Concilio 92. edicit ne Presbyteris, aut inferioribus Clericis permittatur appellatio ad tranſmarina, ſed ſolùm ad Synodos Africæ: non diſſentit à Canonibus Sardicenſibus, qui ius appellandi ad Romanum Epiſcopum permittunt quidem Epiſcopis, ſed Presbyteris, & inferioribus ius ſolum prouocandi ad Synodos indulget. In Carthaginenſi Concilio ſexto maior fuit circa appellationes ad Romanam ſedem diſceptatio, de qua pleniùs eodem loco agemus. Neque verò Carthaginenſes Patres, neque hi Mileuitani diſceptare intendebant de Romani Epiſcopi ſupra vniuerſalem Eccleſiam præeminentia, & iuridica poteſtate, ex qua ſequitur ius ad ipſum ex omnibus

Eccle-

Eccleſiæ partibus appellandi; ſed ſapienter ſtudebant exitialem illorum abuſionem coërcere, qui ſuis prælatis refractarij, prætextu iuris appellandi, propriorum Epiſcoporum iudicia, ſimulque canones Eccleſiaſticos, & omnem diſciplinam eludendo, ſua flagitia, & procacitatem tuebantur, ſeque debitæ vitiorum ſuorum correctioni ſubtrahebant.

Neque deſunt eorumdem temporum, & locorum exempla ſimilis procacitatis in appellantibus flagitioſis Clericis ad Romanum Tribunal. Apiarius Presbyter Africanus à ſuo Epiſcopo Vrbano iuſtiſſimè ob grauia ſcelera excommunicatus, Zoſimum Papam appellauerat, Romamque profectus illum adeò ſuis mendacijs aduerſus Vrbanum concitauerat, vt Zoſimus in ſuorum Legatorum ad Concilium Carthaginenſe commonitorio mandauerit de Vrbano excommunicando, aut Romam euocando, niſi quæ ſui officij erant corrigeret. Idem tamen Apiarius poſtmodum ſe coram eodem Concilio exhibuit, ſuaque palàm confeſſus crimina, veniam ſupplex à Patribus petijt, eaque lege obtinuit, vt à Siccenſis Epiſcopatus finibus, cuius erat præſul Vrbanus, exularet, quamuis honorificè ſubreptitio Zoſimi decreto reſtitutus, vt eadem ipſa Synodus ad Bonifacium Papam ſcripſit, qui Zoſimo ſucceſſerat, vt conſtat ex Concilij ſexti Carthaginenſis cap. 105. Ijdemque Patres ſcripſerunt ad Bonifacij quoque ſucceſſorem Cęleſtium, vt perſpicuum eſt ex Conc. Africano cap. 181.

Notum pariter eſt Cęleſtium iuremerito à Patribus Africanis damnatum, & ab horum ſententia prouocantem, ſic decepiſſe Romanum Pontificem, vt eius gratiam inierit, eumque ſuis accuſatoribus infenſum reddiderit, atque ipſis Africanis Patribus multò minùs æquum quàm decebat.

Quod verò Apiarij Presbyteri prouocationem admiſerit Zoſimus, cùm tamen œcumenica, & probatiſſima Sardicæ Synodus ius iſtud Romanarum appellationum ſolis indulſiſſet Epiſcopis: id

extraor-

extraordinarium fuit. Sed ab impio Sacerdote Zoſimus eluſus eam calumnijs eius fidem habuit, vt ſibi hoc velut extraordinario caſu ſuprema vtendum eſſe poteſtate duxerit. Appellatio portò Cœleſtij cum eſſet in cauſa fidei ad vniuerſalem Eccleſiam pertinente, Romani Epiſcopi officium erat, iudicium huiuſmodi ad ſuam trahere cognitionem facta ad ſe prouocatione.

Multa grauiter diſſerit Bernardus circa nimiam appellandi ad Papam multorum licentiam lib. 3. de conſider. ad Eugen. *Appellantur inquit boni à malis, vt non faciant bona, & ſuperſedent à voce tonitrui tui formidantes. Appellantur Epiſcopi, ne illicita audeant matrimonia ſoluere, vel prohibere: appellantur ne rapinas, ne furta, ne ſacrilegia, & quæ huiuſmodi ſunt cohibere vllatenus, vel punire præſumant: appellantur ne indignas, & infames perſonas à ſacris officijs beneficijſque repellere, ſeu amouere queant. Videas præripi paſſim partes oppreſſorum, & prorumpere ad appellandum non tàm grauatos, quàm grauare volentes. Zelatus eſt Dominus domum orationis factam ſpeluncam latronum: Et cur inquis malè appellati non veniunt oſtenſuri ſuam innocentiam, appellantium malitiam conuicturi? Dico, quod dicere ad hoc ſolent, nolumus vexari fruſtrà: in curia eſſe, qui procliuius faueant appellantibus, foueant appellationes, ceſſaris Romæ domi ſedere ſatiùs. Fateor me non omninò decredere his. Quem das mihi in tàm crebris appellationibus, quæ hodie fiunt, qui pro expenſis itineris nummum reſtituerit illi, quem fortè appellarit?* Hæc aliaque Bernardus. Sanè ad ſupremæ poteſtatis officium pertinet conſiderare illud 1. Cor. 6. *Multa mihi non licent, ſed non omnia expediunt. Et iterùm Poteſtatem dedit mihi Dominus in ædificationem, non in deſtructionem.*

Canon 16. Mileuitanus, qui verbis ijſdem iteratur in Concil. Africano Can. 64. *Placuit etiam vt petatur à glorioſiſſimis Imperatoribus, vt iubeant iudicibus*

dari

dari petitos ſibi defenſores Scholaſticos, qui in actu ſint; vel in officio defenſionum cauſarum Eccleſiaſticarum; more Sacerdotum Prouinciæ: vt ijdem ipſi, qui defenſionem Eccleſiarum ſuſceperint, habeant facultatem pro negotijs Eccleſiarum, quoties neceſſitas flagitauerit, vel ad obſiſtendum callidè decipientibus, vel obrepentibus, vel ad ſuggerenda neceſſaria, ingredi iudicum ſecretaria. Vidimus de pauperum defenſoribus Canonem nonum, Concilij Carthaginenſis quinti: vnde conſtat tàm pauperum, quàm Eccleſiarum defenſores ſolitam fuiſſe Eccleſiam à Principe per ſupplicationem efflagitare.

Defenſorum etiam Eccleſiæ meminerunt ciuilia Romanorum iura l. 33. & l. 42. de Epiſcopis, & cler. 51. defenſores aliquàndo Laici erant, de his enim loquuntur allegata Concilia, & Zoſimus Pontifex epiſtol. 1. ad fin. de Laicis Eccleſiæ defenſoribus loquitur. Aliquando erant Eccleſiaſtici: nàm Synodus Chalcedonenſis Can.23. defenſori Eccleſiæ Conſtantinopolitanæ poteſtatem confert eijciendi Clericos, & Monachos in ea citra Epiſcopi beneplacitum exiſtentes, quam certè Laicis non contuliſſet. Imò eadem Chalcedonenſis Synodus ſæpè Ioannem Presbyterum memorat Eccleſiæ defenſorem. Gregorius quoque Magnus ſæpiſſimè Clericorum meminit Eccleſiæ defenſorum lib. 4. epiſt. 25. lib. 7. epiſt. 7. lib. 8. epiſt. 26. lib. 9. epiſt. 33. & alibi paſſim.

Præter illos Eccleſiæ alij erant regionarij defenſores, quos vel Papa, vel alij Epiſcopi præficiebant pro tuitione, & ſuprema adminiſtratione iurium, aut prædiorum Eccleſiæ, maximè in remotioribus regionibus quaſi locales Oeconomos. Ad huiuſmodi defenſores innumeras ſcribit Epiſtolas idem Gregorius.

Erant inſuper ciuitatum defenſores, quorum tamen erat planè ciuile officium: ſicut enim Romæ erant Conſules, Tribuni plebis, & Senatus, ita horum vice in pleriſque Imperij vrbibus erant pro Conſulibus nunc decemviri, nunc triumviri, nunc quartum-

viri,

viri, pro Senatu Curia, & vice Tribunorum defenſores, de quibus agunt l. 3. & 4. c. de defenſ. ciuit. & l. 1. c. de officio iuridici Alexan. horum munus initio quinquennale fuit, ſed Iuſtiniani Nouella 15. reſtrinxit ad biennium: quam nouellam parum ſcitè Balſamon intelligit de defenſoribus Eccleſiæ, quos ex eadem probare conatur fuiſſe ſemper Laicos, Defenſores, tàm Eccleſiæ, quàm ciuitatum communi Græcorum appellatione dicebantur ἔκδικοι.

De Concilio plenario Africano, & Carthaginenſi Sexto.

DVo iſta Concilia communiter diſtingui ſolent, & vt diſtincta recenſentur à Baronio volēte fuiſſe habitum Africanum anno 418. vti collocat Proſper in Chronico ſcilicet Honorio duodecimùm, & Theodoſio octauùm Conſulibus, cui eodem authore Proſpero, interſuere ducenti decem, & ſeptem Epiſcopi: Carthaginenſe porrò Sextum Concilium refert Baronius alijque ad ſequentem annum 419. Certè vtrumque fuit Carthagine celebratum, vtrumque plenarium fuit, vtrique ſubſcripſerunt ducenti decem, & ſeptem Epiſcopi ſub eodem Carthaginis Epiſcopo, ſimul totiuſque Africæ Primate Aurelio: Ex vtriuſque actis liquet fuiſſe ad vtramque Synodum miſſos Zoſimi Papæ Legatos, Fauſtinum Epiſcopum, Philippum, & Aſellum Presbyteros: & ab vtraque fuiſſe cum Synodalibus litteris dimiſſos tres eoſdem Legatos ad Bonifacium Zoſimi recens defuncti ſucceſſorem, quod vtique citra miraculum fieri non potuit in diſtinctis Synodis.

Deinde quid rationis eſſe poterat, vt duæ tàm proximæ conuocarentur ex vniuerſa Africa plenariæ Synodi? Numquid vna ſufficiebat ad prouidendum ne detrimentum Eccleſiæ Africanæ paterentur ex hæreſi Pelagiana, quæ iam alijs Africanis Synodis

Mileui, & Carthagine fuerat examinata, & exploſa? Quod verò ſcribit Baronius Carthaginenſi Concilio ſexto, ſubſcripſiſſe quidem 217. Epiſcopos in proprijs Eccleſijs ſingulos eorum, ſed paucos in Synodo conſediſſe, id affirmari nequaquam poſſe inde arguitur, quia in ipſis Concilij actis refertur conſediſſe in ipſo eodem omnes, qui numero 217. ſubſignauerant, vt admonet Cardinalis Perronius, & ipſe Spondanus Baronij abbreuiator. Eſt itaque ſub diuerſis ijſque veriſſimis denominationibus Carthaginenſis, & Africani vnum, & idem Concilium congregatum anno quadringenteſimo decimo octauo ſub Zoſimo Papa, qui ſuos eò Legatos tres prænominatos direxit, cum ſuo quatuor capitum commonitorio. Hîc profligata eſt Pelagiana hæreſis, hinc miſſæ Synodi litteræ ad Atticum Conſtantinopolis, & Cyrillum Alexandriæ antiſtitem, pro comparandis Nicænæ Synodi germanis exemplaribus. Hic abundãter cumulatèque prouiſum eſt, circa omnem Cleri Eccleſiæque diſciplinam. Et ne Canonum, aut librorum diſperſorum multitudo confuſionem, aut ignorationem pareret, ſapienter renouata ſunt, & in vnum veluti faſcem congeſta veterum Africæ Conciliorum ſalubriora decreta, & ijſdem verbis huic Synodo inſerta, vt ſic in vnum libellum collecta commodiùs addiſcerentur. Hinc factum, vt quamplurimi huiuſce Concilij Canones ijs legantur quoque verbis in Mileuitano ſecundò, & Carthaginenſibus tertio, & quinto. Sancti etiam Auguſtinus, & Proſper vnius tantum plenarij meminerunt totius Africę Concilij circa Pelagiana dogmata hic in Chronico, ille in ſua quadrageſima ſeptima epiſtola.

In hoc ergo Carthaginenſi ſexto, ſeu Africano plenario Concilio lectum eſt monitorium, quod tribus legatis ſuis Zoſimus mandauerat quatuor continens capita. Primò, vt renouetur Nicænæ Synodi Canon, quo ſtatuitur, vt quilibet Epiſcopus Synodi iudicio condemnatus ius habeat ad Romanum Epiſcopum

appe-

appellandi, qui alterutro modo poterit cauſæ prouidere, ſiue iudices vicinos Epiſcopos committendo, ſiue Legatos ex ſuo latere in eas partes expediendo. Secundò ne in comitatum hoc eſt Principis aulam Epiſcopi ſine Synodi, vel Metropolitani litteris accedant, poſt examinatam ſedulò, & approbatam profectionis cauſam. Tertiò de appellationibus Sacerdotum, aliorumque Clericorum admittendis à propriorum Epiſcoporum ſententijs ad Synodos Prouinciales. Quartò de Vrbano Epiſcopo Siccenſi, qui Apiarium Sacerdotem iudicio damnauerat, aut excommunicando, aut Romam euocando, ſi ea quæ corrigenda erant, non corrigeret.

Quod attinet ad hoc vltimum admonuit Synodus Pontificem, quòd Apiarius ſua tandem crimina, & in proprium Epiſcopum proteruiam, atque calumnias palàm in Concilio confeſſus ſit, ſeque Concilij iudicio ſubiecerit. Quoad verò appellationes Epiſcoporum ad Romanam ſedem, poſtquam Nicænos Canones Concilium perlegit, nec in monitorio contenta reperit, dixit Auguſtinus Hipponenſis Epiſcopus Legatus Prouinciæ Numidiæ: & hoc nos ſeruaturos profitemur, ſalua diligentiori inquiſitione Concilij Nicæni: Totaque Synodus in illius ſententiam conſenſit, & hoc ipſum Romam reſcripſit litteris quas Bonifacius, qui Zoſimo nuper defuncto ſuffectus erat, recepit. Addiderunt & iſtud, miſiſſe Synodum ad Cyrillum Alexandriæ, & Atticum Conſtantinopolis Epiſcopum, vt ad ſe integros, & illibatos Nicænos Canones tranſmitterent: pollicentur verò Africani Patres ſe Nicænorum Canonum præſcripta omnia ſeruaturos. Aliquantò poſt deferuntur Carthaginem litteræ Cyrilli, & Attici, cum viginti Nicænis Canonibus in Latinum è Græco translatis. Quos vt receperunt, ſcripſerunt Africani Patres ad Cœleſtinum, quem Bonifacius paulò antè vita defunctus habuit Succeſſorem, tum Apiarij de quo paulò ſuprà pœnitentiam, tum quæ ex lectione Nicænorum ad ſe

tranſmiſſorum Canonum ſibi comperta erant: nihilque ibi repertum circa Zoſimi de appellationibus Epiſcoporum commonitorium, niſi quòd Canone 5. Niceno ſtatuitur, ne qui fuerint à proprio Epiſcopo communione fidelium excluſi, ab vllo alio Epiſcopo recipiantur, niſi deuoluta appellatione ſecus fuerit à Prouinciæ Synodo iudicatum. Quam ob rem (inquiunt) impendio deprecamur, ne deinceps ad veſtas aures hinc venientes faciliùs admittatis, nec à nobis excommunicatos vlterius in communione velitis accipere: quia hoc à Nicæno etiam Concilio definitum facilè aduertet venerabilitas tua. Neſcitur quid ad iſta reſponderit Cœleſtinus.

Ita vſqueadeò accurata Nicæni Concilij conquiſitio, cuius etiam expreſſa erat mentio in Zoſimi commonitorio, ſatis arguit Synodi Sardicenſis mentionem, quæ legitur cap. 1. artic.6. huius Carthaginenſis Concilij ſexti eſſe ſuppoſititiam,& ab aliquo poſteriùs aſſutam Laciniam, qui hoc ipſos Canones in Concilio Sardicenſi, quo vtique continentur, legerat. His adde Sardicenſe ipſum Concilium fuiſſe Africanis Patribus ignotum, cùm ſcribant ad Cœleſtinum his verbis: nam vt aliqui tamquam à tuæ ſanctitatis latere mittantur, nulla inuenimus Patrum Synodo definitum. Quæ nullatenus dixiſſent, ſi Sardicenſe legiſſent, aut ex ore legatorum audiuiſſent. Cùm hæc Synodus illud ipſum de mittendis à Romano Epiſcopo legatis in caſibus appellationum perſpicuè decernat Can.7. Et Auguſtinus, qui in hoc ipſo Carthaginenſi Concilio conſedit, ſcribit lib. 3. contra Creſconium cap. 34. ſe nullum agnoſcere Concilium Sardicenſe, niſi Arianorum. Quia vt ſuperiùs ad Synodum Sardicenſem obſeruauimus, Ariani ſe ex legitimo Sardicæ Conuentu ſubduxerant, vt peruerſos Canones liberiùs conflarent, quos deinde Sardicenſis Synodi ementito nomine venditarunt. Itaque inita etiam cum Donatiſtis ſocietate, qui Africam penè omnem

nem inceſſerant, ſuum per illos Conciliabulum, tota promulgari Africa, & legitimam Synodum ſupprimi curauerant.

Et ſanè dubitandi nullùs eſt locus de veræ Sardicenſis Synodi authoritate pari cum Nicæna, cùm ſit vtraque œcumenica, & à Romanis Pontificibus approbata, ideòque præualere debet cuiuis Africano Concilio inferioris ordinis, in ijs præſertim, quibus Pontifex Maximus obſtitiſſet, vt in hac cauſa contigit.

Euidentiſſimum pariter eſt fuiſſe antiquiſſimum appellationum ad Romannm Tribunal vſum etiam ante Canones Sardicenſes: Excommunicatus namque ab Epiſcopo Ponti Marcion ad Pium Romæ Epiſcopum appellans auditus fuit teſte Epiphanio hæreſ. 42. Fortunatus, & Feliciſſimus à Cipriano Carthaginenſi depoſiti, appellantes admiſſi ſunt à Cornelio Papa teſtificante ipſo Cypriano epiſt. 55. ad Cornelium Papam. Deinde in Hiſpania Baſilides depoſitus ad Stephanum Papam prouocat, vt idem refert Cyprianus epiſt. 68. Athanaſius à Synodo Tyri dignitate motus Iulium Papam appellauit, à quo reſtitutus fuit. Quæ appellatio præceſſit Synodum Sardicenſem, vt ex Athanaſij, & Theodoriti narratione colligitur. Poſt Sardicenſe decretum Ioannes Chryſoſtomus à Theophilo Alexandrino in Synodo exauthoratus, ad Innocentium Papam prouocans admittitur, vt conſtat ex duabus eiuſdem ad Innocentium Papam epiſtolis. Flauianus Conſtantinopolis Epiſcopus à Pſeudo-Synodo Epheſina gradu motus ad Leonem Papam prouocat, vt refert Liberatus in Breuiario cap. 12. Theodoritus etiam ibidem depoſitus ad eiuſdem Leonis iudicium prouocat, vt fidem facit eius ad Leonem Epiſtola. Ignatius etiam Conſtantinopolis Epiſcopus, ab Epiſcoporum Conciliabu-

lo ſede pulſus, iudicium reclamans Nicolai I. admiſſus eſt, vt ſcribunt Curopalates, Cedrenus, Zonaras. Alios innumeros prætermitto, quorum paſſim obuia ſunt exempla ex omnibus orbis Chriſtiani plagis in epiſtolis Sanctiſſimorum Pontificum Leonis, & Gregorij.

Cur autem Zoſimus Sardicenſe Concilium nomine Nicæni allegauerit, reſpondent nonnulli fuiſſe, id quoque à Nicæna Synodo definitum, ſed ab Arianis vnà cum multis omnibus alijs eiuſmodi Synodi ſuppreſſum, ſolis exceptis viginti, qui Arianæ impietati nihil præiudicant, ſed tamen illa omnia decreta permanſiſſe integra in exemplaribus Romanæ Eccleſiæ, ex quibus ea Zoſimus deſumpſerit. Porrò de diminutione Canonum Nicænorum fuſiùs diſſeruimus ad Nicęnum ipſum Concilium.

Reſpondent alij Sardicenſem ſimul cum Nicæna coniunctim habitas fuiſſe pro vna, eademque Synodo, tum quia magna Epiſcoporum pars, quæ in Nicæna conſederat, interfuit pariter in Sardicenſi, vt ex ſubſcriptionibus liquet, atque vtrobique eadem fidei cauſa dijudicata fuit. Cęteroqui Synodus Sardicenſis numerum Oecumenicarum augeret, talem enim fuiſſe illam, liquidò conſtat, quatenus toto ex orbe Chriſtiano, Romani Epiſcopi ſtudio, & præſidentibus ipſius legatis, coacta, & celebrata fuit, & tamen non recenſentur diſtinctè inter Oecumenicas, eò quòd in vnam cum Nicæna coaluerit. Ex quo rectè conijcitur fuiſse à Zoſimo dictos Canones Nicænos, qui tamen ſunt Sardicenſes, quia in Romanæ Eccleſiæ archiuijs ambarum Synodorum decreta ſub eodem Nicæni Concilij titulo connectebantur. Sed iam proſequendi ſunt nobis Canones aliquot præſentis Africani Concilij.

Can. 3. *Vt Epiſcopi Presbyteri, & Diaconi non ordinentur, niſi poſtquam omnes, qui ſunt in domo eorum, Chriſtianos Catholicos fecerint.* Habetur iiſdem verbis in Concilio item Carthaginenſi tertio, Can. 18. Eiuſmodi

modi zelum ac ſtudium fidei, atque animarum ſalutis requirebat olim Eccleſia in Clero, vt nemo poſſet per Hierarchicos ordines, ſibi eam ſponſam acquirere, niſi exemplo Dauidis Michołem deſponſaturi proferret Philiſthinorum aliquot præputia, ſcilicet hæreticorum conuerſionem.

Can.6. *Vt primæ ſedis Epiſcopus non appelletur princeps ſacerdotum, aut ſummus Sacerdos, aut quid ſimile, ſed primæ ſedis Epiſcopus*. Inſertum eſt in decreto c. primæ ſedis diſt.99. Primam (de qua hîc) ſedem intellige primatialem Africæ. Compellationes quæ faſtum redolent abhorret exemplo humillimi, & mitiſſimi ſponſi ſui Chriſti Eccleſia: ideòque Romanus Papa tametſi reuerà ſummus Sacerdos, & Sacerdotum princeps, non tamen his quibus legitimè pro ſua dignitate poſſet, ſed humili titulo vtitur ſerui ſeruorum Dei, iuxta Chriſti Verbum Luc.22. Qui maior eſt in vobis fiat ſicut minor, & qui præceſſor eſt ſicut miniſtrator. Eſt autem verò ſimile iam inde à primis ſæculis fuiſse attributum Romanis Epiſcopis titulum Pontificis Maximi, & Epiſcoporum Epiſcopi: Etenim Tertullianus malè erga Zephyrinum Papam affectus, eiuſque Edicti pro admittendis ad veniam pœnitentibus Mœchis prima verba recitans lib.de pudicitia cap.1.iſtam præmittit inſcriptionem: *Pontifex maximus Epiſcopus Epiſcoporum*. Et in Conc. Africano de hæreticis rebaptizandis, Cyprianus tunc temporis non ſat benè in Stephanum Papam affectus, ſic illum in proloquio præſtringit: *Neque enim ſe quiſquam noſtrum Epiſcopum Epiſcoporum conſtituit, aut tyrannico terrore collegas ſuos ad obſequendi neceſſitatem adigit*. Et in actis ſanctorum Martyrum Sebaſtiani eiuſque ſociorum ſinceriſſimis Caium Papam Tiburtius Chromatij filius nuncupat Epiſcoporum Epiſcopum, quod poſteà nomen ab alijs eidem affigitur.

Can.9. *Vt ſacramenta altaris non niſi à ieiunis hominibus celebrentur, excepto vno die anniuerſario quo Cœna Domini celebratur*. Habetur in c. ſacramenta altaris

de conſecr.diſt.1.Huc illud Tertulliani refertur lib. ad Vxorem cap.3.*Non ſciet maritus quid ſecretò ante omnem cibum guſtes, & ſi ſciuerit, panem illum non credit eſſe qui dicitur*. His conuenit D. Auguſtini in epiſt. 118.ca.6.teſtimonium iſtud: nonniſi à ieiunis Corpus Domini ritè ſumi poteſt. Dies Cœnæ Domini Canone iſto excipitur, quia exemplo IESV-CHRISTI, eodem die ad veſperam ſacrum celebrari mos erat, ad quod fideles etiam cœnati communicabant. Reperitur etiam iſte Canon numero 29. in tertio Carthag. Concilio.

Can.65. *Placuit vt plebes quæ numquam habuerunt proprios Epiſcopos, niſi ex plenario Concilio cuiuſq; Prouinciæ, & primatis, atque conſenſu eius ad cuius Diœceſin eadem Eccleſia pertinebat ad decretum fuerit, minimè accipiant*. Sanctum Baſilium legimus Cæſarææ in Cappadocia Metropoliten, vt æmulo ſuo Tyanæ (quæ erat in ſecunda Cappadocia Prouincia) Metropolitæ ſuffraganeorum Epiſcoporum numero præualeret, erexiſſe in Epiſcopalem Saſimorum Eccleſiam, eique Gregorium Nazianzenum quamuis reluctantem pręfecisse. Præterea Auguſtinus (vt ipse de ſe teſtatur) epiſt.261. ad Cęleſtinum Papam in ſuæ Diœceſis Hipponenſis oppido Fusſala, ſedem nouam fecit Epiſcopalem, cui primùm præfecit Epiſcopum Antonium de conſenſu Primatis Numidiæ, cui ſubiecta erat Hipponenſis Eccleſia.

Canones octo aduersùs errores Pelagij, & Cęleſtij, qui in Mileuitano præcedenti Concilio leguntur, in iſto quoque plenario Concilio inſerti ſunt, vti & Mileuitanus Canon 22. quo appellationes tranſmarinæ prohibentur. Huic plenario Concilio ſubijcitur Epiſtola Synodica, hinc ad Bonifacium Papam tranſmiſſa.

Proſper lib.contra collatorem cap. 10. refert ita fuiſse ab Africanis Patribus decretum. *Conſtituimus in Pelagium, & Cęleſtium per venerabilem Epiſcopum Innocentium, de beatiſſimi Apoſtoli Petri ſede prolatam manere*

nere

nere ſententiam, donec apertiſſima confeſſione fateantur, gratià Dei per Ieſum Chriſtum Dominum noſtrum, non ſolùm ad cognoſcendum, ſed etiam ad faciendum iuſtitiam, nos per ſingulos actus adiuuari, ita vt ſine illa nihil veræ, ſanctæque pietatis habere, cogitare, dicere, agere valeamus.

CONC. TOLETANVM I.

EST Toletanum vrbs inſignis ad Tagum amnem ſita Carpetanorum caput, quæ nunc regio *Caſtillia noua* dicitur. Primum Toletanum Concilium ſub Innocentio I. Papa fuit, & Imperatoribus Arcadio, & Honorio anno Chr. 405. Exſtat Innocentij Papæ ad hanc Synodum epiſtola. Eius cogendæ potiſſima cauſa fuit Priſcilliani hæreſis, quæ ſicut cancer per vniuerſam Hiſpaniam ſerpebat. Itaq; plures editi ſunt contra illam in hac Synodo Canones, ſicut in alijs Hiſpanicis Cæſarauguſtana, & Bracarenſi prima. Seuerus Sulpitius huius hæreſis hiſtoriam exactè deſcribit, quæ Simonis, atq; Baſilidis artes magicas, Gnoſticorum ſpurcitias infames, & Manichæorum deliria renouabat. Eius author Priſcillianus propterea morti ab Imperij vſurpatore Max. addictus eſt.

Can. 5. Exigit ab omnibus Clericis, vt Miſsæ quotidie interſint, *Presbyter, Diaconus, Subdiaconus, vel quilibet Eccleſiæ deputatus Clericus, ſi intra ciuitatem fuerit, vel in loco, in quo Eccleſia eſt, ſi in Eccleſiam ad Sacrificium quotidianum non venerit, Clericus non habeatur.*

Can. 6. *Puella Dei familiaritatem non habeat cum Confeſſore, aut cum quolibet Laico ſanguinis alieni*, Similiter Concilium Pariſienſe ſub Gregorio Papa quarto, & Ludouico Pio Francorum Imperatore, hæc ſtatuit lib. 1. cap. 46. *Ne Clerici, vel Monachi cum Sanctimonialibus colloquantur, niſi ex conſenſu*

Epi-

Epiſcopi, & ex cauſa neceſsitatis. Neue vllus Sacerdos alicuius Monialis confeſſionem audiat, niſi coram teſtibus, haud procul adſtantibus. Conſulito etiam inferiùs, quæ annotaui ad Can.20. Nicænæ ſecundæ Synodi, & ad Can.28. Agathenſis.

Can. Toletanus 14. veterem abolet ritum, quo liberum erat fidelibus, vel intra Eccleſiam abſumere ſacram Euchariſtiam, vel manibus acceptam referre domum. *Si quis acceptam à Sacerdote Euchariſtiam non ſumpſerit, velut Sacrilegus propellatur*. Idemque decernitur Cæſarauguſtani Concilij Can.3. Obuia paſſim apud priſcos Eccleſiæ Patres occurrunt exempla delatæ in priuatas ædes à fidelibus Euchariſtiæ, quibus illa in manus dari ſolebat intra Eccleſiam. Sic Tertullianus ad vxorem cap.3. *Non ſciet maritus, quid ſecretò ante omnem cibum guſtes, & ſi ſciuerit, panem illum non eſse credit, qui dicitur*; nimirum Euchariſtiam diuinam. Et Cyprianus de lapſis, *cùm* (inquit) *quædam arcam ſuam in qua Domini ſanctum fuit, manibus indignis tentaſſet aperire, igne inde ſurgente deterrita eſt, ne auderet attingere*. Idemque lib. de ſpectaculis. *Qui feſtinans ad ſpectaculum dimiſſus eſt, & adhuc gerens ſecum vt aſſolet Euchariſtiam*.

Eiuſmodi quidem conſuetudine occaſionem perſecutionum inualuiſſe probabile eſt. Cùm enim fidelibus liberum non eſſet ad Synaxes conuenire, ſi quando furtim loco abdito collectam celebrabant, non modò ibi communicabant, ſed etiam ſinguli exceptas de ſacerdotum manibus ſacratiſſimas particulas domum reportabant. Quas poſtmodum ieiuni ſumebant inter priuatas preces. Quæ conſuetudo etiam parta Eccleſiæ pace diu multis in locis perdurauit. Cuius exemplum in fratre ſuo Satyro refert Ambroſius, quod require ſuprà ad Can.22. & 23. Laodicæni Concilij. Gregorius etiam Nazianzenus orat. in funere Gorgoniæ ſororis perhibet illam in conclaui ſuo ſacram Euchariſtiam aſſeruare cum magna veneratione ſolitam, precibus aliquando ad eam fuſis, vehe-

menti

menti quo illa conflictabatur morbo fuiſse liberatam. Baſilius Magnus epiſt. ad Cæſariam Patriciam (quæ etiam allegatur ab Anaſtaſio Nicæno Epiſcopo in ſuo quæſtionum libro, qui eſt tom.6.Biblioth.Patrum) ſic ſcribit: *Aliquem verò manu propria communionem ſumere, vbi non eſt Sacerdos minimè graue eſſe ſuperuacaneum eſt oſtendere, propterea quòd res ipſa longa conſuetudine probetur. Omnes enim qui ſunt in deſertis Monachi, vbi non eſt Sacerdos, illic habentes communionem, ex ſeipſis illam ſumunt: Alexandriæ autem, & in Ægypto vnuſquiſque ex Laicis qui illic degunt, maxima ex parte communionem habent domi ſuæ.* Hæc Baſilius. Simile refert Gregorius Magnus lib.3.dial. c.36. de Maximiano eius ſodalibus nauigantibus, qui atroci tempeſtate iactati, clauo deperdito, malo effracto, velis laceratis, & in vndas diſperſis, & naue fluctibus obruta, ſacram in tanto diſcrimine ſumpſerunt Euchariſtiam quam penes ſe habebant, cuius mirifica virtute præſenti diſcrimini erepti, ad portum denique incolumes omnes appulerunt. Quibus etiam teſtimonijs, & exemplis hoc arguitur fuiſſe plerumque in vſu apud primitiuorum ſæculorum fideles Euchariſticam ſub vnica ſpecie communionem.

Canon 17. *Is* (ait) *qui vxorem non habet, & pro vxore concubinam habet, à communione non repellatur: tantùm vt vnius mulieris, aut concubinæ, aut vxoris, vt ei placuerit ſit coniunctione contentus.* Habetur. c.is qui diſt. 34. Concubinam dicit (vt ibi admonet Gratianus) quæ ſine dotalibus inſtrumentis alijſque ſolemnitatibus aſciſcebatur in coniugium. Id planum eſt ex Auguſtini libro de bono coniug. Cuius teſtimonium idem Gratianus adducit c. concubinæ, & c.ſolet. 32. qu.2. Eadem quoque Iuſtinianus edicit nouella 18.cap. 5.

Sy-

Synodus Epheſina Oecumenica.

EPheſi quæ eſt minoris Aſiæ Metropolis coactum fuit Oecumenicum Concilium occaſione Neſtorij Hæreſiarchæ, temporibus Cęleſtini Romæ Epiſcopi, & Imperatorum Theodoſij ſecundi, & Valentiniani tertij. Nectarius qui præſedit generali Conſtantinopolitano Concilio ſucceſsorem in ſede vrbis Regiæ Epiſcopali habuit Ioannem Chryſoſtomum, hunc excepit Arſacius, Arſacium Atticus, Atticum Siſinnius, Siſinnium Neſtorius Germanicia, quæ Antiochenæ ſubeſt Eccleſiæ, oriundus. Hic nouo, & pernicioſo dogmate Mariam Virginem negauit eſse *θεοτόκον*, hoc eſt Deiparam, ſolùmque illi Chriſtiparæ nomen aſserebat. Geminas quippe Chriſto perſonas affingens diuinam humanamque, conſequenter docebat Mariam Virginem genuiſse perſonam humanam, prorſus à diuina diſcretam. Cùmque virus ſuum latè propagare Neſtorius tum voce, tum ſcripto niteretur, graues per omnem Eccleſiam turbas excitauit.

Huic ſe conſtanter Cyrillus oppoſuit Alexandrinus Patriarcha. Hic Neſtorium ſcriptis primùm amantiſſimis litteris de ſententia prauè concepta dimouere conatus eſt; præcipuum fidelium omnium, maximè verò Epiſcoporum officium eſse ducens fidei periclitanti ſuppetias ferre. Quod ibidem his verbis æternæ memoriæ commendandis proteſtatur, *πῶς οὖν νῦν σιωπῆσαι πίστεως ἀδικουμένης, καὶ τοσούτων διεστραμμένων; ἢ οὐ παραστησόμεθα τῷ βήματι τοῦ χριστοῦ; οὐκ ἀπολογησόμεθα δὲ τῆς ἀκαίρου σιωπῆς ἕνεκα; καίτοι τεταγμένοι παρ᾽ αὐτοῦ πρὸς τὸ λέγειν ἃ δεῖ.*

Cùm igitur fides tàm inſigniter læderetur, totque paſſim peruerterentur, qui tandem tacere hîc licuit? an non ante tribunal Chriſti ſiſtemur? an intempeſtiui ſilentij rationem reddituri non ſumus, præſertim nos qui ea de cauſa hunc in locum prouecti ſu-

mus, vt quæ oportet prædicemus? Quin etiam Ioannes ipſe Antiochenus Patriarcha, qui poſteà contra fas omne partes Neſtorij aduersùs Cyrillum acerrimè defendit, hortatorias litteras (quæ in prima Synodi Epheſinæ parte continentur) ad Neſtorium ſcripſit, vt à concepto errore reſiliret, atque fidem Eccleſiæ, pacemque laceſſere deſineret. Intereà ſcribunt hac de re ad Cęleſtinum Romæ Epiſcopum ſeorſim Cyrillus, & Neſtorius nihil ſuum dogma diſſimulans ſed propugnans. Quibus acceptis Cęleſtinus Romæ multorum Epiſcoporum Concilium coëgit, in quo damnatus eſt Neſtorij error, cui decem indulgentur ab huius decreti notificatione dies, intra quos niſi errorem publicè eiurauerit, dignitas illi Epiſcopalis abrogatur, & de fidelium communi ſocietate reſecatur. Reſtituuntur autem quotquot Neſtorius contradicentes ſibi à communione Eccleſiæ, vel à ſacris functionibus abſtraxerat. Horum executio Cyrillo committitur, cui Cęleſtinus Apoſtolicæ ſedis Legati officium, ſuasque vices, & poteſtatem demandat.

Cyrillus itaque Alexandriæ Synodum ſibi ſubditorum Epiſcoporum habuit, in qua duodecim exeuſi ſunt aduerſus Neſtorianam impietatem anathematiſmi, quæ etiam quatuor ad Neſtoriũ delegauit Epiſcopos cum Synodalibus litteris, qui eum commonerent, atque anathematiſmos palam approbare ſuaderent. At ille miſſos à ſe repulit, duodecim illa capita anathematizauit, maiorique in quoſcumque fideles crudelitate deſæuijt. Tandem ad ſedandas iſtas quibus Eccleſia conflictabatur procellas interpellatus Theodoſius Auguſtus Synodum Epheſi Oecumenicam indixit, ad quam commiſit ad compeſcendos tumultus Irenæum, & Caudidianum Neſtorio coniunctiſſimos, in quem etiam Theodoſius erat animi propenſioris. Nam cùm increbreſcente Neſtorij hæreſi, Cyrillus illam tribus libris ad Theodoſium, & reginas Eudociam, & Pulcheriam miſſis ſolidiſſimè confutaſſet,

taſſet, Neſtorio patrocinans Theodoſius Cyrillum acerbioribus litteris perſtrinxit.

Omnium ſæculorum experientia perſpectum eſt, quanta ſit vis aulicæ propenſionis ad res fidei, & Eccleſiæ conuellendas. Cùm enim cupiditas, ambitio, & æmulatio permultos etiam Epiſcopos tranſuerſos agant, hinc fit, vt principum iniuſtis deſiderijs vtplurimum adblandiantur, dicente Apoſtolo: omnes quæ ſua ſunt quærunt, non quæ Ieſu Chriſti. Dum Epheſum conueniunt antiſtites, Ioannes Antiochenus eiq; ſubiecti Orientis Epiſcopi occaſiones captant euitandi condemnationem popularis ſui Neſtorij, & conciliandæ ſibi gratiæ principis, & duorum eius Legatorum Neſtorio prorſus addictorum. Cùm itaque illi moram conſultò trahere viderentur, his abſentibus generale Concilium Epheſi apertum eſt anno Chr. 431. vbi ter citatus Neſtorius, & ex peruicacia iudicio ſiſtere ſe recuſans, adductis probationibus, atque ſedulò examinatis ipſius libris & litteris, hæreticum præfractum, & obſtinatum declarauit, abdicauitque Epiſcopatu ſacra Synodus.

Quintò indè die Ioannes cum ſuis aduenit Epiſcopis, inter quos eruditionis, & eloquentiæ laude præcellebat Theodoritus Cyri in Palæſtina Epiſcopus. Iſti ſe non fuiſse diutiùs exſpectatos acriter conqueſti, ſuisque priuatis affectibus etiam in euidentem totius Eccleſiæ Chriſti perniciem indulgentes, priuata ibidem conflata Synodo confeſtim acta legitimi Concilij reſcindunt, & vlciſcendi cæca perciti cupiditate Cyrillum Alexandriæ, & Memnonem Epheſi Epiſcopum damnant quaſi Apollinaris hæreſi contactos, quæ animam intellectualem, & humanam remouebat à Chriſto, vt eius vicem occuparet diuina Verbi perſona. Quod tamen dogma numquam in mentem Patrum Epheſinorum venerat: nihil enim repugnat vnicam eſſe in Chriſto eamque diuinam perſonam, cum integra completaque ex anima, & corpore humanitate. Sed occaſiones (vt ait *Salomon* Prou.

18.

18.) quærit, qui vult ab amico diſcedere omni tempore erit exprobrabilis. Illis igitur aucupandus erat tametſi falſiſſimus prætextus, vt poſſent aduerſarios inſectari cum ſpecie nonnulla iuſtitiæ.

Cum Antiochenæ factionis Epiſcopis conſpirant vnanimes comites Candidianus, & Irenæus, & litteras ex legitima Synodo profectas doloſè intercipiunt, multis per proprias litteras calumnijs Imperatorem, & aulæ proceres aduerſus Orthodoxos Patres infenſos reddunt. Mandato Theodoſij Cyrillus, & Memnon in carceres detruduntur. Nec minus tamen legitima Synodus ſuo fungi pergit officio pluſquam ducentis conſtans Epiſcopis, & harum tempeſtatum authorem Ioannem fruſtrà delinire, ac pellicere conata, tertiò tandem citatum, & contumacem excommunicat & deponit.

Contigit tandem vt eluſis comitum exploratoribus, Concilij legitimi litteræ iuſtarum querelarum plenæ per virum fidelem, ſub ementito mendici habitu arundine incluſæ deferrentur ad Theodoſium eiuſque ſororem Pulcheriam eximiæ pietatis, & prudentiæ virginem, aliasque ſpectatę virtutis perſonas, quibus ſatagentibus Theodoſius rei veritate comperta, beneuolum ſe tandem ſacræ Synodo exhibet, acta per Candidianum, & Irenæum reuocat, & admiſſis legitimæ Synodi decretis, Neſtorium in priſtinum Monaſterium Antiochenum in quo Monaſticen olim profeſſus fuerat, & poſtremò ne Monachos aliosque falſa doctrina peruertere pergeret, Oaſin relegat, vbi vitam infelicem calamitoſo exitu concluſit, verminante ipſius per diuinam vltionem blaſphema lingua. Libri eiuſdem vndequaque conquiſiti flammis abſumpti ſunt. Denique Theodoſio interueniente cum magni Simeonis Stilitæ interuentu, pax inter Cyrillum, Ioannemque, cæterosque Orientales conciliata fuit. Iſtique in integrum reſtituti, Concilio legitimo lubentes acquieuerunt.

Huius Synodi parte 4. Act. 7. requirentibus Rhegino

no Conſtantiæ Cypri Epiſcopo,totiusque inſulæ Metropolita, cęterisque Cypri Epiſcopis aſſerentibus deductum iam indè ab Apoſtolis priuilegium, vt non ab Antiocheno antiſtite, ſed ab ipſa prouinciæ Cypri Synodo Epiſcopi Inſulares ordinarentur, ſancta Synodus hoc eiſdem priuilegium confirmauit. Egregiam Cyprij præſules nacti ſunt opportunitatem, quando Antiochenus, & alij Orientales Epiſcopi non modò non contradicebant in hac cauſa, vtpotè abſentes, ſed etiam ſchiſmate ſe à ſacra Synodo diuulſerant, vt ſic mererentur proprijs excidere iuribus. Occaſione quidem veteris Antiocheni ſchiſmatis, quando plures in illa creati Epiſcopi populum ſic diſtrahebant vt pars vni, pars alteri adhæreret, quæ diuiſio octo, & quadraginta durauit annos quibuſdam Euſoio, alijs Meletio, alijs Paulino, alijs poſtmodum Flauiano, alijs Euagrio addictis, hanc diuiſionis diuturnæ occaſionem Cyprij nacti, quaſi αὐτοκέφαλοι cœperunt res ſuas gerere inconſulto Antiocheno Patriarcha. Vbi verò ſchiſma deſijt, omnesque Antiocheni in vnum Alexandrum Epiſcopum conuenerunt, tunc Alexander ius priſtinum è Cyprijs vendicare conatus eſt apud Innocentium Papam annis ante hanc Synodum triginta. Innocentius iudicauit Cyprios Antiocheno ſubijci, vt conſtat ex eiuſdem epiſt. 18. poſt Concilium etiam Epheſinum eadem iterùm contentio recruduit imperante Zenone. Narrant enim Cedrenus in Zenone, & Nicephorus lib. 16. cap. 37. Petrum Cnapheum, ſeu vt à Latinis vocatur Fullonem Epiſcopum Antiochiæ de Cyprijs iura Patriarchalia repetere molientem cauſa cecidiſſe, cùm eodem ipſo tempore ex diuina reuelatione Barnabę Apoſtoli corpus in Inſula effoſſum fuiſſet cum Euangelio Matthæi eius pectori impoſito, quod Barnabas viuens manu ſua deſcripſerat. Qua re motus Zeno voluit deinceps Eccleſiam Conſtantiæ cenſeri Apoſtolicam, & à poteſtate Antiochenſis immunem. Videndus noſter Morinus lib. 1. exercit. Eccleſ. cap. 4.

Ex

Ex multis liquet huius Synodi locis habitam fuiſſe in Eccleſia Mariæ dedicata, cuius patrocinium ſancta Synodus ſuſceperat. Eſt verò ſpeciali nota dignum quod ſcribunt Epheſini patres in Synodica ad Clerum, & populum Conſtantinopolitanum epiſtola, Deiparam Virginem cum Euangeliſta, & Apoſtolo Ioanne Epheſum ex Iudæa profectam, illìc reliquam vitam vſque ad feliciſſimum obitum tranſegiſſe.

CONC. ARAVSICANVM I.

ARauſio Ciuitas Cauarum eſt in ſecunda Narbonenſi Prouincia, cuius Epiſcopalis Eccleſia ſuffraganea eſt Arelatenſi Metropoli. Hìc conuocatum Conc. fuit an. Chr.441. ſub Leone I. Pontifice, imperantibus Theodoſio Secundo, & Valentiniano tertio. Præſedit Hilarius Arelatenſis, conſedit Eucherius Lugdunenſis, ambo ſubſcripti.

Canon I. *Si quis quacumque neceſſitate in Baptiſmo chriſmatus non fuerit, hac de re cum ſe ad confirmationem ille præſentabit, admoneatur Epiſcopus, vt ipſum in primis vngat in vertice, quod erat faciendum in Baptiſmo, deinde in fronte pro Confirmationis Sacramento, vt habeatur neceſſaria Chriſmatio repetita.* Multa iſte Canon edocet; Primò, eum qui baptizatur vngendum eſſe Chriſmate in vertice à quocumque Presbytero ex officio baptizante. Secundò, ſi defuerit ille in baptiſmate ritus, eſſe aliàs, maximè verò in confirmationis Sacramento ſupplendum. Tertiò, nec ſuppleri ſola confirmatione, cùm ſit bis in illa Chriſmandus quiſquis non fuerit in baptiſmo Chriſmatus. Quartò, hāc cæremonialem in baptiſmo Chriſmationem faciendam eſſe in vertice, àt verò Confirmationis Chriſmationem in fronte. Quintò, eſſe neceſſariam vtramque Chriſmationem.

Amalarius Fortunatus Epiſcopus Treuirenſis lib.

 1. de

1. de Eccleſ. offic. cap. 27. poſtquam docuit ſtatim à baptiſmo vngendum eſſe Neophytum in vertice, ita ſubiungit: *Sicut in Geſtis Pontificalibus legitur Beatum Syluestrum inſtituiſſe, vt à Presbytero vngeretur Chriſmate Neophytus in cerebro*. Deinde addit, hanc fieri poſſe vnctionem à Presbytero etiam Epiſcopo præſente, cum tamen ſolus poſſit Epiſcopus dare baptizatis Spiritum ſanctum per manus impoſitionem vngendo Chriſmate non in vertice, ſed in fronte. Super quo profert hiſtoriam Philippi Diaconi non valentis Spiritum ſanctum dare baptizatis à ſe Samaritanis, quia nec Apoſtolus, nec Pontifex erat, vnde neceſſe fuit mitti ad hoc officium Petrum, & Ioannem Act. Apoſt. 8.

Conſtat ex Concilijs Florentino, & Tridentino ſolum Epiſcopum eſſe ordinarium confirmationis miniſtrum. Docet verò S. Thomas 3. q. 72. art. 11. extraordinarium confirmationis miniſtrum poſſe ex delegatione Papæ, ſimplicem eſſe Sacerdotem. Idque probatur ex Gregorio magno lib. 3. epiſt. 29. ad Ianuarium Epiſcopum Calaritanum 1. *Vbi Epiſcopi* (inquit) *deſunt, vt Presbyteri etiam in frontibus baptizatos Chriſmate tangere debeant, concedimus*. His enim verbis citatur à Thoma, & pariter à Gratiano c. peruenit diſt. 95. quamuis alij aliter legant. Teſtatur quoque vetuſtiſſimus, ſed falsò attributus Ambroſio Commentarius in Paulum ad Epheſ. 4. *In Ægypto Presbyteri conſignant, vbi non eſt Epiſcopus*. Canon quidem 20. Toletani Concilij primi demandat Presbytero Chriſmationem abſente Epiſcopo, ſed exponitur à nonnullis de cæremoniali Chriſmatione baptiſmi: tametſi doceat Amalarius Fortunatus hanc fieri à ſimplici ſacerdote in cerebro Chriſmationem etiam Epiſcopo præſente.

Notanda ergo hæc Amalarij verba ſub finem dicti cap. 27. *vt ab Epiſcopis ſolis inungatur per manus impoſitionem ab Apoſtolis acceptum eſt*. His enim perſpicuè declarat ipſam Epiſcopi actionem, qua fron-

frontem manu inungit eſſe ipſammet manus impoſitionẽ qua iuxta Act. cap.8. dabatur ab Apoſtolis Spiritus ſanctus, & quidem v. 18. manus in ſingulari exprimitur, quia vnctio hæc ſacra fit vnica manu. Licet autem alibi dicatur circa confirmatiouem manuum impoſitio, id nihil obſtat, quia de pluribus Apoſtolis loquitur, & ſic de pluribus manibus, quamuis ſinguli ſeorſim vnicam manum adhiberent. Addit Amalarius per manus impoſitionem efformari crucem ſuper fideles eodem loco, vbi Pontifex Aaronicus in aurea lamina inſculptum Dei nomen ineffabile portabat. Igitur vno eodemque contactu in confirmatione imponitur manus, frons Chriſmate linitur, & ſignum crucis efformatur. Itaque inaniter recurrunt ſcriptores aliqui ad ſpecialem Chriſti diſpenſatione, vt Apoſtolis liceret pro Chriſmatione vti manuum impoſitione.

Can.3. præſcribit, vt qui pœnitentiam acceperunt, ſi ea nondum peracta è vita excedunt, communicent Sacramento viatici, ſine manus impoſitione: ſed ſi ſuperuixerint, in ſtatum pœnitentium redeant, donec completo pœnitentiæ decurſu manuum impoſitionem, ſeu reconciliationem accipiant. Hæc eadem iam edixerat Synodus Nicæna Canone 13. Hæc ergo Concilia Nicænum, & Arauſicanum ſimulque Ancyranum Can.6. & Agathenſe Can. 11. & Innocentius I. epiſt. ad Exuperium definiunt, vbi eſt periculum mortis miniſtrandam eſſe pœnitentibus Euchariſtiam nondum completo pœnitentiæ præſcripto à Canonibus tempore. Obſeruandum hic non eſſe credibile admiſſos fuiſſe pœnitentes ægrotos ad ſacrum viaticum abſque ſacramentali abſolutione priuata: manuum itaque impoſitionem, quæ differebatur poſt ſacrum viaticum, & expletum pœnitentiæ canonicum tempus, intellige ſolam publicam, & ſolemnem, quæ publicam pœnitentiam, quaſi fibula claudebat, & pœnitentem in communem fidelium ſtatum, & ordinem reſtituebat.

Can.4. *Pœnitentiam deſiderantibus etiam Clericis non eſſe denegandam.* Conſulito quæ circa vel interdictam, vel permiſſam Clericis pœnitentiam diſſerui ad Concilij Carthaginenſis quarti Can.68.

Can. 5. ſancit Eccleſiarum immunitatem, vt qui ad eas confugerint, extrahi nequeant. Habetur c. eos qui ad Eccleſiam diſt. 87. Idemque ſancitur in Concilio Aurelianenſi primo Can. 1. & in Aurelianenſi quarto Can. 21. Quæ cùm ſint Gallicana Concilia, non ſeruantur tamen in toto Gallicano Regno circa confugientes reos delictorum. Enimverò ne iſta immunitas fieret impunitas criminum, cautum eſt Edictis Franciſci primi an. 1539. artic. 166. & Hentici III. an. 1585. vt rei contra quos Iudex capturam decreuerit, ex locis etiam ſacris abducantur. Apud Gentiles quoque aſyla erant in ſacris locis conſtituta, ne ad ea confugentes inde diuelli poſſent, refertur acta Syluestri, Conſtantinum contuliſſe his qui ad Eccleſias confugiſſent immunitatem. Quam conſtitutionem ſuadente Eutropio Eunucho potentiſſimo ſimul, & flagitioſiſſimo Arcadius contraria lege abrogauit, quæ tertia eſt in Codice Theodoſiano ſub tit. de his qui ad Eccleſ. confu. diuina tamen vltione Eutropius ipſe ob innumera ſcelera depoſcitur ad ſupplicium: ipſe tunc ad Eccleſiam fuit, cuius violauerat paulò antè immunitatem. Chryſoſtomus ſuggeſtu conſcenſo illam in Eutropium, quæ adhuc ſupereſt, illuſtrem orationem habuit, nec eum prius ſiuit à frementibus militibus, & magiſtratibus adduci, niſi præſtito à Magiſtratibus de vitæ ipſius ſecuritate iureiurando. Ipſe verò dignitate omni, & opibus exſpoliatus in Cyprum relegatus fuit. Hanc reorum ad Eccleſias confugentium immunitatem renouauit Imperator Leo I. præſenti lege. c. de his qui ad Eccl. confu.

Can. 8. vetat ordinari Clericum alienum abſolutè, aut proprium in aliena Diœceſi, niſi accedat Epiſcopi conſenſus ad quem pertinet, vel Clericus, vel Eccleſia. Eiuſmodi ſanctiones frequentes in Concilijs

lijs occurrunt: in Sardicenſi Can.15.in Carthaginenſi tertio Can.20.& 21.In Tridentino ſeſs.6.cap.5.& ſeſs. 23.c.8. & 9. & in decreto Gratiani c.placuit & c.Epiſcopus 7.8.1.

Can.12. *Subitò obmuteſcens prout ſtatutum eſt baptizari, aut pœnitentiam accipere poteſt, ſi voluntatis præteritæ teſtimonium, aliorum verbis habet Sacerdos, aut præſentis in ſuo nutu.* Huic ſimilem ſuperiùs exquire Can.76.Concilij Carthag.quarti, quem Canonem innuere videntur prædicta verba, *Provt ſtatutum eſt.*

Can.14.permittit energumenis vt omnimodè communicent, ſi ſe ſollicitudini clericorum tradant, monitisque obtemperent; virtute ſacramenti muniendi contra dœmonum aggreſſiones. Priore quidem ſæculo energumeni ſimul cum catechumenis, & pœnitentibus à ſacra communione, diuinisque myſterijs poſt Euangelij prædicationem, iubente Diacono foras emiſſi arcebantur, vt docet in Hierarchia Eccleſ. Dionyſius.

CONCILIVM VASENSE, ſeu Vaſionenſe.

VAſione Vocontiorum oppido in ſecunda Narbonenſi Prouincia Concilium celebratum eſt ſub Leone Papa I. imperante Romæ Valentiniano tertio, Chriſti anno 442. haud rectè dictum à Baronio Vaſatenſe. Vaſio ſuam hodie quoque veterem retinet denominationem. Meminit huius Plinius, Mela, Ptolemæus.

Can.4. *Eos excommunicat, qui defunctorum oblationes retinent, aut Eccleſiæ reddere morantur. Quia (inquit) fideles de corpore decedentes votorum ſuorum plenitudine, & pauperes præſidio eleemoſynæ, & neceſſaria ſuſtentatione fraudantur.* Vocatque huiuſmodi reten-

tores ſacrilegos. Citatur nominatim Vaſenſis hic Canon in Concilij ſecundi Arelatenſis Can. 47. iuxta Sirmundi editionem, ibidemque confirmatur. Citatur pariter in decreto c. qui oblationes 1392. Idemq; ſtatuitur in Concilio Matiſconenſi primo Can. 4.

CONCIL. ARELATENSE II.

NEſcitur quo tempore ſit habitum, niſi quod pro certo eſt ſubſequutum fuiſse Arauſicanam primam atque Vaſionenſem Synodum, ambarum quippè meminit. Itaque præpoſterè collocat Binius ſub Pontificatu Siricij, qui tamen longè tria iſta Concilia præceſſit.

Huius Arelatenſis Can. 2. & 3. circa ſacri Cleri cęlibatum ſuperiùs allegaui, ſatisque hac de re diſserui in obſeruationibus ad Nicęnum Can. 3.

CONCILIVM NANNETENSE.

HVius quoque Gallicani Concilij tempus ignoratur. Nota dignus eſt ipſius Can. 1. qui & ab Iuone citatur decreti parte 2. cap. 122. *Vt Dominicis, & feſtis diebus Presbyteri antequam miſſas celebrent, plebem interrogent ſi alterius Parochianus in Eccleſia ſit, qui proprio contempto Presbytero ibi miſsam velit audire. Quem ſi inuenerint, ſtatim ex Eccleſia abijciant, & ad ſuam Parochiam redire compellant. Similiter interrogent ſi aliqui diſcordantes ſint, qui inter ſe litem implacabilem habeant, & ſi inuenti fuerint, ſtatim reconcilientur. Quod ſi renuerint pacem ſuſcipere ab Eccleſia reijciantur vſquequò*

ad

ad charitatem redeant. Non enim poſſumus munus, vel oblationem ad altare afferre, donec priùs fratri reconciliemur (Matth. 5.) His ita peractis Sacerdotes miſſarum ſolemnia ritè peragant. Huic conſentit Canon 31. Arelatenſis Concilij ſecundi, *Hi qui publicis inter ſe odiis exardeſcunt, ab Eccleſiaſticis conuentibus ſunt remouendi donec ad pacem recurrant.*

Prior verò huius Nannetenſis Canonis pars de audiendo in propria Parochia ſacro, iteratur ſequenti Can. 2. *Vt nullus Presbyter alterius Parochianum niſi in itinere fuerit, vel placitum ibi habuerit, ad miſſam recipiat.* Eodem ſpectat Concilium Tridentinum ſeſs. 24. cap. 4. de reform. multæque conſtitutiones à S. Carolo in multis Synodis Mediolanenſibus editæ. His tamen derogat conſtans totoque propemodum orbe Chriſtiano recepta contraria conſuetudo.

Synodus Chalcedonenſis Oecumenica.

EXacto hæreſiarcha Neſtorio Maximianus Conſtantinopolis Eccleſiam rexit, hunc deinde Proclus excepit, Proclum Flauianus, qui cum Synodum Epiſcoporum triginta regnante iuniore Theodoſio Conſtantinopoli celebraret, Euſebius Dorylæi Epiſcopus oblato libello expoſuit Synodo, Eutycheten Presbyterum, & Monaſterij quod celeberrimum erat in vrbe regia Archimandritam, prætextu declinandi errores Neſtoriani, ambas Chriſti naturas ita confundere, vt in vnam mutua commiſtione coaluiſse diceret. Ter miſſis à Concilio Legatis citatus Eutyches fictitijs excuſationibus tergiuerſatus eſt: Et demùm tertia citatione ſeptem dierum petiuit inducias, quibus ſuam quam fingebat affectam valetudinem confirmaret. Intereà Chryſaphio Eunucho, qui gratia Imperatoris præ cunctis alijs præualebat, quiq; amicitia erat Eutycheti coniunctiſſimus (fuerat quippe ab Eutychete de ſacro fonte leuatus, idemque

Flauiano dudum erat per priuatas ſimultates infenſus) ſuam cauſam impensè commendat hæreſiarcha. Huius auidè ſuſcepto patrocinio Eunuchus Theodoſio ſuadet, vt Florentium Patricium cum poteſtate iubeat Synodo intereſſe. Theodoſij mandatum detulit ad Synodum magnus Silentiarius, cum quo Monachis ſuis comitatus, prætorianorumq; militum ſatellitio ſtipatus aduenit Eutyches, arrogantia tumens, & peruicax. In his rerum anguſtijs Florentium gratulabundi Patres excipiunt, multumq; Theodoſio debere præ ſe ferunt, quod clariſſimi viri, cuius fides religioque perſpecta ſit præſidio, Synodum præmunijſſet. Eutyches mandato Synodi ſuum exponit ſenſum: admonetur à Patribus ne contra receptam in Eccleſia fidem quidquam innouaret, vtque abiurato errore ad Eccleſiæ rediret vnitatem. At ille in contumacia perſiſtens, tandem Sacerdotio, & Monaſterij præfectura dimouetur, ſubſcribentibus 30. Epiſcopis, & 23. Abbatibus.

Sic ille condemnatus immanibus aduerſus Synodum intemperijs furit, quam libellis per compita, & fora ciuitatis affixis proſcindit, nouasque pro ſe factiones vbiq; conflat. Quin etiam ad Leonem Romæ veteris Epiſcopum ſcripto conqueſtus eſt, Neſtorianam hæreſin per Flauianum Conſtantinopoli reuixiſſe, & in dies augeri: ſeque fidem Epheſinam, qua par eſt conſtantia prædicantem fuiſſe Neſtorianum factione oppreſſum, & ordine motum, neque vllatenus auditum, dum Apoſtolicam ſedem appellat. Huic Leo plenas beneuolentia litteras reſcripſit: ſed acceptis deinde Flauiani litteris cum omnibus Synodalibus actis, damnationem Eutychis approbauit. Hoc excluſus effugio Eutyches, per ſummum nefas a Synodi, & ſummi Pontificis iudicio, ad Theodoſij tribunal prouocauit. Annuit Imperator à Chryſaphio perſuaſus, nouamque Synodum indixit: concurſant, & tumultuantur Eutychiani Monachi, multique ex aula, & de plebe partibus hæreſiarchæ addi-

cti

ƈi.Verùm iſta quoque Synodus audito illo, & exploratis prioris Synodi actis, hanc ſuo iudicio confirmauit,& ita Flauiani ſinceritas, & Eutychis peruerſitas luculentiùs innotuit.

Eutyches ad ſuæ cauſæ penè comploratæ ſubſidiũ, diſcordiam inter Epiſcopos ſerereaggreditur.Dioſcorum itaq;olim magni Cyrilli Alexandrini Diaconum, & nunc in Alexandrino Patriarchatu indigniſſimum ſucceſſorem,proiectiſſimæ nequitiæ hominem, plurimis adulterijs,ſacrilegijs, rapinis, & homicidijs inquinatum, Chryſaphij clientem, & Flauiano propter ſedium æmulationem, morumq; contrarietatem infenſum, in ſuas facilè partes allicit ſpecie tuendæ contra Neſtorianos fidei, quam præceſſor eius in Epheſina Synodo ſtrenuè propugnauerat. Agit per litteras cum Theodoſio Dioſcorus, tantas controuerſiarum difficultates nõ fuiſſe priuatis aliquot Epiſcoporũ hoſtiliter aduerſus Eutychen affectorum conuentibus diiudicandas, ſed eſſe per Oecumenicam Synodum dirimendas. Huic obſtitit ſuggeſtioni Flauianus, & Leo Pontifex reclamauit. Sed vrgentibus Chryſaphio, & Dioſcoro, Theodoſius Synodum nouam,& Oecumenicam indixit Epheſi celebrandam poſt annos à prima Epheſina nouemdecim, ad quam Leo ſuos direxit Legatos duabus inſtructos Epiſtolis, vna ad Synodum, altera ad Flauianum, quibus Catholicam fidem aduerſus Eutychis præſtigias egregiè elucidat.

Ad eam itaque Synodum conuenerunt Dioſcorus Alexandrinus, Domnus Antiochenus, Ioannis illius qui priori Epheſinæ Synodo præfractè obſiſterat ſucceſſor, Iuuenalis Ieroſolymitanus, & Flauianus Conſtantinopolitanus. Ad Synodum Theodoſius Barſumam Archimandritam miſit, qui nomine totius ordinis Monachorum,& Imperatoria fretus authoritate, antiſtites inſectaretur qui Eutychen damnauerant. Miſit prætereà comitem Elpidium iſtius Synodi defenſorem ſeu conſeruatorem, cui dedit in man-

mandatis, vt Epiſcopis à quibus fuerat damnatus Eutyches, omnem iudicandi poteſtatem adimeret.

Tam infauſtis, & iniquis auſpicijs coacta Epheſi Synodo, iubet Elpidius ante omnia de actis Conſtantinopolitanæ ſub Flauiano Synodi quæſtionem habêri. Obſiſtunt Legati Apoſtolici, & primùm omnium litteras Leonis poſtulant recitari. Obſtrepit cum ſuis Eutyches: Legatos in inuidiam trahit, & ſuſpicionem, vt Flauiano addictos, & apud eum pranſos. Concitatur aduerſus eos tumultus, denegatur eis in ſedendo primatus quem ſibi Dioſcorus vindicat. Abſcedunt Synodo Legati, ſed paulò poſt reuocantur. Intereà valida trecentorum Monachorum manus in Synodum irrumpit, multos ſecum trahens armatos milites, cum quibus occultè Dioſcorus conſpirabat. Horrendis vociferationibus complentur omnia, raptantur, & verberibus afficiuntur ſacri Epiſcopi, notarijs digiti effringuntur, tabulæ Synodi diſcerpuntur. Flauiano niſi interrogato ſilentium indicitur, & Antiſtites eius aſſeclæ in vincula conijciuntur.

Tum demum ſoli aſſeclæ Dioſcori omne ſibi iudicium cauſæ huius vſurpant, Domnum Antiochenum ſuo deijciunt Epiſcopatu, ſimulque Theodoritum Cyri, & Ibam Edeſſæ, vtrumque abſentem, & indicta cauſa. Qui verò interſunt Epiſcopi partim ſpontanei Eutychiani, partim metu adacti, puris, & albis membranis ſubſcribunt, in quibus quid eſſet ſcribendum magna pars ignorabat. Legati Apoſtolici clàm inter gladios, & haſtas elabuntur ex illo Concilio malignantium, poſtquam fruſtrà reclamarunt proteſtatique ſunt. Denique in iſta Latronum Synodo (ſic enim & iuremerito Græci λῃστικὴν σύνοδον, iſtam vocant) prolatum Eutychetis Symbolum approbatur, vt Epheſinæ, atque Nicęnæ fidei conforme, & priſtinum in ſtatum reſtituitur hæreſiarcha. Flauianus verò, & Eutychis accuſator Euſebius Dorylæi Epiſcopus declarantur hæretici Neſtoriani, ſuisque ſedibus deponuntur, & carceribus includuntur.

Fla-

Flauianum appellantem ad Apoſtolicum tribunal Dioſcorus ex Epiſcopo carnifex tam atrocibus verberibus excepit, vt mox in exilium deportatus, toto corpore fractus, contuſus, & vulneratus, poſt triduum vita exceſſerit. Sine mora in eius locum ſubrogatur Anatolius Diaconus, & Dioſcori apocriſarius. Tum demùm quaſi victor exultans Dioſcorus Alexandriam reuertit, vbi tam immania flagitia nouis alijs accumulans; damnatus à Leone ipſe viciſſim contra Leonem anathema explodit noua, & hactenus, inaudita audacia.

Tantarum calamitatum accepto nuncio, dici non poteſt quanto animi dolore Leo Flauiani necem, Epiſcoporum Catholicorum depoſitiones, vincula, exilia, diuulſas Eccleſias, proſtratam, & peſſundatam religionem, exultantem hæreſin, vniuerſoq; Oriente triũphantem, & inſoleſcentem deplorauerit. Coacta quãprimùm Romæ Synodo, Epheſinum iſtud conciliabulum, ſeu potiùs latrociniũ reſcidit, & damnauit, Dioſcorum vt dixi, & huius incendij facem Eutychetem anathemate perculit, crebrasque ad Theodoſium eiusque ſororem Pulcheriam litteras conſcripſit. Sed etiam cum pleriſque Italiæ Epiſcopis obuiàm prodijt Valentiniano Auguſto, qui cum Reginis Galla Placidia matre ſua, & vxore Eudoxia Romam Religionis ergo ad inuiſenda ſacra Apoſtolorum limina veniebat. Cùmque illis tot Religionis clades cum luctu, crebriſque ſingultibus expoſuiſſet, lacrymas Reginis excuſſit, ſuiſque precibus obtinuit, vt Valentinianus, & Reginæ Theodoſio ſcriptis litteris ſuaderent, vt ſtatum Eccleſiæ præſentem miſeratus, curaret nouo, legitimoque ac libero Concilio, quæ per vim, & factiones Epheſi geſta erant examini ſubdi.

Studebat Leo vt in Italia vbi liberiùs poterat Eccleſia reſpirare noua Synodus indicere, quæ labem, ac infamiam Epheſinam deleret. Sed Theodoſij mens hæreticorum artibus irretita flecti Valentiniani, &

Au-

Auguſtarum precibus nullatenus potuit. Quinimò promulgatis edictis iſtum Epheſinum conuentum Nicænæ Synodo iuſſit æquari. Sed haud multò poſt ipſe morte ſua meliori regimini locum ceſſit.

Leo quod à Theodoſio impetrare non valuerat, obtinuit ab eius ſucceſſore Marciano Principe religioſiſſimo, cui approbante Senatu, & Orientis Imperium, & ſe ipſam nuptui dedit Pulcheria, ea tamen lege, vt ſibi virgini eſſe liceret. Leonis igitur acceptis litteris, Marcianus ſuffragante Pulcheria Synodum generalem Chalcedone indixit, quæ ciuitas ſeptem tantummodo ſtadijs diſtat ab vrbe Regia, interiecto inter vtramque Boſphoro. Hoc ſcilicet fine, vt illi commodè poſſet intereſſe, ſuamque authoritatem impertiri, vt factioſi, qui tot hactenus turbas concitauerant, in officio continerentur.

Primùm quidem ad Leonis petitionem explorata fuit Anatolij fides, & admiſſa eius publica fidei profeſſio, damnans Eutychetis, & Dioſcori perfidiam. Marcianus quotquot Synodus latrocinans adhuc ſuperſtites expulerat, reuocauit vt ad legitimam Synodum conuenirent. Flauiani corpus ex loco, vbi exul, & Martyr occubuerat ſolemni pompa Conſtantinopolin retulit.

Hiſce feliciſſimis auſpicijs apertum eſt quartum Oecumenicum Concilium Chalcedone, quæ ciuitas eſt Prouinciæ Bithyniæ Boſphoro è regione Conſtantinopolis adiacens, intra Templum ſanctæ Virginis, & Martyris Euphemiæ an. Chr. 451. præſidentibus Leonis Legatis Paſchaſino Libybetano, Lucentio Aſculano, Iuliano Coënſi Epiſcopis, & Bonifacio Presbytero. Secundus ab Apoſtolicis Legatis ſedit Anatolius Conſtantinopolis Epiſcopus. Tertius Dioſcorus Alexandriæ. Quartus Maximus Antiochiæ. Quintus Iuuenalis Ieroſolymę, alijque deinceps tum ad dexteram, tum ad læuam. Principes verò à Marciano miſſi cum ampliſſimo Senatu in me-

medio conſederunt ante cancellos ſanctiſſimi altaris, vt exprimitur Act.1.& alibi paſſim, ἐν τῷ μέσῳ πρὸ τῶν καγκέλλων τοῦ ἁγιοτάτου θυσιαστηρίου.

Principio Legati Leonis obteſtati ſunt, fas non eſſe Dioſcorum, qui reus ſit à Synodo iudicandus inter Epiſcopos ſedere iudicem. Euſebius Dorylæi libellum profert aduerſus Dioſcorum refertum flagitijs conciliabuli Epheſini. Leguntur ſubindè acta Synodorum Conſtantinopolis ſub Flauiano, & Epheſi ſub Dioſcoro. Fremunt Patres in Dioſcorum tot eius ſceleribus propalatis. Inſtat Dioſcorus omnia refundere in Patres Concilij Epheſini, nihil ſe illis inuitis, aut inconſultis egiſse. At illi replicant, vim ſibi illatam per introductos à Dioſcoro milites. Conuictus ſcelerum Dioſcorus, de gradu, & ſeſſione in Synodo deijcitur.

Obſeruandum in prima iſta actione primam eijciendi Dioſcori allegatam fuiſſe cauſam, quia Synodum auſus eſt conuocare ſine Apoſtolicæ authoritate ſedis, ὅτε οὐδέποτε γέγονεν οὐδὲ ἐξὸν γενέσθαι, quod numquam hactenus factum eſt, nec fieri licet. S. Marcellus Papa, & Martyr epiſt. ad Epiſcopos Antioch. prouinc. ſcribit Canonem Apoſtolorum eſſe, vt non poſſint Concilia celebrari præter ſententiam Romani Pontificis. Idem teſtatur Papa Iulius epiſt. ad Orientales Epiſcopos apud Athanaſium Apol. 2. & Socratem lib. 2. cap. 13. & Sozomenum lib. 3. cap. 9. & Nicephorum lib. 9. cap. 5. additque hunc Apoſtolorum Canonem fuiſse à Synodo Nicæna renouatum. Quod idem teſtificatur Synodus Alexandrina epiſt. ad Fęlicem. Damaſus quoque Papa epiſt. ad Stephanum, & Concil. Africæ: nam vt noſtis (inquit) Synodum ſine Romanæ ſedis authoritate fieri, non eſt Catholicum: nec Epiſcopus niſi in legitima Synodo, & ſuo tempore Apoſtolica vocatione congregata definitè damnari

nari poteſt : neque vlla vnquam Concilia rata leguntur, quæ non ſunt fulta Apoſtolica authoritate. Hæc Damaſus. Item Synodus ſeptima Oecumenica Act.16. pſeudo-Synodum reprobat Conſtantinopoli habitam, eo quòd inconſulta ſede Apoſtolica celebrata fuerit. Deniq; in Romano Concilio ſub Papa Symmacho, cum Theodoricus Rex conuocatis Epiſcopis Italiæ diceret, ſe ideò ipſos acciuiſſe, vt cauſam Symmachi iudicarent, reſponderunt vniuerſi non ad Regem, ſed ad Romanum Epiſcopum conuocationem Concilij pertinere, quamuis ipſe accuſaretur Papa; neque acquieuere, niſi poſtquam Symmachus aſseruit ſuo rogatu Epiſcopos fuiſse à Rege conuocatos, ſeque de nouo Synodum iſtam approbare.

Actione 2. recitata ſunt Symbola Nicænum, & Conſtantinopolitanum, lectæque litteræ Cyrilli tum ad Neſtorium, tum ad Ioannem Antiochenum, deinde Leonis Papæ ad Flauianum. Et hac Leonis perlecta Epiſtola Synodus acclamauit, Petrus per Leonem loquutus eſt, Apoſtoli hoc docuerunt. Dioſcorus qui ſe ſubduxerat citatur reus: At ſibi conſcius flagitiorum refugit ſe actionibus ſecundæ, & tertiæ ſiſtere. Poſt tertiam compellationem venire recuſans accuſatur, & iudicatur abſens. Prolatis etiam Alexandrinorum teſtimonijs circa deuaſtatos ab eius ſatellitibus, & Miniſtris agros, incenſas ædes & ſegetes, abreptas ab eo multorum vxores, violatasque virgines, fœdata connubia, aliaque atrocia facinora. Has ob cauſas, ſimulque ob ſceleratiſſimè per eum geſta in Eutychis cauſa damnatus à ſacra Synodo Dioſcorus fuit, & dignitate ſpoliatus.

Epiſcopis verò Epheſinis veniam ſuppliciter orantibus, poſt editam ab eis conuenientem fidei profeſſionem facilè indultum fuit. Ibas Edeſsæ, & Theodoritus Cyri Epiſcopus priſtinis ſedibus, & Eccleſijs quibus priuarat eos Epheſina pſeudo-Synodus redintegrati ſunt. Fidesque vnanimi omnium conſenſu ſtabilita fuit ad normam Epiſtolæ Leonis. Declaratum-

tumque eſt Dominum noſtrum Ieſum Chriſtum ex duabus diſtinctis naturis diuina, humanaque inconfuſis, & impermiſtis conſiſtere: & diuinitate quidem Deo Patri, humanitate nobis eſſe conſubſtantialem, ac per omnia nobis ſimilem excepto peccato. Marcianus Auguſtus rebus iam à Synodo pacificè conſtitutis, ad ſacrum Concilium acceſſit, cuius actioni ſextæ interfuit, & cum eo Pulcheria Augnſta de omni Eccleſia optimè merita. Ille verò dignam Imperatore Chriſtianiſſimo, & ſapientiſſimo habuit orationem.

Denique peracta actione 15. ſoluta eſt ſacra Synodus, ex eaque receſserunt Comites, & Senatus, Legatique Apoſtolici. Sed Anatolius furtim congregatis Orientalibus præter Ægypti Epiſcopos, & necdum creato Alexandrino in locum deiecti Dioſcori, ad quem Epiſcopum maximè omnium pertinuiſset ambitioni Anatolij obſiſtere, Canones tres adulterinos, & obreptitios edidit. Quorum primò conſtituebatur Epiſcopum Conſtantinopolis eo quòd hæc ciuitas Imperij ſede, & Senatu decoretur, ſitque ſecunda Roma, inſiſtendo ſanctioni Synodi Oecumenicæ Conſtantinopolis ſub Theodoſio ſeniore, æqualibus priuilegijs cum veteris Romæ Epiſcopo potiri debere, atque ſecundùm ab eo dignitatis locum tenere. Deinde Conſtantinopolitanæ Eccleſiæ, vt Patriarchali debere ſubijci Ponti, & Aſiæ, & Thraciæ Metropoles omnes. Sicque dirimebantur à veteri Diœceſi Antiocheni Patriarchæ Pontus, & Aſia Minor. Thracia verò adimebatur de iure Patriarchico Romani Epiſcopi. Tertius denique Canon ſubdolè enunciat fuiſſe à Synodo conceſsum Epiſcopis Ægypti, vt differrerent ſacræ Synodo ſubſcribere, donec Alexandriæ creatus Epiſcopus eſset, eo quòd ita inualuiſset apud eos conſuetudo, ne quid inconſulto Alexandrino antiſtites in cauſa omnibus communi agerent aut ſubſcriberent. Subſcripſerunt autem tribus hiſce Canonibus Anatolius, & Orientales qui cum ipſo conſpirauerant.

Vbi

Vbi fraus iſta Legatis Apoſtolicis innotuit, nouam, ac decimamſextam iniri ſeſſionem obtinuerunt, in qua & reclamarunt aduerſus Canones ſubreptitios aduerſantes Nicæni Concilij ſacris decretis,& contra normam legitimarum Synodorum furtim editos. Protulerunt inſuper Leonis Epiſcopi commonitorium, qui quod futurum erat præſagiens, ita illis inter alia capitula mandauerat: ſanctorum quoque Patrum conſtitutionem prolatam nulla patiamini temeritate violari, ſeruantes omnimodis perſonæ noſtræ in vobis, quos vice noſtra tranſmiſimus dignitatem. At ſi qui fortè ciuitatum ſuarum ſplendore confiſi, aliquid ſibi tentauerint vſurpare, hoc qua dignum eſt conſtantia retundatis. Hæc Leo. Sanè commemoratus ille ab Anatolio Concilij ſecundi Oecumenici Canon fuerat irritus, quia illum Legati Pontificij, & qui eos miſerat Damaſus repudiarunt: adeò vt nec ipſi Orientales vllam eius rationem habuerint, qui poſtmodum ad damnationem Ioannis Chryſoſtomi, Conſtantinopolis Epiſcopi Theophilum Alexandriæ Patriarcham accerſiuerunt, vt quaſi ſuperior iudicio Conſtantinopolitani Epiſcopi præſideret. Vnde Paſchaſinus ex Legatis vnus hæc ſubintulit: ſi vſi ſunt, quid requirunt? ſi non vſi, quare requirunt? Cęterùm cùm Græci ab iniquo propoſito diſcedere recuſarent, iſtud vnum obtinuere Legati, vt ſua proteſtatio in actis Synodi conſcriberetur. Deinde Leo ſcriptis ad omnes Epiſcopos encyclicis litteris, ea ſola probauit Synodi decreta, quæ ad Catholicam fidem pertinebant, aut quibus ſui Legati ſubſcripſerant cęteris reiectis.

Canon Chalcedonenſis 3. Clericis interdicit alienas poſſeſſiones lucri cauſa conducere, aliena negotia gerere, aut ſæcularibus negotijs immiſceri, excepta viduarum aut pupillorum pia cauſa. Ita 2. Timot.2. nemo militans Deo implicat ſe negotijs ſęcularibus.Et conſonat Apoſtolorum Can.7. Atque in decreto tota diſt.88.cuius Canon vltimus refert epiſt.

Cy-

Cypriani declarantis excludi Victorem à ſuffragijs fidelium, & altaris ſacrificio, eo quòd Presbyterum tutela oneraſſet: huc ſpectat decretalium titulus, ne Cleric. vel monac. ſęcul. nego. ſe im. vide Ambroſium lib. 1. de offic. cap. 36. Non te implices negotijs ſęcularibus, quoniam Deo militas. Etenim ſi is qui Imperatori militat à ſuſceptionibus litium, actu negotiorum forenſium, venditione mercium prohibetur humanis legibus: quantò magis, qui fidei exercet militiam? Hæc Ambroſius. Paria ſancit Concilium primum Carthaginenſe Can. 6. & Lateranenſis Canon allegatus in c. penult. de vita, & honeſt. Cler.

Chalcedonenſis Canon 4. Monachos damnat *περιιόντας ἀδιαφόρως ἐν ταῖς πόλεσιν*, concurſantes temerè per ciuitates. Cui ſimilis eſt Canon 42. Synodi Quini-ſextæ, coërceri iubens ab Epiſcopis Eremitas ſubiectionis iugo ſolutos, & vagos. Quod idem prouidetur quoque cap. quanto. de offic. iud. ordin. & Francica conſtitutione Caroli noni in Comitijs Aurelianenſibus art. 11. Idem præterea Chalcedonenſis Canon quartus quibuſcumque Monachis prohibet Eccleſias, vel Oratoria conſtruere iniuſſu Epiſcoporum, quibus etiam iubentur eſſe ſubditi, & morigeri ſub excommunicationis interminatione: mandat autem Epiſcopis, vt Monaſteriorum curam gerant. Similes iuris antiqui diſpoſitiones continentur in cap. nemo Eccleſiam de conſecrat. diſtinct. 1. cap. authoritate de priuileg. in 6. & Iuſtiniani authen. de Eccleſiaſt. titulis §. ſi quis autem. Et authen. de Monachis §. 1. Et ſpeciali authen. vt nullus fabricet domos Oratorij præter voluntatem Epiſcopi §. 1. Vide inferiùs etiam annotata ad Concilium Arelatenſe tertium. Concilium Agathenſe Can. 58. cellulas nouas, aut congregatiunculas Monachorum abſque notitia Epiſcopi prohibemus inſtitui. Dixitque Bernardus Abbas epiſt. 24. ad Henricum Senonenſem Epiſcopum. *Certus ſum ego Monachus, & Monachorum qualiſcumq; Abbas, ſi mei quandoq; Pontificis excutere à proprijs*

ceruicibus iugum tentauero ; quod Satanæ mox tyrannidi me ipſum ſubijcio. Ibidemque ſuum aperit ſenſum circa Pontificalia in Abbatibus inſignia. *Abbates* (ait) *apertè indicant quid cogitent, dum multo tempore, ac precio Apoſtolicis adeptis priuilegijs per ipſa ſibi vindicant inſignia temporalia, vtentes & ipſi more Pontificum mitra, annulo, atque ſandalijs. Sanè ſi attenditur rerum dignitas, hanc Monachi abhorret profeſſio: ſi miniſterium, ſolis liquet congruere Pontificibus. Profectò eſſe deſiderant, quod videri geſtiunt, meritoque non queunt Epiſcopis eſſe ſubiecti, quibus iam ſe comparant deſiderio. Quid ſi & nomen eis conferre poſſet priuilegiorum authoritas, quanto putas auro redimerent, vt appellarentur Pontifices? Quo iſta ò Monachi? vbi timor mentis? vbi rubor frontis? quis vnquam probatorum Monachorum tale aliquid, aut verbo docuit, aut reliquit exemplo:* Ita Bernardus. Hoc idem ſanciuere Patres Tridentini ſeſſ. 23. de reform. cap. 3. his verbis: Nec de cætero ſimilia loca erigantur ſine Epiſcopi, in cuius diœceſi erigenda ſunt, licentia priùs obtenta.

Canon 6. vetat quemquam ordinari Clericum, niſi cum deputatione miniſterij ad certam Eccleſiam. Conſulito ſuperiùs Nicęnum Canonem 15. cum ibi annotatis.

Canon 9. obſeruatu digniſſimus eſt, qua parte decernit, vt qui aduerſus Metropoliten habet querelam, liberum ei ſit iudicio experiri, vel apud ἔξαρχον, (ita primatem Græci vocant) vel apud Patriarcham. Quod idem repetitur, & in Can. 17. Itaque ſupra Epiſcopos infimarum ſedium conſtituti quidem erant totius Prouinciæ Metropolitani, ſupra Metropolitanos Exarchæ ſiue primates, vtpotè pluribus præfecti Prouincijs. Denique ſupra Exarchos, ac primates eminebant Patriarchæ, ſic tamen vt quæ inferioris gradus Epiſcopus in proprios ſubditos competebat poteſtas, & iuriſdictio, nihil pateretur detrimenti ex Præſulum ſuperioris gradus authoritate, ſal-

uo

uo tamen appellationum iure. Pari ratione Hormiſda Pontifex ſummus epiſtol. 1. Remigio Remenſium Epiſcopo vices ſuas per vniuerſum Clodouæi Regnum committens, & ſanctus Gregorius Papa ius idem attribuens Virgilio Arelatenſium Epiſcopo, expreſsè proteſtantur nihil velle detractum de priſtinis Metropolitanorum ſingulorum in ſuas Prouincias iuribus. Epheſinos quidem in Aſiana diœceſi, Cœſarienſis in Pontica, Theſſalonicenſis in Macedonia, & Illyrico, denique Perinthi (quam vt ſcribit Ammianus Marcellinus lib. 27. poſteritas Heracleam dixit) Exarcha Thraciæ rexit Eccleſias, antequam hoc illi ius Byſantinus præripuiſſet Epiſcopus. Tales itaque Exarchi erant in Oriente Epiſcopus Epheſinus, Cæſarienſis, Theſſalonicenſis, alijque quos commemorat Gelaſius Cyzicenus lib. 2. cap. 27.

Notandum quoque ad hunc Canonem circa vocem Exarchi diœceſeos. Hoc nomen diœceſeos amplioris olim fuiſſe poteſtatis ſignificationem, eo quòd ſub ſe plures Prouincias complecteretur; quemadmodum & Archiepiſcopi nomen, quod ijs ſolis competebat Præſulibus, qui integræ alicui diœceſi, hoc eſt pluribus Prouincijs præeſſent, nimirum Patriarchis, & Exarchis; tametſi Metropolitano Epiſcopo nomen Archiepiſcopi attributum etiam legatur in Synodo Sardicenſi Can. 6. Reſumito quæ ſuperiùs diximus ad Conſtantinopolitani Concilij Can. 6. quo etiam decernitur, vt in Epiſcopi accuſatione poſſit à Prouinciali Synodo recurri ad Diœceſis Synodum vtpotè maiorem. Simile planè ſanxit Pelagius primus epiſt. 21. vt à Metropolitana Sede, vel à Prouinciali Synodo recurrendi poteſtas ſit ad maiorem ſedem, aut Synodum, ita tamen vt maiores ſemper quæſtiones ad Apoſtolicam Sedem referantur.

Can. 10. prohibet Clericum ordinari in duabus ſimul Eccleſijs, aut ab vna in aliam tranſire: quod ſi fecerit per gloriæ inanis, aut auaritiæ cupiditatem, ſtatuit eſſe à ſecunda Eccleſia remouendum, & ad

Q 2 prio-

priorem Eccleſiam reducendum. Quod idem repetitur huius Synodi Canone 20. quod ſpectat ad prohibitionem duarum ſimul Eccleſiarum, ſeu vt vocant beneficiorum, ac præbendarum eam innouat Synodus Nicæna ſecunda Can. 15. quem inferiùs exquire, in eo enim fuſiùs hanc pertracto quæſtionem.

Can. 11. cauet ne litteras commendatitias pauperibus peregrinantibus Epiſcopi concedant, ſed ſolum pacificas: reſeruentque commendatitias ſolis honorabilibus perſonis, quarum virtus perſpecta exploratáque ſit.

Can. 14. nuptias inhibet cum perſona infideli, & hæretica, niſi promittat conuerſionem ad Catholicam fidem. Sic etiam Synodus Laodicæna Can. 10. non oportet (inquit) eos, qui Eccleſiæ ſunt, filios indiſcriminatim cum hæreticis matrimonio coniungere. Eodemque Can. 31. non oportet cum omni hæretico matrimonium contrahere, vel dare filios, aut filias, ſed magis accipere, ſi ſe Chriſtianos futuros polliceantur. Concilium pariter Agathenſe Can. 67. Quoniam (ait) non oportet cum omnibus hęreticis miſcere connubia, & vel filios, vel filias dare, ſed potiùs accipere, ſi tamen profiteantur Chriſtianos futuros ſe eſſe, & Catholicos. Citatur in decreto, c. non oportet cum omnibus 28. qu. 1. præterea caue 28. qu. 1. caue gentilem, aut Iudæam, atque alienigenam, hoc eſt hæreticam, & alienam à fide tua vxorem accerſas tibi. Qui Canon deſumptus eſt ex Ambroſio lib. 1. de Abraham cap. 9.

Can. 15. prohibet Diaconiſſam ordinari χειροτονεῖσθαι ante annum quadrageſimum, eandemque ſi poſt ſuſceptam manuum impoſitionem δεξαμένη τὴν χειροθεσίαν, ſe nuptijs tradat, anathematizat vnà cum eo, qui eidem copulatur. En diuerſas ex antiquo manuum impoſitiones, ad Sacramentum Confirmationis, ad Sacramentum Ordinis, ad preces ſolemnes ſupra pœnitentes, ad abſoluendos, ac reconcilian-

liandos pœnitentes, ad conſecrandas virgines, aut Diaconiſſas, & denique ab Exorciſtis ſupra energumenos, iuxta Conc. Carthaginenſe quartum Can. 90.

Chalcedonenſis Can. 16. ſtatuit non licere virginibus Deo conſecratis, aut Monachis nuptias inire, & contrauenientes excommunicat. Vide huc pertinentia 1. Timoth. 5.

Can. 19. edicit ſingulis annis Prouinciales Synodos bis conuocari. Vide ſuperiùs Nicænum Can. 5. cum ibi annotatis.

Can. 20. prohibet Epiſcopis alterius Epiſcopi clericum ſuſcipere, alioqui tàm Epiſcopus ſuſcipiens, quàm ſuſceptus clericus communione interdicuntur. Vide ſuperiùs Nicænum Can. 15. idem ſtatuentem, quæque ibi obſeruauimus.

Can. 24. prohibet fieri deinceps ſęcularia ſemel ab Epiſcopo conſecrata Monaſteria.

Can. 25. Epiſcopos ſancit eſſe intra trimeſtre ab electione conſecrandos, citra caſum ineuitabilis neceſſitatis. Quod idem conſtituit pariter Concilium Tridentinum ſeſſ. 23. cap. 2. quod inferiùs requirito. Vult autem Canon iſte Chalcedonenſis prouentus Eccleſiæ viduatæ, penes œconomum eiuſdem Eccleſiæ intactos, ac integros reſeruari. Viduatam χηρευούσην dicit Eccleſiam, quæ licet electum confirmatumque, nondum tamen habet conſecratum antiſtitem. Simili vtitur locutione Pelagius Pontifex diſt. 100. c. quoniam, & Innocentius tertius c. inter corporalia de conſecr. Illa (inquit) dicitur Eccleſia viduata, quæ licet Epiſcopum habeat, inutilem tamen habet: non quaſi ſponſum non habeat, ſed quia ſponſus eius nondum ſit conſecratus. Synodus verò Quini-ſexta Can. 35. relato apud Gratianum 12. qu. 2. cap. non liceat, ſancit integros Eccleſiæ viduatæ fructus eſſe ſucceſſori Epiſcopo ſtatim ab ipſius ordinatione, ſeu conſecratione perſoluendos. Quod idem præſcribit S. Gregorius Papa lib. 2. epiſt. 25. 26. & 27. & lib. 3. epiſtol. 11. In regno tamen Franciæ ex

vetuſta conſuetudine, quæ Regaliorum ius dicitur, omnes reditus fructuſque Cathedralium Eccleſiarum, & Abbatiarum, ne quidem exceptis præbendis vacantibus, quarum conferendarum plenam poteſtatem haberet Epiſcopus, ad ipſius Regis dominium tranſeunt, donec Epiſcopi, aut Abbates de nouo prouiſi Regi fidelitatem iuramento obſtrinxerint. Reditus iſtos ſolet Rex ſacello Pariſienſi donare. De præbendis autem eo tempore vacantibus, pleno iure diſponere ſolet in fauorem cuiuſcumque ipſi libuerit. Regalis huiuſce iuris antiquitas liquet ex ijs diplomatis, quibus aliquot Eccleſiæ Gallicanæ ab hac ſeruitute eximuntur, qualia refert permulta Renatus Chopinus lib. 1. de ſacra politia annorum 1137. 1206. 1208. aliaque.

Diatriba de veterum Eccleſiarum ſitu, partibus, & forma.

CHalcedonenſis Concilij actione 1. refertur magnificos, & glorioſiſſimos Iudices, & Senatores Synodo interfuiſſe, atque in medio conſediſſe inter cancellos ſanctiſſimi altaris, vt ſuperiùs relatum eſt. Ad ſiniſtram verò conſediſſe Apoſtolicos Legatos, & poſteà Anatolium Conſtantinopolis Epiſcopum. A dextris autem Dioſcorum Alexandriæ, & Iuuenalem Ieroſolymorum Epiſcopum. Hæc nobis occaſionem ſuppeditant pertractandi de priſca tàm Orientalium, quàm Occidentalium Eccleſiarum diſpoſitione. Illarum itaque quatuor vt plurimum partes erant. Prima pars Græcis dicta πρόναον, erat veſtibulum arcubus, aut columnis ſuffultum, quod primùm ſubeuntibus occurrebat. Hìc ſtatio erat primi Ordinis pœnitentium, qui προσκλαίοντες, hoc eſt flentes dicebantur, quique ingreſſu Eccleſiæ interdicti, hoc ipſo loco, & ſtatu verſaban-

bantur, qui Græcè πρόσκλαυσις, id eſt fletus vocabatur: dicente Gregorio Neocæſarienſi Can. pœnit. II. ἡ πρόσκλαυσις ἔξω τῆς πύλης τοῦ εὐκτηρίου. Fletus eſt extra portam Oratorij. Qui ritus ſeruabatur etiam, dum vel in cœmeterijs, vel in priuatis ædibus collectæ fidelium celebrabantur, deſæuiente Gentilium perſecutione. Secunda pars Eccleſiæ dicebatur ναῦς nauis, ſeu gremium. Hæc pars muro, vel tabulato in duas per longitudinem partes ſecabatur vſque ad locum, qui Græcis ἄμβων, Latinis pulpitum appellabatur. Ad eam quæ ingreſſuris ſiniſtra erat partem fœminæ, ad dexteram viri conueniebant. De iſta ſexuum ſeiunctione agit Clemens lib. 2. conſtit. Apoſt. cap. *61*.

Prima nauis pars, quæ ingredientes primùm ſuſcipiebat νάρθηξ narthex denominabatur, vbi ſtatio aſſignata erat pœnitentibus ſecundi ordinis, qui ἀκροώμενοι audientes dicebantur: locuſque ipſe ἀκρόασις, auditio, eodem Neocæſarienſi teſtificante, ἡ ἀκρόασις ἔνδοθι τῆς πύλης ἐν τῷ νάρθηκι, auditio intra ianuam in Narthece. Iſta namque nomina fletus, & auditio, non ſolùm pœnitentium ordinibus, ſed etiam aſſignatis eis locis tribuuntur. Dein vlterius, ſed tamen intra Narchecis ſpacium ſiti erant cathecumeni, & energumeni. Qui omnes finita ad populum homilia, quæ poſt lectum in miſſa cathecumenorum Euangelium pronunciari ſolebat, completiſque quibuſdam ſolemnibus ſuper ipſos orationibus, quarum meminit Laodicænus Canon 19. foras vnà cum pęnitentibus audientibus, & proſtratis Diacono proclamante dimittebantur: non enim eis licitum erat ſacris intereſſe myſterijs.

Nauem exinde penitùs ſubeuntibus occurrebant hinc inde tranſuerſi parietes, vnus ex virorum, alter ex fęminarum latere: quibus in parietibus portæ erant, quarum præfectura ex parte virorum incumbebat Clericis oſtiarijs, ex parte fęminarum Diaconiſſis. Has ingreſſis portas illa pars nauis oc-

currebat, ad quam conueniebant pœnitentes illi, qui peculiariter ὑποπιπτόμενοι, id eſt proſtrati vocabantur, ideòque ὑπόπτωσιν, id eſt proſtrationem collocat Gregorius Neocæſarienſis, ἔσωθεν τῆς πύλης τοῦ ναοῦ, intra portam nauis. Vlteriorem ſtationem occupabat alter pœnitentium ordo, qui συνεστῶτες conſiſtentes dicebantur. Hi ſoli ex pœnitentibus diuinis myſterijs ad finem vſque aſſiſtebant, nec tamen Sacramentalis communionis participes erant. Iſtos omnes antecedebant communicantes fideles: inter quos prouectiore, & intimo nauis loco verſus Sanctuarium, ex parte virorum Monachi, ex parte fœminarum ſanctimoniales virgines, aut viduæ Deo dicatæ locabantur, vt fidem facit in Hierarchia Eccleſiaſtica Dionyſius. Per nauem hinc inde producebantur porticus cum arcubus, aut columnis: quod genus porticuum vocant alas. Intra porticus inſerebantur cubicula ad ſecretius orandum deſtinata, vt Paulinus commemorat epiſt. 12. ad Seuerum. Iſta cubicula erant ſacella, in quibus etiam altaria erigebantur.

Tertia Eccleſiæ pars ambon dicebatur, ſeu chorus muro circumſeptus, ad quem per gradus aliquot aſcendebatur. Situs erat ambon inter nauim, quæ & gremium dicebatur ipſumque Sanctuarium. Suas ambon habebat hinc inde inferiùs alas. Ex ambone Clerici ordinum inferiorum pſallebant, iuxta Laodicæni Conc. Can. 15. & Carthaginenſis quarti Can. 10. & præſcriptum Romani Concilij anni 595. ſub ſancto Papa Gregorio. Ibi quoque decantabatur à Diacono ſolemniter in ſacra miſſa Euangelium: proclamabantur prætereà Epiſcoporum edicta, iuſſiones & cenſuræ: hîc recitabantur ex diptychis fidelium tum viuentium, tum defunctorum nomina: inſuper à lectoribus Clericis legebantur ad plebem ſacri libri, inde pariter Homiliæ ad populum habebantur. Superſunt Romæ integri duo vetuſtiſſimi ambones: vnus in Eccleſia ſancti Clementis Papæ, & Martyris

ad amphitheatrum, alter in Eccleſia ſanctorum martyrum Nerei, & Achillei: prior quidem ambon duo continet, pulpita ſingula in vtroque latere cohærentia, cùm tamen Sanctorum Nerei, & Achillei ambon vnicum habeat pulpitum, idque à ſe diſiunctum, & muro nauis cohærens, ſed perinde antiquum.

Quatuor vt plurimum erant in ambonibus portæ, ex quibus geminæ nauim ſpectantes vocabantur ὡραίαι ſpecioſæ, aliæ geminæ aditum ex ambone ad Sanctuarium aperientes dicebantur ἅγιαι πύλαι, portæ ſanctæ. Iſtarum cura, & cuſtodia Subdiaconis incumbebat, quibus prohibent Laodicæni Canones 21. & 22. ab his ianuis diſcedere, atque in Sanctuarium, aut diaconium vetant ſe ingerere.

In Eccleſijs Græcorum locus erat amboni, & Sanctuario intermedius, qui nunc σωλεῖον, nunc σωλεύς legitur appellatus, aut σωλέα, eratque ipſo ambone, ſeu choro gradibus aliquot altior. Atque eo vſque procedebant ad Euchariſticam communionem illi qui Sanctuarij prohibebantur ingreſſu, ſcilicet quicumque fidelium non erant de ſacro clero, vel ipſi etiam ſacri Clerici, qui ob aliquam culpam redacti fuerant ad laicam communionem. Solea itaque interiacebat inter ambonem, & Sanctuarij cancellos, in quibus Cancellis apud Græcos erant ſacræ portæ. Mihi quidem adhuc incompertum eſt, vtrùm tempore huius Chalcedonenſis Concilij ſenatus, qui ante cancellos conſidebat, eſſet intus, an extra cancellos, in Sanctuario, an in ſolea. Vtrobique enim dici potuit fuiſſe ante Sanctuarij cancellos. Ipſos verò Epiſcopos ſtatim magna ex parte, quantum locus capere poterat non dubitarim conſediſſe intra Sanctuarium.

Quarta demum Eccleſiæ pars diuerſimodè vocabatur: apud Latinos quidem Sanctuarium, Secretarium, Tribunal, Sancta Sanctorum: apud Græcos autem ἱερατεῖον, ἱερὸν βῆμα, τὰ ἅγια τῶν ἁγίων,

ἁγιαστήριον, θυσιαστήριον. Erat verò pars Eccleſiæ ſacratiſſima, & penitiſſima. Huius in medio ſitum erat ſub Tabernaculo altare primarium, in quo Sacerdos ſacrum faciens ſtabat facie ad populum conuerſa. Quo etiam ſitu pleraque Romæ adhuc viſuntur altaria præcipua, nimirum quinque ſingularum baſilicarum præcipuarum, quæ Patriarchales nuncupantur Lateranenſis, Petri in Vaticano, Pauli ad viam Oſtienſem, Sanctæ Mariæ Maioris in Eſquilijs, & Laurentij in agro Verano; Et præterea Cęcilię trans Tiberim, & Sabinæ, & Alexij, & Pancratij, & Euſtachij, & Nerei, & Achillei.

Tabernaculum verò ſuperpoſitum altari primario erat fornix lapidea, aut ex metallo, quatuor ſuffulta columnis, qualis etiam nunc viſitur in altaribus iam denominatis, cui nomen præterea ciborij Græcè, Latinèque tribuebatur, vt paſſim legimus in libro Pontificali Anaſtaſij. Germanus ſimiliter Conſtantinopolis Epiſcopus κιβώριον, iſtud deſcribit, & quatuor columnis, & ſuper impoſita teſtudine, ſeu laqueari conſtare ſcribit, ita vt quatuor columnis altare ambiretur, teſtudine verò ſupernè operiretur. Quin & huic voci Græcam etymologiam aſſignat ἀκὶβ, ſeu κιβωτὸς, ideſt arca, & ὡρᾶν, quod eſt videre, quaſi ſit arca viſionis, ſeu manifeſtationis Domini Saluatoris. Latini verò à cibo deducunt, ideſt viuifico Euchariſtiæ pane, quo nutrimur ad vitam æternam. Simili modo ſacri veſtitus laciniam vocant orarium Græci Latinique, iſti quidem ab oratione, illi ab ὡρᾶν, quod eſt obſeruare, vt ait Balſamon Græcus ſcriptor, eo quòd huius eleuatione ad Clerum ſeu chorum Diaconus Sacrificio adminiſtrans ſignum det eorum, quæ à choro, vel agenda, vel pſallenda ſint, ideòque diligenter obſeruetur à choro. Atque hunc apud Græcos ſignificandi per orarij eleuationem ritum a Diacono ad Chorum ſe vertentem perſpeximus in ſolemnibus liturgijs, quæ Romæ a Græcis celebrantur in Baſilica ſancti Athanaſij.

San-

Sanctuarium vndique per circuitum obſepiebant cancelli, quorum mentio eſt in hac Synodo Chalcedonenſi. Euſebius etiam lib. 10. hiſt. eccl. cap. 4. loquens de ſtructura baſilicæ Tyri a Paulino Tyriorum Epiſcopo dedicata. Locus (ait) Sanctuarij in ſpeciem quadratam columnis ſublimibus eſt vndique circumſeptus, quarum media interualla inſtertitijs ligno inſtar retis, aut tranſennæ cancellatis in mediocrem, & æquabilem longitudinem porrectis circunclusa. Additque altare in Sanctuarij meditullio ſitum eſſe.

Idemq; ſcribit in primo huius templi ingreſſu fuiſſe fontes quibus abluerent ſe ingreſſuri: additque templi portas ſpectaſſe ad orientem ſolem. Igitur Sacerdos ex altari facie ad populum verſa ſpectabat orientem. Idemque autor lib. 3. vitæ Conſtantini cap. 36. deſcribens fundatam à Conſtantino Eccleſiam in ipſo Dominicæ reſurrectionis loco, tres eius portas dicit poſitas ad ortum fuiſſe: & ſubinde cap. 37. (ait) portis ex aduerſo erat fornix orbis dimidiati, & cœli circuli ſpeciem adumbrans in ſummo Sanctuario in orbem ductus, quem duodecim columnæ Saluatoris Apoſtolorum numero pares tanquam corona cingebant. Hæc Euſebius. Templi quoque Salomonis anterior facies proſpectabat orientem, vt multis locis tradit Ioſephus, & ex eo Franciſcus Ribera in opere ſuo de templo Iudaico.

In Sanctuario præter intermedium altare geminæ hinc inde menſæ collocatæ erant, quales etiam nunc marmoreæ conſpiciuntur in Sanctuario commemoratæ Martyrum Nerei, & Achillei Eccleſiæ. In ea quæ ad læuam erat, reponebantur vaſa ſacra cum ſuis velis, ſimulque patris partim conſecrationi ſacræque communioni deſtinatus, partim Eulogijs poſt Synaxim diſtribuendis, menſam iſtam Græci πρόθεσιν, ideſt propoſitionem, & διακόνιον vocant, cuius acceſſum Subdiaconis interdicit, nec non ſacrorum vaſorum contactum Synodus Laodicæna

Can.

Can.21. In altera ad dexteram erecta menſa reponebantur ſacra Epiſcopi, aut Sacerdotis ſacrificaturi veſtimenta.

Per interiorem Sanctuarij circuitum diſpoſitæ erant exhedræ pro ſacerdotibus, & his ſublimior Cathedra Epiſcopalis in medio, ac imò Sanctuarij hemicyclo ex aduerſo altaris, adeò vt ſedens Epiſcopus, & altare, & populum recta proſpiceret. Huiuſmodi cernitur ſolium in illo Sanctorum Nerei, & Achillei Sanctuario, ex quo olim S. Gregorius Papa, vt ipſe de ſe perhibet ſermonem ad populum habuit. Propter quæ venerandæ antiquitatis veſtigia ſedulò admonuit inſculptis marmori litteris numquam ſatis laudatus eiuſdem titularis Cardinalis Cæſar Baronius, ne quis poſthac iſtius Eccleſiæ ſpeciem immutaret, aut lapidem moueret: cuius etiam curam, atque miniſterium ſacerdotibus Oratorij Sanctæ Mariæ dictæ in Vallicella fecit attribui. Iſta verò Pontificia ſedes tribus eſt eleuata gradibus ſupra contiguas hinc inde diſpoſitas marmoreas exhedras. De cathedra Epiſcopi ſic ſcribit Auguſtinus in Pſal. 126. Quomodo vinitori altior locus ſit ad cuſtodiendam vineam, ſic & Epiſcopis altior factus eſt, & de iſto alto loco periculoſa redditur ratio. Liturgia quoque Chryſoſtomi ſedem Epiſcopi vocat τὴν ἄνω καθέδραν, quæ ſurſum eſt cathedram. Clemens lib. 2. conſt. Apoſt. cap. 61. ſimiliter dicit in medio Sanctuarij ſedere Epiſcopum (id eſt in medio penitioris parietis qui Sanctuarium à tergo ambit) & clerum ſacrum ad eius vtrumque latus ſedere.

Verumtamen ex iſta cathedra quæ diuinis officijs inſeruiebat, non ſermocinabantur Epiſcopi ad populum: neque ex ambone niſi minores Sacerdotes: ſed quando Antiſtes habiturus erat ſermonem ad plebem, apponebatur ei cathedra ſupra celſiorem altaris gradum è regione nauis. Eaque conſuetudo vigebat, tum in orientalibus, tum in occidentalibus Eccleſijs. Gregorius enim Nazianzenus orat. 150. ait ſe concio-

concionante cancellos vim paſſos à confluente multidine auida verbi Dei, ϗ ἡ βιαζομένη κιγκλὶς ἄυτη τοῖς περὶ λόγον ὠθιζομένοις. Cancelli autem intra ambonem erant, Sanctuarium circumſepientes. Et de Chryſoſtomo Socrates prodit quaſi rem illi à cæteris Epiſcopis peculiarem, quò faciliùs audiri ab vniuerſa plebe poſſet, accedere ſolitum ad ambonem, vt inde concionaretur. Prudentius verò in carmine de Hyppolito martyre, vbi eius Baſilicam deſcribit ita canit.

Fronte ſub aduerſa gradibus ſublime tribunal,
Tollitur, Antiſtes prædicat vnde Deum.

Et Sidonius Apollinaris in carmine Euchariſtico ad Fauſtum Epiſcopum ait.

Seu te conſpicuis gradibus venerabilis aræ
Concionaturum plebs ſedula circumſiſtit,
Expoſitæ legis bibat auribus vt medicinam.

Supra memoratus Clemens meminit duorum, vt appellat paſtophoriorum, quæ ſolebant intra Eccleſias extrui, quorum pariter mentio eſt apud Paulinum ſub nomine Secretariorum, quæ dicit eſſe ad abſidem in epiſt. 12. ad Seuerum. Cùm verò abſis peculiariter diceretur fornix, ſeu arcus ipſum ſanctuarium ſupernè coronans, colligitur inde duo illa paſtophoria, ſeu ſecretaria fuiſſe ad vtrumque ſanctuarij latus collocata, quorum vnum inſeruiebat ad recondendam (vt aliquibus viſum eſt) ſacratiſſimam Euchariſtiam: aut vt eſt aliorum opinio, erat ipſa quæ nunc vocatur ſacriſtia, & olim ſecretarium: quod nomen attribuebatur quoque ſanctuario, vt diuerſis teſtimonijs paulò poſt comprobabitur: Græcè quoque ſacriſtia vocari ſolebat σκευοφυλάκιον, & cui eius cura incumbebat Græcè σκευοφύλαξ Latinè ſacriſta cuſtos, & ædituus. Alterum paſtophorium, ac ſecretarium inſeruiebat recondendis ſacris, & Eccleſiaſticis libris: teſtatur enim Paulinus ſe, quod ad leuam erat ſecretarium hoc inſcripſiſſe diſticho.

Si quem ſancta tenet meditandi in lege voluntas.
Hic poterit reſidens ſacris intendere libris.

Antequam vetus Vaticana Baſilica renouaretur, qualis nunc cernitur, erat in ea iuxta ſacriſtiam à latere confeſſionis Apoſtolorum Petri, & Pauli Bibliotheca ipſius Baſilicæ, vt conſtat tum ex ipſius veteris Eccleſiæ Ichonographia æri inciſa, tum ex libro Ioannis Seuerani de ſeptem vrbis Eccleſijs. Idemque Paulinus de altero ſecretario ad templi dexteram à ſe deſcripti ſito teſtatur à ſe poſitum in eo aliud diſtichum.

Hic locus eſt veneranda penus quo conditur, & quo
Promitur alma ſacri pompa miniſterij.

Locus itaque quo ſacra recondebatur Euchariſtia ſolebat antiquitus, vt plurimum, eſſe armarium ad latus Sanctuarij, vt colligi poteſt ex prædicta menſione paſtophoriorum, & ſacrariorum, ſeu ſecretariorum apud Clementem, & Paulinum. Concilium Turonenſe ſecundum Canon. 3. prohibet in imaginario ordine componi Corpus Domini, ſed conſtituit in altari reponi ſub crucis titulo. Poterat eſſe loculus aptè diſpoſitus in illa crucis mediana parte qua ſe duo ligna committebant, vt ita verum Chriſti corpus eſſet loco imaginis crucifixi. Aut certè titulus crucis pro ipſamet cruce hoc loco vſurpatur, vt velit Synodus Euchariſtiam recondi intra loculum in altaris medio ſub cruce ipſa.

Alibi Sacramentum reponi, & aſſeruari ſolebat intra ſuſpenſam ſupra ſacrum altare columbam ex auro, vel argento, vt colligitur ex ſupplici libello quem, Oecumenicæ Synodo quinto obtulerunt Clerici, & Monachi Antiocheni act. 1. querentes de Seuero pſeudo-Patriarcha hæretico, eumque accuſantes, quòd aureas columbas ſuper altaria ſupenſas, & alias argenteas ſuper baptiſteriorum fontes auſu ſacrilego diripuiſſet, Legimus in Baſilij vita, quæ Amphilochio falsò aſcribitur, columbis argenteis includi ſolitam fuiſſe in templis atque aſſeruari Euchariſtiam. Qui

ritus

ritus ſuſpendendi vaſculo diuinam incluſam Euchariſtiam, quæ ſerico funiculo nunc eleuabatur, nunc demittebatur ad populum communicandum, in aliquibus primarijs Galliarum Eccleſijs ad noſtram perdurauit ætatem, ſed iam inoleuit Extat Venantij Fortunati carmen de turri, quam Felix Bituricenſis præſul ex auro fabricari curauerat ad condendum in diuinum Sacramentum. Is verò Felix Synodo iſti Turonenſi ſecundæ legitur ſubſcriptus. Aſſeruatæ in templis Euchariſtiæ ſuppeditat exemplum (vt alia omittam) Optatus Mileuitanus lib.2. contra Parmenianum in illo Donatiſtarum ſcelere, qui facta in Catholicorum Eccleſiam irruptione, depromptum inde Sacratiſſimi Dominici Corporis Sacramentum canibus deuorandum proiecerunt, ſed canes vltrici dente, atque efferata rabie non Euchariſtiam, ſed ſacrilegos dilaniarunt. Clemens Papa Epiſtolam ad Iacobum fratrem Domini memenit pariter aſſeruationis fragmentorum diuini Sacramenti intra Sacrarium.

Vt vnde digreſſi ſumus regrediamur ad ſecretarium, ea quidem, voce res diuerſæ ſignificantur. Primùm enim apud Iuriſperitos vſurpatur pro ſecreto iudicis auditorio, vbi ſeorſim, tum partestum teſtes audiebantur, & lis ſeu cauſa occultè inſtruebatur, ac diſcutiebatur. Apud Eccleſiaſticos verò ſcriptores diuerſa connotat: nunc ipſum conclaue in quo vaſa ſacra, & alia ad ſacrificium ſpectantia, omniſque ad templi cultum, & ornatum pertinens ſupellex aſſeruatur. Nunc etiam illam Sanctuarij partem in qua vaſa velaque, & indumenta ſacra ad ſacrificium decenter apparabantur. Nunc demum pro toto ipſo ſanctuario vſurpatur. Nam vt ordiar ab hac ipſa Synodo Chalcedonenſi, Liberatus Diaconus in breuiario cap.13. vocat ſecretarium Eccleſiæ ſanctæ Euphemiæ, locum in quo Synodus iſta congregata fuit. Gregorius Papa lib.2. epiſt.54. Eccleſiæ Sanctuarium ſimiliter ſecretarij nomine deſignet. Quod idem ex-

primunt

primunt complurium Conciliorum priſcorum acta tertium enim Carthagine habitum initio inſcribitur in ſecretario Baſilicæ reſtitutæ. Et quartum Carthaginenſe ſimiliter in ſecretario. Et ſextum Carthaginenſe in ſecretario Baſilicæ Fauſti. Et ſeptimum Carthaginenſe in ſecretario quoque Baſilicæ Reſtitutæ. Et Mileuitanum in ſecretario Baſilicæ. Et Africanum plenarium in ſecretario Baſilicæ. Cæſarauguſtanum in ſecretario. Arelatenſe ſecundum Can.15. diſertè ſecretarium nominat ipſum ſanctuarium.

Similiter vox *βῆμα* duplicem habet Eccleſiaſticam ſignificationem, ſeclusis eius aliis apud profanos ſignificatis. Nam præterquam quod ſanctuarium communius ſignificat, vſurpatam lego, & pro ambone, vocis quippe origo acetymon locum denotat, ad quem per aſcenſum pertingitur *παρὰ τοῦ βαίνειν*, atqui, & ad ambonem, & ad ſanctuarium gradibus conſcendebatur, vnde ambon *παρὰ τοῦ ἀναβαίνειν*, ab aſcendendo. Ideòque Gregorius Nazianz. inuectiua 1. in Iulianum, poſtquam meminit hunc Apoſtatam, ac militiæ Chriſtianæ deſertorem, fuiſſe olim in Eccleſia clericum lectorem ſubiungit, *καὶ τοῦ μεγάλου βήματος ἠξιωμένον τιμῆς*, loquens ad ambone ex quo intra Eccleſiam legerat. Et forſan *μέγα βῆμα*, vt hic loquitur Nazianz. ambonem propriè denotabat, ſicut *ἅγιον βῆμα* ſoli quadrat ſanctuario, quò nullatenus lectoribus, aut Clericis necdum ſacris licebat tempore diuinorum officiorum accedere.

Quam rem perſpicuè docet Laodicænæ Synodi Can.19. quo ſolis permittitur ſacris clericis Sanctuarium ingredi, & ibi communicare, Quæ vtique ne ipſis quidem Subdiaconis licere declarat eadem Synodus Can.21. & 22. Concilium verò Bracarenſe primum Can.1. placuit vt intra Sanctuarium altaris ingredi ad communicandum non liceat laicis viris, aut mulieribus, niſi tantum Clericis, ſicut antiquis Canonibus ſtatutum eſt. Ex iſto Concilio Bracarenſi, & ex ſecundo Turonenſi Can.4. apparet aliquid in occiden-

dentalibus Eccleſijs remiſſum de illa veteri orientalium diſciplina, cùm hi Canones occidentales à Sanctuario ſolos laicos arceant, & Clericos indiſcriminatim admittant. Porrò præfatus Canon 4. Turonenſis ſecundæ Synodi ſancit, *vt laici ſecus altare in quo ſacra myſteria celebrantur, inter Clericos, tàm ad vigilias, quàm ad miſſas ſtare penitus non præſumant, ſed pars illa quæ à cancellis verſus Altare diuiditur, choris tantùm pſallentium pateat Clericorum. Ad orandum verò, & communicandum laicis, & fęminis ſicut mos eſt pateant Sancta Sanctorum.* Hæc tamen poſtrema Canonibus verba prioribus apertè contradicerent, niſi hoc ſenſu exponas patere laicis, & fœminis Sancta ſanctorum reductis ad proſpectum velis temporibus orationi, aut myſticæ communioni deſtinatis, ſed non ad introgrediendum.

Baptiſterium ſolebat eſſe non intra, ſed extra Eccleſiam, vt fidem facit Paulinus, qui præfata ſæpiùs epiſtola 12. refert baptiſterium à ſe inter duas Baſilicas extructum. Cyrillus pariter Cathec. myſtag. 1. ſolitum conſtrui teſtatur baptiſterium extra Baſilicas ad vicina ipſis atria εἰς προαύλιον οἶκον, & ſanè ipſi baptiſmatum ritus quos ibidem deſcribit, illud neceſſariò præſupponunt. Horum priſca monumenta quibuſdam ſuperſunt locis: vt Romæ ad Lateranenſem Baſilicam baptiſterium Conſtantinianum, & in primarijs Tuſciæ ciuitatibus Piſis, & Florentia Metropolitanarum Eccleſiarum baptiſteria ſeiuncta nunc quoque cernuntur ab ipſis Eccleſijs.

Serius in Eccleſiarum vſum receptum fuit, vt fidelium cadauera intra templorum ambitum ſepelirentur, præterquam eorum quos Eccleſia publico cultu veneratur. Reliquorum autem fidelium in publicis cęmeterijs, aut atrijs templi condebantur: Epiſcopos tamen in ipſis Eccleſijs tumulari mos fuit, vt teſtatur Sozomenus lib. ſecundo, c. vlt. in quo ſcribit quoque magnum Conſtantinum fuiſſe in Eccleſia Conſtan-

tinopolis ſepulcro conditum, quam ipſe idem in memoriam, & cultum ſanctorum Apoſtolorum extruxerat. Verùm non in alia templi parte ſepultus eſt Conſtantinus quam in veſtibulo, quod idem cenſendum pariter exiſtimo de Epiſcopis. Liquet verò ex Chryſoſtomi Homil.26. in 2. Corinth. ſic loquente, Conſtantius Auguſtus Conſtantium magnum ingenti honore ſe affecturum exiſtimauit, ſi in veſtibulis collocaret Piſcatoris; quod enim in Regijs ianitores ſunt regibus, id in ſepulcro Reges ſunt piſcatoribus, & præclarè ſecum agi putant, ſi ianua ipſis aſſignetur veſtibularis. Concilium Bracarenſe primum anni 572.Can.36. prohibet intra Baſilicas ſepeliri fidelium cadauera. Inſuper Concilium Varenſe citatum in decreto c.præcipiendum 13.q.2. iubet extra Eccleſias ſepulturæ mandari fideles defunctos, ſed vel in porticu, vel in atrio, vel exhedris: quo nomine hic intelligito loca illa, quæ vulgò clauſtra dicuntur. Simile iniungit Concilium Triburienſe Can. 17. allegato à Gratiano c.nullus laicus de conſecrat.diſt.2. Idem ius edicitur pariter l.2.c. de Sacroſ.Eccleſ. Scripſit tamen ad Paulinum Nolanum Epiſcopum Auguſtinus libellum de cura pro mortuis gerenda, ab ipſo Paulino interpellatus, à quo petierat pia quædam matrona, vt permitteret defuncti filij corpus in ſancti confeſſoris Felicis Baſilica deponi, ſic autem reſpondet Auguſtinus: *Quod verò quiſque apud memoriam martyrum ſepelitur, hoc tantùm mihi videtur prodeſſe defuncto, vt commendans eum etiam martyrum patrocinio, affectus pro illo ſupplicationis augeatur.* Nullum tamen de huiuſcemodi ſepultura Concilium Paulino ſuggerit Auguſtinus Gregorij Papæ ſæculo iam inualuerat conſuetudo intra Eccleſiam ſepeliendi, vt conſtat ex lib.2.Dial.cap.23. & lib.4. cap.51.52. 53. 54. Perhibet Gregorius Turonenſis Chlodoueum primum Chriſtianum Francorum Regem (qui anno Chriſti 511. obijt) ſepultum fuiſſe in ſanctorum Apoſtolorum à ſe fundata Baſilica: fortaſſe verò id

attri-

attributum fuit prærogatiuæ regalis dignitatis.

Denique fontes etiam pro foribus Eccleſiarum exſtrui ſolitos, in quibus ingreſſuri fideles faciem manuſque abluerent, fidem faciunt antiqui Patres Clemens Papa lib.8. conſtit.Apoſt.c.58. Tertullianus de oratione cap.11.Euſebius lib.10.Hiſt.Eccl.cap.4. Paulinus epiſt.12. ad Seuerum. Chryſoſtomus Homil. 72.in Ioan. & alibi. Quorum fontium vice nunc apponuntur in ipſo Eccleſiæ aditu vaſa benedictæ aquæ, ſicut in templis Gentilium ingredientibus luſtrales aquæ aſpergebantur, vt (ne extra Eccleſiaſticos libros pedem efferamus, nec teſtimonia conquiramus ethnicorum) refert Theodoritus lib.3.Eccl. hiſt.cap. quinto, & Sozomenus lib.6.cap.6. dum præclaram Valentiniani (qui poſteà Romano potitus eſt Imperio) confeſſionem ſub Iuliano factam referunt. Opportuni præſertim erant illi, pro foribus Eccleſiarum conſtituti fontes præſertim viris communicaturis, vt manus lauarent, quibus Sacramentum excepturi erant. Ideò enim admonet Auguſtinus ſerm. 252. de Temp. vt viri manus abluant priuſquam ad ſacram communionem accedant. Illam enim fœminæ non nuda manu, ſed linteo quod Dominicale dicebatur excipiebant, ideòque non eis neceſſe erat manus abluere.

CONCILIVM ARELATENSE III.

QVarto à Synodo Chalcedonenſi anno, & Chriſti Epochæ 455. ſub Leone primo Papa coegit Arelatenſem Concilium Rauennius Arelates Epiſcopus in cauſa Theodori Epiſcopi, qui dum iuriſdictionem, & viſitandi ius in Lirinenſe Monaſterium exequi vellet, obſiſtente Abbate Fauſto repulſus eſt, qui vt dicit Sidonius Apollinaris carmine ad ipſum

Fauſtum Maximi ſucceſſor bis fuit, primùm in Abbatia Lirinenſi, poſtremò in Epiſcopatu Regienſi prouinciæ Narbonenſis ſecundæ, quique Semipelagiani dogmatis præcipuus propugnator extitit; cuius ob eam cauſam libros damnauit Romana Synodus ſub Gelaſio primo. Graue ſcandalum ex illo Monachorum cum Epiſcopo conflictu obortum eſt. Rogatur à Conſilio Theodorus, vt hanc offenſam Fauſto condonet: deinde hic ſapienter ab Epiſcopi iuribus diſcernuntur Abbatis iura.

Statuitur igitur vt Clerici Monachi à nullo quam à Theodoro eiuſque ſucceſſoribus ordinati valeant. Atque ab eo ſolo Chriſma requirant. Confirmationis Sacramentum ab eo ſolo ſuſcipiant, Peregrini Clerici nulli citra eius arbitrium, ad communionem, & Eccleſiaſticum miniſterium admittantur. Laici porrò Monachi ad ſolam Abbatis directionem, regimenque pertineant. Nec eorum quemquam Epiſcopus in clerum, vel ad ordines promoueant, niſi Abbate id poſtulante. Require ſuperiùs Can. 4. Chalcedonenſem cum ibi annotâtis, quibus & iſta, quæ ſequuntur adijcimus.

Veterum etiam Monachorum ſub Epiſcopis ſubiectio, non tantùm aſtruitur Canone Chalcedonenſi alijſque teſtimonijs, quæ illuc congeſſi, vt Dionyſij Eccl. Hierar. cap. 6. Bernardi Abbatis, alijſque, ſed etiam Papæ Adriani ſecundi epiſt. 27. ad Carolum Caluum Francorum Regem his verbis: *Omne Monaſterium in poteſtate Epiſcopi conſiſtere debet, iuxta Canonicam authoritatem. Et ~~quia~~ hoc tranſgreſſum, ideò plurima monaſteria habentur deſtructa*. Quod idem verbis eiuſdem repetitur eiuſdem Papæ ad eundem Regem epiſt. 30. Concilij quoque Aurelianenſis primi Canon 21. ſtatuit *Abbates ſubeſſe Epiſcoporum authoritati, ac poteſtati, & ab ijs ſi deliquerint eſſe corrigendos*. Hæc verò non à me ideò adducuntur, vt exemptionibus obſiſtam, quas poſterioribus ſeculis regulares à ſuprema ſede impetrauerunt, ſed vt

meum

meum proſequar toto hoc opere inſtitutum veteres Eccleſiæ ritus, Canones, & inſtituta indaganti, vt dignoſcant lectores qualis fuerit prior, aut poſterior Eccleſiæ multis in rebus diſciplina. Quia tamen grauiſſimè diſceptabatur quatenus pertingeret regularium immunitates, cùm iſti eas vltra præſcriptos limites proferrent, has ſingillatim controuerſias diremit, deffiniuitque accuratiſſimè Gregorij Papæ XV. conſtitutio, quæ incipit, *Inſcrutabili*. Ad quam vt normam inuiolabilem ſubſequentes Summi Pontifices Vrbanus VIII. Innocentius X. Alexander VII. & Cardinalium Congregationes de regularibus cùm eædem concertationes recrudeſcerent, ſuas omnes conſtitutiones, decreta, & iudicia conformarunt. Circa hæc quoque prouidè ſanxerunt Patres Tridentini ſeſs. 5. de refor. c. 2. item ſeſſ. 23. cap. 15. præterea ſeſſ. 24. c. 4. necnon ſeſſ. 25. ca. 3. in fine, & c. 5. inſuper c. 7. & ſeptem ſequentibus capitibus.

CONCILIVM AGATHENSE.

CElebratum Agathenſe Concilium fuit Chriſti anno 506. ſub Papa Symmacho. Eſt verò Agatha Prouinciæ primæ Narbonenſis vetus oppidum, colonia Maſſilienſium. Congregatum eſt Concilium conceſſu, & venia Viſigottorum Regis Alarici ſecta Ariani, qui non ſolùm Hiſpaniæ, ſed etiam prouincijs Galliæ Aquitanicæ, & Narbonenſi dominabatur, quas pater eius Euaricus vi armorum inuaſerat. Tametſi verò & pater, & filius hæretici, & Catholicæ Religioni infenſi erant, hæc tamen non obſtiterunt quin illarum partium Epiſcopi dominationis iniuſtæ, & tyrannicæ iugo ceruices ſubmiſerint, vt videri poteſt apud Sydonium, qui ſub Euarico Aruenorum Epiſcopus fuit, lib. 7.

epiſt.6. ad Baſilium, quem Sirmundus fuiſſe probat Aquenſem in ſecunda Narbonenſi Epiſcopum: & apud Gregorium Turonenſem lib.ſecundo hiſt.Franc. cap.25. ſub filio autem illius inuaſoris, & hæretici Alarico pariter Ariano videmus ſanctiſſimum præſulem Cæſarium Arelatenſem, qui huic Agathenſi Concilio præfuit, alioſque qui huc conuenerunt Epiſcopos his verbis Synodum aperire: *Cùm in Dei nomine, & permiſſu Regis* (Alarici) *in Agathenſem ciuitatem ſancta Synodus conueniſſet, & in ſancti Andreæ Baſilica conſediſſemus, ibique flexis genibus in terra pro regno eius, & pro longæuitate populi Dominum deprecaremur, vt qui nobis congregationis permiſerat poteſtatem, regnum eius Dominus felicitate extenderet, iuſtitia gubernaret, virtute protegeret, &c.* Similiter poſtquam Maximus tyrannus aduerſus religioſiſſimum, & optimum Imperatorem Gratianum rebellaſſet Gallis per vim occupatis, Epiſcopi Gallicani pacem cum illo coluerunt: Sanctuſque Martinus Turonum antiſtes ad ipſum, vt Imperatorem recurrit, neque eius menſam, & conuictum recuſauit. Sed ipſi etiam Summi Pontifices ſubiectionem, & pacem coluerunt ſub Principibus hæreticis ſimul, & Italiæ inuaſoribus Odoacro, Theodorico, & huius ſucceſſoribus Arianis, quam rem nemo in dubium reuocauerit.

Profiteor quidem haud licuiſſe his ſe ſponte ſubijcere ſi non vis maior adegiſſet, ſed poſt impoſitum huiuſmodi tyrannicum iugum, propoſita docent ſanctorum Epiſcoporum exempla ſatius eſſe cum huiuſmodi tyrannis, ac inuaſoribus violentis etiam hæreticis pacem ciuilem ſalna ſemper religione conſeruare, ſubiectionemque politicam profiteri, (modo ne quis per adulationem, aut metum Dei mandata tranſgrediatur) quam aut ſolum vertendo proprias Eccleſias deſerere, aut rebellando, vel imprudenter obſiſtendo animum præpotentis tyranni exacerbare, atque in deteriùs præcipitem agere.

Sed

Sed vt Alaricum reuertamur, refert Iſidorus Hiſpalenſis ipſum feliciter regnaſſe ſubnixum orationibus quas Cæſarius Arelatenſis, & Quintianus Rutenenſis Epiſcopi ambo ſanctiſſimi pro eius ſalute, & felici regno ad Deum fundebant: ſed ex quo maleuolorum mendacijs, & calumnijs fidem adhibens ambos in exilium relegauit, tum demum fuiſſe à Clodouæo Francorum Regem victum, & occiſum. Calumniam contra Cęſarium confictam refert eius diſcipulus Cyprianus Tolonenſis Epiſcopus fuiſſe à maleuolis accuſatum perduellionis, quaſi conſpiraſſet transferre Arelatenſem vrbem in ditionem, & poteſtatem Regis Burgundionum pariter Arriani. Sed meram fuiſſe calumniam ſubſequuta Cæſarij exulis miracula eiuſque in propriam Eccleſiam reuocatio coarguerunt. Idem poſtmodum ſimili calumnia conflictatus eſt attentaſſe ipſum prodere Arelatem Francorum Regi Clodouæo iam Catholico, dum poſt deuictum, & cæſum in acie Alaricum Franci vrbem illam obſidione premebant: adeò vt Gothi, qui vrbem occupabant vinctum miſerint ad Theodoricum Italiæ Regem, tunc Rauennæ, quam regni ſui caput conſtituerat reſidentem. Sed illum Theodoricus licet Arianus honoribus, & laudibus cumulatum remiſit Arelatem liberum, in eius accuſatores indignatus quam latiùs proſequitur hiſtoriam Cyprianus in vita Cæſarij.

Agathenſis Canon 2. contumacibus Clericis qui prioris gradus (nimirum vt exponendum autumo, Sacerdotij quod anteriore dignitatis gradu præcellit reliquis ordinibus) elati ſuperbia, communionem fortaſſis contempſerint, aut Eccleſiam frequentare, vel officium ſuum implere neglexerint, peregrina communio tribuatur: ita vt cum eos pœnitentia correxerit, reſcripti in matricula gradum ſuum, dignitatemque recipiant. Matriculam intelligito catalogum miniſtrantium clericorum, qui alio nomine Canon dicitur. Obſeruandum hic eſt non omnes

Sacerdotes quotidie miſſam celebraſſe,ſed tantùm per vices. Qui porrò Sacerdotes non ſacrificabant, ijdem tamen diuinis officijs intra Eccleſiam cuius miniſterio addicti erant, aſſiſtere, atque intra Sanctuarium de manu eius qui miſſam celebrabat communicare debebant. Quia verò eueniebat aliquoties, vt Sacerdotes quibus diebus non ipſis obtingebant ſacrificandi vices, vel ex ſuperbia, vel ex tepiditate animi indeuoti refugerent de alterius manu communicare, ſeque diuinis officijs ſubtraherent, ita ſe gerentibus hæc pœna indicitur, vt reducantur ad Peregrinam communionem. Cuius pœnæ mentio quoque paulò infrà fit Can.5. quò præfigitur communio peregrina Clerico illi, qui aliquid fuerit de Eccleſiæ rebus ſuffuratus.

Diſſertatio de Laica, & de Peregrina communione.

PEregrinam communionem plerique cum laica confundunt. Sanè id commune habent, vt quoties Clericis indicuntur, intelligantur eſſe pœnales. In primis communio laica clericis maioribus ſiue ſacris initiatis decernebatur ne intra Sanctuarium communicarent. Statuit enim Laodicænus Canon 19. *μόνοις ἱερατικοῖς ἐξὸν εἶναι εἰς τὸ θυσιαστήριον εἰσιέναι καὶ κοινωνεῖν*. Solis licet(non quidem Sacerdotibus, vt minus peritè aliqui tranſtulerunt, ſed vt exactiùs vertit Dionyſius Abbas cognomento exiguus) ſacro miniſterio dedicatis, ingredi Sanctuarium, ibique communicare. Verùm tamen in alicuius delicti pœnam ſacri clerici quandoque iſto excidebant priuilegio, nec niſi cum promiſcua turba licebat eis communione ſacra refici. Iſtud enim Agathenſe Concilium decernit Can.32. *Si Epiſcopus, aut Presbyter, aut Diaconus capitale crimen commiſerit, aut chartam falſauerit,*

aut

aut falſum teſtimonium dixerit, ab officij honore depoſitus in Monaſterium detrudatur, & ibi quandiu vixerit laicam tantum communionem accipiat. Quem Canonem inſerit Gratianus diſt. 50. c. ſi quis Epiſcopus. Præterea Canon Apoſtolorum 15. vagos clericos ad laicam reducit communionem. Cyprianus epiſt. 52. ad Antonianum ita ſcribit de Trophimo Sacerdote in perſecutione lapſo: *ſic tamen admiſſus eſt Trophimus, vt laicus communicet.* Hoc pœnæ genus propriè depoſitio erat, hoc eſt de gradu Epiſcopatus, Sacerdotij, vel Diaconatus dimotio: ſeiuncta procul ab excommunicatione quæ prorſus à diuinis Sacramentis excludebat, necnon à communibus fidelium orationibus, & aliter dicebatur ſegregatio. Id comprobatur Canone Apoſt. 25. *Epiſcopus, vel Presbyter, vel Diaconus fornicationis, vel periurij, vel furti conuictus deponatur, & non ſegregetur,* (vbi græcum exemplar ait) καθαιρέσθω καὶ μὴ ἀφοριζέσθω. *Dicit enim ſcriptura, non vindicabis bis in idipſum: ſimiliter reliqui quoque clerici, &c.* Supponit ergo duplicem acceſſuram pœnam, ſi ad depoſitionem adderetur excommunicatio. Quam eamdem rationem Baſilius ad Amphilochium Can. 32. pariter adducit. Ideòque Patres quam ſæpiſſimè crimen idem in clericis depoſitione, in laicis excommunicatione plectunt. Idemque Baſilius ad Amphilochium Canon 3. ſic habet: *Diaconus poſt Diaconatum fornicatus, à Diaconatu quidem eijcietur, in laicorum autem locum extruſus à communione non arcebitur: quoniam antiquus eſt Canon, vt qui à gradu exciderunt, hoc ſolo punitionis modo plectantur.* In hoc ergo ſita eſt laica communio.

Quia verò clericis depoſitis ſolitæ (vti eas vocat Cyprianus) ſportulæ minimè præſtabantur, ſed vt plurimum ex aliorum liberalitate, aut ex proprio labore, ac induſtria victum ſibi quærere compellebantur, excluſi ſcilicet à decimis, & oblationibus Eccleſiaſticis; contingebat aliquando vt ex commiſeratione, ipſis Eccleſia præſtaret alimoniam, aliter tamen

quàm

quam ſportulantibus, & immatriculatis clericis, nullos quippè illà illis ſuppeditabat annuos, aut menſtruos reditus, nullamque ex oblationibus ſortitionem, ſed vtrumque præſtabat illis in dies alimenta; menſamque illis prouidebat eamdem cum Peregrinis fidelibus, qui à proprio fuerant Epiſcopo per formatas litteras Eccleſijs commendati, ad quas peregrè ibant. Atque hæc eſt meo quidem iudicio communio peregrina, quæ quandoque motis ab officio, & gradu clericis indulgebatur, vt eſſent Eccleſiæ ſimul cum peregrinis fidelibus alumni. Quemadmodum factum à ſe ipſo erga Baſianopolis Epiſcopum Alexandrum reſidere in ſua Eccleſia recuſantem ſcribit ad Theophilum Alexandrinum Syneſius epiſtol. 66. *In Eccleſiam quidem* (inquit) *admittere illum nolui, nec ſacram cum illo menſam communem habui: domi verò peræquè, ac innocentes honoraui.*

Cuius humanitatis exempla ſuppeditat Concil. Chalcedonenſe act. 7. prouidens vt ipſius Eccleſiæ Antiochenæ ſumptibus alatur Domnus Antiocheno Patriarchatu exauthoratus. Et ſimili modò ſuſtentationi prouidet Baſſiani, & Stephani, poſtquam illos Epiſcopatu ſubmouit act. 12.

Ad exemplum, & ſimilitudinem huius pœnalis peregrinæ in clericis communionis, alia vocabatur minus propriè peregrina communio, qua Epiſcopi alijque inter Sacerdotes primarij, ſeu præfecturam habentes non deponebantur prorſus à clero, ſed tantum à digniori, & ſublimiori priſtino gradu, vt tamen in gradu inferiori clericorum conſiſterent, vt Epiſcopi redigerentur ad Sacerdotum ordinem, iſti ad Diaconorum, & Diaconi ad minorum clericorum ſtationem, & claſſem. Sic enim depoſitis Epiſcopis ſubtrahebatur illa redituum Eccleſiæ quarta pars, quam Epiſcopis ſacri Canones reſeruabant, vt deinceps minora cum Sacerdotibus ſtipendia reciperent. Sacerdotes quoque illi qui præſunt, & quos Apoſtolus iudicat duplici honore, hoc eſt ſtipendio prouidendos,

dos, ab hoc excidentes honore, minus ſtipendium inter Diaconos nanciſcebantur. Iſti quoque, ſed magis impropria locutione dicebantur ſuſtentari peregrina communione, tametſi victum, & ſtipendia cum inferioribus clericis ex Eccleſiæ diſtributionibus reciperent.

Huiuſce pœnalis quidem, ſed tamen mitioris diſciplinæ legimus exempla primum in Nicæna Synodo Can. 8. qui Nouatianos dudum Epiſcopos ad Eccleſiaſticam vnitatem redeuntes, ſi eorum loco iam fuerat aliquis orthodoxus Epiſcopus conſtitutus, edicit potiri Sacerdotis, aut Chorepiſcopi gradu, ac miniſterio. Concil. ſimiliter Toletanum primum Can. 4. ſic decernit: *Subdiaconus defuncta vxore ſi aliam duxerit, ab officio in quo ordinatus fuerat remoueatur, & habeatur inter oſtiarios, & lectores.* His accedit Concilium Regienſe, quod habitum eſt in Galliæ prouincia Narbonenſi ſecunda, quodque diſertè meminit iſtius peregrinæ communionis. Armentarius per ambitionem ſe in Ebrodunenſem Epiſcopum fecerat ordinari à duobus tantum Epiſcopis, inuito etiam Metropolitano, qualem ſe prætendebat eo tempore Arelatenſis Epiſcopus, cuius cura, & ſollicitudine conuocata hæc Synodus fuit anno 439. huius ergo tertio Canone ſic ſtatuitur: *Liceat ei* (Armentario) *in vnam ſuarum parochiarum Eccleſiam concedere, in qua aut Chorepiſcopi munere, aut peregrina communione foueatur: Nec quidquam ipſi de Epiſcopalibus officijs vſquam vſurpare liceat, præterquam in Eccleſia, quam cuiuſquam miſericordia fuerit indeptus, in qua ei ſolum Neophytos confirmare, & ante Presbyteros offerre conceditur.* Quæ ſanè verba digniſſima obſeruatu ſunt, ſic enim Synodus Armentarium deponit, & exauthorat Epiſcopali gradu, vt non ſolùm ſalua ei ſuperſint Sacerdotij iura, ſed nonnullis etiam Pontificalibus nimirum confirmationis collatione, & reliquorum Presbyterorum præceſſione potiatur. Et tamen prouidetur ei, vt peregrina communione

ne foueatur. Non eſt ergo ea communio laica, cùm liceat Armentario etiam præ reliquis Presbyteris ſacrificium offerre, ſed eſt communio non ſacra, ſed tantummodò corporalis ad victum, & alimoniam, quod etiam arguit vox illa foueatur.

Proſecutio Canonum Agathenſium.

AGathenſis Can. 8. *Placuit vt ſi clericus relicto officio ſuo propter diſtrictionem, ad iudicem ſæcularem fortaſſe confugerit, & is ad quem recurrit ſolatium ei defenſionis impenderit, cum eodem de Eccleſiæ communione pellatur.* Itaque tàm iudicem ſæcularem, quàm clericum ad eum recurrentem excommunicat. Habetur in decreto 2. q. 3. Can. placuit, vt clericus. Edicit quoque c. clerici de iudicijs, clericos de omni crimine ſiſtendos Eccleſiaſtico iudici: nec valere quamcumque conſuetudinem in contrarium. His aliæ conſonant Synodi veteres: Chalcedonenſis enim Oecumenica Can. 9. iubet clericorum lites non apud iudices laicos, ſed apud Epiſcopos agitari. Et Matiſconenſis primæ Synodi anni 576. Canon hoc idem ius renouat ſub pœna excommunicationis in iudice laico, & fuſtigationis, aut carceris in clerico. Idem tamen permittit laicis iudicium clericorum in cauſis grauium delictorum, homicidij, furti, maleficij. Quæ Canonis permiſſio videtur arguere prohibitionem oppoſitam eſſe tantùm humani, & Eccleſiaſtici iuris, non diuini quod eſt immutabile, & indiſpenſabile. Iuſtinianus in authen. vt clerici apud proprios Epiſcopos. §. penult. colla. 6. ſeu nouella 83. ſtatuit in omnibus criminibus alijs quàm Eccleſiaſticis conueniendos eſſe clericos coram ſæcularibus iudicibus. Conſulito inferiùs Cabilonenſis Concilij Can. 11.

Canon Agathenſis 18. ſæculares, qui in Natali Domini,

mini, Paſcha, & Pentecoſte non communicauerint, Catholici non credantur, nec inter Catholicos habeantur. Conformatur decreto Fabiani Papæ, & martyris c. & ſi non frequentius, de conſecr. diſt. 2. Vide ſuperiùs ad Antiochenum Can. 2.

Can. Agathenſis 20. *Clerici qui comam nutriunt ab Archidiacono etiamſi noluerint inuiti detondeantur. Veſtimenta etiam, vel calceamenta eis niſi, quæ Religionem deceant, vti aut habere non liceat.* Legitur in diſt. 2. c. clerici qui comam. Huc ſpectant Cart. quarti Conc. Can. 44. & 45. quos ſuperiùs require.

Can. 28. Monaſteria Monachorum à Monaſterijs puellarum ſancit eſſe longè remota, tum ob cauendas inſidias diaboli, tum propter hominum obloquutiones. Citatur 18. q. 2. c. Monaſteria puellarum. Eamdem præcipit adhiberi cautelam Concilium Hiſpalenſe ſecundum c. 11. & Synodus Oecumenica ſeptima Can. 20. τὰ διπλᾶ μοναστήρια, duplicia monaſteria virorum, & Monaſtriarum interdicit. Similiter prouidet Innocentius Papa III. in regeſto 15. ep. 80. ad Helenenſem Epiſcopum, & lex ſanctiſſimarum 44. c. de Epiſcop. & Cler.

Can. 38. Clericos, & Monachos contumaces iubet verberibus coërceri. Pœnæ Eccleſiaſticæ non omnes ſpirituales ſunt, vt cenſuræ, depoſitiones, irregularitates ex delicto; ſunt prætereà quædam corporales, vt carcer, ieiunia in pane, & aqua, verberum inflictio, quibus ſub cuſtodia cæduntur grauioris culpæ conuicti Clerici, aut Monachi. Id fieri ſolitum præter Canonem iſtum fidem facit Cyprianus in vita Cęſarij Arelatenſis, necnon alius Canon Agathenſis 41. his verbis: *Clericus quem ebrium fuiſſe conſtiterit, aut triginta dies ſit excommunicatus, aut corporali ſupplicio ſubditus ſit.* Qui Canon legitur pariter in Concilio Venetico (Gallicè de Vannes) numero decimus tertius. His accedit Concilij Liptinenſis ſub Papa Zacharia II. & Childeberto III. Franciæ Rege anno 743. in Hannonia celebrati. Canon

non 6. *Clerici* (inquit) *& Monachi, & Moniales fornicantes carcere, ieiunio in pane, & aqua, & flagellationibus plectantur*. Denique Caſſianus lib. 4. de inſtitutis Cœnobiorum cap. 16. poſt dinumeratas grauiores aliquas Monachorum culpas ita ſubiungit, *hæc vel plagis emendantur, vel expulſione purgantur*.

Can. 44. *Benedictionem ſuper plebem in Eccleſia fundere, aut pęnitentem in Eccleſia benedicere Presbytero penitus non licebit*. His tamen poſteriores regulæ Eccleſiaſticæ derogarunt, præſertim in miſſis Sacerdotum adiectis ad populi dimiſſionem benedictione populi, & vltimo Euangelio ex decreto Pij V. Carthuſienſes veterem ritum ſequuntur, & dicta populi dimiſſione miſſam concludunt.

Can. 45. *Terrulas, aut vineolas exiguas, & Eccleſiæ minus vtiles longè poſitas paruas Epiſcopus ſine concilio fratrum ſi neceſſitas fuerit, diſtrahendi habeat poteſtatem*. Inſeritur in decreto 12. qu. 2. cap. Terrulas. Alioqui hoc ipſum Agathenſe Concilium Can. 7. prohibet Epiſcopo alienare quidquam, aut diſtrahere de rebus Eccleſiæ ſine conſultatione, & conſenſu etiam Comprouincialium Epiſcoporum. Vide in decreto 10. q. 2. per totam, & in Decretalibus de rebus Ecclеſ. alien. vel non.

Can. 48. *Epiſcopi de rebus proprijs, & acquiſitis, vel quidquid de proprio habent, hæredibus ſuis ſi voluerint derelinquant. Quidquid verò de prouiſione Eccleſiæ ſuæ fuerit, ſiue de agris, ſiue de fructibus, ſiue de oblationibus. Omnia in iure Eccleſiæ reſeruari cenſuimus*. Simile dudum legitur ſancitum in Apoſt. Can. 39. & 40. Idemque decernitur ab Antiochena Synodo Can. 24. & à primo Concilio Hiſpalenſi, cui præſedit S. Leander, & approbauit Pelagius II. Papa. Nec non à Magno Gregorio Papa lib. 10. epiſtol. 42. ad Deuſdedit Mediolani Epiſcopum. Concil. Lateranum generale ſub Alexandro III. Can. 15. generaliter de clericis edicit non poſſe teſtari, aut quomodolibet inter viuos diſponere de bonis per Eccleſiam acqui-

acquiſitis, ſed in hæc Eccleſiam ſuccedere. Vide c. quia nos cap. relatum eſt auribus, de teſtam. horum ratio fundatur in deſtinatione facultatum Eccleſiæ: de quibus ita iudicat Vrbanus Papa, & Martyr. *Ipſæ res fidelium, quæ Domino offeruntur, non poſſunt alijs quam Eccleſiæ, & fidelium indigentium vſibus applicari: quia vota ſunt fidelium pretia peccatorum, patrimonia pauperum*. His Bernardus ſuffragatur ſerm. 23. in Cant. dicens: *Miniſtri Eccleſiæ, qui ſtipendiorum ſuperflua quibus egeni ſuſtentandi forent, impiè ſacrilegèque ſibi retinent, duplici profectò peccant iniquitate; quod & aliena diripiunt, & ſacris in ſuis vanitatibus, & turpitudinibus abutuntur*. Idemque epiſtol. 2. ad Canonicum Lugdunenſem. *Quidquid præter neceſſarium victum, & veſtitum de altari retines, tuum non eſt, rapina eſt, ſacrilegium eſt.* Idem ſimilia iterat epiſt. 42. Aduertant Clerici quanta ſe damnatione aſtringant, qui fructus Eccleſiæ conferunt ad proprium luxum, vel augendas cognatorum opes. Require ſuperiùs circa hæc Concilij Antiocheni Can. 24. cum ibi annotatis.

Can. 52. *Presbytero, aut Diacono, aut Clerico ſine antiſtitis ſui litteris ambulanti communionem nullus impendat*. Vide Apoſt. Can. 15. 16. & 32. Et Chalcedonenſem Can. 13. & quæ congeſſi de litteris formatis, & dimiſſorijs ad Concilium Carthaginenſis quinti Can. 7. Vide prætereà Tridentini Concilij ſeſſ. 23. cap. 13.

Agathenſis Canon 55. *Epiſcopis, Presbyteris, Diaconibus canes ad venandum, aut accipitres habere non liceat*. Idem ſtatuit Concilium Epaunenſe Can. 3. ſub Sigiſmundo Burgundionum Rege, præſide Alcimo Auito Viennenſi Epiſcopo anno 517. & prætereà Canon 13. Matiſconenſis ſecundi Concilij an. 585. Et obiter antiquitatem obſerua venationis per accipitres.

Agathenſis Canon 64. Triennio ſuſpendit à communione primum Clericos, qui à propria Eccleſia

citra iuſtam cauſam die aliquo ex ſolemnioribus puta Natiuitatis Domini, Epiphaniæ, Paſchæ, vel Pentecoſtes abſuerint. Deinde Presbyteros, aut Diaconos, qui quocumque anni tempore tres hebdomadas extra propriam Eccleſiam exegerint. Citatur c. ſi quis 7. q. 1.

CONC. AVRELIANENSE I.

QVÆ ad Ligerim amnem ſita ciuitas vocatur à Iulio Cæſare alijſque priſcis Scriptoribus Genabum, nomen poſteà ſumpſit Aureliani. Ex quo autem Francorum Rex Clodouæus eiurato falſorum Deorum cultu, per Remigium Epiſcopum ſacro fonte ablutus victoriam ſubinde illuſtrem de Alarico Viſigottorum Rege, quem in acie ſuapte peremit manu, retulit; nihil antiquius habuit, quàm vt ſacram, quam fuerat amplexus religionem propagaret, diſciplinamque Eccleſiaſticam per Epiſcoporum comitia inſtauraret: Hoc fine Aurelianum conuenere triginta tres Epiſcopi Symmacho clauum moderante vniuerſalis Eccleſiæ, anno à Chriſto 508. quamvis Baronius id referat ad annum præcedentem, atque etiam ante Vocladenſem cum Alarico conflictum. Huic interfuere Synodo Remigius Remenſis, Ildardus Rotomagenſis, Lupus Sueſſionenſis, Melanius Redonenſis, Quintianus Rutenenſis, & Theodoſius Antiſiodorenſis, eximiæ ſanctitatis Epiſcopi, quos omnes cultu publico vniuerſa veneratur Eccleſia.

Canon primus immunitatem ſanxit Eccleſiarum, vt qui ad eas confugerint, extrahi inde non poſſent. Hoc ius aſyli iam ſuperiùs aſſertum vidimus altero Gallicano Concilio Arauſicano primo Can. 1. vbi plura reperies in hanc rem congeſta.

Canon 4. ita concipitur: *De ordinationibus Cleri-*

corum

corum id obſeruandum eſſe decreuimus, vt nullus ſecularium ad clericatus officium præſumatur, niſi aut cum Regis iuſſione, aut cum iudicis voluntate. Similis eſt Sanctio lib. 8. Capitular. Caroli Magni cap. 120. *de Clericis hominibus, qui ad ſeruitium Dei ſe tradere volunt, vt prius hoc non faciant, quàm à nobis licentiam poſtulent: hoc ideò quia audiuimus aliquos ex illis non tàm cauſa deuotionis hoc feciſſe, quàm pro exercitu, ſeu alia functione regali fugienda, quoſdam verò cupiditatis cauſa ab his, qui res illorum circumuentos audiuimus, & ideò hæc fieri prohibemus.* Cùm legem tuliſſet Mauricius Imperator, qua & eos qui publicis adminiſtrationibus vacaſſent, ad Eccleſiaſticum officium recipi, & milites non expletis ſtipendijs in monaſterijs admitti prohibebat, priorem quidem huius legis partem non improbauit, ſed potius laudauit, poſteriori verò acriter reſtitit Sanctus Gregorius Papa l.2.epiſt. 62. ad Mauricium.

Can. 21. ſtatuit Abbates ſubeſſe Epiſcopis, & ab his ſi deliquerint eſſe corrigendos. Require ſuperiùs Can. 4. Calcedonenſem, & Concilium Arelatenſe tertium cum annotatis.

Can. 26. *Id Saerdotibus omnibus eſt decretum, vt ante Paſchæ ſolemnitatem non quinquageſima, ſed quadrageſima teneatur.* Obſeruandum eſt Teleſphori decreto, qui ſextus à Petro Pontificatum geſſit, Clericis omnibus iniunctam fuiſſe abſtinentiam ſeptem plenarum hebdomadarũ ante Paſcha, *Quia* (inquit) *diſcreta eſſe debet vita Clericorum, & Laicorum.* Legitur hoc in decreto c. ſtatuimus diſt.4. Id verò quia fortaſse iam obſoletum,& antiquatum erat, reducitur hic ad communem populi vſum.

Inchoatio verò ieiunij à feria quarta poſt quinquageſimam necdum fuerat introducta:quin imò necdum inualuerat ſub Gregorij Papę I. Põtificatus exordijs, quibus certum eſt adhuc ieiunium inchoari ſolitum feria ſecunda poſt Quadrageſimæ Dominicam, vt fidem facit eiuſdem homilia 4. in Euang. quam etiam

lib. 1. de officijs cap. 7. Non eſt tamen improbabile magnum Gregorium ſub vitæ ſuæ finem conſtituiſſe demum, vt à quarta poſt quinquageſimam feria, vt nunc inualuit conſuetudo, ieiunium aperiretur: cùm Gregorij ipſius Sacramentarium quartam illam feriam caput, ac initium ieiunij eſſe affirmet: etſi aliqui ſuſpicentur eſſe laciniam ſacramentario Gregorij aſſutam.

Can. 29. *Rogationes, ſeu Litanias ante Aſcenſum Domini placuit celebrari, ita vt præmiſſum Triduanum ieiunium in Aſcenſionis Dominicæ ſolemnitate ſoluatur: per quod triduum ſerui & ancillæ ab opere relaxentur, quo magis plebs vniuerſa conueniat. Quo triduo omnes abſtineant, & quadrageſimalibus cibis vtantur.* Sidonius Apollinaris lib. 7. epiſt. 1. ad Mamercum Viennenſem Epiſcopum, hunc ipſum prædicat authorem Rogationum, quarum præſidio, ciuium ſuorum quorum exitium, & multa de cœlo prodigia, & barbararum gentium incurſiones interminabatur, ſaluti conſuluerit. Hæc porrò contigerunt circa Chriſti annum 474. Poſt Mamercum Eſychius Eccleſiæ Viennæ gubernacula ſuſcepit, cui ſucceſſit Auitus, qui homil. in Rogationes, ſic ait: *Currit tramite viali non per Gallias modò, ſed per orbem totum Rogationis obſeruantiæ flumen irriguum.*

CONC. ARAVSICANVM II.

ARauſione con uenit hæc Synodis ſecunda Chriſti anno 529. vt Iacobus Sirmundus obſeruat ſub Felice Papa IV. regnante in Italia Athalarico Amalaſuntæ filio; in Gallia verò liberis Clodouæi. Concilio præſedit Cæſarius Arelatenſis, quod approbauit Bonifacius II. Pontifex in ſua ad Cæſarium ipſum epiſt. quam ex antiquis manuſcriptis Sirmundus in luce protulit. Hac Synodo contra Semipelagianos,

gianos, qui in Gallia maximè in ſecunda Narbonenſi prouincia per huius hæreſis præcipuos aſſertores eximij ingenij viros Caſſianum, & Fauſtum percrebuerant, Chriſti gratiæ neceſſitas commendata eſt. Caſſiani ſcripta ſolidè impugnauerat Proſper edito aduerſus collatorem libro. Fauſti verò libero arbitrio, & de præſcienta, ac prædeſtinatione oppoſitis, & ſinceribus libris oppugnarunt tres ſancti Epiſcopi Auitus Viennenſis, Fulgentius Ruſpenſis, & Cæſarius Arelatenſis.

Canon 3. *Si quis ad humanam inuocationem gratiam Dei dicit conferri, non autem ipſam gratiam facere vt inuocetur à nobis, contradicit Iſaiæ Prophetæ vel Apoſtolo dicenti: inuentus ſum à non quærentibus me, palàm apparui his qui me non interrogabant*. Semipelagiani, ſeu Maſſilienſes, quamuis contra Pelagium gratiam Dei ad ſalutem neceſſariam aſſererent, attamen in hominis arbitrio eius ſemina, & diſpoſitiones collocabant, ſcilicet in deſiderio ſalutis, ac fidei, aut in oratione: quibus rebus hominem proprijs, & naturalibus relictum viribus gratiam mereri, & ad ſe attrahere dicebant, vt conſtat ex epiſtolis Proſperi, & Hilarij, quibus Auguſtinum admonent inſurgentis iſtius in Gallia hæreſis.

Can. 4. *Si quis vt à peccato purgemur voluntatem noſtram Deum expectare contendit, non autem etiam vt purgari velimus per Spiritus ſancti infuſionem, & operationem in nos fieri confitetur, reſiſtit Spiritui ſancto per Salomonem dicenti; præparatur voluntas à Domino: & Apoſtolo ſalubriter prædicanti: Deus eſt qui operatur in nobis velle, & perficere pro bona voluntate*. Sanctiſſimus Eccleſiæ doctor, & diuinæ gratiæ propugnator inſignis Auguſtinus gratiæ Chriſti vim, & efficaciam his verbis deſcribit in libro de gratia Chriſti cap. 10. *Sed nos eam gratiam volumus iſti fateantur, quà futuræ gloriæ magnitudo non ſolùm promittitur, ſed etiam creditur, & ſperatur: nec ſolùm reuelatur ſapientia, ſed etiam amatur: nec ſolùm ſuadetur om-*

ne quod bonum eſt, verum & perſuadetur. Hanc debet Pelagius gratiam confiteri, ſi vult non ſolùm vocari, ſed etiam eſſe Chriſtianus. Vis illa quidem à Lutero inuecta, quæ humanam voluntatem neceſſitate adigat, arcenda procul à gratia eſt, ſolaque illi tribuenda virtus, & efficacia, cui poſſit humana libertas diſſentire ſi velit, vt definit Synodus Tridentina ſeſſ. 6. Can. 4. idemque Auguſtinus, qui memorato ſuperiùs loco alijſque permultis aſſeruit gratiam victricem ſuum ſemper ſortiri effectum, ideò vt in libro de prædeſt. Sanct. cap. 8. hæc aſſeueret: *Gratia quæ Dei benignitate humano cordi infunditur à nullo duro corde reſpuitur; cùm ad hoc detur, vt duritiem auferat cordis*. Idem inquam lib. de ſpiritu, & littera cap. 33. luculenter docet integram ſub gratiæ ductu ſeruari hominis libertatem, his verbis: *Profectò, & ipſum bonum velle Deus operatur in homine, & in omnibus miſericordia eius præuenit nos: conſentire autem vocationi Dei, vel ab ea diſſentire, ſicut dixi, propriæ voluntatis eſt*. Hactenus ſanctus Doctor; nos verò errorem illum prorſus auerſamur, qui voluntarium cum libertate conciliet.

Canon 12. *Tales nos Deus amat, quales futuri ſumus ipſius dono, non quales ſumus noſtro merito*. Deſumptus eſt ex Auguſtini epiſt. 105. docet hæc Synodus neminem quantumuis iuſtum promereri poſſe ſuam ad æternam vitam prædeſtinationem, ſeu quod eodem recidit finalis perſeuerantiæ donum. Et fulcitur etiam iſto Canone merè gratuita in Dei propoſito æterno prędeſtinatio, hinc enim dependet ſeries omnis gratię, bonorumque operum quibus æterna vita paratur. Prius enim finis intenditur, deinde media eliguntur fini acquirendo conuenientia. Itaque prædeſtinationis effectus, non verò cauſa ſunt gratiæ efficaces, & ex his procedentia bona opera, & quod non cadit ſub meritum perſeuerantiæ donum. Vnde Apoſtolus Rom. 9. *Non eſt volentis neque currentis, ſed miſerentis Dei*. Idemque Apoſtolus Rom. 8.

Dili-

ligentibus Deum omnia cooperantur in bonum his qui ſecundum propoſitum(ſcilicet Dei, quod Dei propoſitũ, vt obſeruat Auguſtinus, Apoſtolus opponit voluntati, & operibus hominis) *vocati ſunt ſancti: quos enim præſciuit, illos & prædeſtinauit conformes fieri imaginis filij ſui vt ſit ipſe primogenitus in multis fratribus*. Hinc optimum depromit argumentum gratuitæ hominum prædeſtinationis Auguſtinus lib. de prædeſtin. Sanctorum cap. 15. & de bono perſeuerantiæ cap. vlt. vt cùm prædeſtinatio Chriſti ſit exemplar, & origo prædeſtinationis Sanctorum, ſicut *Chriſtus prædeſtinatus eſt Filius Dei in virtute*, vt loquitur Paulus Rom. 1. ita vt gratuita prorſus fuerit eius prædeſtinatio ex mero, æternoq; Dei propoſito, nullis eius præcedentibus meritis, aut præuiſis. Non enim Chriſtum Maria peperit merum hominem, qui poſteà meritis accedentib. aſſumeretur ad vnionem hypoſtaticam Verbi, ſed ſimul & homo, & Deus eſſe cœpit. Itaque Chriſtus, & ad eius exemplar Sancti per æternum Dei propoſitum prædeſtinati ſunt nullis præuiſis, aut cauſantibus meritis, ſed quia prædeſtinati ſunt, ideò datum illis fuit, vt mererentur diuinæ gratiæ auxilijs vitam æternam. Proſequitur deinde Apoſtolus: *Quos autem prædeſtinauit* (nimirum quod præmiſit Apoſtolus ſecundùm propoſitum) *illos, & vocauit* (ſecundùm propoſitum) *quos autem vocauit, illos & iuſtificauit* (ſecundùm propoſitum) *quos autem iuſtificauit* (ſecundùm propoſitum) *illos & glorificauit* (ſecundùm propoſitum.) Denique iſtum omnem de æterna apud Deum prædeſtinatione ſermonem Apoſtolus hac exclamatione concludit, quæ inepta eſset, atque impertinens, ſi omnia eſsent ad præuiſa hominum merita, & liberam oblatæ gratiæ acceptationem, aut reiectionem refundenda. *O altitudo diuitiarum ſapientiæ, & ſcientiæ Dei! quam incomprehenſibilia ſunt iudicia eius, & inueſtigabiles viæ eius! quis enim cognouit ſenſum Domini? aut quis conſiliarius eius fuit? aut quis prior dedit illi, & retribuetur ei?* Rom. 11. quibus poſtremis verbis

oſtendit rurſus, & inſtat Deũ, præuenire omnia hominum merita omnemq; bonum vſum liberi arbitrij: & idcircò iure admirandum, atq; inter arcana inſcrutabilia Dei habendum, cur huius miſereatur, illius non miſereatur.

Can.14. *Nullus miſer de quacumque miſeria liberatur niſi per Dei miſericordiam præueniatur, ſicut Pſalmiſta dicit, Miſericordia eius præueniet me. Et, citò anticipet nos miſericordia tua Domine.*

Can.17. *Fortitudinem gentilium mundana cupiditas facit, fortitudinem Chriſtianorum Dei charitas facit, quæ diffuſa eſt in cordibus noſtris, non per voluntatis arbitrium, ſed per Spiritum ſanctum, qui datus eſt nobis, nullis meritis gratiam præuenientibus.* Deſumptus eſt ex Auguſtini opere perfecto contra Iulianum libro 1. num.83. Et ex eiuſdem libro de patientia cap.17.

Can.18. *Debetur merces bonis operibus ſi fiant, ſed gratia quæ non debetur præcedit vt fiant.* Hìc igitur copulantur gratuitum, & meritorium, quia hominis meritum gratiam præcedit Chriſti.

Can.19. *Natura humana etſi in illa integritate in qua condita eſt permaneret, nullo modo ſe ipſam creatore ſuo non adiuuante ſeruaret. Vnde cum ſine gratia Dei ſalutem non poſſit cuſtodire quam accepit, quomodo ſine gratia Dei poterit reparare quod perdidit?* Decerptus Canon ex Auguſtini epiſt.106.

Can.20. *Multa in homine bona fiunt, quæ non facit homo* (vt ſunt gratiæ omnes præuenientes de quibus ſuprà diximus) *nulla autem bona facit homo, quæ Deus non præſtet vt faciat homo.* Depromitur ex Auguſtini lib. contra duas epiſtolas Pelagij cap.8.

Can.22. *Nemo de ſuo habet niſi peccatum, & mendacium.* Ex Auguſt. tract.5. in Ioan.

Can.25. *Aliquot diuina poteſtate ad malum prædeſtinatos eſſe non ſolùm non credimus, ſed etiam ſi ſint qui tantum malum credere velint, cum omni deteſtatione illis anathema dicimus.* Hæreticis conſuetum eſt falſa dogmata Catholicis affingere, vt ſanam eorum doctri-

nam

nam in odium, aut contemptum adducant. Sic Neſto-
riani Cyrillum calumniabantur eſſe Apollinariſtam
hæreticum. Et Eutychiani Orthodoxos, qui diſtin-
ctas, & inconfuſas in Chriſto naturas propugnabant
Neſtorianæ hæreſis inſimulabant. Ita etiam Fauſtus
eique coëtaneus Gennadius ex inconcuſſa ſancti Au-
guſtini doctrina, falſas, & malè cohærentes conclu-
ſiones eliciebant, quas Auguſtini diſcipulis falsò aſcri-
bebant, eoſdemq; hæreſis inſimulantes dicebant præ-
deſtinatianos: quam calumniam vt amolirentur A-
rauſicani patres, hunc Canonem ad præcedentes ad-
diderunt. Florus Hincmari ætati ſuppar, nomine
Lugdunenſis Eccleſiæ librum pereruditum edidit in
defenſionem Auguſtinianæ doctrinæ, in quo fictitium
illud monſtrum hæreſis Prædeſtinatianorum à vafer-
rimo Fauſto excogitatum, & commentitijs Arelaten-
ſi, & Lugdunenſi Concilijs proſcriptum vt Fauſtus
comminiſcitur, & ab Hincmaro Remenſi poſt ducen-
tos circiter & ſexaginta ab ætate Fauſti annos reſuſci-
tatum affirmat eſse meram fabulam, nec vllam fuiſse
vnquam Prædeſtinatianorum ſectam. Sed hoc nomi-
ne Auguſtini defenſores & diſcipulos fuiſſe à Semipe-
lagianis notatos affingentibus eis falſa, & hæretica
dogmata.

CONCILIVM LVGDVNENSE I.

IStud ex antiquis manuſcriptis reſtituit in
lucem Iacobus Sirmūdum ſummi vir in-
genij eximièq; de ſacris litteris meritus.
Habitum fuit regnante in Burgundia Si-
giſmundo, in Francia verò quatuor Clo-
douæi primi liberis ann. Chr. 517. huic
præſedit Lugduni Epiſcopus Viuentiolus. Huius Ca-
non 2. ſpeciali nota dignus eſt: *Id quoque adiecimus,
vt quicumque noſtrum tribulationem quamcumque, vel*

amaritudinem, aut commotionem fortaſſe poteſtatis neceſſe habuerit tolerare, omnes vnà cum eodem animo compatiantur: & quidquid vel diſpendiorum obtentu cauſæ vnus ſuſceperit, conſolatio fraternæ anxietatis releuet tribulatos. Sapienter hoc decretum eſt, quia facilè contingit vt Epiſcopus ex officio agens, per æmulorum, aut maleuolorum ſuggeſtiones cadat in principis offenſam, vtque reliqui Epiſcopi ſiue metu diſplicendi, ſiue ambitione, ſiue alia cupiditate adducti Principis iniquo affectui famulentur. Vt enim ſileam exemplum Ioannis Chryſoſtomi, qui Eudoxia Auguſta illum infectante, fuit Orthodoxorum etiam Epiſcoporum Synodo depoſitus, aliaque huiuſmodi vetera exempla, nec extra Gallicanum regnum digrediar, in primis ſub regia Merouæi progenie in Synodo Pariſienſi oppreſſus eſt à Chilperico Rege, hucusque coniuge Fredegunde Prætextatus Rotomagorum Epiſcopus, vt refert Gregorius Turonenſis lib. 5. hiſt. Francorum cap. 18. Sub ſecunda verò, id eſt Caroli Magni ſtirpe Carolo Caluo regnante, Hincmarus Remenſium antiſtes poteſtate, & gratia qua valebat apud Regem abutens, Syluanectenſem Epiſcoporum aulicis artibus corruptorum Synodum coëgit, qua Rotaldum Sueſſionum Epiſcopum cui erat infenſus, iuſtum, & integerrimæ vitæ præſulem Epiſcopatu deiecit, & ſedem Apoſtolicam fruſtrà appellantem retruſit in monaſterium. Idemque Remenſis Hincmarus proprium nepotem ſuis iniuſtis deſiderijs non obtemperantem, cognominem Hincmarum Laudunenſem Epiſcopum in altero Epiſcoporum malignantium Concilio Duziacenſi deturbauit Epiſcopali ſede, carcere incluſit quantumuis prouocantem ad Romanum Pontificem, eique Barbarica immanitate oculos effodit, vt fidem faciunt eorumdem temporum Concilia Gallicana. Sub tertia denique Franciæ Regum ſtirpe Hugo Capetus Rex ſuſpectum ſibi Arnulfum Remorum Pontificem, eo quod eſſet æmuli ſui Lotaringiæ ducis Caroli ex magni Caroli Auguſti proſapia conſangui-

neus,

neus, per adulatorum, & aulæ mancipiorum Epiſcoporum Synodum Remis habitam ſede dimouit & vinculis addixit, ſuffecto eius in locum Gerberto. Quam indignitatem vt reſciuit Ioannes Papa XV. rem totam miſso in Galliam Legato Apoſtolico reuiſit, & cauſa cognita libertati, priſtinæque dignitati Arnulfum reſtituit. Gerbertus itaque Gallia excedens ad Imperatorem Othonem III. ſe contulit, cuius operà promotus primùm ad Archiepiſcopatum Rauennenſem: & poſtmodum defuncto Papa Gregorio V. ad Romanæ Eccleſiæ thronum conſcendit, nomenque Sylueſtri II. ſortitus eſt.

CONC. TVRONICVM II.

HAbitum fuit regnante Lutetiæ Chariberto an. Chr. 570. huius exordio Patres ita pronunciant: *Eccleſiaſticæ diſciplinæ debet eſſe ſuffragium congregatio Sacerdotum.*

Canon. 1. conuocari iubet Synodum Metropolitani, ſuorumque Comprouincialium bis ſingulis annis, aut ſi neceſſitas ineuitabilis hoc impedierit, ſaltem ſemel in anno. Mandatque ſingulis Epiſcopis, vt ad Synodum conueniant ſub excommunicationis pœna, à qua ſola diſpenſet certiſſima infirmitas; nullatenus autem Regis obſequium aut Regis ordinatio: *non enim* (ait) *ſpirituali operi debet præferri regalis præceptio.*

Canonem 3. de loco vbi recondendum eſt admirabile Sacramentum, & Canonem 4. de loco Sanctuarij, & quinam ab eius ingreſsu arceantur, iam retulimus in diatriba, quam Synodo Chalcedonenſi ſubiecimus.

Canon. 5. ſtatuit *vt qualibet Ciuitas pauperes ſuos*

ſuos incolas paſcat, ne aliis locis diuagentur.

Can.10. ſtatuit vt Clerici victum ſibi veſtitumque artificiolo comparent, & vt ijdem ſibi proprijs manibus præparent refectionem; & ita prætextu careant in ſuas ædes mulierem famulitij cauſa introducendi. De his actum diffuſiùs ad Canones 51. & 52. Concil. Carthaginenſis quarti.

Can.18. aſſignat Monachorum ieiunia per annum. Quia verò ieiuniorum diebus non prandebatur, ſed ſolum cœnabatur, idcircò ſic ait: *De ieiuniis antiqua à Monachis inſtituta conſeruentur, vt de Paſcha vſq; ad quinquageſimam* (id eſt Pentecoſten) *exceptis Rogationibus, omni die prandium fratribus præparetur. Poſt quinquageſimam tota hebdomada exactè ieiunent. Poſteà vſque ad Kalendas Auguſti ter in ſeptimana ieiunent, ſecunda, & quarta, & ſexta feria, exceptis his qui aliqua infirmitate conſtricti ſunt. In Auguſto, quia quotidie miſſæ Sanctorum ſunt, prandium habeant. In Septembri toto & Octobri, & Nouembri, ſicut dictum eſt ter in ſeptimana. De Decembri vſque ad Natalem Domini omni die ieiunent. Et quia inter Natalem Domini, & Epiphaniam omni die feſtiuitates ſunt, itemque prandebunt. Excipitur triduum quod ad calcandum gentilium conſuetudinem Patres noſtri ſtatuerunt priuatas in Kalendis Ianuarii fieri Litanias, vt in Eccleſiis pſallatur, & hora octaua in Kalendis ipſius Circumciſionis Miſſa Deo propitio celebretur. Poſt Epiphaniam verò vſque ad quadrageſimam, ter in ſeptimana ieiunent.* In iſto Canone primùm obſerua per triduum à Kalendis Ianuarij fuiſſe conſuetudinem veterem Litaniarum, & ieiuniorum, ne fidelis populus communicaret ſacrilegis diſſolutionibus quibus indulgebāt gentiles ijſdem diebus in honorem Iani: quemadmodum multis in Eccleſijs ſacros celebrari conuentus cernimus cum orationibus, & concionibus triduo profanorum Bacchanalium à quinquageſima.

Obſerua ſecundò diebus ieiuniorum Miſsam differri ſolitam ad horam octauam: quia hora nona, & non ante

ante licebat in ieiunijs extra quadrageſimam cibum capere. Incidebat autem nona in tertiam poſt meridiem horam. Quod verò attinet ad horam refectionis, ſeu cœnæ per quadrageſimam, ea differebatur in vesperam, quæ in horam à meridie ſextam incurrit. Meridies verò incurrebat in horam ſextam veterum. Quo factum eſt, vt quamuis hora cœnæ ieiuniorum hodiernorum multum præ illo veteri ritu ſoleat anticipari, decantentur nihilominus veſpertinæ preces per quadrageſimam ante refectionem, atque adeò ante meridiem, non autem in reliquis per annum ieiunijs. Nam veteres hora quæ nobis eſt poſt meridiem ſexta veſperas decantabant, indèque quadrageſimalibus ieiunijs ad refectionem hoc eſt cęnam prodibant. In reliquis autem per annum ieiunijs Canon iſte 18. edicit, vt hora octaua celebretur Miſſa, nimirum hora poſt meridiem ſecunda. Poſt Miſſam enim preces horæ nonæ concinebantur, quibus exactis occurrebat hora de meridie tertia, qua ibatur ad cœnam. Tertullianus contra Pſychicos cap.10. ſcribit Pſychicos (ita per contumeliam ipſos appellat Catholicos ſuperbus, & proteruus hæreticus) ſolitos non vltra nonam ſua omnia ieiunia protrahere; ſuos verò hoc eſt hæreticos Montaniſtas, vſque ad veſperum. Id tamen apertè falſum, & calumnioſum eſt quoad ieiunia Catholicorum quadrageſimalia, vt ex teſtimonijs ſequentibus liquet. Baſilius magnus homil.1.de ieiun.loquens de quadrageſima: *Expecta* (inquit) *veſperam vt cibum capias.* Chryſoſtomus homil.4.in Gen. de quadrageſima pariter ſic dicit: *Non exiſtimemus inediam vſque ad veſperam ad ſalutem nobis ſufficere.* Paulinus epiſt.6.ad Amandum: *Quotidiana*, inquit, *ieiunia non refugit, & pauperem menſam veſpertinus conuiua non horruit.* Hieronymus epiſt. ad Euſtochium refert de quibuſdam Monachis ſolitos fuiſſe poſt horam nonam cibum ſumere, & apud eos ieiunium totius anni æquale eſſe, excepta quadrageſima, in qua diſtrictiùs viuitur, atque ad pœnitentiam

ve-

vela laxantur. Huc accedit etiam Concilium Cabilonenſe dicens: *Solent plures qui ieiunare ſe putant in quadrageſima mox vt audierint ſignum ad horam nonam manducare, qui nullatenus ieiunare credendi ſunt, ſi ante manducauerint quam veſpertinum celebretur officium*, Citatur de conſecr.diſt.1. Iſte quoque Turonenſis Canon hoc idem perſpicuè decernit. Sic etiam teſtatur Micrologus lib.de Eccleſiaſt.obſeruationib.cap.49. *In hoc differt quadrageſimale ieiunium ab alijs, quod in alijs poſt nonam, in hoc autem poſt veſperam reficere nos debemus: nec iuxta Canones quadrageſimaliter ieiunare cenſemur, ſi ante veſperam reficimur*: Benedictus Monachorum pater in Regula c.41. *Quarta, & ſexta feria ieiunent vſque ad nonam*. Et ſubindè: *ab initio quadrageſimæ vſque ad Paſcha ad veſperam reficiantur*. Ne verò Monachis id peculiare credas, ſic teſtatur Bernardus ſerm.3.de quadrageſ. *Hactenus vſque ad nonam ieiunauimus ſoli: nunc vſque ad veſperam ieiunabunt nobiſcum ſimul vniuerſi Reges & Principes, Clerus, & populus, nobiles, & ignobiles, ſimul in vnum diues, & pauper*. Denique Auguſt.epiſt.118.ad Ianuarium, vbi dicit horam ſoluendi ieiunij eſse nonam non de alijs ibi ieiunijs loquitur quàm Sabbatorum per annum. Id ſanè fatendum; ab aliquot ſæculis feruorem Chriſtianorum multum deferbuiſſe, ideòque Eccleſiam de priſtinæ diſciplinæ ſeueritate plurimum remiſiſſe, quatenus fideles in deteriora lapſi eius diſtrictionis iugum è proprijs ceruicibus excuſiſſent, ſi pia mater eos voluiſset ad hoc adigere quod melius, & animabus curandis ſalubrius fuiſset. Hinc peſsum iuerunt publicæ antiquorum pœnitentiæ, & Canonum aduerſus peccatores præſcripta pœnalia, hinc ieiuniorum miræ relaxationes tum horam præſcriptam longè anticipando, tum comeſſationem anteà prohibitam ieiunijs interſerendo, tum Xerophagias, de quibus ſuperiùs ad Laodicænum Canonem tractauimus circa ciborum, & potus ſubſtantiam ferè omninò abolendo.

CONCIL. TOLETANVM III.

VAldè memorabile iſtud Concilium eſt, vtpotè conuocatum feliciſſimis auſpicijs cùm primùm Catholica fides, quæ prius ſub Viſigottis Arianis oppreſsa in Hiſpanijs ingemuerat, & quam paulò antè Rex Leouigildus atrociter fuerat inſectatus, adeò vt primogenitum ſuum Hermenigildum ab Arianiſmo ad Catholicam fidem operà S. Leandri Hiſpalenſis Epiſcopi conuerſum pręcellenti virtute principem in vincula coniecerit, & ad vltimum capite truncauerit. At huius frater minor natu Recaredus fraternæ pietatis ſe præſtitit imitatorem. Hic mortuo parente Leuigildo Regnum capeſſiuit, ſimulque religionem Orthodoxam non modò profeſſus eſt, ſed etiam quanto potuit ſtudio fouit, & propagauit. Ea de cauſa ipſo Regni ſui exordio hanc Synodum curauit celebrari Pelagio II. Romæ Pontifice, anno Chriſti 589. & Hiſpaniæ æræ anno 627. hoc enim obiter diſcendum Hiſpanicam æram annis triginta octo anteriorem eſse Chriſtiana epocha, eiusque initium deſumi à Conſulatu Appij Claudij, & Norbani Flacci, quo factam inter triumviros Octauianum Antonium, & Lepidum Imperij partitionem Senatus approbauit.

Subſcripſere Concilio antiſtites ex omni Hiſpania congregati, necnon ex ea Galliæ parte quæ tunc Viſigottorum Regibus parebat, Metropolites Narbonenſis, alijque Gallicani Epiſcopi per ſe aut delegatos à ſe Vicarios.

Sub eodem Rege Recaredo haud multò poſt hanc Toletanam Synodum, altera Narbone habita eſt Epiſcoporum Synodus, qui ijdem ferè ſubſcripti leguntur in hac Toletana Migetius Narbonenſis Prouinciæ Metropolitanus, & Epiſcopi Sedatius Biterrenſis, Boëtius, aut Poëtius Magalonenſis, (quæ poſteà

ſedes

ſedes Monſpelium translata fuit) Pelagius Nemanſenſis, Tigridius Agathenſis, Sergius Carcaſſonenſis, & Agrippinus de ciuitate Loteba ea nunc Lodeua dicitur.

Obſeruatu digniſſimus eſt Canon 7. *Pro reuerentia Dei Sacerdotum id vniuerſa ſancta conſtituit Synodus, vt quia ſolent crebro menſis otioſæ fabulæ interponi, in omni Sacerdotali conuiuio lectio ſcripturarum diuinarum miſceatur; per hoc enim & animæ ædificantur in bonum, & fabulæ non neceſſariæ prohibentur.* Citatur apud Gratianum diſt. 44. c. pro reuerentia. Eadem pariter regula præſcribitur cap. in omnibus de conſecratione diſt. 5.

CONCIL. MATISCONENSE II.

MAtiſcona oppida eſt Æduorum amni Arari adiacens. Sedem habet Epiſcopalem Lugdunenſi Metropoli ſubiectam. Primum ibi Concilium celebratum fuerat an. Chr. 582. Pelagio II. Pontifice, atque in iſta Galliæ parte quæ Burgundia eſt regnante Guntrano vno ex quatuor Clotarij liberis, qui regnum paternum in totidem partes, ſeu tetrarchias partiti fuerant, Chariberto Lutetiæ ſedem ſui regni collocante, Guntrano Auraliani, Chilperico Sueſſionibus, & Sigiberto Metis. Poſt ſexennium ſub ijſdem Pelagio Papa, & Guntrano Rege, celebratum maiori frequentia fuit ſecundùm Matiſconæ Concilium ann. 588. cui præſedit Priſcus Lugdunenſis, & cum eo ſederunt alij ſexaginta Epiſcopi.

Huius Canone 4. præſcribitur, *vt omnes fideles diebus Dominicis viri, & mulieres altaris oblationem faciant in pane, & vino ſub anathematis pena.* Vide quæ annotaui ad Laodicænum Can. 14.

Can. 6. *Quæcumque reliquiæ ſacrificiorum poſt peractam*

ctam miſſam in ſacrario ſuperſederint quarta, vel ſexta feria innocentes ab illo cuius intereſt in Eccleſiam adducantur, & indicto eis ieiunio eaſdem reliquias conſperſas vino percipiant. Huc pertinet narratio Euagrij lib.4. Hiſt.Eccl.cap.36. Vetus (ait) conſuetudo Conſtantinopoli fuit, vt ſi quando multæ particulæ ſacratiſſimæ Euchariſtiæ ſupereſſent, pueri impuberes qui ſcholas frequentabant accerſerentur, qui eas manducarent. Contigit vt puer quidam Iudæi opificis vitrarij cum condiſcipulis admiſſus his reliquijs Sacramentorum participauerit. Hic domum regreſſus patri cauſam moræ ſciſcitanti puer ſimplex, & innocens rem vti erat ſignificauit. At ille furore excandeſcens arreptum puerum in vitrariam fornacem coniecit accenſam, mater inſcia rei puerum toto triduo conquiſitum flebiliter in mariti officina compellat, cui puer de fornace reſpondit: Tum mater ad oſtium clibani accurrens puerum inter flammarum vortices illæſum conſpicit, qui ſe à quadam eximij decoris muliere ſeruatum aſseruit, quæ ad eum crebrò veniens etiam cibum quoties eſuriebat allatum erogabat. Id miraculum protinus Iuſtinianus Imperatori perlatum eſt, qui puerum, & matrem ſacro baptiſmo lubentes ablui curauit. Patrem autem in ſua impietate pertinacem crucis ſuſpendio damnauit.

Can.15. iniungit laïcis, *vt oocurrentibus in itinere Sacerdotibus ſe veneranter inclinent, & ſi ambo equitent, laicus de ſuo capite galerum auferat in Sacerdotis honorem. Sed ſi Sacerdos pedes incedat, & laicus equo vehatur, deſcendat in terram laicus in venerationis debita ſignificationem.* Contrauenientes ſtatuit ad tempus ab Epiſcopo præfiniendum, eſſe ab Eccleſia, quam inhonorant, ſuſpenſos, ac interdictos.

Can.19. clericis vetat forum ingredi criminale in quo examinantur criminum rei, aut damnatorum ſupplicio ſpectatores intereſſe.

CON-

CONCIL. CONSTANTIN. II. & inter Oecumenica quintum.

NEſtorianam perfidiam, & Eutychianam impietatē Synodi Epheſina, & Chalcedonenſis proſtrauerant, non tamen extinxerant. Pertinax enim malitia in multorum animis, & virus hæreſeos, & noua factionum molimina in dies alebat & accendebat. Dudum etiam exoleti errores Origenis multis locis recrudeſcebant, vnde innumera diſſidia per Orientem naſcebantur. In hac tamen multiplici hæreſum colluuie perfidia Eutychiana quæ regnante religioſiſſimo Principe Marciano, in multorum animis metu potiùs quàm voluntate repreſsa latebat, poſt illius obitum in tantam prorupit audaciam, vt per omnem Aſiam, & vicinas Europæ regiones omni furore, & ſtrage graſſata ſit; & tres orientis Patriarchias Alexandrinam, Antiochenam, & Conſtantinopolitanam fœdè concuſserit, de quibus ſingulis pauca hìc perſtringenda.

In primis Alexandriæ audito ſtatim Marciani Auguſti interitu, qui dum ſuperſtes fuit Chalcedonenſem fidem ſtrenuè tutatus fuerat, ea ſoluti formidine quicumque Dioſcoro fauebant, caput ſacrilegum extulerunt. Præcipui horum duces fuere Timothæus Ælurus, & Petrus Moggus. Hi primùm vt refert Liberatus cap.15.cateruis hæreticorum ſtipati, Proterium adoriuntur Alexandrinum Epiſcopum,ex Chalcedonenſi decreto, in locum deturbati ea ſede Dioſcori ſubrogatum, eumque in baptiſterio quò confugerat latitantem iugulant, & flammis iniectum in cineres redigunt, quos in ventum diſſipant. Ægerrimè hoc tulit qui Marciano ſucceſſerat Leo Auguſtus. Nec minus tamen bacchantur Alexandriç Eutychiani hortante Timothæo Æluro, qui per vim, & Orthodoxorum

rum

rum cædes Patriarchicum Thronũ deiecto inde Proterio inuaſerat. Quin etiam poſt huius inuaſoris interitum per nouam obſiſtentium Catholicorum ſtragem, & internecionem horrendam, proiectiſſimæ nequitiæ hæreticum Petrum Moggum in ea ſede collocant.

Antiochiæ verò non ſegnius inſoleſcebant eiuſdem ſectæ hæretici authore præſertim Petro Cnapheo, ſeu Fullone, qui ad Eutychetis dogma hæreſin adiunxit Theopaſchitarum, voceſque triſagio addit: *qui paſſus es pro nobis*: Iſte concitata aduerſus Martyrium Epiſcopum Antiochenum multitudine, illam violentus ſedem occupauit. Quam eamdem decurſis aliquot annis alter Eutychianæ ſectæ propagator inſignis Seuerus inuaſit, depulſo Flauiano Catholico præſule, fauore ſubnixus, & gratia Imperatoris Anaſtaſij, qui ſublato è viuis ſucceſſore Leonis Zenone Romanum regebat Imperium. Seuerus ex iſta ſic occupata ſede ſanctam Chalcedonenſem Synodum publicè anathematizauit, Eccleſias depopulatus eſt, pioſque omnes direptionibus, verberibus, carceribus, exilijs, cædibus atrociter diuexauit, & in his trecentos Monachos immaniter excruciatos trucidauit, omniaque luctu cruore, & cadaueribus funeſtauit.

Nec minus infeſtas Eutychianorum furias paſſa eſt Conſtantinopolis Eccleſia. Primùm quidem ſub Acacio, qui Petrum Moggum in Alexandrino Epiſcopatu retinendo omni præſidio, & induſtria tutatus eſt, quique Chalcedonẽſis fidei proditor diu fallacibus artibus diligentiam Romanorum Pontificũ eluſit. Deinde ſub Antimo, qui abdicato Trapezuntis Epiſcopatu in ſedem Conſtantinopolitanam inuolauit, vt primum vacare cœpit obitu Epiphanij Catholici Epiſcopi, quam ille non deſtitit ſua deinceps hæreſi contaminare. Quæ cùm grauiter ferret Romanus Epiſcopus Agapitus, qui per id tempus Theodati Gottorum Regis cauſa Conſtantinpolin ad Iuſtinia-

num Auguſtum conceſſerat, non modò Antimi conſalutatione omnique communione abſtinuit, ſed & ipſum obſiſtente licet Theodora Imperetrice Patriarchatu dimouit, Mæna ſpectatæ Religionis viro in illius locum ſuffecto, quem ſua ipſe manu ſacrauit applaudente Senatu, & populo, ſuaque ſanctione id omne comprobante Iuſtiniano. Et ita repreſſa illic hæreticorum veſania tantiſper conquieuit.

Sed & Orientem infeſtabat prætereà hæreſis Neſtoriana, quam valdè fouebant libelli quidam à tribus authoribus editi. Quorum primus Theodorus Mopſueſtiæ Epiſcopus, qui ante Synodum Epheſinam aduerſus hæreticos Eunominum, & Apollinarem ita ſcripſerat, vt vnam tamen Chriſti perſonam, & Deum carne indutum, & Mariam fuiſſe Dei matrem palàm inficiaretur. Igitur Neſtoriani interdictis per edicta Imperialia Neſtorij libris, ne deeſſet vnde populi virus Neſtorianum haurirent, ſcripta Theodori ſtudiosè vulgarunt nõ græco tantum idiomate, ſed conuerſa etiam in Syrorum, Perſarum, atque Armenorum ſermonem. Alter fuit Theodoritus Cyri Epiſcopus, qui duodecim Epheſinæ fidei capitibus à Cyrillo Alexandrino conſcriptis, totidem oppoſuerat, & cuderat acres, aculeataſque cenſuras. Tertius Ibas Edeſſenæ ciuitatis Epiſcopus, qui ſcripta ad Marin Perſam epiſtola coarguit Rabulam deceſſorem ſuum, quod immeritò Mopſueſtenum quem optimè de Eccleſia meritum, & ſtrenuiſſimum hæreticorum debellatorem aſſerit, anathemate damnaſſet. Poſtmodum Dioſcorus eiuſque in Epheſino Conciliabulo aſſeclæ Edeſſenum Ibam duas Chriſti naturas prædicantem aduerſus Eutychen crudeliter inſectati ſunt, tamquam ab Epheſina Synodo, & à Cyrillo diſſidentem, eumque ſæpiùs in vincula redactum, & condemnatum depoſuerunt. Ab his prouocauit Ibas ad Synodum Chalcedonenſem, quæ Ibam Neſtorij dogma damnantem, & anathematizantem communioni, & priſtinæ dignitati reſtituendum

dum duxit; de ipſiius tamen ad Marin epiſtola nihil definiuit.

Ad Neſtorianam, & Eutychianam luem tertia peſtis, & calamitas acceſſit ex duobus monachis nouæ Lauræ, (id erat Sancti Sabæ in Palæſtina Monaſterium) Nonno, & Leontio Byſantino. Iſti collectos ex Origenis voluminibus maximos quoſque errores in omnes orientis plagas diſperſerunt: quorum ſumma erat ante corpus anima extitiſse in cœlo, vbi varia peccata commiſerit. Cœlum ſolemque lunam, & quæ cœlis ſupernatant aquas eſſe quaſdam animatas, & rationabiles virtutes. In reſurrectione corpora hominum rotunda, & orbiculata excitatum iri. Omnium damnatorum, & dæmonum, & hominum tormenta finem habitura. Impios homines, dęmoneſque in priorem ſuum à creatione ſtatum eſſe reſtituendos. Pro dæmonum ſalute Chriſtum denuò crucifigendum, atque idipſum patiendum eſſe à malignis, qui in cœlo ſunt ſpiritibus. Horum amentia ne latiùs in dies ſerperet, ſuppliciter id poſtulantibus Monachis quibuſdam Ieroſolymitanis, atque Pelagio Diacono Vigilij Papę apocriſario, & Menna Conſtantinopolis patriarcha, Iuſtinianus Imperator non tantùm Eutychianos, ſed inſuper Origeniſtas ſeuero coërcuit edicto, quod poſteà trium orientis Patriarcharum, ſed & Vigilij potiſſimùm ſuffragio comprobatum eſt. In quo illud aſſerítur ex Origenis libris Arium Manetem, ac ferè omnes reliquos hæreticos tamquam immanes feras ex antris, & caueis proſilientes, gregem dominicum deuaſtaſſe. Iſtiuſmodi condemnationem iniquo admodum tulit animo Cæſaræ Cappadocum antiſtes Theodorus Origeni addictiſſimus, ſectaque Acephalus, quæ ramus, & propago quædam erat hæreſis Eutychianæ, prætereàque Pelagio Diacono ſummoperè infenſus.

Vt igitur quaſcumque poterat Origeni, & Acephalis ferret ſuppetias, Iuſtiniano principi cuius gratia pollebat ſuadet, ne ſe tot curis, & laboribus confice-

ret in Acephalis inſectandis, & Chalcedonenſi tuenda Synodo; facili quippè negotio totum poſſe componi, ſi Mopſueſteni Theodori libros, Ibæ epiſtolam, & Theodoriti capitula publico edicto damnaret. Nec enim aliam ob cauſam quicumque cum Eutyche ſentiunt licet in varias diſſecti partes, à Chalcedonenſi Concilio decebat abhorrere, niſi quod Theodoritum, & Ibam iuſtè ob hæreſim ſuis dudum ſedibus eiectos reſtituiſſet, atque in Synodi conſeſſum admiſiſſet. Deinde quòd Ibæ relinquendo intactam epiſtolam eiuſque authorem honorificè reſtituendo, videretur hoc ipſo Theodori doctrinam tantoperè in ea epiſtola collaudatam approbaſſe. His verò deterſis tribus maculis fore tamdem, vt alioqui grauiſſima Synodus nemine diſcrepante vbique recipiatur.

Iſta Theodorus Cæſarienſis Iuſtiniano vaferrimè ſimul, & mendaciſſimè ſuggeſſit. Non enim ſacra Synodus Theodoritum, & Ibam in communionem, & priſtinam ſedem, & ſacrum conſeſſum recepit, niſi poſt teſtimonia pœnitentiæ, & publicam ſinceræ fidei profeſſionem. Nec vllum Theodoro Mopſueſteno haberi honorem voluit, cùm nihil de illo propoſitum aut definitum in ea Synodo fuerit, ſed ſi qua eius mentio fuit in his quæ ſcripſit Ibas, ea dumtaxat hiſtoricè recitata ſint, quomodo multæ in Concilijs proferri aliquando ſolent priuatorum ſcriptiones pro rerum occurrentium varietate. Longè quippe diſtant Synodica inquiſitio, & ſimplex recitatio. Si enim de ſingulis quæ recitantur definiendum eſſet, res in immenſum abirent, & Synodi ſcopus cui ſedulè intendendum eſt in diuerticula innumera moleſtiarum, & confuſionum plena diſtraheretur. At Theodorus ipſe in vnum illum ſcopum collimabat vt Chalcedonenſi Concilio fidem abrogaret, omnemque procellam in Eutychianos incumbentem in horum aduerſarios Neſtorianos conuerteret, Catholicos verò inter ſe committeret, ac ſchiſmate ab inuicem diuelleret, vnde ipſi debiliores euaderent, & ſtudia ſua aliò

diuer-

diuerterent, Eutychianis verò & robur, & ſecuritas accreſceret. Hæc ſapienter penetrans Vigilius Pontifex Theodorum iſta molientem ſcriptis litteris grauiter coarguit: Iuſtinianus tamen Theodoro morem gerens miſſis in omnem partem litteris Epiſcopos ad trium præfatorum capitum damnationem inſtanter vrget. Horum pars quidem acquieſcit, pars verò metuens ne Chalcedonenſi Concilio fraus fieret moras nectit, & rem non aliter, quam totius orbis deliberatione reſpondet eſſe dijudicandam, non verò priuatorum aliquorum ſtudijs. Itaque rem eò tamdem Iuſtinianus deduxit, vt capitula tria ſimulque Origeniſtarum cauſa ad Oecumenicæ Synodi diſquiſitionem referrentur.

Anno igitur Chriſti quingenteſimo quinquageſimo tertio Conſtantinopolitana Synodus ſecunda, & inter Oecumenicas quinta indicitur. Interfuerunt Eutychius Regiæ vrbis Epiſcopus, qui Mennæ ſucceſſerat, Apollinaris Alexandrinus, Domnus Antiochenus, tres quoque qui abſentis Euſtochij Ieroſolymitani Epiſcopi vices agebant, omneſque ſimul fuere centum ſexaginta Epiſcopi. Vigilius verò Papa, qui non abs re multum in vniuerſam Eccleſiam diſcriminis ex iſta machinatione quam Theodori Cæſarienſis fraudulenta mens pepererat, ſuſpicabatur & pertimeſcebat, neque aliter in iſtam conuocationem conſenſerat, quam quia Iuſtininiani potentiæ, ſeu potius impotentiæ obſiſtere citra ipſius Eccleſiæ graue aliud periculum, & damnum minimè poterat, non iudicauit per ſe, aut ſuos legatos huic aſſiſtere Synodo, licet tum temporis ab ipſo Iuſtiniano accitus Conſtantinopoli verſaretur, ne ſua præſentia per ſæcularem poteſtatem adigeretur (ſicut pluries in alijs Concilijs per Imperatores conuocatis contigerat ipſis orthodoxis Epiſcopis, atque aliquando ipſi Liberio Pontifici) ad quidquam quod ipſi Eccleſiæ dedecori, ac detrimento verteret: ſed ſibi ſine cuius approbatione

Synodus nihil ratum,ac validum poterat decernere; expectandum eſſe totius rei exitum, maximè cum abeſſent Occidētis Epiſcopi, à quibus ſinceriorem poterat ſibi fidem polliceri, & certiorem in eorum animis fiduciam collocare. Sic namque integrum ſibi fore approbare, aut reprobare quæcumque tandem Synodus decreuiſſet. Hanc Vigilij tanto in diſcrimine prudentiam magnoperè commendat illuſtriſſimus annalium ſcriptor.

Vigilius tamen vt ad Concilium accederet eique præſideret etiam atque etiam rogatus fuit, primùm quidem à tribus Patriarchis, & ſeptemdecim Epiſcopis, qui honorifica penes eum legatione Concilij nomine functi ſunt: Deinde à tribus Patricijs cum pluribus ſimul Epiſcopis ab Imperatore miſſis: nullis tamen precibus adduci potuit, vt à Præceſſorum ſuorum (hanc enim obtendit excuſationem) conſuetudine recederet, qui numquam in Oecumenicis Synodis conſederant. Prolixè tamen ſuam voluntatem, & conſenſum pollicitus eſt, in his rebus, quæ ſacro approbante Concilio pro Eccleſiæ dignitate decernendæ erant.

Patres in ſecretario Concilium auſpicantur. Actum eſt in primis de Theodoro Mopſueſteno, cuius productis, & examinatis libris anathema in eum eiuſque doctrinam conclamatum eſt: definitumque producto in hanc rem Auguſtini teſtimonio hæreticos etiam poſt mortem condemnari poſſe. Itum hinc eſt in epiſtolam Ibæ,quam vt à recta deflectentem fide Patres cenſura notarunt,& vltra legi prohibuerunt. Idemq; decretum in capitula Theodoriti.

Quibus peractis editi ſunt Canones quatuordecim quibus Catholica fides aduerſus Neſtorium, Acephalos, aliosque Eutychis & Seueri ſectarios explicata eſt.

Actum hic pariter de Origenis Didymi, & Euagrij erroribus quos vno quaſi ore Patres omnes deteſtati ſunt. Operæ pretium erit omnem damnationis ſcri-

ptorum Origenis hiſtoriam ab ipſis primis exordijs contexere. Primus Origenis viuentis libros damnauerat eius Epiſcopus Demetrius Alexandrinus Patriarcha, eumque vt hæreticum anathematis ſententia perculerat, vt ſcribit Hieronymus lib. 2. aduerſus Rufinum. Pro ſui verò defenſione litteras Apologeticas ad omnes Eccleſias ſcripſit Origenes, quibus erroneorum dogmatum crimen à ſe amoliri ſtudet, refundens illa in quemdam æmulum, & hæreticum librorum Origenis ex ſcriptorem, qui ad ſanam Origenis doctrinam ſua zizania ſuperſeminauerit. Cęterùm ex officio feciſſet Origenes ſi ſufficienter prouidiſſet, ne (quod poſteà contigit) fraus aliqua vlli ex ſuis libris fieret, illique ſibi aſcripti errores latiùs ſerperent. Colligendi ergo fuerant ab ipſo ſingillatim in vnum quaſi faſciculum, & deinde ab ipſo refellendi, & anathematizandi. Prætereà non in vno alteroue codice, ſed vti obſeruat præfatus Hieronymus, in omnibus ferè libris quos innumeros edidit Origenes, eædem ſemper hæreſes inſperſæ leguntur.

Contigit exindè ſub annum Chriſti 399. vt Theophilus Alexandriæ Epiſcopus collecta ſubditorum ſibi Epiſcoporum Synodo libros damnaret Origenis, eiusque fautores communione fidelium excluderet. His de rebus Theophilus ſcriptis litteris Anaſtaſium Romanum Pontificem fecit certiorem. Quibus acceptis litteris Anaſtaſius eodem anno, & Origenem, & Origeniſtes publica ſententia damnauit, vt teſtatur Hieronymus epiſt. 71. ad ipſum Theophilum, & epiſt. 78. ad Pammachium, & Apolog. 1. & 2. ad Rufinum. Multitudo ſubinde Monachorum Ægypti à Theophilo ex tota Aegypto depellitur, conceditque in Palæſtinam, vnde pariter eiecta Conſtantinopolin ad Chryſoſtomum confugit, qui eos peregrina communione ſuſcepit, prouidens ipſis de victu, promiſitque fore ſe intermedium reconciliationis ipſorum cum Theophilo conciliatorem. Quia tamen formatas ab eo nullas habebant, ideò donec plenior cauſæ

cognitio haberetur, vt ſcribit Sozomenus lib.8.cap.13. noluit monachos ad Sacramentorum Eccleſiæ communionem admittere, preces tamen eis in Eccleſia fundere non prohibuit.

Diu obſtitit Chryſoſtomus ne quod animo concipiebant Ægypto profugi monachi libellos accuſationum aduerſus Theophilum Arcadio Augûſto exhiberent. At vbi nulla demum ſpes illis reditus, & pacis affulgere viſa eſt, non amplius diſtulere libellum Imperatori aduerſus Theophilum offerre grauibus refertum accuſationibus, adeò vt Theophilus in capitis diſcrimen adduceretur. Credidit Theophilus ſimulque illius aduerſus Origeniſtas commilito ſtudioſiſſimus Epiphanius Conſtantiæ Cypri Epiſcopus hanc fuiſſe Chryſoſtomo impulſore factum accuſationem, & ipſum eſſe Origeniſtarum fautorem, falſa in vtroque perſuaſione deluſi. Epiphanius Theophili ſuaſu ad Chryſoſtomum ſcribit de cogenda Conſtantinopoli Synodo ad condemnandum Origeniſtas, ſicut à Theophilo Alexandriæ factum fuerat, & ab ipſo Anaſtaſio Romæ. Cui reſcripſit Chryſoſtomus Aegyptios monachos conqueri ſe falſis appeti accuſationibus. Quod verò ſpectabat ad rem Origeniſtarum, cùm id nulla fuiſſet Oecumenica Synodo definitum, conſultius ſibi agendum videri circa libros Origenis, ne maius ex ea concertatione diſſidium, & ſchiſma naſceretur: quandoquidem plerique ſanctiſſimi Patres, & Eccleſiæ doctores magnam Origeni venerationem habuerunt. Epiphanius his minimè acquieſcens ſuadente Theophilo Conſtantinopolin profectus eſt.

Aduenientem in vrbem Epiphanium Chryſoſtomus omnibus humanitatis officijs proſequutus eſt, rogauitque vt vna Eccleſia, & vna domo ſecum vteretur. Ille verò negauit ſe vllatenus cum eo communionem habiturum, donec Origenis libros apertè damnaſſet, monachoſque Origeniſtas expuliſſet. Epiphanius poſt aliquot diſputationes, & ſimultates cum

cle-

clericis Epiſcopis, qui tunc in vrbe Regia verſabantur, quoſque nec à Chryſoſtomo diuellere, nec ad ſuas potuit transferre partes, admonitus tandem ſibi periculum impendere, ſi fortè tumultus aliquis, aut ſeditio moderetur cuius ipſe incentor eſſet, deſtitit ab incœptis, & ex vrbe directo in Cyprum itinere nauigauit, re ob quam venerat infecta.

Digreſſo Conſtantinopoli Epiphanio Theophilus iubente Arcadio profectus eſt in Regiam ciuitatem, vt accuſationibus quibus impetebatur reſponderet. In hoc itinere complures collegit, ſecumque adduxit Epiſcopos, in animo habens quod re poſteà compleuit, Synodum aduerſus Chryſoſtomum in ipſius diœceſi celebrare. Sciebat enim Eudoxiam Auguſtam ſanctiſſimo præſuli, qui eam ſæpiùs coarguerat eſſe infenſam. Quin etiam fortuitò euenit, vt cum pro concione Chryſoſtomus alludens ad Eliæ prophetæ verba 3. Regum 18. ſic exorſus eſſet: Congregate ad me Sacerdotes dedecoris qui comedunt menſam Iezabel &c. Quotquot ei aduerſabantur Imperatricem acriùs in ipſius perniciem accenderint perſuadèntes hæc conuiciandi ſtudio prolata aduerſus eam fuiſſe, ſimulque aduerſus Theophilum, Seuerianum, Acacium, Antiochum, Epiſcopos, qui Eudoxiæ cura, & impenſis Conſtantinopoli alebantur. Hæc ergo impotens irarum acrius conſpirat cum eiuſmodi Chryſoſtomo infenſis Epiſcopis in ipſius exitium.

Conuenit itaque Concilium malignantium præſide Theophilo ad Quercum. Sic vocabatur Chalcedonis ſuburbium. Eò citatus Chryſoſtomus reus cum non acceſſiſſet, damnatur abſens, & ſede, ac dignitate deponitur. Quin etiam poſtulante Pſeudoſynodo, & vrgente Eudoxia ab Arcadio mittitur in exilium. Monachi verò profugi cum veniam ſupplices rogaſſent, redeunt in gratiam cum Theophilo. Hic verò qui grauiſſimorum criminum accerſitus reus Conſtantinopolin iudicandus aduenerat, Vrbem pri-

primùm triumphali comitatu intrauit, honoribus in aula cumulatus eſt, Synodumque in vicinia Regiæ vrbis habuit, cui præſedit factus ex reo de repentè iudex Epiſcopi ſibi nullatenus ſubditi, atque in aliena Diœceſi, cuius etiam Antiſtiti ante aliquot annos totius orientis Epiſcopi in ſecunda Oecumenica Synodo altiorem dignitatis gradum præ omnibus orientis Patriarchis indulſerant.

Scribit Socrates hunc ipſum Theophilum cum frequenter Origenis ſcripta legeret, dicere ſolitum eius libros ſimiles eſſe prato omnibus florum herbarumque generibus conſito, vnde bona, & ſalubria multa decerperet, quæ verò mala inerant miſſa faceret. Gelaſius etiam Papa præceſſoris ſui Anaſtaſij veſtigijs inſiſtens in Concilio Romano de Origene ſic pronunciat: Origenis nonnulla opuſcula quæ vir beatiſſimus Hieronymus non repudiat legenda ſuſcipimus, reliqua autem omnia cum authore ſuo dicimus eſſe renuenda. Ita Gelaſius qui anno 492. Pontificatum inijt annis circiter 60. ante iſtam Oecumenicam Synodum quintam.

Quam demùm Synodum vt propius attingamus compertum eſt, ipſam multarum etiam inter Catholicos diſsenſionum ſeminarium fuiſse. Quamuis enim circa fidei definitiones quas edidit omnes Catholici conuenirent, attamen in his quæ circa facta, & perſonas verſabantur diſſenſiones acerrimæ, atque diuturnæ ſuccenſæ ſunt. Receptiſſimam & inconcuſsam totius Eccleſiæ doctrinam his ipſis verbis tradit ſapientiſſimus Cardinalis Bellarminus lib.3. de Rom. Pontif. cap.2. Primò poſse ſummum Pontificem cum ſuo cœtu conſiliariorum, vel cum generali Concilio errare in controuerſijs facti particularibus, quæ ex informatione, teſtimonijsque hominum pendent. Secundò poſse ſummum Pontificem vt priuatum doctorem errare etiam in quæſtionibus iuris vniuerſalibus, tàm fidei, quàm morum, idque ex ignorantia vt alijs doctoribus contingit interdum. Verumtamen

tamen quicumque hoc prætextu Schiſmata in Eccleſiam inueherent, aut etiam Pontificem ipſum, vel Synodum peruicaciter deſpicerent, quibus ob dignitatem debetur ſemper à fidelibus veneratio, illi proculdubiò Deum offenderent, & ſcandalum fidelibus obijcerent.

Cæterùm ex ijs qui tribus capitulis non acquieuerunt perſuaſi damnationem illorum, vel non eſſe verò conſentaneam, vel etiam Synodo Chalcedonenſi (qui fuerat Theodori Cæſarienſis ſcopus) iniurioſam, quidam eò progreſſi ſunt, vt ſeipſos à reliquis fidelibus diuellerent, eorum communionem, & ſocietatem omnem auerſantes, & ſchiſma ſpontè inducentes. Huiuſmodi fuerunt Iſtriæ complures Epiſcopi, & Venetorum, & Liguriæ, Inſubriæque, atque in primis Paulinus Aquileiæ, & Honoratus Mediolani antiſtes. Hi namque Synodum iſtam tametſi authoritate iam Apoſtolica roboratam non ſunt veriti reprobare, in Pſeudoſynodo à ſe coacta non modo inconſulto, ſed etiam palam aduerſante Romano Pontifice Pelagio II. vt patet ex huius ad ipſos epiſtolis. Atque hoc eſſe exordium Patriarchatus Aquileienſis per ſchiſma vſurpati Baronius autumat. Coactus igitur fuit Pelagius agere cum Narſete Patricio, & Exarcha Italiæ ſub Iuſtiniano Principe, vt tantam proteruiam ſua potentia, & armis compeſceret. Paulinum autem & honoratum vt nefarij ſchiſmatis authores militum cuſtodiæ traditos Conſtantinopolin ad Imperatorem traduceret. Quamquam cauſa etiam reformidandi magna erat Pelagio ipſi diram, & ſacrilegam Imperatoris tyrannidem, quæ paulò antè deſæuierat cum horrendo vniuerſæ Eccleſiæ deſpectu, & ſcandalo contra Vigilium Papam Synodum iſtam approbare renitentem.

Iſtæ quidem per Iuſtinianum eiusque in Italia ducem Narſeten vexationes excitarunt graues rerum turbas tota præſertim Italia, donec poſtremò Sancti

Gregorij, & Sergij Pontificum monitis, & inſigni prudentia extinctum eſt iſtud incendium, ſedatæque perturbationes Eccleſiarum, ita vt Synodum quintam ijdem tandem complecterentur, qui fuerant ei paulo antè infenſiores.

Alij verò trium quidem capitulorum damnationi minimè acquieſcentes, non ideò tamen à communione ſe ſubtrahebant eorum qui damnabant. In primis enim perſpicuum eſt Vigilium Papam huiuſmodi damnationi capitulorum, quæ ab eo enixè poſtulabatur diu, & conſtanter reſtitiſſe, nec eam potuiſſe Iuſtinianum ab ipſo extorquere, niſi poſtquam ægritudine, ſenioque confectum Pontificem in tetrum carcerem alligato ad collum fune detruſit, in quo dies multos elanguit, modico tantùm pane, & aqua paſtus. Comites autem Vigilij Romanos Clericos, ſeu vilia mancipia Iuſtinianus ad metalla damnauit omni calamitate mactandos. Vigilius verò ærumnis confectus poſtquam ereptus è carcere Romam regreditur in Sicilia interijt. Scripſere de his Paulus Diaconus lib.3.cap.12.& lib.4.cap.4. Beda lib. de ſex ætatib. Liberatus in Breuiario, addens Vigilium fuiſſe quidem ab hæreſi afflictum, ſed non coronatum, eo quòd non aliter fuerit liber dimiſſus quàm trium capitulorum diu recuſatam damnationem relaxando. Hæreſin verò Liberatus non aliam dicit quàm Eutychianorum; qui hanc condemnationem fieri ſatagerant. Quamquam reuerà illa condemnatio nullatenus fidem catholicam lædebat, ſed tantùm Neſtorianum dogma. Hoc etiam refert Liberatus, eos qui conſentiebant huic damnationi trium capitum fuiſse à Iuſtiniano muneribus donatos, & honoribus auctos, diſſentientes verò ſedibus, dignitatibus, & opibus ſpoliatos in ærumnoſa exilia relegatos fuiſse, aliosque fuga latitantes in anguſtijs felicem (ſic loquitur Liberatus) exitum ſuſcepiſſe. Iſidorus quoque de viris illuſt.cap. 25. victorem perhibet Epiſcopum Africanum fuiſse pro trium capitulorum defenſione multatum exilio;

de-

deinde in carcere mortuum ſub Iuſtiniano. Facundus quoque Hermianenſis alter Epiſcopus Africanus eãdem ob cauſam deportatus in ærumnoſum exilium fuit. Theodorus pariter Africanus Epiſcopus cum tria capitula reprobare nollet, relegatus ab eodem Iuſtiniano fuit, quo in exilio vitam finiuit, ſed honorificè tumulatus fuit iuxta Confeſſorum Africanorum ſacra pignora, quibus Hunnericus Vandalorum Rex linguas ob fidei conſtantem profeſſionem exciderat. Hęc in ſuo Chronico ſcribit Victor Tununenſis, qui temporibus illis Cbnſtantinopoli verſabatur.

Caſſiodorum quoque hanc Synodum non probaſſe inde colligit Baronius ad ann. 556. num. 2. quod cum cęteras recenſeat Oecumenicas, nullam huius habeat mentionem: ſicut ipſe ſanctus Gregorius Papa feciſſe aliquando viſus eſt, dicendo ſe quatuor Oecumenicis Concilijs parem cum quatuor Euangelijs venerationem deferre. In quinto enim Concilio (vt ipſe atteſtatur) non de fide, ſed de perſonis tractatum fuit. De Felice verò trium capitulorum defenſore ita ſcribit lib. 3. epiſt. 14. *Felix præſentium lator cum nullatenus in hęreticorum dogmata lapſus ſit, nec à Catholica fide diſceſſerit, &c.* Idemque lib. 3. epiſt. 37. ad Conſtantium Epiſcopum Mediolanenſem. *Quod autem ſcripſiſtis, quod epiſtolam meam Reginæ* (Longobardorum) *Theodolindæ tranſmittere minimè voluiſtis pro eo quòd quinta Synodus in ea nominabatur, ſi eam exinde ſcandalizari poſſe credidiſtis, rectè factum eſt, vt minimè tranſmitteretis: Vnde nunc iſta facimus vt vobis placuit vt quatuor Synodos ſolummodò laudaremus. De illa autem Synodo, quæ poſtmodum Conſtantinopoli facta eſt, quæ à multis quinta nominatur, ſcire vos volo, quia nihil contra ſanctiſſimas Synodos conſtituerit, vel ſenſerit, quippe quia in ea de perſonis tantummodo, non autem de fide aliquid geſtum eſt. Et de his perſonis de quibus in Chalcedonenſi Synodo nihil continetur: ſed poſt expreſſas Synodos, ſeu Canones facta contentio, & extrema actio de perſonis ven-*

ventilata eſt. Nos tamen ſicut voluiſtis ita fecimus, vt eiuſdem Synodi nullam memoriam faceremus. Hęc ſanctus Papa Gregorius: & ita ſe ille geſſit circa perſonas, quæ Schiſmate ſe ab approbatoribus huiuſce Concilij non diſcindebant. Quin etiam approbatiſſimum Concilium Toletanum decimum quartum receptis Leonis Papæ ſecundi litteris vnà cum actis ſextæ Synodi conſtituit, *vt poſt quartas Oecumenicas Synodus, hæc à Leone tranſmiſſa, qua Monothelitæ damnantur, quinto loco poneretur:* Vnde ex conſequenti quintam iſtam excludebant ſub Iuſtiniano aduerſus tria capitula conuocatam.

Admonet ſapienter Baronius quintam Synodum malis initijs, & mala intentionem auſpicatam nihil Eccleſiæ contuliſse præter innumeras diſsenſiones, clades, vexationes, ſchiſmata, & ſæcularis Imperij aduerſus ſacros Pontifices, aliasque Eccleſiaſticas perſonas diram horrendamque tyrannidem: nec per eam fuiſse conuerſos, quinimò inualuiſse magis hæreticos. Et cum contra ſummi Pontificis mentem per ſæcularem poteſtatem hæreticorum prauis ſuaſionibus excitatam, coactum habitumq; fuerit iſtud Concilium, nullo præſente Apoſtolico Legato, primusque ſubſcripſerit, qui eidem propria præſedit authoritate Eutychius Conſtantinopolis Epiſcopus; fuiſse manifeſtè illegitimum, & Schiſmaticum Conciliabulum, nullo modo cenſendum inter Eccleſiæ Concilia, niſi ex ſolo tempore quo robur eidem acceſſit ex approbatione Apoſtolica, ſiue poſtquam Vigilius Papa carcere, & fame, ſuorumq; miſerabili clade diù mactatus, vt ad hoc approbandum adigeretur tādem approbauit, vt fidem facit ſexta Synodus Act. 18. idque colligitur ex adducto ſuperiùs Liberati teſtimonio. Siue etiam ex decreto Pelagij Papæ, qui ſcripſit pro quinta Synodo memoratam ſuperiùs epiſtolam ad Narſeten, quamuis etiam tunc perduraret tyrannidis violentia, fremeretque adhuc Iuſtinianus, ſiue (quando iam Eccleſia maiori ſecuritate, & pace frueba-

batur) ex approbatione ſancti Papæ Gregorij lib. 1. epiſt. 24. lib. 2. epiſt. 10. & 36. ſiue ex approbatione Nicolai I. epiſt. ad Michaëlem Imperatorem. Quibus omnibus adiungenda quoque approbatio Synodorum Oecumenicarum ſextæ, & ſeptimæ. Quinetiam vrgente ipſa Iuſtiniani tyrannide, nihil facere conſultius poterant Romani Pontifices, quam vt cederent illius voluntati, quia ſic erat occurrendum certiſſimo, & ineuitabili totius Orientis aduerſus Romanam Eccleſiam ſchiſmati.

Acta decretaque Synodi quintæ Latinè tantùm ſuperſunt, in quibus etiam haud pauca ſuppoſititia Baronius agnoſcit. Illa ſanè Theodoriti ad Ioannem Antiochenum epiſtola his inſerta de obitu Cyrilli Alexandrini, cuius memoriam probris, & conuicijs proſcindit, mera impoſtura eſt, cum Cyrillus ipſe litteras ſcripſerit ad Domnum Antiochenum Epiſcopum Ioannis ſucceſſorem, quæ extant inter Cyrilli opera. Nicephorus etiam ſcribit in Chronico Cyrillum Ioanni ſuperuixiſſe. Imò in ſexta Oecumenica Synodo Act. 3. euidenter commonſtratum eſt, inſertos fraudulenter in actis huius Synodi fuiſſe duos Vigilij Papæ ad Iuſtinianum libros, & præterea Mennæ confictum ſermonem ad Vigilium: ex quibus arguitur illius ætatis Orientalium profuſa ad contexendas impoſturas licentia.

CONCIL. TOLETANVM IV.

QVarta Toletana Synodus coacta ſub Honorio I. Pontifice fuit, regnante in Hiſpania, & in Narbonenſi Gallia Siſenando æræ Hiſpanicæ anno 671. epochæ verò Chriſti 633. in Baſilica ſanctæ virginis, & martyris Leocadiæ. Interfuit Rex Siſenandus, & ex omnibus Hiſpaniæ Prouincijs,

atque

atq;ex Narbonenſi ſubſcripſere ſexaginta duo Epiſcopi propria manu, & alij ſeptem per procuratores. Inter quos eximia ſanctitate inſignes extiterunt, qui primus ſubſcripſerit Iſidorus Hiſpalenſis,ſcriptis libris,& publico Eccleſiæ cultu celeberrimus,alterum Eccleſiæ Hiſpalenſis ſydus poſt præceſsorem ſuum Leandrum Hiſpalenſem Viſigottorum Apoſtolum: prætereà qui ordine quintus ſubſcripſit Iuſtus Toletanus Epiſcopus, Stephanus Emeritenſis, Nonnitus Gerundenſis, Conantius Palentinus,Braulio Cæſarauguſtanus faſtis omnes ſanctorum aſcripti.

Can.24.conſtituit, *vt puberes omnes, & adoleſcentes clerici in vno atrij Conclaui ſimul habitent diſciplinis Eccleſiaſticis inſtituendi ſub ſenioris magiſtri probatiſsimi cura*. Similiter Concilij ſecundi Toletani Can. 1. decreuerat iuuenes clericos in domo Eccleſiæ ſub Eſcopi præſentia per ſibi præpoſitum erudiri. Ambo hi Canones inſeruntur in decreto diſt.28. c.de his, & 12. 8.1.c.omnis ætas. Concilium Moguntinum ſub Carolo magno ſtatuit communem etiam conuictum Canonicorum. Et Aurelianenſe ſecundum Can.9. prouidet ne clerici cum ſæcularibus habitent. Aquiſgranenſe ſub Ludouico Pio Can. 121. & Can.122. ſancit cunctis clericis æqualiter cibos diſtribui ad menſam. Idemque Can.134.modum,& formam preſcribit correctionis clericorum in commune viuentium. Et ſubinde Can.135. præcipit regulam,& modum educationis, & conuictus puerorum clericorum. Similiter edicit Concilium Pariſienſe lib.1. c.30. denique Tridentinum Concilium ſeſs.23.cap.18.de refor. prouideri iubet in ſingulis Diœceſibus ſeminaria, & ſcholas clericorum pro eorumdem inſtitutione. De his plenius Concilia, & acta Mediolanenſis Eccleſiæ ſub ſanctiſſimo præſule Carolo Borromęo. His adiungito S.Auguſtini exemplum, & diſciplinam, de quo in eius vita cap. 5. ita perhibet Poſſidonius: *Cum ipſo ſemper clerici vna etiam domo, & menſa ſumptibusque communibus alebantur, & veſtiebantur*.

Can.

Can. 25. *Vt Presbyteri quando in parecijs ordinantur libellum officialem* (vulgo Rituale) *à Sacerdote accipiant, vt ad Eccleſias ſibi deputatas inſtructi accedant.*

Can. 31. *Epiſcopi in protegendis populis, ac defendendis iniunctam ſibi à Deo curam non abigant. Ideòque dum conſpiciunt iudices, aut potentes pauperum oppreſſores exiſtere, priùs eos Sacerdotali admonitione redarguant: & ſi contempſerint emendari, eorum licentiam Regis auribus intiment, vt quos Sacerdotalis admonitio non flectit ad iuſtitiam, regalis poteſtas ab impietate coerceat. Si quis autem Epiſcopus id neglexerit, Concilio erit reus.* Epiſcopalis conſtantiæ erga magnatum violentiam, & iniuſtitiam illuſtria ſuppeditant exempla S. Nicolaus Myræ antiſtes in Euſtachium Aſiæ proconſulem, vt in ipſius actis legitur. Sanctus Athanaſius in præfectum Lybiæ ex Cappadocia oriundum: quem etiam ab eodem communione fidelium præciſum S. Baſilius Cappadociæ Metropolita declarauit à fidelium conſortio extorrem epiſtol. 47. ad Athanaſ. Idemque Baſilius pari virtutis laude Modeſtum præſidem coërcuit. Et Chryſoſtomus Eudoxiam Auguſtam, quæ viduæ agrum inuaſerat ingreſſu Eccleſiæ prohibuit. Parem exercuit coërcitionem Ambroſius in Theodoſium Imperatorem ob Theſſalonicenſium promiſcuam cædem. Synæſius etiam Ptolemaidis Epiſcopus Andronicum Prouinciæ Pentapolis præfectum virum crudeliſſimum, & rapacem, ſimulque ſcelerum eius conſcium, & adminiſtrum Thoanten fruſtrà præmonitos, & in flagitijs obſtinatos à cœtu fidelium excluſit, atque ad pœnitentiam demum adegit, vt in ſuis ipſe refert epiſtolis 57. 58. 72. 89. Nec prætermittendus S. Auguſtinus, qui præpotentem Africæ comitem, ſibique ſingulari neceſſitudine deuinctum Bonifacium excommunicauit, eo quòd hominem, qui ad Eccleſiam confugerat ſceleratum quidem, & morte dignum abſtrahi iuſſiſſet, vt conſtat ex append. epiſt. 6. & 7. Idemque Auguſtinus epiſt. 159. Marcellinum Africæ præ-

fectum ita compellat: quoniam Chriſtiano loquor maximè in tali cauſa, non arroganter dixerim, audire te Epiſcopum iubentem conuenit domine eximie, & meritò inſignis, atque chariſſime fili.

Can. 40. *Omnes clerici, vel lectores ſicut Sacerdotes, & Leuitæ detonſo ſuperius capite, inferiùs ſolam circuli coronam relinquant: non ſicut hucuſque in Galiciæ partibus lectores faciunt, qui prolixis, vt laici comis in ſolo capitis apice modicum circulum tondent. Ritus enim iſte in Hiſpanijs hucuſque hæreticorum fuit, vnde oportet, vt pro amputando ab Eccleſijs ſcandalo, hoc ſignum dedecoris auferatur.* En vt comam in quocumque clerico ſcandalum, & dedecoris ſignum ſanctiſſimi, & ſapientiſſimi patres vocant. Anicetus Papa epiſtol. ad cler. Gall. ſic ait: *Clerici comam non nutriant, ſed deſuper caput in modum ſphæræ radant.* Citatur c. prohibet, diſtinct. 23. Concilium Carthaginenſe quartum Can. 44. *Clericus neque comam alat, neque barbam.* Citatur cap. clericus diſtinct. 42. Iſidorus lib. 2. diuin. offic. cap. 4. inſtitutam ab ipſis Apoſtolis docet clericorum tonſuram, & coronam ad Nazaræorum imitationem, tamquam indicium, & profeſſionem peculiaris addictionis ad cultum Dei: quorum etiam ritu Paulus Ieroſolymis comam attondit, & purificatus in templo fuit. Act. Apoſtol. 21. Rem ſcribit mirificam Gregorius Turonenſis in vita SS. Patrum cap. 17. *Sanctus*, inquit, *Nicetius Epiſcopus ab ipſo ortus ſui tempore deſignatus eſt clericus; nam cum partu fuiſſet effuſus omne caput eius, vt eſt conſuetudo naſcentium infantium, à capillis quidem nudum cernebatur, in circuitu verò modicorum capillorum ordo apparuit, vt putares ab ijſdem coronam clerici fuiſſe ſignatam.* Ex tonſura quoque ortum habuit conſuetudo rogandi, & obteſtandi Epiſcopum per ipſius coronam. Hieronymus namque ad Auguſtinum epiſt. quæ eſt apud Auguſtinum 26. ſic dicit: *Fratres tuos Dominum meum Alipium, & Dominum meum Euodium, vt nomine meo ſalutes precor coro-*

nam

nam tuam. Ipſeque Auguſtinus a Proculianum Epiſcopum epiſtol. 147. *Per coronam inquit noſtram nos adiurant veſtri, & per coronam veſtram vos adiurant noſtri.*

Can. 62. *Iudæi qui Chriſtianas mulieres in coniugio habent admoneantur ab Epiſcopo, vt ſi cum eis permanere cupiunt, Chriſtiani efficiantur. Quod ſi admoniti noluerint, ſeparentur: quia non poteſt infidelis in eius permanere coniunctione, quæ iam in Chriſtianam tranſlata eſt fidem. Filij autem, qui ex talibus nati exiſtunt fidem, atque conditionem matris ſequantur. Similiter autem, & qui procreati ſunt de infidelibus mulieribus, & fidelibus viris Chriſtianam Religionem ſequantur non Iudaicam ſuperſtitionem.* Citatur cap. Iudæi, qui Chriſtianas 28. 81. Canonem iſtum Toletanum reſtrinxit deinde Innocentius III. ad duos caſus nimirum, ſi velit coniux infidelis ab eo diuertere, qui fidem ſuſcepit. Item ſi velit quidem cohabitare, ſed non citra iniuriam, & offenſam Dei c. quanto, & c. gaudemus, de diuort. His ſuffragatur Apoſtolus 1. Cor. 7. *Si quis frater habet vxorem infidelem, & hæc conſentit habitare cum illo non dimittat illam. Quod ſi infidelis diſcedit, diſcedat, non enim ſeruituti ſubiectus eſt frater, vel ſoror in huiuſmodi.* Satis innuens eo caſu poſſe fidelem progredi ad alias nuptias, ex coniugis infidelis diſceſſione. Cæterùm in terris Pontificiæ ditionis ex quo vna ſeorſim regione concludi cœperunt Iudæi, renouari cœpit Canon hic Toletanus, nec licet conuerſo Iudæo ſimul conuiuere cum coniuge non conuerſa, quia nec iſti permittitur inter Chriſtianos habitare, neque illi inter Hebræos. Quocirca Sanchez cum quibuſdam alijs obnixè contendit non poſſe conuerſum ex Paganiſmo, vel Iudaiſmo cohabitare deinceps cum priore coniuge niſi conuertatur, quamvis ſpondeat nullatenus obſiſtere profeſſioni, ac Religioni conuerſi coniugis. Obſeruandum verò eſt impedimentum diſparitatis cultus, quo matrimonium dirimitur haud eſſe diuini,

ſed Eccleſiaſtici iuris, neque primæuæ antiquitatis. Licitum enim affirmat Auguſtinus lib. de fide, & operib. c.19. fidelis cum infideli connubium. Quin etiam Monicam matrem ſuam ab infantia Chriſtianam nupſiſſe viro ethnico ipſe teſtis eſt lib. 9. Confeſſ.cap. 9.

Canone vltimo Concilium Anathemate percellit ſubditos in Regem perduelles, & quoſcumque vitæ Regis inſidiantes. Simili ferit anathemate Concilium Conſtantienſe quoſcumque Regum parricidas.

Ibidem decernunt Toletani patres, vt defuncto in pace Principe primates totius regni vnà cum Sacerdotibus regni communi conſilio ſucceſſorem Regem pronuncient. Deinde præſentem Siſenandum Regem eiuſque regni futuros ſucceſſores admonent, rogant, & enixè hortantur ad manſuetudinem, & charitatem erga ſubditos, & inſuper ad Religionem Deique venerationem, ad iuſtitiam, & moderationem, vt ei placeant, qui eos populis præfecit, & cui rationem adminiſtrationis reddituri ſunt exactiſſimam. Denique anathema pronunciant in flagitioſos, & impios, ſi qui futuri ſunt Reges, & fauſta omnia Siſenando adprecantur.

Synodus Cabilonenſis.

CAbilo Lugdunenſis primæ Prouinciæ vrbs Arari fluuio adiacens Epiſcopum habet Metropolitæ Lugdunenſi ſuffraganeum. In hac celebratum quatuor, & quadraginta Epiſcoporum Concilium fuit, cui præſedit Lugdunenſis præſul Gandericus regnante in Gallia Clodoueo ſecundo, vt teſtatur Synodi huius epiſtola ad Theodoſium Epiſcopum Arelatenſem multis nominibus accuſatum, qui huc vocatus accedere recuſauit, quemque Patres Epiſcopatu ad alteram vſque Synodum ſuſpendunt.

Can. 8. *De pœnitentia peccatorum quæ eſt medela ani-*

animæ vtilem eſſe omnibus cenſemus: & vt pœnitentibus facta confeſſione à Sacerdotibus indicatur pœnitentia vniuerſitas Patrum noſcitur conſentire. Eadem prorſus ſanxerat dudum Synodus Laodicæna Can. 9. quem require ſuperiùs. His enim antiquis Conciliorum ſanctionibus refelluntur hæretici nouatores.

Can. 11. *Peruenit ad ſanctam Synodum, quod iudices publici contra veteranam conſuetudinem, per omnes Parochias, vel Monaſteria, quæ mos eſt Epiſcopis circuire, ipſi illicita præſumptione videantur diſcurrere: etiam vel Clericos, vel Abbates, vt coram eis compareant inuitos, ac diſtrictos ante ſe faciant exhiberi: quod omnimodis religioni non conuenit, neque Canonum permittit authoritas. Vnde omnes vnanimiter cenſuimus ſententiantes, vt deinceps iſta debeant emendare. Et ſi præſumptione, vel poteſtate qua pollent, excepta inuitatione Abbatis, vel Archipresbyteri, in ipſas Parochias, vel Monaſteria aliquid præſumpſerint, a communione omnium Sacerdotum eos conuenit ſequeſtari.* Ex iſto Canone cuius etiam initium de veteri clericorum à ſæcularibus iudicijs immunitate fidem facit: itemque ex Agathenſis Concilij Can. 8. quo ſimul excommunicantur, & clericus recurrens ad iudicem ſæcularem, & iudex huiuſmodi cauſa cognitionem ſuſcipiens: qui Canon citatur cap. placuit 21. qu. 3. ſimulque ex Concilij Matiſconenſis Canone 7. & 8. anni 582. quibus & iudex communione fidelium excluditur, & clericus ei ſe ſubmittens carcere, & fuſtigatione punitur, commonſtratur apertè quænam ſit vera libertas, & priuilegium Eccleſiæ Gallicanæ, cuius nunc ſeruitus, & oppreſſio falſis ementitiſque libertatis, & priuilegiorum nominibus ſolet per antiphraſin exprimi. Nulla quæſtio grauiori partium contentione diſceptatur, quàm quæ verſatur circa conflictum iuriſdictionum Eccleſiaſticæ, & ſæcularis. Meum hac de re iudicium ingerere non eſt animus, ſed ſolùm præcipua firmamenta, præſidiaque vtriuſq; ſeorſim partis hîc proferam diligenter conquiſita.

Primùm quidem Epiſcopalem iuriſdictionem in vniuerſos ſine vlla exceptione clericos, at verò in laicos vbicumque de rebus Eccleſiæ, vel Religionis agitur, diuino, atque immutabili iure aſſeuerant introductam Theologi penè vniuerſi, & Canonum doctores, vt nulla ei poſſit humana introductio derogare.

Horum fundatur ratio in tribus propoſitionibus inconcuſſis, quas aſſerunt, & commonſtrant ad fidem Catholicam pertinere. Harum prior eſt ordinem, dignitatemque Epiſcopalem non eſſe humanæ, vel Eccleſiaſticæ inſtitutionis, ſed immediatè à Chriſto ipſo dimanaſſe, qui omnes affatur Eccleſiæ ſuæ Epiſcopos in Apoſtolorum perſona: ſicut miſit me Pater, & ego mitto vos, Ioan. 20. v. 21. Et inter fidei Canones refertur Canon ſextus ſeſſ. 23. Tridentini Concilij de Sacram. ord. Si quis dixerit in Eccleſia Catholica non eſſe Hierarchiam diuina inſtitutione ordinatam, quæ conſtat ex Epiſcopis, & Presbyteris, & Miniſtris anathema ſit. Ibidemque cap. 4. dicit Epiſcopos in Apoſtolorum locum ſucceſſiſſe. Secunda propoſitio iſta eſt Deum, qui Epiſcoporum ordinem inſtituit, non alio fine inſtituiſſe, quam vt ſuam regant Eccleſiam. Ac per conſequens id voluiſſe, vt omni iuriſdictione, & poteſtate inſtructi ſint, quæ ad iſtud quorumcumque fidelium ſiue magiſtratura, ſiuè regali, aut imperiali poteſtate præfulgeant, exigitur. Quatenus enim myſtici Corporis Chriſti membra ſunt, eatenus à capite dependent Eccleſiaſtici regiminis, qui eſt Epiſcopus: dicente Apoſtolo Act. 20. Attendite vobis, & vniuerſo gregi, in quo vos Spiritus Sanctus poſuit Epiſcopos regere Eccleſiam Dei. Neceſſe eſt igitur Epiſcopos ex parte Spiritus Sancti eſſe conuenienti poteſtate inſtructos ad totum hoc exercendum regimen, quod eis contulit, & ita à ſubiectis ſibi ouiculis præſertim verò laicis independenti. Quod & ipſa naturalis ſuadet ratio, ſecundùm quam is, qui finem intendit debet quoque media prouidere, & ſuppeditare ad finem requiſita.

Nec

Nec verò minùs eſt diuinæ certitudinis tertia propoſitio, quæ ex duabus etiam præcedentibus neceſſaria illatione colligi poteſt: Quoſcunque fideles ſiue clericos, ſiue laicos, cuiuſcumque ſint ſtatus, & conditionis, teneri ſi æternam ſalutem adipiſci velint, ſubijci, & obtemperare Epiſcopis, ab ijſque dependere in cunctis ad regimen ipſis à Deo commiſſum pertinentibus: cuiuſmodi ſunt omnia ad ordinem, & diſciplinam Eccleſiæ, ad publicum Dei cultum, aut ad ſalutem animarum ſpectantia: quod hiſce verbis Deus iubet Hebr. 13. Obedite præpoſitis veſtris, & ſubiacete eis, ipſi enim peruigilant quaſi rationem pro animabus veſtris reddituri. Quid ad iſta reſponderi poſſit ex parte officialium , & principum huius ſæculi non video. Et cum tres illæ propoſitiones diuinæ ſint veritatis, iure merito martyrij coronam, miraculorum gloriam, & publicum totius Eccleſiæ cultum commeruit ſanctus ille Thomas ex Angliæ Cancellario Cantuarienſis Epiſcopus, & primas, dum Henrici II. Anglorum Regis edictis obſtitit in eiſdem contra Eccleſiæ iura rebus, quas nunc iudices Gallicani aſſerere, & agere non reformidant. Ipſi tamen viderint ſi iuſtum ſit ordinem à Deo conſtabilitum ſubuerti, oueſque paſtoribus ſibi à Deo præfectis non obtemperare, non ſubiacere; imò verò paſtores à Deo præpoſitis ſubijci proprijs ouibus, ab earum arbitrio dependere, legeſque ab eis circa regimen Eccleſiæ ſub grauibus interminationibus accipere. Proſpiciant ſi æquum, & ritè ordinatum ſit Eccleſiam Domini ſimilem fieri ridiculæ illi, & ſcurrili mulierculæ, cuius mentio eſt apud Epiphanium ad hære. 59. quæ capitium pedibus, calceos autem capiti ſuo aptabat: Hoc enim fiet, ſi pars Eccleſiæ, quæ præeſſe debet ſubijciatur, pars verò quæ ſubijci debet imperet. Meminerint Oſam repentino interitu fuiſſe correptum, eo quod manum ad arcam Dei licet vacillantem auſus fuerit admouere 2. Reg. 6. Oſiam verò Regem Iuda fuiſſe lepra caſtigatum, & ab hominum conſortio, re-

gnique adminiſtratione deiectum dum Sacerdotij munia vſurpat, Deoque incenſum adolet. 2. Paral. 26.

Quos autem præfiximus Canones Gallicanarum Synodorum Agathenſis, Cabilonenſis, Matiſconenſis, nihil diuerſum ſtatuunt ab aliarum gentium Eccleſiaſticis regulis: Concilium namque Romanum ſub Syluestro Pontifice prohibet, *ne clericus coram laico iudice cauſam dicat*. Oecumenicum verò Chalcedonenſe Concilium Can. 9. vetat iudicibus laicis de cauſis clericorum cognoſcere, iubetque penes ſolos Epiſcopos agitari: nec vllatenus reclamauit ſupremus Senatus, qui omnibus Concilij actis vnà cum Martiano Auguſto interfuit, eaque omnia ſæcularis brachij poteſtate roborauit. Concilium Carthaginenſe tertium Can. 9. ſic edicit: *Placuit vt quiſque Epiſcoporum, Presbyterorum, Diaconorum, ſeu Clericorum, cùm in Eccleſia crimen ei fuerit intentatum, vel ciuilis cauſa fuerit commota, ſi derelicto Eccleſiaſtico iudicio, publicis iudicijs purgari voluerit, etiamſi pro ipſo fuerit prolata ſententia locum ſuum amittat, & hoc in criminali actione. In ciuili verò perdat, quod euicit, ſi locum ſuum obtinere maluerit. Siquidem ad eligendos iudices iniquè de Eccleſiæ conſortio iudicat, qui de vniuerſa Eccleſia malè ſentiendo, de iudicio ſæculari poſcit auxilium: cùm priuatorum Chriſtianorum cauſas Apoſtolus etiam ad Eccleſiam deferri, atque ibi terminari præcipiat*, 1. Cor. 6. Concilium etiam Toletanum tertium Can. 13. *inolita* (inquit) *præſumptio vſqueadeò illicitis auſibus aditum patefecit, vt clerici conclericos ſuos relicto Pontifice ſuo ad iudicia publica pertrahant. Proinde ſtatuimus hoc de cætero non præſumi. Si quis hoc præſumpſerit facere, & cauſam perdat, & à communione efficiatur extraneus*. Hi Canones inſeruntur 11. quæſt. 1. cap. inolita, & cap. placuit. Recentiores miſſos facio Canones cap. clerici de iudic. cap. ſi diligenti. de foro compet. necnon Bullæ Cœnæ Domini art. 13. 14. 15. 16. cum anathematibus in eos, qui iuriſdictionem

ſæcu-

ſæcularem extendunt ad Clericos, aut ad res Eccleſię, atque in quoſcumque horum fautores.

Hinc faciendus gradus ad Imperialia edicta. Profe-rimus in primis Conſtantini Magni celebre illud reſcriptum ad Ablauium præfectum prætorio, decernens quamcumque cauſam in iudicium ſæculare deductam debere etiam poſt litem conteſtatam ad iudicium Epiſcopale deuolui, ſi pars litigans hoc requirat, altera etiam inuita parte. Et vt vniuerſi iudices quidquid ab Epiſcopo decretum fuerit ratum habeant leg. prima. Cod-Theod. de Epiſc.iudic.Prę-tereà Imperatores Valentinianus, Valens, & Gratianus ad Claudium præfectum vrbis ſic reſcribunt: *Quoniam Chronopius ex Antiſtite idem fuit qui fuerat in 70.Epiſcoporum iudicio anteà damnatus, & eam ſententiam prouocatione ſuſpendit à qua non opportuit prouocare: argentariam mulctam, quàm huiuſmodi ſanctio generalis imponit cogatur expendere. Hoc autem fiſco noſtro nolumus accedere, ſed his, qui indigent fideliter erogari*. leg. quoniam 20. Theod. quorum appellat. non recip. Porrò ſanctio illa generalis cuius eſt in lege mentio interdicit, partem tamen illius ad nos tranſmiſit Sanctus Doctor Ambroſius epiſt.13. ad Valentinianum iuniorem Auguſtum: *Nec quiſquam* (inquit) *contumacem iudicare me debet, cum hoc aſſeram, quod Auguſtæ memoriæ pater tuus non ſolum ſermone reſpondit, ſed etiam legibus ſuis ſanxit: in cauſa fidei, vel alicuius Eccleſiaſtici ordinis eum iudicare debere, qui nec munere impar ſit, nec iure diſſimilis: hæc enim verba reſcripti ſunt: hoc eſt Sacerdotes de Sacerdotibus voluit iudicare*. Hactenns Ambroſ. Item lege Clericos 41. Cod.Theod. de epiſt. & Cler. inhibet clericos apud alios iudices, quàm Epiſcopos iudicari, vel accuſari. Prætereà leg. vt veneratio ſecunda. Cod.Theod. de Epiſc.iud. & leg. quicumque reſidentibus 35. Cod.Theod. de epiſc. & Cler. decernunt clericos quos Epiſcopi ſententia damnauerit, nullatenus eſſe principis autho-

rita-

ritate, vel reſcripto reſtituendos. Item Imperatores Valentinianus, & Theodoſius: *Clericos quos indiſcretim ad ſæculare iudicium deduci debere infauſtus præſumptor edixerat, Epiſcopali audientiæ reſeruamus*. leg. vlt. Cod. Theod. de epiſt. & cler. Is verò præſumptor infauſtus cuius lex meminit Maximus tyrannus fuit Gratiani Imperatoris parricidio infamis, qui nouis etiam edictis cultum reſtituerat idolorum, quem religioſiſſimi Valentinianus, & Gratianus ſuis edictis cœperant abolere. Denique Imperatores Valentinianus, Theodoſius, & Arcadius in leg. grauiter 3. Cod. Theod. de Epiſc. iud. ſanciunt Epiſcoporum, & Sacerdotum iudicia nonniſi coram Epiſcopis agitanda quantum ad cauſas Eccleſiaſticas pertinet, cætera verò negotia eſſe penes iudices publicos terminanda.

Alia tribunalis Eccleſiaſtici ex Imperatorum declarationibus munimina, & præſidia ſuppeditat in ſua Eccleſiaſtica Hiſtoria Ruffinus lib. 1. cap. 2. & Sozomenus lib. 6. cap. 7. Ipſaque Theodoſij, & Valentiniani Principum epiſtola ad Synodum Epheſinam, quæ legitur in eiuſdem Synodi actis. Carolus ille Francorum Rex, & Imperator, qui tertius à Conſtantino, & Theodoſio Eccleſiaſticæ, vt vidimus iuriſdictionis præcipuis aſſertoribus nomen Magni commeruit, luculenter, exprimit in ſuo capitulari lib. 6. cap. 98. & 301. & 313. vſquequò protendi debeat Eccleſiaſtici tribunalis poteſtas, & quam multa poſtmodum à Gallicanis curijs ſint ei detracta, & vſurpata.

Quin etiam poſt ſequutas illas immanes Eccleſiaſtici iuris diminutiones, valdè optabile eſſet vt regni curiæ intra ipſos regiorum edictorum fines ſe continerent. Edicta quippe Franciſci I. anni 539. art. 5. renouant quæ iure communi, & antiquo ſtatuta fuerant, non eſſe recipiendam appellationem à Canonica prælati corractione. Et ſententiam pœnalis cenſuræ nullatenus ſuſpendi, ſed tantum deuolui per ap-

appellationem. Eadem poſt Franciſcum I. ſanxerunt Carolus IX. per edictum anni 1571. art. quinto, & Henricus III. in comitijs Bleſenſibus art. 59. Quibus ambo edictis hoc pariter iubent, ne à curijs regni vllæ admittantur appellationes tanquam ab abuſu, niſi in ſolo caſu infractionis legum Regni. Subinde Henricus IV. edicto an. 1606. art. 2. prohibet in caſu appellationum à prælatorum ſententijs, ne curiæ regni vmquam pronuncient per dimiſſionem partium ab omni lite, *les mettant hors de cour, & de procès*, ſed nonniſi per benè, aut malè iudicatum, benè, aut temerè appellatum: atque in caſibus temerariæ appellationis, hoc eſt quoties curia non pronunciabit fuiſſe malè, hoc eſt contra leges regni iudicatum, condemnetur indiſpenſabiliter ad mulctam centum viginti librarum is qui appellauit. Nec poſſint regię curiæ mulctam iſtam ſupprimere, aut minuere. Ibidem quoque art. 12. ſtatuitur cauſas matrimoniorum pertinere dumtaxat ad Eccleſiaſticum tribunal, modò ſequuta inde prælatorum iudicia legibus regni non contradicant.

Et quoniam Gallicano iure delicta clericorum diſtingui ſolent in communia, circa quæ ſolis prælatis Eccleſiæ iudicium competit, & priuilegiata quorum cognitio ad regni curias pertinet, ea ſcilicet quibus directa, & immediatè publicus ſtatus læditur, & offenditur, vt ſunt crimina vis armatæ publicæ, item falſæ monetæ, itemque maieſtatis, ac alia ſimilia, Carolus IX. edicto Molinenſi art. 39. prohibet curijs regijs retinere ſibi cognitionem delictorum communium à clericis admiſſorum, cum id iudicium ſpectet ad Epiſcopum. Quod ſi Clericus reus comperiatur, tàm communis, quàm priuilegiati delicti, iubet eo caſu remitti clericum ad Eccleſiæ tribunal pro communi delicto, ſic tamen vt regia curia ſibi iudicium reſeruet priuilegiati criminis. Quinimò in cauſis etiam priuilegiati delicti ſanxit Henricus III. edicto Melodunenſi art. 22. proceſſum coniunctim facien-

cien-

ciendum,ac inſtruendum per Iudicem Eccleſiaſticũ,& regios officiales,vt teneantur Curiæ regni cõmiſſarios deputare, qui ad hunc effectũ inſtruẽdi proceſsus contra Clericũ priuilegiati criminis reũ trãsferat ſe ad locũ Eccleſiaſtici auditorij.Et tamẽ paſſim videmus hæc regia edicta plerumq;à curijs regni deſpici,& infringi.

Eſset hìc ſupradictis authoritatibus adiungendũ Lateranenſ.Conc. ſub Leone X. iudiciũ in violatores Eccleſiaſticæ Iuriſdictionis, in cauſa Senatus Aquiſſextiẽſis.Sed cũ multa de eo iudicio Concilij ſcripta ſint, remitto lectorem ad ſeſs.8.eiuſdem Concilij Lateranenſis quinti, vbi Hiſtoria huius Iudicij fuſè tractatur.

Vt verò iam productis Eccleſiaſtici fori præſidijs ad illa progrediamur, quæ iudicibus ſæcularibus in iſtis controuerſijs fauere videntur: occurrit in primis Roberti Bellarmini doctrina Cardinalis vtique Doctiſſimi rerumque Eccleſiæ acerrimi propugnatoris. Eius ipſa hæc verba ſunt tom.primo tractat. de cler. cap.28. *Exemptio Clericorum in rebus politicis, tàm quoad perſonas, quàm quoad bona, iure humano introducta eſt non diuino.* Seque ibidem diſsentire à Bonifacio Papa VIII. profitetur in cap. quanto, de cenſib. in 6. *iure diuino immunes eſſe Clericos*: Additque ipſum ita loqui, vt particularem Doctorem Canoniſtam, non vt definitorem circa res fidei. Quò autem vt propriæ cauſæ iſta confeſſione labefactatæ fulcimentum adhibeat, adiungit Bellarminus ex quo priuilegia illa Eccleſiæ quantumuis humano iure introducta confirmationem ab Oecumenicis Concilijs receperunt, non poſse deinceps conuelli, aut infirmari citra graue delictum. Hoc ſanè multi negauerint ſi aduerſus illa Concilia longi deinceps temporis vſus, ac conſuetudo præualuerit. Certum enim eſt quæcumque Concilijs quibuſcumque conſtituta ſunt, ſi non ſint diuini iuris poſse contrario vſu abrogari, & legitima ſubmoueri præſcriptione. Et pleraque Oecumenicis olim Synodis conſtituta, neque ad fidem pertinentia, nec Romæ quidem, aut

in

in vlla Italiæ parte ſeruantur:quod ita perſpicuum eſt, vt ſexcentis exemplis poſſit euidenter commonſtrari.

His accedit eiuſmodi nonnullis curiarum ſæcularium vſibus fauere videri vetuſtiſſimos, aliquot Synodorum Canones quibus ſanctiſſimos,& ſapientiſſimos antiſtites interfuiſſe liquet. Etenim Matiſconenſis Concilij Canon 7. officialibus publicis permittit iudicia de Clericis poſtulatis grauium criminum reis homicidij, furti, maleficij. Iuſtinianus autem Imperator etiam Epiſcopis criminalia Clericorum iudicia ſubtraxit nouel.83. Concilium inſuper Epaunenſe anni 517. Can.11. ita decernit iuxta receptam Sirmundi editionem: *Clerici ſine ordinatione Epiſcopi ſui adire, vel interpellare publicum non præſumant: Sed ſi pulſati* (hoc eſt in ius vocati) *fuerint, ſequi ad ſæculare iudicium non morentur*. Concilium Aurelianenſe primum, cui præter Remigium Francorum Apoſtolum alij etiam plures, quos ſuo loco memorauimus interfuere præſules, Sanctorum faſtis aſcripti, prohibet Can. 4. quemquam ordinari Clericum citra conſenſum Regis, aut regiorum iudicum. Concilium inſuper Toletanum à Gratiano relatum 16. q.7. Can. filijs, vel nepotibus decernit Regem adiri poſſe, vt negligentiam ſuppleat Epiſcopi non coercentis Rectores facultatibus Eccleſiæ abutentes. Martinus Papa V. diplomate anni 1429. indulſit Curijs Regni Franciæ iudicia de beneficiorũ poſſeſſorio. Iſtud integrum exſcripſit Guido Papę q.1. Quæ verò de iuriſdictione Epiſcopali ex Valentiniani legibus prolata sũt parum iuuãt, cum idẽ poſteriori lege Clericos omnes ad forum traxerit ſęculare.Nouella.n.12. Valẽtiniani, tã clericos,quã laicos adire vetat iudicium Epiſcopale,niſi per vinculum cõpromiſſi.Etſi laicus clericũ,ſiue in ciuili, ſiue in criminali negotio ad publicũ iudicem vocauerit, pulſatus ſine dilatione reſpondeat. Et ſi clericus laicum lite pulſauerit,experiatur coram iudice laici. Eademque nouella diſertè hoc addit, quod in Gallicanis curijs tamquam iuris regula circumfertur: Epiſcopos, & Sacerdotes forum legibus non habere:

bere:

bere: nec poſse de alijs præter religionem cauſis cognoſcere.

Licet autem in Hiſpanijs latiùs protendatur, quam in Gallis Epiſcoporum iuriſdictio, multam tamen etiam illic diminutionem patitur per recurſum quem vocant ad regiam protectionem, hoc eſt tribunalia Regni, ſicut in Gallijs per appellationes quas vocant ab abuſu. De illo recurſu fusè pertractat in eius fauorem, & patrocinium Hiſpaniarum decus Didacus Couarruuias Epiſcopus Segobienſis pract.quæſt. cap. 35. allegans exemplum vſus illius fauorabile, contra Epiſcopos edictis Romani Pontificis obſiſtentes: ſilentio verò tegens reliquos odioſos vſus Regiæ protectionis. Fuſiſſimè autem hanc pertractat materiam Salgado. Addit porrò, & approbat Couarruuias in multis caſibus pro negotiorum Eccleſiæ expeditionę adiri immediatè ſolere auditoria Regia ex antique conſuetudinis iure, quod proprijs firmauit edictis Imperator Carolus V. Hiſpaniarum Rex: tametſi videatur indignum ſacra tribunalia ſæcularibus, & inferioris dignitatis tribunalibus faſces ſubmittere in cauſis etiam Eccleſiaſticis, & religioſis.

De Bulla verò Cœnæ Domini aduerſum vſurpatores Eccleſiaſticæ iuriſdictionis, hoc apertè ſcribunt Doctores, & Summiſtæ Romana in vrbe probatiſſimi Franciſcus Suarez, Gabriel Vaſquez, Reginaldus, Bonacina, & alij nullam prorſus habere vim, aut effectum in quibuſdam articulis, qui neque diuini iuris, neque naturalis ſunt, vt aduerſus Hiſpaniæ Regem Siciliæ, Sardiniæque poſſeſſorem, aut aduerſus Rempublicam Genuenſem, quæ Corſicæ dominatur: tametſi hac Bulla ſpeciatim declarentur excommunicati detentores harum trium inſularum, & quicumque detentorum fautores. Summus autem Pontifex nullam tàm ſolemnis cenſuræ ſuæ videtur habere rationem. Cùm enim diuino ipſo prorſuſque indiſpenſabili iure illos quos publica, & notoria aſtringit excommunicatio, ſi non reſipiſcant, ſi ſacrilegè deten-

ta

ta non reſtituant, ſi non conuertantur, & pœnitentiam agant, admittere ad fidelium conſortium, atque ad diuina Sacramenta non liceat; ipſe tamen Pontifex ſciens Hiſpaniæ Regem, & Genuenſem Rempublicam nihil de hac reſtitutione cogitare; horum tamen Legatos, oratores, & officiales in curia Romana reſidentes, quin etiam ipſos Proreges, & gubernatores memoratarum inſularum quando tunc Romæ verſari contingit, poſt triduum huiuſce publicationis admittit ad Paſchalia Sacramenta. Eſt verò iuris regula, & conſtans effatum, optimam eſſe legum interpretem conſuetudinem. leg. ſi de interpretatione. ff. de legib. & c. cum dilectus de conſuetud. Sed hac de re in vtramque partem ſatis hactenus diſputatum ſit.

Canon Cabilonenſis 16. *Vt nullus Epiſcopus, neque Presbyter, neque Abbas, neque Diaconus per præmium ad ſacrum ordinem accedat: quod qui fecerit ipſo honore, quem præmijs comparare præſumpſerit omninò priuetur.* Synodus Oecumenica Chalcedonenſis act. 15. Can. 2. Epiſcopum pretio, vel ordinantem, vel Eccleſiam alicui conferentem, ſimulque eum, qui talia ſuſcepit, de gradu deijci iubet; necnon illum, qui horum mediator interuenit ſi ſit Clericus. Si verò Laicus exiſtat, aut Monachus ſancit eſſe à communione extorrem. Bracarenſe Concilium ſecundum Can. 3. teſtatur circa munera pro Clericorum ordinationibus, hanc eſſe antiquam ſanctorum Patrum conſuetudinem, & definitionem, vt anathemate ſimul inuoluantur, & qui dat, & qui recipit. Huc collimat Lateranenſis Concilij generalis ſub Innocentio III. Canon 63. qui eſt in decretalibus cap. ſicut pro certo, de Simon. Concilium denique Tridentinum ſeſſ. 21. cap. 1. his caſibus indicit inflictas à iure pœnas ipſo incurri facto à quibuſcumque dantibus, & accipientibus. Et abſolutè vetat quidquam pro quorumcumque ordinum collatione, aut pro Clericali tonſura, aut pro dimiſſorijs, aut pro teſtimonialibus litteris,

nec

nec pro ſigillo quidem vel alia quacumque ex cauſa etiam ſpontè oblatum accipi ab Epiſcopis eorumque miniſtris. Permittit verò notarijs pro ſingulis dimiſſorijs, aut teſtimonialibus litteris decimam ad ſummum vnius aurei partem recipere, modò non ſit eis aliundè conſtitutum ſalarium. Tota hæc Tridentina ſanctio ſtabilita in Gallis fuit, inſertaque in edictis comitiorum Bleſenſium art.20. Cæterùm pro beneficiarijs prouiſionibus, qaæ vocantur Forma dignum, aut viſa, aut litteræ beneficiales, eadem Bleſenſia comitia art.12. permittunt ordinarijs, vt aureum vnum nihilque amplius accipiant.

Synodus VI. Oecumenica.

HÆreſis Eutychiana ſub Marchiano Auguſto repreſſa, & per Synodum Chalcedonenſem proſtrata, poſtmodum imperantibus Zenone, & Anaſtaſio principibus hæreticis vires reſumpſit, & quaſi Lernæa hydra in noua capita pullulauit. Sedem vrbis Regiæ tenebat homo vafer miruſque ſimulandi artifex Acacius. Huius hortatu Zeno Imperator Ioannem Talaidam Epiſcopatu Alexandriæ deiecit, eiuſque in locum reſtituit promouitque Petrum Moggum inſignem ſectæ illius hæreticum, quem idem anteà miſerat in exilium. Idemque Acacij ſuaſu nouam edixit fidei formulam anno quadringenteſimo octogeſimo ſecundo ea calliditate conceptam, vt in eam Catholici ſimul, & hæretici omnibus ſuppreſſis verbis, quæ fidei controuerſiam reſpiciebant, conſentire poſſent: quam henoticon, hoc eſt reconciliatorium edictum ſpecioſo nomine appellauit. Sed in eo tacita erat Concilij Chalcedonenſis abrogatio. Huic ſe oppoſuit peſti qua par erat conſtantia Felix Papa III. coacto Romæ Concilio, ſimulque miſſis Conſtantinopolin Legatis tribus Vitali, & Miſeno

Epi-

Epiſcopis, atque Felice Romanæ Eccleſiæ defenſore, cum hoc mandato, & commonitorio, vt Acacium citarent ad Romani Pontificis Tribunal, & Moggum Alexandria pellendum ſedulò curarent. Ex his quo quidem Epiſcopi Vitalis, & Miſenus artibus Acacij ſeducti cum ipſo Acacio, & Moggo communicarunt. Solus Felix in officio conſtans in vincula detruſus eſt. Quo circa Pontifex Romanus ambos Legatos Epiſcopos exauthorauit, & Acacium anathemate perculit, qui peſſimam, & temerariam rependens vicem Felicis Papæ nomen ex diptychis, hoc eſt Eccleſiaſticis tabulis eraſit. Referuntur hæc à Liberato ca.17. & 18. necnon à Synodica epiſtola Concilij Romani ſecundi ſub Felice Papa.

At verò Petrus Moggus Pſeudo-Patriarcha Alexandrinus recepto Zenonis henotico non modò Catholicos omnes alienos à ſe habuit, ſed etiam Eutychianos complures, qui quod neque Catholicæ partis eſſent, neque cum propriæ partis Epiſcopo conuenirent Acephali, hoc eſt capite deſtituti nuncupati ſunt.

Sciendum ex impuri Eutychetis hæreſi diuerſas ſectas, quaſi ſurculos, & propagines, deriuaſſe, tum Acephalorum, tum Theopaſchitarum, quorum author Petrus Cnapheus, ſeu Fullo extitit, is qui per ſeditionem eiecto Martyrio Epiſcopo, ſedem Antiochenam inuaſit ſub Zenonis Imperio, quique ad triſagium Sanctus Deus, Sanctus fortis, Sanctus immortalis voces adiunxit, Qui paſsus eſt pro nobis. Pullularunt item Seueriani à Seuero dicti, qui pariter Antiochenam ſedem imperante Anaſtaſio poſt depulſum ex ea Flauianum in Catholica profeſſione conſtantiſſimum inuaſit: quique etiam Ieroſolymitanum Epiſcopum alioſque pleroſque Epiſcopos Orthodoxos ſuis ſedibus deturbauit. Pullularunt & Theodoſiani quos commemorat Ioannes Damaſcenus à Theodoſio Alexandrino exortos, aliæque variæ ſectæ.

X Piæ

Præ omnibus tamen propagauere ſe Iacobitæ, qui toto diffuſi Oriente reliquarum ſectarum maiorem partem pertraxerunt. Nomen ſortiti ſunt à Iacobo quodam Syro, vt Anaſtaſius Sinaita teſtatur eo libro, qui Dux vitæ inſcribitur. Deinde Damaſcenus, & ex his Nicephorus lib.18. Eccleſ.hiſt. cap. 52. qui etiam perhibent eumdem Cnapheo, & Seuero adhærentem omni ſtudio Eutychis, & Dioſcori hæreſim apud Syros longè latèque propagaſſe: tanta verò fuiſſe animi leuitate, vt ei per ludibrium Zanzali cognomen inditum ſit.

Demortui Zenonis Imperium pariter, & impietatem Anaſtaſius ſuſcepit ex Acephalorum conſortio pertinaciſſimus Henotici propugnator, & vna Manichæis addictus. Huic ſucceſſit Iuſtinus, qui pro Chalcedonenſi Concilio ſtetit, & Seuerum ab Antiochena, quam inuaſerat ſede repulit: qui tamen in Ægyptum profugus latiùs ibi virus erroris diffudit. Deindè ſub Iuſtini nepote ſucceſſorqeue Iuſtiniano huius vxor Theodora Eutychetis ſectam fouit, & protexit, multiſque ea ex cauſa Romanam Eccleſiam cladibus affecit, dum Antimum hæreticum Eutychianum, quem illa in ſedem Conſtantinopolitanam extulerat, & Papa deinde Agapitus depoſuerat, promoto in eius locum Menna Orthodoxo, illa peruicaciter ſatagit reſtitui. Quin & ipſe Iuſtinianus ſub exitum vitæ in hæreſim lapſus eſt, vt ſcribit Euagrius, ſibique aſsentiri recuſantem Eutychium Conſtantinopolis Patriarcham ſede expulit, vt in Eutychij vita legitur.

Sub Imperatoribus inſequentibus Iuſtino ſecundo, Tiberio, Mauricio, & Phoca, ſedatis hæreticorum tumultibus Eccleſiá tranquilla pace potitá eſt. Verumtamen ſub Heraclio Phocæ ſucceſſore noua, & horrenda procella paululum reſpirantem Eccleſiam violenter concuſſit. Hæc fuit emergens ſub infauſto Heraclij patrocinio Monothelitarum Hæreſis. Poſtquam ille feliciſſimè perfunctus Perſico bello fuit,

dum

dum Hierapoli verſatur, cum honoris, & officij gratia conuenit Athanaſius Iacobitarum Patriarcha, quem hortatur Imperator, vt velit eiurato Eutychetis dogmate, Synodi Chalcedonenſis decretis obſequi: Ille ſe haud ægrè duas in Chriſto naturas reſpondet admiſsurum, niſi ea profeſſio ſecum pariter inuolueret in eodem voluntatum, & operationum diſtinctionem, & diuerſitatem. Heraclius propoſitam difficultatem dijudicari curat inter hũc Athanaſium, & Cyrum ſibi fidiſſimum Phaſidis Lazorum Metropolitanum, qui poſtmodum ab eodem Heraclio promotus in Patriarcham Alexandrinum fuit, & Sergium quoque Conſtantinopolis Epiſcopum. Ab his tribus tamdem vnanimi conſpiratione aſsertum fuit, diſtinctas eſse quidem in Chriſto iuxta Chalcedonenſe decretum naturas, ſed ambarum tamen vnicam eſse voluntatem,& operationem,eamque diuinam, nullatenus verò humanam: non ſecus de voluntate iudicantes, quàm de perſona,quæ vnica, & diuina eſt in naturis diſtinctis. Heraclius huic peruerſę nouitati fidem habuit.Ac poſtremò edictum ſub Ecthesis nomine propoſuit anno 639. iubens hanc vnicæ voluntatis profeſſionem ſub grauium interminatione pęnarum à cunctis ſuſcipi.

Mortuo Heraclio filius ſucceſſit natu maior, & ſincerè Catholicus Conſtantinus, ſed quarto inde menſe à nouerca Martina veneno perimitur: quo facto filium quem ex Heraclio ſuſceperat nomine Heracleona regium ad ſolium prouexit. Sed hoc breui depulſo Senatus, & populus Conſtantem Conſtantini ſuperſtitem filium in Imperium aſsumunt. Hic auo Heraclio quàm patri ſimilior tranſmiſit nouum circa fidei profeſſionem edictum ad Martinum Romæ Epiſcopum virum ſanctiſſimum, vt eidem cum reliquis Epiſcopis ſubſcriberet, vocauitque Typum ob annexam quam ei ſuggeſserat Paulus hæreticus fidei formulam. Hic verò Paulus, qui Sergio, & Pyrrho Monothelitis in Patriarchalem Conſtantinopolis ſe-

dem ſucceſſerat, quorum hæreſim conſectabatur; iam fuerat Romanæ ſedis ſententia excommunicatus & depoſitus. Et hic viciſſim Apocriſarios Apoſtolicos, & qui ei adhærebant virgis, carcere, exilioque multauit.

Martinus accepto Conſtantis Typo quàm plurimorum Occidentis Epiſcoporum Concilium collegit in Baſilica Saluatoris, quæ & Conſtantiniana, & Lateranenſis dicitur anno Chriſti *649*. Ibi lectus eſt Typus, quo reuocatur, & aboletur Heraclij Ecthesis, atque ſpecie communis pacis, & Eccleſiaſticæ concordiæ, ſub ibi recenſitis pœnis vetatur vtraque deinceps aſſertio, tàm vnius, quàm duarum in Chriſto voluntatum, & actionum, vt his reſecatis contentionibus, ea tantùm omnes aſſerant, quæ Synodis œcumenicis quinque tradita noſcuntur, quibus quemquam contradicere prohibet.

Lecto Typo Synodus Lateranenſis bonam, & laudabilem Principis intentionem eſse dixit in conquirenda Eccleſiæ pace, ſed propoſitum pacis remedium minimè probari poſſe, dum ſupprimi iubet Catholicam veritatem, & fidem duarum Chriſti voluntatum, ac oparationum diuinæ humanæque aſsertam, & definitam in Synodo Chalcedonenſi, circa geminas, & diſtinctas eiuſdem Chriſti Domini noſtri naturas in vna Verbi perſona radicatas: vbi enim naturæ humana eſt, ibi voluntas humana comprehenditur, Neque verò iuſtum eſse, vt fidei oracula ſimul cùm peruerſis dogmatibus, ac indiſcriminatim ſupprimantur, cum ſcriptum in Geneſi ſit, Numquid perdes iuſtum cum impio, & erit iuſtus ſicut impius? & Sacerdotibus per Moyſen præcipiat Deus Leuit. 10. vt habeant ſcientiam diſcernendi inter ſanctum, & profanum, & inter pollutum, & mundum. Pręſidente itaque, & approbante ſummo Pontifice ſacra Synodus damnat Cyrum, Sergium, Pyrrhum, Paulum, Theodorum, alioſque humanam Saluatoris Chriſti voluntatem, & operationem reſpuentes, ſolamque diuinam

aſſe-

aſſerentes. Damnata ibi quoque ſunt edicta in hæreticorum officinis fabricata Ecthesis Heraclij, & Conſtantis Typus. Litteras etiam Apoſtolicas Martinus de his ſacri Concilij decretis diuino refertas Spiritu ad omnes per orbem fideles direxit.

Hac de cauſa furens Imperator per delegatum à ſe Theodorum Calliopam abreptum ſanctum Pontificem Conſtantinopolin ad ſe mandat adduci, quem deinde in Cherſoneſum deportari iubet: quo loco per innumeras ærumnas glorioſum Martyrium conſummauit. Idemque ſceleſtus Imperator Maximum Monachum ſacræ fidei defenſorem vitæ ſanctitate, præclaraqne eruditione conſpicuum lingua manuque mutilauit, & in exilium relegauit. Huius ſuperſunt præter alia ſcripta in Dionyſij Areopagitæ libros commentarij. Cuius etiam ſancti Dionyſij ad refellendam Monothelitarum hæreſim teſtimonia proferuntur, tàm in hac Laterana, quàm in ſexta Oecumenica Synodo.

Rem verò mirificam ſcribit Theophanes Theodorum Papa, qui Martinum habuit ſucceſſorem, poſtquam Pyrrhus Monothelita (quem ſuam hæreſim abiurantem ipſe Romæ abſoluerat) relapſus eſt in eandem hæreſim, conuocaſſe Synodum ad Principis Apoſtolorum tumulum, & ex diuino Calice viuificum Chriſti ſanguinem in attramentum inſtillaſſe, quo Pyrrhi excommunicationem, & depoſitionem propria manu ſcripſit. Rem ſimilem præſtitiſſe Patres Synodi Octauæ refert in vita Ignatij Nicetas, quando Photij damnationi ſubſcripſere.

Poſtquam probis omnibus inuiſus Conſtans Imperator Roma digreſſus, cuius opes, & præcipua ornamenta direptum venerat, in Siciliam profectus ibi tamdem in balneo interemptus eſt: eius excepit ſucceſſionem filius Conſtantinus cognomento Pogonatus patri ſuo longè diſſimilis, iuſtitiæ religioniſque amantiſſimus. Hic domeſticam maculam inſignibus pietatis exemplis deleuit;egitque primùm cum Dono

Epiſcopo Romano ; deinde hoc mortuo cum Agathone ſucceſſore ; de Synodo Oecumenica Conſtantinopoli cogenda, ad reſarciendas illatas Eccleſiæ per hæreſes ruinas, annuit lubens Agatho, habitaque Romæ centum viginti Epiſcoporum Synodo, in qua res fidei primùm ſedulò diſcuſſæ, & ſtabilitæ ſunt, vt planior, & ſecurior ad Oecumenicam Synodum via muniretur, miſit inde Regiam in vrbem Apoſtolicos legatos quatuor, cum litteris quibus rectam fidem luculentis diuinæ Scripturæ, ſanctorumque Patrum ſententijs, & traditionibus Apoſtolicis explicabat accurratè.

Præter quatuor Agathonis legatos ſcilicet Theodorum, & Georgium presbyteros, & Diaconum Ioannem (qui poſtmodum ad ſummam Pontificis Romani euectus eſt dignitatem) & Conſtantium hypodiaconum, directi pariter ſunt ad Oecumenicam Synodum totidem eiuſdem Romani Concilij legati Ioannes Portuenſis, Abundantius Paternenſis, Ioannes alter Regienſis Epiſcopi omnes, & quartus Theodorus Presbyter. Adfuerunt itidem Patriarchæ Georgius Conſtantinopolis, Petrus Alexandriæ, Macarius Antiochiæ, & Georgius nomine Ieroſolymitanæ Eccleſiæ, cumque his complures alij Epiſcopi.

Anno itaque Chriſti 680. habita eſt ſacra Oecumenica Synodus in Palatij Imperialis Secretario cui nomen erat Trullo. Quod nomen ſæculis illis vſurpabatur pro fornice in ſublime porrecto, & concamerato, quem vocant *Cuppulam* hodierni Itali, vt ex Codino, & Anaſtaſio colligitur. Sacro interfuere conuentui Conſtantinus Imperator ſanctæ Religionis columen, & palatij proceres. Macarius Antiochenus Monothelita ſuæ hæreſi diſputando patrocinatus in Synodo fuit. Sacra verò Synodus poſtquam illum ſolidiſſimus argumentis ad ſanam mentem reducere fruſtrà conata eſt, pertinacem demum anathemate perculit, & dignitate mouit ſuffecto eius in ſedem Theophane ſpectatæ religionis viro. Ipſe au-

autem Macarius Monaſterio concluſus eſt.

Polychronius Sacerdos, & Monachus ſuam in tàm illuſtri theatro dementiam propalauit. Cùm enim eſſet Monothelita, ipſique per falſa oſtenta Dæmon illuderet, vehementer expetiuit in ſacram Synodum introduci: habere ſe dicens maximi rem momenti, quam Patribus referret. Admiſſus tandem intra Synodum, profeſſus eſt ſibi à reuelante Deo demandatum, vt Imperatori, & Patribus fidei veritatem denunciaret, ſpemque ſalutis æternæ in hoc verſari, vt ſinguli declarent, & profiteantur vnicam exiſtere in CHRISTO IESV voluntatem, & actionem. Quò verò ſibi plena fides habeatur, certó ſpondet mortuum à ſe in vitam reuocatum iri, vniuerſo etiam ſpectante populo, ſtatim atque cadaueris capiti ſchedulam appoſuiſſet, in qua fidei ſuæ confeſſionem ſcripſerat. Viſum eſt Patribus oblatam conditionem experiri, ne hac reiecta captaret occaſionem Polychronius, alijque hæretici magis inſoleſcendi, & iactandi quòd Patres ſuæ cauſæ diffiſi oblatam conditionem recuſaſſent. Adducitur in forum paulò antè defuncti hominis cadauer magno plebis concurſu; eò pariter confluunt plerique ex Concilio Patres: tùm Polychronius chartam cadaueri admouet, eiuſque auribus inſuſurrat, nec tamen mouetur cadauer: inſtat & denuò adiurat Monachus, ſed fruſtrà: omnes circumſtantes vt iuſſum fuerat, quieſcunt, & ſilent, ridiculum exitum præſagientes, donec ille poſt inanes conatus fatetur tamdem non poſſe à ſe mortuum ſuſcitari. Miſerum Polychronium Patres omni modo conati ſunt ad veræ fidei agnitionem adducere, ſed pertinacem poſtremò anathemate feriunt, & Sacerdotio deponunt.

Vnanimi Patres aſſenſu Catholicam fidei formulam excedunt, qua geminas Chriſti voluntates, atque operationes, diuinam vnam, humanam alteram diſtinctas, & inconfuſas prædicant. Humanam verò voluntatem non ſolùm diuinæ non obluctantem, ſed

ei per omnia ſubiectam, & obſequentem. Huic definitioni ſubſcripſerunt omnium primi Presbyteri ab Agathone priuatim delegati, deinde Patriarchæ Orientales, tertiò Legati à Romana Synodo miſſi, quarto reliqui Epiſcopi, poſtremò Conſtantinus Auguſtus. Hic Imperator Patribas, & Patres Imperatori pijſſimo, & optimo gratias agunt, adprecantibus cunctis fauſta, & proſpera omnia religioſiſſimo Principi. Mittunt ad Agathonem Patres, & rogant, vt Synodi ſanctiones authoritate Apoſtolica roboret, his edictum accedit Conſtantini quo mandat, vt Oecumenicam ſextam Synodum vniuerſi amplectantur, pœnaſque in refractarios decernit. Cæterùm antequam Synodi litteræ Romam deferrentur, ſummum iam diem Agatho Papa obierat, cuius ſucceſſor Leo ſecundus Synodi acta, & decreta comprobauit.

Diſceptatur vtrùm Honorius Papa huius nominis primus, qui paſſim in iſto, & ſequentibus Concilijs, atque in ipſa ſancti Papæ Leonis epiſtola, ſimul cum Cyro, Sergio, Pyrrho, Petro Paulo, Macario, legitur nominatim condemnatus, eiuſmodi commeritus ſit damnationem? Quæſtio iſta omnis de facto eſt eoque externo, neque enim hic agitatur vtrùm animo fuerit intus hæreticus Honorius: etenim vt Samueli dicit Dominus 1. Reg. 16. Homo videt ea, quæ patent, Deus autem intuetur cor; ſed vtrùm in ſua illa ad Sergium epiſtola, externoque facto fuerit verè reprehenſibilis, quemadmodum vel Pauli Apoſtoli teſtimonio Petrus ipſe ſanctitatis ſpecimen, & Apoſtolorum vertex, & Coryphæus diſertè reprehenſibilis aſſeritur in quoddam ſuo circa Legales obſeruationes externo facto, & quemadmodum ſed longè grauiori proculdubio, quàm in Petro contigerit tranſgreſſione, conſentiunt omnes rem Catholicam ſuo facto duos Summos Pontifices prodidiſſe per nimiam puſillanimitatem, Marcellinum quando thura Idolis adoleuit, & Liberium quando in

Con-

Concilio Sirmienſi Arianorum placitis ſubſcripſit. Honorium quidem Annalium author conatur ab omni culpa purgare. Eumdem alij hæreſis arguunt: mea verò ſententia eſt nullatenus hæreticum fuiſſe, attamen ex puſillanimitate non leuiter peccaſſe, ſimulatione tunc temporis vtendo, quando ex officio incumbebat ei erupenti hæreſi apertè obſiſtere: ideòque cauſam ſuppeditaſſe ſextæ Synodo, & Summo Pontifici Leoni condemnationis ſuæ.

Præcipuæ defenſionis Honorij rationes eruuntur tum ex ipſius ad Sergium hæreticum epiſtola ita contexta, vt quamvis in ſpeciem videatur Monothelitarum cauſæ fauere, poſſit tamen Catholico ſenſu exponi: tum etiam ex illa celebri Sancti Maximi cum Pyrrho Monothelita diſputatione, in qua Maximus hæreſis crimen ab Honorio conatur amoliri, eiuſque ad Sergium epiſtolam Catholico ſenſu intelligendam ex eo probat, quod poſt ipſius Honorij Papæ, & Heraclij Imperatoris obitum, Ioannes qui ſub Honorio præfatam illam ad Sergium epiſtolam ſua manu ſcripſerat, Conſtantinum Auguſtum Monothelitis infenſum ſcriptis litteris admonuerat, illam Honorij epiſtolam, dum vnam aſſerit Chriſti actionem, & voluntatem, id tantum ex mente authoris ſignificare non eſſe in Chriſto contrarias voluntates, ſed humanam diuinæ per omnia obtemperaſſe. Ioanni ipſi vitio verti poterat eiuſdem tam ſuſpectæ epiſtolæ ſcriptio, ideòque ipſius teſtimonium vtpotè in propria cauſa merito haberi pro ſuſpecto poſſet. Nihilominus huic etiam teſtimonio lubens accedo, vt Honorium ab hæreſi excuſem, nec ideò tamen ab omni culpa cenſendus eſt immnnis. Hoc verò ſupponendum apud omnes, qui non ſunt illorum temporum Eccleſiaſticæ, atque vt expreſſius loquar etiam Baronianæ hiſtoriæ rudes, ac imperiti, Honorium Papam quo tempore ad Sergium ſcripſit ignorare non potuiſſe vigentem tunc temporis, grauesque toto Oriente tumultus cientem Monothelitarum hæreſin,

quam complexi Orientis Patriarchę, atque hæretici, cui adblandiebantur Imperatoris edicto freti; Catholicos ſibi obſiſtentes crudeliter inſectabantur: Iam enim Cyrus in pręmium nouæ impietatis ſatagente Heraclio ex Phaſidis antiſtite factus erat Alexandrinus Patriarcha, iamque idem in Alexandria, & in omnibus ſibi ſubditis Epiſcopalibus Eccleſijs magna contentione nouem à ſe edita capitula cum totidem anathematibus promulgari curauerat, in quorum ſeptimo hanc nouam, & capitalem hæreſim, quam euidentiſſimè proponebat, & acerrimè propugnabat.

Conſtantinopoli verò Pſeudo-Patriarcha Sergius coacta ſibi ſubditorum Epiſcoporum in ipſa Imperiali ciuitate Synodo, eamdem hæreſim omni ope ſtabiliuerat, & Heraclij Ecthesin Græcorum præſulum ſubſcriptione firmatam, toto inſpectante populo pro foribus templi Sophiæ affixerat. Tantos rerum motus, vel ſola vulgi fama in barbaras, & remotiſſimas gentes diſſeminabat, quantò magis ad aures Romani Pontificis ad quem ſpectat, vt cum Paulo dicam quotidiana inſtantia, & ſollicitudo omnium Eccleſiarum, ad quem omnes de fide controuerſiæ referri ſolebant, maximè quando Imperator ipſe (cuius tunc temporis ditioni, ac Imperio Roma cum Italia ſubiecta erat) illas excitabat? Quis inſuper neſciat ſummorum Pontificum conſuetudinem perpetuam fuiſſe, vt ſuos Conſtantinopoli haberent Apocriſarios, quamdiù ibi ſedes Imperij fuit, qui omnia ipſis notificarent? nihil hîc immoror circa Prouincias illas Orientis, quas Romani Pontifices olim per ſuos vicarios regere ſolebant, puta vtramque Epirum veterem, & nouam, Illyricum, Macedoniam, Theſſaliam, Achaiam, vtramque Daciam, tàm Ripenſem, quàm Mediterraneam, Myſiamque, Dardaniam, & Præualim, quarum meminit in ſuis ad Michaëlem Imperatorem litteris Nicolaus Papa I. An ex tot Eccleſijs aliquis ſaltem Orthodoxus ſine

Præ-

Prælatus, ſiue priuatus Sacerdos exſtitit vllus, qui tantarum rerum, & motuum Pontificem moneret? His Patriarcharum Orientis ſacrilegis nouitatibus magna iam conſtantia, fideique ardore quaſi Eccleſiæ ſanctæ murum, & propugnaculum oppoſuerat ſeſe Monachus Sophronius, qui poſtmodum præualentibus in Palæſtina Catholicis creatus Ieroſolymorum Epiſcopus Synodum Orthodoxam in ijs partibus procurauit, in qua damnata fuit Monothelitarum hæreſis. Antequam verò ad Pyrrhum Honorius reſcriberet, adhuc priuatus Monachus Sophronius contra inſurgentem hæreſim ad Cyrum ſcripſerat: & ad Sergium ex remotiore Palæſtina profectus Conſtantinopolin fuerat, poſtquam ſcriptis ad eum litteris nihil valuerat obtinere. Quin etiam idem Sophronius ſtrenuus, & indefeſſus fidei athleta iam anteà de his rebus litteras ad Honorium ipſum tranſmiſerat; quæ ſæpiùs in hac ipſa ſexta Synodo commemorantur, & quarum mentio quoque eſt apud Photium Biblioth. cap. 131. ſanè iſta, & alia longè plura contigerant antequam Honorius Sergio reſcripſiſſet. Has in cauſa fidei turbas, & molimina, publicas iſtas circa noua dogmata, & Imperatoris edictum toto promulgatum Oriente commotiones potuerat fortaſſis ignorare vnus aliquis inter Sauromatas, aut inter diuiſos toto orbe Britannos bubulcus, vel agricola, nullatenus verò in ſublimi vniuerſalis Eccleſiæ ſpecula conſtitutus à Deo cuſtos, & vigil Romanus Epiſcopus. Deinde ſanctorum Patrum, & ſacrorum Canonum effatum dicit, Non admittitur excuſatio Paſtoris, ſi lupus diſpergit oues, & Paſtor neſcit. Sed quia res erat vehementis, & vrgentis periculi reſiſtere nefario Principis edicto, cui Roma cum magna Italiæ parte obtemperabat, ſiluit & mali grauitatem diſſimulauit Honorius, verbis vſus ambiguis, ſed tamen in ſpeciem impietati Heraclianæ aſtipulantibus. Defuit ille officio ſuo, & vt cum Ezechiele loquar non aſcendit ex aduerſo,

neque

neque oppoſuit murum pro domo Domini, vt ſtaret in prælio in die Domini, atque vt verbis proſequar eiuſdem Prophetæ, conſtitutus ſpeculator vidit gladium venientem ſuper terram, & non inſonuit buccina.

Poſt Sergium hæreſiarcham interpellantem, qui Principi flagitioſum edictum ſuggeſſerat, ſtatimque promulgatum Epiſcoporum Pſeudo-Synodo confirmauerat, in propoſito ſibi ex metu ſilentio perſiſtere grande Honorio diſcrimen creaſſet: Sergius quippè Imperatori aſtabat aſſiduus, qui ſua contemni edicta iniquiſſimo tuliſſet animo. Cùm igitur, vt liquidò teſtantur author Miſcellæ hiſtoriæ Paulus Diaconus lib. 18. & Cedrenus, & Zonaras in Heraclio, inter tot tantaſque orbe toto ex Monothelitarum hæreſi, quam Imperator, & maior Epiſcoporum orientalium pars fouebat, & promouebat, excitatas Orthodoxorum diuexationes, Sophronius animum haud deſponderet, ſeque belli ſacri quaſi Mathatias alter ſtrenuum, atque intrepidum ducem exhiberet, tum demùm Sergius Conſtantinopolitanus, cui perſpecta dudum erat Honorij puſillanimitas, hunc interpellat, & apud eum conqueritur de Sophronio, quod duarum in Chriſto voluntatum, & operationum aſſeueratione totum orbem perturbaret.

Hìc iam quæro, quid reſpondere debuerit Honorius ſceleratiſſimo, totique orbi notiſſimo hæreſiarchæ, qui ſanctiſſimum virum eo ſolo nomine deferebat, quod inconcuſſam Eccleſiæ fidem circa diſtinctas Chriſti voluntates diuinam vnam, humanam alteram intrepidè tueretur, & propugnaret aduerſus nouum, & profanum, quod Sergius ipſe inuexerat, & vndequaque propagabat Monothelitarum dogma? Ille verò tamquam mercenarius, & non paſtor vidit lupum venientem, & fugit, vt habet Euangelij comparatio. Sergio enim Romanus Pontifex hoc ipſum reſpondit, quod ſanctiſſimus Papa Martinus cum Synodo Romana tantoperè execratur in laico Principe

Con-

Conſtante, nimirum ſupprimendas eſſe voces vnius, aut duarum in Chriſto voluntatum, & operationum: ſubiungitque quòd ipſi peræquè Monothelitæ profitebantur duas eſſe in Chriſto diſtinctas, & inconfuſas naturas, ſed tamdem vt ſe Monothelitarum ſtudijs accommodet vnicam admittentium operationem in Chriſto, ita concludit: vnum eſſe Chriſtum Dominum diuina, vel humana in vtriſque naturis operantem. Vt hac verborum eluſione illorum inſectationem declinaret, tametſi ipſa eadem Catholicum ſenſum, ſed ab iſta quæſtione alienum exprimerent.

Iſta Honorij lecta fuit epiſtola in iſtius ſextæ Synodi actione 14. deinde lecta fuit Pyrrhi Conſtantinopolis Epiſcopi Monothelitæ ad Ioannem Romæ Pontificem epiſtola, qua ipſe Pyrrhus concertationes de Chriſti voluntatibus vituperat. Quibus duabus perlectis epiſtolis ſacra Synodus ambas Honorij, & Pyrrhi epiſtolas declarat pernicioſas, & iubet igne abſumi. Eadem Synodus ſub finem actionis 16. anathema pronunciat Theodoſio Pharanitano, Cyro, Sergio, Honorio, Pyrrho, alijſque quos omnes dicit hæreticos.

Cùm verò iuſta condemnandi Honorium cauſa ſubſit, & iſta condemnatio ſingulariter poſt lectam hac in Synodo ipſius epiſtolam pronuncietur, & ſubinde iterùm cum alijs Monothelitis promiſcuè: Et cùm non modò Græca exemplaria, ſed Latina etiam translatio, quam contexuit ipſemet Leo Papa, qui primus Synodum Apoſtolica authoritate probauit, ac roborauit, quod præſtare non valuerat Agathon, à quo fuerat indicta, morte præuentus. Prætereà cum ſanctus ipſe Leo in ſua, quæ Synodo iſti ſubijcitur epiſtola de Honorio ſic loqui non dubitet: *Honorium qui hanc Apoſtolicam ſedem non Apoſtolicæ traditionis doctrina luſtrauit, ſed profana proditione immaculatam fidem ſubuertere conatus eſt*. Idemque ſanctiſſimus Leo altera epiſtola ad Heruigium Regem, & ad Epiſcopos Hiſpaniæ memoriam Honorij iteratò

dam-

dammet. Cùmque inſuper hæc eadem Honorij damnatio nominatim iteretur duabus ſequentibus Oecumenicis Synodis ſeptima, & octaua, tàm in Græcis quàm in Latinis antiquiſſimis exemplaribus, atque adeò illis ipſis, quæ illorum temporum author Anaſtaſius Bibliothecarius Eccleſiæ Romanæ Synodorum ſeptimæ, & octauæ translator edidit, dedicauitque ſeptimæ translationem Ioanni Papæ VIII. Synodi autem octauæ editionem Adriano Papæ ſecundo: ac idem Anaſtaſius, qui conſedit inter octauæ Synodi Patres, & ita geſtorum in ea Synodo teſtis eſt oculatus, omnique exceptione maior, huius acta quibus interfuerat Latino ſermone conſcribens recenſeat actione 10. Honorium vnà cum Cyro, Sergio alijſque à ſacra Synodo damnatum, & reprobatum, nimiæ ſanè fuerit ex partium addictione pertinaciæ, tàm multa, tàm antiqua, tàm ſancta, tàm ab omni ſuſpicione aliena teſtimonia, toties iterata reijcere, non modò Græcorum, ſed etiam Latinorum Sancti Leonis Papæ, atque Anaſtaſij, quorum ille Synodum iſtam ſextam approbauit primus, & tranſtulit, hic verò in vna ex ijs Synodis conſedit, quæ ipſo eodem teſte damnauit Honorium. His adde ipſum Adrianum Papam II. & Concilium Romanum, cui ille præſidebat Adrianus, qui ſimul damnarunt Honorium, vt Monothelitam, & referuntur, atque approbantur in octaua Synodo act. 7.

Sanctiſſimus Pontifex Martinus tranſmiſſum ad ſe ab Imperatore Conſtante Typum in Lateranenſi Concilio reprobauit, neque dubitauit exilium, & mortem hac de cauſa ſubire: quid verò Conſtantis edictum continebat? hoc vnum vt communis pacis gratia omnes à profeſſione ſiue vnius, ſiue duarum Chriſti voluntatum abſtinerent. Vter igitur laudandus, aut vituperandus, Honorius hoc ipſum ſpontè decernens quod Conſtantis Typus, an Martinus in Laterano Concilio, qui martyrium potiùs ſubeundum, quàm Typum admittendum iudicauit, & reipſa perfecit?

cit? ſi laudandus Martinus, vt eſt citra omnem dubitationem, ergo damnandus Honorius. Pyrrhi etiam in hac Synodo ſexta fuit anathemate notata epiſtola, eo quòd aſſereret remouendas eſſe omnes in vtramvis partem, ſiue vnius, ſiue duarum voluntatum concertationes, vt pax ſeruaretur: at hoc ipſum decernit Honorij epiſtola, & aliquid ſuperaddit, quod in ſpeciem propendere videtur in fauorem Principis Monothelitarum Sergij ad quem epiſtola dirigitur, etiamſi hoc ipſum, vt anteà dixi ſenſu catholico poſſit exponi.

Similiter Imperator Zeno ſtudio, vt prætexebat, communis Chriſtianorum concordiæ edictum promulgauit, quod idcircò vocauit Henoticon id eſt reconciliatorium, ſanciens ne vlla deinceps aſſertio fieret, ſiue vnius, ſiue duarum Chriſti naturarũ, eo quòd illa diſputatio innumeras pareret toto orbe diſſentiones, vt ſperandum eſſet ea conſopita reconciliationem animorum ſequuturam: & tamen quantam commeruit laudem Felix Papa III. qui coacto pariter Concilio damnauit Henoticon? quantam verò nomini ſuo labem aſperſerunt Conſtantinopolis Acacius, Alexandriæ Petrus Moggus, Antiochiæ Petrus Fullo, & poſt hunc Seuerus cæterique Epiſcopi quotquot in Henoticon iſtud conſenſerunt?

Quantæ item perfidiæ rei iudicati ſunt in Eccleſia Dei omnes illi ſub Conſtantio Auguſto Epiſcopi, qui ab Arianis eluſi in Synodis Sirmienſi, & Ariminenſi formulas fidei ab Arianis profectas approbauerunt, etiamſi nihil in eis legeretur hæreticum, ſed communis concordiæ gratia tàm Arianorum voces alterius, diuerſæ, aut diſſimilis ſubſtantiæ, quàm Catholicorum vox conſubſtantialitatis ſupprimebatur? Eſt enim memorabile documentum illud Martini Pontificis in Concilio Romano, perfidam, & damnabilem eſſe pacis ineundæ conditionem, qua doctrina orthodoxa perindè atque hæretica ſupprimitur; cùm Deum ſic alloquatur Abraham: Num perdes iuſtum cum impio,

pio, & erit iuſtus ſicut impius? cùmque in libro Leuitici Sacerdotes commoneat Dominus, vt habeant ſcientiam diſcernendi inter ſanctum, & profanum, inter pollutum, & mundum.

At opponet fortaſſe aliquis ipſius Sophronij Ieroſolymitani exemplum ſuppreſſioni vnius, aut duarum voluntatum conſentientis. Quiſnam huius rei teſtis? Sergius Conſtantinopolitanus in ſua illa ad Honorium epiſtola, à quo etiam eandem poſtulat approbari ſuppreſſionem? Dignum vtique patella operculum! Teſti etiam honeſto in ea quam proſequitur cauſa minimè creditur, infamis verò teſtis, aut flagitioſi quavis in cauſa depoſitio pro nulla habetur. Quis ergo fidem habeat infami hæretico excommunicato, & ſceleſto Sergio circa ipſam cauſam teſtificanti, quam improbo affectu complectitur, & proſequitur? At contraria proferimus omni exceptione maiora ipſius Sophronij teſtimonia, Synodicas ipſius ad ipſum Sergium, & Honorium epiſtolas, in quibus duas in Christo Iesv voluntates, ac actiones conſtanter prædicat. Alterum teſtimonium eſt huius ſacræ Synodi hanc eamdem Sophronij circa diſtinctas in Chriſto voluntates fidem, & certamina non ſemel prædicantis.

His tamen circa Honorij lapſum opponitur à nonnullis ipſa Pontificis Agathonis ad Conſtantinum Auguſtum epiſtola huic Sextæ Synodo inſerta act. 4. in qua aſſeuerat Agatho Romanam Eccleſiam à tramite Apoſtolicæ traditionis numquam aberraſſe, neque hæreticis nouitatibus deprauatam ſuccubuiſſe; ſuoſque prædeceſſores iuxta Domini noſtri ad Petrum pollicitationem numquam à fide defeciſſe, quin potiùs fratres in ea confirmaſſe. Verumtamen ſicut illa Chriſti ad Petrum aſſeueratio, rogaui pro te Petre, vt non deficiat fides tua, non obſtat quin ipſe Petrus Chriſtum paulò poſt voce negauerit, ita nec Agathonis aſſertio circa prædeceſſorum fidem vllatenus obſiſtit, quin aliqui eorum, vt ipſi teſtantur Baronius, & Bellarminus, contra debitam fidei profeſſio-

feſſionem grauiter peccauerint: vt Marcellinus quando idolis thus adhibuit, & Liberius dum Arianis in Synodo Sirmienſi proprio facto, & ſubſcriptione conſenſit, & palàm communicauit. Simili pariter infirmitate cecidit Honorius, non quidem vt probabile eſt fidem animo abdicando, ſed tamen delinquendo aduerſus officium fidei profitendæ.

Deinde ne quid intactum relinquatur, vrgent aliqui prorſus credibile non eſſe, ſi Honorius damnatus à Concilio fuiſſet, Legatos Romanos pro ſuo officio nihil in oppoſitum reclamaſſe. Negamus enim prorſus id fuiſſe ipſorum officij, neque enim decebat eos contra ius ipſum priuato affecto abreptos odioſam, & ſuſpectam facere Orientalibus Romanam Eccleſiam, quo tempore ipſi Orientales ingenuè multorum Patriarcharum ſuorum damnationi ſuffragabantur. Quin etiam fieri potuit, vt Legati nonnihil reclamauerint, ſed quia id ſpecie tenus, ac dicis cauſa fecerint, & ipſa prudentia ſuaſerit graue impendere diſcrimen, ſi vlterius inſiſterent, idcircò non fuerit vlla reclamatio actis Synodi inſerta. Procliues erant Orientales ad quandam erga Romanam Eccleſiam æmulationem, vt apertè docet non modò ſuccedentiũ ſæculorum, ſed etiam antecedentium experientia. Perſpicuum enim eſt in præcedentibus Orientalibus Oecumenicis Synodis Conſtantinopolitanis duabus, & Chalcedonenſi, Orientales nõ pauca fuiſſe molitos ex æmulatione in Latinos, & Romanam ſedem: quanta igitur exarſiſſent indignatione aduerſus eoſdem, ſi cùm ipſi tanta facilitate tot Patriarcharum ſuorum damnationi acquieſcebant, Romani peruicacius obſtitiſſent, ne vnus Papa in eadem cauſa, licet vt exiſtimo minoris culpæ reus, merita damnatione cum alijs perſtringeretur? Res in grauiſſimum diſcrimen acta fuiſſet, vt ex Legatorum Romanorum nimia pertinacia Orientales animis alienati recuſarent eorumdem exemplo quidquam aduerſus proprios antiſtites decernere. Vnde contigiſſet vt

Synodus præter humanam ſpem feliciſſimè inchoata, exitu infelici dirimeretur per diſcordiam, & ſchiſmata, & ipſa hæreſis maioribus viribus creſceret, ipſaque Eccleſia diſcinderetur.

Appendix ad ſextam Synodum, ac diſſertatio de Diptychis Eccleſiæ.

IN præcedentis Concilij narratione retulimus Acacium Conſtantinopolis Epiſcopum, & Henotici authorem, atque ſuaſorem, cum fuiſſet à Felice Papa III. damnatus, nomen ipſius Felicis ex Eccleſiarum ſibi ſubditarum diptychis eraſiſſe, vt teſtatur Romani ſub Felice Concilij epiſtola 2. Poſt hæc mortuo Acacio Gelaſius Papa Felicis ſucceſſor nomen adhibuit operam, vt ex Conſtantinopolitanæ Eccleſiæ diptychis nomen Acacij expungeretur, vt ex eius conſtat epiſtolis Conciliorum tom. 2. atque ex Anaſtaſio Bibliothecario. Hanc eandem rem pari ſtudio proſequuti ſunt, qui Gelaſio ſucceſſerunt Anaſtaſius, & Symmachus, ſed obſtiterunt cum Anaſtaſio Imperatore Epiſcopi Conſtantinopoleos. Id verò tamdem obtinuit Pontifex Hormiſda imperante Iuſtino religioſo admodum Principes, ſub quo redintegrata pax eſt inter Orientales, & Occidentales Eccleſias, damnatis Principibus ipſis Zenone, & Anaſtaſio, & Epiſcopo Acacio, alijſque omnibus hæreticis, ac ſchiſmaticis, quorum obliterata ſunt de tabulis Eccleſiaſticis nomina, & exitiale ſchiſma deſijt, quod perdurauit ex quo Felix anathema in Acacium dixerat annos ſex, & triginta.

Præterea per Concilium generale ſextum ſub Agathone id factum eſt, vt ablata ſint (vt dicit Anaſtaſius in Agathone) de dyptichis Eccleſiarum nomina Cyri, Sergij, Pyrrhi, Pauli, & Petri, per quos hæreſis Monothelitarum vniuerſum peruaſerat Orien-

Orientem. His occaſionibus locus differendi de dyptichis aperitur, & quiſnam fuerit earum antiquus ritus.

Erant dypticha tabulæ qnędam in Eccleſijs nomina fidelium continentes, qui communionis Eccleſiaſticæ conſortes erant, quæ legi ſolebant inter diuina myſteria, diptycha (quæ Græca vox eſt) Latinè ſignificant duplicata ob geminas tabulas, quarum vna comprehendebat viuentium fidelium nomina, altera defunctorum: pro vtriſque verò ſacrificia, & preces Eccleſia offerebantur; eorumque nominum lectio publicè fiebat ex ambone, ſeu pulpito. Illorum autem nomina delebantur, quos Eccleſia communione ac ſocietate fidelium excludebat. Diptychorum vſus iam inde à primis ſęculis inualuit. Cuius meminit ritus Dionyſius Eccl. Hier. c.3. ſic dicens: & cum ſe mutuo omnes ſalutauerint, myſtica ſacrarum tabularum ἱερῶν πτυχῶν recitatio fit. Huc illa ſpectat Cypriani querimonia circa nimis facilem quorumdam lapſorum reconciliationem ſic dicentis epiſt. 10. ad communionem admittuntur, & offertur nomen eorum nundum pœnitentia facta. Hæc pariter viſitur praxis in liturgijs Sanctorum Iacobi Apoſtoli, & Baſilij, & Chryſoſtomi. Innocentius verò Papa I. epiſt. ad Decentium Epiſcopum cap. 2. ſtatuit vt completa fidelium oblatione recitentur in Eccleſia nomina fidelium qui oblationem fecerunt.

Præter eorum fidelium diptycha pro quibus ſiue viuis, ſiue defunctis orabat Eccleſia, erant inſuper ſanctorum in cœlo regnantium diptycha, vt publicè inuocarentur, & colerentur. Qui vſus in omnibus comperitur veteribus liturgijs. Et Cyrillus Ieroſolymitanus quinta catech. poſteà inquit mentionem facimus eorum etiam qui ante nos obdormierunt, primùm Patriarcharum, Prophetarum, Apoſtolorum, Martyrum, vt Deus orationibus illorum, & deprecationibus ſuſcipiat preces noſtras, Theodoritus quoque lib. 5. hiſt. Eccl

cap. 34. refert orientales Eccleſias non aliter cum occidentalibus pacem iniuiſſe, quàm illæ Ioannis Chryſoſtomi nomen in diptycha retuliſſent. Et mox cap. 35. ait Alexandrum Antiochiæ præſulem eiuſdem magni Ioannis nomen tabulis Eccleſiæ inſcripſiſſe. Innumera ſunt eiuſcemodi priſcorum teſtimonia. Primarij quidem ſancti ſemper, & in omnibus Eccleſijs denominabantur Dei Genitrix Virgo, Ioannes Baptiſta, ſancti Apoſtoli, & inſigniores aliqui Martyres. Deinde in ſingulis Eccleſijs peculiares ipſarum Sancti commemorabantur, ijque maximè quorum reliquijs ditabantur. Cæterorum fiebat in commune memoria, tametſi eorum ſingula nomina in publicis tabulis cenſerentur.

Sed regrediamur ad eorum fidelium Diptycha, pro quibus in Eccleſia preces fundebantur. S. Gregorius Papa lib. 3. epiſt. 37. ad Conſtantium Mediolani Epiſcopum reſcribit nullam ipſi neceſſitatem incumbere nominandi Ioannem Rauennæ Epiſcopum inter miſſarum ſolemnia, cùm nec Ioannes ipſum Conſtantium nominare ſoleat ad altare. In actis Synodi Chalcedonenſis continetur epiſtola Epiſcoporum Ægypti ad Anatolium Conſtantinopolis, qua de Timotheo Æluro Alexandrinæ ſedis inuaſore conqueruntur, quod etiam in venerabili Diptycho in quo piæ memoriæ tranſitum ad cœlos habentium Epiſcoporum nomina continentur, quæ horis ſanctorum myſteriorum ſecundùm regulas releguntur, poſuiſſet Dioſcori nomen. Inter capita conciliandæ concordiæ inter Eccleſias Latinam, & Græcam Imperante Michaële Palæologo, primum fuit in ſacris hymnodijs Pontificis Romæ veteris cum quatuor Patriarchis memoriam facere, vt refert Nicephorus Gregoras lib. 3. Et Alcuinus de celebratione miſſarum ſic ſcribit: Poſt illa verba quibus dicitur in ſomno pacis, vſus fuit antiquorum ſicut etiam vſque hodie Romana agit Eccleſia, vt ſtatim recitarentur nomina defunctorum.

Quia

Quia verò in quotidianis collectis fidelium omnium nomina recenſeri præ multitudine non potuiſſent, mos erat præcipua nomina nimirum Romani Epiſcopi, & Patriarcharum viuentium, tum Epiſcopi loci, tum Imperatoris ſiue Principis ſæcularis, alta voce legere, vt ex multis veterum teſtimonijs liquet, tum eorum nomina qui oblationem ad altare fecerant, vt docet Innocentij Papæ epiſtola ad Decentium. Reliquorum nominum aliqua etiam pronunciabantur, reliqua verò communi, & genera memoria comprehendebantur: vt addiſcimus ex liturgijs Baſilij, & Chryſoſtomi, in quibus ita legimus, ὁ διάκονος θυμιᾷ γύρωθεν τὴν ἁγίαν τράπεζαν καὶ τὰ δίπτυχα τῶν τε ζώντων, καὶ κεκοιμημένων ὧν βούλεται μνημονεύει, Diaconus ſacram menſam incenſat per circuitum, & diptycha, viuorumque & defunctorum meminit quorum vult. Et ſubinde, ἐνταῦθα ὁ ἱερεὺς μνημονεύει ὧν θέλει ζώντων καὶ τεθνεώτων. Hic Sacerdos memoriam facit quorum vult viuorum, & mortuorum.

Synodus Quini-Sexta in Trullo.

IVſtiniano II. cui nomen Rhinotineto rerum potiente, habitus Conſtātinopoli fuit alter præſulum conuentus in Trullo, id eſt Imperialis palatij ſecretario ſupernè fornicato, vbi Canones duo ſupra centum conditi ſunt, an. Chr. 707. Quam Synodum Penthectē, id eſt Quini-ſextam nuncuparunt, quaſi ſupplementum quintæ, & ſextæ, à quibus nulli editi ſunt Canones. At Canones iſtos à Schiſmaticis profectos reiecerunt Romani Pontifices præſertim Sergius, qui tunc Eccleſiæ Romanæ Clauū regebat, vt teſtantur Anaſtaſius in Sergio, & Beda lib. de ſex ætatibus. Adrianus tamen Papa in ſuo ad Carolū magnū libello citat ex his Can. 82. quemadmodum etiam Synodus ſeptima. Verū neq; ex his conciliatur Synodo authoritas: Hoc. n. Canone vtuntur ſicut Dauid gladio Goliath Gethæi vſus fuit, vt ſcilicet aduerſarios proprijs armis debellēt

Illo namque Canone Iconoclaſtas adoriuntur, quo approbantur imagines Dominum Ieſum humana figura referentes. Illa verò imaginum eiuſdem ſub agni ſpecie abrogatio per hanc Trullanam Pſeudo-ſynodum, & ſcripturis diuinis contradicit, quæ plerumque ſub agni tum denominatione, tum effigie Saluatorem Dominum repræſentant, vt Liber Iſaïæ, & Apocalypſis, & teſtimonium Ioannis Baptiſtæ. Religioſus etiam primitiuæ Eccleſiæ vſus nihil habuit eiuſmodi repræſentatione frequentius, quæ paſſim viſitur in antiquiſſimis Romæ Baſilicis, & ſubterraneis cœmeterijs, alijsque alibi vetuſtiſſimis monumentis, tum ſculpto, tum muſiuo, teſſallatoque opere. Denique antiquus liber Ordo Romanus ex vetuſto, receptoque dudum vſu loquitur his verbis: *In eadem Dominica poſt albas intra ciuitatem Romanam dantur agni cerei ab Archidiacono in Eccleſia poſt miſſam, & communionem populo*. Quæ adhuc quotannis Romæ conſuetudo ſeruatur.

Canon 2. authoritatem Canonibus Apoſtolorum octoginta quinque attribuit: Et conſtitutiones Apoſtolicas à Clemente Papa editas teſtatur fuiſſe ab inſequentium temporum hæreticis deprauatas. Simile protulit iudicium, & cenſuram in Romana Synodo Gelaſius Pontifex de Clementis libris, ſed & ipſos qui circumferuntur Apoſtolorum Canones dicit apocryphos. Hæc habentur in decreto diſt. 15. Can. ſancta Romana Eccleſia.

Can. 12. Vſum coniugij Epiſcopis coniugatis interdicit. Canon verò 13. ex Canone Apoſtolorum prauè intellecto permittit coniugij vſum Presbyteris, & Diaconis iam ante ordinationem coniugatis. Cęterùm ex oppoſito Canon Carthaginenſis continentiæ Diaconorum, & Sacerdotum præceptum diſertè refert ad Apoſtolorum traditionem ipſam. Et vtique in altaris miniſterio, quæ totius Eccleſiæ functio ſanctiſſima eſt, nihil habet minus ab Epiſcopo Sacerdos. Sed ſacris ordinibus annexum cœlibatum in ijs qui

ante

ante conſecrationem iam erant matrimonio colligati plenius comprobaui ad Nicænum Can.3. Vide inſuper Carthaginenſis Concilij ſecundi Can.2.

Canon Quini-ſextus 32. Armenos reprobat vinum aqua non miſcentes in ſacro altaris miniſterio. Damnat præterea hæreticos Hydroparaſtas, ſeu aquarios, qui ſolùm ad altare aquam offerebant: quos etiam perſtringit ſcribens in Matthæum Chryſoſtomus. Et Concilium Carthaginenſe tertium eoſdem damnat Can. 24. Atque his omnibus antiquior Cyprianus martyr epiſt. 63. Trullanus Canon iſte vino permiſcendam eſſe in Calice aquam confirmat teſtimonijs liturgiarum Iacobi Apoſtoli, & Baſilij. Vide Can.2. de conſecr. diſt.1. Et vetuſtiſſimus ſcriptor Iuſtinus martyr in Apologia 2. verſus finem de fidelium communione ſic ait: *μεταλαβεῖν ἀπὸ εὐχαριςθέτος ἄρτου καὶ οἴνου καὶ ὕδατος* participare de pane Euchariſtico, & vino, & aqua, ſcilicet qua vinum ante conſecrationem dilutum fuit.

Canon 42. iubet vagos, & per vrbem diſcurſantes eremitas, vel in communibus Monaſterijs cum Monachis profiteri, vel ad ſolitudinem compelli, vt re ipſa exequantur quod nomine præ ſe ferunt. Vide ſuperiùs circa vagos Monachos Can. 4. Chalcedonenſem.

Can.52. In omnibus ſanctæ Quadrageſimæ diebus ieiunij præterquam Dominicis, & Sabbatis, & ſancto Annunciationis die, fiat ſacrum præſanctificatorum miniſterium, *ἡ τῶν προηγιασμένον λειτουργία ἱερὰ.* Iſte notandus Græcanicæ Eccleſiæ ab antiquo ritus, vt ferijs Quadrageſimæ ſacra miſſa non celebretur, ſed tantùm præſanctificata offerantur, vt moris eſt apud nos die ſancto paraſceues. Balſamon ad hunc locum præſanctificatorum, inquit, liturgiam non intelligimus ſacrificium incruentum, ſed adductionem, ſeu oblationem ſacrificij iam anteà peracti, & perfecti. Atque hanc iſtius Canonis rationem adducit, quia per ſacrificium gaudium, & Eccleſiæ ſolemnis exultatio cele-

bratur, quæ inconueniens eſt cũ diebus pœnitentię,& luctus. Idcircò Laodicænæ Synodi Can.49. oblationes fieri, & feſta martyrum celebrari prohibet ijſdem diebus. Et Laodicænus pariter Canon 51. ſtatuit, vt hæc feſta, & oblationes transferantur in proxima Sabbata, vel Dominicos dies Quadrageſimæ ipſius.

Canon Trullanus 55. Sabbatorum ieiunia etiam in diebus Quadrageſimæ reprobat, vti & reliqua parte anni, damnans diuerſum Romanæ Eccleſiæ vſum, cui etiam arroganter iubet vt inuiolabiliter deinceps obtemperet iſti Apoſtolorum Canoni 65. ſi quis clericus inuentus fuerit ieiunans in ſancto die Dominico, vel Sabbato præter vnum ſolum Sabbatum, deponatur: ſin autem laicus, excommunicetur. Cęterùm de ieiunijs Sabbatorum require, quæ tractaui ad Can. 50. Laodicænum.

Canon Trullanus 62. legi vetat falſas martyrum hiſtorias, ſed igni tradi præcipit. Balſamon hoc loco fidem, & diligentiam Simeonis Metaphraſtis commendat, qui ex antiquioribus Sanctorum vitis pleraque falſa, & commentitia quæ irrepſerant eliminauit edito hac de re caſtigatiore libro. Laudem quidem aliquam eo nomine meretur Metaphraſtes, ſed non integram. Haud enim pauca ſpuria, & ab anteceſſoribus conficta in ſuam congeſſit Sanctorum hiſtoriam ſpongia lituraque digna, vt aduertunt eruditi, & paſſim Baronius admonet.

Canon 69. Nulli hominum liceat qui ſit in laicorum numero intra ſepta ſacri altaris ingredi: nequaquam tamen prohibita ab eo poteſtate, & authoritate Imperiali, quandoquidem voluerit dona Deo offerre ex antiqua traditione. Balſamon priuilegij huius Imperialis cauſam refert ad Imperatorum vnctionem, qua dicit eos, ſimul inaugurari Imperio, & Clero. Cęterùm neque iſta vnctio vllatenus pertinebat ad Sacramentum, neque à Deo præcepta fuerat ſicut vnctio Regum Iſraël ex Dei mandato, ſed tantùm ab ho-

hominibus inſtituta. Vnctionis Regum Franciæ exordium referunt Hincmarus Remenſis, & Plodoardus ad diuinam inſtitutionem miraculo comprobatam delatæ cœlitus ab Angelo ampullæ, quando Clodouæus baptizatus à Remigio fuit Remenſi Epiſcopo, & Francorum Apoſtolo: quæ etiam nunc Remis aſſeruatur. Poſt vnctionem autem iſtiuſmodi Reges Francorum mirifica ſtrumas, ſeu ſcrofulas ſolo contactu curandi poteſtate pollent. Mirum tamen eſt Gregorium Turonenſem ætati Clodouæi multò viciniorem, ac ſupparem, quique in ſuam hiſtoriam mira diligenter conquiſita congerere ſolet, nihil iſtius ampullæ de cœlo delatæ meminiſſe. Iuo Carnotenſis Epiſcopus occaſione vnctionis Regis Ludouici ſexti cognomine Craſſi, qui fuerat inunctus à Metropolitano Senonenſi, præſentibus cum ipſo Iuòne, cęteris Senonenſi ſuffraganeis Epiſcopis, contendit in ſua epiſt. 189. tum ex veteribus aliorum Franciæ Regum exemplis, tum ex alijs argumentis hanc vnctionem non eſſe alligatam, ſiue Eccleſiæ Remenſi, ſiue eiuſdem Epiſcopo, ſed poſſe in alijs æquè Diœceſibus, atque ab alijs Epiſcopis fieri. Vltimò ſanè ſæculo Henricus IV. à quo multi ſtrumoſi curati ſunt, ab Archiepiſcopo Turonenſi fuit inunctus oleo Ampullæ Turonenſis ſancti Martini, necdum ſubditis ei Remenſibus factioni contrariæ addictis.

Vt verò ad Imperatorem Conſtantinopolis redeamus, tanta hic ambitione ſupra omnem ſacroſanctæ Eccleſiæ dignitatem ſe efferebat, vt intra templum ea celſitudine ſolium ſuum eleuaret, vt Patriarchæ ſedile ad eius pedes collocaretur. Qua de re Innocentius Papa III. Conſtantinopolis Imperatorem admonet, & coarguit c. ſolitæ, de maiorit. & obed. Nicetas Choniates in Andronico Conneno refert hunc Imperatorem pro mercede ſibi conceſſæ à Patriarcha indebitæ circa nuptiarum ex affinitate impedimentum diſpenſationis permiſiſſe, vt cleri ſubſellia

tol-

tollerentur altius, quatenus lateri ipſius Patriarcha quodammodo aſſideret, totaque cleri ſeries. Verùm poſt ſolemnem eo nomine habitam Imperatori gratiarum actionem, in qua Dauidicum verſum Andronico applicabant: *oculi mei ad fideles terræ vt ſedeant mecum*; ipſum paulò pòſt cum inſigni cleri totius pudore, ac deriſione iuſſiſſe, vt ad priſtinam menſuram Patriarchæ, clerique ſedilia rurſus deprimerentur.

Hîc locus eſt congerendi veterum ſelecta teſtimonia circa clericorum ſupra quoſcumque laïcos etiam Imperatores orbis in loco præſertim ſacro præceſſiones, quæ hac ſæculorum fęce tanta indignitate violantur. Scribit Theodoritus lib.5. hiſt.Eccl. cap. 17. magnum Theodoſium cùm eſſet Mediolani, ex medio Eccleſiæ gremio proceſſiſſe ad ſacrum altare offerendi cauſa, factaque oblatione conſtitiſſe poſt cleri conſeſſum intra cancellos. Id vt aduertit Epiſcopus Ambroſius miſſo Diacono Theodoſium admonuit ſolis licere Sacerdotibus, & Diaconis in Sanctuario conſiſtere: mandauitque vt inde ad laïcorum locum digrederetur, purpuram enim facere Imperatores ſed non Sacerdotes. Reſpondit Theodoſius excuſando ſe non per ambitum intus conſtitiſſe, ſed ſola conſuetudine adductum quam Conſtantinopoli didicerat: habere verò ſe gratiam Epiſcopo pro hac admonitione paterna, ſimulque morem geſſit, & exiuit. Regreſſus poſtmodum Conſtantinopolin, cùm ſolitam oblationem ad altare contuliſſet, memor huius moniti ſe extra Presbyterium ad populi ſtationem recepit. Tum Nectarius Epiſcopus rogauit quorſum recederet? At Imperator hoc demum didici (ait) quantum inter Imperatores interſit & Sacerdotem, & vix tandem reperi ſincerum vnum veritatis magiſtrum Ambroſium, quem ſolum Epiſcoporum hoc dignum nomine cognoui.

Gregorius quoque Nazianzenus orat. ad ciues timore perculſos præfectum ſic alloquitur: *An me libe-*

berè loquentem æquo animo feretis? nam vos quoque imperio meo, ac throno lex Chriſti ſubijcit. Imperium enim nos quoque gerimus, addo etiam præſtantius, & perfectius: niſi verò æquum eſt ſpiritum carni faſces ſubmittere, & cęleſtia terrenis cedere. Sed non dubito, quin hanc dicendi libertatem ſis accepturus in optimam partem, vtpotè ſacri gregis mei ouis ſacra, magnique Paſtoris alumna.

Apoſtolici vir ſpiritus, & ætatis Ignatius epiſt. ad Philadelphios his etiam altiora ſapit, & docet ità loquens: *Præfecti obediant Cæſari, præfectis autem milites, Diaconi quoque Sacerdotibus, & Sacerdotes ſimul, & Diaconi, & reliquus clerus, omniſque populus, milites quoque & præfecti, & Cæſar obtemperet Epiſcopo, Epiſcopi verò Chriſto ſicut & Chriſtus obtemperauit Patri, & ita vnitas à cunctis ſeruabatur.*

His conuenientia prædicat Chryſoſtomus in Matt. Homil.83.ſacros ſic alloquens Eccleſiæ miniſtros: *Si quis dux militiæ, ſi præfectus, ſi princeps diademate coronatus indignè accedat, prohibe: maiorem illo habes dignitatem: propterea vos Deus hoc tali honore inſigniuit, vt talia diſcernatis.*

Carolus Magnus laicos indebitum ſibi locum intra Eccleſiam vindicantes optimates ſic reprimit lib.6.capitularis cap.290. *Si quis indebitum ſibi locum vſurpauerit, nulla ſe ignoratione defendat, ſitque plenè ſacrilegii reus qui hoc attentauerit.*

Huc pertinet præallegatum caput ſolitæ, de maiorit. & obed. quo Innocentius III. Imperatorem commonet Epiſcopum præeſse principibus debere: vtpotè altioris dignitatis, & poteſtatis, quanto cæleſtia terrenis, ſpiritualia, & diuina corporalibus, & humanis antecellunt. Nota eſt hiſtoria ſancti Epiſcopi Martini, vt ſe geſſerit in menſa Imperatoris Maximi. Quinetiam Valerius Maximus de Religione populi Romani, quamuis falſorum deorum cultui addicti, & præterea innumeris triumphis, & ampliſſima dominatione ſuperbi, ſic teſtatur lib. 1.

cap.

cap.1. *Omnia poſt Religionem ponenda ſemper noſtra ciuitas duxit, etiam in quibus ſummæ maieſtatis decus conſpici voluit: quapropter non dubitauerunt ſacris imperia ſeruire, ita ſe rerum humanarum habitura regimen exiſtimantia, ſi diuinæ potentiæ benè, & conſtanter fuiſſnet famulata.*

Can.79. vulgarem illius temporis abuſum reprimit, quo certis ritibus colebantur virginei partus ſecundinæ, declaratque virginis partum fuiſſe ἀλόχευτον, hoc eſt vacuum à ſecundinis, addit etiam abſque vllo ſemine τέχον ἀπόρως συςάνἰα.

Can. 82. de imaginibus Chriſti ſub agni ſpecie. Vide in hanc rem quæ annotaui in iſtius Synodi exordio.

Can. 8. notabile continet documentum. Quoties (ait) non inueniuntur teſtes firmi qui citra omnem dubitationem affirment fuiſſe infantem baptizatum, debere citra omnem hæſitationem baptizari, idque eſſe veteris, & canonici vſus. Hoc idem conſtanter definiuit Gregorius Magnus lib. 12. epiſt. 37. his verbis. *Hoc ritè tenere debetis, quod & nos ab anteceſſoribus noſtris traditum accepimus, vt quoties tàm de baptiſmo aliquorum, quàm de confirmatione, quàm de Eccleſiarum conſecratione dubitatio habetur, & nec ſcriptis, nec teſtibus certa ratio habetur, vt baptizentur tales, vel confirmentur, atque Eccleſiæ canonicè conſecrentur, ne talis dubitatio fidelibus ruina fiat: quoniam non monſtratur iteratum quod certis indicijs non oſtenditur ritè peractum: Hæc nos vobis tenere, & mandare docemus, &c.* Hæc notent inaniter arguti Caſuiſtæ, qui malunt animas Chriſti morte redemptas in re dubia de eterna ſalute periclitari, quam Sacramentum etiam abſolutæ neceſſitatis de aliqua iteratione; perinde ac ſi Sacramenta ipſa Deus non inſtituiſſet in ſubſidium, & ſalutem animarum: cùm in dubio præcipiat ſapientiſſimus ſimul, & ſanctiſſimus Pontifex Gregorius adminiſtrari quoque confirmationem, quæ tamen non æquè

eſt,

eſt, vt baptiſmus abſolutæ ad æternam vitam neceſſitatis. Hæc eadem de baptiſmo pariter & Eccleſiarum conſecratione, quoties dubium occurrit, reſoluit præterea Concilium Carthag. quintum Can. 6. Et ne Summiſtas omninò relinquamus intactos, S. Raimundus lib. 3. ſummæ tit. de ætat. ord. §. 1. hæc eadem extendit ad ordinationem, ita dicens: *Regulariter teneas, quòd in huiuſmodi de quibus non conſtat quòd ſint de eſſentia vel non, inuenitur tamen quòd debent fieri, intelligas omnia eſſe de eſſentia: Vnde ſi aliquid tale de quo dubitatur vtrum ſit de ſubſtantia vel non, fuerit omiſſum, poteſt ordinatio iterari: non enim intelligitur iteratum quod neſcitur eſſe factum, diſt. 68. c. Presbyteri. Et de conſecr. diſt. 1. c. Solemnitates.* Hæc aliaque Raimundus. Et tamen antiquioribus nondum in mentem venerat illa prouidè ſequentibus excogitata ſæculis, in caſibus ambiguis conditio præſcripta in cap. 2. de bapt. ſi non es baptizatus, &c. Ideòque verborum etiam abſoluta forma in re dubia conferebant Baptiſmum, Confirmationem, Ordinem, Eccleſiæ conſecrationem.

Canon. 96. Qui Chriſtum per baptiſmum induerunt eius in carne vitæ agendæ rationem imitari profeſſi ſunt. Sententia hæc omnium Chriſtianorum infixa cordi eſſe debet, *οἱ χριστὸν διὰ τοῦ βαπτίσματος ἐνδυσάμενοι τὴν ἐν σαρκὶ αὐτοῦ πολιτείαν μιμεῖσθαι καθωμολόγησαν.*

Can. 100. Picturas fieri prohibet quæ ad turpes libidines illiciunt, & facientes excommunicari. Id enim quæ hic legitur vox *ἀφοριζέσθω* ſignificat, non verò vt Latinus vertit interpres depoſitionem. Quam pœnam ſolent Græci Canones exprimere per verbum *καθαιρέσθω*, ſolosque hac cenſura clericos plectere. Exemplum in hanc rem memorabile refert Proſper lib. de promiſs. & prædict. Dei cap. 6. Puellam in balneo ſe lauantem ex aſpectu laſciuo, quæ inibi erat, ſtatuæ Veneris, fuiſse protinus à Sathana poſſeſſam, multisque vexatam diebus, donec

ad

ad reliquias Stephani martyris liberata eſt.

Can.101. Minimè permittit communicantes Euchariſtiam aliquo vaſculo excipere, ſed manibus ipſis in crucis figuram conformatis. Hoc idem ſuadet Cyrillus Ieroſolymitanus catech. miſtag.5. Quem etiam veterem communicandi ritum ſic exprimit Chryſoſt. lib.3. de Sacerdotio, ὁ μετὰ τοῦ πατρὸς ἄνω καθήμενος ταῖς ἁπάντων κατέχεται χερσὶ, qui cum Patre ſurſum ſedet omnium manibus continetur. Alicubi tamen mulieres ſacram Euchariſtiam linteamine excipiebant, vt docet Auguſtinus ſerm.252. Maximus martyr, & Monothelitarum debellator admonet communicaturos viros, vt prius manus abluant, mulieresque vt linteamina mundiſſima deferant vbi Chriſti corpus accipiant. Denique Concilium Antiſiodorenſe præcipit Can.36. *Non liceat mulieribus nuda manu Euchariſtiam ſumere*. Vocatque idem Conc. Can. 42. *Dominicale* linteum illud, in quo iubet à fœminis Euchariſtiam excipi.

Septima Synodus Oecumenica Nicæna II.

LEo Iſauricus Imperator ſuadentibus Conſtantino Epiſcopo Nacoliæ, & Beſeræ, qui Chriſtianis ortus parentibus deinde captiuus in Syriam abductus Mahumetanam hauſerat impietatem, bellum execrabile ſacris imaginibus indixit, quas edicto propoſito ex Eccleſijs aliisque quibuſcumque locis proſcripſit. Dum verò peruetuſtæ Religionis imaginem Saluatoris, quæ ad æneam vrbis portam ſita erat ex edito loco vi ferroque deturbat, ſuccenſent qui aderant, totaque hoc nuncio ciuitas percellitur: tunc armati populi concurſu ſatellites diſcerpuntur, & apparitores ad hoc exequendum facinus miſſi. Ea de re infrendet ferox, & truculentus Leo, totamque vrbem rapinis, ho-

hominum raptationibus, & feralibus ſupplicijs infeſtat, & cruentat.

Aggreditur inter alios ſapientiſſimum, & venerandum Studitarum collegij præfectum, eiusque duodecim contubernales diuina, humanaque ſapientia inſtructiſſimos, ad quos ſeu ad oraculum in præcipuis diuinarum humanarumque diſciplinarum ambiguitatibus recurri ſolebat, quos ipſi quoque Imperatores frequenter conſulebant. Hos priuatis colloquijs, adhibitis nunc blanditijs nunc minis in ſuas partes attrahere conatus eſt Leo, ſed eorum conſtantia repulſus, eoſdem cum ædibus, in quibus conuiuebant vnà cum inſtructiſſima Bibliotheca flammis vna nocte abſumpſit. Nouis prætereà ſceleribus priora accumulans Sanctorum etiam cultum abolere, eorum loculos perfodere, ſacraque fœdare lipſana inſtitit. Has excitatas à Leone tragœdias recenſent author hiſtoriæ miſcellæ, Nicephorus Conſtantinopolis Patriarcha in breuiario, Zonaras, & Cedrenus in Leone, ipſaq; paſſim huius Synodi acta.

Dum truculenter furit Leo, Regiæ vrbis Patriarcha Germanus vir ſanctiſſimus omni ſtudio naſcentem impietatem coërcere nititur, atque fideles quos dira inſectatio vrgebat, aut labefactabat confirmare: hunc priuatis colloquijs fruſtrà tentatum ex ſede Patriarchali, & vrbe exegit: eiuſque loco Anaſtaſium iconoclaſtam Leo ſubrogauit. Ioannem quoque Damaſcenum piarum imaginum ſtrenuum defenſorem, tranſmiſſis ad principem Damaſci confictis proditionis litteris accuſat, quaſi Damaſcenam ciuitatem cuius cuſtodiæ Ioannes præfectus erat, ſibi vendere attentaſset: vnde ipſi dextera manus iuſſu principis barbari amputatur: ſed ei præciſam manum inuocata Dei Genitrix inſigni miraculo reſtituit.

Sic efferatum, graſſantemque Leonem Gregorius Papa II. boni ſollicitique paſtoris pro Dominico grege munus obiens, à cœptis nefarijs per litteras reuocare conatur; verùm creſcente in dies illius rabie

ana-

anathemate perculit, ſimulque Italiam eius dominationi ſubtraxit, atque illi tributa vlterius pendi prohibuit: Tum ille maiori percitus rabie comparata ingenti claſſe, & Pontificis, & Italiæ molitur exitium. Sed claſſem cum omni bellico apparatu ad Adriaticum littus exorta tempeſtas alliſit, alijsque ſimul calamitatibus eius Deus ferociam reprimit, & impietatem vlciſcitur vrbium vndequaque defectionibus, fame, penuriaque, peſtilentijs, & horrendis terrarum motibus eouſque, vt Regiæ vrbis ædes penè omnes publicæ, priuatæque integri anni aſſiduis concuſſionibus corruerint, ipſaque vrbis mœnia ſolo æquata ſint, ipſe verò Leo diris excruciatus torminibus infelicem animam exhalauit.

Leonem filius excepit Conſtantinus, cui cognomen inditum Copronymi fuit ab excrementorum profluuio, quo dum infans baptizaretur ſacrum lauacrum inquinauerat. Qui verò illum baptizabat Germanus Patriarcha vaticinatus eſt eius aliquando impietate ſanctam Dei Eccleſiam fœdatum iri. Prædictionem euentus demum comprobauit. Hic ſe totnm magicis flagitijs, & cacodæmonum, animarumque execrandis euocationibus, & piorum perſecutionibus addixit. Dei Genitricis aliorumque Sanctorum cultum, atque ſacrarum imaginum inhibuit.

Tot impietatibus, & coniunctis vnà crudelitatibus commoti populi Conſtantino rebellant, affinemque illius Artabaſdum Curopalaten qui aduerſus illum arma ſumpſerat, deſignant Imperatorem: Bereſen verò tot malorum authorem ſuaſoremque obtruncant, ſacrasque imagines priſtinis locis reponunt. Sed comparato exercitu Copronymus Conſtantinopolin terra marique obſidet, atque ad deditionem compellit, Curopalati oculos effodit, eius liberos interficit, ne quis ex illa progenie ſcelerum ipſius, & ſacræ Religionis vindex ſupereſset. In reliquos perduelles crudeliſſimè deſæuit, quamplurimos præciſis ferro mani-

bus,

bus, varijſque ſupplicijs excarnificator interimit, reliquos omnibus expoliat. Quinetiam veſaniæ ſuæ ſpecimen erga Pſeudo-patriarcham Anaſtaſium exhibet, quamuis eiuſdem ſecum impietatis fautorem. Hunc enim aſello præpoſtere impoſitum, & flagello per vrbis compita cæſum, in thronum Patriarchalem denuò collocauit.

Cùm verò Romani Pontifices Concilia diuerſa in Occidente diuerſis locis cogerent, vt malum in Religionis exitium erumpens cohiberent, Copronymus Pſeudo-ſynodum trecentorum, & triginta antiſtitum Conſtantinopoli coëgit, qua in ſacras imagines conclamatur. Intereà Conſtantinus Monachus Pſeudopatriarcha ſucceſſor Anaſtaſij, ſatellitio Imperatoris ſtipatus, per forum, per Eccleſias, per omnis ſexus Monaſteria, per priuatorum ædes concurſans, imagines quotquot ſupererant diripit, abradit, deijcit, & eos qui habebant verberibus, & carceribus mancipat: Sanctorum reliquias cum venerandis imaginibus, & Catholicorum libris per fora excitatis rogis incendit. Ipſe verò Copronymus aliquot Senatores, & clariſſimos viros, eo quòd prohibitas imagines coluiſſent, vel occultaſſent, duriſſimis neruis in medio foro verberari ad necem iuſſit: Monachos etiam & Sanctimoniales raptari, & poſt immania ſupplicia, & ludibria trucidari. Qui verò ſuperfuerunt Monachi compulſi ſunt pallio, & cucullo depoſito inire inceſta connubia, ſordidiſque artibus victum quærere. Inter milites quoque Monaſteria diſtributa ſunt, vt omnis inſtituti Monaſtici memoria prorſus aboleretur, Monaſteriorum autem prædia, & facultates fiſco addictæ.

Cōſtantinum Pſeudo-patriarcham tot ſcelerum facem, ac incentorem diuina vltio proſequuta eſt. Cùm enim deteſtandus Copronymus arcanum illi ſuum de abroganda Chriſto diuinitate aperuiſſet, nec ille rem ſilentio texiſſet, iuſſus eſt per vrbis vicos flagellari, & in ſordidiſſimo loco iugulari. Par etiam

vltio in Copronymum incubuit, cui pedes ardentibus anthracibus intumuerunt, tantoque æſtu totum eius corpus exarſit, vt vociferaretur infelix ſe inextinguibili traditum igni ob violatum Deiparæ nomen, & cultum: & cùm eamdem iuſſiſſet honorificè coli, ſera tamen eius minimè recepta eſt pœnitentia, ſed acerbiſſimo, & horrendo interitu ad quæ migraret ſupplicia demonſtrauit.

Succeſſorem Copronymus habuit Leonem filium, qui Catholicum ſe principio ſimulauit: vbi verò ſuum ſtabili fundamento firmatum credidit Imperium, in apertam hæreſis profeſſionem erupit, quam & ſacrilegio cumulauit. Cùm enim gemmarum cupiditate carbunculis radiantem coronam, quam in maiori Baſilica Mauricius olim dedicarat, detractam inde ſuo capiti impoſuiſſet, eruperunt ex illius capite venenati carbunculi, ex quibus ardens exorta febris hominem breui extinxit, vt Theophanes, & Miſcellæ hiſtoriæ ſcriptor Diaconus referunt.

Hic hæredem reliquit Conſtantinum ex Irene ſuſceptum filium. Irene gubernacula ſuſcepit Imperij ſub Conſtantino decemni puero. Tum demum immanibus diuturniſque procellis diſcuſſis, pax, & noua lux Orientis Eccleſijs refulſit. Catholicæ namque Religionis amantiſſima Irene, nihil antiquius habuit quam vt illam iacentem excitaret, Regiamque ciuitatem multiplici anathemate inuolutam, & à reliqua Eccleſia diuulſam reduceret. Cùmque Paulus abdicato Patriarchatu ſe in Monaſterium concluſiſſet ad ſpontaneam pœnitentiam, reſpondit Imperatoribus cauſam rei ſciſcitantibus, quia Copronymi Conciliabulo, quo procuſum fuit aduerſus venerandas imagines decretum, ſuam adiecerit ſubſcriptionem, & ni pœnitentia ſcelus elueret, æterno foret ſupplicio damnandus. Qua permoti reſponſione Imperatores de optimo Patriarcha eligendo ſolliciti Taraſium promouendum curarunt. Ille verò grauiſſimum onus detrectabat, nec prius vrgentibus

bus Auguſtis ceſſit, quam fore pollicerentur, vt legitimam Synodum ex Romani Pontificis conſenſu indicendam, & habendam curarent.

Scripſit ergo litteras ad Adrianum Papam Taraſius, quibus de ſacrarum imaginum cultu piè, doctèque diſſerit. Scripſere pariter ad eumdem Conſtantinus, & Irene, rogantes vt Synodum indiceret, ſuoſque de more Legatos ad eam mitteret. Lætior Pontifici nullus afferri poterat nuncius. Itaque Petrum Archipresbyterum Eccleſiæ ſancti Petri, & alterum Petrum Abbatem ſancti Sabæ committit, qui ſuo nomine Synodo præſint. Cæterùm adeò Conſtantinopoli hæreſis inualeſcebat, vt ibi tumultus incredibiles excitarint Iconomachi, quos nec ipſi potuerunt Imperatores compeſcere.

Igitur Nicæa prælecta fuit in qua Synodus haberetur, qnæ ciuitas Metropolis Bithyniæ eſt, prima Synodo Oecumenica dudum inſignis. Interfuere cum Taraſio religioſiſſimo Conſtantinopolis Epiſcopo duo Monachi Ioannes, & Thomas ſedium Orientis Patriarchalium locumtenentes, & cum his trecenti quinquaginta Epiſcopi, multique cum delectis Monachis Archimandritæ, qui Patrum conſeſſum ſanctitatis, doctrinæque ſplendore decorabant, miſſique ab Imperatoribus aliquot Senatores. Concilio præſederunt Apoſtolici Legati. Geſta hæc ſunt Chr. an. 787. Coacta iam Synodo multitudo Epiſcoporum ſupplices libellos obtulerunt ad veniam deprecandam, eo quòd Copronymi Synodum approbaſſent: in primis Gregorius Neocæſarienſis, qui fuerat in Pſeudoſynodo quaſi præſes, & anteſignanus. Vtramque in partem agitata ſententia eſt, ſed mitior demum præualuit, qua cunctis condonatum eſt, & permiſſum, vt ſuum quiſque gradum, & dignitatem retineret. Lecta primùm fuit Adriani epiſtola, cui honorificè ab omnibus acclamatum eſt. Placuit deinde vt ex sãctorum Eccleſiæ doctorum libris de promptę palàm legerentur grauiſſimæ ſententiæ, & exempla, qui-

bus Religioſa imaginum veneratio aſſeritur, tamquam à Sanctiſſimis Patribus tradita, iam inde ab exordijs Eccleſiæ, continuoque Chriſtianorum ſæculorum vſu recepta, plurimiſque confirmata miraculis. Quapropter Patrum ſuffragijs ſancitum eſt, vt in Eccleſijs alijſque honeſtis locis, Chriſti Domini Sanctorumque imagines collocentur ad piam memoriam, & virtutum imitationem excitandam: tum etiam vt ipſi in ſuis imaginibus debita ſibi veneratione colantur, quandoquidem his delatus honor ad Prototypum, & exemplar refertur quod illæ repræſentant. Decretum quoque vt fideles debita veneratione Sanctorum reliquias proſequantur, & his contradicentes hæretici declarantur, & anathemate feriuntur.

His ſanctiſſimè conſtitutis placuit in medium proferri Saluatoris imaginem, & ab omnibus ſuppliciter procumbentibus adorari. Perlecta etiam ne quid deeſſet examinataque ſedulò fuit Copronymi Synodus, eiuſque vanæ rationes veriſſimis alijs euerſæ, & quantum opus erat expoſitum diuinarum litterarum teſtimonia, quibus idola gentium redarguuntur nihil cum ſanctis imaginibus habere commune. Proinde damnata illa Pſeudo-ſynodus omnium conſenſu fuit, & dictum anathema in Anaſtaſium, Conſtantinum, & Nicetam Pſeudo-patriarchas. Poſtremò ſancta Synodus Canones XXII. adiecit. His ritè peractis, Taraſius tranſmiſſis ad Adrianum litteris rerum in Synodo geſtarum rationem reddidit. Porrò Adrianus non ſolùm Apoſtolica authoritate Synodum muniuit, & approbauit, ſed prætereà conſcripta ad Carolum Magnum epiſtola defendit ab aliorum criminationibus.

Actione huius Synodi quinta inter quamplurima Sanctorum teſtimonia locus adducitur Ioannis Theſſalonicenſis Epiſcopi, quo aſſeritur Sanctos Dei Angelos, Sanctorumq; animas figuris corporeis ſufficiēter repræſentari, eo quòd vtriſque Catholica Ec-

cleſia corporeas ſubſtantias attribuat, tenuiſſimas quidem vtpotè igneas, aut aëreas. Idque author ille confirmare intendit tum Dauidis, atque Apoſtoli teſtimonio iſto: Qui facit Angelos ſuos Spiritus, & Miniſtros ſuos flammam ignis: tum etiam Athanaſij, Baſilij, Methodij, aliorumque Patrum authoritate. Quod ait author ille de ſenſu Catholicæ Eccleſiæ non ſic intelligendum eſt, quaſi Eccleſia hoc definiuiſſet, ſed quia complures, & illuſtres Eccleſię Doctores hoc aſſerebant, ita vt ea tum ſententia pręualeret: Nec ſolùm apud Græcos, ſed & apud Latinos, ex quibus eſt Hilarius in Matt. S. Auguſtinus innumeris penè locis, lib.3. de Gen. ad lit. cap.10. & epiſt.111. & 115. & lib.3. de Trinit. cap.11. & in Pſal. 85. & 145. & lib.2. de Ciuit. Dei cap.23. & lib.15. cap. 23. & lib. de diuination. dęmon. & in Enchirid. c. 59. & alibi, vt aſſerat Vaſquez tract. de Angelis non dubitaſſe Auguſtinum Angelos eſſe corporeos, ſed tantùm an eorum corpora contrectari poſſent. Hoc idem tenuit quoque Caſſianus collat. 7. cap. 13. Bernardus huc propendet ſerm. 5. in Cant. & Angelis corpus aëreum aſſignat lib.5. de conſider. His accedit Rupertus Abbas lib. 1. de Trinit. cap. 11. Ex Græcis præter commemoratos Athanaſium, Baſilium, Methodium, Ioannem Theſſalonicenſem, idem ipſum tradit Origenes lib. 1. Periarchon in proœm. Cęſarius Nazianzeni frater dial. 1. Elias Cretenſis ad orat. 1. Nazianzeni ad verba iſta: nihil enim mihi. Quotquot etiam ex Græcis, Latiniſque docuerunt Angelos cum mulieribus conſuetudinem habuiſſe, ex ijſque progenuiſſe Gigantes Iuſtinus, Irenæus, Clemens Alexandrinus, Euſebius Cæſarienſis, Tertullianus, Lactantius, alijque, qui licet aſtruant in Angelis, & hominum animis ſpiritualem ſubſtantiam, id vnum volunt eſſe tenuiſſimam, & ſubtilem admodum, longèq; diſtantem à concretis craſſioribusq; corporibus non tamen omnis expertẽ materiæ. Olim præualuerat apud ſanctos Patres Platonis Phi-

loſophia dœmones elementares conſtituentis, & animas igneæ ſubſtantiæ. Exortu poſtmodum Scholaſticæ Theologiæ receptior euaſit Ariſtotelis doctrina lib.12.Metaph.cap.6.7.8. aſſerens, & probans intelligentias eſſe ab omni materia, & quantitate ſeparatas. Idque fortiùs apud Chriſtianos ſuadet viſio diuinæ eſſentiæ, quoniam videbimus Deum ſicuti eſt 1. Ioan.3. ad hanc verò viſionem nullam habere poteſt aptitudinem nec remotam quidem aut ſupernaturalem materialis ſubſtantia. Itaque Magiſter ſententiarum, & Thomas, & alij ferè omnes ſcholarum Theologi oppoſitam veteribus illis ſententiam conſectantur: cui plus etiam fauent hæc Lateranenſis ſub Innocentio III. Concilij verba, quæ leguntur in cap.firmiter, de ſumma Trinit. *Deus vtramque de nihilo condidit naturam ſpiritualem, & corporalem, angelicam videlicet, & mundanam: deinde humanam quaſi communem ex Spiritu, & corpore conſtitutam, &c.*

Etſi verò probabilius ſit Lateranenſis Concilij eam non fuiſse mentem, vt res iſta tamquam fidei propoſitio ibi definiretur: non foret tamen temeritatis expers his inſtructioribus ſæculis peruicax in contrarium opinio. Et verò ſancta Dei Eccleſia temporum progreſſu nouis cognitionibus pleniùs illuſtratur: vnde ſcribitur in Cantico procedere illam inſtar ſurgentis auroræ. Quod exemplis ſequentibus patefit.

Licuit priſcis ſæculis Angelos credere corporeos, & ex his nonnullos cum mulieribus antequam cœlo exularent, corporum habuiſſe commercia. Licuit ſimiliter ſanctis olim Doctoribus Papiæ Hierapolitano, Melitoni Sardenſi, Irenæo, Iuſtino, Lactantio, Seuero Sulpitio, eſſechiliaſtis, quæ nunc perſuaſio hæretica, & piacularis eſſet. Licuit initio eximijs illis viris, & Sanctis Cypriano Carthaginenſi, Dionyſio Alexandrino, & Firmiliano Cæſarienſi, & ampliſſimis totius Africæ, & Alexandrinæ Diœceſeos Synodis omnium indiſcriminatim hæreticorum reijcere baptiſmum, quod ſiue poſt Stephani Papæ decre-

tum,

tum, ſiue poſt Nicænam Synodum, pœnam mereretur anathematis. Licuit antiquis de multis Scripturæ partibus ambigere an canonicæ eſſent, vt obſeruatum ſuperiùs à nobis eſt ad Laodicænum Can. 59. At re poſtmodum perſpicuè definita non liceret circa huiuſmodi animo eſſe ancipiti. *Multa nunc ſcimus* (ait Alfonſus de Caſtro lib. 1. de hæreſibus cap. 27.) *quæ à primis patribus, aut dubitata, aut prorſus ignorata fuerunt: Multa didicit Mater Eccleſia* (inquit Paulus Serlogus Societ. IESV anteloquio 3. in Cant. ſect. 3. *proceſſu temporum multa ſtabiliuit, declarauitque fidei dogmata quæ licitis olim opinionibus iactabantur*. Vicentius Lirinenſis ſic loquitur aduer. hær. commonit. 1. cap. 27. *Creſcat igitur oportet, & multum vehementerq; proficiat, tàm ſingulorum, quàm omnium, tàm vnius hominis, quàm totius Eccleſiæ ætatum, ac ſæculorum gradibus intelligentia, & ſcientia, & ſapientia*.

Can. 14. reprobatur abuſus quo pueri Clerici poſt tonſuram admittebantur ſtatim ad legendum in Eccleſia pro ſuggeſtu ante ſuſceptam Lectoris ordinationem. Permittitur deinde Abbatibus modò Sacerdotes ſint & ab Epiſcopo benedicti, Lectores ordinare, proprios dumtaxat Monachos. Permittit Chorepiſcopis idem Canon lectores ordinare, dum præceſſerit Epiſcopi conſenſus. Concilium Tridentinum ſeſs. 23. cap. 10. Abbatibus pariter Sacerdotibus, & ab Epiſcopo benedictis indulget, vt ſubditis Monachis tonſuram, & minores ordines conferant.

Can. 15. Prohibet duas cuiquam Eccleſias conferri etiam paupertatis obtentu: quo caſu proponit imitandum potiùs Paulum in Actis Apoſt. proteſtantem ſe ad ſui, ſuorumque victumque proprijs manibus laboraſſe, quod in ſuis pariter epiſtolis inſinuat. Hic tamen Canon vbi magna eſt Clericorum penuria duas permittit ab vno, & eodem Eccleſias in minoribus oppidis poſſideri. Refertur à Gratiano c. Clericus 21. qu. 1. Idem ante ſanciuerat Synodi Chalcedonenſis Canon 10. interdicens ne quis Clericus duarum

ciuitatum Eccleſijs aſcribatur. Pari ratione cauetur in Concilio Agathenſi Can.57. & in Epaunenſi Can. 9. & in Lateranenſi ſub Innocentio III. Can.29. & in Tridentino ſeſſione 7. cap.24. & ſeſs. 14. c.17. necnon in c.vnum Abbatem 21. quæſt.1. ne vnus duobus monaſterijs Abbas præficiatur. Ius quoque ciuile non permittit duplicem in vno militiam, ſeu duobus mereri cingulis, aut ſtipendijs. l.his quidem. c.qui milit. non poſ. lib.12. ſed hanc quæſtionem paulò fuſiùs, & dilucidiùs diſcutiamus.

Canonum periti duplicem norunt plurium beneficiorum incompatibilitatem primi generis, & ſecundi. Incompatibilitas primi generis ea eſt, vt ſecundo per pacificam poſſeſſionem obtento beneficio, primum ſtatim vacet, c.de multa 18. de pręben. & extrau. execrabilis. eod.tit.& c.litteras 9. de conceſ.pręben. & c.cum in cunctis 7. §.cum verò. de electio. Altera, ſeu ſecundi generis incompatibilitas ea eſt, qua ſimul nequeunt plura licitè beneficia ſimplicia teneri, niſi accedat diſpenſatio quæ iuſta cauſa ſubnixa ſit: nec ideò tamen vacant priora beneficia per poſterioris adeptionem, quamuis horum ſingula ſufficere poſſint ad victum. Etenim ſi ſingula non ſufficiant honeſtæ ſuſtentationi, poſſunt duo, vel tria licitè poſſideri citra diſpenſationem iuxta Tridentini Concilij decretum ſeſs.24.cap.17.his verbis: *Statuit ſancta Synodus, vt in poſterum vnum tantum beneficium Eccleſiaſticum ſingulis conferatur; quod quidem ſi ad vitam honeſtè ſuſtentandam non ſufficiat, liceat nihilominus aliquod ſimplex beneficium, dummodò vtrumque perſonalem reſidentiam non requirat, eidem conferre.* At verò ad incompatibilitatem primi generis pertinent duæ ſimul dignitates, vt duo Epiſcopatos, duo decanatus, aut vnus decanatus ſimul cum præpoſitura, vel Archidiaconatu. Item plures parochiæ aliaue curata beneficia. Item plures in eadem Eccleſia perſonatus, aut dignitates etiam ſine animarum cura. Denique plures vniformes præben-

dæ

dæ ſub eodem tecto quamuis ſimplices, vt duo Canonicatus. c. litteras de conceſſ. præben. Hæc quoque incompatibilitas extenditur ad Epiſcopum, qui ſtatim atque conſecratus eſt, & bonorum Epiſcopalium fructu gaudet (non enim iſthic comprehenduntur Epiſcopi merè titulares, aut aliorum Epiſcoporum ſuffraganei, qui licet conſecrati, non tamen fruuntur Eccleſiarum Epiſcopalium prouentu) aut etiam elapſo tempore quod Canones Epiſcoporum conſecrationi præfixerunt, amittit illicò iure ipſo omnia quæ prius habebat beneficia, niſi Apoſtolicæ ſedis ſe diſpenſationè præmuniuerit. c. cum in cunctis 7. §. cùm verò de elect. Sed ſi pauper ſit Epiſcopus, poterit adhuc ei ſimplex conferri beneficium: licet enim amittat anteriora, non tamen ius facit eum inhabilem ad poſteriora ſimplicia, vt docent Martinus Nauarra, & Leſſius li. 2. de iuſt. c. 34. dub. 27. num. 139.

Can. Nicænus 16. cauet ne Epiſcopi, aut Sacerdotes alijque clerici ſplendidis, ac inſignibus indumentis, aut vnguentis odoratis vtantur, eosque puniri ſancit quicumque Clericum modeſtè veſtitum deriſerint. Prohibet etiam quibuſuis Eccleſiaſticis deferre in veſtium oris, ac marginibus lacinias verſicolores. Citatur in c. omnis iactantia 2. q. 4. Require ſuperiùs Concilij Carthaginenſis quarti Can. 45.

Canon Nicænus 17. Perſonarum Monaſticarum frequentem hoc ſæculo abuſum reprobat, quæ cùm in Monaſterijs proprijs ſubeſſe nolint, noua Monaſteria conſtruere aggrediuntur quibus præficiantur. Prætereà inhibet Epiſcopis ne nouas Eccleſias, aut oratoria extrui permittant, niſi ea ſuppetant, quę ad perfectam fundationem ſufficere poſſint.

Can. 20. Prohibet omninò duplicia Monaſteria ſimul cohærentia, id eſt Monachorum hinc, & Monialium inde: huc pariter ſpectant ad euitanda periculoſa conſortia regulæ iſtæ ſancti Baſilij: non habeat Monachus aditum ad Monacham; vel Monacha ad Monachum ſecretò ad collocutionem. Non

cubet

cubet Monachus in muliebri Monaſterio. Si contigerit vt aliquam propinquam ſuam videre velit Monachus, in præſentia Abbatiſſæ huic colloquatur per modica, & compendioſa verba, & in breui ab ea diſcedat. Haſce Baſilij regulas inſtaurat Canon iſte. Videto ſuperiùs alia huc pertinentia ad Can. 28. Concilij Agathenſis iubentem diuerſorum ſexuum Monaſteria longè inuicem eſſe remota. Alia huc ſpectantia reuise pariter ad Concilij Toletani primi Can. 6.

De Synodo Francofordienſi librisque Carolinis.

ANno 794. Celebrata eſt Francofordij ad Męnum amnem Synodus (eſt enim altera cognominis vrbs ad flumen Oderam) tempore Adriani Papæ primi, & Caroli magni Francorum Regis. Hæc approbata fuit quatenus hæreſin damnat Elipandi Toletani Epiſcopi, & Felicis Epiſcopi Vrgelitani, qui IeſumChriſtum hominem negabant filium eſſe Dei naturalem, ſed aſſerebant tantummodò eſſe adoptiuum Deique ſeruum. Quatenus autem damnat ſeptimam de imaginum cultu Synodum omni caret authoritate.

Patres namque Francofordienſes rei geſtæ ignoratione planè decepti ſunt. Reijciunt enim Synodum (vt loquuntur) Græcorum de adorandis imaginibus Conſtantinopoli in Bithynia celebratam ſine conſenſu Romani Papæ. Quibus verbis multiplex circa factum error inuoluitur. 1. Conſtantinopolis pro Nicæa. 2. Conſtantinopolin eſſe Bithyniæ vrbem cum ſit Thraciæ. 3. fuiſſe Græcorum Synodum illam ſine Romani Papæ conſenſu habitam, cùm tamen conſtet fuiſſe ab ipſo Adriano Papa indictam, & approbatam, eiusque Legatos in ea præſedisse. 4. eamdem Synodum conſtituiſſe vt imagines

gines eodem cum Deo cultu colerentur, cùm tamen eius actione 1. Baſilius Ancyræ Epiſcopus quondam iconomachus non aliter à Nicæna Synodo admiſſus fuerit, niſi profitendo palàm ſacras imagines eſſe venerandas, & adorandas modò ne latriæ cultu, qui ſoli Deo debetur. Et Act. 3. Conſtantius Conſtantiæ Cypri Epiſcopus: actionibus 4. & 7. alijque ſimiliter Eccleſiæ reconciliati fuerint, & vnitati fidelium redintegrati cum eadem fidei proteſtatione, modò ne latriæ cultu ſoli Deo competenti ſacræ imagines adorentur.

Porrò vt omnis verborum tollatur ambiguitas, latriæ cultum hîc intelligunt Nicæni patres abſolutum illum cultum, qualis à Gentilibus deferebatur idolis, quæ abſolutè ab ijſdem vt dij colebantur, exiſtimantibus numen in illis ſtatuis reſidere: cùm tamen fidelium cultus erga imagines ſit reſpectiuus ad Deum, vel Sanctos per imagines repræſentatos, vt poſſit eiuſmodi cultus pro exemplarium dignitate coram imaginibus delatus, dici latriæ, vel hyperduliæ, vel duliæ cultus reſpectiuus quidem quoad imaginem, abſolutus autem quod attinet ad exemplar, ſeu prototypum per imaginem repræſentatum.

Anterioris ſæculi anno 1549. prodijt in publicum ignotus anteà liber Carolo magno aſcriptus, & ab eodem ad Adrianum Pontificem directus contra imaginum venerationem, abſque vlla ſiue loci, ſiue Typographi nota.

Si liber non eſt ab ijſdem qui publicarunt hæreticis confictus, non alium habet authorem quàm eiuſdem cum Carolo ſæculi iconoclaſtam, non ipſum Carolum, à quo tamen tranſmiſſus ad Adrianum fuit, vt ſuo nomine, cenſuraque Apoſtolica illum perſtringeret, aut refelleret. Extat vtique Adriani Papæ ad Carolum liber, quo prior ille liber ſacras oppugnans imagines accuratè refellitur. Ex quo Adriani libro Iuo Carnotenſis pleraque deſumpta inſerit in quarta decreti ſui parte. Conſtat certè ex Anaſtaſij præfatione

tione ad ſeptimam Synodum Gallos nonnullos imaginum venerationem reſpuiſſe.

CONCIL. VORMATIENSE.

SVb Adriano Papa II. & Imperatore Ludouico II. an. Domini 868. habitum eſt Concilium Vormatienſe, huius Canon 22. ita decernit: *Si pater, vel mater filium, filiamque intra ſepta Monaſterij in infantiæ annis ſub regulari tradiderit diſciplina, non liceat eis poſtquam ad annos pubertatis peruenerint, egredi, & matrimonio copulari: hoc ergo omnibus deuitandum eſt, quia nefas eſt vt oblatis Deo à parentibus filijs voluptatis fræna laxentur: igitur vt prædiximus non liceat eis ſuſceptum habitum vnquam dimittere, ſed conuicti quod tonſuram, aut Religioſam veſtem aliquando habuerint, in Religionis cultu habituque velint nolint permanere cogantur*. Adeò perſpicuæ ſunt iſtius Canonis, & plurimorum aliorum conformium Canonum expreſſiones, vt pudor omnis animique ſinceritas prorſus ei ablegãda ſit, qui per multiplices alienarum, & violentarum gloſſarum inuectiones in oppoſitum ſenſum hæc detorquere obnitatur, quem voces ipſæ & vltrò, & iteratò præ ſe ferunt. Eadem non minus euidentibus verbis repetitur ſanctio ſequenti Canone 23. *Monachum aut paterna deuotio, aut propria profeſsio facit, &c.*

Iſtiuſmodi Eccleſiæ vſus, & diſciplina non hic habuit initium, hoc enim ante conſtituerat Gregorius Papa II. in ſua ad Bonifacium Moguntiæ Epiſcopum epiſtola ijſdem prorſus verbis: adeò vt Concilium Vormatienſe ſuos inde Canones 22. & 23. nihil ferè immutando deſumpſerit. Idem pariter reſoluit Iſidorus citatus in c. quicumq; 20. q. 1. Toletanum quoque Concilium quartum rem eamdem prorſus de-

decernit anno 643. Canon 48. & habetur in decreto Gratiani c.Monachum 20.qu.1. Idemque iteratur decretum in Concilio Triburienſi citato in c.quem progenitores 20.qu.1.Alexander quoque Papa III. hoc idem decernit de perpetua ad Monachiſmum aſtrictione ex ſola parentum oblatione. Conſtit.Alex. III. p.50.cap.10. Poſt quem Clemens Papa III. hanc eamdem confirmat diſciplinam, & vſum, c.cum virum, de regular.

Itaque ſeptingentos annos Eccleſia hoc iure vſa eſt patriæ poteſtatis iura multo vlterius erga liberos proferens nondum ſui per ætatem compotes, quàm præſens, magisque æquitati conſentaneus vſus permittat. Vrgebant forſitan exempla Samuelis, quem mater tabernaculo conſecrauit, & Iephte votum, ſecundùm quod filiam vnicam Deo immolauit. Quinimò fauore Monaſticæ Religionis vlterius etiam progreſſi ſunt olim Eccleſię Canones. Ex quo enim aliquis etiam adultus nec ſuæ mentis compos aliena voluntate fuerat in ęgritudine periculoſa Monaſtico habitu amictus, æger ille conualeſcens tenebatur reliquum tempus vitæ indiſpenſabiliter in Monachali veſte, & inſtituto traducere. Adeò vt Hiſpaniæ Rex Vamba, & morum ſanctitate, & bellica laude, & Saracenorum victorijs inclytus, cùm in morbum incidiſſet alienatus à ſenſibus, ab Epiſcopis, & proceribus Hiſpaniæ pro more in Hiſpania recepto Monaſtica veſte indutus, & deinde conualeſcens ſe aſtrictum Monaſticæ vitæ ex eiuſmodi ſibi tradito amictu agnoſcens, regnum ſuum in affinem quemdam ſuum tranſtulerit. Iſtud expreſsè refertur in Concilio Toletano anni 680. Can.1. cuius deinde Can.2.ſignificatur eam tum viguiſſe in Hiſpaniarum Eccleſijs conſuetudinem, vt cùm ſe in ægritudine aliquis proximè putaret moriturum, Monaſticum habitum peteret, & acciperet, aut etiam non petitum neſciens nec ſui compos acciperet, hoc ipſo ſic aſtringeretur Monaſticæ profeſſioni, vt conualeſcens

ad

ad ſæculum reuerti non poſſet, Monachusque in perpetuum remaneret; licet pœna dignus cenſeretur Sacerdos, qui habitum non petenti miniſtraſſet. Quam diſciplinam, & conſuetudinem Baronius quoq; refert ad annum præfatum 680.

Poſterioribus ſanè Canonibus meliùs cautum eſt, quibus omnis irrita profeſſio Monaſtica redditur, ſi non fuerit libera, & ſpontanea, & ſi non præceſſerit ſaltem integer probationis annus. His quoque prouiſum eſt, vt omnis profeſſio quæ facta fuerit à fœmina ante completos duodecim ætatis annos, aut à maſculo ante quatuordecim, ſit prorſus inualida c. ſignificatum, & c. cum virum de regularibus eandem præfigendo ætatem profeſſioni regulari, quæ requiritur pariter ad validum, & inſolubile matrimonium. Succeſſit demum Concilij Tridentini ordinatio ſeſs. 25. de regular. cap. 15. quæ nunc vbique viget, requirens ad Religioſam profeſſionem in vtroq; ſexu completos ætatis annos ſexdecim. Idemque Concilium pœnam excommunicationis parentibus, & alijs quibuſcumque infligit, quicumque per vim, aut metum ad Religionem quemquam adegerint, vel ad id cooperati fuerint d. ſeſs. 25. c. 17. & 18.

Synodus Oecumenica octaua, & Conſtantinopolitana quarta.

HIſtoriam huius octauæ Synodi exactè deſcripſit Nicetas Dauid Paphlago ſcriptor ætatis illius in vita S. Ignatij Patriarchæ Conſtantinopoleos. Nicephorus Orientis Imperator filiam ſuam Procopiam Michaëli Curopalati dedit in matrimonium, ex quo natus eſt Nicetas alijque liberi. Cùm verò Nicephorus è viuis exceſſiſſet, omnium conſenſu Michaëli defertur Imperium principi iuſtitiæ, & pietatis ornamentis ſpectatiſſimo, qui magna virtute biennium im-

perauit

perauit: Donec Leo Armenus cui Michaël præfecturam exercituum Orientis crediderat,in ſuum principem, ac benefactorem perduellis regnum occupat, Michaëlem cum vxore, & liberis in diuerſas inſulas ablegat, & Monaſterijs includit: Regios liberos caſtrari iubet, atque ex his Nicetam cui caſtrato, & in Monachum detonſo Ignatij nomen eſt inditum. Leo qua tyrannide, & nequitia regnum inuaſerat, eadem adminiſtrauit, & dudum à Synodo ſeptima ſopitam iconoclaſtarum hæreſin magna Eccleſiarum clade, & piorum omnium dira inſectatione reſtituit, non minori rabie furens quàm Leo ille Iſauricus à quo fuerat primùm excitata. Sed exacto Imperij ſeptennio diuina vltione interemptus eſt à Michaële Balbo pariter iconoclaſta: quem poſt annos Imperij octo filius excepit Theophilus paternæ impietatis æmulus, qui annos aliquot Imperio potitus, tranſmiſit illud ad filium Michaëlem ſub Theodoræ matris tutela Religioſæ, virilisque animi fœminæ,quæ filium Catholica Religione imbuendum curauit, inſtauratoque ſacrarum imaginum cultu, Methodium virum ſanctiſſimum quem in fide Orthodoxa inuictum Michaël Balbus exilio damnauerat, reuocauit, atque in Regia ciuitate Patriarcham conſtituit; quo munere præclarè quadriennio perfunctus abijt in cœlum.

Tum verò eiuſdem Theodoræ ſtudio Ignatius Michaële Curopalate natus in eandem promotus eſt dignitatem. Hoc prȩſule Orientalis Eccleſia, & fidei ſinceritate, & morum commendatione refulſit, tranquillaque pace integros vndecim annos potita eſt. Sed tàm felicem rerum ſtatum Cæſaris Bardæ ipſius Theodoræ fratris ambitio turbauit. Hic Imperatori perſuaſit vt matrem rerum gubernaculis ablegaret, includeretque Monaſterio, atque ex Michaëlis vecordia fiduciam ſumens, omnem Imperij poteſtatem in ſe vnum tranſtulit. Erat præterea Bardas infenſiſſimo aduerſus Ignatium animo, qui paſtoralis officij, & conſtantiæ ſpecimen dederat,

quan-

quando poſt ſæpiùs à ſe fruſtrà admonitum Bardam; vt ſtupri conſuetudine, quam cum propria nuru graui omnium ſcandalo, & offenſione habebat, deſiſteret, ad ſacram Euchariſtiæ ſynaxim ſolemni Epiphaniæ die accedere auſum palàm repulit, & ad pœnitentiam adhortatus eſt. His acceſſerat vt cum ſuaſu Bardæ Michaël accito Ignatio mandaſſet vt inuitam Theodoram attonderet, Monaſterioque includeret; id facere vtpotè rem indignam, & Eccleſiæ Canonibus aduerſantem recuſauerit. Idcircò Bardas Ignatium apud Imperatorem maieſtatis reum poſtulauit, ſimulquè in inſulam deportauit, & Photium ad eius ſedem intruſit.

Erat Photius vir laicus, natalibus illuſtris, dignitate prothoſpatarius, & primus à ſecretis, vir immenſæ ambitionis, veterator, & verſatilis ad omnia, ingenij, tantaque diſciplinarum omnium peritia præditi, vt (vel ipſo Niceta Dauide teſte) non modo ſui æui princeps haberetur, ſed etiam cum præſtantiſſimis veterum quorumcumque ingenijs decertare poſſet: At eximias naturæ, & artis dotes animi eius improbitas, & incredibilis ambitio, perfidiaque obſcurabant. Vix credat aliquis quàm implacabili crudelitate, quàm impudentibus calumnijs, & quàm immanibus corporis cruciamentis Regiæ ſtirpis Patriarcham eximia vitæ ſanctitate venerandum, ætate etiam prouectum diuexauerit ſceleſtiſſimus Photius, quamdiu Bardas ſuperſtes fuit.

Interimitur à Baſilio Macedone proteſtatore iuſſu ipſius Michaëlis Imperatoris Bardas: occiſor verò in Imperij ſocietatem aſciſcitur, nec multò poſt Michaël ipſe vino temulentus trucidatur. Cùm enim illum nouus Imperator Baſilius ab infamia morum ad meliorem frugem reducere ſtuderet, illius tale odium in ſe concitauit, vt remigi quoque obtulerit Imperium ſi Baſilium interimeret, ſed Michaëlem temulentum Baſilius anteuertit, & occidit.

Solus itaque Imperio potitur Baſilius, qui cùm eſſet in-

iuſtitiæ, & religionis amantiſſimus publicam rem Michaëlis væcordia, nequitiaque perditam reparauit. In primis Ignatium deiecto Photio reuocauit, eamque ob cauſam Synodum Oecumenicam octauam Conſtantinopoli coëgit aſſentiente Adriano Papa ſecundo Nicolai primi ſucceſſore, qui etiam per ſuos Legatos Donatum, & Stephanum Epiſcopos, & Marinum Diaconum, ſanctæ Synodo præſedit ann. Chr. 869. Iam Photium Imperator de throno in Monaſterium depulerat, Eliamque Regiæ claſſis Drungarium cum Dromone, id eſt celoce Imperiali pretioſis ornamentis inſtructo, cum magnifico ſplendidoque comitatu præmiſerat ad reducendum ea qua par erat honoris pompa Ignatium. Reducem ab exilio Patriarcham ordo patricius occurrens exceperat, & confluens, lætitiaque geſtiens populus vniuerſus veneratus, atque in templum triumphali apparatu,& fauſtis acclamationibus comitatus fuerat, antequam Synodus indicta eſſet.

Synodo interfuerunt, vt ſcribit Nicetas Epiſcopi duo ſupra centum. Antiſtites verò,& Sacerdotes,qui à Sanctiſſimis Patriarchis Methodio, & Ignatio conſecrati fuerant, & poſtmodum ad Photij communionem abrepti, libellis pœnitentiæ porrectis ad Synodi pedes procubuere lachrymis effuſis veniam ſupplicantes. Mitiùs cum his actum eſt, impoſitaque pœnitentia ad conſeſſum tandem Synodi, & priſtinum miniſterium admiſſi ſunt. Photius citatus reus ad Synodi conſpectum adducitur. De proprijs ſceleribus interrogatus, adduci non potuit, vt aliud reſponderet quàm iſtud Dauidicum,Poſui ori meo cuſtodiam: & quod ſequitur vos ipſi legitote. Hæc nimirum intelligi volens: Cùm conſiſteret peccator aduerſum me. Inſtant legati per obſtinatum hoc ſilentium non euaſurum damnationem; quibus ille, neque IESVS tacendo euaſit damnationem. Blandè rogatur, vt ſe iuſtificet circa ſibi obiecta: reſpondit hypocrita: Iuſtificationes meæ non ſunt de hoc mundo.

Suadetur vt pœnitentiam exhibeat, quæ ſoluatur anathemate: ille pertinaciter tacet, & ſic è conſpectu ſe ſubducit.

Nicolaus Papa Photium iàm olim in Epiſcoporum Concilio damnauerat anathemate, vt violentum ſedis Conſtantinopolitanæ inuaſorem. Photius verò coacto conciliabulo in Nicolaum anathema regerere auſus fuerat. Quin etiam non dubitauit Pſeudo-Synodi ſuæ acta multis ſuppoſitis additamentis, & falſis, ementitiſque innumeris ſubſcriptionibus aucta tranſmittere ad Ludouicum Franciæ Regem ſimul, & Occidentis Imperatorem, vnà cum litteris ad vxorem eius Ingelbertam Synodicis illam ſollicitantibus, vt coniugi Ludouico perſuaderet à Nicolao Epiſcopo Romæ diſceſſionem, vtpotè legitimè per Catholicam, & Oecumenicam Synodum depoſito, eumque procul in exilium relegaret. Quæ tamen ſcripta fuerunt intercepta, & in octauam Synodum ab Imperatore Baſilio producta. Porrò huiuſce Ludouici Franciæ Regis Legati, quemadmodum & Michaëlis Bulgarorum Principis actioni nonæ Synodi huius interfuiſſe memorantur, alijs verò actionibus nulla legitur horum mentio.

Neque verò à ſolo Nicolao, ſed prætereà ab Adriano Papa in alia Synodo, in quà eadem iterùm cauſa ventilata fuit, anathemate percuſſus eſt Photius, tertiumque demum anathematis telum in eumdem contorſit hæc Oecumenica Synodus. Rem miram perhibet in vita Ignatij Nicetas, damnationi Photij ſubſcriptum ab Oecumenicæ Synodi patribus fuiſſe calamis non ſolùm atramento, ſed etiam tremendo Chriſti ſanguine tinctis. Simili ſubſcriptione permixti atramento ex ſacro Calice diuini ſanguinis à Theodoro Papa ſignatam fuiſſe Pyrrhi Monothelitæ relapſi damnationem teſtatur Theophanes. Octaua hæc Synodus aliquot edidit Canones, qui recenſentur in Græcis exemplaribus numero quatuordecim: at verò in Anaſtaſij Latina editione ſeptem, & viginti.

Can. 1. edicitur ſeruandas, & tenendas eſſe Apoſtolicas traditiones non ſcriptas, perinde ac diuinas ſcripturas, & ad hoc firmandum ibidem allegatur illud Pauli ad Theſſalonicenſes: ſtate, & tenete traditiones quas didiciſtis ſiue per ſermonem, ſiue per epiſtolam noſtram. Traditionibus verò huiuſmodi parem cum diuinis Scripturis adhibendam eſſe fidem ſcribunt quoque inſignes Græci Doctores, ac Patres, Baſilius ad Amphiloch. de Spiritu Sancto cap. 29. Epiphanius hæreſi 61. Chryſoſtomus homil. 4. in ſecundam ad Theſſalonicenſes epiſtolam, vt Latinos Patres ſileam.

Can. 2. Decernit Saluatoris noſtri effigiem eadem cum ſacris Euangelijs veneratione colendam eſse. Quæcumque enim (ait) litteris ſcripturæ, eadem coloribus picturæ docent, & repræſentent. Adiungitque Virginis Dei Genitricis, Sanctorumque imagines eſse venerandas, & Angelorum Dei effigies quales in Scripturis repræſentantur.

Can. 4. Photium declarat nec eſse, nec fuiſse vnquam Epiſcopum, eo quòd prohibeat Apoſtolus ad Timotheum ſcribens, fieri quemquam ex Neophyto Epiſcopum: quam rem ſequens Canon 5. exponit tàm de Neophito in ordine clericorum, quàm de Neophyto in Chriſti fide. Idemque declarat de Sacerdotio eorum, quos Photius ordinarat. Idem Canon 4. in Anaſtaſij editione addit Eccleſias iterùm dedicari, aut conſecrari debere, quas vel Photius ipſe, aut alij ab eo ordinati, provt putabatur, dedicauerant vel conſecrauerant. Grauis & difficillima hîc inuoluitur quæſtio, quam expediam diſsertatione huic Synodo ſubiecta.

Can. 5. Vt quis ad vlteriorem ordinem promoueatur hoc exigit, vt annum in officio Lectoris expleuerit, in Subdiaconi duos, in Diaconi tres, in Sacerdotij quatuor, antequam ad Epiſcopi honorem promoueatur. Permittit tamen, vt Epiſcopi poſſint ex iuſta cauſa nonnihil ex his temporibus, ac interſtitijs

contrahere, atque in ijs dumtaxat Clericis, qui piè, & diuturno tempore in Clericorum ordine verſati fuerint diſpenſare. Concilium poſtremò Tridentinum ſ. 23. cap. 11. Conſtituit annum interſtitij, & miniſterij à ſuſceptione vltimi ex minoribus ordinibus ad ſubdiaconatum, & alterum annum ad diaconatum, niſi neceſſitas, aut Eccleſiæ vtilitas iudicio Epiſcopi aliud expoſcat. Diſtrictè autem vetat duos ſacros ordines eidem vno die conferri cap. 13.

Can. 11. Anathemati ſubijcit eos, qui in vno, eodemque homine plures ineſſe animas aſſeuerauerint. Hæc fuit veterum quorundam philoſophorum, necnon Manichæorum hæreſis, præter animam rationalem eſſe inſuper in homine animam ſenſitiuam, ex qua ſola promanent omnes concupiſcendi actus, eamque Manichæi aſſeuerabant eſſe propria natura malam, & à malo principio exortam. Aduerſus errorem iſtum Sanctus Auguſtinus librum ſcripſit de duabus animabus contra Manichæos. Præclarè docet Ariſtoteles lib. 1. de anima tex. *66.* & *91.* vnam dumtaxat exiſtere in homine rationalem animam, & hanc eſſe ſimul virtute, ſeu eminenter ſenſitiuam, & vegetatiuam. Suffragatur his ratio phyſica. Alioqui enim homo non eſſet vnum aliquid per ſe, ſed multa entia aggregata; quomodo plures ſimul homines dicuntur vnus populus, plureſque arbores vna ſylua, & complures lapides vnus aceruus. Forma namque ipſa eſt, quæ dat eſſe rei: ſicque multiplices animæ, ac formæ plura entia conſtituunt. Ratio etiam Theologica ſuffragatur. Cùm enim omnia Chriſtus habuerit, quæ ad humanæ ſubſtantiæ integritatem pertinent, ſi ad eam diſtinctæ formæ vegetans, & ſenſitiua pertinerent, Verbum incarnatum ſimul homo eſſet, & brutum, & planta. Deinde in triduo mortis, vel duæ iſtæ vltimæ animæ perijſſent, at quod ſemel aſſumpſit Verbum nunquam dimiſit: vel manſiſſent ſeorſim à corpore, atque ita duæ materiales formæ contra phyſicam rationem, fuiſſent per

ſe

ſe ſubſiſtentes ab omni materia remotæ. Deinde quorſum abijſsent? An ex honoris, atque obſeruantiæ officio animæ rationali ſe comites adiunxiſsent, an verò ſeorſim ab illa diuagatæ fuiſsent?

Nec à ſeipſo diſſidet Ariſtoteles, dum lib. 2. de generat. animal. cap. 3. affirmat embryonem hominis priùs viuere vita plantæ, deinde vita bruti, & poſtremò vita hominis. Sanctus quippè Thomas in ſumma p. 1. qu. 118. art. 2. ad 2. mentem hanc eſse Ariſtotelis, ait, formas illas in embryone nunquam ſimul, ſed ſucceſſiuè ineſse, atque abſcedente vegetatiua ſuccedere ſenſitiuam, & hac deſinente infundi à Deo rationalem, quæ ſimul non quidem formaliter, ſed virtute, ſeu eminenter ſit vegetans, & ſenſitiua. A nonnullis tamen reijcitur illa ſenſitiuæ animæ præceſſio in illo imperfecto humano fœtu: volunt enim primùm animari ſecundum gradum vegetatiuum, & immediatè ſubſequi animam, ſeu formam rationalem, quę tamen operetur, primùm ſecundùm facultatem vegetatiuam, & ſenſitiuam, non autem ſecundùm rationalem gradum, niſi poſt vnum, aut alterum à natiuitate annum.

Canon 12. Eorum damnat ſententiam, qui ſine principum præſentia Synodum celebrari poſse negant, ſolamque dicit neceſsariam præſentiam Epiſcoporum.

Canon 13. Notabilis admodum eſt in eos, qui Concilia etiam Oecumenica cum Summo Pontifice temerè committere, atque in diſſidium vocare præſumunt: *Si quis* (inquit) *tanta efferatus audacia quemadmodum Photius, & Dioſcorus, ſiue ſcripto, ſiue non ſcripto, inſanias quaſdam contra cathedram Coryphæi Apoſtolorum Petri audeat iactare, eamdem atque illi damnationis ſententiam ſubeat. Si qua verò Oecumenica Synodo collecta de Romana etiam Eccleſia controuerſia extiterit, licebit cum decenti reuerentia de propoſita quæſtione percontari, reſponſumque admittere, vel vtilitatem accipere, vel dare, non tamen au-*

dacter contra ſenioris Romæ Pontifices ſententiam dicere.

Can. 14. *Sancimus vt deſignati ad ſuperhumeralia geſtanda* (ea vocari pallia Pontificia ſolent) *certis illa temporibus ſtatiſque locis ea geſtent, ne huiuſmodi cultu per faſtum, aut ſuperbiam abutantur, aut quovis tempore diuini officij, & quacunque Eccleſiaſtica functione deſerant. Eos etiam qui Monachi fuerunt, & ad Epiſcopatus honorem ſunt prouecti, vt Religioſam veſtem ſuam, habitumque Monaſticum ſeruent, ſtatuimus: Quòd ſi Epiſcopus præter deſignata tempora humerale* ὠμόφορον *tulerit, aut Monaſticam veſtem abiecerit, vel corrigatur, vel deponatur.* Huic ſimile poſteà decreuit Lateranenſe Concilium generale ſub Innocentio III. Can. 16. *Vt Epiſcopi olim regulares Religionis ſuæ habitum retineant.* Citatur in cap. Clerici officia, de vita, & honeſt. Cleric. Quod attinet ad vſum pallij, vide in decretalibus tit. de authoritate, & vſu pallij, vbi cap. 1. ſtatuitur intra quamlibet Prouinciæ ſuæ Eccleſiam poſse Archiepiſcopum vti pallio. Et cap. 3. non eſſe quem vocandum Archiepiſcopum tametſi conſecratum, niſi à Romano Papa ſuſceperit pallium: & conferri per pallium Paſtoralis officij plenitudinem c. 4. ſoli Papæ licitum eſſe pallio vbique vti. c. 6. In qualibet Eccleſia Prouinciæ ſuæ poſſe Archiepiſcopum diebus ſolemnibus miſsam celebrantem geſtare pallium, per quod Pontificij plenitudo deſignatur. Plura de pallio require ſuperiùs ad Conſtantinopolitani Concilij primi Can. 6.

Cæterùm anno 878. quo Ignatius Patriarcha migrauit in Cœlum, Photius priſtinam recuperauit ſedem reuocatus ab ipſo Imperatore Baſilio ſuaſu, & præſtigijs Santabareni Monachi Photio coniunctiſſimi. Mortuo tamen Baſilio, filius eius Leo Imperator cognomine Philoſophus, quem nebulonis illius Theodori Santabareni dolis, & calumnijs in ſuſpicionem adductum pater diù in vinculis detinuerat,

hanc vltus eſt iniuriam in Santabarenum, quem flagro cæſum, & oculis orbatum in exilium truſit: eius verò ſodalem Photium Patriarchatu depulit ſuffecto in eius locum Stephano.

Sciendum eſt à Grecis Schiſmaticis non admitti Synodum iſtam, quæ Baſilio regnante, & Adriano Papa II. approbante peracta eſt. Sed huius loco nomine octauæ Synodi Oecumenicæ Pſeudo-Synodum ab ipſis ſupponi, quam poſt obitum Ignatij Photius Conſtantinopoli collegit, conatus omnimodò præcedentem, qua ipſe iuſtiſſimè damnatus, & depoſitus fuerat abolere. Photij cauſæ adblandiuntur Schiſmatici Græci Synodorum compilatores Zonoras, & Balſamon. Nilus quoque libro de Synodis eamdem Pſeudo-Synodum octauo collocat loco mendacijs refertam, ſuppreſſa priori legitima. In Concilio Florentino ſub Eugenio Papa IV. Marcus Epheſinus Pſeudo-Epiſcopus diſputat pro expungenda ex Synodorum albo illa, quæ Photio inuaſore pulſo Ignatium reſtituit. Conqueritur verò Baronius cauſam legitimæ Synodi non fuiſſe propugnatam à Iuliano Cæſarino Cardinali, qui munere cum Epheſino diſputandi ſuſcepto eius impudentia mendacia non refellit, ſed quaſi abiecto clypeo viſus eſt in id conſentire, vt Eccleſia Catholica tàm illuſtri Synodo Oecumenica, cui Summus Pontifex per ſuos Legatos præſederat inter Græcos, & cuius authoritate nefarium in Eccleſia Conſtantinopolitana ſchiſma fuerat extinctum, ſpoliaretur; inque prærepta huius Synodi vicem altera ſummè exitialis, quam meritò Romani Pontifices damnauerant ſubrogaretur.

Octauam legitimam Synodum habemus Græcè, Latinèque conſcriptam. Sed Latinum Anaſtaſij exemplar pleraque habet, quæ in Græcis codicibus deſunt. Neque verò ſuſpecta eſſe poteſt Anaſtaſianæ fides editionis, cuius author Anaſtaſius Eccleſiæ Romanæ Bibliothecarius Synodo illi (vt ipſe teſtatur) interfuit, cuius acta, & Canones Latinitate donauit.

Sanè de Græcorum Synodis olim loquens Sanctus Gregorius Magnus lib. 5. epiſt. 14. poſtquam expoſtulatus eſt fuiſse illas Græcorum fraude vitiatas, ita ſubiungit: *Romani codices multo veriores ſunt quàm Græci, quia noſtri ſicut non acumina, ita nec impoſturas habent.*

Aliquot Anaſtaſianæ editionis Canonum diſcuſſio.

EDitionis Anaſtaſianæ Canon 19. adimit Epiſcopis Metropolitanis ius viſitandi ſuffraganeorum, ſeu comprouincialium Epiſcoporum Eccleſias. In Occidente verò Summi Pontifices, & Concilia viſitationum totius Prouinciæ iura Metropolitis aſſeruerunt, vt ex multis reſcriptis perſpicuum fit. Quale eſt Lucij tertij ad Archiepiſcopum Rauennæ viſitantem Diœceſim Bononienſem c. ſopitæ. de cenſib. & Innocentij IV. c. 1. de cenſibus in 6. Et ante hunc Innocentij III. epiſt. 85. regeſti 15. qui idem in c. cùm officij 16. de præſcript. condemnat Abbatem Sancti Maglorij ad ſoluendum procurationis ius Archiepiſcopo Senonenſi Abbatiam viſitanti: illa verò Abbatia eſt in ſuburbio Pariſienſi. Epiſcopus verò Pariſienſis nondum Archiepiſcopali dignitate præfulgebat, ſed tum ſuberat Metropolitano Senonenſi. Similiter Bononienſis Eccleſia nondum fuerat, vt poſtmodò contigit in Metropolin erecta. Quia tamen admodum erat procliue naſci rixas, & ſimultates occaſione Viſitationum inter locorum Epiſcopos, & Metropoliten, vno reprobante, aut abrogante, quod alter probauerat, aut ſtatuerat, & quia impenſæ, ac onera parochiarum multiplici viſitatione augebantur, idcircò demum ſancitum à Concilio Tridentino fuit ſeſs. 24. cap. 3. non poſſe ab Archiepiſcopo ſuffraganeorum

Diœ-

Diœceſes viſitari, niſi ex cauſis in Synodo Prouinciali approbatis.

Denique Anaſtaſianus Canon 22. occaſione intruſionis Photij per Imperialem authoritatem, prohibet ſub anathemate Laicis principibus, aut potentibus in ſæculo authoritatem ſibi in Epiſcoporum promotione arrogare: ſed Eccleſiam relinqui præcipit debitæ ſibi libertati. Hoc deindè Canone Summi Pontifices vſi ſunt contra Epiſcopatuum inueſtituras, quas ſibi arrogabant Occidentis Imperatores, & citatur à Gratiano diſt. 63. cap. 1. Græcæ autem editionis huiuſce 8. Synodi Canon quinto, de Neophytis ad Epiſcopatum non eligendis poſtquam decretum fecit, ita pergit *ἔτι δὲ πλέον τοῦτον (νεόφυτον) ἀπειργόμεθ' εἰ παρὰ βασιλικῆς ἐξουσίας εἰς τοῦτο συνωθῆται*. Maximè verò neophytum repellimus, ſi per regiam intruſus fuerit poteſtatem. Quod ſanè in cauſa Photij adnitente Cæſare Barda contigerat.

Diſſertatio circa quædam impedimenta ordinum dirimentia apud veteres, quæ nunc temporis minimè dirimunt.

DIſquiſitionem iſtam loco appendicis, hic inſero, quia hæc Synodus 8. Photium dicit nec eſſe, nec fuiſſe vmquam Epiſcopum, atque ordinatos ab illo negat ordines habere, conſecrataſque ab eo Eccleſias iubet de nouo conſecrari. Can. 4. Prætereà hæc eadem Synodus act. 6. ita diſtinguit inter ordinationes ab hæreticis factas, qui fuerant canonicè ordinati Epiſcopi, & eas quæ fiunt à non canonicè ordinatis, vt primas quidem affirmet validas, eaque ratione admiſſos ab Eccleſia fuiſſe ordinatos ab Aca-

tio, &

cio, & Petro Moggo hæreticis: ſecus autem iudicet de ſecundis, ideòque ſecundam Synodum Oecumenicam reiecisſe quotquot à Maximo Cynico contra Canonum præſcripta promoto, fuerant ordinati. Hic ſe aperit ingens difficultatum campus a paucis hactenus accuratè luſtratus.

Difficultatis in eo verſatur cardo; quatenus Eccleſia ipſa contrarium à multis iam indæ ſæculis tenere, & docere videtur: Ordinationes nimirum omnes, atque adeò cætera quæuis ſacramenta, etſi contra Canones, aut prohibitiones in Eccleſia receptas conferantur, dum hæc tria interueniant, quæ à Synodis Florentina, Tridentinaque exiguntur materia, forma, & miniſter conferre intendens, conferri ſanè illicitè, ſed tamen validè. Ex quibus conſequens eſt, vt ſi ordinatio Sacerdotalis, & Epiſcopalis à Photio ſuſcepta tribus illis conſtabat, ipſe ordinum horum characterem verè ſuſceperit: Vnde, & alterum conſequitur, ordines ſic ab eo ſuſceptos validos extitisſe, eoſque pariter quos Photius alijs poſt ſuam conſecrationem contulit. Et tamen ſacra Synodus nullum circa hæc tria requiſita defectum in Photio arguit, ſed tres iſtos quòd Neophytus ordinatus ſit, quòd alienam ſedem violentus inuaſerit, quòd interſtitia ordinum præſcripta non ſeruauerit. Quæ omnia graue delictum inuoluunt, non tamen Sacramenti nullitatem. Quartum defectum adiungit Nicolaus Papa I. epiſt. 9. ad Michaelem Imperatorem, quod eius ordinator Gregorius Syracuſanus Epiſcopus, iam ante fuerat in Synodo depoſitus, & anathematizatus, ideòque nihil Photio contulisſe, & Photium propterea nec Sacerdotem eſse, nec Epiſcopum aſseuerat.

Nec verò in ſola Photij cauſa ita ſtatutum eſt in octaua Synodo, verùm etiam aliàs plerumque in ſimilibus cauſis paria decreta edita ab Eccleſia ſunt. Conſtantinus Romanæ ſedis inuaſor paulò antè laicus, & tumultuariè nullis ſeruatis interſtitijs ordinatus,

tus, non tantùm legitimo Concilio depoſitus eſt, ſed etiam iudicatus omnis Eccleſiaſtici Ordinis expers, perinde ac ante ordinationem illam illegitimam: eo quòd Neophytus contra Canonum præſcripta fuiſset ordinatus in ſpeciem, & apparenter dumtaxat, & eius alijs collatę ordinationes quaſi merè Laici pronuntiatæ ſunt irritæ. Nihil de Formoſo Papa loquor, quem qui ei ſuceſſit Stephanus VII. collecta Synodo iudicauit non valuiſse quemquam ordinare, eo quòd à priſtino Epiſcopatu Portuenſi contra veteres Canones, & contra proprium iuſiurandum ab eo extortum in Romanam ſedem commigraſset. Nec tamen dubium ſaltem eſse poterat retinuiſse ordinem anteriorem, atque characterem Epiſcopalem, ex quo fuerat in Portuenſem Epiſcopatum euectus. Decreuit nihilominus in Epiſcoporum Synodo Stephanus Papa, vt omnes à Formoſo poſt eius degradationem ordinati, ſe iterùm ordinandos ſiſterent ſub anathematis pœna. Cùm verò iſtam erroneam Synodum Ioannes nonus meliore iudicio in Rauennate poſtmodum Synodo damnaſset, inſequutus Papa Sergius III. alia coacta Synodo Rauēnatem reſcidit, prioremque ſub Stephano ratam eſse iuſſit. His ergo non immoror in quibus non ratio, non ius vllum, ſed Stephani, & Sergij perditiſſima nequitia, & fœdiſſima inferiorum Epiſcoporum adulatio præualuit.

Quantas porrò exciuit in Eccleſia tragœdias contentionum Ebbonis Remenſium Epiſcopi cauſa? Iſte cum alijs quibuſdam præſulibus ſollicitatus à Ludouici pij Imperatoris liberis in optimum parentem rebellibus, eumdem in Concilio abdicauit Imperio, tranſtulitque in rebelles ex priore vxore liberos, Lotarium Ludouicum, & Pipinum: vxorem verò ſecundi Tori Iuditham tribus priuignis inuiſam, compulit in Monaſterium. Cęterùm haud multò poſt Ebbo ipſe Remenſis, & Abogardus Lugdunenſis Epiſcopus nefariæ illius conſpirationis præcipua capita me-

meliore Synodo ad Theodonis villam coacta ſedibus ſuis exauthorati ſunt. Sed poſt Ludouici Pij obitum Ebbo Lotarij opera in priſtinam ſedem reſtitutus, multas habuit ordinationes, quas illius ſucceſsor Hincmarus Carolo caluo Pij, & Iudithæ filio gratiſſimus irritas declarauit, & iterari diſtrictè mandauit: contendens fuiſse contra Canones reſtitutum Ebbonem, eaque de cauſa nullos penitus conferre potuiſse ordines, adeò vt iterari neceſse eſset quæcumque per eum hac in re geſta eſsent. Iſtud Hincmari placitum approbauit Concilium Sueſionenſe ſecundum.

Præterea quantis tumultibus agitauit Eccleſiam ſchiſma Donatiſtarum? Iſti cauſabantur Cæcilianum qui fuerat in Eccleſia Carthaginenſi Diaconus, deinde ordinatus eiuſdem Eccleſiæ Epiſcopus, non fuiſse prorſus Epiſcopum: vt potè contradicentibus Canonibus ordinatum ab Epiſcopis ſacrorum quondam librorum ſub perſecutione traditoribus.

Ioannes quidem Morinus Congregationis noſtræ ſcriptor profundiſſimæ eruditionis, in ſuo de ſacris Ordinationibus opere duo alia profert eiuſmodi ordinationum nullitatis exempla: Sed (tanti viri pace dixerim) non ſatis aduertens, & memoria lapſus ſcribit enim Lucium Papam III. ad ineundam cum Frederico Ænobarbo Imperatore pacem ſpopondiſse illi ſe eos ordinaturum de nouo, qui ab Octauiano Antipapa per Fridericum intruſo fuerant ordinati, atque vti promiſerat præſtitiſse. Id nullo Morinus teſtimonio comprobat, res verò prorſus aliter ſe habuit. Scribit namque Krantſius lib. 6. hiſt. Saxon. cap. 47. Lucium, & Fridericum ad conciliandam mutuò pacem Veronæ conueniſse, atque petenti Friderico annuiſse perbenignè Lucium ſe illos omnes admiſſurum ad ſacra miniſteria, & dignitates, quos antipapæ ordinarant: ſed poſtridie cum manus illis eſsent imponendæ (manuum hæc impoſitio intelligi facilè poteſt de abſolutione à vinculis quibus illa-

illaqueati erant excommunicationis, ſuſpenſionis, interdicti, irregularitatis) recuſaſse Lucium id præſtare quod pridie promiſerat, prætexendo decreta Concilij Venetijs habiti non poſse niſi altero Concilio reuocari.

Alterum Morini exemplum ex ſimili memoriæ lapſu profectum eſt: dicit enim Leonem Papam IX. in Synodo ad id conuocata declarauiſse eos qui ordinati ſunt à Simoniacis Epiſcopis nullum penitus ordinem ſuſcepiſse. Cùm veró multas ex hoc naſci confuſiones cerneret, ſuum poſtmodum reſtrinxiſse decretum ad ſolas ordinationes, quæ Simoniacè, hoc eſt oblata, & accepta pecunia factæ fuiſsent. Cuius rei teſtem laudat Petrum Damiani. Cæterùm teſtis iſte epiſt. 16. ad Henricum Rauennatem Epiſcopum cap. 30. refert Leonem IX. in Synodo Ordinationes omnes Simoniacorum Synodalis authoritatis vigore caſsaſse. Iſta caſsatio nihil aliud fuit quam ſuſpenſio ab ordinum illorum exercitio vt mox patebit. Proſequitur Petrus Damiani cum ex iſtiuſmodi decreto tumultus exortus eſset, omneſque ferè Romanæ vrbis Baſilicæ Sacerdotalibus officijs, & miſsarum ſolemnijs deſtituerentur, tum demum à Leone mitius agente inſtauratum fuiſse prædeceſsoris Clementis II. Decretum, vt quicumque à Simoniaco fuiſset conſecratus, non ignorans in ipſa ſui ordinatione Simoniacum eſse Epiſcopum, quadraginta nunc dierum pœnitentiam ageret, & ſic in accepti ordinis officio miniſtraret. Certè ſi primùm Leonis decretum tale fuiſset, quale Morinus exiſtimat, in primis condemnaſset reipſa prouidum prædeceſsoris ſui decretum declarando nullitatem ordinum, quos tamen ille declarauerat ritè exerceri poſse poſt aliquot dierum pœnitentiam. Idemque Leo ſibi ipſi per ſecundum decretum contraxiſset non in re facti tantum, ſed etiam iuris ab ipſomet definiti, permittendo, vt eoſdem exercerent Ordines ijdem ipſi, quos nullos, & irritos ante declarauerat. Et inſuper

ex

ex Damiani teſtimonio compertum eſt aliter à Clemente II. decretum fuiſſe, quàm à Morino referatur.

Sed idem author aliàs ſolidiores probationes ex antiquitate deducit, quas ſubijcio, ſcilicet ex Vrbani Papæ II. epiſtola ad Petrum Piſtorienſem Epiſcopum, qua ſignificat apertiſſimè Daribertum ordinatum ab hæretico, & ſchiſmatico Epiſcopo ſimulque excommunicato nihil accepiſſe, ideòque ſe per nouam ordinationem contuliſſe Dariberto Diaconatus ordinem, quem Schiſmaticus Epiſcopus illi dare non potuerat. Similem loquendi formam legimus, ſcilicet nihil dediſſe, nihil contuliſſe, nihil accepiſſe circa ordinationem, in epiſtola Damaſi Papæ, in qua negat poſſe à Chorepiſcopis ordines ſacros conferri, cùm ipſi nullatenus Epiſcopatus ordine ſint inſigniti, ideòque eos ſi quid hac in re egerint, nihil contuliſſe, & proinde illum qui manuum impoſitionem à Chorepiſcopo ſuſcepit eſſe perindè ordinandum, ac ſi manus ei nullo modo impoſitæ fuiſſent.

Addit Morinus Canonem Apoſtolorum 67. ſic ſtatuentem, qui ab hæreticis, vel baptizati, vel ordinati ſunt, vt fideles, vel Clerici ſint fieri nullo modo poteſt.

Idemque ſequentem narrationem adiungit ex Bertoldo, qui Gregorio VII. non modo σύγχρονος, ſed etiam addictus eidem fuit, atq; Pſeudo-Papæ Guiberto aduerſarius: Hic ergo in Chronico ad annum 1091. refert Gregorium Papam VII. nimio, & immoderato zelo exarſiſſe dum iudicauit eos qui fuiſſent ab hæreticis, vel Schiſmaticis Epiſcopis ordinati, ſi reſipiſcant eſſe de nouo ordinandos. Additque Bernardum Conſtantienſem ſcholarum Magiſtrum Gregorio ipſi coniunctiſſimum ſcripſiſſe, quòd hac in re modum exceſſerit, dum eiuſmodi rurſum ordinandos cenſuit; & demonſtraſse iudicium eius eſse planè Concilijs Nicæno, & Africano repugnans,

&

& ſententijs Anaſtaſij, & Gregorij magni Pontificum ſanctique Doctoris Auguſtini. Eorumdem quoque temporum ſcriptor inſignis Iuo Carnotenſis Epiſcopus ſic in ſuo decreto refert p. 14. cap. 55. Gregorius Papa VII. Synodo præſidens dixit: ordinationes illorum, qui ab excommunicatis ſunt ordinati, ſanctorum Patrum ſequentes veſtigia irritas fieri cenſuimus. Hæc tamen verba diuerſum ſenſum ſuſcipere poſsunt, niſi Bernardus Conſtantienſis, & Bertoldus ambo eidem Gregorio beneuoli, & addicti, & qui praxim eiuſdem temporis, quo ipſi viuebant, perſpectam habebant, quid hoc decreto ſignificaretur ſcripſiſsent. In ipſo etiam Scholaſticæ Theologiæ primordio eiuſmodi adhuc vigebat opinio: Magiſter quippè ſententiarum in quarta diſt. 13. Sacerdotibus hæreticis poteſtatem detrahit corporis Chriſti conſecrandi.

His Ioannis Morini probationibus, tres quas omiſit adiungo maximè perſpicuas, & ſolidiſſimæ, ac primariæ authoritatis. Primùm ex Synodica Oecumenicæ Synodi Sardicenſis epiſtola ad Alexandrinam Eccleſiam, quam ipſe refert Athanaſius Apolog. 2. vbi hæc ipſa verba leguntur: Γρηγόριος μέν τοι παρανόμως ὑπὸ τῶν αἱρετικῶν λεγόμενος κατασταθῆναι καὶ εἰς τὴν ὑμετέραν πόλιν παρ' αὐτῶν ἀποσταλεὶς, καὶ τοῦτο γὰρ γινωσκέτω ὑμῶν ὁμοψυχία ὅτι κρίσει πάσης ἱερᾶς τῆς συνόδου καθῃρέθη, εἰ καὶ τὰ μάλιστα οὐδεπώποτε οὐδὲ ὡς ἐπίσκοπος ὅλως γενόμενος ἐνομίσθη. *Gregorius quidem, qui dicitur illegitimè ordinatus ab hæreticis, & ab ijſdem ad veſtram Eccleſiam miſſus, hoc ſciat vnanimitas veſtra, quod iudicio ſacræ Synodi depoſitus fuit: quinimò illa pariter cenſuit, quod ipſe numquam omninò fuit Epiſcopus.*

Alterum ſuppeditat argumentum ſecunda Synodus Oecumenica. Maximus Philoſophus Cynicus à Gregorio Nazianzeno fuerat ordinatus Sacerdos: Idemque vacante Conſtantinopolis Epiſcopatu ſedem illam ardenter ambiuit, corruptiſque pecunia qui-

quibuſdam Epiſcopis, ipſe tandem ab ijs ordinatus fuit Epiſcopus. Synodus porrò Oecumenica tum ipſum damnat Maximum, tum etiam eos quos idem manuum impoſitione ad ordines Eccleſiaſticos voluit promouere. Sic verò declarat Sacra Synodus Can.4. *De Maximo Cynico Philoſopho propter indiſciplinationis eius totius doctrinam, quæ Conſtantinopoli orta eſt, ſtatutum eſt, vt neque Maximus eſſe, vel fuiſſe putetur Epiſcopus, neque hi qui ab eo ſunt ordinati qualemcumque gradum Clericatus obtineant, omnibus, quæ circa eum, vel ab eo geſta ſunt in irritum reuocatis.*

Vltimum deſumo argumentum ex Innocentij I. epiſtola 18. ad Alexandrum Antiochiæ Epiſcopum, cap. vlt. vbi ſic loquitur: *Ab hæreticis baptizati recipiendi ſunt cum ſuo baptiſmo: ſed ab hæreticis ordinati non ſunt recipiendi cum ſuo ordine, quia hæretici ſolùm baptiſmum dare permittuntur.* Certè nullus eſt hic locus diſtinctioni liciti, & illiciti: nam neque Baptiſmum licitè conferunt hæretici, eſt ergo locus diſtinctioni validi quoad hæreticorum baptiſmum, & inualidi quoad eorumdem ordinationes.

Quæres an igitur tot venerandi Patres, Concilia, & Summi Pontifices veritatem, quæ nunc perſpectiſſima eſt ignorabant? an neſciebant, quid inter illicitum, & inualidum interſit, cùm multa facta valeant, quæ tamen illicitè fiunt? non vtique hæc ignorabant, ſed plerumque deliberarunt, an in pleriſque ordinationibus res eadem ſimul eſſet illicita, & inualida. Cùm ergo res tunc in ambiguo eſſet necdum eſſet omninò euidens circa huiuſmodi certitudo, nihil conſultius fieri poterat, quam vt de nouo conferrentur, quæ vel planè irrita, vel certè dubia pro iudiciorum varietate credebantur: quemadmodum vt ſuperiùs ad quini ſexti Concilij Canonem 84. obſeruatum eſt, ſapientiſſimè à Gregorio magno, & à Carthaginenſi Concilio quinto, & ab ipſa quini ſexta Synodo decretum fuit circa dubium baptiſmum, confirmatio-

tionem, aut Eccleſiæ conſecrationem, vt hæc omnia rurſus peragantur.

Inſuper hoc ſciendum veteres Patres, hoc pro certo tenuiſſe non ſolùm diuino, & immutabili iure præſcriptas à Chriſto eſſe certas, & immutabiles Sacramentorum formas quarũ defectu nihil agatur: Sed inſuper conceſſum à Deo ius, & poteſtatem Eccleſiæ fuiſſe addendi Sacramentis accidentaria nonnulla, quorum defectu nullum ſit futurum Sacramentum: cùm ad rerum exiſtentiam requirantur ſæpè numero circumſtantiarum externarum concurſus, & conditiones, maximè cùm de entibus non tàm phyſicis, quàm moralibus, qualia ſunt Sacramenta ſermo eſt. Certè nullitas ex eſſentialium à Deo immediatè inſtitutorum defectu perpetua, & immutabilis atque indiſpenſabilis eſt. At quæ ortum habet ex eorum defectu, quæ Eccleſia inſtituit non amplius perdurat quam pro ipſius Eccleſiæ arbitrio, quæ poteſt neceſſarias conditiones inuehere, vel remouere, propriaſque leges condere, aut abolere.

Iſtam Eccleſiæ poteſtatem circa ipſorum Sacramentorum valorem, aut nullitatem aſſerunt (vt innumeros ſileam Theologos recentiores) Alexander de Ales ſummæ p.4.qu.9.mem.1.& 2.artic.2.§.1. reſp. ad primum, & §.3. reſp. ad vlt. S.Bonauentura in 4.diſt.7. art.1. quæſt.1. & art. ſeq. Ex Canoniſtis verò Innocentius Papa IV. ad cap. quanto, tom. de conſuetud. vbi loquitur de confirmationis charactere, & cap.2. de bapt. vbi hanc Eccleſiæ poteſtatem extendit ad Baptiſmum, ad Matrimoninm, & generaliter ad omnia Sacramenta. Similiter Cardinalis Oſtienſis tit.de Schiſmaticis, n.4. Abbas Panormitanus ad d.c.quanto de conſuet.laudat,& approbat hanc Innocentij ſententiam, cum iſto moderamine, vt ſi Eccleſia conditionem apponat, nec tamen intendat vt eius defectus inducat nullitatem, eo caſu futurum ſit quidem validum Sacramentum, ſed tamen illicitum, ſi fortè conditio ſcienter prætermit-

tatur. Sed ſi Eccleſia conditionem præſcribens intendat vt eius omiſſione ſit irritum, tunc quidem nullum futurum eſſe Sacramentum, quidquid aliunde fiat. Denique docet Thomas Sanchez numeroſam citans Doctorum cateruam, poſſe Papam non modò noua impedimenta matrimonium dirimentia inducere, ſed etiam certis prohibere perſonis ne nuptias inter ſe contrahant ſub nullitatis pœna, adeò vt inualidum, & inane futurum ſit id matrimonium. tract. de mamatrim. lib. 7. diſp. 1.

Franciſcus Hallerius Pariſienſis Theologus, quamuis aliam ineat rationem, nec loquatur de poteſtate condendi circumſtantias Sacramenta irrita facientes, ſed de ipſa Sacramentorum materia, & forma, tract. de ſacris ordinationibus parte 2. ſect. 2. c. 2. §. 21. ſcribit materiam, formamque ipſam poſſe variari, quinimò re ipſa variari in tribus Sacramentis, Pęnitentia, Matrimonio, & Ordine. Non in ratione quidem formali ſecundùm quàm Sacramentorum eſsentiæ ſunt à Chriſto inſtitutæ immutabiliter, ſed in ratione materiali, atque indiuiduali. Sic alio (inquit) ritu Latini, alio Græci ordines tradunt, & alio ritu nunc à nobis, alio à veteribus Latinis ordinationes peractæ ſunt, manente ſemper eadem materia in ſenſu formali, hoc eſt provt ſignificatur ſpiritualis poteſtas in ordinatione tradita, quamuis materialiter diuerſa ſit materia ipſa provt diuerſæ res ad iſtam ſignificandam poteſtatem aſſumptæ ſunt.

Hæc Hallerij diſtinctio quamuis diuerſimodè expreſſa cum illa diſtinctione quadrat, & conuenit, quàm alij Theologi excogitarunt, Chriſtum Dominum inſtituiſse aliquorum Sacramentorum materias, & formas ſecundùm genus, id eſt provt in genere ſignificare debent gratiam, & poteſtatem ſeorſim à ſingulis Sacramentis conferendam: ſed tamen poſse per Eccleſiam determinari eiuſmodi materiam, aut formam ſecundùm ſpeciem, vt hoc, vel illo ritu talis gratia, vel poteſtas repræſentetur. Et inſuper diuer-

ſis tem-

ſis temporibus poſse ab Eccleſia variari priſtinam illam, quàm ſecundùm ſpeciem induxit determinationem, atque reipſa per eam variatum fuiſse in aliquibus.

Attingens deinde Hallerius pœnitentiæ Sacramentum docet Chriſtum inſtituiſse quidem vt peccata illius eſsent materia. Vt autem hæc, vel illa peccata, huius, vel iſtius Sacerdotis iudicio ſubijcerentur, & poteſtati, vel ad maius Tribunal referrentur, id relictum Eccleſiæ arbitrio. Hinc tranſgreditur Hallerius ad matrimonium, Materiam (ait) matrimonij Chriſtus conſtituit in legitimo partium conſenſu. An verò legitimus conſenſus eſset in hoc, vel illo affinitatis gradu, & vtrum legitimus ſit clandeſtinus conſenſus necne, id omne iudicio reliquit Eccleſiæ.

Plerique alij Theologi ſimile ſcribunt de Ordinis Sacramento. Bellarminus vbi diſputat de materia Diaconatus, quæ primis Eccleſiæ exordijs verſabatur in ſola manuum impoſitione, necdum ſcriptis Euangeliorum libris, docet materiam à Chriſto inſtitutam eſse vnà cum manuum impoſitione aliquid in genere deſignans, quam Diacono confert poteſtatem, quam Eccleſia poſtmodum determinauit, vt conſiſteret illud poteſtatis ſignum in traditione libri Euangeliorum. Conformia ſcribunt Cardinalis de Lugo diſp. 2. de Sacram. in genere, ſect. 5. num. 85. & ſeqq. Becanus parte 3. de Sacram. Ordinis q. 4. Et inter Doctores Pariſienſes præter Morinum, & Hallerium citatos, Gamachæus, & Iſambertus nobiles in Sorbonæ Collegio profeſsores.

Circa diſputationem iſtam exquire præterea, quæ ſuprà diſserui in appendice ad Concilium quartum Carthaginenſe.

CONCIL. TRIBVRIENSE.

EST Triburia villa quædam Regia, ſeu Caſtrum ad Rhenum fluuium in quod amęnitatis, & voluptatis gratia Franciæ Reges, dum Germanico Imperio potiebantur, concedebant. Hoc loco ſub Arnulſo Imperatore dum eſſet Formoſus Romę Pontifex celebratum fuit Epiſcoporum duorum, & viginti Concilium anno Chriſti 895. poſt indictum, & expletum triduanum ieiunium cum litanijs, & orationibus ad implorandam ſancti Spiritus opem, vt teſtatur prælocutiua Concilij huius epiſtola.

Can. 13. *Quatuor* (ait) *fieri partes iuxta Canones iudicamus de decimis, & oblationibus fidelium: vt vna ſit Epiſcopi, altera Clericorum, tertia pauperum, quarta reſtaurationi Eccleſiarum ſeruetur, ſicut in Epiſtola Gelaſij Papæ cap. 27. legitur*. Allegatur iſte Gelaſij Canon apud Gratianum 12. quæſt.2. cap.vobis enim. Similis eſt ſanctio in ca. conceſſo §. reditus, & cap. quatuor 12. quæſt.2. & Can. ad hoc 16. q.1. hanc eandem partitionem quadruplicem edixerat in Romana Synodo Syluester Papa I. Huc pertinent Sanctorum teſtificationes: dicit enim Vrbanus Papa I. *Ipſæ res fidelium quæ Domino offeruntur non poſſunt alijs, quàm Eccleſiæ, & fidelium indigentium vſibus applicari, quia vota ſunt fidelium, precia peccatorum, patrimonia pauperum*. Similiter Bernardus Serm.23. in Cant. *Miniſtri Eccleſiæ qui ſtipendiorum ſuperflua, quibus egeni ſuſtentandi forent, impiè ſacrilegèque ſibi retinent, duplici profecto peccant iniquitate, quòd, & aliena diripiunt, & ſacris in ſuis vanitatibus, & turpitudinibus abutuntur*. Idemque epiſt.2. ad Canon. Lugdun. *Quidquid præter neceſſarium victum, & veſtitum de altari retines, tuum non eſt, ſacrilegium eſt, rapina eſt*. Similia idem repetit epiſt.42.

Can.

Can.18. *Vaſa in quibus ſacroſancta conficiuntur myſteria calices ſunt, & patenæ de quibus Bonifacius martyr, & Epiſcopus interrogatus, ſi liceret in ligneis vaſculis ſacramenta conficere? reſpondit. Quondam Sacerdotes aurei ligneis vaſculis vtebantur, nunc è contra lignei Sacerdotes aureis vtuntur calicibus.* Zephyrinus Papa patenis vitreis miſſas celebrari conſtituit. Deindè Vrbanus I. omnia ſacri Miniſterij vaſa fecit argentea. In hóc enim ſicut in reliquo cultu magis, ac magis per incrementa temporum ſplendor ſuccreuit Eccleſiarum. *Statuimus*, inquit, *vt deinceps nullus Sacerdos ſacrum Myſterium Corporis, & Sanguinis Ieſu Chriſti Domini in ligneis vaſculis vllo modo conficere præſumat.* Citatur in cap. vaſa in quibus Sacroſancta de conſecrat. diſt. 1. Hieronymus epiſt. ad Ruſticum ſic teſtatur de contemporaneo ſibi Exuperio Toloſano Epiſcopo: *Nihil illo ditius, qui Chriſti corpus in caniſtro vimineo, & ſanguinem portat in vitro.* Deſumptus ex Concilio Rhemenſi ſub Carolo magno Canon, vt Calix de conſecrat. diſt. 1. prohibet vſum Calicis vitrei ob materiæ fragilitatem. Et Cyprianus in vita S. Cæſarij Arelatenſis *An non* (inquit) *in vitro habetur ſanguis Chriſti?*

Can.22. decernit in grauis delicti ſuſpicione, vt Epiſcopo, vel ſuo delegato diſcutiente, reus per ignem candenti ferro examinetur. Tàm probationum, quàm purgationum aliæ dicuntur Canonicæ, quæ ſacris Canonibus ſaltem poſterioribus approbantur; aliæ vulgares, quæ vulgari quidem in vſu erant, non tamen Canone ſancitæ, aut probatæ, eiuſmodi recenſentur duellum, ferrum candens, aqua feruens, aqua frigida, & id genus alia, quæ aliquando authoritatem à canonibus quidem habuerunt, ſed alijs poſterioribus Canonibus prohibita ſunt. Hinc tituli decretalium de purgatione Canonica, & de purgatione vulgari. Sub hoc vltimo titulo ſingula capita abrogant, & interdicunt huiuſmodi purgationes, ad quas etiam per Iudicum Eccleſiaſticorum ſenten-

tiam rei compellebantur. Innocentius III. Epiſcopum deponit tum ob eius alia delicta, tum ob eius iudicium probationem indicens per ferrum candens cap. ex litteris de exceſſ. prælat. Et in decreto Stephanus V. prohibet candentis ferri, & feruentis aquæ probationem, aut purgationem Nicolaus verò monomachiam c.conſuluiſti,& cap.monomachiam 2.q.4.Inſuper S.Thomas 2.2.q.95.ar.8.ad 3.illicita docet eſſe illa examina per quæ Deus tentatur ad miraculum operandum.

In lege quidem veteri probabatur vxoris pudicitia per aquam Zelotypiæ in quam Sacerdos maledicta congeſſerat: ſed nihil de peccato periclatabatur, vbi conſtabat de diuina inſtitutione num. 5. Nihilominus iſtæ purgationes non tantum conſtitutæ reperiuntur per veteres Longobardorum leges, ſed etiam per Caroli Magni capitulare congeſtum ex Synodalibus antiſtitum illius temporis Conſtitutionibus lib.4. capitul. huiuſmodi examine perhibentur vſi diuerſi Germanorum Imperatores. Lotarius circa ſibi ſuſpectam adulterij Teutbergam vxorem, vt teſtatur Regino Chron. lib.2. voluit duos milites monomachia decernere. Sancta Imperatrix Cunegundis ſe apud ſanctum Henricum coniugem ſuum adulterij ſuſpicione malè concepta pedibus nudis ſuper ardentes laminas incedendo liberauit, Surio teſte. Otho tertius vxorem Mariam Aragonum Rege natam flammis addixit adulterij accuſatam, poſtquam illius accuſatrix vidua (cuius maritus ſollicitantis Imperatricis ſtuprum ex Dei timore recuſauerat, ideòque falſis ab Imperatrice criminationibus apud Othonem adulterij attentati circumuentus neci addictus fuerat.) Illæſa candentem laminam contrectauit, ad faciendam ſceleris fidem, vt referunt Gotfridus Viterbienſis, & Albertus Crantzius.

Vulgares iſtas probationes. Imò Cornotēſis paſſim reprobat, diſſuadet epiſt.74. 205. 252. 280. Videtur tamen idem alicubi approbare his concurrentibus con-

conditionibus, ſi aliæ non ſuppetunt idoneæ probationes, nec deſunt probabiles grauis delicti præſumptiones, & præcedit poſt legitimam accuſationem ſententia iudicis hæc fieri decernens. Sic enim hac de re ſcribit ad Radulfum Remenſem Archiepiſcopum epiſt. 252. *Non negamus tamen* (inquit) *quin ad diuina aliquando recurrendum ſit teſtimonia, quando præcedente ordinaria accuſatione omnino deſunt humana teſtimonia: non quòd Lex hoc inſtituerit diuina, ſed quòd exigat crudelitas humana.*

Qui plura his de rebus circa monomachiæ, vel aquæ frigidæ vinctorum corpora, vel ſuſtentantis ad innocentiæ argumentum, vel mergentis ad conuictionem delicti, vel aquæ feruentis in quam pedes, aut manus immittebantur, vel laminarum ardentium, aliaſque id genus priſcis hominibus vſitatas probationes, diſquiſitiones, atque etiam ex antiquiſſimis manuſcriptis exorciſmos aquæ frigidæ, aut calidæ, aliaſque ſolemnes preces, & ritus quibus Sacerdotes præibant his examinibus ſcire cupit, conſulat annotationes eruditas Franciſci Iureti ad Iuonis Carnotenſis epiſt. 74.

Can. 40. declarat irritum matrimonium inter eos, qui ante coniugis mortem ſimul mœchati fuerant cum mutua futurarum nuptiarum pollicitatione, ſi coniux cui hæc inferebatur iniuria prædecederet. Eſt vnum ex criminibus matrimonium etiam contractum dirimentibus, refertur in cap. relatum 31. quæſt. 1.

Canon 41. edicit vt ſi frater fratris vxorem viſitauerit, à neutro deinceps illa contingi poſſit propter euitandum inceſtum. Addit tamen ſi vrgeat incontinentiæ periculum, Epiſcopum poſt mulieris pœnitentiam ſuo præſcripto peractam, eiſdem coniugatis vſum matrimonij debere permittere: ne (ait) dum ſperantur ad alta ſubleuari corruant in cœnum: hinc inferendum poſſe per Epiſcopum diſpenſari circa impedimenta iam legitimè contracto matrimonio

ſuperuenientia, etiam circa contractum in primo gradu inceſtum, vt docet Sanchez de matrim. lib.8. diſp.11.n.16.quem Bonacina alijque conſectantur.

Can.48. *Illud etiam (*inquit*) nec canonica inſtitutione definimus, nec introductione aliqua refutamus, ſed propter eos qui diuersè de eo ſentiunt aliquid commememeramus: ſi quis ſuæ commatris ſpiritualis filiam fortuito, & ita contingente rerum caſu in connubium duxerit, conſilio maturiore ſeruato habeat, atque honeſtè legitimo coniugio operam det.* Ex iſto Canone inferri poteſt licere aliquando probabilem ſequi opinionem tutiore relicta, quando ſaltem res integra non eſt, ſed vni partium iam ſe quis bona fide alligatum cernit, vt in hoc iam contracto ignoranter, ac bona fide matrimonio. Tutius enim pro certo foret in propoſita quæſtione vſu matrimonij abſtinere vſque ad declarationem, vel diſpenſationem requiſitam à ſuprema ſede. Patres autem Triburienſes nihil auſi hac in re (vt ipſi proteſtantur) definire, conſulunt nihilominus pro altera duarum opinionum minus quidem tuta, ſed quam tamen cenſent probabilem, & cui annexum ius eſt qualiſcumque poſſeſſionis ex contractis pridem bona fide nuptijs. Porrò circa ſpiritualis affinitatis vinculumconſulito Tridentinum Concilium ſeſs.24. cap.2. de ſpirituali cognatione. Illas porrò quæ probabilium nomine opinionum circumferebantur hoc titulo, quòd à multis propugnarentur ſcriptoribus, quorum hoc erat inſtitutum vt humanis, & prorſus iniquis cupiditatibus fræna laxarent, quaſque damnauit, & proſcripſit iure merito Alexander Papa VII. in illius libri damnatione qui inſcriptus erat, *Apologia caſuitarum aduerſus Ianſeniſtas*, nos execramur, ex quibus erant non paucæ quæ luci non modò Euangelicæ, ſed etiam naturali ſic aduerſabantur, vt vel Turcis, vel Scytis horrorem incuſſiſſent. Authores itaq;illarum quantumuis numeroſi, atque in ſæculo ſpectabiles nihil minus merebantur, quàm grauium, aut ſapientium nomen.

GALL.

GALLIC. QVÆDAM CONCILIA in cauſa Nuptiarum illegitimarum Philippi I. & poſtmodum Philippi Auguſti Regum Franciæ celebrata Oſtione, Claromonte, & Diuione.

PHILIPPVS eius nominis Primus Franciæ Rex repudiata legitima vxore Berta comitis Hollandiæ filia, ex qua etiam filium Ludouicum cognomento Craſſum, qui patri in Regnum ſucceſſit, ſuſceperat, illegitimo ſibi toro coniunxit Bertradam Cognatam ſuam, Fulconis comitis Andeganenſis adhuc viuentis vxorem. Quocirca Vrbanus Papa II. natione Gallus quamvis grauem metuendi cauſam haberet, hoſtem patiens infenſum Henricum Imperatorem, & ab hoc intruſum Guibertum Antipapam, eſſetque periculum, ne irritatus Franciȩ Rex ſchiſmati ſe adiungeret, faueretque Henrici armis, publico tamen ſe opponere ſcandalo minimè dubitauit. Ergo legatum ſuum toto Regno conſtituit Hugonem Lugduni Archiepiſcopum, qui ſine mora Concilium Epiſcoporum Galliarum indixit in vrbe, quam Bertoldus huius hiſtoriæ ſcriptor vocat Oſtionem, quæque à multis exiſtimatur Auguſtodunum dicta etiam Edua, & vulgo *Autun* in Burgundia. In hac Synodo Philippus communione fidelium excisus eſt anno milleſimo nonageſimo quarto. Cùmque nihilo ſecius Rex in contumacia perſiſteret, ipſe tandem Pontifex Vrbanus in Galliam profectus aliud Concilium Claromonte in Aluernia coëgit, cui ducenti, & quinque Antiſtites interfuerunt, in quo iterùm Philippus cum ſua pellice Bertrada excommunicatus eſt,

Ad

Ad poſtremum Rex meliore ſuſcepto Conſilio Bertradam dimiſit. Ipſa verò Regina Berta iam è viuis exceſſerat procul à Regia, præcedente anno vt liquet ex Chronico Cœnobij Sancti Petri viui Diœceſis Senonenſis ijſdem temporibus conſcripto à Clario Monacho.

Obſeruatu dignum eſt, quod Petrus Matthæus ſub finem hiſtoriæ Sancti Ludouici refert ex veteri Codice Guilberti Abbatis nongentini ſcripto dum regnaret huius Philippi filius Ludouicus Craſſus, Philippum initio Regni complures ſtrumis morbidos ſuo contactu curaſſe, ſed iſtud amiſiſſe priuilegium, neque poſthac dum vixit recuperaſſe, ex quo eius mores per luxuriam, & inceſtuoſos Bertradæ amores, in deterius verſi ſunt. Porrò Claromontanum Concilium iſtud habitum fuit anno milleſimo nonageſimo quinto, quo Vrbanus ſacram indixit expeditionem pro Syria de manibus Mahumetorum recuperanda: quæ quidem expeditio felicem nacta eſt exitum duce ſtrenuo, & religioſiſſimo Godòfredo Bullonio, qui anno milleſimo nonageſimo nono Hieroſolymam expugnauit, omniumque ſuffragijs Rex Hieroſolymorum primus electus fuit.

Claromontanæ Synodi Canone 2. ſic edicitur: *Quicumque pro ſola deuotione non pro pecunia, vel honoris adeptione ad liberandam Eccleſiam Dei Hieruſalem profectus fuerit, iter illud pro omni pęnitentia reputetur*. Cœperunt hac Synodo publicæ pœnitentiæ pariterque priuatorum pœnitentium ſatisfactiones pro peccatis in ſacram pro fidei propugnatione militiam transferri.

Canon 4. *Ne quis Clericus arma deferat*.

Canon 16. *Ne Reges, vel alij Principes aliquam inueſtituram de Eccleſiaſticis honoribus faciant*. Hoc idem edixit Synodus octaua Can. 22.

Canon 28. *Ne quis communicet de altari, niſi corpus ſeparatim, & ſanguinem ſumat, niſi per neceſſitatem, & per cautelam*. Iſtud præceptum ſub vtraque ſpe-

cie

cie communicandi Eccleſia haud multò poſt reuocauit grauiſſimis adducta cauſis, & omnibus Miſſam non celebrantibus vſum calicis interdixit. Vide inferiùs Conſtantienſis Concilij ſeſſionem 13.

Sequenti ſæculo Franciæ Rex Philippus Auguſtus vxorem Gelbergam Danorum Regis filiam repudiauit, eaque viuente Morauiæ ducis filiam Mariam ementito matrimonij nomine duxit, prætexens aliquam dirimentem cum dimiſſa affinitatem. Tum Cęleſtinus Papa III. binos in Galliam Legatos tranſmiſit, qui collecta Diuione in Burgundia Synodo, cauſaque ſedulò explorata Regem admonitum, & admonitionibus contumacem, Regnumque vniuerſum Eccleſiaſtico interdicto ſubijciunt anno Domini milleſimo centeſimo nonageſimo ſeptimo. Id Rex iniquo animo tulit, neque Concilio per aliquot menſes dignatus eſt obtemperare: ſed ad vltimum reſipiſcens, & Mariam dimiſit, & Gelbergam reuocauit. Francicæ quædam hiſtoriæ hoc addunt, quamdiu durauit interdictum non fuiſſe pro veteri more in publicis tabulis conſcriptum regnante Philippo, ſed regnante Chriſto.

CONCIL. OECVMENICVM nonum, ſeu Lateranenſe ſub Calliſto II.

QVamvis generalis Synodus octaua conſtituiſſet Can. 22. nemini principum, aut potentium licere ingerere ſe Epiſcoporum electioni, aut promotioni: quamvis etiam primus inter Chriſtianos Imperator Conſtantinus in ſua ad Epiſcopos, qui Nicænæ Synodo non interfuerant epiſtola, quam referunt integram Theodoritus, & Gelaſius Cyzicenus, hanc auream, & omnibus ſæculis memorabi-

rabi-

rabilem ſententiam circa Conciliorum authoritatem tradidiſſet, *παν ὅτι δ' ἂν ἐν τῖς ἁγίοις τῶν ἐπισκόπων συνεδρίοις ἐπράχθη, τοῦτο πρὸς τὴν θείαν βούλησιν τὴν ἀναφορὰν ἔχει.*

Quidquid in ſacris Epiſcoporum conſeſſibus actum eſt, id omne ad Dei conſilium referri debet. Nonnulli tamen Germanorum Imperatores à Conſtantini pietate degeneres, iura Epiſcopatuum, & Abbatiarum, cæterorumque beneficiorum Eccleſię conferendorum ſibi aſſerebant, & cum fœdiſſimo mercatu ſacras dignitates venales habebant, ideòque indigniſſimos viros ad eas aſſumebant, vnde naſcebatur grandis morum, & ſacræ diſciplinæ corruptela.

Huic peſti Romani Pontifices occurrere conati ſunt, atque omnium maximè Gregorius VII. dictus anteà Idelbrandus. Cùm enim poſt Damaſi II. obitum vacante Apoſtolica ſede, Imperator Henricus, quem Itali ſecundum, Germani tertium eius nominis recenſent, delegiſſet Papam Brunonem Tullienſium Epiſcopum, eumque purpura Pontificali ornatum à ſe dimiſiſſet, vt coram Cardinalium conſeſſu ſe ſiſteret acceptandum, & conſecrandum: Cùmque hic per Galliam iter ageret, vbi tunc fortuitò verſabatur Idelbrandus, correptus ab eodem fuit, quod necdum à Romano Clero electus ſe pro Summo Pontifice gereret, ac ſi liceret à Principe laico ſupremæ in Eccleſia dignitatis apicem conſequi. Addit Idelbrandus ſe id præſtiturum, vt nec Imperator cauſam ſuccenſendi haberet, nec iura Eccleſiæ detrimentum paterentur. Bruno illius ſuaſu purpuram deponit, & iter proſequitur aſſumpto ſecum Idelbrando, cuius deinde opera Bruno Romæ à Clero Summus Pontifex eligitur, ſub nomine Leonis IX. qui fuit eximia vitæ ſanctitate ſpectabilis: de quo ita ſcribit Leo Oſtienſis: quamdiù Romæ remoratus eſt, omni tempore tribus per Hebdomadam diebus à Lateranenſi Eccleſia vſque ad Sanctum Petrum, priuato habitu, nudiſque pedibus, cum duobus aut tribus Clericis, noctu pſallendo, & orando pergebat.

bat. Harum verò Baſilicarum interuallum eſt circiter quatuor milliarium.

Defuncto Leoni ſubrogatur Victor ſecundus precibus ſacri Cardinalium Collegij apud Henricum Imperatorem expetitus. Moritur paulò pòſt Henricus, deditque operam Victor Pontifex, vt eligeretur in Imperium quinquennis eius filius Henricus tertius, qui grandior factus Eccleſiæ Romanæ infenſiſſimus hoſtis euaſit. Mortuo ſubinde Victori ſufficitur Stephanus decimus: hunc excepit à Romano Clero ſublectus Nicolaus ſecundus, quem rogante Clero Henricus Tertius approbauit, & admiſit: iſte indicto in Lateranenſi æde Concilio ſanctionem edidit, quam refert Gratianus diſt. 23. c. in nomine Domini, quæ iubet Romanum eligi Pontificem à Clero, & populo, ſic tamen vt præſint Cardinales Epiſcopi adhibitis alijs Cardinalibus Clericis, atque ita reliquus cum populo Clerus ad conſenſum nouæ electionis accedat: mox ita ſubiungit: ſaluo debito honore, & reuerentia dilecti filij noſtri Henrici, qui in præſentia Rex habetur, & futurus Imperator Deo concedente ſperatur, ſicut iam ſibi conceſſimus, & ſucceſſoribus illius, qui ab hac Apoſtolica ſede perſonaliter ius hoc impetrauerint. Nicolaum Secundum excepit Alexander Secundus, Alexandrum Idelbrandus dictus Gregorius VII. in Etruria humili loco, & patre fabro natus, ingenij tamen virtutumque laude conſpicuus. Eum Henricus legitimis ſuffragijs Romæ electum approbauit, & aliquandiù impensè coluit. Sed paucis inde annis mutato in deterius Conſilio atrociſſimè diuexauit, eique Guibertum Rauennæ Epiſcopum oppoſuit Pſeudo-Papam, qui Eccleſiam dilacerauit ſub legitimis Pontificibus Gregorio Septimo, Victore Tertio, & Vrbano Secundo, mortuus demum ſub Paſchali Secundo. Sed ei alios ſub inde Antipapas ſchiſmatici Henriciani ſubſtituerunt.

Henricum Tertium Imperatorem ſchiſmaticum

Gre-

Gregorius VII. in Concilio Epiſcoporum Laterani habito perculſit anathemate, ſubditoſque illi populos ſubiectionis Sacramento ſoluit. Quam ſententiam iterauerunt aduerſus eumdem eiuſque cognominem filium, & ſucceſſorem Henricum IV. inſequentes Pontifices.

Prolatæ ſententiæ huius cauſæ multiplices fuerunt. Primùm vſurpatio dignitatum, & prælaturarum Eccleſiæ, quas titulo inueſtituræ Imperatores conferebant. Deinde ſimonia, quia pretium pro his inueſtituris exigebant. Poſtremò ſchiſma, & aperta rebellio, quia armis, & factionibus Antipapas, obtrudebant.

Henricus IV. paternæ nequitiæ imitator, poſtquam Paſchalem ſecundum in Vaticano veneratus eſt, atque ab eo coronam Imperij ſumpſit, eundem improuiſo capi iuſſit, & carcere occluſit: neque prius libertatem reſtituit, quàm extorſerit præreptas ſibi, & patri prælaturarum inueſtituras. Paſchalis verò reddita ſibi libertate Concilium in Laterano coëgit, quo reuocata eſt per vim extorta conceſſio, ipſe Henricus ſacris omnibus interdictus.

Succeſſorem Paſchalis Gelaſium ſecundum Henricus adducto exercitu Roma exegit, & Burdinum Bracarenſem Archiepiſcopum in Romanæ ſedem Eccleſiæ vi obtruſit. Pulſus Gelaſius in Galliam confugit, ibique diem clauſit extremum. Denique vnanimi Cardinalium conſenſione, tàm eorum, qui Gelaſium comitati adhuc in Gallia verſabantur, quàm eorum, qui in Italia conſtiterant ſummus creatur Pontifex Guido Viennenſis Archiepiſcopus, cui Calliſti II. nomen inditum. Hic ſtatim Remis Concilium habuit, quo ſimul Henrico, & Burdino anathema dixit. Inde Romam profectus Burdinum tandem in ſuam redactum poteſtatem Monaſterio concluſit. Quin & Adalbertum Archiepiſcopum Moguntinum Legatum ſuum per omnem Germaniam conſtituit, qui ſuo ſtrenuè defungens munere Epiſcopos, & Prin-

cipes

cipes pro tuenda Eccleſia in legitimas partes pellexit, & validiſſimum eduxit exercitum, qui cùm haud procul ab Henrici copijs caſtra poſuiſſet paratus confligere, magno Dei beneficio factum eſt, vt communicatis hinc inde conſilijs duodecim ex vtroque exercitu Principes viri delecti de pace ineunda ſedulò egerint, & ſimul conuenerint prorſus eſſe extirpandum exitiale ſchiſma, & vt Henricus Legatos ad Pontificem expediat pacem ſuppliciter rogantes, quæ tandem generalis Concilij decreto firmetur. Aſſentitur Henricus, qui ſi detrectaret à ſuis omnibus ſe deſertum iri, & ſua ditione ſpoliandum præuidebat. Nihil verò iucundius Calliſto, nihil vtilius Eccleſiæ poterat accidere, quàm vt extincto tàm diuturno ſchiſmate, ſedatiſque bellis quibus tot annos Italia, & Germania conflagrauerant, pax deſideratiſſima ſuccederet, atque ad Eccleſiæ vnitatem redirent Imperatores.

Nonum iſtud inter generalia Concilium conuocatum eſt anno milleſimo centeſimo vigeſimo ſecundo, in quo hæ fuerunt pacis conditiones ſancitæ. Vt Imperator liberas Clericis, & Monachis ſineret Epiſcoporum, & Abbatum electiones, & reſtitueret quæcunque ablata Eccleſijs fuerant per ipſum, vel patrem, vel vtriuſque fautores, & Miniſtros. Pontifex verò conceſſit Henrico, & ſucceſſoribus ipſius, vt electi in Epiſcopos, vel Abbates in terris Imperij regalia ab Imperatoribus ſumere aſtringerentur, dum omnis abeſſet pecuniaria contributio, & ſimoniæ labes.

Hoc eodem Concilio prouiſum eſt de ferendis ſuppetijs aduerſus Saracenos Eccleſijs Orientis: & renouatæ ſunt peccatorum remiſſiones ab Vrbano ſecundo fidelibus olim indultæ, qui cruces in veſtibus ſumpſerint, & Chriſtianis quos Saraceni opprimebant opem, ac præſidium tulerint.

Ordinationes prætereà, quas fecit Burdinus, & Pſeudo-Epiſcopi per ipſum ordinati à die, qua publico

Eccle-

Eccleſiæ Romanæ iudicio ille damnatus fuit irritæ decernuntur.

Presbyteris etiam Diaconis, & Subdiaconis, & Monachis concubinas habere,& matrimonia contrahere penitus interdicitur. Contracta quoque ab his matrimonia diſiungi, & qui contraxerant ad pœnitentiam adigi iuxta Canonum præſcripta decernitur. Eò porrò nequitiæ ſacer Clerus iamdudum redactus erat, vt Sacerdotes connubia paſſim inirent, conuocatis affinibus, & amicis, de dote, & nuptialibus donationibus ſimilibuſque conuentionibus paciſcerentur,& conuenta publicis tabulis conſcriberent. Quia verò Leo IX. alijque Romani Pontifices iſtas ſacrilegas fęditates diſtrictè prohibuerant, idcircò magna Cleri pars his inuoluta ſpurcitijs Antipapis adhærebat, à quibus illæ approbabantur. In has Clericorum Sacrorum ementitas nuptias acerrimè, vt par erat inuehitur Cardinalis Petrus Damiani, qui temporibus Leonis IX. & Nicolai II. ſcribebat.

Canone huius Concilij ſecundo ſic decernitur: *Nullus in Prępoſitum, nullus in Archipresbyterum, nullus in Decanum, niſi Presbyter, nullus in Archidiaconum, niſi Diaconus eligatur*. Hunc eundem Canonem innouat Innocentius II. in Concilio Romano. Vterque legitur Canon in decreto diſt. 60. c. nullus, & c. innouamus. Concilium autem Tridentinum ſeſſ. 22. de reform. cap. 4. annum indulget intra quem ij, qui dignitates Eccleſiæ, vel beneficia poſſident, tenentur ad eum ordinem promoueri, quem illæ præbendæ requirunt. Quam eamdem ſanctionem ediderat anteà ſub Clemente Quinto Viennenſe Concilium. Clementina vt ij qui diuinis de ætat. & qualit. & ordin. præficien. Is verò indultus annus ſumit exordium à die ſumptæ poſſeſſionis, dummodo prouiſus illam ſua fraude non diſtulerit.

CONC.

CONC. OECVMENICVM X. ſeu Lateranenſe ſecundum ſub Innocentio Papa II.

POſtquam legitimis maioris partis Cardinalium ſuffragijs ſublectus fuit Honorio ſecundo Calliſti ſecundi ſucceſſori Innocentius ſecundus, reliqua pars Cardinalium Petrum Leonis Pſeudo-pontificem elegit, qui ſe Anacletum ſecundum dixit. Imminente quippe Honorij obitu conuentum inter Cardinales fuerat vt poſtquam ille exceſſiſſet, ſimul omnes ad ſanctum Marcum conuenirent vt ſucceſſorem communi conſilio eligerent. Cæterùm qui familiaritate, & aſſiduitate propinquiores Honorio fuerant (vt refert Sugerius Abbas Sancti Dionyſij in vita Ludouici ſexti Francorum Regis) ſtatim atque Pontifex deceſſit, antequam eius obitus populo innoteſceret non auſi ad ſanctum Marcum metu populi tumultuantis conuenire, ſine mora Innocentium elegerunt (qui ante Gregorius vocabatur) Cardinalem diaconum tituli ſancti Angeli. Reliqui verò Cardinales, & Epiſcopi, qui cum maiori procerum Romæ ciuiũ parte Petro Leonis adhærebant Presbytero Cardinali tituli ſanctæ Mariæ trans Tyberim, ad ſanctum Marcum eodem quoque die conuenientes ipſum Petrum in Papam elegerunt. Hic & cognatorum, atque affinium potentia, & procerum, & clientum multitudine, & diuitiarum copia ſubnixus, ædes Frangipanum obſidet, ad quas ſe Innocentius receperat. Sed inde repulſus præcipuarum vrbis Eccleſiarum theſauros, & vaſa diripit, vt his opibus ſuas partes promoueret.

Sibi etiam Petrus adiunxit Rogerium Calabriæ, Apuliæ, & Siciliæ ducem, cui primus titulum Regis indulſit. At Innocentius Roma tandem excedere cogitur, ſeque in Galliam recipere. Eum Rex Ludouicus ſextus cognomento Craſſus pedibus eius procumbens honorificentiſſimè excepit. Schiſmati huic ex-

tinguendo ſanctus Bernardus diligentiſſimam, & vtiliſſimam operam nauauit apud Reges Franciæ, & Angliæ, deinde apud Lotarium Imperatorem, qui etiam pollicitus eſt ſe Romam vſque Innocentium cum exercitu deducturum, quod & ſedulò præſtitit. Innocentius Eccleſiarum Gallicanarũ in ſui ſubſidium recepta collatitia pecunia, ex Gallia in Italiã remeat. Lotarius eidem ſe comitem cum exercitu numeroſo adiungit in Longobardia, & Romam vſque deducit: vbi & coronam Imperij de manu Innocentij ſuſcepit, indeque in Germaniam regreſſus eſt, relicto Romæ pro Innocentij tutela præſidiario milite.

Neque ſolùm ſchiſmate per id tempus dilacerabatur Eccleſia, ſed hæreſibus quoque & ſeditionibus quas Petrus Bruis, & Arnaldus Brixianus accendebant: quibus medendis malis Innocentius Concilium iſtud indixit.

Eius canone tertio duo circa excommunicatos decernuntur: primum ne à ſuo prælato excommunicatum alius prælatus, vel abſoluere præſumat, vel ſuſcipere citra appellationem. Quod idem ſtatuerat Nicænus Canon 5. ſub Syluestro, & Lateranenſis Canon 9. ſub Calliſto. Sancit præterea vt ſcienter cum excommunicato communicantes eadem ipſi cenſura innodentur. Hoc tamen duplici moderamine temperarunt poſteriora iura: primùm quidem reducendo hanc pœnam participantium cum excommunicatis ad minorem excommunicationem. Secundò, vt nec ipſa minor excommunicatio locum habeat niſi participando cum publicè denunciatis, atque nominatim, aut cum manifeſtis Clericorum percuſſoribus iuxta placitum Conſtantienſis Concilij à Martino V. Pontifice confirmatum. Hac de re plura require ſuperiùs ad Antiochenum Can. 2. quo ſimilis fuerat edita conſtitutio.

Decimus Canon prohibet decimas Eccleſię à Laicis poſſideri, & poſſeſſas quamprimum reſtitui iubet. Habetur apud Gratianum Can. decimas 16. q. 7.

Can.

Can. 5. Vim Clerico, aut Monacho Diabolo ſuadente illatam punit excommunicatione, quam extra mortis articulum ſolus Papa ſoluere poſſit. Habetur c. ſi quis ſuadente. 17. q.4.

Generali Coucilio ſubiungitur Innocentij epiſtola mãdans vt Petrus Abælardus huiuſque diſcipulus Arnaldus de Brixia peruerſorum dogmatum artifices in ocis religioſis ſeparatim includantur, eorumque libri hæretici concrementur.

CONC. GENERALE XI. ſeu Lateranenſe tertium ſub Alexandro III. Pontifice.

VITA functo Adriano III. ſucceſſor electus eſt ab vno & viginti Cardinalibus Alexander III. à tribus verò dumtaxat Octauianus Romanus Friderici Ænobarbi ſtudioſus, qui duodeuiginti annos aduerſus Alexandrum per omnem Italiam bellum atrociſſimum geſſit, parte Italorum pro legitimo Pontifice, parte alia pro Imperatore, & Antipapa dimicante. Tandem bello profligatus Fridericus, & maiori ſuorùm parte tum apertè deficiente, tum vacillante reſipuit, ſeque Venetijs ad Alexandri pedes abiecit, & ita ſolutus anathemate fuit. Sedatis belli fluctibus Alexander generale Concilium in Laterano habuit ad prouidendum, ne deinceps Eccleſia ſimili calamitate conflictaretur. His alia cauſa Catharorum, ſeu Peterinorum hæreſis accedebat, quæ in Aquitania exorta latiùs in dies propagabatur, & Vaſconiam, Albegeſium, Toloſam, finitimaſque oras inceſſerat. Anno itaque milleſimo cẽteſimo ſeptuageſimo nono Cõciliũ iſtud agitatũ eſt.

Can. i. ſtatuit Romanum Pontificem eſse poſse neminem, qui á duabus ſaltem Cardinalium electorum

partibus electus non fuerit. Addens nihil per hoc ſacris canonibus præiudicari, qui in alijs quibuſcumque electionibus, atque deliberationibus maioris, & ſanioris partis conſenſum ratum habent: quatenus cùm in his recurri poſſit ad ſuperiorem ſi dubium occurrat, iſti recurſui non poteſt locus eſſe in Summi Pontificis electione.

Can. 2. Irritas decernit ordinationes antipapæ Octauiani aliorumque omnium per eum ordinatorum, cunctaque alia per eos geſta. Simile ſtatuerat Concilium Lateranum ſub Innocentio II. circa ordinationes à Petro Leonis Pſeudo-Pontifice factas. Itemque aliud Lateranum ſub Calliſto ſecundo Concilium Can. 6. circa ordinationes, & reliqua geſta Burdini Pſeudopapæ.

Can. 3. Statuit ne annis triginta minor in Epiſcopum, aut viginti quinque in Parochum, aut Archidiaconum, aut in aliam dignitatem, vel beneficium animarum curæ annexum eligatur, aut promoueatur. Hanc renouauit ſanctionem Synodus Tridentina ſeſſ. 24. cap. 2. de refor. Iſte Lateranus Canon refertur c. cum in cunctis, de elect. Quo eodem Canone decernitur electum, & confirmatum Epiſcopum miſſumque in poſſeſſionem bonorum Epiſcopalium, eo momento priſtina ſua omnia beneficia per vacationem amittere quo tempus expirat à canonibus præfinitum ad illius conſecrationem.

Can. 5. Aſtringit Epiſcopũ vt vitæ neceſſaria ſubminiſtret ei, quem ſine ſufficienti patrimonio, vel titulo ad ſacrum ordinem promouit. Refertur in c. Epiſcopus ſi aliquem, & c. non liceat de præben. Gregorius Turonenſis lib. 8. hiſt. Franc. cap. 20. *Fauſtinianus* (inquit) *qui iuſſu Gundobaldi Aquenſis vrbis Epiſcopus ordinatus fuerat, ea conditione remouetur, vt eum Berctrannus Oreſtes, & Palladius qui eum benedixerant vicibus paſcerent, centenoſque ei aureos annis ſingulis miniſtrarent*. Innocentius Papa III. epiſt. 184. regeſto 15. Epiſcopum Pictauienſem increpat,

eo

eo quod in eluſionem Canonis quo ſine titulo, vel patrimonio Clericis ordinatis per ordinatores, aut præſentatores, aut ſucceſſores eorum iubetur de victu prouideri, iuſiurandum recepiſſet ab ordinandis, quod nullum vitæ ſubſidium ab ipſo vnquam petituri eſſent. Idemque epiſt. ad Zamorenſem Epiſcopum conſtituit, vt ordinator Epiſcopus ei quem ordinatione ſine titulo conſecrauerit, eiusque ſucceſſor compellatur de victu prouidere donec titulum nanciſcatur. Habetur in c. ſecundum Apoſtolum de præben. Vide huc etiam ſpectans caput 2. eodem titulo.

In Eccleſia primitiua nemo promouebatur ad ordines, quin ſimul aſcriberetur Eccleſiæ, aut Monaſterij miniſterio, vt edicitur Can. 6. Concilij Chalcedonenſis, & legitur c. 1. & 2. diſt. 70. Capitulare quoque Caroli Magni lib. 1. cap. 15. *Nullus* (ait) *abſolutè ordinetur, & ſine pronunciatione ſtabilitatis loci ad quem ordinatur*. Ea Clerici ad certam Eccleſiã aſcriptio dicebatur intitulatio, & ipſa Eccleſia titulus. Poſtquam verò per ordinationum multitudinem ea conſuetudo deſijt, tum demum requiſiuere iure patrimonium. Concilium quidem Tridentinum antiqua iura inſtaurans prohibens quemquam ordinari, quin certæ Eccleſiæ Miniſterio aſcribatur ſeſſ. 23. cap. 16. non tamen ad hoc aſtringit, vt Eccleſiæ ſuppeditent ſtipendia Clericis illis aſcriptis niſi ratione beneficij.

Can. 9. Cauet ne Prælati per ſententiam excommunicent, vel ſuſpendant niſi admonitione præmiſſa. Et ne vllus Religioſus à capituli, vel proprij ſuperioris regulari diſciplina, vel correctione præſumat appellare. Legitur inſertum in c. ad noſtram, & c. reprehenſibilis, de appellat. Quod attinet ad præmonitiones hæ tantummodò requiruntur, quando decernitur cenſura circa præſens delictum cum contumacia coniunctum: at verò quæ circa futurum delictum, ſiue à iure, ſiue ab homine Prelato decernuntur, non exigunt aliam iuris formam, quàm vt promulgentur.

Can. 8. *Nulla Eccleſiaſtica beneficia, ſeu miniſteria, vel Eccleſiæ alicui tribuantur, ſiue promittantur antequam vacent, ne deſiderare quis proximi mortem videatur, in cuius locum, & beneficium ſe crediderit ſucceſſurum.* Et ſubinde ita pergit: *Cùm verò præbendas Eccleſiaſticas ſiue beneficia, ac officia in aliqua Eccleſia vacare contigerit, non diu maneant in ſuſpenſo, ſed infra ſex menſes perſonis, quæ dignè adminiſtrare valeant conferantur. Si verò Epiſcopus vbi ad eum ſpectat conferre diſtulerit, per capitulum ordinetur. Quod ſi ad capitulum pertinuerit, & infra prædictum terminum hoc non fecerit, Epiſcopus ſecundùm Deum hoc cum Religioſorum hominum Conſilio exequatur. Vel ſi omnes fortè neglexerint, Metropolitanus de ipſis ſecundùm Deum abſque illorum contradictione diſponat.* Habetur in c. nulla de conceſs. præben. Vocatur ius deuoluti occurrens quando non prouidetur tempore debito, vel prouidetur quidem ſed de indigna vel incapaci perſona.

Deuoluti ius extenditur pariter ad beneficia nominationi patronorum ſubiecta. Quoties namque patronus Eccleſiaſticus, aut Collegium Eccleſiaſticum, cui ius ad aliquam præbendam nominandi, ſeu præſentandi competit, neglexerit idoneum Clericum præſentare collatori poſt ſemeſtre computandum à die notitiæ vacationis ius illud ſuum amittit, idque ad collatorem transfertur, qui poteſt pro libito conferre cuiuis non incapaci. Idem obtingit poſt quadrimeſtre laico patrono, quod elapſo tempore, iure illo ſuo excidit, quod in collatorem ordinarium deuoluitur. Id tempus patronis præfigitur in c. vnico de iure patron. in 6. Verumtamen laïcus patronus cui minus temporis indulgetur, variare ſemel poteſt, atque à prima nominatione in alterius idoneæ perſonæ fauorem reſilire nondum finito quadrimeſtri; patronus autem Eccleſiaſticus non poteſt, niſi ſemel intra ſuum illud ſemeſtre nominare c. cùm autem de iure patron.

Can. 15. Decernit bona ex beneficio acquiſita non

poſſe

poſſe à Clericis in alios quàm in Eccleſiam transferri, Qui Canon quantumuis malè ſeruetur eſt perpetuæ ac indiſpenſabilis obligationis. Sub Eccleſiæ nomine pauperes quoque hic comprehenduntur. Require ſuperiùs Concilij Agathenſis Can.48. cum ijs quæ inibi congeſſimus.

Can.16. Edicit vt præualeat quod fuerit à maiori, & ſaniori parte capituli conſtitutum. Habetur c.1. de his quæ fiunt à maio.par. cap. Et confirmatur per Canonem primum huius ipſius Concilij.

Can.18. Mandat in cunctis Cathedralibus Eccleſijs præbendam erigi præceptorialem, vt ea prouiſus gratis doceat tum eiuſdem Eccleſiæ Clericos, tum quoſuis pauperes Scholaſticos.

Can.19. Interdicit ſub anathemate poteſtatibus ſæculi onera ſuper Eccleſias, vel Clericos imponere, aut Epiſcoporum iuriſdictionem quacumque ratione minuere ſibiue vſurpare. Permittit nihilominus Epiſcopis, & Clero ſubſidia quædam communitatibus conferre, dummodò duæ interueniant conditiones: Primò neceſſitas communis: Secundò ne vlla ſit coactionis ſpecies, c. non minus. de immunit. Eccleſ. de exemptione Clericorum à laicis iudicijs vide Agathenſem Can. 8. & Cabilonenſem 11.

Can. 27. Anathemate ferit Catharos, & Patarenos hæreticos, qui in Vaſconia, Albegeſio, & Toloſatum partibus inualuerant, eorumque fautores, & receptatores. Excitat & cohortatur fideles, ad ſacrum aduerſus illos bellum: Et id præſtantibus theſauros aperit indulgentiarum. Ab iſtis fuerat Manichæorum hæreſis ab inferis ſuſcitata. Profitebantur enim duos eſſe Deos alterum bonum, qui ſola inuiſibilia condidiſſet, malum alterum à quo cœli, & terra, & humanum genus cœteraque viſibilia condita ſint. Omnes etiam veteris teſtamenti libros auerſabantur ſolis exceptis teſtimonijs, quæ noui teſtamenti authoritate firmantur. Alia pleraque fœda, delira, &

blaſphema prædicabant, quæ recitantur à Rogerio illius ætatis ſcriptore in annalibus Anglicanis.

CONCILIVM GENERALE Duodecimum Lateranenſe quartum ſub Pontifice Innocentio III.

DVæ ſimul exortæ fuerunt atrociſſimæ in Oriente peſtes ſub Heraclij Imperio, hæreſis Monothelitarum, & Mahumetica perfidia. Mahumetes qui ex ſeruili ſtatu, & camelorum cuſtodia ſuæ tandem ſuperſtitionis fauore, Arabum princeps euaſerat, ſuam protinus ferro, & flammis exitialem ſectam ſtuduit propagare. Igitur cum Saracenis ſuis non à Sara Abrahami vxore, vt quidam commenti ſunt, ſed à Saraca Metropoli Arabiæ denominatis, horrendam vaſtitatem per vicinas regiones Ægyptum, Palæſtinam, totamque Syriam circumtulit. Adeò vt ſub ipſius Heraclij Imperio haſce prouincias Saraceni Mahumete Duce longè latèque occupauerint: qui ijdem mox in Perſidem eruperunt, quam etiam Hormiſda Rege profligato ſubiugarunt an. Chr. ſexcenteſimo quadrageſimo. Inſequenti porrò anno Heraclius viuere deſijt.

Igitur pluribus ſæculis Saràceni nemine obſiſtente ſacra Iudææ loca, quam vulgus Palæſtinam dicit, occupauerunt ad annum vſque milleſimum nonageſimum nonum, quo Godofredus Bullonius ſacri belli dux Hieroſolymam expugnauit, idemque ſociorum ſuffragijs primus Hieroſolymorum Rex eſt proclamatus.

Ad hanc verò ſuſcitandam expeditionem Vrbanus II. Pontifex oratione commotus Petri Eremi-

tæ Galli, qui vrgendi illius cauſa ex Iudæa à ſe luſtrata in Occiduas terrarum partes conceſſerat, Concilium generale ad Clarummontem Aluernorum oppidum conuocauerat, anno ſupra milleſimum nonageſimo quinto, quo veluti claſſico exciti Latini ſumptis armis in Aſiam tranſmiſerunt traiecto Boſphoro, & Alexium Comnenum Conſtantinopolis Imperatorem ſibi obſiſtentem, horribili edita Græcorum ſtrage repulerunt, Nicæamque primùm in Bithynia, deinde Antiochiam in Syria, potentiſſimas ciuitates expugnarunt, ipſamque demum Hieroſolymam obſidione ceperunt.

Anno poſtmodum milleſimo centeſimo quadrageſimo ſeptimo ſub Eugenio Papa III. exhortatore S. Bernardo Clarauallenſi Abbate ſacram alteram in Orientem expeditionem adorti ſunt Conradus tertius Germanorum Imperator, & Ludouicus VII. dictus Iunior Francorum Rex, poſtquam Saraceni Edeſſam Orientis vrbem armis occuparunt. Sed florentiſſimi Latinorum exercitus in Orientem progreſſi maxima ex parte perierunt Manuelis Comneni Græcorum Imperatoris execranda perfidia.

Contigit demùm ipſam Hieroſolymam à Saladino Babylonis Ægypti Sultano, id eſt Rege, & Calipha id eſt Pontifice occupari anno ſupra milleſimum centeſimo octogeſimo ſeptimo: qua occaſione Fridericus Ænobardus Germaniæ Imperator, vt Eccleſiæ à ſe illata damna compenſaret, cum validiſſima Latinorum manu ſacro ſe bello accinxit. Hic multis tum in Thracia, tum in Aſia aduerſus ſibi obſiſtentem Conſtantinopolis Imperatorem Iſacium Angelum, & Saracenorum in Aſia minori regulos fortiſſimè geſtis, occupataque (vt memorat Pius Papa II. in deſcript. Aſiæ cap.44.) minori Armenia, amnem perſpicuum corporis abluendi cauſa ingreſſus, gurgite abſorptus diſparuit, & inanes eſſe, vanosque hominum conatus oſtendit, quando res ab eo maximæ ſperabantur.

Nec

Nec tantùm Fridericus, ſed etiam Philippus Franciæ, & Ricardus Angliæ Reges laudabilem contra Saladinum expeditionem ſuſceperunt, ſed (ita diſponente Deo cuius iudicia abyſſus multa) parum fructuoſam. Ricardus quidem Anglus Cypri littoribus appulſus ab Iſacio Comneno Græco, qui hanc inſulam Græcorum Imperio auulſam per tyrannidem vſurpauerat, bello eripuit, & Guidoni Luſiniano Gallicæ originis permiſit, poſtquam hic omni iure regni Ieroſolymitani ſibi debiti ceſſit,& in ipſum Ricardum tranſtulit.

Id verò obſeruandum eſt, Ieroſolymitanum regnum, cuius auſpicia Pontifex Vrbanus II. in ſacris Claromontis comitijs dederat, primusque occuparat Godofredus Bullonius, poſt annos demum octoginta, & octo miſerabili caſu ad Mahumetanorum rediјſſe poteſtatem Vrbano III. Pontifice, quum vltimus Chriſtianorum Regum Guido Luſinianus à Saladino victus illo regno excidit. Poſtquam Innocentius III. Pontifex doctrinæ, virtutumque ſplendore ſpectabilis vniuerſæ Eccleſiæ gubernaculis admotus eſt, animum ad terræ ſanctæ recuperationem adiecit: cui acres ſtimulos admouit memorabilis victoria, qua Latini ſacro bello fœderati Conſtantinopoli potiti ſunt, creauerunt Græciæ Imperatorem Balduinum Flandriæ comitem ſub ipſius Innocentij Pontificatu; quo tàm felici ſucceſſu amplius accenſus generale Concilium ad propagandam in vlteriora Orientis Religionem indixit.

Itaque vt ſcribit ætatis illius hiſtoricus Abbas Vſpergenſis celebrata eſt anno milleſimo ducenteſimo decimo quinto ſancta vniuerſalis Synodus Romæ in Eccleſia Conſtantiniana dicta Saluatoris menſe Nouembri, præſidente Innocentio Papa III. Pontificatus anno decimo octauo, in qua fuerunt Epiſcopi quadringenti & duodecim, & in his Patriarchæ Conſtantinopolitanus, & Ieroſolymitanus. At verò Alexandrinus, & Antiochenus cùm per ſe intereſſe non

poſ-

poſſent; hic quia graui morbo decumbebat, ille quia in Caliphæ ditione ſuam habebat ſedem, ſuos ad Concilium apocriſarios miſerunt. Interfuerunt pariter Imperatorum Orientis, & Occidentis Legati multorumque Regum, & principum.

Inſignis hac in Synodo effulget ſapientia, & pia ſollicitudo Innocentij, adeò exactè prouidentis circa res tum fidei, tum ordinis, & diſciplinæ Eccleſiaſticæ, omniaque capitulis ſeptuaginta breuiter ſimul, & accuratè complectentis. Quibus demum ſubijcitur decretum pro ſacra in Palæſtinam profectione, de pace inter Chriſtianos componenda, aut ſaltem quadriennij firmandis inducijs, deque ſubſidijs ad hoc bellum comparandis.

Cap. 1. Fides Catholica declaratur his verbis: *Deus ſua omnipotenti virtute ſimul ab initio temporis vtramq; condidit creaturam ſpiritualem, & corpoream*. Conſule ſuperiùs annotata ad Nicænæ poſterioris Synodi actionem 5.

Cap. 2. Errorem damnat Abbatis Ioachim, qui edito aduerſus Petrum Longobardum magiſtrum ſententiarum libro, illum dicit inſanum, & hæreticum, eo quòd in libris ſententiarum ſcribat, quòd ſumma quædam res eſt Pater Filius, & Spiritus ſanctus, quæ non eſt generans nec genita, nec procedens.

Qua ex propoſitione Ioachinus Petro Longobardo affigit aſſerſionem non Trinitatis, ſed quaternitatis, nimirum trium ſingularum perſonarum, & inſuper communis eſſentiæ vt quartæ rei. Ipſe verò Ioachim aſtruebat in Trinitate vnitatem, non illam quidem propriam, & eſſentialem, ſed collectitiam, & ſimilitudinariam, ſicut multi homines dicuntur vnus populus, idque probabat loco peruersè intellecto Ioan. 17. volo Pater vt ipſi in nobis vnum ſint, ſicut & nos vnum ſumus. Concilium autem rem his verbis definit: *Nos autem credimus, & confitemur cum Petro, quòd vna quædam ſumma res eſt, & incomprehenſibilis*

qui-

quidem, & ineffabilis, quæ veraciter eſt Pater Filius, & Spiritus ſanctus, tres ſimul perſonæ, & ſigillatim quælibet earumdem. Et ideò Trinitas ſolùm eſt in Deo non quaternitas: quia quælibet illarum perſonarum eſt illa res, videlicet ſubſtantia, natura ſeu eſſentia diuina, quæ ſola eſt vniuerſorum principium præter quod aliud inueniri non poteſt. Et illa res non eſt generans, neque genita, neque procedens: ſed eſt Pater qui generat, Filius qui generatur, & Spiritus qui procedit: vt diſtinctiones ſint in perſonis, & vnitas in natura. Licet igitur alius ſit Pater, alius Filius, alius Spiritus ſanctus, non tamen aliud: Sed id quod eſt Pater, eſt Filius, & Spiritus ſanctus, idem omninò, vt ſecundùm Catholicam, & Orthodoxam fidem conſubſtantiales eſſe credantur. Pater enim ab æterno Filium generando ſuam ſubſtantiam ei dedit, iuxta quod ipſe teſtatur: Pater, quòd mihi dedit maius omnibus eſt. Ac dici non poteſt quod partem ſuæ ſubſtantiæ ei dederit, & partem retinuerit ipſe ſibi, cùm ſubſtantia Patris indiuiſibilis ſit vtpotè ſimplex omninò. Nec dici poteſt, quòd Pater ſuam tranſtulerit ſubſtantiam in Filium generando; quaſi ſic dederit Filio vt non retinuerit ipſam ſibi, alioqui deſiiſſet eſse ſubſtantia. Patet ergo quod ſine vlla diminutione Filius naſcendo Patris ſubſtantiam accepit: Et ita Pater, & Filius eamdem ſubſtantiam habent: & ſic eadem res eſt Pater, & Filius, & Spiritus ſanctus ab vtroque procedens. Quum ergo veritas pro fidelibus ſuis orat, volo inquiens vt ipſi vnum ſint in nobis ſicut nos vnum ſumus, hoc nomen vnus pro fidelibus quidem accipitur, vt intelligatur vnio charitatis in gratia: pro perſonis verò diuinis vt attendatur identitas, atque in natura vnitas. Quemadmodum veritas alibi dicit: eſtote perfecti ſicut Pater veſter cęleſtis perfectus eſt: ac ſi dicat maniſeſtius eſtote perfecti perfectione gratiæ, ſicut Pater veſter cęleſtis perfectus eſt perfectione naturæ: vtraque videlicet ſuo modo: quia inter Creatorem, & creaturam non poteſt tanta ſimilitudo notari, quin maior ſit inter eos diſſimilitudo notanda. Hæc ad ſingula verba in-

inſerta habentur cap. 1. & 2. de ſumma Trinitat.

Can.5.Commemorat ſedium Patriarchalium priuilegia, ſtatuitque Conſtantinopolis ſedem eſſe primam à Romana, deinde Alexandrinam, tum Antiochenam, poſtremò Ieroſolymitanam: vt poſtquam hi Patriarchæ pallium à Romano Pontifice acceperint, liceat eis obedientiæ ſuæ ſubditis Epiſcopis pallium concedere, recipiendo ab eis viciſſim fidei Catholicæ profeſſionem, & pro Eccleſia Romana ſponſionem vnionis, & obedientiæ. Concedit etiam vt Dominicæ crucis vexillum ante ſe deferri faciant vbique locorum extra Romanam vrbem, aut vbicumque Romanus Epiſcopus præſens fuerit, aut eius Legatus vtens inſignibus Apoſtolicæ dignitatis. Approbat præterea vt ad ipſos ex ſuffraganeis prouincijs appellari poſſit, ſaluis tamen appellationibus ab ipſis ad Apoſtolicam ſedem.

Summi Pontifices antehac reſtiterant Epiſcoporum Conſtantinopolis ambitioni, qui contra Nicænæ Synodi decretum affectabant, ſedis ſuæ prærogatiuam ſupra omnes Orientis Patriarchas. Damaſus enim, & Leo Romani Pontifices Synodorum ſecundæ, & quartæ furtiuos Canones reiecerunt, per quos hæc illis aſſerebatur præeminentia, Nicolaus verò primus in reſponſis ad Bulgaros cap. 93. *Porrò ait quis Patriarcharum ſecundus ſit à Romano conſulitis, ſed iuxta quod Romana ſancta tenet Eccleſia, & Nicæni Canones innuunt, & ſancti Præſules Romanorum defendunt, Alexandrinus Patriarcharum à Romano Papa II. eſt*. Idemque Nicolaus non alias admittit primarias ſedes quàm quas conſtituit Petrus Apoſtolus, ſiue per diſcipulum ſuum Marcum nimirum Alexandrinam, ſiue per ſeipſum nimirum Antiochenam, & Romanam, epiſtola eadem ad conſult. Bulg.cap.92.

At verò Innocentius III. huic Laterano Concilio præſidens ius ſecundæ ſedis Conſtantinopolis Epiſco-

po

po indulſit multis rationibus adductus: ſcilicet vt Græcos hactenus nutantes in Eccleſię Romanæ ſubiectione, & vnione deuinciret, ac demereretur. Tum quia à pluribus ſæculis reliqui Orientis Patriarchæ Conſtantinopolitano ſponte ceſſerant. Tum quia in Oecumenica Synodo Chalcedonenſe habita poſt Apoſtolicos legatos Anatolius Conſtantinopolis Epiſcopus, eiuſque in omnibus ſubſequutis Orientis Concilijs ſucceſſores iure iſto προεδρίας, ac πρωτοκαθεδρίας ſupra Patriarchas reliquos potiti abſque controuerſia fuerant.

Quod attinet ad Ieroſolymitanam Eccleſiam origine quidem omnium Eccleſiarum matrem, ſed non dignitate, & quam Nicæna prima Synodus Cæſarienſi Metropolitæ ſubditam declarauerat, cœpit illa pleno iure dignitatis patriarchalis potiri iam inde à Concilio Chalcedonenſi, quod actione octaua Ieroſolymitanæ Eccleſiæ vniuerſam Palæſtinam in tres diſtributam Prouincias ſubiecit. Interceſſit quidem Magnus Papa Leo ne id executioni mandaretur epiſt. *62.* ad Maximum Antiochenum. Verumtamen idem Iuuenalis Ieroſoſymæ Epiſcopus, qui in Chalcedonenſibus comitijs ſederat, conuocauit poſtmodum Palæſtinæ totius Synodum in qua ipſe primo ſubſcripſit loco. Deinde Irenæus Cæſarææ Palæſtinæ Epiſcopus, cùm tamen in Prouincialibus Palæſtinæ Synodis anterioribus præſideret, primusque ſubſcriberet Cæſarienſis, vt liqnet ex Dioſpolitana Synodo, cui ſecundus à Metropolita Cæſarienſi ſubſcripſit Ioannes Ieroſolymitanus. Et in altera Synodo antiquiore aduerſus quartodecimanos habita Cæſarææ præſedit Theophilus Cæſarienſis, eique aſſedit Narciſſus Ieroſolymitanus, vtque addiſcimus ex Euſebio lib. 5. hiſt. Eccl. cap. 15. Synodus demum quinta Oecumenica eadem iura Patriarchalia Ieroſolymorum Eccleſiæ confirmauit.

Can. 11. Decretum inſtaurat Lateranenſis ſub Alexandro III. Concilij in Can. 18. circa præceptoria-

lem

lem præbendam in ſingulis cathedralibus erigendam. Extendit ad alias quoque Eccleſias quæ poſſunt præbendam eamdem præſtare: additque præceptorem eſſe ab Epiſcopo vnà cum capitulo eligendum. Adiungit eſſe pariter in ſingulis Metropolitanis ſimili modo eligendum Theologum, qui Sacerdotes aliosque Clericos in ſacris ſcripturis docendo inſtituat, & in his præſertim efformet, quæ ad curam pertinent animarum, cui congrua præbenda aſſignetur, non tamen vt fiat canonicus: ſed tamdiu reditus accipiat, quamdiu in docendo perſeuerauerit. Vide cap.1. & c.quia nonnullis, de Magiſtris. Deinde Concilium Tridentinum hæc omnia inſtaurat, & amplificat ſeſs. 5.de refor.cap.1.vbi etiam declarat præbendæ Theologalis collationem eſſe prorſus nullam, & irritam, quæ facta fuerit ei qui per ſeipſum iſtud officium exequi non valeat:& prouiſos eſſe compellendos ad exercitium muneris ſui per redituum ſubtractionem. Vide idem Concilium ſeſs.23.de refor.cap.18. Iſtis haud abſimilia ſunt Gallicana edicta in comitijs Aurelianenſibus edita ſub Carolo Rege IX., & in Bleſenſibus ſub Henrico III. art.33.

Can.12. Prouidet Monaſteriorum reformationi per Prouincialia capitula ſingulis triennijs conuocanda, & per ſedulas, & frequentes viſitationes.

Can.13. Prouidet ne nouæ inducantur Cœnobitarum religiones.

Can.14.Incontinentiam reprimit Clericorum.

Can.15. Clericorum crapulam coërcet: Clericum in ebrietatem lapſum antiquiora concilia Agathenſe Can.41. & Veneticum in Gallia Can.13. puniunt vel excommunicationis, vel flagellationis pœna.

Can.16. Præſcribit Clericorum modeſtiam: prohibet eis ſæculares negotiationes, aleæ quoque, & taxillorum luſus, quinetiam his intereſſe vetat. Annulum ab his geſtari prohibet qui non ſunt Epiſcopi. Ordinat tonſuram, & veſtes, aliaque exteriora omnia componit ad modeſtiam. Hoc etiam decernit vt

Pon-

Pontifices in Eccleſia, & in publico ſuperindumentis omnes lineis vtantur, niſi Monachi fuerint, quos deferre oportet habitum monachalem. Hæc leguntur eadem in c.Clerici officia de vita,& honeſt. Cler. Hoc idem de retinendo ab Epiſcopis olim profeſſis Monachis habitu Monachali, ac regulari iamdudum ſanxerat Synodus Oecumenica octaua Can.14.

Can.17. *Diſtricte* (ait) *præcipimus in virtute obedientiæ, vt diuinum officium nocturnum pariter & diurnum, quantum eis dederit Deus ſtudiosè celebrent pariter, & deuotè*. Loquitur de Clericis, & Monachis quicumq; aſtricti ſunt officio diuino: & legitur in c.dolentes, de celebrat. Miſs. vbi inſignis eſt gloſſa exponens vocem ſtudiosè quantum ad officium oris ſine ſyncopa: deuotè autem quantum ad officium cordis: dicente Apoſtolo, *orabo Spiritu* (ideſt reſpiratione, & lingua) *orabo,& mente* (ideſt deuota mentis attentione) *pſallam ſpiritu, pſallam & mente*.

Can. 21. De facienda proprio Sacerdoti confeſſione decernit ſaltem ſemel in anno: & de communicando diuinæ Euchariſtiæ ſaltem in Paſcha, niſi Sacerdos ipſe ex rationabili cauſa differendum in aliud tempus iudicauerit. Qui ſecus fecerit ab ingreſſu Eccleſiæ viuens arcetur,& mortuus Eccleſiaſtica ſepultura priuatur. Diſtrictè præcipit ſeruari confeſſionis ſigillum, ac ſecretum. Allegatur in c.omnis vtriuſque ſexus de pœnit. & remiſ. Olim ex decreto Fabiani Papæ, & ſub Decio Martyris citato in cap. & ſi non frequentius de conſecr. diſt.2. Deinde ex Concilij Agathenſis cap. 18. Chriſti fideles non aliter impediti aſtringebantur Euchariſtiam ter in anno ſumere in Natiuitate Chriſti, in Reſurrectione, & die Pentecoſtes.

Can.22. Sancit vt medici ad ægrotos vocati ſub pœna interdicti ab Eccleſiæ ingreſſu, teneantur eos admonere vt in primis medicos aduocent animarum, ſic enim ſaluti ſimul animæ, & corporis conſultum iri: quatenus citra generalem Canonis obligationem, infirmi

firmi formidine mortis perculſi, grauius de vita periclitantur quum de confeſſione facienda monentur, exiſtimantes (niſi Canon hoc iuberet indifferenter, etſi forſan non interueniat vitæ periculum) deſperatum eſſe de vita. Prohibetur inſuper cum anathematis interminatione ne quis medicus ægro pro corporis ſalute quidquam ſuadeat quod vertat in animæ perniciem, Deique offenſam. Habetur in c. cùm infirmitas, de pœnit. & remiſſ.

Can. 24. De electionibus ordinat vt vno ex his tribus modis, vel ſcrutinio, vel compromiſſo, vel communi inſpiratione ille demum ſit electus, in quem maior; & ſanior capituli pars conſenſerit. Legitur in c. quia propter, de elect. Qua verò parte capitis huius conſtituitur à Concilio vt aſſumantur de Collegio tres fide digni, qui ſingillatim, & ſecreto vota electorum colligant, & ſcribant, id abrogatum fuit demum à Concilio Tridentino ſeſs. 25. cap. 7. in fine de regular. iubente fieri electionem per vota ſecreta, ita vt nullatenus in cuiuſquam notitiam veniant eligentium nomina, & vt aliter facta electio ſit irrita.

Hic idem Lateranenſis Can. 24. duas requirit conditiones, vt aliquis abſens poſſit per procuratorem eligere. Primùm vt ſit legitimè impeditus ne poſſit intereſse. Deinde vt is cui ſuffragium committet, ſit de ipſo eligentium Collegio.

Electionis verò per compromiſsum legitur exemplum, & deciſio in c. cauſam, de electio. vbi ſtatuitur teneri Moniales accipere in Abbatiſsam (modò idonea exiſtat) eam quam prouidit Epiſcopus, poſtquam illæ Abbatiſsæ electionem in Epiſcopum ipſum contulerant, ac compromiſerant.

Electionum libertas ita neceſsaria eſt, vt vbi iſta coarctatur eo ipſo nulla ſit electio. Ideòque Cœleſtinus III. c. cum terra de electio. damnat, & inanem declarat electionem, quæ ſit quando Patriarcha, vel Epiſcopus, vel Princeps, duas treſue perſonas

eligendas nominauit, ne liberum ſit aliam eligere, quæ non ſit ex nominatis. Gregorius X. in Concilio decimo generali Lugdunenſi c. vbi periculum §. cæterùm, de electio. in 6. *Quum* (inquit) *arbitrium, vel inordinatus captiuat affectus, vel ad certum aliquem obligationis cuiuſcumque neceſſitas adigit, ceſſet electio dum libertas admittitur eligendi*.

Præfato iuri communi conformantur Conſtitutiones ordinis Prædicatorum diſt. 2. cap. 2. §. 4. prohibentes in electionibus proponi certas perſonas à ſuperioribus, & ſtatuentes teneri ſuperiorē approbare factam electionem alterius perſonæ dum ſit idonea, quam ex ijs quas nominauerit. Et Rodericus Doctor Franciſcanus in quæſt. Regular. art. 10. & 11. profert Bullam Pij V. anni 1571. decernentem, vt ſi Prælatus, aut commiſſarius qui præeſt electioni, conuictus fuerit quomodolibet impediuiſſe libertatem eligentium remoueatur ab officio. Idem Rodericus refert ſe vidiſſe tres electiones diuerſas declaratas inualidare, eo quòd is qui præerat, reſtrinxiſſet eas ad duas, aut tres perſonas. Martinus Nauarra lib. 1. conſil. 5. & in Manual. c. 22. n. 5. docet ex metu reuerētiali erga perſonam, quæ in vocales polleat authoritate, nòn minus irritam fieri electionem, quàm matrimonium. Nec valet vlla conſuetudo per quam remanente electione tollitur, aut reſtringitur eligendi libertas, vt docent ad d. c. cum terra de electio. Ioannes Andreæ, & Proſper Fagnanus. Committitur enim grauis iniuſtitia, quando ſine iuſta cauſa, & legitimo proceſſu excluditur, vel vna perſona (& multò grauior ſi plures) à iure electionis quod ei competit ſiue actiuæ, ſiue paſſiuæ.

Quomodo verò Prælatus procedere debeat in electione Abbatiſſæ inter Moniales, conſulito Concilium Tridentinum ſeſſ. 25. cap. 5. in fine de regular.

Caput Lateranenſe 25. ſtatuit eligentes per poteſtatis ſæcularis abuſum ab officijs, & beneficijs triennio ſuſpendi, atque priuari eligendi poteſtate. Electum

autem

autem ſi tali electioni conſentiat fieri deinceps ineligibilem, & factæ electionis commodo priuari, habetur in c. quiſquis de elect.

Can. 26. Decernit, vt facta electione is ad quem pertinet electum confirmare, diligenter examinet electionis proceſſum, & perſonam electi: qui ſi reperiatur indignus, eum admitti, & confirmari prohibet; legitur in c. nihil eſt de elect.

Canon 29. Diſtrictè prohibet, plures ab vno Clerico præbendas curatas, vel perſonatus, vel alia beneficia etiam curæ animarum nullatenus annexa in vna, eademque Eccleſia poſſideri. Et ſi ſecus fiat, hoc ipſo ſtatim ab obtento beneficio ſecundo, primum ipſo iure vacet: quod ſi prouiſus vtrumque retinere contenderit, vtroque priuetur. Is verò ad quem ius conferendi ſpectat, ſi intra ſex menſes prouidere neglexerit, tenebitur tantumdem reſarcire in vtilitatem vacantis Eccleſiæ, quantum eo tempore vacationis Eccleſiæ fuerit de illius fructibus, atque emolumentis perceptum: collatio autem vacantis beneficij deuoluitur ad ſuperiorem. Reſeruat tamen ad Apoſtolicam ſedem ius diſpenſandi ad plura tenenda beneficia, circa ſublimes, aut litteratas perſonas. Habetur hoc totum in c. de multa, de præbend. His ſimilia ſtatuuntur à Ioanne XXII. in extrauag. execrabilis. eod. titulo. Et in Conc. Tridentino ſeſſ. 7. c. 2. & ſeſſ. 24. cap. 17. præclarè obſeruat gloſſa in d. cap. de multa in verb. contenderit, quod ante Innocentij tertij hanc receptam conſtitutionem, vt adepto ſecundo incompatibili beneficio, ſtatim vacet primùm, antiquiora iura dediſſe optionem iſto caſu ei qui ſic punitus fuiſſet, vt adeptus duo incompatibilia eorum alterum, quod mallet, eligeret, alio ſiue priore, ſiue poſteriore dimiſſo: ſic enim ſtatuunt duo Canones Alexandri tertij c. referente, & c. prætereà, de præbendis. Iſtis adiungito quæ ſuperiùs annotaui ad Can. 15. Nicænæ Synodi ſecundæ.

Can. 31. Prohibet ne filij Canonicorum inſtituan-

tur in ijſdem Eccleſijs, in quibus partes eorum inſtituti fuerint. Habetur in c. ad abolendum. de fil. Presbyt. Iam anteà ſanxerat Alexander III. non debere filium in eadem Eccleſia, aut præbenda miniſtrare, quam pater tenuiſſet. c. præſentium, & c. conquerente eod. tit. Sed ſi quis alius poſt partem habuerit beneficium, poterit deinde filius, ſi nihil aliud obſiſtat, etiam admitti c. ex tranſmiſſa eod tit.

Can. 32. Peruerſam reprobat conſuetudinem qua patroni, aut rectores Eccleſiarum Presbyteris parochianis adeò tenues reditus attribuunt, vt inde ſufficienter nequeant ſuſtentari: quo fit vt vix aliquis reperiatur Parochialis Sacerdos ſufficienter litteratus. Statuit itaque vt abolita mala conſuetudine, ſufficiens ad honeſtè viuendum portio aſſignetur Presbyteris. Habetur in c. extirpandæ, de præben. Eandem ob cauſam Synodus Tridentina ſancit ſeſſ. 25. cap. 16. beneficia quoque abſtracta olim ab animarum cura per aſſignationem vicariæ perpetuæ, cui cura incumbat animarum, redintegrari denuò fierique ex ſimplicibus parochialia, ſicut à primordio fuerant.

Can. 36. Declarat poſſe iudicem ſaltem Eccleſiaſticum ſuam reuocare ſententiam interlocutoriam, aut comminatoriam, etiam poſteaquam ab ea fuit appellatum. Legitur in c. cum ceſſante. de appell. Huc pertinere poteſt quod ſcribit Bernardus ad Innocentium II. Papã epiſt. 180. *Hoc* (inquit) *ſolet habere præcipuum Apoſtolica ſedes, vt non pigeat reuocare, quod à ſe forte deprehendit fraude elicitum, non veritate promeritũ*. Sæcularia verò iudicia ſemel facta non corriguntur niſi à ſuperiore tribunali. l. iudex poſteaquam ff. de re iudicata.

Can. 37. Edicit non poſſe quenquam per litteras Apoſtolicas trahi vltra duas diætas extra diœceſin ad aliquod iudicium. Continetur in c. nonnulli de reſcript. Et confirmatur ab Honorio tertio c. olim. de exceptio. Sed poſthæc Bonifacius octauus reduxit ad vnicam vltra Diœceſis fines diætam. c. ſtatutum §. cùm verò de reſcript. in 6.

Can.

Can.Lateranenſe 41. ſic dicit, *Quoniam omne quod non eſt ex fide peccatum eſt, Synodali iudicio definimus, vt nulla valeat abſque bona fide præſcriptio, tàm Canonica, quàm ciuilis: cùm ſit generaliter omni conſtitutioni, & conſuetudini derogandum, quæ abſque mortali non poteſt ſeruari peccato. Vnde oportet vt qui præſcribit in nulla temporis parte rei alienæ conſcientiam habeat.* Continetur in c.fin.de præſcrip.

Can.50. Reuocat prohibitiones matrimoniorum, quæ anteà protendebantur vſque ad ſeptimum conſanguinitatis, & affinitatis gradum, eaſque reducit deinceps ad quartum incluſiuè gradum. Habetur in c. non debet & conſanguin. & affin. Concilium Tridentinum his alteram addit reductionem ſeſs.24.cap. 3. de refor. matr. ſcilicet impedimenti publicæ honeſtatis ad ſecundum gradum: Et impedimenti affinitatis conſurgentis ex fornicatione, ac omni copula illicita ne primum excedat gradum.

Can.53. *Vt decimæ ante omnia tributa deducantur, & ſoluantur.* Habetur c. cùm non ſit, de decimis.

Can.63. Abuſum illum quantumuis longi temporis diuturnitate roboratum, vt pro conſecrationibus Epiſcoporum, benedictionibus Abbatum, & ordinationibus Clericorum, aliquid taxetur, vel exigatur, declarat ſimoniacum, & damnabilem, atque vlterius fieri vetat. Legitur in c.ſicut pro certo, de ſimon. Multa de ſimonia Ordinis congeſta require ſuperiùs ad Cabillonenſis Concilij Can.16.

Can. 64. In tantum dicit inualuiſse intra Monaſteria ſimoniacam labem, vt prætextu paupertatis vix vlla in monialem reciperetur niſi per ſimoniam. Id verò reprobat, & fieri diſtrictè interdicit, atque ad ſtrictiorem pœnitentiam omnibus vitæ diebus compellit Moniales, quæ ſic admiſſæ ſunt, aut alias admiſerunt. Legitur in c. quoniam de ſimon. Cæterùm conſenſus nunc eſt Theologorum, & Canoniſtarum communis, & vſu toto Chriſtiano orbe recepto confirmatur nullam intercedere ſimoniam, ſi quãdo Mo-

naſterij opes non ſufficiunt ad noui Religioſi alimenta, paciſcitur Monaſterium de contribuenda pecunia, vt inde alatur qui ad Monaſterium admitti poſtulat. Duo namque ab inuicem planè diſtantia ſunt, Religio ipſa, & onus ſuppeditandi victum, cæteraque vitæ corporalis ſubſidia, illud enim merè temporale eſt, illud ſpirituale. Nihil poteſt titulo admiſſionis in Religionem exigi temporale, ſed poteſt exigi pro alimonia, quæ eſt alterius ordinis, atque temporalis. Qua etiam ratione quamuis matrimonium inter fideles ſit Sacramentum, fiunt tamen conuentiones dotales in matrimonio, non propter Sacramentum quod fieret ſimoniacè, verùm ad ſuſtentanda matrimonij onera merè temporalia. Videri poteſt Syluester verb. ſimonia quæſt.15. vt ſileam ſequentium, & huic conformium ſcriptorum numeroſiſſimum exercitum. Denique concluditur ſacra Synodus decreto ſacræ militiæ ad Ieroſolymitani Regni recuperationem.

CONCILIVM GENERALE Decimum tertium Lugdunenſe primum ſub Innocentio IV.

FRiderici Ænobarbi nepos, & Henrici IV. Imperatoris filius Fridericus II. ampliſſimis ab Apoſtolica ſede beneficijs affectus, quem à tenera ætate parentibus orbatum, & ciuilibus bellis diuexatum, tanta charitate in ſuam tutelam ſuſceperat Innocentius tertius, vt ipſius opera non modò eluſi fuerint illorum conatus, qui tum occultis conſpirationibus, tum aperta vi materno illum Regno Apuliæ, Siciliæque ſpoliare nitebantur, ſed ei aditum etiam ad Imperium munierit depulſo in eius gratiam

Otho-

Othone, qui quartus eius nominis fuerat deſignatus Imperator. Ingratus porrò Fridericus non tantùm his beneficijs gratiam nullam retulit, ſed arma etiam quæ ex voto ad ſacra Palæſtinæ loca impendere tenebatur in Romanos Pontifices conuertit. Graues in primis cum Innocentij III. ſucceſſore Honorio III. ſimultates geſſit, quas poſtmodum aduerſus Gregorium nonum proſequutus eſt, donec monente iſto atque vrgente, copias in Syriam eduxit: vbi nullo commiſſo prælio Ieroſolymam à Saracenorum Calipha recepit dicis tantum cauſa, & ſpecie tenus, inita cum illo turpi pactione.

Hinc regreſſus in Occidentem complures Romanæ Eccleſiæ terras, qua proditionibus, qua Marte aperto inuadit, præſidijsque munit, adeò vt magna Piceni, & Latij parte occupata Romam ipſam obſidione cinxerit, & quotquot Romanorum in eius cecidere poteſtatem, vel gladio, vel laqueo interemerit. Lacerauit verò vniuerſam in duas factiones Italiam Gibellinorum, quos ſuis partibus addixit, & Guelforum qui partes Pontificis tuebantur: vnde innumeræ vbique cædes, direptiones, captiuitates, incendia, omnesque hoſtiles, & barbaricæ immanitates graſſabantur.

His aliæ diriſſimæ in alijs Chriſtianorum Prouincijs ſtrages, & calamitates accedebant Saracenorum armis Orientem ſimul, & Occidentem infeſtantibus. Imminebant extremæ Conſtantinopolitano Imperio clades, cuius tunc Latini vix reliquias tuebantur, conſpirantibus in eos Græcis, finitimisque barbaris, nulla humani ſubſidij ſpe affulgente, propter bella quibus Occidentem Fridericus diſtinebat. Alter malorum cumulus ijſdem temporibus Chriſtianæ Reipublicæ funeſtus incubuit.

Gens enim Tartarorum direpta primùm vtraque Armenia, deinde vaſtatis quæ inter maria Euxinum, & Caſpium interiacent Prouincijs Georgianorum, & Mengrelinorum veterem Iberiam, & Cholcon inco-

lentium, vniuerſam Moſcouiam, Poloniam, Tranſſiluaniam, Hungariam, Bohemiam cædibus, & incendijs populata eſt Battone duce circa ann. 1241.

Augebat præterea optimi Pontificis animum collapſa Eccleſiæ diſciplina, morumque peruerſitas, in grauiora quotidie vitia dilabentium, ſiue Clerum, ſiue reliquum populum inſpiceres: cui malo cauſam dederant diutina bella, factiones, & ſchiſmata renaſcentia. Cura iſta Pontificem ſollicitabat vt Eccleſia tranquillitatem, & priſtinum qui propemodum obſoleuerat dignitatis ſplendorem recuperaret. His de cauſis Gregorius IX. Concilium generale Romæ indixerat. Eò cùm plurimi ex Gallijs & Hiſpanijs antiſtites Genuenſium triremibus vecti properarent, in Friderici claſſem inciderunt, & captiui vnà cum quibuſdam Cardinalibus ad Fridericum adducti, & vinculis addicti ſunt. Iſtam tot præſulum indignam cladem, ſic ægrè tulit Gregorius, vt ex animi mœrore intra dies paucos extinctus ſit.

Huic ſublectus Cœleſtinus paucis diebus ſuperſtes fuit. Cœleſtinum excepit Innocentius quartus Sinibaldus antea vocatus, patria Genuenſis, ex illuſtri Fliſcorum gente Comitum Lauaniæ. Hic ſtatim Friderico æquiſſimas pacis conditiones obtulit. At ille qui nec cum infidelibus bellum gerere, neque cum fidelibus pacem colere ſciebat, omnibus deſpectis conditionibus, precibus, & admonitionibus, maiori etiam furore exarſit. Tum demùm Innocentius vt luctuoſis Eccleſiæ ruinis occurreret, cùm nihil per Italiam bellorum tempeſtatibus vndique iactatam tutum eſſet, clàm in Galliam vbi ſanctus regnabat Ludouicus nauigio ſe ſubduxit: Conciliumque Lugduni generale indixit, quo citatus ad cauſam dicendam reus Fridericus ire renuit, Legatos tamen miſit, in primis verò Thadæum virum induſtrium ſuo nomine reſponſurum.

Eius itaque cauſa ſedulò explorata, Innocentius de Synodi ſententia Fridericum damnatum communione

nione fidelium excluſit, & Imperij dignitatè, regnoque Apuliæ Siciliæque abdicauit. Tum Germania vniuerſa à Friderico defecit. Nouus exinde creatur Imperator Henricus Turingiæ, & Haſſiæ Lantgrauius: iſtoque poſt biennium mortuo Vuillielmus Hollandiæ Comes. Longobardi pariter in Fridericum rebelles acie victum in fugam compulerunt: ille profugus in Apuliam conceſſit, & lecto per ægritudinem decumbens à proprio filio Manfredo, quem ex concubina ſuſceperat, puluino ori admoto ſuffocatus eſt.

Prouiſum hac Synodo pariter fuit Eccleſiaſticæ diſciplinæ inſtaurationi valdè tum labefactatæ, & collapſæ. Renouata quoque fuit ſacra aduerſus infideles militia, cuius deſignatus dux fuit ſanctus Ludouicus Gallorum Rex. Actum præterea fuit de ſuppetijs Imperatori Græcorum ferendis: ſed huius hiſtoriæ notitia paulò altiùs repetenda.

Poſtquam Iſaacius Angelus Conſtantinopolis Imperator annos nouem, & menſes octo regni expleuit, ab Alexio Angelo fratre per inſignem perfidiam excœcatus eſt, & regno ſpoliatus. Iſaacio nata erat Irene, quam Philippus Germanorum Imperator in matrimonio habuit. Filius quoque patruo cognominis Alexius. Angelus paternam iniuriam vlturus ad Philippum profugit, cuius cohortatione Veneti Dandulo duce, cum Balduino Flandriæ Comite alijsque Principibus bellum ineunt aduerſus Alexium Tyrannum, qui nomen ſibi Comneni aſciuerat. Hunc itaque capta Conſtantinopoli in fugam cogunt, & Iſaacium cœcum in imperium reducunt, dato illi ſocio, & adiutore filio Alexio. His præclarè geſtis, dum Latinorum claſſis ad vrbem ſtaret in ancoris, parata dum ver appeteret in Orientem contra Saracenos proficiſci, Alexius Ducas cognominatus Murzuphlus ciues aduerſum Imperatores per ſeditionem concitat, qua occaſione Alexium Angelum in cuſtodiam includit, ipſeque inſignia ſibi aſſumit Imperij.

Latinorum ergo claſſis hoc facinus vltura Conſtantino-

tinopolin denuò expugnat. Captus Murzuphlus ex edita turri præceps deijcitur. Balduinusque Flander Latinorum Principum ſuffragijs eligitur Imperator anno milleſimo ducenteſimo quarto, ſub Innocentio III. Pontifice Imperij Græcorum prouinciæ in plurima dominia diſſectæ ſunt. Venetis quippe attributa eſt Eubœa, omnesque maris Ægei inſulæ, & Creta. Bonifacio Montisferrati Marchioni regnum ceſſit Theſſalonicæ. Godofredo Athenarum ducatus cum Achaïæ principatu. At verò Græci principes Aſiæ prouincias certatim occupauerunt. Theodorus enim Laſcaris Nicææ in Bithynia dominatum cæpit, & armis ſtrenuus Turcas ingenti ſtrage profligauit, eorumque Sultanum in acie ſuaptè manu peremit. Andronici quondam inuaſoris Imperij ex filio Manuële nepotes Dauid, & Alexius Comneni ſuas quoque partes nacti ſunt. Dauid Oeneum, & Synopen ciuitates Ponti, & Trapezuntem nouo Imperij titulo: Alexius autem Heracleam Ponti, & Paphlagoniam ſibi aſciuit.

Conſtantinopolin annos octo, & quinquaginta Latini tenuerunt ab ipſo Balduino primo ad Balduinum ſecundum, qui præſens in iſto Lugdunenſi Concilio interfuit, ſeditque ad dexteram Innocentij Papæ: ad cuius ſiniſtram alij conſederunt principes laici anno milleſimo ducenteſimo quadrageſimo quinto,

Verumtamen poſt annos ſexdecim Conſtantinopolis à Græcis intercipitur Michaëlis Palæologi dolo, qui ſibi ſuisque poſteris hoc Imperium aſſeruit anno ſupra milleſimum ducenteſimo ſexageſimo primo. Itaque inchoatum à Balduino Latinorum in Oriente Imperium deſijt in altero Balduino: quemadmodum auſpicatum à Magno Conſtantino Conſtantinopolis Imperium deſijt in Conſtantino Palæologo à quo ad Turcas deuolutum eſt. Similiter Romanum Imperium quod primus exortus eſt Auguſtus terminatum eſt in altero Auguſto, ab Odacro Erulorum

lorum Rege expugnata Roma, conſtitutoque nouo Italiæ Regno.

Hæc eadem Synodus pacis fœdera inter Chriſtianos Principes conciliauit ſaltem in quadriennium: publicas priuatasque ſupplicationes apud omnes qui Chriſtianorum nomine cenſentur indixit, pecuniarum contributiones ad ſacri belli expenſas procurauit, præſertim ex prouentibus Eccleſiarum. Prouidit etiam cruce ſignatorum militum ſecuritati, quorum perſonas, & facultates intactas eſſe iuſſit, & ſub ſancti Petri tutela ſuſcepit. In hac Synodo conceſſum fuiſſe Cardinalibus Pileum rubrum produnt. Quamplurimæ huius conſtitutiones in ſexto decretalium paſſim referuntur.

Harum vna Eccleſiæ regimini valdè conducens ſtatuit *perſonas exemptas ſi extra exemptum locum deliquerint* (exempli gratia, ſi religioſus extra propriam Eccleſiam, & ſepta deliquerit monaſterij) *poſſe citari, & conueniri coram ordinario, & ab eo puniri*, c.volentes, de priuileg. in 6. Concilium deinde Tridentinum ſeſs.7. de reform. cap.14. *In exemptorum (inquit) cauſis conſtitutio Innocentij IV. quæ incipit, Volentes, in generali Concilio Lugdunenſi edita ſeruetur, quam eamdem ſacroſancta Synodus innouandam cenſuit, & innouat.* Noſtra quoque Francica iura hoc idem confirmant, & ſanciunt in Aurelianenſibus comitijs ſub Rege Carolo IX. art.11.

CON-

CONC. GENERALE XIV. Et Lugdunenſe ſecundum ſub Gregorio X.

AB obitu Clementis IV. vacua fuit Petri ſedes tribus, & triginta menſibus, dum inter ſeſe Cardinales diſſident, qui tandem in ſanctum Bonauenturam Ordinis Minorum Generalem, etiamſi nondum Cardinalis eſſet, compromiſerunt. Hic verò nullum propoſuit Cardinalem, ſed Tibaldum Leodij Archidiaconum virum vitæ ſanctimonia inſignem, qui tum in Syria belli ſacri occaſione verſabatur. Huic nominationi cœtus Cardinalium acquieuit, qui & tranſmiſſis in Orientem litteris factam de ipſo electionem eidem ſignificauerunt. Hic aſſerto ſibi Gregorij nomine omnem adhibuit ſollicitudinem, in primis vt ſubſidia noua Chriſtianis in Syria militantibus præſtarentur. Præterea vt Græci quibus Michaël Palæologus excluſo Balduino imperàbat, ad fidei, & communionis Apoſtolicæ ſedis vnitatem reuocarentur: Ad hæc ne Apoſtolica ſedes diutiùs poſthac vacua eſſet: Deniq; vt deprauati Chriſtianorum mores emendarentur. His de cauſis miſit quaqua verſum epiſtolas, ac nuncios ad Epiſcopos, & Principes ad ſacrum indicendum Concilium Lugduni poſt biennium celebrandum: Legatos etiam miſit ad Palæologum, qui ipſum cęteroſq; Græcos ad concordiam cum Romana Eccleſia reducerent, eundemq; cum Græcòrum Epiſcopis ad Oecumenicam Synodum inuitarent.

Anno igitur Chriſti ſupra milleſimum ducenteſimo ſeptuageſimo quarto Lugdunum conuenere Patriarchæ Conſtantinopolitanus, & Antiochenus, alijque ex diuerſis oris Epiſcopi quingenti. In his Sanctus Bonauentura Epiſcopus Abbanenſis eruditione, morumque ſanctitate conſpicuus, qui necdum ſo-

luto

luto Concilio migrauit in Cœlum. Sanctus verò Thomas dum vocatus eò proficiſcitur exijt ex mortali ad immortalem vitam. Adfuit in Concilio Iacobus Aragoniæ Rex cęterorum Regum, & Principum oratores.

Peracta ſeſſione tertia intromiſſi ſunt Michaëlis Palæologi legati, quos honorificè Gregorius, & vniuerſa Synodus exceperunt. Lectæ ſunt huius Imperatoris, & Epiſcoporum Orientis litteræ, quibus Catholicæ, & Romanæ Eccleſiæ fidem, ſimulque Spiritus Sancti à Patre, Filioque proceſſionem, primatumque Romanæ ſedis agnoſcunt. Legati verò Græci nomine Michaëlis Pontifici obſeruantiam, ac ſubiectionem exhibuerunt. Acceſſere præterea Tartarorum oratores ad ineundas pacis cum Chriſtianis conuentiones, quorum vnus fidem Chriſti ſuſcepit, & à Petro Cardinali Oſtienſi baptizatus eſt. Deniq; præcinente Summo Pontifice decantatum eſt à Cardinalibus reliquisque Latinis patribus Symbolum Conſtantinopolitanum cum ſolita additione Spiritus ſancti à Patre Filioque proceſſionis. Deinde à Conſtantinopolitano Patriarcha idem Symbolum Græcis Patribus ſuccinentibus græcè, cum eadem bis repetita additione decántatum fuit.

Pro ſacræ militiæ impenſis ſicut in præcedentibus Concilijs præſtitum fuerat, Papa toto ſuffragante Concilio decimas omniũm Eccleſię prouentuum conſtituit ac deſtinauit.

Inter alias ſacræ Synodi ſanctiones inſignis vtique illa fuit de ritu in electione Papæ ſeruando: de clauſura conclauis eligentium Cardinalium: de interdicta quacumque priuata per litteras, ſiue per internuncios communicatione: de omnimoda pactionum, conuentionum, pollicitationum iuramentorum quæcumque circa futuram electionem interuenerint diremptione: Et refertur in cap. vbi periculum, de elect. in 6.

Quod áttinet ad electiónes, antiquiſſima ſan

atque

atque ab initio receptiſſima eligendorum Epiſcoporum forma hæc fuit, vt omnes Epiſcopi Prouinciæ in vnum conuenientes nouum crearent Eccleſiæ viduatæ antiſtitem, accedente plebis teſtimonio, & vniuerſi Cleri, aut maioris eius partis conſenſu, vt his teſtatur verbis Cyprianus epiſt.68. *Apud nos, & ferè per omnes Prouincias tenetur, vt ad ordinationes ritè celebrandas, ad eam plebem cui præpoſitus ordinatur Epiſcopi eidem Prouinciæ proximi quique conueniant, & Epiſcopus delegatur plebe præſente, quę ſingulorum vitam pleniſsimè nouit, & vniſcuiuſque actum de eius conuerſatione perſpexit.* Ibidemque diuinis id aſtruit teſtimonijs, ſcilicet num.10. vbi Moyſi Deus iubet, vt coram vniuerſo populi cętu conſecret Eleazarum Pontificem. Et Act.1. vbi coram omnibus diſcipulis Mathias in Iudæ traditoris vicem eligitur. Et Act.6. vbi Apoſtoli conuocaſſe perhibentur diſcipulorum multitudinem pro diaconorum electione. Idem Cyprianus Cornelium Papam affirmat Epiſcoporum iudicio, & plebis teſtimonio fuiſſe legitimè ordinatum epiſt.41. Idemque epiſt. 52. de Cornelio, ſic ait; *non vt quidam vim fecit vt Epiſcopus fieret, ſed ipſe vim paſſus eſt vt Epiſcopatum coactus acciperet, & factus eſt Epiſcopus à pluribus Collegis noſtris, qui tunc in vrbe Romæ aderant.* Et ſubinde: *factus eſt Cornelius Epiſcopus de Dei, & Chriſti eius iudicio, de Clericorum penè omnium teſtimonio, de plebis, quæ tunc adfuit ſuffragio, & de Sacerdotum antiquorum, & bonorum virorum Collegio.* Concilium Nicænum Can. 4. & 6. *Epiſcopum decernit conſtituendum eſſe ab omnibus Prouinciæ Epiſcopis, aut ſaltem aſſentiente maiori eorum parte.*

Quod idem ſancitur in Concilio Antiocheno Can. 19. alijſque innumeris Romanorum Epiſcoporum decretis. Leo quidem magnus epiſt. 92. ad Ruſticum *nulla* (ait) *ratio ſinit, vt inter Epiſcopos habeantur qui nec à Clericis ſunt electi, nec à plebibus expetiti, nec ab*

Epiſcopis Prouincialibus cum Metropolitani iudicio conſecrati. Atque habetur in c.nulla ratio diſt.62.

Illo itaque ritu Romani Epiſcopi creabantur, vt conſtat ex Cypriano præcitato. In electione verò Damaſi interponi primum cœpit Cæſaris authoritas occaſione ſchiſmatis ab Vrſicino ſuſcitati. Idem iteratum deinceps in alijs quibuſdam ortis ex ſchiſmate diſſidijs. Res quippe compoſitæ ſunt à Valentiniano inter Damaſum, & Vrſicinum. Et ab Honorio inter Bonifacium, & Eulalium. Et à Theodorico Rege inter Symmachum, & Laurentium. Deinde Iuſtinianus Imperator recepta de Gotthis Italia noluit quemquam pro Romano Pontifice admitti, niſi poſt ſuam approbationem. Idque ita ſub eo, & qui ei ſucceſſerunt Imperatoribus vſu ſeruatum eſt vſq; ad Conſtantinum quartum Auguſtum, qui Benedicti II. Pontificis hortatu omnem permiſit creandi Papæ poteſtatem Romano Clero, & populo.

Sigebertus Hiſtoricus ſchiſmaticus, atque Henrici Imperatoris partes aduerſus Romę Pontifices propugnans fabulam commentus eſt Synodi Romanæ centum quinquaginta trium Epiſcoporum, in qua Hadrianus Papa Carolum Magnum ſummo decorauit priuilegio non modò confirmandi noui Papæ electionem, quod ius à Iuſtiniano vſurpatum in ſucceſſores Imperatores dimanarat, ſed quòd hactenus fuerat inauditum, ſola & propria authoritate eligendi Pontificis pro libito: & præterea Epiſcopos per ſingulas Prouincias pariter eligendi, & per inueſtituram pręficiendi vacantibus Eccleſijs. Poſt Sigebertum Gratianus nimia credendi facilitate adductus commentitium illius Concilij decretum ſuæ canonum collectioni inſeruit. Quæ res multos incautos ipſumq; Onuphrium decepit. Sed hanc fabulam validiſſimis argumentis Baronius refellit, quibus alias ſuperaddit paris roboris conuictiones Ioan. Morinus in ſuis lucubrationibus de origine, & progreſſu temporalis Romanorum Pontificum poteſtatis. Canon itaque

Inci-

incipiens Hadrianus Papa, & c.in Synodo diſt. 83. dignus eſt qui expungatur, & obliteretur cum eo qui præcedit Canone hiſtorico. Itaque ex quo tempore Carolus Magnus Longobardorũ Rege Deſiderio ſuis armis profligato Romanam Eccleſiam in libertatem vindicauit, Romanis deinceps liberæ fuerunt Summorum Pontificum electiones ad Leonem vſque octauum.

Igitur deinceps liberæ fuerunt Romano Clero populoq; iſtiuſmodi electiones ad Leonem vſq; octauũ, qui, quum depulſo Ioanne duodecimo per vim ſacrilegam, fuiſſet ab Ottone Imperatore nominis huius primo, in deiecti locum ac ſedem promotus, deriuatum tandem in Imperatores Occidentis ius iſtud electionis Papæ fuit, quo deinceps vſi, quin potiùs abuſi ſunt Imperatores Germani ad Henricum vſque Tertium ex Franconiæ duce Imperatorem, quando Gregorius Papa Septimus integrum iſtud ius ab Imperatoribus Germaniæ ad Romanum Clerum reuocauit: quam latius hiſtoriam proſequuti ſumus ad Concilium Oecumenicum nouum, ſeu Lateranum ſub Calliſto ſecundo.

Quum verò eandem eligendi Papæ poteſtatem adhibita vi ſacrilega Henricus IV. tertij filius à Paſchali Secundo extorſiſſet, idem Paſchalis coacta Synodo conceſſionem iniuſtam reuocauit. Sanctiſſimus quidẽ Papa Gregorius Magnus in comment.ad Pſal.4.pęnit. tyrannicam dicit ſæculi ſui conſuetudinem, qua vetabant Imperatores Græci iniuſſu ſuo,imò nonniſi accepta pecuniæ ſumma Romanorum Epiſcopũ ordinari.

Haud planè compertum eſt, quandonam ſolis fuerit Cardinalibus attributa ſummi Pontificis electio. Conſtitutio quidem de Cardinalium Conclaui procuſa eſt in hoc ſecundo Lugdunenſi Concilio. Perſpicuum autem eſt ex Petri Damiani teſtimonio, ius eligendi Papæ pertinuiſſe ipſius tempore ad ſolos Eccleſiæ Romanæ Cardinales. Veriſimile eſt ſumptum fuiſſe huius rei exordium à Leonis IX. inauguratione,

quan-

quando Idelbrandi ſtudio, ac opera electus Romæ Pontifex fuit, poſtquam eumdem Imperator ipſe creauerat. An verò ante Othonem Primum fuerit penes ſolos Eccleſiæ Romanæ Cardinales poteſtas eligendi Papam incompertum eſt.

De Cardinalium porrò eminentia ſic refert Petrus Damiani, & ipſe Cardinalis, qui ſub Leone Nono eiuſque ſucceſſoribus omni virtutum laude florebat lib. 1. epiſtol. 20. *Romanæ Eccleſiæ Cardinales Romanum Pontificem principaliter eligunt, & quibuſdam alijs prærogatiuis non modò quorumlibet Epiſcoporum, ſed etiam Patriarcharum atque Primatum iura tranſcendunt: ſaluo quippe vniuerſalis Eccleſiæ Sacramento iſti ſunt oculi vnius lapidis, ipſi lucernæ vnius candelabri*. Sanctus Bernardus lib. 4. de conſider. Cardinales vocat orbis iudices. Exſtat reſcriptum Pontificis Eugenij Quarti ad Henricum Cantuariæ Archiepiſcopum, & Angliæ primatem, & refertur apud Iacobatium Cardinalem lib. 1. de Concilio, vbi hæc referuntur Eugenij verba: *Ipſos præterea Cardinales pro honoris, & dignitatis eminentia partem ſui corporis Summi Pontifices appellant, ex quo ſine vlla dubitatione oſtenditur, poſt caput Eccleſiæ, quod eſt Papa, contigua ſui corporis membra, qui ſunt fratres eius Cardinales præ cæteris Eccleſiæ membris, ac partibus honorari debere*. His etiam iſta Eugenius adiungit, quoſcumque primates, & Epiſcopos à Cardinalibus Summo Pontifici aſſidentibus iudicari, & ſingulos Epiſcopos ſingulis, ac particularibus Eccleſijs præeſſe, & prouidere, Cardinales autem vniuerſæ ſub Papa Eccleſiæ. Profert demum Eugenius Superiorum Generalium Conciliorum exempla, præſertim duorum Lugdunenſium, in quibus Cardinales citra omnem ambiguitatem, honoratiorem præ cunctis Epiſcopis locum tenuerint, teneantque etiam nunc, in Concilio nimirum Florentino, quod tunc temporis agebatur. Inſuper Leo Papa Decimus in Concilio Lateranenſi ſeſſ. 9. aſſerit S. R. E. Cardinales reliquos

omnes dignitate, ac honore poſt Summum Pontificem antecellere. Nouiſſimè Concilium Tridentinum ſeſſ. 15. de reform. capite 1. ait Cardinalium Conſilio apud Sanctiſſimum Romanum Pontificem vniuerſalis Eccleſiæ adminiſtrationem niti.

Quin imò his longè antiquior Ioannis Papæ Octaui, qui ſæculo nono vixit conſtitutio declarat, *Romanæ Eccleſiæ Cardinales eodem fungi apud Romanum Pontificem officio in ſancta Dei Eccleſia, quo ſeniores ſeptuaginta apud Moyſen in Synagoga*: Ideòque decretum confirmat Leonis Quarti prædeceſſoris ſui, vt ſcilicet bis in hebdomada Cardinales ad ſacrum Apoſtolicum palatium conueniant, ad prouidendum, & decernendum pro vniuerſarum Eccleſiarum ſollicitudine, pro Clericorum diſciplina, & pro laicorum querimonijs auſcultandis, & definiendis. Ex quibus liquet in Cardinalibus conſtitui vniuerſalis Eccleſiæ ſenatum, atque ordinarium Summi Pontificis Conſilium. Nulla quippè tàm præcellens ſapientia eſt, quæ conſiliorum adminiculis non egeat: adeò vt preclarè obſeruet S. Chryſoſtom. Homil. ad cap. 1. act. Apoſtol. Petrum Apoſtolorum Principem Sancti Spiritus donis cumulatiſſimè ornatum, & munitum nihil per propriam authoritatem, aut imperium conſtituiſſe, ſed in rebus grauis momenti agere ſolitum ex fratrum Conſilio: vt liquet in electione ſucceſſoris Iudæ Iſcariotis ad Apoſtolicum munus, & in diſceptatione orta circa legalium obſeruationem. Ex his perſpicuum eſt S. R. E. Cardinalibus reſpectiuè attribuendum eſſe, quod ipſi decernunt Imperatores l. vnica cap. de præpoſ. Labar. lib. 12. *Immunitate digni ſunt quos lateris noſtri comitatus illuſtrat*. Idem enim à Papa de his proferri poteſt.

Cardinalium prima, quæ legitur mentio fit in Romano Concilio ſub Sylueſtro Primo, cuius Can. *6.* refertur fuiſſe tunc in Romana Eccleſia ſeptem Diaconos Cardinales. Poſt annos verò circiter trecentos ſanctus Gregorius Papa, ſæpènumero meminit

Car-

Cardinalium Sacerdotum, & Diaconorum, nec tantum Romanæ Eccleſiæ, ſed etiam remotiorum Eccleſiarum. Si quidem lib. 2. epiſt. 13. indict. 11. conſtituit in Eccleſia Terracinę Sacerdotem Cardinalem, & eod. lib. ep. 6. indict. 10. Ioannem conſtituit Epiſcopum pariter Cardinalem in Scyllatina Eccleſia. Et lib. 3. epiſtol. 14. prouidet, vt in Syracuſanam Eccleſiam quidam cooptetur Diaconus Cardinalis. Similiter lib. 5. epiſt. 11. concedit Fortunato Epiſcopo Neapolitano, vt Gratianum conſtituat in Neapolitana Eccleſia Diaconum Cardinalem. Porrò addictionem huiuſmodi ad aliquam Epiſcopalem Eccleſiam, vocat paſſim S. Papa Gregorius nunc cardinationem nunc incardinationem. In eiuſdem etiam vitæ lib. 3. cap. 15. teſtatur Ioannes Diaconus his verbis: *Ciuitatum deſolatarum Pontifices Gregorius vacantibus ciuitatibus incardinare curabat*. Et exemplum ſubijcit Martini Tamitanæ Eccleſiæ Epiſcopi, quem quia fuerat illa Eccleſia ab hoſtibus deuaſtata vacantis, iam Alerienſis Eccleſiæ Epiſcopum Cardinalem conſtituit. Præterea Meldenſis Concilij Can. 54. conſtituitur, *Vt Epiſcopus titulos Cardinales in vrbibus, vel ſuburbijs conſtitutos ordinet atque diſponat*. Vt fateri neceſſe ſit titulos Cardinales fuiſſe quoque aliarum à Romana Eccleſiarum, nec tantùm Epiſcopalium, ſeu Cathedralium, ſed etiam inferiorum in quibus Sacramenta fidelibus conferenda ex officio erant.

Cæterùm ex Gregorij Magni præfatis litteris, & ordinationibus id ego colligo, quod cùm liberum Epiſcopis eſſet Sacerdotes, & Diaconos ſubiectis ſibi Eccleſijs præficere, & populis inſuper Epiſcopali vacante ſede nouos ſibi Epiſcopos eligere, nihilominus haud licuiſſe ex alienis Eccleſijs Clericos, ijſdem addictos præficere alijs Eccleſijs, quatenus eiuſmodi translationes Epiſcoporum Sacerdotum, & Diaconorum fieri Nicæna Synodus prorſus interdicit Can. 15. Ideòque vt hoc fieret opus fuiſſe Apoſtolica diſpenſa-

tione, quam præfatis locis indulget S. Gregorius ex iuſta cauſa, quia nimirum priſtinæ Eccleſiæ à barbaris exciſæ erant.

Can. Lugdunenſ. 24. in vſum reuocat cum pœnarum adiectione Innocentij Quarti conſtitutionem de non recipiendis in pecunia procurationibus, & muneribus etiam ſpontè oblatis, tempore viſitationis Epiſcopalis. Illa porrò habetur in c. cum Apoſtolus. de cenſibus. Concilij Toletani ſeptimi Can. 4. ſtatuit, ne Epiſcopus Diœceſim viſitans ſe oneroſum Eccleſijs exhibeat, neue quinarium euectionis (id eſt) equitatus numerum excedat. Fidem certè omnem excederet, niſi Canonibus hoc teſtatum eſſet, tàm inſanam Epiſcopis aliquando inſeſſiſſe ambitionem & faſtum, vt generali Lateranenſi ſub Alexandro III. Concilio viſum fuerit præ illa effuſa licentia rationabile moderamen, dum vetuit Archiepiſcopis quinquaginta vecturas excedere, Epiſcopis verò tranſilire triginta vecturas tempore viſitationis. Ad poſtremum Tridentina Synodus ſeſſ. 24. de reform. cap. 3. ita in his prouidit: *Modeſto contenti comitatu famulatuque ſtudeant Epiſcopi, quam celerrimè, debita tamen diligentia, viſitationem abſoluere. Nec quidquam procurationis cauſa pro viſitatione exceptis victualibus ſuis, & ſuorum moderatis, & frugalibus accipiant.*

Can. Lugdun. 25. prouidet Eccleſiarum venerationi, & prohibet intra eas vniuerſitatum, & ſocietatum quarumlibet Concilia, conciones, & publica parlamenta: vetat inſuper confabulationes quaſcumque, atque in eis necnon in cœmeterijs negotiationes, nundinas, & cuiuſcumque fori tumultus, omneſque iudiciorum ſæcularium ſtrepitus. Statuit demum, vt proceſſus ſæcularium iudicum, & ſententiæ ijſdem in locis prolatæ careant omni robore: Legitur verò in cap. dedecet de immunit. Eccl. in 6. Domum quippè Domini decet ſanctitudo Pſalm. 92. Eſt namque domus orationis Deut. 14. Iſaiæ 56. Ierem. 7.

Ideò-

Ideòque etiam verberibus de templi porticu negotiatores Chriſtus exegit. Matt. 21.

CONCIL. VIENNENSE
Generale decimum quintum.

IEroſolymis verſabantur milites Religioſis votis aſtricti, qui cùm prope Templum habitarent Templarij dicti ſunt. Horum officij erat Chriſtianæ ditionis fines armis tueri, latrocinia & incurſiones infidelium Chriſtianos peregrinantes infeſtantium inhibere. Quo in munere laudabilem initio nauarunt operam. Verum immenſis opibus aucti, moribuſque in deteriora mutatis, eò nequitiæ tandem prolapſi ſunt, vt occulta cum Saracenis, & Turcis fœdera, & conſpirationes inirent, ſeque omni genere impietatis, & nefandæ libidinis flagitijs contaminarent nocturnis in conuentibus: in quibus cæſorum infantium nefarias victimas idolo litabant, & ſacrilegos concubitus exercebant.

Iſta comprobata ſunt ſcelera innumeris per diuerſas Prouincias editis proceſſibus ex mandato, partim Summi Pontificis, partim plerorũq; ſæcularium principum, partim ex officio Prælatorum, & Magiſtratuum, quibus etiam acceſſit plurimorum reorum confeſſio. Iſtiuſmodi conuictiones poſtquam ſedulo examinauit Oecumenica ſacra Synodus toto ex orbe Chriſtiano collecta, iudicauit eas exploratas veras, & ita certas, vt cumulatè ſuffecerint ad tanti perque omnes Chriſtianas plagas propagati ordinis damnationem, & extinctionem; vt mihi delirare videantur, & planè deſipere, qui poſt Concilij generalis iudicium, illorum militum patrocinium haud verentur ſuſcipere, ipſumque Concilium condemnare, & vel omnium profligatiſſimi ſceleris, vel belluinæ

ſtoliditatis incuſare. Non ſum vſque adeò imperitus, vt in rebus facti à diuina ſcriptura minimè aſſerti contendere auſim Eccleſiam ipſam errare, aut falli non poſſe, aut iſtiuſmodi decreta ad fidem diuinam pertinere: Verumtamen rem iſtam humanis, & moralibus rationibus excutiendo (vt venerationem, & obſeruantiam ſeponam, quæ ſacris Oecumenicis, & à Summo Pontifice probatis Synodis debetur) quis credat contigiſſe, vt tanta ex tot Prouincijs conuocata Præſulum, Principum, Legatorum atque Doctorum multitudo, quorum haud exigua pars etiam ſanguine, vel affinitate pleriſque illius ordinis militibus coniuncta erat, in tàm immane flagitium vnanimi aſſenſu conſpirauerit, atque adeò in tanti momenti cauſa in qua de potentiſſimi, & ſæculari nobilitate illuſtriſſimi ordinis toto orbe propagati non modò abolitione, ſed etiam atrociſſima damnatione ſupplicioque agebatur? Ideòque graui cenſura digna eſt Tritemij in ſuo Hirſaugienſi Chronico aliorumque quorundam temeritas, qui Templarios falſis criminibus oppreſſos fuiſſe aſſerere auſi ſunt.

Cùm verò neceſſe eſſet tàm exitialem peſtem extingui, ſummique momenti, & diſcriminis eſſet præpotentiſſimum ordinem funditus exterminare, ſapienter iudicauit Clemens V. eſſe id negotium innumeris alioqui obtrectationibus obnoxium per Concilium generale dijudicandum.

Præterea pullulabant eo tempore in Germania Begardorum, & Beguinarum ſectæ dogmatizantes, primùm poſſe homines in hac vita mortali tàm ſublimem perfectionis gradum aſsequi, vt neque peccare vllatenus, neque vlterius in gratia progredi poſſint. 2. neque ieiunare neque aliam exercere corporis, aut animi mactationem, ac aſperitatem debere, qui verſetur in illo ſanctitatis gradu. 3. nec eumdem aſtringi humanorum mandatorum, aut Eccleſiaſticarum legum ſæcularium obſeruatione, vtpotè in ſummo libertatis filiorum Dei apice conſtitutum.

4. Ex

4. Ex hac ipſa vita poſse eumdem ea potiri felicitate, qua maior in Cœlo futura nulla ſit. 5. perfectam conſummatamque felicitatem ex natura, & hominis arbitrio ita pendere, vt nullo ſit opus gloriæ lumine infuſo. 6. Eſse hominis adhuc imperfecti virtutum exercitationem, quam longè à ſe abdicat quiſquis perfectus eſt. 7. Libidinum actus ad quos natura ipſa inclinat nullatenus culpam inuoluere. 8. Dum eleuatur, aut exponitur Chriſti corpus minimè debere perfectum hominem genua flectere, aliamve exhibere venerationem, quia ſic agens de illo ſublimi contemplationis ſuæ faſtigio ſe demitteret, ſi vel de Chriſti Sacramento, vel de vita eiuſdem, aut paſſione dignaretur cogitare. Id verò ſolemne illis, & conſuetum erat, vt omni ſe libidinum genere contaminarent. Conformes erant iſti ſectarij Maſſalianis, qui etiam Euchitæ, & Euthuſiaſtæ dicebantur, quorum Epiphanius, & Theodoritus meminerunt. Hi enim Theodorito atteſtante exiguam vim Sacramentis Eccleſiæ virtutumque exercitationibus attribuebant, maximam verò ſuis illis fanaticis orationibus. Ijdemque Epiphanio referente fœditati promiſcuorum concubituum indulgebant.

Has vt euelleret criminum propagines Clemens, Synodum Oecumenicam Viennæ in Gallia collegit anno ſupra milleſimum trecenteſimo vndecimo, quo regnabat in Gallia Philippus cognomine Pulcher. Hic damnatæ ſunt impuræ Begardorum, & Beguinarum ſectæ, ſimulque Fraticellorum, ſeu Dulciniſtarum ſecta, cuius author Dulcinus concubinam Margaritam à ſe imprægnatam de Spiritu ſancto concepiſse aſseuerabat. Iſti quoque promiſcuos concubitus in locis abditis exercebant: viſionem beatificam poſt vltimum iudicium differri prædicabant: Damnati pariter hìc fuere Petri Ioannis errores negantis animam rationalem, quà rationalis eſt formam eſse corporis: & gratiam vllam, aut virtutes in Baptiſmo infundi; aſserentis autem Chriſti viuentis latus fuiſse

lancea percuſsum: nec habendam fidem contrariæ, quam Euangeliſta prodidit aſsertioni. Horum dogmatum damnatio refertur ex hac Synodo in Clementina 1. de ſum. Trinit. & in Clement. ad noſtrum de hæret. Templariorum quoque ordo iſthic aboletur, eorumque opes hoſpitalarijs Sancti Ioannis militibus addicuntur.

Circa vſuras hic etiam ſtatuitur illum, qui pertinaciter affirmarit vſuram non eſse peccatum, eſse hæreticis accenſendum, & procedendum contra eum eſſe ab hæreticæ prauitatis inquiſitoribus. Communitates autem, & officiales, qui ſtatuere in fauorem vſurarum, aut iudicare præſumpſerint, aut qui talia iam edita ſtatuta de libris, vel tabulis publicis non obliterauerint, excommunicatione aſtringi. Clement. ex graui de vſurp.

Hîc aduertant Principes, & Magiſtratus Chriſtiani, qua ratione poterunt Dei iudicium euadere, qui Iudæis ſibi ſubiectis indulgent, Chriſtianas familias per contractus vſurarios apertè ſpoliare, quo pinguiores ſibi lucrentur à Iudæis contributiones, ſeu potiùs à miſeris Chriſtianis, quorum ideò Iudæis permittitur deuoratio, vt ex horum pernicie ipſi Iudæi poſſint exoluere impoſitas ſibi præſtationes. Id verò eo magis attendendum, quod vſurarum prohibitionem conſtat eſſe diuini iuris, cui nec ipſa poſſit Eccleſia derogare. Nec ambigendum poſt Iudaiſmi factam à Deo reprobationem, non modò non licere Iudæis ſpoliare Chriſtianos, qui ſoli populus Dei ſunt, ſed nec vllos paganos, ac infideles: ex quo enim Iudæos reprobauit Deus, ſimul etiam omnia priuilegia voluit abolita, quæ ijſdem tanquam populo ſibi ſpeciatim accepto, & dilecto contulerat.

Quia verò de Iudæis incidit occaſio ex vſuris, quas exercent, hoc ſciendum prodijſſe anno 1542. Martij 21. Pauli Papæ Tertij conſtitutionem, quæ incipit, *Cupientes*, qua ſtatuitur Iudæos ad fidem conuerſos remanere quidem indiſpenſabiliter obligatos

ad

ad vſuras, quas ex cognitis certiſque perſonis exegerunt, reſtituendas. Sed quoad vſuras, quæ vel ob perſonarum incertitudinem, vel ob iuſtum aliud impedimentum perſoluendæ eſſent pauperibus, aut ad alias pias cauſas deſtinandæ, declarat Summus Pontifex ſe ab huiuſmodi diſpenſare, vt poſſint Iudæi conuerſi ſibi ipſis retinere. Hoc idem iiſdem ferè verbis ſanciuerat Concilium Baſilienſe ſeſſione 19.

Prouidit præterea Viennenſe Concilium circa regularium priuilegia. Concilium quidem Chalcedonenſe Can. 9. conſtituit debere Monachos Epiſcopis locorum ſubiacere, eiſque obedire: ſed temporum proceſſu maximè verò poſt mendicantium ordinum exortum multa eis conceſſa fuerunt, & ſubinde partim reciſa, partim attemperata priuilegia. Conſtituerat Bonifacius Papa octauus c.ſuper Cathedram de ſepult. in extrau. commu. non poſſe exemptos atque mendicantes regulares prædicare, aut externorum confeſſiones vllatenus audire citrà ordinariorum licentiam in quorum diœceſibus verſantur. Nonnulla etiam circa externorum ſepulturas, quæ fiunt in Eccleſiijs regularium ordinauerat in gratiam Parochialium Eccleſiarum. Sed Bonifacij ſucceſſor Benedictus vndecimus ex ordine Sancti Dominici aſſumptus, pietate doctrinaque commendatiſſimus, præceſsoris decretum abrogauit. cap. inter cunctas, in extrau. communibus, de priuileg. Poſtmodum hoc ipſum Viennenſe Concilium Conſtitutionem Benedicti antiquauit, ſanctionem verò Bonifacij in priſtinam reſtituit auctoritatem, vt legimus Clement. dudum de ſepult. & Clement. I. de priuileg. & ex ceſs. priuileg. Viennenſi huic ſanctioni conformatur planè Concil. Trident. ſeſs. 23. cap. 15. de reformat. & ſeſſ. 25. cap. 4. & his poſteriora decreta Gregorij XIII. anno 1567. Gregorij XV. in Bulla *Romanus Pontifex in ſpecula*. anno 1622. eiuſdemque Bulla *inſcrutabili*, his ſimiles edidere ſanctiones Vrbanus VIII. Innocentius X. in Bullis annorum 1648. & 1653. quarum

rum vtraque eſt Menſis Maij in cauſa Epiſcopi Angelopolitani, & regularium Societatis IESV. Et nouiſſimè Alexander VII. in ſimili cauſa Epiſcopi Andegauenſis, & Societatis præfatæ, aliorumque regularium die 26. Februarij 1659. Huc etiam ſpectat concordatum mediatore Cardinali Armando Richelæo tranſactum inter Epiſcopos Regni Francici, & quorumvis ordinum regulares Pariſijs die Februarij 19. anno 1633. quod exactè conformatur præfatis Conciliorum, & Pontificum ſanctionibus, & inſertum legitur in Tabulis Actuum Cleri Gallicani.

Hac eadem Synodo Viennenſi expoſita explicataque fuit S.Franciſci regula, multæque circa illam elucidatæ quæſtiones, quæ leguntur in Clementinis de verborum ſignif.

Decretum inſuper hìc fuit, vt in ſcholis, & vniuerſitatibus Romæ, Pariſiorum, Ozonij, Salamanticæ, & Bononiæ conſtituantur Catholici magiſtri, qui publicè doceant linguas, Hebraicam, Chaldaicam, & Arabicam, duo videlicet pro qualibet lingua. Clement. 1. de Magiſtris.

CONCILIVM PISANVM XVI. Et Concilium Conſtantienſe XVII. Generale.

EX quo Clemens V. Pontificiam Sedem Auenione collocauit, hæſerunt ibi Summi Pontifices annis pluſquam ſeptuaginta, donec Gregorius XI. Romam remeauit. Sed eo Romæ defuncto Chriſti anno milleſimo tercenteſimo ſeptuageſimo octauo, Cardinales maiori ex parte Gallicani cùm omnes vnà conueniſſent vt conclaue ingrederentur, Romanus

manus populus veritus, ne iterum Pontificis ſedes in Galliam traduceretur, concitato tumultu petijt ab ipſis, interminatus etiam illis extremum ſi ſecus facerent exitium, vt non alium quam Italum Papam eligerent. Poſtquam verò ſe conclaui Cardinales incluſerunt, populus in vrbe præunte vrbis magiſtratu effractis conclauis repagulis ſe intromiſit, incenſurum ſe minitans conclaue cum Cardinalibus: tum perterriti electores nulla habita, vt ait Ciaconus diſcuſſione perſonæ feſtinanter Bartholomæum Prignanum Barij in Apulia Epiſcopum eligunt, neque præſentem, neque Cardinalem. Hic autem Romam accitus, ſtatim ſe Cardinalium ſeuerum animaduerſorem, ac reformatorem, & verbis, & rebus ipſis profiteri cœpit: quo circa omnes ſibi reddidit infenſos, adeò vt præter vnicum Cardinalem reliqui omnes diuerſarum nationum per ſpeciem vitandi æſtiui caloris Anagniam primùm, deindè Fundos ſeceſſerint: vbi conuentu facto electionem Bartholomæi Prignani Archiepiſcopi Barienſis in Summum Pontificem, qui nomen ſibi ſumpſerat Vrbani ſexti irritam, vtpotè grauiſſimo extortam metu declarantes, Robertum de proſapia comitum Geneuæ Cameracenſem Epiſcopum, & Cardinalem renunciant Pontificem, qui Clemens VII. dici voluit, promouente negotium Ioanna Regina Neopolitana cum ſuo coniuge Othone. Romæ Vrbanus hæſit, Clemens Auenione ſedem fixit. Vrbanus Ioanna diris deuota, & abdicata, Neapolitanum Regnum in Carolum Dyrrachinum Ioannæ conſanguineum tranſtulit, à quo illa arctiſſimè tandem obſeſsa, & ad ſui editionem compulſa, ſtrangulata fuit.

Neque verò amborum Pontificum morte ſchiſma deſijt, Vrbano extincto Bonifacius IX. ſucceſſit, Bonifacium Innocentius VII. excepit, & hunc Gregorius XII. Clemens verò ſucceſſorem habuit Petrum de Luna Hiſpanum, qui Benedictus XIII. dici voluit, quippe Pontificis apud ſuos nomen vltra triginta annos retinuit viuens.

Cùm igitur tàm pernicioſo diſſidio Eccleſia in duas ſcinderetur partes, & periculum vrgeret, ne partium ſtudijs,& nouorum ſubrogatione Pontificum ſchiſma æternum propagaretur, tamdem conuenere Piſis vtriuſque partis Cardinales, & Principes poſtquam inaniter, & ſine ſucceſſo Gregorium, & Benedictum ſæpius hortati ſunt, vt ambo conuenirent pro Eccleſiæ vnitate, & pace, & ſi aliud remedium non occurreret,ſalutem ac dignitatem Eccleſiæ propriæ temporali gloriæ, vt par erat anteferentes, ſe ambo Pontificatu abdicarent, & ſacro Cardinalium Collegio, aut etiam generali Concilio totum conciliandæ pacis negotium dimitterent. Cùm igitur Piſis conueniſsent diuerſis ex Prouincijs vnà cum Cardinalibus Epiſcopi, & Principum legati, ambos de Papatu contendentes, ac potiùs inter ſe mutuo colludentes ter citatos, nec prorſus comparentes declarant Pontificio culmine indignos, & vtrique Pontificatum abrogant. Cardinalibus permittunt vt conclaue ingreſſi, ſolique nouum inter ſe Papam cooptent. Id ita factum, quatuor, & viginti Cardinales ſeorſim ſecedentes Pontificem renunciant virum meritiſſimum Petrum Cretenſem Cardinalem tituli Sanctorum Apoſtolorum, ex ordine Minorum Sancti Franciſci, Archiepiſcopum Mediolanenſem, eximia morum probitate, & ſublimi peritia Theologiæ conſpicuum, qui Alexander V. dici voluit.

Iſti Piſano Concilio tres interſuere Patriarchæ, Alexandrinus, Antiochenus, & Hieroſolymitanus, cum Epiſcopis trecentis, & innumeris Abbatibus, & conſummatiſſimis Doctoribus, Sanctus quidem Antoninus in iſtud Concilium iniquior fuit, hac vnica ratione adductus, quod non fuerit à Papa indictum, quin potius à Gregorio XII. cuius ipſe cauſam ardentius tuetur reprobatum. At fuerant enixè rogati, & interpellati ambo Pontifices, qui ambitione damnabili propriam magis quam Dei gloriam diligentes, recuſarunt Eccleſiæ cui ſe præfectos glo-

riaban-

riabantur neceſſitati extremæ cùm propriæ demiſſionis periculo conſulere: neque aliud ſuccurrebat tantæ, & perpetuo duraturæ perniciei remedium, quam per Oecumenicum Synodum.

Itaque vniuerſa Eccleſia iuremerito Concilium iſtud amplexa eſt, electumque in eo Alexandrum V. inter legitimos agnoſcit, & inſequentes cognomines Pontifices reſpectu ad hunc quintum recenſet Alexandros Sextum, & Septimum. Piſani Concilij iura egregie tuetur Azorius part.2.lib.5.cap.17. ſi dum ſchiſmate diuellitur Eccleſia Dei, nec aliud præſto eſt remedium, quatenus de Pontificatu contendentes nolunt prorſus ſe demittere, vel alio efficaci remedio per Concilij indictionem prouidere fidelium præſentium, & futurorum quieti, & ſaluti, Chriſtus ſuam Eccleſiam, tametſi ſuo ſanguine emptam, & ſibi deſponſatam neglexiſſet, gregemque ſuum infeſtantibus lupis pro derelicto habere voluiſſet, ſi ijdem ipſi ad quos ſpectat Papam eligere non poſſent Synodum legitimam conuocare ad prouidendum Eccleſiæ incolumitati. Maior vtique eſt Chriſti erga gregem ſuum vniuerſum charitas, & prouidentia, nec iſtis immanibus repagulis impedienda eſt in extrema neceſſitate ſalus totius Eccleſiæ in oppoſitas, & alioqui perpetuas partes miſerandum in modum diſſectæ.

Piſanum iſtud Concilium anno contigit milleſimo quadringenteſimo nono; nec tamen Eccleſiæ ſciſſuram reſarciuit propter peruicacem vtriuſque ambitionem, & Gregorij duodecimi, & Benedicti, qui antea mutuo infenſi, iam ſimul conſpirabant ad tuendam ſinguli quam poſſidebant dignitatem, atque vt in communi cauſa colludebant. Nec aliud Synodus præſtitit, quam vt duobus Pontificibus tertium adiungeret. Defuncto poſtmodum Alexandro quinto ſubrogatus eſt Ioannes vigeſimus tertius, æmulos, & contendentes aduerſum ſe habens Gregorium, & Benedictum. Huius tamen in dies minuebatur

apud

apud ſuos authoritas : ab hoc enim ſe iam ſubtraxerat Galliæ Rex ; vnde in Hiſpaniam, quæ patria illi erat ſeceſſit, vbi Arragonum Regis Ferdinandi fauore, & opibus ſuſtentabatur. Sanctus enim Vincentius Ferrerius cùm cauſam Clementis eiuſque ſucceſsoris Benedicti iuſtiorem crederet, quam Vrbani, & Gregorij, ſuaſerat Ferdinando, vt Benedicti cauſam tueretur.

In tanto Eccleſiæ diſcrimine Sigiſmundi Bohemiæ, & Hungariæ Regis Romanorumque Imperatoris pietas, cum prudentia coniuncta refulſit. Quippe vt pacem conciliaret Eccleſiæ, non ſolùm frequentes Legatos, & litteras in omnes partes deſtinauit. Verum etiam Galliam, Angliam, Hiſpaniam, Italiam peragrare non dubitauit. Quin etiam à Ioanne primum, deinde à Gregorio publicas obtinuit litteras nouum Concilium indicentes, cum propriæ demiſſionis promiſſione ad ſchiſma extinguendum.

Egerat per litteras Sigiſmundus cum Ferdinando Rege, vt Nicææ (quæ ciuitas eſt prouinciæ Narbonenſis) ambo conuenirent, ſimulque Benedictus ipſe. Cùm tamen ſe Ferdinandus ob affectam valetudinem ab hoc itinere excuſaret, non dubitauit Imperator ad Arragonenſem accedere, qui tum Perpiniani verſabatur, quò etiam perurgente, & quando detrectaret defectionem comminante Ferdinando aduentauit Benedictus mortalium pertinaciſſimus, accepta ſecuritatis ſuæ à Ferdinando, & Sigiſmundo ſchedula, & fide. Hic ab vtroque Principe impenſiſſimè rogatus vt exemplum Collegarum ſequutus, & ſtudio tactus Eccleſiaſticæ vnitatis, manus quoque porrigere vellet, ſeque iudicio Synodi Conſtantienſis à Ioanne Gregorioque indictæ, & tum temporis congregatæ, ex qua etiam pro huius negotij geſtione cum ipſius Concilij mandato Sigiſmundus exceſſerat, & quo ſubindè regreſſurus erat, committeret.

Cæterùm Benedictus ſua idemtidem iura recenſendo, multiſque verborum ambagibus amplificando,

do, ſe præſtitit inexorabilem, quamuis Ferdinandus, qui vnus ei protector ſupererat defecturum ſe ab eo minaretur. Vnde ille vim ſibi illatum iri metuens, clàm dilabitur ad Colliberis portum, in quo duas habebat expeditas triremes, & ſine mora è portu ſoluens ad Peniſcolam velificauit Hiſpaniȩ citerioris oppidum, quod maiore ſui parte mari alluitur. Arcem ibi poſſidebat ille munitionibus, & propugnaculis militumque præſidio atque copioſo commeatu inſtructam, qua incluſus vitam reliquam exegit cum Pontificijs inſignibus. Ferdinandus eo derelicto adhæſit Conſtantienſi Concilio, quod dudum Ioannes, & Gregorius indixerant cum plena in ſeipſos poteſtate, quanta opus erat ad inſtaurandam Eccleſiæ vnitatem.

Id verò feliciſſimè Synodus præſtitit abrogata tribus Pontificibus dignitate, nouoque creato Pontifice Odone Columna Cardinali tituli S. Georgij in Velabro, qui ſibi Martini quinti nomen indidit. Forma verò in hac promotione ex decreto Sacri Concilij conſentientibus Cardinalibus ſeruata hæc fuit, vt Cardinales non ſoli, ſed adiunctis etiam ſex Legatis ſingularum quinque nationum, quos in ipſo Concilio ſingulæ ſibi delegarunt, Itala, Gallica, Germanica, Anglica, & Hiſpanica, qui omnes pro hac ſola vice ad reſecandos omnes ſchiſmatum prȩtextus in conclaue ingreſſi ſunt, & ſimul cum Romanæ Cardinalibus Eccleſiæ Pontificem memoratum crearunt. Cui electo vniuerſi vnanimi conſenſu ſe ſubmiſerunt præter Benedictum, à quo nemo quidquam formidabat ab omnibus deſpecto, ſuaque arce veluti carcere concluſo: vnde alterius moleſtioris carceris formidine pedem efferre auſus non eſſet. Synodus Conſtantienſis inchoata Chriſti anno milleſimo tercenteſimo decimo quarto, dirempta eſt milleſimo tercenteſimo decimo octauo anno.

Gregorius quidem duodecimus ante ſolutum Concilium interijt. Ioannes autem vigeſimus tertius primis

mis quidem ſeſſionibus Synodo præſedit, at mutato poſtmodum animo clam ſe ſubduxit, & in oppidum quoddam Ducis Auſtriæ implorata eius ope ſe recepit. Quæ cauſa fuit Synodo in ipſum aſperius agendi. Poſtulatus itaque fuit grauium criminum reus, quorum fuit multis probationibus, & teſtimonijs ſeruato iuris ordine conuictus, eidemque de nouo lata ſententia Patres Pontificatum abrogauere. Quam etiam ſententiam proprio conſenſu Ioannes ipſe approbauit, neque diſtulit Pontificio palam ſe abdicare, poſtquam Sigiſmundus eum ex fuga receptum ad Concilium reduxit.

Interea dum in cuſtodia iuſſu Concilij, ne quid contra Eccleſiæ quietem moliri poſſet detinetur, Ioannes cuſtodibus, vel eluſis, vel corruptis dilabitur denuo, atque ad nouum Pontificem Martinum Florentiæ tunc degentem confugit, & ſe abijcit ad eius pedes, à quo perbenignè fuit exceptus, conceſſumque ipſi, vt libertate cùm Cardinalis gradu alijſque honoribus, & Eccleſiaſticis emolumentis potiretur.

Antipapa verò Benedictus ſeptennium Concilio ſuperuixit, atque in ſuis etiam latebris ad extremum ſpiritum ſe pro Summo Pontifice geſſit. Hic ab electione ſua totos triginta annos ſuam illam vmbratilem dignitatem ingenti Eccleſiæ damno produxit. Perdurauit ſchiſma vſq; ad Conſtantienſe Concilium annos quadraginta. Si verò annos recenſeas Petri Lunenſis quibus ſuperſtes Concilio fuit, & annos quos deinde tranſegit ſubrogatus ei ſucceſſor, pertingit ſchiſma ad quinquageſimum annum. Tres enim Benedicti Cardinales ſicut hic moriens illos adiurauerat, ſucceſſorem illi dederunt, qui ſe Clementis octaui nomine inſigniuit. Alfonſus porrò Arragonum Rex Martino V. infenſus, quod eſſet in Ludouicum Andegauenſem propenſior, cum quo Alfonſus bello contendebat pro Neapolitano Regno, Clementem Antipapam ad nouos Cardinales creandos impulit eiuſq;

patro-

patrocinium apertè ſuſcipit. At Clemens tandem meliore conſilio poſt aliquot annos ſe Martino ſponte ſubdidit.

Alteram Conſtantiæ Synodo cauſam præbuit Huſſitarum hæreſis, quæ tota Bohemia increbuerat. Ioannes enim Hus Sacerdos Ioannis Vuicleffi Angli libros, & errores per Bohemiam diſſeminauit, nouis etiam adiunctis quos omnes ſacra Synodus execrata eſt. Ioannes Hus flammis addictus eſt.

Par quoque ſequenti anno ſupplicium tulit Hieronymus Pragenſis earundem hæreſeon acerrimus propugnator. Inter Huſſitarum inſigniores hæreſes Conſtantiæ proſcriptas hæ recenſentur. Hoſtiam conſecratam eſſe merè materialem panem, Chriſti verò Corpus non eſſe in Euchariſtia concipiendum niſi figuratiua locutione. Confeſſionem ad aurem nihil eſſe quam hominum inuentum. Papam Romanum eſſe verum Antichriſtum. Neque Regem, neque Principem vllum, neque Epiſcopum, neque Magiſtratum, neque Sacerdotem eſſe niſi nominè tenus, dum eſt in mortali peccato. Poſſe, & debere quemcumque tyrannum à quocunque ſubdito interimi. Impium inuentum, & Euangelio contradicens eſſe communionem in ſolo pane excluſo calice. Eccleſiam non conſtare niſi ex ſolis prædeſtinarit.

Seſſione 13. receptam dudum conſuetudinem communicandi populum ſub ſola panis ſpecie ſic approbat Synodus Conſtantienſis, vt aliter fieri ſub excommunicatione vetet.

Quam prohibitionem innouauit Tridentinum Concilium ſeſſione 21. cap. 2. Concilium Oecumenicum Claromontanum cui præſedit Vrbanus Papa ſecundus, prohibuerat ſane communionem ſub vna tantùm ſpecie Sacramenti. Can. 28. Hic itaque ſententia verificatur Auguſtini lib. 2. de Baptiſ.

Ff cap.

cap.3. *Ipſa* (inquit) *plenaria Concilia ſępè priora à poſterioribus emendantur, quum aliquo experimento rerum aperitur, quod clauſum erat, & cognoſcitur quod latebat*. Hoc tamen Auguſtini effatum non aliter intelligendum eſt quàm in rebus diſciplinæ, vel facti, aut perſonarum, non verò in definitionibus circa fidem cùm hæ ſint in Eccleſia immutabiles. Gelaſius etiam Papa de conſecrat. diſt. 2. c. comperimus, ſtatuerat *vt ſinguli ſub vtraque ſpecie communicare tenerentur*. Cui decreto videntur occaſionem præbuiſſe Manichæi, quos Romæ ſub Gelaſio repullulaſſe refert Anaſtaſius in Gelaſio. Hi enim vinum execrabantur. Ideoque S. Leo Papa ſerm. 4. in Quadrag. obſeruari præcipit in Synaxibus Manichæos, quatenus indiſcriminatim cum fidelibus in ſacro pane communicabant, ſed à viuifico ſemper Calice abſtinebant. Liberum quippe fidelibus hactenus fuerat, vel ſub vna, vel ſub vtraque ſpecie Euchariſtiam ſumere.

Sect. 39. decernitur vt deinceps celebrentur ad minimum ſingulis decennijs Oecumenica Concilia per Papam ſub finem præcedentis Concilij indicenda. Sic verò decretum incipit, *Generalium Conciliorum celebratio agri Dominici præcipua cultura eſt, qua vepres tribulos, & ſpinas hæreſum, & errorum, & ſchiſmatum extirpat, exceſſus corrigit, deformata reformat, & vineam Domini ad frugem vberrimæ fertilitatis adducit: illorum verò neglectus præmiſſa mala diſſeminat, atque fouet.*

CON-

CONCIL. FLORENTINVM inter Generalia decimum octauum.

PRimus docuerat Neſtorius hæreſiarcha, Spiritum ſanctum à ſolo Patre procedere. Huic concordat Theodoritus, dum patrocinium ſuſcipit Neſtorij in ſuis ad Cyrilli anathematiſmos cenſuris, tametſi diſceptationis caput non in hoc verſaretur, ſed in perſona Chriſti, & dignitate, ac nomine Deiparæ. Ideòque viſum non fuit Patribus Epheſi congregatis, & Chalcedone, reliqua huc minimè pertinentia, & obiter tantum dicta diſcutere. Deinde Photius poſtquam in ſedem Conſtantinopolis violenter irrupit, ideòque à Nicolao I. Pontifice reiectus de fidelium communione fuit, hanc de proceſſione Spiritus ſancti hæreſin inſtaurauit in ſuis encyclicis litteris blaſphemiarum, & conuiciorum plenis aduerſus Apoſtolicam ſedem. Hæreſis hæc morte Photij ſopita fuit, donec eam inſtaurauit Ioannes Hieroſolymitanus Monachus tempore Leonis Papæ III. & Caroli magni, quam etiam tunc primùm damnauit Concilium Aquiſgranenſe. Quo verò hæreſis hæc efficaciùs profligaretur, vſum eſt ad pleniorem Concilij Conſtantinopolitani declarationem vocem FILIOQVE adijcere.

Quis enim negare poſſit eandem Eccleſiam, quæ nouum potuit procudere ſymbolum ad nouas propulſandas hæreſes, poſſe ſimiliter per vnius alteriuſue vocis adiectionem, hæreſin extinguere ſeſe nouiter efferentem? Græci tamen ſchiſmate ab Eccleſia diuulſi aduerſus Romanam Eccleſiam ſibi prorſus inuiſam anathema dicere auſi ſunt. Enimverò quod attinet ad ipſam de Spiritus proceſſione fidem, non vſ-

quequaque poſt exortum ſchiſma à Latinis diſſidebãt.

Leo quippè ſextus cognomiue ſapiens Orientis Imperator Baſilij Macedonis filius,& Photio Pſeudo-patriarchæ σύγχρονος, & coætaneus, epiſtolam ſcripſit ad Omarum Saracenorum Regem de Chriſtianæ fidei veritate,in qua ſanctiſſimę Trinitatis exponens fidem, Spiritum sãctum à Patre,Filioq;ſimul procedere profitetur: vnde colligit Baronius ad annum 911. hanc doctrinam tum temporis adhuc inualuiſſe penes Gręcos tametſi Photius diſceſſionis à Romana, & Apoſtolica ſede vndequaque cauſas conquirens, illam ipſam Latinornm fidem reprobaret, à qua poſterioribus ſæculis vniuerſus tandem Oriens diſceſſit. Quãquam in Lugdunenſi Concilio ſub Gregorio X. cui interfuere Græci, palàm nobiſcum profeſſi eſſent Spiritum à Patre,Filioque procedere,ac dimanare, quam etiam tenuit fidem tota reliqua vita ſua Michaël Palæologus Imperator: ſed haud multò pòſt ab ea rurſus fide Græcia deſciuit.

Tandemque Eugenius Papa IV.vt accepit Ioannem Palæologum Græcorum Imperatorem, & Ioſephum Conſtantinopolis Patriarcham expetere Apoſtolicæ Eccleſiæ vnitatem, eos miſſis litteris, & legationibns ad rem perficiendam eſt cohortatus. Ea verò de cauſa generale Occidentalium, & Orientalium Concilium Ferrariæ indixit,qui ad Baſileenſe Concilium conuenerant, quorum etiam conuentum ſuo ante diplomate abrogauerat. Horum pars obtemperauit, & Ferrariam conceſſit: reliqua pars Baſiliæ pertinaciter hæſit: quinetiam miſſis Legatis Palæologum, & Orientales ad ſuum conciliabulum inuitauit. Sed his potior Synodus fuit quæ ſummi Pontificis approbatione fulciebatur.Ioãnes Palæologus cum ampliſſimo Epiſcoporum Orientalium comitatu honorificè, & liberaliter ab Eugenio, ſacraque Synodo exceptus eſt. Præter Patriarcham Regiæ vrbis Ioſephum, adfuerunt Eccleſiarum Alexandrinæ, & Antiochenæ, & Ieroſolymitanæ legati,

Anno

Anno itaque ſupra milleſimum quadringenteſimo trigeſimo ſeptimo apertum eſt Ferrariæ generale Cōcilium, atque ab initio præcipua diſſentionum capita inter Latinos, & Græcos ventilata ſunt de proceſſione diuini Spiritus, de additione verbi ad Symbolum, de ſacrificio in azymo, aut fermentato, de purgatorio, de præſenti Sanctorum in Cœlo felicitate, de primatu Romani Epiſcopi. Quibus de rebus ſigillatim ita in Concilio diſputatum eſt, vt ſenis ex Latinis, & totidem ex Græcis delectis in medio conſiſtentibus vnus quidem proponeret, alius ex altera parte reſponderet. Aderat vtrobique interpres qui quæcumque, ſiue Græcè, ſiue Latinè dicebantur alterius linguæ parti explicarent. Aderant hinc inde Græci, Latinique Notarij quæcumque hinc inde dicebantur ſinguli proprio ſermone ſcriptis excipientes. Annum integrum hæ diſceptationes Ferrariæ Concilium diſtinuerunt.

Cùm verò Ferrariam peſtilens lues inſeſſiſſet, Florentiam demum Synodus translata eſt, vbi quatuor etiam continuis menſibus diſputatum eſt. Antiqui Patrum ſanctorum, & Conciliorum codices Græci, Latinique producti exploratique fuerunt, ſcriptæque diſputationes identidem relectæ.

His peractis Græci in Latinorum conſenſum acceſſerunt, & omnium ingenti lætitia, & gratulatione græca Eccleſia Latinæ ſe adiunxit. Ioſephus Conſtantinopolitanus Patriarcha paulò ante Concilij finem obdormiuit in Domino, cùm viuens in ſchedula ſcripſiſſet ſe Romani præſulis primatum, Romanæque fidem Eccleſiæ agnoſcere profiteri, & complecti. Omnium denique Latinorum, atque Græcorum (præterquam Marci Epheſini Metropolitæ) conſenſu, nonis Iulij anno æræ Chriſti milleſimo quadringenteſimo trigeſimo nono, communi decreto Græcè, Latinèq; edito definitum, & proclamatum fuit, Spiritū ſanctum à Patre Filioque, vt ab vno principio æter-

liter ptocedere vnica vtriuſque ſpiratione. Atque vt hæc fides cunctis ad ſalutem proponeretur, fuiſse conuenienter ſymbolo additam Filij vocem. Et ſiue in azymo, ſiue in fermentato pane triticeo Chriſti corpus ritè confici poſſe.

Aliquem eſſe purgatorij locum, in quo fidelium in Chriſti gratia decedentium animæ, quæ necdum dignis pœnitentiæ operibus pro culpis de integro, & ex æquo ſatisfecerunt, cruciatibus ad tempus expurgantur, eaſdemq; viuentium fidelium ſuffragijs adiuuari. Eorum autem animas qui nullam à ſuo baptiſmo culpam contraxerunt, vel contractas maculas condigna pœnitentia eluerunt, in cœlum mox à morte recipi, & ſine mora claro Dei conſpectu perfrui. Poſtremò Romanum Pontificem verè primarium, & vniuerſalem IESV-CHRISTI Domini Vicarium, & Apoſtoli Petri ſucceſſorem, totiusque Eccleſiæ caput eſſe.

His omnibus peractis, diremptoque Concilio, Legati Armenorum Florentiam ingreſſi fidem, & ſubiectionem Romanæ Eccleſiæ profeſſi ſunt. Quibus litteras dedit Eugenius, per quas Armeni circa Sacramenta Eccleſiæ pleniùs inſtruerentur. Verùm tamen poſt Patrum in Græciam reditum, illa natio tum ingenita ſibi præſumptione, tum diuturnæ diſſenſionis conſuetudine, tum veteri Latini nominis odio ſtimulata, accedentibus ad hæc Marci Epheſini querimonijs, & ſuaſionibus, in priſtino maluit ſchiſmate perſiſtere, tametſi Imperator, & quicumque vnà cum eo Romanam fidem Florentiæ profeſſi erant, in ſancto propoſito conſtanter perſeuerarunt. At gentis perfidiam poſt paucos annos vltus eſt Deus armis, & inuaſione Mahumetis ſecundi Turcarum tyranni, qui mox ab obitu Ioannis Palæologi regnante huius fratre Conſtantino Palæologo Conſtantinopolin expugnauit, Græcosque omnes dira ſeruitute oppreſſit ipſo Spiritus ſancti feſto anno ſupra milleſimum quadringenteſimum quinquageſimo tertio, vt ante trien-

nium

nium ipſis prænunciauerat Nicolaus Papa V. Eugenij ſucceſſor, adducta illa Euangelica parabola de ficu ſterili triennio exculta, & iuſsu tandem Domini ob ſterilitatem exciſa. Fidelis verò Ioannes quaſi alter Ioſias ſubtractus eſt ex hac vita, priuſquam Gentiles vrbem, & Templum Dei occuparent.

Ex Græcis, qui popularium ſuorum reductioni ſtrenuam nauarunt operam eximiæ laudis meritum reportarunt Ioſephus Patriarcha, tum Beſsarion Nicænus Epiſcopus, tum Iſidorus Archiepiſcopus Theſſalonicenſis, qui deinde præclaris editis in lucem voluminibus libros Marci Epheſini, quibus hanc Synodum proſcindebat refellit. Quos eoſdem Marci libros alij pariter Orthodoxi Græci, contrarijs libris oppugnarunt Ioſephus Methonenſis Epiſcopus, & Gregorius Hieromonachus magnus proto-ſyncellus, & poſtmodum Ioſepho Patriarchæ Regiæ vrbis defuncto ſuffectus.

A quo primùm facta fuerit illa in Symbolo tantoperè agitata additio incompertum eſt. Adeò certè antiqua eſt, vt illam Photius Pſeudo-Patriarcha Latinæ Eccleſiæ vitio vertat, indeque captet criminandi occaſionem in ſua Encyclica epiſtola alijsque ſcriptis. Leguntur fidei profeſſiones in Toletanis Concilijs, in tertio quidem ſub Pelagio II. Pontifice, & Recaredo I. Catholico Viſigottorum Rege, anno Domini quingenteſimo octogeſimo nono: deinde in quarto Toletano, cui Sanctus præſedit Iſidorus Hiſpalenſis Epiſcopus: Poſtmodum in ſexto, in quibus omnibus expreſſa fidei profeſſione aſſeritur à Patre Filioque Spiritum ſanctum procedere.

CONC. BASILEENSE.

INchoatum Baſileenſe Concilium fuit paulò antè Florentinum, deinde vnà cum Florentino, ſed oppoſitis ſtudijs continuatum. Cęptum quidem fuit Baſileæ anno milleſimo quadringenteſimo trigeſimo primo, ac poſtmodum Lauſanàm translatum. Initio legitimum extitit, vtpotè à Martino Papa V. indictum. Ex quo tamen fuit ab Eugenio reuocatum, euaſit deinceps illegitimum. Perſtitere nihilominus Baſileenſes Patres ad annum vſque milleſimum quadringenteſimum quadrageſimum nonum, quo eodem crearunt Antipapam Amadæum Sabaudiæ Ducem ſub nomine Felicis V.

Quamuis autem ſanctionem pragmaticam à Synodo Baſileenſi editam Rex Francorum Carolus VII. in ſuo regno ſeruari iuſſerit, eo nomine quòd multos reſecaret inuectos per ambitionem, & auaritiam abuſus, atque diſciplinam Eccleſiaſticam ad priſtinam ſanctitatem puritatemque, ac velut ad auream Eccleſiæ primitiuæ ætatem reuocaret, in reliquis tamen omnibus noluit Rex Carolus Bâſileenſia comitia probare, aut eorum decretis obſequi: Quinimò ad illa diſſipanda Ludouicum primogenitum ſuum, cum valida manu tranſmiſit ad Baſileenſium fines, qui cruento admodum conflictu exercitum Heluetiorum fudit. Cùmque Amadæus ſuos deſtinaſset ad Franciæ Regem, atque ad alios Principes Legatos, hi omnes vt fidem facit Pius Papa in Europæ deſcriptione cap.42. incaſsum abierunt. Fridericus quidem III. Imperator Baſileæ aliquamdiu reſedit Conciliabuli fautor, ſed meliore demum conſilio inito, ſe inde clàm, & intempeſta nocte ſubduxit, ne videretur idolum adoraſse, atque Pſeudo-Papæ authoritatem approbaſse. Hæc verò ſolummodo fuit à ſubiectis Sabaudo Duci populis, & ab Heluetijs, fini-

nitimisque Germaniæ ciuitatibus liberis (vt ſcribit Pius) recepta, & approbata.

Carolus demum Franciæ Rex ſe pacis honorarium arbitrum interpoſuit, atque Amadæum Nicolao Papa Quinto reconciliauit Eugenij ſucceſſori, qui eidem & Cardinalis, & per omnem ipſius temporalem ditionem Legati Apoſtolici contulit dignitatem. Idem que aliqua circa rem beneficiariam decreta Baſileenſium confirmauit. Huiuſce verò Baſileæ conuentus reprobatio legitur in Lateranenſi Concilio ſub Leone X. ſeſſ. 11.

Vt verò innoteſcat, quanti referat vtrum quis ex bona an ex mala fide operetur, Ludouicus Alemannus Cardinalis, & Arelatenſis Archiepiſcopus, qui grauium illius temporis Theologorum, & Canoniſtarum iudicio fretus altiſſimam cõceperat exiſtimationem pro Concilij ſupra Pontificem authoritate, quique aliunde zelo exardebat inſtaurandæ Eccleſiaſticæ diſciplinæ, quam firma perſuaſione credebat à Romana curia dudum labefactatam, & corruptam. Connitebatur prætereà Concilij Oecumenici Conſtantienſis declaratione in ſeſſ. 4. qua definitur, Concilium generale legitimè congregatum ea pollere authoritate, quæ Papam ipſum aſtringat, & cogere poſſit ad obediendum: nec poſſe vllatenus à Summo Pontifice infringi, vel transferri, vel dirimi: inflexibili animo mandatis Eugenij obſtit, & pro Baſileenſi cõuentu firmiſſimè ſtetit. Innitebatur inſuper Ludouicus Alemannus ipſimet approbationi Martini Papæ V. qua Concilium illud confirmauit, quoad omnia eius decreta conciliariter (vt ipſe loquitur) facta. Id verò Conſtantienſe decretum renouarunt Baſileenſes ſeſſionibus primis: Quæ cauſa Eugenio IV. fuit reuocandi Concilium: quod tamen cùm non obtemperaret, imò, & de nouo creando Papa deliberaret, tum Eugenius vnitati Eccleſiæ conſulens, ſuam illam reuocationem abrogauit, & Legatos iterum ad Concilium miſit. Tum Baſileenſes Patres idem decretum iterarunt

ſeſſ.

ſeſs. 18. Quam ob cauſam Legati Eugenij II. diſceſſere, & Eugenius IX. Synodum Ferrariæ indixit. At Baſileenſes ſeſs. 33. eandem propoſitionem inſtaurantes declararunt eſse diuinæ fidei. Quod poſteà damnauit ſub Leone Synodus Lateranenſis ſeſs. 11. Atque his adductus argumentis Ludouicus non ſolum minimè obtemperauit Eugenio reuocanti, verùm etiam perſtitit Baſileæ, præſedit Conciliabulo, & Antipapam obtruſit in Eccleſiam, quique idcircò (niſi bona fides, rectaque intentio eius grauium, & piorum doctorum iudicijs confirmata obſtitiſſet) iudicari poſſe videbatur impius ſchiſmaticus, & anathemate innodatus, quod in ipſum eiusque aſſeclas fulminauerat Eugenius: quia tamen hanc in re nullo ſibi adblandiebatur humano affectu, nec niſi bona intentione cum prudentum eius temporis Conſilio coniuncta ducebatur, dirempta demum Pſeudo-Synodo, ita paulò poſt obijt, vt fuerit poſt obitum miraculorum gloria illuſtris, ſitque etiam nunc eius tumulus in ſumma apud Arelatenſes veneratione. Mihi videtur vir iſte conformitatem cum Paſchaſio habere Eccleſiæ Romanæ Diacono, qui cum Laurentij ſchiſma ſincera (vt credi par eſt) fide fouiſſet, miraculis poſt mortem claruit, etiamſi errorem ſuum haud impunè in purgatorio tulerit, vt Sanctus Papa Gregorius in Dialogis refert. Pius Papa Secundus, qui pleroſque annos in Baſileenſi cœtu conſederat, ipſumque acriter aduerſus Eugenium damnantem propugnauerat, & poſtmodum mutata ſententia ſummo ſtudio impugnauerat, ſic loquitur in libro à ſe dum ſummus eſset Pontifex compoſito, ſcilicet in deſcriptione Europæ cap. 42. *in Arelate ad ſepulchrum Ludouici Cardinalis ſanctæ Cæciliæ eius vrbis Epiſcopis, quem Baſileæ in conſeſſu patrum præſidentem vidimus, magna miraculorum opinio orta eſt, & inualidorum frequens vndique concurſus ſpe ſanitatis factus.* Hac eadem bonæ fidei ratione non excidit priſtina ſanctitate Cyprianus, qui Africana Concilia

cilia quibus hæreticorum baptiſmus erroneè iudicabatur inualidus, aduerſus iuſtum Stephani Papæ decretum paulò antè martyrium ſuum propugnauit, atque obſiſtentem Stephanum paulò acriùs conſcripta epiſtola perſtrinxit. Simili ratione citra iam acquiſitæ ſanctitatis detrimentum Vincentius Ferrerius, vir ſi quis alius Apoſtolici ſpiritus, Petrus Lutſemburgus ſub ſchiſmatico Papa Cardinalis bona fide ambo ducti, & rationibus quas ſolidiſſimas credebant perſuaſi, nulloque ſæculi affectu abrepti, partes Petri de Luna ſectabantur, quas tamen diua Catharina Senenſis, atque alij Sancti, vt ſchiſmaticas execrabantur. Igitur etiamſi nullum apparuerit in Ludouico Alemanno publicæ retractationis aut pœnitentiæ veſtigium, poſt tàm diuturnum, & publicum quod ipſe excitarat, & fouerat ſchiſma, nil tamen iſtud obſtitit quo minus Clemens Pàpa VII. vitæ alioqui ſanctitate, & miraculorum gloria illuſtres Cardinales Ludouicum iſtum, & Petrum Luthemburgum in beatorum album retulerit, vt ſcripſere in ſuis Eccleſ. hiſtorijs Henricus Spondanus ad ann. 1438. & Odoricus Rainaldus ad ann. 1450. & Ciaconius, qui refert ad longum ipſum Clementis diploma de vitæ vtriuſque ſanctitate, & cultu ambobus deferendo.

Appendix ad Concilium Baſileenſe de Annatis.

PRælaturarum quidem annatas, quas Papa exigere conſueuit, abolere omnino conatum eſt Baſileenſe Concilium. Eam tamen conſuetudinem, ſi tamen annatarum pecuniæ collectæ non in vanos, aut ſæculares vſus, ſed in Eccleſiarum, aut miſerabilium perſonarum vtilitatem expendantur, nihil habere iniuſti multis rationibus comprobatur.

1. Quia diuino iuri conformes ſunt annatæ. Etenim

enim num.18. ſingulis annis decimam decimarum, & primitiarum à Leuitis, & Sacerdotibus perſolui præcipitur ſummo Sacerdoti.

2. Cunctis animarum curam gerentibus decimæ debentur diuino, & naturali iure c.1.cauſæ, 16.q.7. & c.1.de decimis, vbi præclarum Hieronymi teſtimonium profertur, & c.cùm ſecundùm de præben. *Et qui altari ſeruit, de altari viuere debet*, 1.Cor.9.

3. Ex Lateranenſi Concilio ſub Innocentio III. debetur Epiſcopo à ſubditis Eccleſijs charitatiuum ſubſidium, & inſuper iura Catedratici, & Synodatici, quartaque decimarum pars. c.conquerente de offic. iud.ord. Abſurdum ergo foret, ſi Papa vniuerſi gregis Dominici paſtor ſolus ab huiuſmodi iuribus excluderetur. *Quis paſcit gregem, & de lacte eius non manducat?* 1.Cor.9. Præcipuè cùm ſolus Papa decimas annuas nullas percipiat.

4. Eccleſia vnum conſtituitur myſticum corpus. Rom.12. *Multi vnum corpus ſumus in Chriſto: ſinguli autem alter alterius membra*. Sicut autem capitis officium eſt ſingulorum membrorum incolumitati prouidere, ſpiritusq; elaborare, & tranſmittere, quorum præſidio membra proprios ſenſus, & motus exerceant: ſic etiam conuenit, vt ſubiecta membra caput viciſſim alant, & protegant.

5. Papa ſponſus eſt Eccleſiæ, atque fidelium pater. Atqui ſuis in neceſſitatibus pater compellere filios poteſt, vt alimenta ſibi ſubminiſtrent, eosq; etiam ad ſui ſuſtentationem vendere, l.qui filios. c.quæ res pign.obl. poſ. l.1. & 2. C. de patribus qui fil. diſtraxe. Et filiæ matrem inopem alere tenentur, l.filiæ, c.de adoptionibus. Ad maritum quoq; pro oneribus matrimonij fructus dotis pertinent. c. per veſtras, in fin. de donat.inter virum, & vxor.

6. In recognitionem ſupremi dominij perſoluenda ſunt Principibus tributa: itaut ſubditi contra ius iſtud nulla ſe tueri præſcriptione poſſint. l. competit C. de præſcript. 30. ann. Imò ius diuinum id ſan-

ſanxit Matt.22. Licet cenſum dare Cæſari, an non? Reddite quæ ſunt Cæſaris, Cæſari. Et Rom.13. Reddite cui tributum tributum, cui vectigal vectigal. Papa verò eſt vniuerſæ Eccleſiæ Dominus, & Princeps.

7. Cuilibet Iudici debetur ex publico ſtipendium, ac ſalarium, authent. vt diff. iud. §. final. Quæ res in ratione communi fundatur vt qui multitudinis curam gerit, talibus muniendus ſit præſidijs, quibus onus regiminis valeat ſuſtinere.

8. Si poteſt Papa conferendo alicui præbendam imponere penſionem annuam in fauorem pauperis alicuius Eccleſiæ, vel Clerici, cur non (quod multò minus eſt) annatam ad ſubueniendum ſuis, & Eccleſiæ toto orbe diffuſæ indigentijs? Romanam enim Eccleſiam ipſa neceſſitas excuſat, cùm non poſſit de ſuo cunctis ſibi ſubditis Ecclesijs prouidere. Præter enim ordinarias expenſas, quotidie ferè prouidendum eſt extraordinarijs, tum ad fidem innumeris locis propagandam, tum ad ſuſtinendas bellorum contra infideles aut hæreticos armatos expenſas, tum ad alias innumeras pietatis cauſas.

9. Valet titulus præſcriptionis immemorabilis, & conſuetudinis, cuius initij memoria non extet: quo fit vt res olim voluntaria euadat neceſſaria, cap. ad Apoſtolicam de Simon. At ius iſtud annatarum conſuetudine plurium ſæculorum inualuit, nec certum aut compertum eſt earum initium. Quamuis enim non legatur aperta illarum in iure mentio ante c. cum nonnullæ, in extrau. com. tit. de præben. illa tamen Ioannis Papæ vigeſimi ſecundi conſtitutio nihil docet fuiſſe tum primum inſtitutas annatas. Deinde Bonifacius nonus annatas beneficiorum conſiſtorialium, hoc eſt Epiſcopatuum, & Abbatiarum, quæ olim continebant integrum annui prouentus valorem, tribus annis per tertias partes ſoluendum, reduxit ad mediam vnius anni fructuum partem, ſed quæ integrè perſoluatur ad litterarum collationis, ſeu prouiſionis

ex-

expeditionem. Atque iſta ipſa nunc viget annata, quę idcirco dicitur Bonifaciana.

Ioann. quidem Gerſon Pariſiorum Vniuerſitatis Cancellarius pietatis inſignis ac ſapientię doctor trac. de Simon. annatas Simoniæ coarguit, applicans illud Euangelicum: *gratis accepiſtis, gratis date. Matt.*10. At ipſe fallitur, quatenus exiſtimat annatas exigi pro ipſa beneficij collatione. Cùm ergo omnis eius ratio in hoc fundetur, nòn poteſt eſſe niſi ruinoſa eius omnis ſuperſtructio quæ falſo nititur fundamento. Supponendum quippe eſt cum Proſpero Fagnano tria in quouis beneficio ſpectari: 1. ipſum beneficium, 2. prouiſionem, ſeu collationem beneficij, 3. fructus beneficij. Si itaque propter beneficium, aut propter huius collationem annatæ onus imponeretur, interueniret eo caſu manifeſta ſimonia iuxta c. ſi quis Epiſcopus 1. quæſt. 3. At annata ſolis fructibus imponitur. Porrò in fructibus poteſt diuerſo reſpectu eſſe vel non eſſe Simonia. Spectati enim fructus prout connexionem habent cum beneficio, aut clericatu non poſſunt abſque Simonia pretio diſtrahi, & vno vendito alteram non relinquitur inuenditum, vt docet c. ſi quis obiecerit, & c. Saluator, 1. quæſt. 3. At connectio iſta non eſt in annatis, quatenus hæ nihil ſunt, quàm deductio ex fructibus beneficij ſub titulo æris alieni, quod Summo Pontifici debetur, quod eidem acquiritur in illa ſiue vacationis, ſiue prouiſionis circumſtantia: quemadmodum pariter poſſunt citra Simoniæ labem fructus beneficij pro quocumque debito hypothecari, aut vendicari, ipſeq; beneficij poſſeſſor poteſt fructus vendere, aut locare certo pretio. His enim caſibus ceſſat illa rei ſpiritualis cum temporali connexio, eoque modo ſpectati fructus ſunt merè temporales. Itaque annata neque beneficij, neque collationis pretium eſt, qua ratione foret Simoniaca: ſed eſt dumtaxat deductio, ac reſeruatio æris alieni Pontifici debiti pro ſuis, & Eccleſiæ neceſſitatibus, aut etiam debiti pro recognitione ſupremi, quod ha-

bet

bet in omnem Eccleſiam dominij. Atque ita collatio beneficij non habet hic rationem cauſæ, ſed tantùm circumſtantiæ.

CONC. LATERANENSE V. Sub Leone X. & inter generalia decimum nonum.

INdictum iſtud à Papa Iulio II. fuit, & auſpicatum anno ſupra milleſimum quingenteſimo duodecimo, vt ſchiſmati occurreret quo Piſanum Concilium inuexerat, prouideretque orbis Chriſtiani ſtatui tum temporis turbulentiſſimo propter bellorum incendia. Sed mox ab inchoato Concilio moritur, & ad Dei iudicium euocatur Iulius. Qui verò in eius locum ſuffectus eſt Leo Decimus Concilium proſequitur, in quo etiam initam cum Franciſco Francorum Rege conuentionem in locum eiuratæ ab eodem pragmaticæ ſanctionis ſubrogatam approbauit ſub nomine Concordati, quo vetera electionum iura circa Epiſcopatus, & Abbatias antiquantur, & abrogantur, & Francicis Regibus ad iſta quæ vocantur conſiſtorialia beneficia nominatio indulgetur, cum alijs iuribus quæ Regalia nuncupantur: & viciſſim annatarum iure fiſco Apoſtolico reſtituuntur.

Hoc verò minimè reticendum eſt, Ludouicum nomine duodecimum Francorum Reges, miſiſse ad iſtam Lateranenſem Synodum, cui tum Leo Pontifex præſidebat, tres Legatos Fridericum à ſancto Seuerino Cardinalem tituli ſancti Angeli, Claudium Seiſſel electum Maſſiliæ Epiſcopum, & Ludouicum Forbin Dynaſtam Solerij, qui Regis nomine Piſano conuentui aduerſus Iulium collecto abrenunciarunt.

Leoni

Leoni verò, & Lateranenſi Concilio fidem, & obſequium polliciti ſunt, vt refertur in huius Concilij ſeſs. 8. deinde Franciſcus Rex Ludouici gener, & Regni ſucceſſor ſimilem eidem Coucilio, necdum ſoluto, pręſtitit obſeruantiam.

Seſſ.5. omnium aſſenſione Patrum probata receptaque fuit Iulij Papæ conſtitutio declarans Romani Pontificis electionem quæcumque per Simoniam fiet nullam prorsùs, & inualidam fore, nullumque ius vel authoritatem electo collaturam. Cardinales verò ſic eligentes Canonicæ depoſitionis, & irregularitatis pęnas eo ipſo facto incurrere. Cęterum quamuis bonæ intentionis laudem mereatur iſta ſanctio, ſi caſus tamen cui prouiſum voluit accideret, pernicioſiſſimo ſchiſmati viam aperiret. Si enim electus Papa, & Cardinales electores Simoniæ rei eſſent, quiſnam exurgeret contra illos actor? & quiſnam ſederet iudex? Et ſi pars Cardinalium rea quidem eſſet, cęteri verò Cardinales litem contra priores intentarent, nouumq; inter ſe Pontificem eligerent, quis poſſet natam exindè diſcordiam conſopire, præſertim ſi pars Simoniæ rea vellet peruiuaciter hanc inficiando à ſe infamiã amoliri? Periculoſæ itaq; plenum opus aleæ ſuſciperetur. Eo ſanè caſu ſatius videretur qualemcumque promotum, & ſemel admiſsum tolerare, pari prudentia, & cautione, qua olim Eccleſia Felicem, & Vigilium tolerauit, qui nefarijs artibus ſacram Petri aliquando Cathedram inuaſerant, ne hac occaſione ſchiſma prorumperet. Eo namque fine grauiſſimam perniciem anteuertendi multa facta tenent iuxta iuriſprudentiæ regulam, quæ fieri prohibentur.

Seſs.8. cępit aliquando ſubnaſci diſſidium inter Concilium, & ſupremum Aquenſem Senatum, cui tum præſidebat Geruaſius Bellomontius, ſacri namq; Concilij procurator Marius Senatum vſurpatæ Eccleſiaſticæ Iuriſdictionis incuſauit apud Lateranenſes Patres, ſed prudentia, & Religione Senatus ſimultas omnis, & diſsenſio extincta eſt.

Seſs.

Seſs. 9. multa decernuntur circa ordinem, & diſciplinam. *In his vt ſanctæ Romanæ Eccleſiæ Cardinales (quos declarat Synodus cæteris omnibus Eccleſiæ dignitatibus, poſt Summum Pontificem antecellere) famulitio menſa, ac ſupellectili non faſtum, ac pompam, ſed modeſtiam, & fragilitatem ſtudeant exhibere. Deinde ita ſubiungitur. Domus Cardinalis patens hoſpitium portuſque, ac refugium proborum maximè & doctorum virorum, & pauperum nobilium, honeſtarumque perſonarum eſse debet*. Similiter ordinauit olim Carth. Concilium quartum Can. 15. *Vt Epiſcopi ſupellectili paupere, menſaque & victu vili, & frugali vtantur.* Et poſtremo Tridentinum Concilium plenius hęc præſcribit ſeſs. 25. c. 1. in decreto de refor.

Prouidetur hac eadem ſeſs. 9. vt quæ circa ſupellectilis, & menſæ famulitijque modeſtiam præſcripſit Cardinalibus, locum etiam habeant in ædibus famulitioque Summi Pontificis. *Quæ omnia* (inquit) *& ſingula in noſtris, & cuiuſcumque Romani Pontificis pro tempore exiſtentis familiaribus, ac etiam curialibus locum habere volumus; Hoc vno tantum excepto, quod dicti noſtri, & Romanorum Pontificum familiares, rubri coloris veſtimenta geſtare poſſint, pro decentia, & conſuetudine dignitatis Pontificalis.*

Hic aliquis demiretur à Leone Papa, & Concilio legem futuris Summis Pontificibus imponi, cùm tamen par in parem non habeat imperium. Verumtamen duplex eſt diſtinguenda poteſtas, coactiua ſcilicet, & directiua. Harum prima connotat imperium, & ex parte decernentis requirit iuriſdictionem, atque authoritatem: ſecunda verò circa bonos mores, & congruentem diſciplinæ ordinem, habet locum etiam inter pares: imò & congruit nonnumquam inferiori erga ſuperiorem prudens admonitio, & fraterna diſcretaque correctio. Itaq; poteſtate directiua poteſt vti erga Summos Pontifices legitima Synodus, & Pontifex præſens erga ſucceſſores, non verò poteſtate coactiua, qualem aliquando

voluit indebitè ſibi aſſumere Concilium Baſileenſe.

Præter iſtud Lateranenſe decretum circa Summi Pontificis officium alia ſimilia proferri poſſunt, & antiquiora, & recentiora. Nam tertia Romana ſub Symmacho Pontifice Synodus ſic decernit: non liceat Papæ prædium Eccleſiæ alienare aliquo modo pro aliqua neceſſitate, nec in vſum fructum prædia dare, niſi tantummodo domos, quæ in quibuslibet vrbibus non modica impenſa ſuſtentantur. Liceat etiam quibuslibet Eccleſiaſticis perſonis contradicere, & cum fructibus alienata repoſcere. Quod non modò in Apoſtolica ſeruandum eſt Eccleſia, verùm etiam vniuerſis Eccleſijs per Prouincias. Idque habetur in cap. non liceat Papæ 12. quæſt. 2. Sanctus etiam Gregorius Papa in alio Romano concilio quod ipſe commemorat lib. 4. epiſt. 88. Statuit ne imposterum Romani Epiſcopi pueros ſeculares ad miniſteria cubiculi, ſed ſolùm Clericos electos, aut Monachos admittant. Item generale Concilium Lateranenſe ſub Innocentio Papa III. Can. 37. ſanxit per litteras Apoſtolicas non poſſe quenquam trahi vltra duas diætas extra ſuam Diœceſim ad aliquod iudicium: Habetur cap. nonnulli, de reſcriptis. Id confirmatur per Honorium tertium cap. olim. de except. Quin etiam Bonifacius Papa Octauus eiuſmodi litteras Apoſtolicas reſtringi deinceps edixit ad vnicam diætam extra fines Diœceſis cap. ſtatutum §. cùm verò. de reſcript. in 6. Et Tridentina Synodus ſeſſione decimaquarta, capite 19. vſum abolet mandatorum Apoſtolicorum de prouidendo, & exſpectatiuarum à ſuprema ſede manantium. Seſſione quoque 25. cap. 9. §. inſuper, prohibet fieri authoritate Apoſtolica vniones beneficiorum liberorum ad beneficia iuriſpatronatus: Vetatque huiuſmodi conceſſionum executiones, ſi poſt hac ab Apoſtolica ſede indulgeantur, etiam cum expreſſa clauſula huius conſtitutionis derogatoria. Et ibid. cap. 11. reprobat fierique prohibet etiam

Apoſtolicæ authoritate ſedis alia tria conceſſionum ibi expreſſarum genera. Licèt enim princeps ſit ſolutus legibus ciuilibus, debet tamen ſecundùm leges viuere. l.princeps.ff. de legib. Et ſapienter præfatus Sanctus Gregorius Papa lib.5. epiſt.112.Iuſtitiæ (inquit)& rationis ordo ſuadet, vt qui ſua à ſucceſſoribus deſiderat mandata ſeruari, deceſſoris ſui procul dubio voluntatem, & ſtatuta cuſtodiat. Idemque lib. 12. epiſt. 31. *Si ea deſtruerem, quæ anteceſſores noſtri ſtatuerunt, non conſtructor ſed euerſor eſse iuſtè comprobarer*. Summa vero horum ratio ducitur ex primario Summi Pontificis officio, quod verſatur circa exactum Eccleſiæ ſibi commiſſæ regimen, perfectionem, & diſciplinam, cuius rationem apud cœleſtem iudicem reddet exactiſſimam. Atque vtinam, & Pontificum, & quorumcumque principum auribus hæc ſalubria monita potius ingerantur, quam aſſentationes quibus inducuntur ad commiſſæ ſibi diuinitus authoritatis abuſum, & ad propriarum animarum æternum exitium.

Eadem Lateran. ſeſſ.9. vt maior vigeat in ſacro Senatu votorum libertas, prohibentur quæuis votorum conſiſtorij reuelationes,necnon quorumcumque ibi dictorum, aut factorum,quæ in odium cuiuſquam aut præiudicium,aut ſcandalum verti poſſint. Et infligitur latæ ſententiæ excommunicatio à qua ſolus Papa ſoluere poſſit, illis, qui ſecretum conſiſtorij à Papa iniunctum violauerint.

Statuitur prætereà eadem ſeſs.9. *Vt quilibet habens beneficium cum cura, vel ſine cura, ſi intra ſex ab obtento beneficio Menſes diuinum officium ceſſante omni legitimo impedimento non dixerit, beneficii fructus non faciat ſuos pro rata omiſſionis, & temporis, ſed illos tamquam iniuſtè acceptos, vel in fabricas beneficii, vel in pauperum eleemoſynas erogare teneatur. Si vero in ea officii omiſſione poſt legitimam admonitionem perſeuerauerit, ipſo priuetur beneficio, cùm detur beneficium propter officium*. Cui ſanctioni Lateranenſi alte-

ra adiungenda eſt Pij Papæ V. ſtatuens in primis eum qui tempore priorum ſex menſium officium non recitauerit ab incepta beneficij poſſeſſione, tametſi oneri reſtituendi non ſit obnoxius, lęthalis tamen culpæ reum factum quoties officium prætermiſit. Qui verò deinceps aliquo die vnam aliquam, aut omnes officij horas omiſerit, ſi omnes quidem horas, teneri omnes beneficij fructus huic diei reſpondentes reſtituere, partitis videlicet omnibus anni fructibus in totidem æquales partes, quot ſunt in anno dies. Qui matutinum ſolum omiſerit, teneri ad dimidium fructuum eius diei reſtituendum; qui reliquas omnes partes ad alterum dimidium. Qui harum horarum vnam, teneri ſextam fructuum partem reſtituere. Addit inſuper quod ſi beneficiarius choro addictus interfuerit choro, nec tamen recitauerit, quamuis ſtatuta loci, vel fundatio, vel conſuetudo id indulgeret, ſolamque requireret corporis præſentiam, declarat nihiloſecius eum qui præſens in choro non recitauerit, & mortalis delicti reum, & obligationi aſtrictum fructus, atque diſtributiones reſtituendi. Decernit poſtremò quemcumque penſiones, aut alia Eccleſiaſtica emolumenta titulo Clerici percipientem obligari ſimiliter ad recitandum B. M. V. officium, & ſi non recitet, obnoxium eſſe penſionis, ac eiuſmodi fructuum reſtitutioni.

Seſſ. 10. declaratur montes pietatis inſtitutos, vt poſſit miſerorum egeſtati per pecuniam illis mutuatam ſubueniri, hac tamen lege, vt mutuum ſumentes aſtringantur pręter mutuatam ſortem aliud quid exoluere pro eiuſmodi fundationum conſeruatione, ac neceſſarijs ad hoc impenſis, eſſe licitos, nec vllatenus vſurarios, quatenus qui ſentit commodum, debet ſentire, & onus neceſſarium illi commodo annexum, dum nullum intendatur ex tali mutuo lucrum. Decernit autem excommunicationis latæ ſententiæ pœnam in eos, qui aduerſus hanc declarationem prædicare, aut verbis ſcriptiſue refragari auſi fuerint. Addi-

dit tamen ſatius fore, ſi cenſus aliqui aſſignentur adhoc, vt miniſtrorum huiuſmodi montium ſatisfiat impenſis, & ſic fiat vt pauperes ab his impenſis vel in totum, vel in partem releuentur.

Seſs. 11. notantur, & prohibentur multi defectus in quos diuerſi concionatores officij ſui immemores prolabuntur, & cum ipſis incumbat populum ædificare, virtutes inſerere, vitia euellere, Deumque & non ſeipſos prædicare, & Chriſti gloriam promouere, prædicant tamen imprimis ad propriam oſtentationem. 2. errores contra Sacram Doctrinam ſerunt. 3. Scripturas deprauant, & detorquent ad vanas interpretationes à ſanctis Patribus, & probata Eccleſiæ intelligentias alienas, aut etiam ijſdem prorſus contrarias. 3. mala propediem euentura, vel comminiſcuntur, vel ab alijs accepta populo prænunciant ad vanos terrores excitandos, qui mox vertuntur in ſcandalum, & deriſum verbique Dei contemptum. 4. conficta miracula enunciant. 5. in ſacros Pontifices, & Eccleſiarum prælatos audaciter, & temere inuehuntur. Hæc igitur omnia diſtrictè prohibet, & eos qui contrauenient, aut qui non obtenta prelatorum licentia, ſe ingerent ad concionandum excommunicationis ſententia percellit, à qua ſolui non niſi à ſummo Pontifice extra mortis articulum poterunt. S. Greg. Nazianz. aliam concionatoribus præfigit legem, vt in perſonas inuectiuis peræquè, atque adulationibus abſtineant. Sic verò ſancit orat. 32. *νόμον τίθημι πᾶσι τοῖς ψυχῶν οἰκονόμοις καὶ τοῦ λόγου ταμίαις μήτε τῷ σκληρῷ τραχύνειν, μήτε τῷ ὑπεσαλμένῳ κατεπαίρειν, ἀλλ᾽ εὐλόγους εἶναι περὶ τὸν λόγον, μηδ᾽ ἑτέρῳ τὸ μέτρον ὑπερβαίνοντας.* Legem ſtatuo cunctis animarum rectoribus, & verbi diuini concionatoribus, vt nec per duritiam homines exaſperent, neque per demiſſiomem elatos, ac inſolentes efficiant, ſed prudenter, & conſulte verbum diſpenſent, nec in alterutro iſtorum à mediocritate deuient.

Eademque ſeſs. 11. approbantur concordata cum

Francorum Rege : vt poſſit ad regni dignitates conſiſtoriales nominare prouidendos . Atque vt graduati Clerici reliquis omnibus in collationibus præbendarum præferantur, quæ certis, ac deſignatis menſibus vacauerint in eodem regno. Ipſa verò pragmatica ſanctio prorſus abrogatur , cuius loco ſufficitur concordatum . Damnantur etiam Baſileenſia decreta Romani Pontificis poteſtati aduerſantia .

Denique ſeſſ.12. decernitur expeditio contra Turcas, pro qua decimæ ad triennium imponuntur fructibus Eccleſiarum, Monaſteriorum, & beneficiorum toto orbe conſiſtentium . Sed hanc expeditionem, qui ſubindè prodierunt Luterani , non ſiuerunt proſperum exitum nanciſci .

Poſtremò cum gratiarum actionibus Concilium dirimitur .

CONCILIVM TRIDENTINVM inter generalia Vigeſimum.

Conuocandi huiuſce ſaluberrimi Concilij cauſas fusè proſequitur in Bulla indictionis ipſius Paulus III. Pontifex . Inchoatum verò ſub eodem Papa fuit anno 1545. Sed deinde bellorum inter Chriſtianos principes occaſione identidem interruptum, & demum ſub Pio IV. finem accepit anno 1563. Decurrerant itaque ab ipſius exordio donec finitum eſt anni duodeviginti . Huius indicendæ Synodi præcipuæ cauſæ fuerunt ingruentes, tùm Luteranorum, tùm Sacramentariorum hæreſes, & morum in Clero prauitas, diſciplinæque ſacræ omnimoda relaxatio . Quibus exitialibus malis, vt remedium efficax adhiberetur, ſacra Synodus quanta deſiderari poterat cura, & ſollicitudine prouidit multiplicibus, & ſapientiſſimis decretis, adeò vt pluſquam reliqua omnia

quæ

quæ preceſſerunt Concilia dici meritò poſſit Tridentinum copioſiſſima penus, promptuarium vberrimum, & ditiſſimus theſaurus totius Eccleſiæ tum ad fidei circa omnes ferè articulos elucidationem, tum ad morum culturam, tum ad ſacræ diſciplinæ plenam inſtaurationem.

Seſſ.4. recenſentur ſinguli ſacræ Scripturæ libri. De Canone ſcripturarum ſuperius requirenda ſunt, quæ vbertim pertractaui ad Laodicęnum Canon. 59. deinde authoritatem aſſerunt Tridentini patres ijſdem ſacris libris, cum ſuis omnibus partibus prout in veteri vulgata editione habentur, & in Eccleſia Catholica legi conſueuerunt. Quoniam verò ſenſu verba iſta (cum ſuis omnibus) ſint intelligenda, ne longiore tractatione his immorando Tridentinorum Canonum proſequutionem interrumpam, vberrimam quam olim contexui diſputationem poſt finem Concilij remitto, cui hac de re diatribam ſubnectam.

Seſſ.5.cap.primo, de refor. prouidetur, vt Epiſcopi alijque locorum ordinarij ſacram Scripturam per ſeipſos in ſuis Eccleſijs interpretentur, ac exponant ſi fuerint idonei, ſin minus per idoneum ſubſtitutum cum debitis ſtipendijs prouiſum, ac præbendatum. In Eccleſijs verò tenues prouentus habentibus prouideatur ſaltem ex Concilio Epiſcopi, & Capituli magiſter, qui Clericos, & pauperes ſcholares gratis grammaticam doceat. In Monaſterijs quoque vbi commodè fieri queat, lectio ſacræ Scripturæ habeatur: qua in re ſi Abbates negligentes fuerint, illos opportunis remedijs compellant Epiſcopi tamquam Sedis Apoſtolicæ delegati. Iſte idem circa pręceptorias præbendas conſtituerat Concilium Lateranum ſub Alexandro III.Can. 18. de Theologo autem qui ſacras litteras exponat alterum Lateranum Concilium ſub Innocentio III. Can.11. Huc ſpectant Gallicana edicta Caroli Noni in comitijs Aurelianenſibus cap.1. artic.8.& 9. & Henrici III. in Comitijs Bleſenſibus art.33.

Eadem ſeſsione quinta. capite ſecundo, definitur *verbi Dei prædicationem eſſe præcipuum Epiſcoporum munus*. Sanctus Gregorius Nazianzenus Sermon. primò, hoc idem confirmat dicens, αὐτὴν τοῦ λόγου διανομὴν λέγω τὸ πρῶτον τῶν ἡμετέρων: ipſam verbi diſtributionem dico noſtrum omnium primum officium. Idemque capite ſecundo, ſic proſequitur: *Archipresbyteri quoque plebani, & quicumque Parochiales, vel aliàs curam animarum habentes, per ſe, vel per alios idoneos homines ſi legitimè impediti fuerint, diebus ſaltem Dominicis, & feſtis ſolemnibus plebes ſibi commiſſas pro ſua, & earum capacitate paſcant ſalutaribus verbis, docendo quæ ſcire omnibus neceſſarium eſt ad ſalutem, annunciandoque eis cum breuitate, & facilitate ſermonis vitia, quæ eos declinare, & virtutes quas ſectari oporteat, vt pœnam æternam euadere, & cœleſtem gloriam conſequi valeant*. Additque, *ſi ab Epiſcopo præmoniti hanc nihilominus functionem abiecerint, poſſe Epiſcopum ex beneficii Parochialis fructibus alteri, qui munus hoc præſtet, honeſta ſtipendia aſſignare*.

Ibidem ſtatuit *Regulares in Eccleſiis, quæ ſuorum ordinum non ſunt, non poſse ſine ordinariorum licentia prædicare. Si verò contingeret ſæculares, aut regulares diſseminare errores, aut ſcandala in populum, etiamſi in Eccleſiis ſui, vel alterius ordinis prædicarent, debere illis omnino prædicationem per Epiſcopum interdici. Quod ſi quantumlibet exemptus hæreſes prædicauerit, debere Epiſcopum tanquam Sedis Apoſtolicæ delegatum aduerſus eum ſecundùm iuris diſpoſitionem procedere*.

Seſsion. ſexta, cap. primò, de reform. aſtringit Epiſcopos ad reſidentiam, vt ſi per ſex continuos menſes (legitimis impedimentis, ſeu iuſtis, & rationalibus cauſis ceſsantibus) à ſuis Ec-

Eccleſijs abſuerint, quarta fructuum vnius anni parte Eccleſiæ, & pauperibus loci applicandæ mulctentur. Hoc idem tamen Concilium poſtmodo ſeſsion. vigeſima tertia, cap. primo, hanc obligationem amplificat cum pœnæ additamento, *Vt qui ad ſummum tres menſes in vno anno ſine legitima, & valde vrgente cauſa ſiue continuos, ſiue interpolatos, Epiſcopus etiam Cardinalis non reſederit in ſua Diœceſi, præter peccati mortalis reatum, quo aſtringitur, nullatenus poſſit fructus ſuos pro rata abſentiæ ſuæ facere, ſed teneatur eos fabricæ Eccleſiarum, aut pauperibus loci erogare.*

Eiuſdem ſeſsione ſexta, cap. ſecundo, iniungitur Epiſcopis, vt legitimis remedijs compellant beneficiarios ad Eccleſiarum reſidentiam, ſi eam ipſa beneficia requirant.

Sed vt paulò antè monui, poſtmodum ſeſsion. vigeſima tertia capit. primo, de reformat. reducit abſentiæ tempus, tàm in Epiſcopis, quàm in Paſtoribus inferioribus ad tres ad ſummum menſes, idque cum iuſta, & approbata eius abſentiæ cauſa: Alioqui declarat peccari mortaliter, cum obligatione pro rata parte anni abſque alia declaratione, vel ſententia, ad fructuum reſtitutionem, in fauorem Eccleſiarum, vel pauperum loci.

Cap. 3. eiuſdem ſeſſion. 6. *Regulares ordinum quantumvis exemptorum, aut priuilegiatorum extra Monaſterium degentes ſi deliquerint, iubet à locorum ordinariis tamquam ſedis Apoſtolicæ legatis viſitari, inquiri, corrigi, & puniri.* Concilium Lugdunenſe ſub Innocentio Quarto, quod citatur in cap. volentes, de priuileg. in 6. ſubijcit regulares ratione delicti extra clauſtra commiſſi iuriſdictioni ordinariorum. Præterea ſtatuitur cap. quanto de offic. iud. ordin. vt ordinarius ſuppleat per ſe Abbatis negligentiam circa vagos, & errones Monachos. Quod idem confirmatur

matur Gallicano iure in comitijs Aurelianenſibus ſub Carolo Nono art. 11. Et hoc ipſum Concilium Trident. ſeſſ.21. c.8. ſancit, *vt quando regularium exemptorum prælati ſuo deſunt officio circa ipſorum correctionem, ſi admoniti intra ſex menſes non correxerint ſubditos, tunc Epiſcopi, vt ſedis Apoſtolicæ delegati corrigere poſſint, ac viſitare, provt poſſent prælati regulares iuxta eorum inſtituta, quibuſcumque appellationibus, aut exceptionibus remotis*.

Seſſ.7. cap.8. de reform. ſtatuitur, *vt locorum ordinarij Eccleſias etiam quomodolibet exemptas viſitent ſingulis annis, & ordinent, ac prouideant tum Eccleſiarum reparationi, tum animarum curæ, ſi qua talibus Eccleſijs incumbat, nihil obſtantibus priuilegijs, aut appellationibus*.

Ibid. cap. 10. decernitur, *non licere capitulis Eccleſiarum ſede vacante infra annum à die vacationis concedere litteras ad ordines dimiſſorias, præterquam illis, qui beneficij ſiue recepti, ſiue idm recipiendi nomine arctantur*.

Cap. 15. eiuſdem ſeſſ. 7. cura demandatur ordinarijs, vt ab adminiſtratoribus quibuſcumque, & quomodolibet exemptis Hoſpitalia, quam fideliſſimè gubernentur? & innouatur decretum Concilij Vienneniſis, quod eſt in Clementina, quia contingit de religio. dom. Huc etiam ſpectat placitum Tridentinum ſeſſione 22. cap. 8. vt Epiſcopi ſint executores piarum omnium diſpoſitionum tam inter viuos, quàm vltimarum voluntatum: Et vt ius habeant viſitandi hoſpitalia, collegia, confraternitates, & ſcholas (exceptis ſcholis, quæ ſub Regum immediata protectione ſunt, niſi de ipſorum licentia) montes etiam pietatis, & omnia pia loca, etſi prædictorum cura ad laicos pertineret, aut exemptionis priuilegio munita eſſent: atque vt in his Epiſcopi tanquam ſedis Apoſtolicæ delegati ordinent, & exequantur. Huc quoque ſpectat cap. de Xenodoch. & relig. dom. necnon lex 45. de Epiſc. & cler.

Seſſ. 13. cap. 7. declaratur probationem requiſitam ad ſacræ Euchariſtiæ communionem hanc eſſe, vt nullus peccati mortalis ſibi conſcius ad eam audeat accedere, quantumvis ſibi contritus videatur, niſi præmiſſa confeſſione Sacramentali. Si tamen Sacerdos vrgeatur neceſſitate celebrandi miſſam, & deſit ei copia confeſſoris, quamprimum poſt ſacrificium poterit, tenetur confiteri. Porrò conſcius ſibi peccati mortalis intelligendus eſt hoc loco is, qui credit ſe illud commiſiſſe nec eſſe confeſſum, adeò vt qui præmiſerit confeſſionem, in qua fuerit oblitus peccati mortalis, tametſi per virtutem Sacramenti pœnitentiæ credatur oblitteratum, teneatur nihilominus oblitum peccatum confiteri antequam communicet. Ita communiter Theologi docent. Ijdemque affirmant Sacerdotem poſſe nihilominus ſi peccati mortalis conſcientiam habeat, adminiſtrare alijs Euchariſtiam, aliaque Sacramenta, dummodo prius conteratur, credatque probabiliter, ac moraliter ſe eſſe contritum: itavt neceſſe non ſit, vt prius confiteatur, niſi quum eſt celebraturus. Ita Nauarra Enchiridij cap. 22. num. 3. Ægidius de Coninch de Sacramentis quæſt. 64. art. 6. cæterique communiter doctores.

Eadem ſeſſ. 13. cap. 3. de ref. *Statuitur non poſſe ab ordinarij ſententia interloquutoria appellari, niſi tale ſit grauamen, vt nequeat per eiuſdem ordinarij definitiuam reparari.* Simile ſtatuerat cap. vt debitus. de appellat. Idemque cautum fuerat in concordato inter Leonem Decimum, & Franciſcum Regem. Idem hoc iterat Trident. ſeſſ. 24. cap. 20. de ref.

Obſeruandum quoque à correctione legitima non poſſe appellari, niſi excedatur modus, cap. ad noſtram. de appellat. & cap. reprehenſibilis §. fin. eod. His iura Gallicana conſentiunt. Edixit namque Rex Franciſcus anno 1539. art. 5. appellationes à iudicum Eccleſiaſticorum ſententijs per Eccleſiaſticas perſonas in materia correctionis, diſciplinæ, alijſve perſona-

ſonalibus cauſis, nullum habere ſuſpenſiuum effe-ctum, ſed ſolùm deuolutiuum; adeò vt his non obſtantibus, & citra præiudicium tamen ipſarum, poſſint iudices Eccleſiaſtici ſua vlterius iudicia proſequi. Et in comitijs Bleſenſibus art. 5. Henricus Tertius ſtatuit eiuſmodi appellationes in cauſa correctionis morum, aut Eccleſiaſticæ diſciplinæ non habere ſuſpenſiuum, ſed tantùm deuolutiuum effectum. Similiter etiam in iure communi appellatio non ſuſpendit excommunicationem, ſuſpenſionem, vel interdictum latæ ſententiæ, ſed deuoluit ſolummodò ad ſuperius tribunal. cap. cum ad hæc, de appell.

Communis ſententia eſt incarcerationem cenſendam eſse inter illa, quæ damnum irreparabile inferunt: ideòque valere appellationem ab interloquutoria ſententia, qua decernitur captura, ſeu incarceratio: Et ordinarium teneri huic appellationi deferre, atque proceſsum ad iudicem appellationis transferre, ſine tamen vlla ſententiæ ſuæ ſuſpenſione: quia reus interea carcere includendus eſt, donec appellationis iudex cauſa cognita aliud iuſserit. Ita decreuit ſacra Cardinalium Congregatio Concilij, cuius decretum Papa approbauit, vt refertur in declarationibus, & remiſſionibus ad d. c. 20. ſeſs. 24. Trid. Idemque docent Mainardus Iuriſconſultus Gallicanus li. 2. deciſ. 23. & Barboſa in l. 2. ff. ſoluto matr. in princ. p. 2. n. 33.

Quoad viſitationem quoque Congregatio Concilij 7. Martij 1596. declarauit non poſse Epiſcopum in viſitatione recuſari, vt ſuſpectum, dum tamen in ea proceſsum non inuoluat, ſeque intra viſitationis terminos contineat. Eademque Congregatio 25. Maij 1601. cenſuit Epiſcopum viſitationem aggredientem, atque etiam in præparatoria inquiſitione, non poſse vt ſuſpectum recuſari, nec probatione ſuſpicionis præpediri, quominus pęna extraordinaria, quę morũ correctionem, & emendationem reſpiciat, viſitatos punire queat, vt legitur in collect. declarationum ad Trident. ſeſs. 13. cap. 1.

Eiuſ-

Eiuſdem ſeſſionis 13. cap. 6. pe reform. *Cùm inquit non raro contingat ſubditos ab Epiſcopo pro ipſius officio correptos, illi ex maleuolentia cauſam criminis intentare, cuius moleſtiæ metu ſegniores in officio redduntur Epiſcopi, aut ab Eccleſiis ſuis abeſſe, & vagari pro ſui defenſione, cum magno Eccleſiarum detrimento, & Epiſcopalis dignitatis diminutione coguntur, ſtatuitur Epiſcopum, niſi ex cauſa ob quam dignitate propria deponendus foret, etiamſi contra ipſum ex officio, aut per inquiſitionem, ſeu denunciationem, aut accuſationem, ſiue alio quovis modo procedatur, nequaquam eſſe citandum, aut monendum, vt perſonaliter comparcat.* Prouida, & notabilis eſt iſta conſtitutio; qua & Epiſcoporum dignitati, & Eccleſiarum vtilitati conſulitur. Summi Pontifices Liberius, & Nicolaus olim reſcripſerunt, inconueniens eſse, ſi Epiſcopus ex cauſa infeſtationum, & aduerſitatum, quas ab alijs patitur, gregem ſuum relinquat; cap. ſuggeſtum, & c. ſciſcitaris 17. q. 1. Quando verò fas Epiſcopo ſit à propria Eccleſia diſcedere, præclarè diſserit S. Auguſtinus ſcribens ad Honoratum Epiſcopum epiſt. 180.

Sess. 14. cap. 4. definit, *contritionem eſſe animi dolorem, ac deteſtationem de peccato commiſſo, cum propoſito non peccandi de cætero: & hanc eſſe neceſſariam ad impetrandam peccatorum veniam in homine poſt baptiſmum lapſo. Docet præterea contritionem, ſi perfecta ſit, hominem Deo per charitatem reconciliare etiam ante pœnitentiæ Sacramentum ſuſceptum, eo quòd in ea contineatur cum dolore, & amore infuſo votum ipſius Sacramenti. At verò contritionem imperfectam, quæ dicitur attritio, quæ ex turpitudinis peccati conſideratione, vel ex gehennæ metu concipitur, eſſe donum Dei, & impulſum Spiritus ſancti non adhuc quidem inhabitantis, ſed tantùm mouentis, quo pœnitens adiutus viam ſibi ad iuſtitiam parat. Et quamvis ſine pœnitentiæ Sacramento per ſe non iuſtificet peccatorem; attamen eum ad Dei gratiam in Sacramento pœnitentiæ*

in p-

impetrandam diſponere. Hoc enim timore vtiliter concuſſos Niniuitas ad Ionæ prædicationem miſericordiam à Domino impetraſſe. Tu hîc obſerua contritionem, quæ iuſtificat eſſe quidem anteriorem iuſtitia, & gratia ad quam diſponit, neceſſe eſt enim diſpoſitionem, & cauſam præcedere, ſequi deinde formam, & effectum. Cæterùm iſta omnia vnico temporis inſtanti perficiuntur, licet diuerſa ibidem concipiantur ordinis, ſeu rationis, ac naturæ inſtantia. Verùm eodem temporis inſtanti, quo exiſtit contritio, coëxiſtit pariter ipſa gratia.

Eiuſdem ſeſſ. 14. cap. 5. docet neceſſariam ad ſalutem eſſe omnium peccatorum mortalium confeſſionem, quorum pœnitens poſt diligentem ſui diſcuſſionem recordatur, cum circumſtantiarum expreſſione, quæ ſpeciem peccatorum mutant. Circumſtantiæ neceſſariò confitendæ, quæ ſpeciem mutant peccatorum, ſunt in triplici differentia, quædam enim circumſtantiæ adiungunt mortalem alterius ſpeciei malitiam, vt ſi quis Sacerdotem occidit, aut ſi laicum interfecit intra Eccleſiam: illa enim perſonæ, vel loci circumſtantia ad crimen homicidij adiungit ſacrilegium. Aliæ quædam circumſtantiæ id præſtant, vt peccatum alioqui veniale ſit mortale, vt ſi quis famæ alterius leuiter detrahat ſimul aduertens graue damnum ex hoc illi naſciturum ex malitia proximi. Tertiò demum aliæ circumſtantiæ ex oppoſito peccatum ita minuunt, vt faciant veniale, quod eſſet alioqui mortale, cuiuſmodi eſt ſubreptio, defectus ſufficientis deliberationis, aduertentiæ, vel iudicij, ignorantia leuiter culpabilis. Trium horum generum circumſtantias conueniunt Theologi omnes eſſe in confeſſione exprimendas: quia his non expreſſis ſtatus pœnitentis haud poteſt ſufficienter dignoſci. Quæ tamen tertij generis ſunt, ſi poſt factum bona fide confeſſionem menti occurrant, non eſt neceſſe in altera confeſſione exprimi.

Seſſ.

Seſs. eiuſdem 14. cap. 6. de reform. ſtatuitur, vt Clerici qui in ſacris ſunt, aut qui beneficium Eccleſiaſticum poſſident, habitum deferant Eccleſiaſticum. Et ſi poſtquam ab Epiſcopo moniti ſunt habitum adhuc deſerre recuſent, per ſuſpenſionem ab ordinibus, aut beneficio, eiuſque fructuum priuatione puniantur ab ordinario, quantumvis exempti forent. Si verò correpti adhuc neglexerint, per officiorum, aut beneficiorum priuationem coërceantur. Idem antea conſtituerat Concilium Viennenſe Clement. quoniam innouando, de vita, & honeſtat. Cleric.

Seſs. 21. cap. 3. de reform. *in Eccleſijs* (inquit) *Parochialibus in quibus populus ita numeroſus eſt, vt vnus, & alter Presbyter non ſufficiat Sacramentorum adminiſtrationi, & diuinis officijs, poteſt Epiſcopus compellere rectores ad augmentum Clericorum, aut Sacerdotum, qui ad hæc obeunda ſufficiant. Vbi verò ob nimiam diſtantiam non poteſt Parochianorum pars niſi ſub grauibus incommodis ad Eccleſiam accedere, & Sacramenta ſuſcipere, Epiſcopus poteſt nouas erigere Parochias etiam rectoribus inuitis, iuxta formam conſtitutionis Alexandri Tertij in cap. ad audientiam 3. de Eccleſ. ædif. Et Clericis quibus Miniſterium incumbet nouæ Parochiæ, congruentem aſſignare portionem ex fructibus matricis Eccleſiæ, & (ſi neceſſe fuerit) compellere populum ad contribuendum, quæ ſufficiant ad eorum ſuſtentationem.*

In eadem ſeſs. cap. 5. *Poſſunt* (ait) *pariter Epiſcopi ſine præiudicio tamen obtinentium, facere vniones perpetuas Eccleſiarum Parochialium, & aliorum beneficiorum tàm curatorum, quàm ſimplicium cum alijs Eccleſijs, ac beneficijs curatis, ex cauſa paupertatis, aut alijs iuſtis cauſis, etſi dictæ Eccleſiæ, aut beneficia eſſent ſpecialiter reſeruata.* Hoc idem olim ſtatuerat cap. vnio. 10. q. 3. & cap. expoſuiſti, de præbend. Idemque ſimiliter cauetur edicto Gallicano Bleſenſium comitiorum art. 22, 23. 24. ſiue illa, quæ vniuntur

tur beneficia tempore vnionis vacent, ſiue non vacent. Licet enim beneficium ante vacationem impetrari non poſſit cap. 1. & 2. de conceſs. præbend. vniri tamen poteſt, ſine præiudicio poſseſsoris, vt prouidet hoc capite Tridentinum: ſed executio vnionis differtur in ipſum vacationis tempus, niſi poſseſsor ipſe conſentiat, & cedat reſeruando ſibi annuam penſionem. Hæc docet Petrus Rebuffus ad regu. de reprob. benef. viuen. impetr. num. 56.

Deinde huius ſeſs. cap. 7. *Vbi Eccleſiæ vetuſtate collapſæ ſunt, nec per inopiam inſtaurari valent, Epiſcopi poſſunt vocatis illis quorum intereſt in matrices Eccleſias locorum eorumdem, aut vicinorum, illas cum emolumentis ſimul, & oneribus annexis transferre, erigendo in prædictis matricibus capellas, vel altaria ſub eiſdem inuocationibus.* Parochiales autem Eccleſias etſi iuris patronatus ſint, ita collapſas refici, & inſtaurari curent ex prouentibus earundem: qui ſi non ſufficiant, patronos alioſve, qui fructum aliquem ex earumdem prouentibus percipiunt, aut his deficientibus Parochianos ipſos omnibus opportunis remedijs compellant, quacumque appellatione, exceptione, aut exemptione remota. Quòd ſi omnes nimia egeſtate laborent, ad matrices, ſeu viciniores Eccleſias Epiſcopi transferant, cum facultate conuertendi in profanos non tamen ſordidos vſus dirutas Eccleſias, erecta ibi cruce.

Seſs. 22. cap. 4. de ref. *vt nemo de Eccleſia ſiue ſæculari, ſiue regulari vocem habeat in capitulo etiamſi id ei ab alijs liberè conceſſum fuerit, niſi in ſubdiaconatus ſaltem ordine conſtitutus ſit.* Hoc idem dudum ſtatuerat Concilium Viennenſe. Clement. vt ij, qui in diuinis, de ætat. & qual. & ord. præfic.

Vetatur hoc eodem capite 4. ne alijs deinceps de beneficio prouideatur, quam illis qui ætatem, & cæteras omnes qualitates, & habilitates habent, vt ſtatim actu omnia beneficij onera per ſe exequi poſſint: alioquin irritam declarat prouiſionem. Huc pariter

ſpe-

ſpectat dicta Clement. vt ij qui. Verumtamen vſus obtinet, vt in beneficio Sacerdotali, cui etiam cura incumbat animarum, ſufficiat ſi prouiſus ſit in eo ſtatu, & aptitudine, vt poſſit intra annum ordinem ſuſcipere Sacerdotalem, c. cùm in cunctis, & c. liceat Canon de elect. in 6. Si verò non fuerit intra annum promotus (niſi ex iuſta, & legitima cauſa fuerit ortum impedimentum) vacet ipſo iure præbenda. Cæterùm vbi ex lege fundationis, vel ſtatuto, vel conſuetudine, Sacerdotalis ordo actu deſideraretur in impetrante, tunc non ſufficeret aptitudo præfata. In vniuerſum edicit Tridentina Synodus hoc ipſo cap. 4. & inſuper ſeſſ. 24. de ref. cap. 12. §. neminem, vt nemo quodcumque beneficium, cui ſit aliquod annexum onus poſſit obtinere, niſi aptus ſit vt intra ipſum annum ſuſcipiat ordinem ad illud onus requiſitum. Id autem veteri iuri conformatur c. cum in cunctis §. inferiora de elect. cap. 1. de ætat. & qual. & ord. & d. Clem. vt ei qui.

Poteſt igitur aliquis prouideri de curato beneficio nondum Sacerdos modò annum vigeſimum tertium ſic expleuerit, vt exacto inde anno Sacerdotio promoueatur, expleto qui ad hoc requiritur anno ętatis vigeſimo quarto, & ita inchoato vigeſimo quinto iuxta Trident. ſeſs. 23. cap. 12. de ref. Cùm enim ex hoc Concilio duo iſta conſtent, & anno 25. inchoato poſſe quem fieri Sacerdotem, & inſuper beneficium curatum poſſe illi conferri, qui Sacerdotio poſſit intra annum promoueri, ſequitur vt tale poſſit conferri beneficium illi, qui vigeſimum tertium annum expleuerit; hiſce enim verbis Concilium ſe enunciat in d. cap. 12. §. neminem ſeſs. 24. aut in tali ætate ſit, vt infra tempus à iure, & ab hac ſancta Synodo ſtatutum initiari valeat. Hæc docet Proſper Fagnanus in cap. cum in cunctis, de elect. talemq; eſſe receptam praxin, atque iudicijs ſacrę Cardinalium congregationis confirmata aſſerit num. 63. & 64. Porrò indultum iure communi promotionis annum approbant iura

pariter Gallicana edicto Bleſenſium comitiorum, art.9. Cui accedit conſtitutio Henrici Quarti an.1606. art.1. Rebuffus in praxi tit. de non promotis intra annum n.44. Papo lib. 3. deciſ. 13. Bouchellus in praxi benef. verbo an de promotion. Melchior Paſtor lib.3. de benef. tit. 16.

Seſſ.23. cap.2. Epiſcopos electos etiamſi Cardinales ſint, ſi intra tres menſes conſecrati non fuerint (legitimis tamen ſecluſis impedimenti cauſis) ad fructuum reſtitutionem aſtringit, ſed ſi alijs tribus menſibus id neglexerint, Eccleſijs ſuis ipſo iure priuatos eſſe declarat. Concilium Chalcedonenſe Can.25. Epiſcopos præcipit intra trimeſtre ab electione conſecrari citra neceſſitatis ineuitabilis caſum. Concilium verò Antiochenum ſub Iulio Papa Can. 17. de communione fidelium repellit Epiſcopum, iam conſecratum, quandiù ad creditam ſibi Eccleſiam progredi negligit. Quò etiam ſpectat c. quoniam, diſt. 75. & c.1. diſt.100. Quę autem Tridentinum ſanxit de Epiſcopis, vim quoque habere decernit circa inferiores animarum paſtores, vt in ſuis reſideant Eccleſijs, nec eis toto anni decurſu abeſſe liceat pluſquam duos, aut tres menſes, ſeu continuos, ſeu interruptos, ſeſſ.25. c.1. ſed iſtam reſidētię materiam ſuperiùs excuſſi ad ſeſſ.6. c.1.

Eadem ſeſſ. 23. cap. 4. de reform. vetat tonſura initiari, niſi qui confirmationis Sacramentum ante ſuſceperint, quique legere, & ſcribere ſciant; & de quibus probabilis ſit coniectura, eos hoc intuitu ſtatum eligere clericalem, vt perfectiùs Deo deſeruiant. Tum c.5. ſtatuitur, *vt qui ſunt ad ſingulos maiorum ordinum promouendi, bonum habeant à Parocho, & ſcholæ magiſtro teſtimonium, atque vno ſaltem menſe ante ordinationis expetitæ tempus conueniant Epiſcopum, qui Parocho, aut alij cui viſum fuerit committat, vt nominibus ipſorum publicè in Eccleſia propoſitis, de natalibus, de ætate, de moribus, & vita eorum diligenter à fide dignis inquirant, & litteras teſtimoniales inquiſitionis iſtius fidem facientes ad Epiſcopum tranſmittant.*

Poſt-

Poſtmodum cap. 12. annum inchoatum ætatis requirit vigeſimum ſecundum ad Subdiaconatum, & vigeſimum tertium ad Diaconatum, atque ad Sacerdotium vigeſimum quintum. Ad minores autem ordines iam requiſierat cap. 11. Latinæ linguæ peritiam. A minoribus porrò ad ſubdiaconatum exigit anni inſtertitium: à Subdiaconatu ad Diaconatum alterius anni: & alterius ſimiliter à Diaconatu ad Sacerdotium. Poteſt tamen proprius Epiſcopus non tamen citra iuſtam, & vrgentem cauſam diſpenſare in inſtertitijs, cap. 11. 12. 13. & 14.

Dictæ ſeſſionis cap. 9. concedit, *vt poſſit Epiſcopus familiarem ſuum non ſubditum abſque dimiſſorijs ordinare, modo fuerit triennio ſecum commoratus, eique quamprimum conferat beneficium.*

Eiuſdem ſeſs. c. 15. ſic ſtatuitur, *Quamvis Presbyteri in ſua ordinatione abſoluendi à peccatis poteſtatem accipiant; decernit tamen ſacra Synodus, nullum etſi regularem poſſe confeſſiones ſæcularium audire etiam Sacerdotum, nec ad id idoneum reputari, niſi aut Parochiale beneficium, aut ab Epiſcopis per examen (ſi illis videbitur eſſe neceſſarium) aut aliàs idoneus iudicetur, & approbationem obtineat, non obſtantibus quibuſcumque priuilegijs, aut contraria conſuetudine.* Conſulito ſuperiùs, quæ ſupra huiuſmodi pertractaui ad Concilium Viennenſe.

Seſſionis eiuſdem 23. cap. 18. iniungitur, vt in ſingulis Diœceſibus collegia Eccleſiaſtica, ſeu Seminaria inſtituantur, in quibus iuuenes Eccleſiæ ſeruitio deſtinati educentur, atque ſcientijs, functionibus, & ritibus Eccleſiaſticis, cantu, diſciplina clericali, & ſanctis moribus informentur. Hæc eadem fuerant antiquioribus Concilijs præſcripta, quæ ſupra commemoraui ad Toletanum Concilij quarti Canonem 24.

Tanti porrò momenti Seminariorum erectiones eſſe duxerunt Tridentini patres, vt ad hunc finem Epiſcopis ius, & poteſtatem tribuant obligandi ad an-

nuas pro ſeminario contributiones quoſcumque beneficia poſſidentes; atque etiam vt poſſint valeantque ad ſeminariorum fundationem aliqua beneficia ſimplicia cuiuſcumque dignitatis, vel qualitatis fuerint, etiam ante vacationem, ſine cultus diuini, & illa obtinentium præiudicio, huic collegio applicare, vnire & incorporare: nec huiuſmodi vniones, vel applicationes poſſint vlla appellatione ſuſpendi, aut impediri. Hęc Tridentina Conſtitutio validitatem plenam habet in hoc regno Galliæ, quippè quæ regijs etiam edictis firmatur. Sanctio namque Melodunenſis artic. 1. Epiſcopis iniungit, vt prouideant reſtitutioni ſacræ diſciplinæ, *& à l'inſtitution des Seminaires ſuiuant les ſaints Decrets*. Quæ vltima verba reſpiciunt Tridentinum Decretum. Subſequutum eſt Bleſenſibus comitijs alterum procuſum edictum art. 24. admonens Epiſcopos, vt erigant in ſuis Diœceſibus Eccleſiaſtica Seminaria, etiam *par l'vnion de benefices, ainſi qu'ils auiſeront bon eſtre:* quibus verbis indulgetur illis circa iſtiuſmodi Collegiorum erectiones plena poteſtas, qualis conceditur per Tridentinum.

Seſſ. 24. in decreto reform. matrim. pleraque de nouo conſtituuntur circa fidelium matrimonia. In primis cap. 1. *Declarat deinceps nulla, & irrita connubia, in quibus non interuenerint teſtes duo & proprij Parochi præſentia*, cùm fuiſſent pridem validæ nuptiæ clandeſtinæ. Saluberrimum vtique decretum, quo innumeræ, lites inextricabiles ambages, & nuptiarum incertitudines, & innumerabiles polygamiæ ſimul exſtirpantur.

Hìc iam quæritur, vtrum valeat matrimonium in præſentia Parochi inuiti contractum? Reſpondetur valere; non enim exigit ſacra Synodus conſenſum, ſed ſolam præſentiam Parochi, & teſtium, vt per hæc obuietur matrimonijs furtiuis, & clandeſtinis. Id confirmatur per l. coram Titio ff. de verbo ſignif. vbi iuſſus aliquid facere coram Titio declaratur conditio-

nem

nem adimpleuiſſe, ſi Titio præſente, & ſciente fecerit, licet inuito, & diſſentiente. Et in hoc ſummiſtæ conſentiunt Sanchez de matrim. diſput. 39. Filliucius tract. 10. cap. 6. n. 225. & 226. Coninch diſput. 27. dub. 4. concl. 3. addens hanc eſſe communẽ doctorum ſententiam. Fagnanus quoque in cap. quod nobis de clandeſt. deſponſ. num. 48. & ſequentibus: iſtud idem alia ratione confirmat, eo quòd Parochus non ſit huius Sacramenti miniſter, quo caſu eius requireretur conſenſus, ſed ſolùm teſtis præcipuus, ac neceſſarius, ad quod ſufficit ſola per ſui præſentiam notitia: citatque his conformem congregationis Cardinalium deciſionem. Ita iudicari vidimus in Gallicanorum Epiſcoporum diuerſis Tribunalibus. Ille tamen, qui ſic matrimonium iniret grauiter delinqueret, niſi quando iniuſtè Parochus refragaretur.

Quid ſi ordinarius ipſe Parocho interdixerit ne matrimonij celebrationi interueniret? quid etiam cenſendum, ſi Parochum quoad hoc ſuſpenderit, aut interdixerit? Rectè idem reſpondet Proſper Fagnanus ad c. litteræ quas, de matrim. contrac. contra interdictum Eccleſ. tale quoque fore validum coniugium, ſicque à ſacra Congregatione iudicatum Romæ. Et ratio eſt, quia non deſinit per interdictum, vel ſuſpenſionem eſſe Parochus, & licet ex parte Parochi inhibiti, vel ſuſpenſi poſſit eſſe interuentus ipſius illicitus, non tamen irritus, & inualidus. Quamvis enim Parochus Epiſcopo ſubalternetur, quoad iuriſdictionem, quam poteſt Epiſcopus tollere, vel limitare, ac reſtringere; iſte tamen interuentus non eſt iuriſdictionis actus, cùm nihil hic decernat, aut iudicet Parochus, ſed ſolam præſentiam præſtet, vt teſtis. Et quamvis Concilium Tridentinum ſeſſ. 24. cap. 7. prohibeat Parochis ne vagantium matrimonijs interſint, ſi tamen interſint, matrimonia iſta valorem ſortientur, vt idem aſſerit Fagnanus. Et matrimonium contractum contra interdictum Papæ fit quidem illicite, ſed nihilominus valet, vt docent gloſſa,

& Innocentius in cap. ad diſſoluendum de deſponſ. impub.

Dictæ ſeſſ. 24. cap. 2. gradus affinitatis longiùs olim productos, & irritum facientes matrimonium reſtringit primum quoad ſpiritualem affinitatem inter baptizatum, & ſponſores, ſeu ſuſcipientes de fonte baptiſmi: atque inter patrem, matremque baptizati & ſuſcipientes: atque inter baptizatum, & baptizantem: necnon inter baptizantem, & baptizati patrem, & matrem. Similiter inter confirmatum, & ſponſorem: necnon inter ſponſorem, & confirmati genitores.

Olim prohibebantur quidem, & irritabantur nuptiæ, vſque ad ſeptimum cognationis inter collaterales gradum, computando etiam gradus pro numero perſonarum dempto communi ſtipite, in Eccleſia ſaltem Latina, vt perſpicuè docent teſtimonia, tum Sancti Gregorij Papæ epiſt. ad Felicem Meſſanæ Epiſcopum, tum Iſidori, tum Alexandri Papę Secundi, quæ congeruntur in Gratiani decreto cauſa 35. qu. 5. Quæ ſeges procul dubiò erat innumerabilium ambiguitatum, & inceſtuoſarum nuptiarum, & laqueorum animas intricantium, ideòque Lateranenſe ſub Innocentio Concilium prouidè omnia impedimenta reduxit ad quartum gradum, & refertur cap. non debet. de conſanguin. Iure autem Romanorum ciuili etiam fratrum, & ſororum liberi matrimonio iungebantur, inſtit. de nupt. §. duorum, & l. 3. ff. de ritu nupt. Concilium verò Trident. circa carnalis cognationis, & affinitatis gradus quatuor, ſanctionem ſequitur commemorati Lateranenſis Concilij. Porrò ius illud Romanarum legum circa fratrum ſororumve liberos inualuit olim etiam inter Chriſtianos. Filiæ namque Conſtantini Magni Conſtantina, & Helena nuptui datæ ſunt, Conſtantina quidem Annibaliano primùm filio Dalmatij fratris ipſius Conſtantini: deinde Gallo Cæſari filio Conſtantij alterius fratris Conſtantini: Helena verò nupſit Iuliano alteri filio memorati Conſtantij.

Ca-

Caput 3. publicæ honeſtatis impedimentum reſtringit ad primum gradum in ſponſalibus validis. Anteà namque protendebatur ad quartum. Cæterùm ſi ſponſalia ipſa inualida fuerant nullum inde impedimentum conſurget. At verò ex matrimonio rato, ſed non conſummato naſcitur impedimentum dirimens ad quartum vſque gradum, vt declarauit Pius Papa V. in Conſtitutione incipiente *Ad Romanum*, ex cuius inaduertentia Toletus, & Lopez hoc impedimentum ſcripſerunt eſſe publicæ honeſtatis, & deſinere poſt primum gradum.

Iam hìc quæritur, vtrùm ex ſponſalibus de futuro, non quidem morte, ſed mutuo partium conſenſu ſolutis, exurgat quoque publicæ honeſtatis impedimentum? hanc agitat quæſtionem Thomas, Sanchez lib. 7. de matrim. diſput. 68. n. 21. nouiſſimè Proſper Fagnanus Apoſtolicus Referendarius comment. ad c. ad audientiam, de ſponſal. refert Romæ à Sacra Congregatione iudicatum die Iulij 6. ann. 1658. quòd hìc quoque ſubſiſtat impedimentum iſtud. Et facta relatione ad Alexandrum Papam VII. qui hanc examinari quæſtionem iuſſerat, fuiſſe ab ipſo approbatum Congregationis iudicium die Iulij 10. iuſsumque, vt poſthac ita ſeruaretur vbique à cunctis fidelibus.

Cap. 4. Impedimentum affinitatis ex illicita coniunctione contractum limitat ad ſecundum gradum, cùm olim quartum etiam gradum complecteretur, quæ occaſio erat plurimorum inceſtuum.

Caput 6. inducit dirimens impedimentum inter raptorem, & raptam, quamdiù hæc in raptoris manſerit poteſtate.

Eadem ſeſs. 24. de reform. cap. 1. decernit vacantibus Ecleſijs præficiendorum Epiſcoporum vitam, & doctrinam in ipſis locis examinari, & inquiri, actaque & proceſsus inquiſitionis ad Summum Pontificem tranſmitti. Præficiendos autem eſse Prælatos non precibus, neque humano affectu, aut ambientium

ſuggeſtione, ſed eorum exigentibus meritis. Certè hoc ipſo, quod quis prælaturam, ac dignitatem ambit ſe illa indignum prodit, vt diſſerit Chryſoſtomus lib. 3. de Sacerdotio cap. 10. Huiuſce rei legimus documentum in Iudicum libro, vbi refertur oliuam, ficum, & vitem detrectaſſe delatum ſibi ab arboribus in ſeipſas imperium, ſed rhamnum inutile, ſpinoſumque arbuſtum hanc præfecturam à maximè fructiferis plantis recuſatam vltrò acceptaſſe. Imperatores Theodoſius, & Valentinianus l. ſancimus, cap. ad leg. Iul. repetun. prohibent illis conferri magiſtratus, qui ad eos ambitu, vel pretio contenderint. Quæ lex tanti habita in Eccleſia fuit, vt in decreto ſacrorum Canonum inſerta fuerit cap. ſancimus, 1. q.7. Beatus quoque Hieronymus comment. in cap. 1. epiſtolæ ad Titum ſic de Epiſcopatu loquitur. Vnuſquiſque ſe conſiderans, & ſciens quia potentes potenter tormenta patientur, retrahet ſe ab hoc non tàm honore, quàm onere, & aliorum locum, qui magis digni ſunt non ambiet occupare. Præſertim verò illorum ſordida damnatur ambitio, qui officia, procurationes, & munia ſiue ad Eccleſiæ curam, ſiue ad piorum locorum, vel miſerabilium perſonarum inſtituta, pretio ambiunt, ac mercantur cap. ſaluator. 1. q. 3. & l. omnes 42. §. 9. de Epiſcopis, & Cler. Primi etiam Oecumenici Nicæni Concilij Canon Arabicus 75. ita præſcribit: Si congregatio elegerit aliquem in cognitione fidei eruditum, & probatum ex his, qui altari adminiſtrant, aut ex Monaſterijs, vt ſit Epiſcopus, aut Archidiaconus, aut Chorepiſcopus, aut præfectus hoſpitalis, non debet ambire ille, qui eligitur alioqui eijciatur ex Congregatione. Denique octauæ Synodi (quæ eſt Conſtantinopolitana quarta) Canon 4. poſtquam Photium occupato per ambitionem ſolio deiecit, cauſam eius depoſitionis prætendit ipſam eius ambitionem, & hoc iungit φιλαρχίαν πονηρὰν ῥίζαν τῶν κακῶν ἁπάντων, ambitionem eſſe radicem exitialem malorum omnium.

Sub

Sub eadem ſeſs. 24. de reform. cap. 6. *Conceditur Epiſcopis abſoluendi, & diſpenſandi facultas in omnibus cenſuris, atque irregularitatibus ex occulto delicto procedentibus, ſolis exceptis, quæ ſunt ex homicidio voluntario, aut quæ ſunt ex delicto quocumque ad forum contentioſum deducto.*

Cap. 19. abolentur deinceps mandata de prouidendo, ſimulque gratiæ exſpectatiuæ.

Seſſ. 25. cap. 5. de regular. decernitur, vt clauſuræ Sanctimonialium curam gerant Epiſcopi, in Monaſterijs quidem ſibi ſubditis ex iure ordinario: in alijs verò tamquam Apoſtolicæ Sedis delegati. Et vt nemine obſiſtere auſo decernant, atque inobedientes per cenſuras Eccleſiaſticas aliaſque pœnas compellant, quacumque oppoſitione, & appellatione poſtpoſita, & vbi opus erit inuocato brachij ſecularis auxilio.

Cap. 15. declaratur inualida, & irrita omnis religioſa profeſſio facta, nondum expleto ætatis decimoſexto anno. Ante Synodum Tridentinam ætas ad profeſſionem requiſita fuerat, quę ad ineundas nuptias requirebatur, in fœminis quidem expletorum duodecim annorum, & in maſculis quatuordecim. cap. ſignificatum, & c. cum virum. de regular. Plura ſuperius requirito, quæ congeſſi ad Can. 22. Vormatienſis Concilij.

Cap. 19. *Quicumque regularis prætendat ſe per vim, & metum ingreſſum eſſe religionem, aut etiam durat ante ætatem debitam profeſſum eſſe, aut quid ſimile, velitque habitum dimittere quacunque ex cauſa, aut etiam cum habitũ ſine licentia Superiorum diſcedere, non audiatur niſi intra quinquennium tantùm à die profeſſionis, & tunc non aliter niſi cauſas quas prætendit deduxerit coram ſuperiore ſuo, & ordinario. Quod ſi antea habitum ſponte dimiſerit, nullatenus audiatur, nec ad allegandam quamcumque cauſam admittatur, ſed ad Monaſterium redire cogatur, & tamquam apoſtata puniatur.* Praxim tamen ſtatim ab ipſo Concilio

vbique

vtrobique ferè inualuit, vt eiuſmodi religioſus reclamans admittatur, etiamſi habitum dimiſerit, quia hoc plerumque neceſsarium eſt, vt ſuæ ad reclamandum libertati proſpiciat, qui ſtatim ex habitu dignoſceretur, & à fratribus receptus carcere perpetuò concluderetur, vt pluries factum eſt; tùm quia ſic occurritur graui hominum ſcandalo, dum conſpicitur quis in habitu religioſo ſine comite, per deuia fugiens, aut in diuerſorijs degens moribus fortaſse inconditis, & diſsolutis. Hunc igitur etiam in habitu ſæculari audiendum admonent Martinus Nauarra comment.4. de regular. num.77. & 78. Azorius tom. 1.lib.12. cap.4.in fine. Leſſius lib.2. de iuſt.cap.41. nu. 64. Bonacina tractat. de clauſuris quæſt.2. p.10. difficul.3. cæterique communiter.

Iuriſdictionis, ac poteſtatis Epiſcoporum circa regulares capita præcipua Concilium aſtruit Tridentinum.ſeſs.25. de regular. primò circa clauſuræ monialium etiam extra exemptarum, aut exemptis ſubditarum infractionem. Talium quippe Monaſteriorum clauſuræ cura Epiſcopis incumbit. cap.5. huius ſeſs. adeò vt inobedientes, aut contradicentes poſſint per cenſuras Eccleſiaſticas, aliaſque pœnas quacumque oppoſitione reiecta compeſcere, inuocato ad hoc etiam brachij ſæcularis auxilio. Hæc eadem ante conſtituerat Bonifacius Papa VIII. cap. vnico de ſtatu regular.in 6.

Monaſterijs etiam ſanctimonialium, quæ regularibus, ac exemptis ſubſunt, poteſt Epiſcopus bis, aut ter in anno extraordinarium confeſsorem offerre: præſertim ſi Moniales, vel omnes, vel aliquæ id requirant. cap.10. Gregorius Papa XV. in Bulla incipiente *Inſcrutabili*, addit ad declarationem, & executionem Tridentini decreti, Epiſcopis tamquam Sedis Apoſtolicæ Legatis competere iuriſdictionem puniendique, ac corrigendi poteſtatem in regulares exemptos ratione Monialium ipſis exemptis ſubditarum, ii. ſi deliquerint circa perſonas intra Monia-

lium

lium clauſtra degentes. 2. ſi circa earumdem clauſuram. 3. ſi circa bonorum earumdem adminiſtrationem.

Secundò iuriſdictionem Epiſcopis tradit Synodus Tridentin.hac ſeſs.25.cap.11. erga regulares habentes Parochiales Eccleſias, vt his non præficiantur niſi illi quos Epiſcopus præuio, ſi ei vſum fuerit, examine approbauerit: atque iſtos circa miniſterium animarum, & ſacram Eccleſiæ diſciplinam delinquentes corrigere, & punire valeat. Id verò conformatur iuribus antiquis cap. qui religioſis 18.quæſt.2. & tom. tit.de capellis Monach. & c.ex ore. de priuil.& cap.1. §.in eos. de priuil. in 6. maximè autem memorabile Vrbani Papæ III. edictum cap. 1. de capel. Monach. *In Eccleſiis (ait) vbi Monachi habitant, populus per Monachum non regatur; ſed Capellanus, qui populum regat, ab Epiſcopo per Concilium Monachorum inſtituatur. Ita vt ex ſolius Epiſcopi arbitrio, tàm ordinatio eius, quàm diſpoſitio, & totius vitæ pendeat conuerſatio.*

Tertiò ſi regularis etiam in propria exemptaque Eccleſia prædicet hæreſes, Epiſcopus, vt ſedis Apoſtolicæ delegatus debet contra eum procedere. ſeſs.5. de reformat.cap.2. §. ſi verò. Quærat aliquis fortaſse an ordinarijs eadem competat poteſtas erga Parochiales Eccleſias, quæ vnitæ ſunt ordini militari ſancti Ioannis Ieroſolymitani, & erga illarum Parochos, qualis conceditur ab iſto Tridentino decreto in Eccleſias regularium Parochiales, & Parochos earum. Et competere quidem decernit Pius Papa V. in ſanctione diei vigeſimæ ſecundæ Decembris anni 1571. quæ incipit, *Expoſcit*, cuius tenorem refert Paulus Piaſecius in praxi Epiſcopali part. ſecunda, cap.3. num.28.

Quartò quandocumque regularis exemptus extra clauſtra notoriè deliquerit, ita vt populo ſcandalum faciat, ad Epiſcopi inſtantiam tenetur ſuperior regularis illum ſeuerè punire intra tempus quod ei præfixerit

xerit Epiſcopus, eumque de irrogata pœna certum facere. Sin minus poterit regularis ab Epiſcopo pro ſuo delicto puniri ſeſs.25.cap.14. Et ſuperiùs ſeſſ.7.ca. 14. de reformat.renouant Tridentini Patres Innocentij IV. in Concilio Lugdunenſi Conſtitutionem, quæ legitur in cap.volentes de priuil.in 6.hiſce verbis. *Definimus, quod quantumcumque ſic exempti gaudeant libertate, nihilominus tamen ratione delicti, vel contractus, vel rei de qua contra ipſos agitur poſſunt coram ordinarijs locorum conueniri.* His confirmatur ius Gallicanum, ſtatuit enim Carolus IX. in Comitijs Aurelianenſibus art.11. appellationes regularium ab Epiſcoporum ſententijs non ſuſpendere ſententiam in cauſa criminis, ſed etiam appellationem euocari decernit ſecluſis alijs Tribunalibus ad Regium priuatum Concilium. Sancit prætereà ibidem Carolus, vt Epiſcopi, ſeu ordinarij ſuppleant per ſeipſos Abbatum negligentiam circa vagos, & errones Monachos. Hoc idem prouiderat cap. quarto, de offic. iud. ordin. Itemque Chalcedonenſis Synodi Canon 4. & Quiniſextæ Canon 42. hoc ipſum Tridentinum Concilium ſeſſ.6.cap.3. ita prouidet. *Nemo regularis extra Monaſterium degens, etiam ſui ordinis priuilegij prætextu tutus cenſeatur, quominus ſi deliquerit, ab ordinario loci tanquam Sedis Apoſtolicæ delegato ſecundùm Canonicas ſanctiones viſitari, puniri, & corrigi valeat.* Atque in vniuerſum ſic edicit Tridentina ſeſſió vigeſimaprima, cap. 8. vt commendata Monaſteria etiam Abbatiæ, in quibus non viget regularis obſeruantia, necnon beneficia tàm curata, quàm non curata, ſæcularia, & regularia, qualitercumque commendata etiam exempta, ab Epiſcopis tamquam Apoſtolicæ Sedis delegatis annis ſingulis viſitentur. Et mox ſubiungit. Et ſi in eis vigeret obſeruantia regularis, prouideant Epiſcopi paternis admonitionibus, vt eorum regularium Superiores iuxta eorum regularium inſtituta debitam viuendi rationem obſeruent, & obſeruari faciant, vt ſibi ſubditos in officio contineant

neant, ac moderentur. Quod ſi admoniti intra ſex menſes eos non viſitauerint, vel correxerint, tunc ijdem Epiſcopi etiam vt delegati Sedis Apoſtolicę eos viſitare poſſint, & corrigere, provt ipſi ſuperiores poſſent iuxta eorum inſtituta: quibuſcumque appellationibus, priuilegijs, & exemptionibus penitus remotis, & non obſtantibus.

Vtrum verò poſſit Epiſcopus regularem, qui notoriè, & ſcandalosè extra clauſtra deliquit carcere ſtatim includere, ac detinere, donec confecto in Curia Epiſcopali proceſſo, reum pun endum ad ſuperiorem regularem vnà cum proceſſu inſtructo tranſmittat; Sanè declarauit Cardinalium Congregatio ſtatim ad ſuperiorem eſſe remittendum, & tunc ſolummodò poſſe Epiſcopum ſub cuſtodia regularem includere, & punire, quando admonitus eius ſuperior illum debitè coercere neglexit.

Eadem ſeſſ.25. de reformat. cap.16. *Prohibet beneficia ex primæua inſtitutione curata fieri ſimplicia, etiamſi Parocho, ſeu Vicario aſſignetur congrua portio. Vbi verò iam id factum fuit etiam ab immemoriali tempore, curam gerat Epiſcopus aſſignandi Vicario, ſeù Parocho congruentem portionem, ſi ſufficientem non habeat. Et cùm primùm per ceſſum, ſiue deceſſum, ſiue rectoris, ſiue Vicarii, aut quomodolibet altera ex duabus præbendis vacauerit, beneficium integrum in animarum curam reſtituat, & Vicariam ſupprimat.*

Diatriba Eccleſiaſtica circa Tridentinum decretum, de vulgata Bibliorum editione.

SEſſione quarta ſic decernunt Tridentini Patres poſt enumeratos Sacræ Scripturæ ſigillatim libros:

bros; *Si quis autem libros ipſos integros cum ſuis omnibus partibus, prout in Eccleſia Catholica legi conſueuerunt, & in veteri vulgata lectione habentur, pro ſacris, & Canonicis non ſuſceperit anathema ſit.* Hunc locum multi perperam detorquent ad ſingulas particulas vulgatæ Latinæ editionis, cùm tamen ſcopus longè diuerſus à Concilio hìc intendatur: quod poſtquam libros quoſdam ſacros, quos hæretici de Canone obliterabant, ſacro Canoni aſseruit, vlteriùs prouidit hoc eodem loco, vt ex his etiam libris quos hæretici horum temporum fatebantur Canonicos, partes aliquas etiam magnas, & inſigniter amplas, quas hæretici ſpurias, addititias, & ſuppoſitas contendebant, debitæ authoritati Canonicæ vindicaret. Atque hic eſt verus, genuinus, & à Concilio intentus horum verborum ſenſus. *Cum ſuis omnibus partibus.*

Hanc Synodum generalem fuiſse congregatam hoc præcipuè fine, vt prouideret ne Chriſti Eccleſia detrimentum ex erumpentibus Luteranorum, Zuinglianorum, Caluiniſtarum, & Anabaptiſtarum ſectis vlteriùs caperet; nemo eſt qui dubitet: idque liquidò conſtat ex indictionis Bulla Concilio iſti præfixa. At verò nouatores ſectarij duplicem circa ſacros libros errorem inuexerant. Primùm enim integros aliquot libros de ſacrarum ſcripturarum Canone expungebant, hi ſunt Tobiæ, Iudith, Sapientiæ, Eccleſiaſtici, Machabæorum; deinde alios quidem integros admittebant, non quales in Latina vulgata editione habentur, ſed tantùm provt in Hebraicis hodiernis voluminibus leguntur: in quibus permultæ deſunt patres, ſupplentur in recentis ab Eccleſia Latinis Biblijs, quas omnes partes ſupprimunt hæretici in vniuerſis quibus vtuntur, tàm Latinis, quàm vernaculis translationibus. Huic ergo ſecundo errori prouidere ſategerunt Tridentini Patres per hæc verba, *Cùm ſuis omnibus partibus*: Nec verò vlteriùs ad ſingulas, & minutas particulas mens eorum colli-

collimauit, vt ex ſequentibus argumentis perſpicuum fiet. Quæ antequam attingam, viſum eſt aliquas ex pluribus ſeligere, & recenſere partes, ad quas reſpexit hoc loco ſacra Synodus.

Negant igitur nouatores eſse Canonica, & ſupprimunt ex proprijs Biblijs iſta, quæ continentur in editionis vulgatæ Biblijs Gen. 4. v. 8. *Egrediamur foras.* Et Gen. 38. verb. 5. *Quo nato parere vltra ceſſauit.* Et Exod. 2. verb. 22. *Alterum verò peperit, quem vocauit Eliezer, dicens; Deus enim Patris mei adiutor meus eripuit me de manu Pharaonis.* Et 1. Regum cap. 5. verb. 6. *Et ebullierunt villæ, & agri in medio regionis illius, & nati ſunt mures, & facta eſt confuſio mortis magnæ in ciuitate.* Item. 1. Reg. 10. verb. 1. *Et liberabis populum ſuum de manibus inimicorum eius qui in circuitu ſunt; & hoc tibi ſignum, quia vnxit te Deus in principem.* Similiter 1. Reg. 14. verb. 1. *Quid eſt quod non reſponderis ſeruo tuo hodie? ſi in me, aut in Ionatha filio meo eſt iniquitas hæc, da oſtenſionem: aut ſi iniquitas hæc eſt in populo tuo, da ſanctitatem.* Præterea 2. Reg. 4. verb. 5. *Et oſtiaria domus purgans triticum obdormiuit.* Inſuper 2. Reg. 10. verb. 19. *Expauerunt, & fugerunt quinquaginta, & octo millia coram Iſrael;* Item primo Paralipom. 1. verb. 32. *Filii autem Dadan, Aſſurim, & Latuſſim, & Latomin.* Alia huiuſcemodi innumera prætermitto.

Sunt item integra capita, & partes ingentes in vulgata editione, deſumptæ ex Græca Thedotionis editione, quarum nihil continetur in Hebræis, aut Chaldaicis voluminibus, quæ ſimiliter à nouatoribus, vt ſpuriæ reſpuuntur, quales legimus in libro Eſther, & præterea in libro Danielis, cuius capite 3. habentur continui ſexaginta ſeptem verſiculi, quos omnes illi expungunt. Habentur præterea integra, & prolixa capita 13. & 14. comprehendentia Suſannæ, & Draconis Beli, & carceris Danielis, & translationis Habacuc Prophetæ amplas hiſtorias, quæ à Lutheranis, & Caluiniſtis exploduntur. Huic ergo hæreticorum

corum circa diuinas Scripturas errori , ac temeritati occurrendum iudicauit Sacra Synodus, quando illos anathemate perculit, qui ſacros libros cum ſuis omnibus partibus pro ſacris, & Canonicis non ſuſceperint. Neque quidquam definire intendit, vel cogitauit ſacra Synodus de omnibus particulis , aut verborum minutijs vniuerſis,quę neque fidei, neque morum diſciplinam conuellunt,aut labefactant.

Enim verò dubitari nullo modo poteſt, quin eo ipſo tempore quo Tridentina Synodus ipſum iſtud decretum circa ſacros libros procudebat, ſacra vulgatæ editionis Biblia tot mendis ſcaterent, vt nullum prorſus Bibliorum Latinorum exemplar ab innumeris mendis immune fidelium manibus tereretur. Itaque non potuiſſet hoc de illis ſtatuere, quod multis venit in mentem, videlicet omnes huiuſmodi Bibliorum particulas, & voculas ſine vlla exceptione ſacras eſſe, atque Canonicas. Sanè illo ipſo ſæculo Plantinianæ editionis vulgata Biblia ad fidem vetuſtiſſimorum manuſcriptorum tota Europa conquiſitorum excuſa, iudicabant ſapientes præ cunctis alijs caſtigatiſſima: tamen poſt Plantinianæ correctionis editionem,aliaſque eorumdem temporum ſatis, caſtigatas , & elaboratas, & poſt Concilij Tridentini tempora prodijt iuſſu Xiſti Quinti Pontificis noua , & caſtigatior Bibliorum editio: qua tamen haud contentus Clemen Papa Octauus , alteram caſtigatiorem quam Sixtina, fuerat, concinnari fecit Bibliorum editionem.

Et tamen Sixti Conſtitutio anno edita 1589. cuius eſt initium, *Æternus ille cæleſtium*, & quam Biblijs ſua cura correctis præfixerat, ita loquitur: *De Apoſtolicæ authoritatis plenitudine ſtatuimus, ac declaramus, eam vulgatam ſacram tàm veteris , quàm noui Teſtamenti Latinam editionem, quæ pro authentica à Concilio Tridentino recepta eſt, ſine vlla dubitatione, ac controuerſia cenſendam eſſe hanc ipſam, quam nunc prout optimè fieri potuit, emendatam, & in Vaticana Typographia*

phia impreſſam; in vniuerſa Chriſtiana Republica, atque in omnibus Chriſtiani orbis Eccleſijs legendam euulgamus. Eamque nunc demum Apoſtolica nobis à Domino tradita authoritate comprobatam, pro vera, legitima, authentica, & indubitata, in omnibus publicis priuatiſque diſpenſationibus lectionibus, prædicationibus, & explanationibus recipiendam, & tenendam eſſe.

Ea conſtitutio Sixti nihil obſtitit, quominus poſtmodum Clemens VIII. hanc vulgatam, & Sixtinam Bibliorum editionem in multis poſt Sixtum emendatiorem edi curauerit, multis tùm additis, tùm detractis paſſim vocibus, alijſque tranſpoſitis, nonnullis etiam fidei doctrinam non concernentibus, apertam etiam contrarietatem, aut contradictionem habentibus, vt affirmat ipſa Clementis Bulla, quam refert poſt Sixti Bullam Cherubinus collector in ſuo Bullario. Dicendum itaque Sixtum emendatiora, quam ante fuiſſent Biblia ſuppeditaſſe, non tamen ab omnibus expurgata mendis: neque ablatam per id poteſtatem fuiſſe poſterioribus Pontificibus caſtigatiora Biblia edendi, qualia ſunt Clementis VIII. Neque poſt Clementis editionem fuiſſe exhauſta omnia ſacrorum librorum menda, aut præreptam futuris Pontificibus poteſtatem emendatioris editionis, quàm fuerit ipſa Clementina. Id verò vnum tàm Sixtus, quàm Clemens intenderunt, nouam quam exhibebat vterque editionem fuiſſe ijs, quæ præceſserant caſtigatiorem: & præterea ſi quid poſſit in eis poſthac de nouo emendari, id omne eſse indifferens ad ſanam fidei doctrinam.

Quin etiam ſubindè poſt Clementinam Bibliorum editionem Franciſcus Lucas Theologus, & Decanus Cathedralis Eccleſiæ Audomarenſis, libellum edidit continentem plures lectionum varietates, quibus perfectior reddi poſſit ipſa Clementis editio, ſi accederet alterius Romani Pontificis authoritas. Collectio autem Franciſci Lucæ comprehendit quater mille, & ampliùs loca, quæ in Biblijs à Clemente

correctis vlterius poſſent emendari . Idemque in epiſtola huiuſce collectionis dedicatoria refert teſtimonia ex Litteris ad ſeipſum ſcriptis Roberti Bellarmini Cardinalis, & Ioannis Baptiſtæ Bandini, quorum opera Clemens vſus fuerat in Bibliorum à ſe edita correctione. Vterque Franciſco Lucæ reſcribit, *Sacra Biblia per illam Clementinam, quæ de Vaticana Typographia paulò ante prodierat, editionem necdum eſſe accuratiſſimè correcta, & ſupereſſe non pauca quæ adhuc in meliùt mutari poſſent*. Huius quidem Clementinæ editionis præfatio, quæ ab ipſis Pontificijs correctoribus præfixa eſt, profitetur, *hanc editionem pro humana infirmitate omnibus numeris abſolutam difficile eſſe affirmare*. Iſte Franciſcus Lucas aliam quoque procudit collectionem, quæ correctiones pluſquam ter mille recenſet, quibus Sixti editio Biblia vulgata, quæ Concilij Tridentini tempore erant in communi totius Eccleſiæ vſu, defœcauit. Quis igitur aſſerere auſit in Biblijs quibus Tridentini Patres, & reliqui tunc temporis fideles vtebantur, nullam vocem, aut particulam fuiſſe, quæ non eſſet diuinæ authoritatis? aut quis poterit hoc idem de Sixtina correctione affirmare, cùm inſequens Clementina correctio quamplurima Sixtinę correctionis loca inſuper emendauerit, & adhibiti ab ipſo Clemente correctores alijque pietate doctrinaque in primis conſpicui doctores pleraque loca, quæ in Clementina editione ſuperſunt, mendoſa eſſe pronuncient, & argumentis probent?

Sancti Eccleſię Doctores nobis apertè ſuffragantur. Hieronymus, qui ſcribit nomen *Ieremiæ*, quod adhuc legitur Matth. 27. verſ. 9. irrepſiſſe pro *Zaccharia*. Epiphanius aduer. hæreſ. in ſecta Epicuræorum, qui apertè ſcribit mendum exſcriptorum eſſe, quod etiam nunc legimus Matth. 1. verb. 11. *Ioſias autem genuit Iechoniam, & fratres eius*. Et iterùm S. Hieronymus nomen *Iſaiæ*, quod legimus Matth. 3. verb. 3. credit eſſe additum. *Nos, ait, nomen Iſaiæ putamus additum ſcriptorum vitio, quod & in aliis probare poſſumus*; Sic

ille.

ille. Alij inſuper priſci Patres de quibuſdam aliis Scripturæ locis expoſtulant fuiſſe deprauata. Vt & alii recentiores graues, & othodoxi, qui tamen ante Tridentinum Concilium ſcripſere, Nicolaus Lyranus, Alfonſus Toſtatus, Hugo Cardinalis, Thomas Caietatanus, Dionyſius Richel Cartuſianus, aliique. Sed in his haud immoror, vt ad eos progrediar, qui poſt Concilium Tridentinum ſcriptis ſuis Eccleſiam illuſtrarunt.

Iſtiuſmodi ſunt Ioannes Maldonatus, Ludouicus Lipomanus Epiſcopus Veronenſis, Andreas Maſius, Cornelius Ianſenius Epiſcopus Gandauenſis, Ioannes Gagnæus, Alphonſus Salmeron, Cæſar Baronius Cardinalis, Iacobus Tirinus, Nicolaus Serarius, Gaſpar Sanctius, Dionyſius Petauius, Iacobus Salianus, Nicolaus Serarius, Torniellus, Cornelius à Lapide, Bellarminus, ne alios recenſendo prolixior ſim. Deus optimè quale, & quanti viri, in quibus eximia pietas, ſublimis ſapientia, & profunda eruditio de palma contendunt? Adeò vt licet aliquis vnum, aut alterum locorum, quæ illi deprauata in vulgata editione contendunt, à deprauatione tamen vindicauerit, hoc ſaltem ſuperſit tot tantorumque Doctorum iudicio Concilium Tridentinum, quod illi omnes magna proſequebantur veneratione & cui contradicere piaculum crediciſsent, minimè iudicaſse ſingulas vocum particulas nulla excepta, prout in vulgata editione reperiuntur, eſse Canonicas, ac diuinę authoritatis.

Vulgata translatio Latina Ioſuè 21. v. 36. Sic enunciat: *De tribu Ruben vltra Iordanem contra Iericho ciuitates refugii Boſor in ſolitudine Miſor, & Iaſer, & Iethſon, & Mephaath, ciuitates quatuor, cum ſuburbanis ſuis.* Nicolaus Serarius è Societ. Ieſu, comment. in hunc locum admonet in primis ex præcedenti cap. 20. verb. 8. aliiſque Scripturis, ex his enumeratis vrbibus tribus, Ruben ſolam Boſor eſſe refugii. Quod eſt etiam notandum in aliis aliarum tribuum his recenſitis ciuitatibus. Nam ex quadraginta octo Leuiticis

vrbibus aſſignatæ ſex dumtaxat fuere in refugium, quamuis in verſiculis 21.27.32.36.& 37. promiſcuè, & indiſtinctè in vulgata editione omnes ciuitates dicantur vrbes refugij.

Addit Serarius nomen Miſor in vulgatum Latinum contextum ver.96. ex margine irrepſiſſe. Addit præterea, vel eandem eſſe Iaſer cum Cademoth, vel cum inſequente ciuitate Iethſon: ſed probabilius eſſe Iaſer huc per errorem immigraſſe vice Cademoth. Idemque Serarius hæc verba ſubnectit: *Hinc apparet vulnus alicunde textui huic, tàm in Latinis, quàm in Græcis, quàm in Hebræis exemplaribus inflictum, quod nondum hactenus curatum ſatis.* Alphonſus verò Toſtatus textum vulgatum huius, & ſequentium verſiculorum ex hiſtorica veritate aliarum ſcripturarum corrigens, non aliter proponit niſi in ſingulari numero *ciuitatem refugii, non ciuitates refugii.*

Gaſpar Sanctius eiuſdem ſcriptor Societatis, qui ſuis commentarijs vniuerſam penè ſcripturam elucidauit, ad lib.4. Reg. cap.14. num.28. & ſequentibus multa fusè admodum de hac materia pertractat, & pro fundamento regulam iſtam his ipſis verbis proponit: *In Bibliis vulgatis, & fuiſſe multa, & nunc etiam eſſe non pauca, quæ ſcriptorum, ac Librariorum incuria ſenſim irrepſerunt, quæ mutata ſunt, & correcta a Sixto, & multa etiam relicta, quæ cum mutanda viderentur, conſulto tamen relicta ſunt.* Eodemque loco Sanctius obſeruat, *Hieronymum in ſacra ſcriptura (qualem etiam nunc poſt Sixtinam correctionem habemus) Librariorum incuriam deprehendiſſe, vt Iſaiæ cap.32. & Matth.1. vbi Sermo eſt de Ieconia. Et Canum. lib.11. de locis, multa obſeruare errata in numeris ex eorum incuria, qui olim ſacros libros tranſcripſerunt.*

Addit Sanctius ſæpè in Biblijs contingere, vt vna dictio à deſcriptore prætereatur, quia alia ſimilis ei coniuncta eſt. Et profert *ex pluribus* (vt loquitur) *exemplis hæc pauca etiam poſt Pontificiam correctionem; Hebr. 12. verb.2. propoſito ſibi gaudio; cùm tamen iuxta codi-*

ces

ces Græcos legendum velit: pro propoſito ſibi gaudio, ἀντὶ προκειμένης αὐτῷ χαρᾶς, vt legunt Chryſoſtomus, Theodoritus, Theophylactus, Oecumenius. Sic Rom. 11. inueſtigabiles dicuntur viæ Domini pro ininueſtigabiles. Ante Sixti verò correctionem ſimiliter legebatur Hebr. 5. verb. 11. interpretabilis; at nunc ininterpretabilis, Græcè, δυσερμήνευτος. Et Pſal. 118. nunc temporis etiam legitur: præueni in maturitate, pro contrario vocabulo, in immaturitate, id eſt in tempore nondum opportuno. Addit præterea, ſanctum Hieronymum ad locum Iſaiæ 42. Educet in veritate iudicium, obſeruare hunc locum mutilate legi apud Matthæum cap. 12. omiſſis iſtis, non erit triſtis, neque turbulentus, donec ponat in terra iudicium. Idque Scriptoris errore contigiſſe, qui hanc vocem (iudicium) repetitam in illo Iſaiæ loco non aduertit; ideoque ſemel tantum per inaduertentiam poſuit, omiſſis verbis intermediis. Quam obſeruationem idem repetit Hieronymus ad Aglaſiam, q. 2.

Deinde proſequitur Sanctius adiungens, Matth. 1. ſecunda Genealogiæ Chriſti teſſeradecade fuiſſe omiſſos non ab Euangeliſta, ſed à parum cauto exſcriptore, tres iſtos Ochoſiam, Ioas, & Amaſiam, ob vicinitatem, & ſimilitudinem nominum Ochoſiæ, & Oſiæ, vt inconſulto ſcripſerit aliquis antiquarius Ioram genuit Oſiam; pro Ioram genuit Ochoſiam: quod procliue erat, quia præter reliquam conformitatem, habent hæc duo nomina eamdem litteram initialem, nec differunt niſi vna intermedia littera.

Similiter probare, & perſuadere nititur Sanctius; In tertia teſſeradecade ſcriptum fuiſſe à Matthæo: Ioſias genuit Ieconiam, & poſt tranſmigrationem Babylonis, Ieconias genuit Iechoniam, eo quod Ioacin filius Ioſiæ fuerit etiam denominatus Ieconias, vt volunt Hieronymus in hunc Matthæi locum (quem idem ſanctiſſimus Doctor aſſerit ab inſcriptoribus deprauatum) Et Sanctus Ambroſius lib. 3. in Lucam ad finem. Et S. Ephiphanius in hæreſ. Epicuræorum ad finem, qui deprauationem quoque ab exſcriptore hic factam aſſerit.

Hos ſequuntur quoad teſtimonium eiuſdem prætenſæ deprauationis præter Sanctium, Toſtatus Abulenſis, Ianſenius Gandauenſis ' Mariana in cap. 1. Matth. Garzia Galerza lib.8.cap.3. difficultates porrò, quæ opponi circa nominum numeros teſſaredecadas ſingulas conſtituentes, Sanctius abundè conatur explanare.

Cornelius Ianſenius Gandauenſis Epiſcopus in epiſt.ad Cardinalem Granuellanum quam editis a ſe in Eccleſiaſticum commentariis præfixit, meminit quidem huius Tridentini decreti: quia tamen aliam eſſe, quàm quæ à vulgo exiſtimatur iſtius decreti mentem, & ſcopum intelligebat, ſic ibidem de Eccleſiaſtici libro loquitur. *Hic liber præ cæteris Scripturæ libris, & infelicius apud nos verſus eſt, & corruptiſſimus eſt in pleriſque locis*. Deinde idemtidem per vniuerſum commentarij ſui opus paſſim pronunciat, & oſtendit, *Translationem iſtam qualem nunc habemus vitiatam, & corruptam eſſe pluribus locis ad ſingula capita libri, neque Latinum dumtaxat, ſed ipſum etiam Græcum exemplar*.

Alfonſus Salmeron S.Ignatij Loiolæ ſocius, qui Tridentino Conc. Summo iubente Pontifice interfuit, & Ioannes Gagnæus comment.ad Act.Apoſt.cap.27.v.5. *ambo ſcribunt eo loco per errorem irrepſiſſe Lyſtram Lyciæ in Latinis vulgatis, cùm ſcribendum velint Myram Lyciæ, ſicut habent Græci codices, & legerunt Chryſoſtomus aliique Græci Patres; cùm ſit certum Myram eſſe in Lycia; Lyſtram autem hic ipſe liber Actuum cap.*14. *collocet in Prouincia Lycaoniæ*. Iſtam Salmeronis, & Gagnæi ſententiam refert Lorinus Act.27.

Ioannes Maldonatus eiuſdem Scriptor Societatis Comment.in Matth.1.verb.11. *Ait hunc verſiculum eſſe Scriptorum vitio deprauatum, & ſic legendum eſſe; Ioſias autem genuit Ioachim, & fratres eius, &c, Deinde verſum* 12. *ſimiliter ipſius iudicio deprauatum, ſic eſſe legendum. Iochin autem genuit Iechoniam*. Idemque Maldonatus Matth.27.verb.9. docet, *nomen Ieremiæ. quod*

ibi

ibi legitur fuiſſe ab aliquo indocto margini appoſitum, deinde ab altero æquè imperito translatum in ipſum textum; cùm tamen memorata ibi prophetia non ſit Ieremiæ, ſed Zachariæ. Iſtam circa hunc locum ſententiam Maldonatus communem håbet cum S.Hieronymo, & Cornelio Ianſenio Gandauenſi ad hunc ipſum locum. vt taceam Lyranum, Hugonem Cardinalem, Dionyſium Carthuſianum, qui fuerunt in eadem ſententia ante Synodum Tridentinam.

Iacobus Tirinus Soc.Ieſu 1.Paralip.cap.4. verb.22. Haud ſatis probat iſtas verſiones, *Qui ſtare fecit ſolem, & viros mendacii, & ſecurum, & incendentem, cùm ſint nominum propriorum IoKim, & Coſeba, & Ioas*. Quin etiam adiungit, *vocem ſolis, quæ legitur in omnibus, vulgatis etiam vltimo correctis Bibliis, fuiſſe olim hic inſertam à ſciolo, deductamque ex Iudæorum anilibus fabulis*. Idemque Tirinus, necnon ex eadem Societate alii duo Iacobus Salianus ad ann.3150.num.5. & ſeqq. atque Dionyſius Petauius ration.temporum.par.2.ca. 11. Caietanus pariter in 2. Paralipom.& Torniellus in annal. vnanimiter omnes ſcribunt, in lib. 2. Paralip.c. 22.verb.2. *mendosè legi tàm in Hebræis, quàm in Latinis voluminibus, quadraginta duos annos, pro duobus, & viginti, ſicut habetur* 4.Reg.8.26. Cornelius à Lapide commentar.ad 2.Paralip.22. *Apertè affirmat ibi eſſe mendum numericum, & contrarias rationes ſolide refellit*. Addit *idem affirmari à Bellarmino in manuſcripta concordia annorum Iſrael, & Iuda quam penes ſe habet*. Deindè ſic ait: *plura in editione vulgata à Romanis correcta ſunt, & plura corrigi poſſent, vt ipſi correctores in præfatione fatentur. Sic multi demum Cainam à ſerie generationem in genealogia Chriſti, cum tamen eum conſtanter habeant omnia Græca, Latina, Syra, Arabica exemplaria*. Lucæ 3.36. Hactenus Cornelius à Lapide.

Aloyſius Lipomanus Veronæ Epiſcopus, & Andreas Maſius intricati ambo perplexis difficultatibus conciliandi cum narratione Moyſis ea, quæ perhibet S.Ste-

phanus de vocatione, & migratione Abrahami, nodum iſtum Gordium exſcindere, quàm ſoluere ſatius duxerunt, & ſcripſerunt, *antiquarios nonnulla exſcribendo caput Actuum ſeptimum, ſiue per incuriam, ſiue per imperitam audaciam vitiaſſe*: Non tamen deſunt rationes conciliandi loca in ſpeciem contraria, quas alij expoſitores excogitarunt.

Cæſar Baronius Card. de Eccleſia optimè meritus, rationibus aliquot Chronologicis adductus aſſerit ad Chriſti annum 59. *Subeſſe mendum in omnibus Pauli exemplaribus 2. Tim. 4. v. 20. Trophimum autem reliqui infirmum Mileti, cum autumet Melitæ legi oportere.*

Præ omnibus Bibliorum editionibus præcipuam certè laudem, ac venerationem meretur Latina vulgata à ſincerioribus, & eruditioribus ingenijs cæteris omnibus translationibus prælata, quamque vniuerſa Eccleſia reliquis omnibus poſt habitis complexa eſt: nec minus tamen ſupra cenſiti grauiſſimi, & Catholici Doctores, alijq; quorum commemoratione ſuperſedeo, ipſique illi qui Sixti, & Clementis iuſſu vulgatam editionem exactius quam antea correxerunt, hoc de ipſa in præfatione quam Biblijs præfixerunt teſtati ſunt, *Non poſſe affirmari, quod ſit numeris omnibus abſoluta, atque in his non pauca relicta fuiſſe quæ mutanda videbantur*. Nimirum quia menda nonnulla ſic ab antiquo irrepſerant, vt nulla ſuppeterent exemplaria his mendis vacua. At verò ſapientis veterum librorum, & maximè ſacrorum correctoris eſt, nihil ex propria mente innouare, ſed cuncta ad fidem optimorum, & vetuſtiſſimorum exemplarium exigere, quantumuis videri poſſit alteratus ab antiquis non quidem auctoribus, ſed exſcriptoribus locus.

Id verò non ſolum in vulgata editione damnum contingere potuit, ſed in ipſis Hebraicis, Græciſque exemplaribus reipſa ita contigiſſe certum eſt: vt nullum huiuſmodi exēplar immune prorſus reperiri poſſit, ipſaq; Eccleſia ſancta in omni ſeculorum decurſu, vix ac ne vix quidem Biblijs Hebraicis, aut Græcis, aut

aut Latinis potita ſit,quę omni ex parte illibata,& expurgata eſſent. Exempli cauſa in multiplicibus verſibus capitis 21. Ioſue, videbant adhibiti tum à Sixto tum à Clemente correctores perſpecta rei veritate, *Legendum eſſe potiùs vrbs,quàm vrbes refugij:* Tum quia ex multiplicibus illic nominatis vrbibus Leuiticis ſolæ illæ,quæ primo loco in ijs verſibus nominantur pertinebant ad refugium, ſeu aſylum,reliquæ non pertinebant: tum quia ipſi tàm Hebræi, quàm Græci Codices Archetypi,vrbem numero ſingulari exprimebant Hebræi quidem את עיר מלט *eth-hir miclat*,Græci autem τὴν πόλιν φυγαδευτηρίου.Nec dubitabant emendatores, quin Latinus interpres tranſtuliſſet in ſingulari *vrbem*: facilè quoque animaduertebant ſciolum quempiam,& audaculum vulgatæ editionis, ſiue tranſcriptorem,ſiue correctorem,videndo non vnicam,ſed plures deſignari ſimul ciuitates, ineptè autumaſſe non vrbem ſcribendum,ſed vrbes. Quia tamen iſta deprauatio ab altiſſimè dudum petitis ſęculis inuecta fuerat, nec vllū hac in parte illibatū exēplar occurrebat, maluerunt modeſti,& Religioſi emēdatores, rem vti erat relinquere intactam, quàm cōtra omnium veterū Latinorum exemplarium fidem aliquid ex mente propria cōmutare.Atq;ita multa(vt ipſi proteſtantur)quæ mutanda videbantur,conſulto immutata reliquiſſe.

Hebræa verò Biblia non eſſe iamdudum à mendis vacua perſpicies, ſi conferas cum Græca Septuaginta interpretum editione:cui tātùm detuliſſe ipſum Chriſtum Dominum eiuſque Apoſtolos, & Euangeliſtas conſtat, vt quando ex veteri Teſtamento teſtimonia proferunt,non aliter ea enunciēt, quam iuxta Septuaginta interpretum editionem, etiam vbi maximè videntur ab Hebraico textu diſcrepare. Conſtat verò 70. interpretes aliquot ſæculis Chriſto anteriores à Principe Sacerdotum ſelectos florente Iudæorum Republica,inſtructos fuiſſe quam emendatiſſimo veteris Teſtamenti Hebraico exemplari: nec minus liquidò conſtat ipſos aliter in Hebræis voluminibus legiſſe, quàm nunc temporis, atque ab annis mille, & ducen-

centis legi ſoleat, vt perſpicuè oſtendunt in editis à ſe in Pſalmos commentarijs Paulus Burgenſis, Genebrardus, Lorinus, Bellarminus. Fateri ergo neceſſe eſt Hebræorum codices, quales habemus deprauationem dudum contraxiſſe. Quæ deprauatio poſt reprobationem Iudaiſmi multis ex cauſis ortum duxit (vt ſileam exſcriptorum incuriam, inſcitiam, malam fidem, quam etiam Iudæis improperat Iuſtinus Martyr, circa Scripturas in Dialogo cum Triphone Iudæo) tum ex plurium Hebraicarum litterarum ſimilitudine: vnde factum, vt aliæ pro alijs facilè ſubſtitutæ fuerint, tum ex vocalium apud Hebræos defectu, quarum loco alia pro alijs vocalia puncta obtruſerunt Rabbini Iudæorum, poſt Chriſtianæ Religionis exortum iſtiuſmodi punctorum inuentores; tum demùm ex interpunctionum periodo, & inciſa diuidentium collocatione diuerſa, qua ſenſus ſententiarum, & verborum quàm ſæpiſſimè immutatur, & planè diuerſus reperitur inter hodierna Hebraica Biblia, & Septuaginta interpretes. Hæc paſſim demonſtrat in Pſalmis Genebrardus, & ab hoc mutuatus Bellarminus.

Quod verò attinet ad Græcam 70. translatorum editionem, quæ ab ipſis Apoſtolorum temporibus omnem in Eccleſia obtinuerat authoritatem, in Oriente quidem ad hunc vſque diem, in Occidente autem per annos quingentos, vbi Romana Eccleſia, cęteræque tum Occiduæ, tum Africanæ non alijs vtebantur Latinis Biblijs, quàm deriuatis, & traductis ex fonte translationis Gręcę à 70. editæ. Dubitari tamen non poteſt, quin editio 70. fuerit multis locis vitiata, & corrupta iam inde à prioribus Eccleſię ſæculis, vt conqueritur Origenes ad caput Ieremiæ 17. Fieri ergo potuit, quin Latina antiquiora Biblia, quibus ſolis vniuerſa Eccleſia Latina vtebatur, eoſdem pariter defectus cõtraxerint. Ipſe ſanè Origenes, quam optimè potuit Septuaginta expurgauit, quæ tamẽ diligentia eius minimè ſuffecit, quandoquidem Sanctus Martyr Lucianus, & Eſychius nouas poſt Origenem addidere

cor-

correctiones editionis Septuaginta: ſed inter ſe ita diuerſas, vt fidem faciat Hieronymus Orientalium Eccleſiarum partem vſam Luciani editione fuiſſe; at in altera parte præualuiſſe editionem Eſychij. Quæ tamen non obſtiterunt, quin Græcę vtriuſque editiones multis nęuis, & maculis aſperſę ſint, vt paſſim S. Hieronymus expoſtulat.

Quòd autem ad Latinarum Eccleſiarum Latina Biblia ſpectat, quibus illæ per annos quingentos vſę ſunt, ſic de illis teſtatur Hieronymus præfat. in Ioſue: *Apud Latinos tot ſunt exemplaria quot codices, cùm vnuſquiſque pro arbitrio ſuo, vel addiderit, vel ſubtraxerit, quod ei viſum eſt*. Hieronymo ſuffragatur Auguſtinus lib. 2. de doctr. Chriſt. c. 11. Hiſce verbis: *Qui Scripturas verterunt Latini numerari nullo modo poſſunt, vt enim cuique primis fidei temporibus in manus venit Codex Græcus, & qui aliquantulum facultatis vtriuſque linguæ ſibimet habere videbatur auſus eſt interpretari*. Ita Auguſtinus. Et ſanè, vt fuiſſent illæ verſiones alioqui ſinceræ, illas tamen labes neceſſariò contrahebant, quæ temporum iniuria codices ipſos Græcos vnde translatę erant deformauerant. Sola verò vulgata editio cuius authorem Hieronymum eruditiores credunt, ex Hebraicis fontibus hauſta eſt. Sed ipſa quoque (vt in omnibus rebus, quæ priuatorum hominum manibus paſſim, & longo annorum decurſu tractantur neceſſe eſt euenire) næuorum, & deprauationum haud paucas iniurias pertulit ab exſcribentibus antiquarijs, & correctoribus imperitis. Quare multis præconijs laudanda eſt Sixti, & Clementis Pontificum pia ſollicitudo, qua factum eſt, vt defęcatioribus nunc Biblijs fruamur deterſis innumeris, quibus & antè, & pòſt Concilium Tridentinum ſcatebant maculis. Certè numquam permiſit, aut permiſſura eſt diuina prouidentia, vt Biblia ſacra quibus publicè Catholica Eccleſia vtitur eiuſmodi erroribus fędentur, qui diuinæ fidei, morumque ſanctitati directè, & manifeſtè aduerſentur. Huc enim collimat Chriſti in ſuam Eccleſiā regimen, & directio.

Quam-

Quamvis olim Curiæ Regni Franciæ conſulente, & inſtigante Carolo Molinæo Pariſienſi aduocato, qui ſuum etiam qualecumque Conſilium Typis edi curauit, huius Synodi Tridentinæ receptioni, præterquam in decretis ſolis, quæ de fide ſunt, obſtiterint: ſinguli tamen Epiſcopi intra proprias Diœceſes recipi, & obſeruari curauerunt huius Concilij Canones, quotquot etiam circa Eccleſiæ ordinem, & diſciplinam conſtituerat. Quo factum eſt, vt iam inde ab integro ſæculo, graduum conſanguinitatis, & affinitatis tàm ſpiritualis, quàm carnalis reſtrictio, quoad legitima connubia, anni etiam ad profeſſionem validam requiſiti, annus quoque probationis, forma reclamandi à facta dudum profeſſione, ætas quoque ad ſingulos ordines requiſita, formæ prouiſionum beneficialium, declarationes poteſtatis ordinariorum in multis rebus, & perſonis, maximè verò circa caſus occultos, quorum olim abſolutio, aut diſpenſatio Papæ reſeruabatur, aliaque eiuſmodi quamplurima vigorem, nemine opponente, in Gallia habuerunt iam inde ab ipſo Pij IV. Pontificatu. Etiamſi Canones hiſce Tridentinis anteriores, atque olim in regno Galliæ vigentes diuerſa omninò ſtatuiſſent, vt facilè compertum fiet prædictos Canones percurrenti, & conferenti cum antiquioribus iuribus, quæ in ipſis & cum ipſis exactè contulimus, quæ abrogata, & mutata videmus in hoc regno à tempore Tridentini Concilij: quod eſt argumentum euidens receptarum in Gallijs Tridentinarum ſanctionum. Ad poſtremùm anno Chriſti 1615. Lutetiæ in Generali conuentu Gallicani Cleri ſub regno Ludouici XIII. de nouo receptum fuit communi decreto Concilium iſtud, vt ex generalibus actis conſtat Gallicani Cleri, & ſcribit in ſuis Annalibus Petrus à Sancto Romualdo Ordinis Fulienſium Monachus.

INDEX
RERVM NOTABILIVM
Huius Operis, ordine Alphabetico digeſtus.

In quo numerus Paginam, & Materiam indicat.

ABbates, vt ab Epiſcopis corrigantur, eiſque ſubſint, pag. 273

Abbates Sacerdotes, & benedicti ſuis poſſunt Monachis tonſuram, & minores ordines conferre. 359

Abſolutionis formula Græca, & approbata perſonam abſoluentis nullatenus connotat. 186

Abſolutio quatenus impendenda ei, qui obmutuit, aut delirat. 183. 229

Abſtinentiæ ciborum, & prohibitionis nuptiarum Eccleſiaſtica præſcripta, quàm procul à Manichæorum, & Euſtathianorum delirijs diſtent. 90

Aracij Conſtantinopolis Epiſcopi fraudes pro Eutychiana hæreſi. 289. 320. 321

Acacius Cæſaræ Paleſtinæ Epiſcopus, Arianorum abſolutorum coryphæus Conſtantio gratiſſimus. 130. Idem author fuit Anomæorum. 132

Ace-

Acephalorum origo. 321
Ad Altare communicare ſolis licebat Altaris miniſtris. 142
Æra Hiſpanica. 285
Ætas ad profitendam religionem requiſita. 244
Ætas in Epiſcopis, in Archidiaconis, & in Beneficiarijs habentibus animarum curam requiſita. 404
Affinitatis ex illicita coniunctione impedimentum limitatur in ſecundo gradu. 497
Africæ pars quæ Romano ſubdebatur Imperio, deducta Ægypto, Lybia, & Pentapoli, ſex ampliſſimas Prouincias amplectebatur. 173
Agaparum vſus antiquiſſimus, ſed poſtea ex abuſu interdictus. 144
Agnorum cereorum Chriſtum repræſentantium pius, & antiquus vſus. 342
Agrippinus Carthaginis Epiſcopus. 9
Ἀκρόασις ſecundus Pœnitentium ordo. 247
Alexander Alexandriæ Epiſcopus Ario ſe opponit. 29
Alæ ex vtroque Eccleſiæ latere ductæ. 248
Alexander Papa Tertius Fridericum Aenobarbum Imperatorem veniam petentem Venetijs abſoluit. 403
Alexander Conſtantinop. Epiſcop. Arianæ ſe hæreſi opponit, quam in Concilio Nicæno damnat, & Arij in ſuam Eccleſiam ingreſſui obſiſtit. 80
Alexandrini Patriarchæ ditio in Prouincijs tribus. 55
Alienatio rerum Eccleſiæ, quas requirat ſolemnitates. 178. 179
Ambitus dignitatum damnabilis. 498
Ambon, ſeu ſuggeſtum, quid ſit in Eccleſia. 248. 249
Ambroſius Eccleſiæ doctor Arelatæ natus, & educatus. 103
Amuleta (ſcilicet magica) prohibita, vel ſuperſtitioſa. 145
Anatolij fraus in Chalcedonenſi Synodo pro Conſtantinopolitanæ ſedis indebita præeminentia. 239
Ana-

Anatolius Dioſcori primùm apocriſarius, deinde Conſtantinopolis Epiſcopus. 235
Angelos, & Animas rationales corporeæ eſſe ſubſtantiæ maxima olim Patrum Græcorum, & Latinorum pars credidit, & docuit: at nunc iuremeritò oppoſita inualuit ſententia. 356. & ſeqq.
Angelos malos multi hæretici ſolebant inuocare ex Simonis magi colluuie. 145
Animale peccatum quid ſit. 43.44
Animam vnicam in homine eſſe, formaliter quidem rationalem, virtute verò vegetantem, & ſenſitiuam definitum contra Manichæos. 222.222
Annatarum vſus quibus rationibus licitus. 459. & ſeqq.
Antimus Eutychianus deponitur ab Agapito Papa obſiſtente licet Theodora Imperatrice, eiuſque loco ſubrogatur Mænas in ſedem Conſtantinopolitanam. 290
Antiocheni Patriarchæ fines Helleſpontus, & Euphrates. 56
Antiochenæ Eccleſiæ in tres partes, & totidem Epiſcopos conſciſſio. 122
Apocriſarij, ſeu reſponſales. 39.40
Apollinaris hæreſis circa Chriſti animam damnata. 154.160
Apoſtolis falsò aſcripti canones. 12.13.342.
Apoſtolorum Concilia tria. 1
Appellatio ad tranſmarina prohibetur Clericis non Epiſcopis ex Africa. 205
Appellationes Appiarij, & Celeſtij ad Zoſimum Papam. 206.207
Appellationes perditorum Clericorum ad Papam ſæpè ſacræ diſciplinæ, & Diœceſum bono ſtatui perniencioſæ. ibid.
Appellationum ad Papam ex omnibus terræ plagis exempla. 213.214
Appellationes ab abuſu frequentiùs abuſiuæ nec recipiendæ. 314.315

Appel-

Appellatio à correctione niſi modus excedatur non admittitur. 405.406

Appellatio admittitur ab interlocutoria, vbi damnum adhuc poteſt in definitiua ſententia reparari. ibid. & 486

Appellari poteſt à decreto, ſeu ſententia incarcerationis; huius enim damnum cenſetur irreparabile. 486

Aqua in calice vino admiſcenda. 342

Aquæ-Sextiæ Metropolis ex antiquo ſecundæ Narbonenſis Prouinciæ, & ciuilis, & Eccleſiaſtica. 171

Aquileienſis Synodus. 157

Archiepiſcopi nomen primitùs ſolis Patriarchis atque Exarchis attributum, non verò Metropolitis: poſtremò autem etiam inferioribus Epiſcopis permultis ex imperiali priuilegio, ac reſcripto indultum. 36

Arelate ſub Prouincia Viennenſi. 28.171

Arelate à tempore Magni Conſtantini ſedes Præfecti Galliarum. 102

Arelatenſi Epiſcopo, ac primati ius indultum à Papa Zoſimo, vt vicinarum Prouinciarum Epiſcopos crearet, ſed ab eodem mox reuocatum, & in Hilario deinde Arelatenſi hoc ſibi ius vſurpante à S. Pontifice Leone animaduerſum. 101

Arij liber obſcœnus, inſcriptus *Thalia*. 79

Arius Euſebianorum factione Alexandriam iubente Conſtantino reuocatur. 83

Athanaſius decreto Iulij Papæ, & Romanæ Synodi remittitur Alexandriam. 84

Idem tamen denuò ab Arianis Conſtantio fretis eijcitur, & Romam, quæ Conſtanti parebat regreditur. 85. Idem ſimulque Paulus Conſtantinopolis Epiſcopus, alijque exules Orthodoxi, decreto Sardicenſis Concilij in priſtinas ſedes remittuntur. 85

Athanaſius Iacobitarum Pſeudo-Patriarcha Monothelitarum author. 323

Athanaſius calumnijs, & impoſturis proſcinditur in Tyri Pſeudo-Synodo. 81. Idem factione Arianorum Alexandria eijcitur, & Treuiris iubente Conſtantino exulat. 83

Auguſtinus voce, & ſcriptis Pelagianos inſectatur. 200.203. Idem ſcriptis libris Semipelagianos refellit. 203

Α'υτοκέφαλοι. 166

B

Babylæ martyris ſacris Reliquijs in lucum Daphniticum translatis, dœmonis oracula, quæ eo loco reddebantur, ceſſarunt. 117

Baptiſmo carens ſi ordinationem accipit, debet poſtquam baptiſmum acceperit de nouo ordinari. 68

Baptiſmi, Confirmationis, ac Ordinationis Sacramenta ſine formidine conferenda, ſi dubitatur poſt debitam rei inquiſitionem, an collata fuerint. 348. 349

Baptiſmo Chriſtum induimus, eiuſque vitæ imitationem profitemur. 349.350

Baptiſteria iuxta, non verò intra Eccleſiam. 357

Baronius ex vnius Typographi errore corrigi vult cætera omnia Græca, Latinaque vetuſta, recentiaque exemplaria. 78

Baſilius Ancyræ Epiſcopus, Semiarianorum coryphæus hæreticum Photinum diſputans refellit in Concilio Sirmienſi. 123. Idem cum alijs Semiarianis Arianorum factione deponitur in Pſeudo Synodo Conſtantinopolitana. 130. Etſi idem paulò antè in conciliabulo Seleucienſi Arianorum damnationem vrſiſſet, ac obtinuiſſet. 130

Begardorum, & Beguinarum hæretica, & impuriſſima ſecta. 438. 439. Valdè conformis veteri Maſſalianorum, Euchitarum, ac Enthuſiaſtarum ſectæ. 439

Benedictio nuptialis. 167
Beneficia duo ſufficientia tenere prohibitum, & ſi ſint incompatibilia, primum vacat altero ſuſcepto. 359.360.361.419
Beneficia nullatenus promittenda priuſquam vacauerint. 406
Beneficia intra ſex menſes à notitia vacationis conferenda ſunt Clerico digno, & capaci, alioquin collatio deuoluitur. ibid.
Beneficium quod pater tenuit, filius tenere vetatur. 420
Beneficij fructus reſtituendi ab eo, qui diuinum, & quotidianum officium non recitauit. 468
Beneficia Sacerdotalia ei conferri poſſunt, qui poteſt intra annum fieri Sacerdos, quamvis annum 24. nondum expleuerit ætatis. 481
Beneficia curata non debent in duo diuidi, quorum vnum ſit ſimplex, & vbi hoc factum eſt, curare debent Epiſcopi, vt in priſtinum ſtatum reducantur. 485
Biblia ſiue Hebræa, ſiue Græca, ſiue Latina ab omnibus omninò mendis expertia, nullo ſæculo habuit Eccleſia. 495.& ſeqq.
Bibliorum vulgatæ editionis partes, quas ſub anathematis pœna Tridentinum aſtruit, recipiendas quænam, & quales ſint. ibid.
Bigami in primitiua Eccleſia priuabantur communione ad aliquod tempus. 135
Bigamiæ tàm veræ, quàm interpretatiuæ irregularitas. 182
Βῆμα olim diuerſa in Eccleſijs ſignificabat. 246

C

CAlices aliquando lignei, ſæpiùs vitrei, & demum argentei. 389
Cancellis olim Sanctuarium circumdabatur. 251
Canones antiquiores ſacrorum librorum aliquos libros

bros omiſerunt, de quibus tunc non liquebat, qui poſtmodum Deo reuelante recepti ab Eccleſia ſunt. 252
Canonici choro aſtricti non recitantes officium, tenentur, quamvis choro interſint, & illorum Eccleſiæ ſtatutum requirat ſolam corporis præſentiam, fructus & diſtributiones reſtituere. 468
Canon Eccleſiæ dicebatur Catalogus clericorum alicui Eccleſiæ addictorum. 140.141
Canonici ex hoc Canone, ſeu catalogo olim dicti. 140. & ſeqq.
Cantilenæ vulgares, aut priuatæ repelluntur ab Eccleſijs. 132
Cantores à ſimplici Sacerdote conſtituebantur. 176
Capitulorum vocales nulli eſſe poſſunt ſine Subdiaconatus ſaltem ordine. 490
Capitulum ſede vacante non poteſt dimiſſorias concedere, niſi propter vrgens beneficium intra primum annum. 484
Capituli maior pars, vt præualeat in deliberationibus, & electionibus. 407
Cardinalium ex antiquo eminentia. 433.434
Cardinalium prima mentio ſub Sylueſtro Primo. 434.435
Cardinales etiam dicebantur Epiſcopi, Sacerdotes, & Diaconi in alijs à Romana Eccleſijs. ibid.
Cardinalibus indultus rubeus pileus in Concilio Lugdunenſi ſub Innocente IV. 425
Cardinalium prima legitur mentio in Concilio Romano ſub Papa Sylueſtro. 76
Carolo Magno aſcriptus liber authorem habet hæreticum, cuius ſcripta Carolus ad Adrianum Papam tranſmiſit refutanda. 34
Carthaginis Epiſcopi primatiæ ſubdebantur pluſquam trecenti Epiſcopi. 174.175
Caſſianus, & Fauſtus Semipelagianorum Principes. 275

Cathecũmeni non baptizandi, niſi ſufficienter inſtructi. 43

Cathecumeni finita Homilia egrediebantur ex Eccleſia. 142

Cathecumenorum alij dicebantur auditores, alij competentes. ibid.

Cathecumenorum, & Energumenorum olim in Eccleſia ſtatio. 247.248

Cæcilianus Carthaginis Epiſcopus. 25

Cælibatus ſacri Cleri eſt Apoſtolicæ inſtitutionis. 45. 442

Cæſarius Arelatenſis calumniosè proditionis accuſatus. 263

Cæleſtius Pelagij dogmata primus per Africam ſpargit, & accuſatus à Paulino Diacono damnatur in Concilio Carthaginenſi. 200

Cereorum vſus, qua ratione, vel prohibitus, vel receptus in exequijs fidelium. 19.20

Chorepiſcopi alij ſolo Sacerdotio, alij etiam Epiſcopatu inſigniti. 22

Chriſmatio baptizati. 74

Chriſmatio confirmati. 225

Ciborium Græcis Latiniſque vſitata vox quid ſit. 250

Circumſtantiæ peccatorum, quæ neceſſariò exprimendæ ſint. 478

Clementis Romani Papæ conſtitutiones ab hæreticis deprauatæ. 342

Clericus habitum clericalem non deferens, qua ratione puniendus. 479

Clericorum exterior habitus, & modeſtia. 417. & ſeqq.

Clericorum crapula coërcetur. ibid.

Clericus vſurarius deponendus. 68

Clerici à profanis adminiſtrationibus, & negotijs arcentur. 110. & 240

Clerici cùm primum ordinabantur certæ cuiuſdam Eccleſiæ miniſterio addicebantur, à qua diſcedere non erat eis liberum. 115.242

Clerici cauponas intrare prohibentur. 144
Clerici ſpectaculis ſcenicis intereſſe prohibentur. 151
Clericus nec comam nutriat, neque barbam. 179
Clericus nec veſtibus, nec calceis decorem quærat. ibid.
Clericus profeſſionem ſuam, & in habitu, & in inceſſu probet. ibid.
Clericus per plateas, & andronas non ambulet. 180
Clericus quantumlibet verbo Dei eruditus artificio victum quærat. ib. & 281
Clericus ſcurrilis, ac turpia efficiens deponendus. 281
Clerico delinquenti pœnitentia publica non poterat iniungi, ſed clauſura, ac ſeceſſus. 182
Clerici non ſpectent damnatorum ſupplicia, nève auditorium criminale ingrediantur. 387
Clericorum cultiores veſtes, & vnguentorum vſus reprobantur. 361
Clerici vt Miſſæ quotidie interſint. 217
Clericus iniuſſu proprij Epiſcopi ad alium Epiſcopum diuertens excommunicatur, ſimulque ſuſcipiens Epiſcopus. 245
Clericus ne coram iudice laico conueniatur. 268
Clericis comam nutrire, aut indecenter veſtiri prohibitum. 269
Clerici, & Monachi contumaces verberibus coërcendi. 270
Clerico ſine litteris ſui antiſtitis peregrinanti communio deneganda. 271
Clericis venatio interdicta. ibid.
Clerici communione ſuſpenduntur, qui ſolemnioribus anni feſtis à ſuis Eccleſijs abſuerint. 272
Clerici ſuſpendi à communione, qui tres hebdomadas à proprijs Eccleſijs abſuerint. ib.
Clericorum ordinationi prærequiſita aliquando venia Regis. 273

Clerici vt ſibi ipſis victum, ac cibos præparent. 282
Clericorum ſimul habitantinm collegia. 304.305
Clericorum corona qualis. 306
Clericorum immunitas à ſæcularibus iudicijs. 309
Communio Paſchalis. 416
Communio laica explicatur. 265
Communio peregrina exponitur. 265.266
Communionis peregrinæ aliud genus elucidatur. 266.267
Communio Euchariſtica ſub binis ſpeciebus præcepta in Concil. Clarom. & vetita in Concil. Conſtantienſi fuit. 395
Communio Euchariſtica olim ter in anno ex Canonum præſcripto facienda. 269
Concilia œcumenica ſingulis decennijs conuocanda ex Conſtantienſi decreto. 450
Conciliorum legitimorum decreta non in rebus fidei, ſed circa diſciplinam, vel facta ſæpè occurrunt inter ſe contraria. 449
Conciliorum decretis Patres diſputando præludunt. 506
Conciliorum quædam in aula Principis, alia in ædibus ſacris celebrata. 41
Conciliorum decreta omni authoritate carent citra Romani Pontificis approbationem. 158.159
Concilium Carthaginenſe ſextum,& Concilium Africanum plenarium non duo,ſed vnum idemque ſunt. 209
Concilia inualida ſine Papæ authoritate celebrata. 237.238
Concilium poteſtatem habet directiuam erga Papam, ſed non coactiuam. 465
Conciliorum fructus inſtauratio Eccleſiaſticæ diſciplinæ. 281
Concio, & concionari. V. Prædicatio & prædicare
Conclaue, & clauſuram Cardinalium edixit Lugdunenſe Concilium in electionibus Papæ faciendis.

dis. 429
Concordatum abrogatæ pragmaticæ ſanctioni ſubrogatur. 469
Concubina dicebatur indotata vxor. 219
Confeſſio peccatorum. 487
Confeſſio annua. 478
Confeſſio Sacramentalis vna cum congrua peccatis ſatisfactione aſſeritur. 136
Confeſſiones audire nec ſæculares poſſunt, nec regulares ſine parochi, aut Epiſcopi approbatione. 555
Confeſſorum cum puellis Dei familiaritas damnatur. 217.218
Confirmationis Sacramento neceſſaria, ac ſubſtantialis impoſitio manus, quæ fit per ipſam frontis chriſmationem. 226
Confirmatio ei adminiſtranda, de quo poſt exactam inquiſitionem adhuc dubitatur an confirmatus fuerit. 348.349
Cononis Presbyteri hiſtoria circa vnctionem in baptiſmo. 70
Conſiſtentium Pœnitentium ſtatio. 248
Conſtantinopolitani Imperij ad Latinos translatio. 425. Eiuſdem in Græcorum dominatum regreſſio. 426
Conſtantinopolitani Patriarchatus primordia, & progreſſiones. 413
Conſtantinus Magnus in Eccleſiæ Apoſt. SS. veſtibulo ſepultus. 257.258
Conſtantini Auguſti ſenſus circa Epiſcoporum cauſas. 31.32. Eiuſdem in ſacra Synodo perſpecta pietas. 31.32
Conſtantinum Magnum probatur fuiſſe ſub vitæ finem ab Euſebio Nicomedienſi baptizatum. 76.77.78.
Conſtantinus ſucceſſionem Imperij tres inter liberos partitur, Conſtantinum iuniorem, Conſtantium, & Conſtantem. 83

Conſtantis mors Eccleſiæ luctuoſa. 115
Conſtantij de Magnentio victoria. 115
Conſtantius moriens Antiochiæ baptizatur ab Euſoio. 132
Conſtantinopoleos origo, & ſitus. 156
Conſtantinopolis Epiſcopi per ambitionem diu affectarunt ſecundam à Romana ſedem. 161
Conſtantis Imperatoris hæretici edictum nomine typi. 35
Conſtantini Pogonati pro fide Catholica zelus. 325
Conſtantini Copronymi diræ impietates. 352. 353. 354. Eiuſdem, & filij Leonis Iconomachi horrenda mors. ibid.
Contritionis, & attritionis diſcrimina, & effectus. 477
Cypri Metropolita Antiocheno Patriarchæ ſubducitur, & fit ἀκέφαλος. 223. 224
Cyprianus hæreticorum baptiſmum reprobat. 10. 11
Cyrillus Hieroſolymitanus Epiſcopus ab Arianis deponitur in Pſeudo-Synodo Conſtantinopolitana. 131
Cyrillus Alexandrinus, vt Legatus Cęleſtini Papæ Conſtantinopolitanæ Eccleſiæ tempore Neſtorij præficitur, & Synodo Oecumenicæ Epheſi præſidet. 221. 222

D

Decani, Præpoſiti, & Archipresbyteri Sacerdotio initiari tenentur, ſaltem intra annum. 400
Decimæ ante omnia tributa deducendæ. 421
Delicta Clericorum priuilegiata quæ ſint. 315. 316
Defenſores pauperum. 199
Defenſores Eccleſiarum. 208. 209
Defenſores regionarij. ibid.
Defenſores ciuitatum. ibid.
Deuoluti ius circa vacantia beneficia. 406
Deuoluti ius circa beneficia, quæ patronorum præſentationi ſubijciuntur. Et in hac re diſcrimen patrona-

tronatus Laici, & Eccleſiaſtici. 406
Diaconi ſedere prohibiti coram Sacerdote niſi iubeat. 143.179
Diaconi in ſui ordinatione contra cęlibatum proteſtantes. 22
Diaconorum vetus officium. 7
Diaconorum ſeptenarius numerus. 7.& 24
Diaconiſſæ, ſeu ſanctimoniales, ac viduæ. 176
Diaconiſſæ detondebantur, & veſtem mutabant. 185
Diaconiſſæ manuum impoſitione ordinabantur, & deinceps nubere non poterant. 224
Diaconium, menſa in qua ſacra vaſa, & panes parabantur ad ſacrificium. 251
Diœceſes ſeù vicariæ, tùm imperij, tum Eccleſiæ. 98 & ſeq.
Dionyſij Mediolanenſis Epiſcopi depoſitio ab Arianis in Pſeudo-ſynodo Mediolanenſi. 117
Dioſcori Alexandrini ſcelera. 233.234
Dioſcori Alexandrini damnatio in Chalcedonenſi Concilio. 238
Diptycha continebant fidelium nomina, tàm viuentium, quàm defunctorum, qui communibus Eccleſiæ ſuffragijs participabant, eaque publicè legebantur inter ſacratiſſima myſteria. 339
Diptycha alia quoque erant, ſanctorum qui inter diuina myſteria inuocabantur nomina continentia. ibid.
Dominicale vocabatur linteamen quo fœminæ communicaturæ ſacram Euchariſtiam excipiebant. 350
Dominicus dies in locum Sabbathi ſucceſſit. 343
Donatiſtarum ſchiſma. 25.26
Dulciſſima fœdiſſima ſecta. 439.& 440

Ec-

E

Eccleſia reijcere dona, & oblationes debet eorum, qui per oppreſſionem, & aliorum iniuriam ditati ſunt. 184.185
Eccleſiæ ingreſſus permittitur, & auditio verbi Dei Iudæis, gentilibus, & hæreticis. 184
Eccleſiæ immunitas, & aſylum ad eam confugientibus. 228
Eccleſijs, ac pauperibus relicta qui retinent, aut fraudant, excommunicati. 229.& 230
Eccleſiæ viduatæ prouentus ab œconomo percipiendi, vt ſucceſsori reſeruentur. 245
Eccleſia temporum progreſsu quamplurimas didicit Theologicas veritates quas antè ignorauerat, & explicitè ad fidem pertinere definiuit, quæ priùs ignorabantur. 358.359
Eccleſiæ nouæ nouaque Monaſteria erigi vetita niſi ſufficienter fundata. 361
Eccleſiæ immunitas à realibus oneribus. 407
Eccleſiarum debita veneratio facit vt omnis ſæcularium cauſarum proceſsus, omneſque in ijs prolatæ ſententiæ robore careant. 436
Eccleſiaſtici prouentus quadrifariam diſtribuendi. 36. & 390.
Eccleſiaſticæ præfecturæ gradus. 96
Electionum Eccleſiaſticarum regulæ. 417. 418. & 419.
Eligebantur Epiſcopi à Clero, & populo ſuffragantibus alijs Prouinciæ Epiſcopis, & præſidente Metropolitanæ, à quo & alijs ſaltem duobus Epiſcopis prouinciæ erant ordinandi electi. 50.& ſeq.
Energumentis incumbebat officium verrendi Eccleſiæ pauimentum. 185
Energumenis Eccleſiæ obtemperantibus Sacramentum Euchariſtiæ miniſtrandum. 229

Epheſina pro Eutychete latrocinantium Synodus. 234
Επιγνώμονες, ſeu cognitores, 39
Epiſcopum tametſi haud licitè, poſse tamen validè ab vno ordinari Epiſcopo probabilius eſse monſtratur. 52
Epiſcopi ſimul duo vnius ciuitatis eſse vetantur. 59
Epiſcopus intra alienos fines non poteſt quemquam ordinare, niſi de ordinarij loci licentia. 104. 160. 228
Epiſcopi, Presbyteri, Diaconi ab ipſis Eccleſiæ primordijs de facultatibus proprijs teſtamento diſponere poterant, non verò de Eccleſiaſticis. 104 105. 270.
Epiſcoporum in aliam Eccleſiam translatio ſic prohibita, vt ijdem ſic translati laica etiam communione priuati ſint. vide etiam. 106. 97
Epiſcopatus in vicis, & oppidis erigi vetantur. 109 151
Epiſcopi in aulam ire prohibentur ſine Metropolitani, aut Synodi Prouincialis litteris formatis, alioquin à fidelium communione excluduntur. 107
Epiſcoporum inertium, aut ſuis cupiditatibus inſeruientium reprobatio. 107. 108
Epiſcopus clericum alienum ordinare ſine proprij Epiſcopi dimiſsorijs prohibetur. 110
Epiſcopus alienum clericum ſuſcipere ſine commendatitijs, aut teſtimonialibus litteris vetatur. 110
Epiſcopus proprius à quo vno ordinationes, vel dimiſſoriæ litteræ ſumebantur is olim erat, à quo primùm quis fuerat ordinatus, & certæ Eccleſiæ miniſterio addictus. 111. & ſeq.
Epiſcopus nullus de crimine iudicari poteſt, niſi in Synodo Apoſtolicæ Sedis auctoritate conuocata. 159
Epiſcopi poſsunt à quocumque iudiio prouocare ad
Papam

Papam ex Apoſtolica traditione, & Nicæni Concilij decreto. ibid.
Epiſcopi accuſatio, quæ fit à notatis cenſura, vel infamia reprobatur. 162
Epiſcopatuum diuerſi in Eccleſia gradus, & ſub alalternantes poteſtates. 162.163
Epiſcopis vilis ſuppellex, & victus pauper iniungitur. Epiſcopos cura rei familiaris non decet. ibid.
Epiſcopus ſine conſenſu Cleri res Eccleſiæ non alienet. ibid.
Epiſcopus ſedens ſtare presbyterum nonpatiatur. 179
Epiſcopi ſedes in Eccleſia ſublimior. 179
Epiſcopatuum nouorum erectio nonniſi ex Synodi Prouincialis decreto, & primatis conſenſu facienda. 316
Epiſcopus ſolus miniſter confirmationis ordinarius. 226
Epiſcopus ne vltra tres à ſui electione menſes differat conſecrari. 245
Epiſcopi cathedra concionatoria ponebatur ad gradus ſacri altaris. 252.& 253
Epiſcopi antiquitus intra Eccleſiarum ſepta tumulabantur. 257.& 258
Epiſcoporum, & Abbatum iura circa Monachos diſcernuntur in Concilio Lateranenſi tertio. 260
Epiſcopi confratribus ſuis poteſtate oppreſſis, vt opem ferant, eumque præſtent indemnem. 179.280.
Epiſcoporum aulicorum exempla confratres Epiſcopos diuexantium, vt aulæ gratiam ineant. 280
Epiſcoporum officium circa pauperum, & quorumcumque per potentiores oppreſsorum tutelam, ac præſidium. 305
Epiſcopus ex ordine regularium aſsumptus debet habitum gerere religioſum. 374
Epiſcopus impedimenta poſt validè contractum matrimonium ſuperuenientia diſpenſando poteſt remouere. 393
Epiſcopus ex quo promotus eſt, omnia, quæ antea bene-

neficia habuit, amittit. 404
Epiſcopis ſumma incumbit ſollicitudo prædicationis verbi Dei. 471.472
Epiſcopus ſi abſque vrgente cauſa tribus menſibus ſiue continuis ſiue interpolatis non reſidet, peccat mortaliter, & tenetur fructus pro rata abſentiæ reſtituere. 472
Epiſcopi quid poſſint circa religioſos delinquentes. 473.474.
Epiſcopis cura incumbit piorum locorum, & piarum diſpoſitionum. 474
Epiſcopus citari non debet vt per ſe compareat niſi ex cauſa ob quam deponi meretur. 477
Epiſcopus ex iuſta cauſa Parochias numero clericorum miniſtrantium augere, aut pro vna plures conſtituere poteſt. 479
Epiſcopus poteſt vniones perpetuas Eccleſiarum Parochialium facere. 479.480.
Epiſcopus qua ratione poſſit minores Eccleſias transferre in matrices Eccleſias. 480
Epiſcopi electi intra trimeſtre conſecrationem ſuſcipere tenentur. 482
Epiſcopus qua ratione familiarem non ſubditum poſſit abſque dimiſſorijs ordinare. 483
Epiſcopi poſsunt abſoluere, & diſpenſare circa cenſuras, & irregularitates ex occulto delicto præter homicidium. 489
Epiſcopi ſedes ſublimis intra ſanctuarium. 244
Epiſcopis iuriſdictio plena competit circa clauſuram ſanctimonialium quamuis exemptarum. 489
Epiſcopalis erga quoslibet exemptos, aut regulares iuriſdictionis multa capita recenſentur. 490. & ſeqq.
Epiphanij cum Chryſoſtomo concertatio. 319. & 320
Eremitæ vagi, & liberi reducendi. 343
Eremitæ iugo ſoluti & vagi. 241
Euangeliorum codices in media Synodi reponi ſoliti.

liti. 41
Euchariſtici Sacramenti reliquiæ pueris manducandæ tribuebantur. 286.287
Euchariſtiæ incruentum ſacrificium: 64.65
Euchariſtia non niſi à ieiunis ſumenda ſolo excepto anniuerſario veſperè dominicæ cęnæ. 215.& 216
Euchariſtia ſimul atque accepta eſt, conſumenda. 218
Euchariſtia multis ſæculis ad manum dari, & in priuatas ædes transferri ſolita. 318.& 219
Euchariſtiam ex præcedenti ritu probatur ſumi poſse ſub vnica ſpecie. 219
Euchariſtiæ Viaticum nemini pœnitenti quamuis non impleto pœnitentiæ tempore denegandum. 132
Euchariſtiæ ſacratiſſimæ aſseruandæ quis olim locus. 455
Euchariſtia viris ad manum porrigebatur, fœminis autem ad mundum linteum, quod alicubi dominicale dicitur. 279.280
Euchariſtiæ ſiue recipiendæ, ſiue alijs adminiſtrandæ neceſsaria præparatio. 475
Eulogiæ diſtribuebantur intra Eccleſiam non ſuſcipientibus ſacram Euchariſtiam, ideoque die Paſchæ nullæ diſtribuebantur niſi cathecumenis. 138. 139
Eulogiæ mittebantur etiam per domos ad abſentes. 138
Eulogiæ alicubi in azymo, alicubi in fermentato. 139 140
Eulogiarum in fermento primus author Melchiades. 138
Eulogia ad amicos Chriſtiani ſolebant tranſmittere. 144
Eunuchi ſpontanei irregulares. 42
Euſebius Cæſarienſis Epiſcopus Arij præcipus fautor. 29
Euſebius alter Nicomedienſium Epiſcopus Arianiſmi ſtudioſiſſimus. 29.32. Idem Beœti primùm Epiſcopus,

pus, dein Nicomediæ, poſtremò Conſtantin opo-
133
Euſebij Vercellenſis Epiſcopi geſta in ſecunda Mediolanenſi Synodo, eiuſque per Arianos in eodem Synodo depoſitio, & exilium. 116
Euſtathius Antiochenus orationem gratiarum actionis in Concilio Nicæno ad Conſtantinum habuit. 36
Euſtathius Antiochenus Epiſcopus fraude Cæſarienſis Euſebij calumnijs per ſubornatam meretricem impetitur, & à conciliabulo Antiocheno depoſitus moritur in exilio. 85.86
Euſtathij ex Manichæorum colluuie damnantur inſignes errore in Synodo Gaogrenſi. 88
Eutyches hæreſiarcha. 231
Eutychiana hæreſis tres diœceſes, ſeu Patriarchias diu infecit. 288
Ε'ξαρχοι dicebantur Orientis primates. 443
Excommunicatio inualida non opus habet abſolutione, aut appellatione. 54
Excommunicatio ob præſens delictum requirit triplicem præmonitionem cum contumacia, ſed ſi feratur contra futurum delictum ſolam requirit promulgationem, 405
Excommunicatus in vno loco debet pro tali haberi vbique ſe ille receperit, donec abſoluatur. 54.55
Excommunicatis communicans, qua ratione excommunicatio nem incurrat. 402.403
Exempti extra locum exemptum delinquentes poſſunt conuenire apud ordinarium, & ab eo iudicari ac puniri. 425
Exequiæ gentilium ſuperſtitioſæ. 19.20

F

FAuſti Abbatis Lirinenſis cùm Theodoro Epiſcopo Monaſterium viſitante concertatio. 259.260
Fauſtus, & Caſſianus Semipelagianorum principes. 275.&

275.& 276.
Felix ſecundus ab Arianis Romanam in ſedem intruſus, euadit poſtmodum legitimus Papa. 122
Firmilianus Cæſareæ Cappadocum Epiſcopus. 11. 15.
Fidei propoſitiones multas Eccleſiæ tempora poſteriora definierunt, quibus antea refragari licuerat. 152.153
Flauianus creatur Antiochenus contra Paulini partem Epiſcopus. 121. Idem pro Antiochenis apud excandeſcentem Theodoſium intercedit, eumque placat. 122
Flauianus Conſtantinopolis Epiſcopus Eutychen, hæreſiarcham in Synodo damnat. 231. Idem pro fide exul,& martyr occumbit. 234.235
Formatarum litterarum variæ ſpecies. 195
Fontes olim pro Eccleſiarum foribus conſtituebantur. 259
Fortitudo gentium ex humana cupiditate, Chriſtianorum verò ex Dei charitate, & Gratia proficiſcitur. 278
Francofordienſes patres multipliciter errarunt circa geſta Nicænæ Synodi. 262
Fridericus Ænobarbus veniam petens Venerijs ab Alexandro Papa tertio abſoluitur. 404
Friderici ſecundi perfidia, & graſſationes aduerſus Eccleſiam, eiuſque tamdem ab imperio depoſitio. 422. & ſeqq.

G

GAudentius Arimin[illegible]nſis Epiſcopus decreta Ariminenſis conciliabuli damnans perimitur ab Arianis. 129
Georgius Cappadox pulſo ab Arianis Athanaſio conſtituitur Alexandriæ Pſeudo-Epiſcopus. 85
Gerbertus primum Rhemenſis, deinde Rauennenſis, poſtremò ſub nomine Syluestri ſecundi Romanus Epiſco-

Epiſcopus. 281
Germanus Conſtantinopolis Patriarcha imaginum ſanctarum cultum propugnans deponitur, & exulat. 411
Gotofredi Bulionij ſacra expeditio. 346
Gradus conſanguinitatis, aut affinitatis matrimonia impedientes reducuntur 423. 424. Ijdem denuò reducuntur Tridentino. 485.486
Gratiam ad Dei ſingulos actus eſſe neceſſarium ad benè cogitandum, loquendum, & agendum. 216
Gratia Chriſti noſtrum omne meritum præcedit, ac præuenit vtpotè ſalutis initium. 275
Gratia Chriſti de ſe efficax. 275.276. concurrit tamen cum libero arbitrio. 276
Gratia quoque in ipſo ſtatu innocentię neceſſaria fuiſſet ad perſeuerandum. 278
Græcorum vſus circa Clericorum nuptias. 44. 45.
Gregorius Nazianzenus indignè, ac iniuriosè abdicatur Conſtantinopolitano Epiſcopatu ab ijſdem ſecundæ œcumenicæ Synodi Patribus, qui ipſum promouerant; eique ſufficitur Nectarius ſenex nondum baptiſmo initiatus. 168
Gregorius Papa ſecundus Leonis Iſaurici impietati ſe conſtanter opponit.

H

HÆreticis ſolemne eſt vt Catholicis falſa dogmata affingant, nec vnquam eorum fidem ſincerè exponant, idque exemplis comprobatur. 277
Henricus ſecundus Imperator Brunonem Tullenſium Epiſcopum creat ſummum Pontificem. 395
Henricus Imperator tertius Gregorio Papæ ſeptimo Antipapam opponit Guibertum Rauennæ Epiſco-

pum, & à Gregorio Papa excommunicatur. 196 197
Henricus Imperator IV. Paſchalem Papam ſecundum carcere includit, & ab eo ſic detento iura inueſtiturarum Epiſcopalium retorquet. 398
Hermenegildi principis martyrium. 285
Heraclij ecthesis, ſeu edictum pro Monothelitis. 323
Hieronymus primus ſcripſit aduerſus Pelagij hęreſim. 200
Hilarius Pictauorum Epiſcopus dum pro fide exulat, Arianos oppugnat in pſeudo-ſynodo Seleucienſi, deinde Conſtantinopoli apud ipſum Conſtantium, qui eum pertimeſcens in propriam remittit Eccleſiam. 129.& ſeq.
Hincmari Rhemenſis Epiſcopi nequitia dum ſanctiſſimos Epiſcopos Rotaldum Sueſſionum in Conciliabulo Syluanectenſi, & nepotem in proprium Hincmarum Laudunenſem in Conciliabulo Duziacenſi de gradu deiecit. 180.181
Hiſtriones, ac theatrici excommunicatione, & infamia notati. 27.28
Homo de ſe nihil habet præter peccatum. 278. 279
Honorius Pontifex iure merito à Synodis œcumenicis, & à Summis Pontificibus damnatus. 328. & ſeqq.
Huſſitarum hęreſis in Concilio Conſtantienſi proſcripta. 449
Hypoſtaſis, & vſia. 155

I

IAcobitarum hæreſis ex Eutychianiſmo Monotheliſmus. 321.& ſeqq.
Idolothytorum abſtinentia quibuſdam, non verò omnibus fidelibus impoſita ab Apoſtolis. 8
Ieiunia Monachorum per anni decurſum præſcribun-

buntur. 282
Ieiunium quadrageſimæ feriarum quartarum, ſextarum, & Sabbathorum per annum. 148. & ſeqq.
Ieroſolymitani Patriarchatus primordia, & progreſſiones. 414
Ieroſolymitanus Epiſcopus in quibus præcellebat, & in quibus ſubdebatur Cæſarienſi Metropolitano. 58
Ignatius indigne à Barda pellitur è ſede Patriarchali. 251. Reuocatur in priſtinam Sedem ab Imperatore Baſilio. 368.369
Imagines in Eccleſijs.
Imagines laſciuæ ſub excommunicationis pœna vetitæ. 349
Impedimenta legitimè contracta matrimonio ſuperuenientia etiam per inceſtum primi gradus poſſunt Epiſcopi diſpenſatione amoueri. 391. 392
Impedimentum matrimonij ex crimine adulterij cum mutua futuri matrimonij promiſſione. ibid.
Imperatorum Conſtantinopolis arrogantia intra ipſam Eccleſiam. 346
Imperatorum religioſorum modeſtia inter ſacros Clericos. 347. & ſeq.
Indictiones. 122. & 123
Infallibilitas ſupremæ ſedis in quo verſetur. 298
Infirmis ſubitò obmuteſcentibus, aut in phreneſim lapſis, qua cautione abſolutio dari poſſit. 183.184.
Inimicitiam habentes ante Miſſam reconciliandi, aut peruicaces ab Eccleſia reijciendi. 230.231
Ioannes Antiochenus Neſtorio patrocinatur, eiq; fauens ſchiſmaticum conciliabulum habet. 222.223
Ioannes Damaſcenus dum ſacrarum cultum propugnat imaginum falſis accuſationibus impetitur. 351 352.
Irene Imperatrix ſacrarum Imaginum cultum reſtituit. 354

Irregularitas ex adulterio vxoris. 23
Irregularitatem antiquitùs pariebat fornicatio. 24.44.
Irregularis erat quiſquis ægrotans baptizabatur. 24
Irregulares ſunt ſpontanei eunuchi, & ſpadones. 42
Iudæi ad fidem conuerſi quas vſuras reſtituere teneantur, & à quarum reſtitutione diſpenſentur, declaratio Concilij Baſileenſis, & Pauli Papæ Tertij. 440
Iudæis permittere, vt Chriſtianos vſuris diuexent nefarium eſſe, nec modo Concilio Viennenſi, ſed Diuino prorſus, & indiſpenſabili iuri oppoſitum. 440. & ſeq.
Iudex Eccleſiaſticus poteſt ſuam interlocutoriam reuocare. 420
Iudicandus nemo trahi poteſt vltra vnam diætam extra diœceſim ſuam. 420
Iudith liber non eſt ab Eccleſia in Canonem receptus, niſi longè poſt Nicænum Concilium. 133 134
Iulianus Pelagianæ hæreſis penè profligatæ patrocinium ſuſcipit contra Auguſtinum. 203
Iulius Pontifex in Romana Synodo Athanaſium aliosque ab Arianis exilio pulſos reſtituit. 84

K

KAlendis Ianuarij cum biduo ſequenti Gentiles Saturnalia, fideles autem Litanias, & ieiunia celebrare ſoliti. 282

L

LAborantes ab Ignatio, & Epiphanio commemorati fidelium cadauera curabant ad funus. 176

Laodicæna Synodus poſt Nicænam habitā probatur. 134
Lapſi Clerici licet reconciliati numquam in priſtinum ordinis gradum reſtituebantur. 59. & ſeqq.
Lapſi tamen Clerici aliquando per Synodicam diſpenſationem ob communem pacem reſtituti ſunt. 59.& ſeqq.
Latrocinantium Synodus Epheſina. 233
Lectio interponenda in Clericorum refectionibus. 342
Legati Epiſcoporum eodem ordine ſedebant, & ſubſcribebant, quo delegantes ſi interfuiſſent Epiſcopi. 33
Legati Apoſtolici eumdem locum ſuprà Patriarchas tenent, quem teneret ſummus Pontifex. 34.35.
Legati à Latere. 39
Legati Concilij Romani vnà cum Legatis Papæ miſſi ad œcumenicum Concilium. 343
Legi in Eccleſijs prohibentur alij, quàm ſacri libri. 151.152
Leo Iſauricus ſacris imaginibus bellum indicit. 350 351
Leonis Papæ Noni inſignis pietas. 396
Leontius Antiochenus Sacerdotio remotus, quia ſe feciſſet eunuchum. 42
Liberius Papa ſede ſua deijcitur ab Arianis in Mediolanenſi Conciliabulo, & in Thracia exulat. 120
Liberius in Sirmienſi Concilio formulæ Arianorum, & Athanaſij damnationi ſubſcribens Romanam in ſedem reuocatur ab Arianis. 124.125
Libellorum à martyribus prodeuntium vſus reprobatus. 27.28
Librorum ſacrorum, aut ſacrorum vaſorum traditio. ibid.
Linguæ Hebraica, Chaldaica, & Arabica in primarijs

vniuerſitatibus publicè docendæ. 442
Litterarum formatarum, ſeu canoniſtarum variæ ſpecies. 195
Litteræ communicatoriæ, ſeu pacificæ. 195.196
Litteræ dimiſſoriæ. 196
Litterę commendatitiæ, ſeù teſtimoniales. 196.197
Litteræ Paſchales. 197
Litteræ encyclicæ, ſeu circulares. 198
Litteræ commonitoriæ, ſeù memoriales. 198
Litteræ tractoriæ. 199
Litteras commendatitias expedire Epiſcopi pauperibus peregrinantibus non debent, ſed ſolùm pacificas. 244
Lucifer Calaritanus Paulinum creat Antiochenorum contra Meletij partem Epiſcopum. 120.121
Lucifer Calaritanus Epiſcopus ſede ſua deijcitur in Mediolanenſi pſeudo-ſynodo ab Arianis. 117
Luciferianorum ſchiſmatis origo. 154
Lucilla ſchiſmatis Donatiſtarum propagatrix. 25.26
Ludouicus Allemanus Baſileenſis Concilij præſes in album ſanctorum inſcriptus à Clemente Papa VII. 388.389.

M

Macedonius Semiarianus ab Epiſcopatu Conſtantinopolitano per Arianos deiectus nouam procudit hæreſim contra Spiritũ ſanctum. 131 132. damnatur. 159.160
Macedonius Monachus ordinatur Sacerdos dum neſcienti, & non cogitanti manus ei à Flauiano Antiocheno imponitur. 189
Mandata dę prouidendo, & expectatiuæ gratiæ abolentur à Tridentino. 489
Manuum impoſitiones olim in Eccleſia multiplices.

ces. 184

Manuum impoſitio ad maiores ordines adhibetur apud Græcos, alioſque Orientales ſine vlla inſtrumentorum traditione, vt neque apud veteres latinos. 186.& ſeq.

Manuum impoſitio nulla adhibebatur apud veteres latinos, ſed ſola inſtrumentorum traditio in minoribus ordinationibus, quod etiam nunc ſeruatur apud Græcos, alioſque Orientales ex ritibus ab Eccleſia latina approbatis. ibid.

Marcellini Papæ lapſus qualis. 15.16

Mariæ Virginis partus ſine ſemine, & ſecundinis. 347.348

Maria Virgo cum Ioanne Euangeliſta ex Iudæa Epheſum tranſmigrauit, ibique reliquum vitæ exegit. 225

Martini Papæ fides, conſtantia, & martyrium. 324.& ſeqq.

Martyrum ſepulchris honor deferendus. 90

Maſſilia ſub Prouincia Viennenſi. 28. 170. 171

Materiam Sacramentorum Chriſtus inſtituit ſecundum rationem materialem, ſed arbitrio Eccleſiæ reliquit rationem formalem. 191.192

Maternus Agrippinenſis Epiſcopus. 25.26.28

Matthias à diſcipulis electus diuino Conſilio. 2

Matrimonia cum hæreticis quatenus licita, vel non. 136

Matrimonia neque in quadrageſima, neque cum choreis celebranda. 151.152

Matrimonia infidelium dirimuntur, ex quo altero coniugum conuerſo ad fidem alter conuerti recuſat. 307.308

Matrimonio valido ſuperuenientia impedimenta poteſt Epiſcopus diſpenſatione tollere. 391

Matrimonia clandeſtina irrita. 484

Matrimonia illicitè, ſed validè contrahuntur coram

inuito parocho. 485.486
Maximus Arelatenſis Epiſcopus. 26.28
Maximi Monachi fides, eruditio, & glorioſa confeſ-ſio. 325
Maximus Treuirorum Epiſcopus Athanaſium exilio damnatum excipit. 82.83
Maximo Cynico abrogatur Epiſcopus Conſtantinopolis in ſecunda Synodo. 162
Medicorum circa ægrotos officia. 416
Mediolanenſia Concilia duo, primum Orthodoxum ſub Conſtante, alterum Arianorum ſub Conſtantio. 113.114.& 116.117
Meletius creatur ab Arianis Antiochenus Epiſcopus, qui ſtatim miro modo conuerſus Chriſti Diuinitatem, & communem eius cum Patre ſubſtantiam prædicat. 120
Meletij Antiocheni obitus in vrbe imperiali. 169
Metropolitanorum veteres prærogatiuæ. 50.54.58.59.95
Metropolitanis ius viſitandi in ſuffraganeorum Epiſcoporum diœceſibus ademptum. 375.& ſeq.
Miſſam audientes fideles numquam adſtricti fuerunt neceſſitate communicandi præter ſolos altaris adminiſtros. 93.& ſeq.
Miſſa in Orientalibus Eccleſijs tota quadrageſima non celebrabatur niſi diebus Sabbatis, & Dominicis. 147.344
Miſſarum celebratio in ædibus priuatis. 151.152
Miſſa audienda in propria parochia. 230.& ſeq.
Miſſa olim ieiuniorum diebus celebrari ſolita poſt horam à meridie ſecundam. 282.& ſeq. de die verò anniuerſaria cœnæ dominicæ etiam ineunte nocte. 215.& ſeq.
Monachi Eccleſias, aut Monaſteria iniuſſu Epiſcopi conſtruere prohibentur. 241
Monachi vt ſint Epiſcopis ſubditi, & morigeri. 170.171

Monachorum cum monialibus colloquia qualem exigant præcautionem. 361
Monaſteria virorum, & fœminarum duplicia, aut cohærentia prohibentur. ibid.
Monaſteria fieri ſæcularia prohibentur. 245
Monaſteria virorum, & fœminarum diſſita ſint. 269
Monaſteria paciſci poſſunt de alimentis eius, quæ in monialem poſtulat ſe admitti. 421.422
Monaſticæ vitæ olim multi quoque inuiti ex aliena voluntate, & facto adſtringebantur tota vita. 364. & ſeq.
Montes pietatis declarantur liciti, & contradicentes excommunicantur. 467. & ſeqq.

N

NArthes erat ſtatio pœnitentium audientium. 241
Nauis *ναῦς* ſeu gremium Eccleſiæ muro intermedio in longum ducto continebat abinuicem ſeparatos viros, & fœminas. 247
Neophyti non admittendi ad ordines. 43
Neſtorij hæreſis, exilium, & infauſta mors. 223
Nicænæ primæ Synodi Canonum numerus non ſatis compertus. 69.70
Nicænæ Synodi octoginta Canones Arabici à cunctis ſchiſmaticis Eccleſijs toto Oriente recepti. 72 & ſeqq.
Nuptiæ cum hæreticis quatenus licitæ, vel non. 136
Nuptiæ neque in quadrageſima, neque cum choreis celebrandæ. 151
Nuptiarum ſpecialia, & abſtinentiæ ciborum Eccleſiaſtica præſcripta quàm procul Manichæorum, & Euſtathianorum delirijs diſtent. 90.91

O

OBlatio panis, & vini à fidelibus ad altare facienda. 138.139.286
Officij deuotè recitandi obligatio. 418
Ὁμουσία Verbi cum Patre poſt Nicænum aſtruitur, & in Coſtantinopolitano. 160
Opiniones in rebus ſcientiæ probabiles. 392
Orarium aliquando pro ſtola, aliquando pro linteo, quo ſacra Euchariſtia excipiebatur. 143.144
Ordinandorum qualitates, ætas, interſtitia. 482.& ſeq.
Ordinandus nemo, qui priùs hæreticos domeſticos non conuerterit. 214.& ſeq.
Ordinandus quiſpiam non eſt, niſi cum titulo, aut patrimonio, alioquin ab ordinatore Epiſcopo alendus, aut eius ſucceſſore. 404.& ſeq.
Ordinari in Clerum prohibentur procuratores, tutores, negotiorum geſtores, niſi poſt reddita, & ſoluta ratiocinia. 108
Ordinationum materiæ, & formæ immutabiles inſtitutæ ſunt à Chriſto ſecundum genus, ab ipſa Eccleſia ſecundum ſpeciem diuerſimodè, ac mutabiliter determinantur. 387.& ſeq.
Ordinationum interſtitia. 371
Ordinationes faciendæ cum conſilio Cleri, & teſtimonio populi. 177
Ordinati primum Clerici certæ Eccleſiæ miniſterio alligabantur, à qua diſcedere non erat eis liberum. 113
Ordines minores ab antiquis recenſiti. 175
Ordines octo diſtinctè commemorati in Concilio Romano ſub Papa Syluestro. 75.76
Orientis apud veteres triplex ſignificatio. 56.& ſeqq.
Orientis præfectus, & ſub iſto Orientis comes quaſ-

nam

nam regebant prouincias. 57.& ſeqq.
Orientem ſpectabat Sacerdos ſacrificans facie ad populum verſa: populus autem Occidentem ſpectabat orans verſus altare. 251.252
Origenes damnatur primùm à ſuo Epiſcopo Demetrio Alexandrino. Deinde in Synodo à Theophilo Alexandrino conuocata. Tertiò ab Anaſtaſio Romano Pontifice. Quartò à Gelaſio Papa in Romana Synodo. Poſtremò à quinta Synodo. 295. 297.& ſeq.
Origenis errores præcipui recenſentur. 490. & ſeq.
Origenes poſtquam ſe ſponte fecit eunuchum, ordinem ſuſcepit Sacerdotalem: ideòque à Demetrio Alexandrino priuatus eſt vſu Sacerdotij, & à Clero excluſus. 43
Oſculum apud fideles in Eccleſiis vſitatum. 142
Oſius Cordubæ Epiſcopus Synodo Elibertinæ ſubſcribit. 17. Conſtituitur à Syluestro Papa Legatus ad Conſtantinum, & in Orientem. 30. Alexandriæ Concilium in cauſa Arij, & Sabellij, & Meletianorum conuocat. 30. Nicæno Concilio, vt Legatus Apoſtolicus præeſt. 31. Sardicenſi quoque Synodo præſidet. 33. Et Gangrenſi. 33
Oſius Cordubenſis miſſus Sirmium in exilium. 118. 119.
Idem formulæ hæreticorum lapſu deplorando ſubſcribit in Sirmienſi conciliabulo. 82
O'υσία, & hypoſtaſis. 155.156

P

PAllij authoritas, & vſus. 473.& ſeq.
Pallium olim veſtis genus ad ſtrictioris vitæ profeſſionem. 89.90
Pallij deſcriptio ex Tertulliano. 60

Papa Romanus olim dictus Epiſcopus Epiſcoporum. 10
Papæ cognitores. 34
Papæ reſeruanda eſt ab inferioribus Epiſcopis, & Synodis maiorum, aut difficiliorum cauſarum iudicium. 167
Papa iudicari à Concilio in duobus caſibus poteſt. 160
Papa ſupra omnes tenetur inuigilare ſacrorum Canonum obſeruationi. 467
Papæ electio non valet niſi fiat à duabus ſaltem Cardinalium partibus. 404
Parœci, ac Parochi. 92
Parochiam intra propriam ſinguli Miſſam audiant. 230.& ſeq.
Parochis portio congrua attribuenda. 420
Paſcha die Dominica celebrandum. 27
Paſtophoria duo ad ſanctuarium hinc inde poſita. 394
Patarenorum hæreſes. 406.& ſeq.
Patriarchalium ſedium ordo, & priuilegia. 413
Paulinus Treuirorum Epiſcopus ſede ſua deponitur ab Arianis in pſeudo-ſynodo Mediolanenſi. 117
Paulinus Treuirorum Epiſcopus pro fide ab Arianis mortem oppetijt. 131
Paulus Alexandro Conſtantinopolis Epiſcopo, ſucceſſor datur, ſed ab Arianis ſua ſede deijcitur, & tamdem exul in carcere fame frigoreque penè exanimis ab Arianis Cucuſi ſtrangulatur. 87
Paulus Antiochenus hæreſiarcha. 14. Eius iudicium remiſit Ethnicus Imperator Dionyſio Papæ. 15
Pœnitentes publici non reconciliabantur niſi peracto tempore pœnitentiæ præfixo. 63
Pœnitentes ſimul, ac reconciliari fuerant, Euchariſtiæ participes fiebant. 64
Pœnitentes in mortis articulo reconciliari ſi conualeſce-

leſce-

leſcebant, interruptam pœnitentiam proſequi tenebantur. 64
Pœnitentes à Clero in perpetuum arcebantur. 181. 182
Pœnitentiæ publicæ fiebant etiam propter occulta delicta. 62.63
Pœnitentiæ publicæ obnoxia delicta. 64
Pœnitentium ordines quatuor, flentium, audientium, proſtratorum, conſiſtentium. 61.62
Pœnitentium priſcorum habitus. ibid.
Pelagius hæreſiarcha. 199. Accuſatus ab Erote Arelatenſi, & Lazaro Aquenſi Epiſcopus in Synodo Dioſpolytana improuidè abſoluitur. ibid.
Pelagius, & Cęleſtius damnantur à Romanis Epiſcopis Innocentio, & Zoſimo, & à quatuor Africanis Concilijs. 200.& ſeq.
Pelagij hæreſin damnantes Canones octo, editi quidem fuerant in Concilio Mileuitano, & poſtmodum confirmati in Concilio Africæ plenario Carthagine conuocato. 201.& ſeqq.
Penſio clericalis aſtringit ad quotidianam officij parui B. M. V. recitationem. 468
Percutientes Clericum, aut Monachum excommunicantur ab Innocentio Secundo in Lateranenſi Concilio. 402
Periodeutæ, ſeu viſitatores. 151
Petrus Cnaphæus, ſeu Fullo Eutychianus ſedem Antiochenam occupat. 289. Idem hæreſin Theopaſchitarum induxit. 321.322
Petrus Moggus Eutychianus Alexandrinæ ſedis inuaſor. 288.289.321
Philippenſis Arianorum Pſeudo-Synodus ſibi nomen Synodi Sardicenſis arrogauit, & cum Donatiſtis fędus inijt. 107
Philippus Primus Galliæ Rex ob ementitum cum Bertrada pellice coniugium, à duobus Gallicanis Concilijs Oſtienſi, & Claromontano excommunicatus. 193.194

Phi-

Philippus quoque Auguſtus ſimili de cauſa in Synodo Diuionenſi ſuppoſitus interdicto cum vniuerſo regno fuit. 196
Photinus hæreticus Sirmij Epiſcopus damnatur in tribus Synodis, Sardicenſi, Mediolanenſi, Sirmenſi. 123
Photinus damnatur in Concilio generali. 160
Photius reſumpto poſt Ignatij mortem Epiſcopatu, Synodum propria authoritate conuocauit, quam Græci ſchiſmatici loco octauæ œcumenicæ obtrudunt. 375
Photius poſt Ignatij obitum recuperat Conſtantinopolitanum Epiſcopatum, ſed iterum eijcitur à Leone Philoſopho. 374.375
Photius intruditur à Cæſare Barda in thronum Eccleſiæ Conſtantinopolitanæ. 368. Deijcitur à Baſilio, à quo & Ignatius reuocatur. 368.369
Picturæ laſciuæ ſub excommunicationis pœna prohibitæ. 309.310
Polychronij Sacerdotis Monothelitæ dementiæ editum ſpecimen in ſexta Synodo. 426.327
Πολυςαύριον inſigne dignitatis primatuum Orientis. 164
Populi quidem teſtimonium, aut etiam preces plerumque adhibebantur ad minorum Sacerdotum, & clericorum ordinationem, minimè autem ſuffragia, præterquam in electione Epiſcoporum. 136.137
Portæ olim in Eccleſia hinc oſtiarijs, hinc diaconiſſis commiſſæ. 247.248
Portæ aliæ quatuor in ambone, duæ ſpecioſæ, & duæ ſanctæ ſub hypodiaconorum cura. 249
Potainon Heracleæ Ægypti Epiſcopus pro Athanaſio aduerſus Cæſareenſem Euſebium conſtanter loquitur. 80.81
Pragmatica ſanctio aboletur, eique ſubrogatur concordatum. 469.470
Præceptorialis præbenda in cunctis Cathedralibus
Ec-

Eccleſijs. 395.396.& 414
Prædeſtinatio non cadit ſub meritum, neque perſeuerantiæ donum. 276.& ſeqq.
Prædeſtinatio creaturæ in æterno, & immutabili Dei propoſito gratuito planè fundatur. ibid.
Prædeſtinatianorum nomen à Semipelagianis attributum diſcipulis Sancti Auguſtini. 279
Prædeſtinatur nemo ad malum. 278
Prædicandi verbi Dei ſumma ſollicitudo Epiſcopis incumbit. 471.472
Prædicantibus Dei verbum quænam euitanda, & cauenda, & quænam ſedulò ſeruanda. 469.470
Præfecturarum Imperij diſtributiones, ac limites. 97.98
Præpoſiti, & Decani, & Archipresbyteri Sacerdotio initiari tenentur intra annum. 400
Præſcriptio nulla valet vbi mala fides interuenit. 420.421
Primatum aliquot Orientis dinumeratio. 163.164
Primatum priuilegia præcipua. 164.165
Primatibus Occidentis rarius permittebatur conſecratio aliorum Epiſcoporum, quàm propriæ Prouinciæ; idque exemplis probatur Arelatenſium primatum Patrocli, & Hilarij. 165.166. Et ex litteris Hormiſdæ Papæ ad Salluſtium Hiſpalenſem, & ad Remigium Remenſem, & Vigilij Papæ ad Aurelianum Arelatenſem, & Gregorij Magni de Virgilio pariter Arelatenſi. 166.167
Principibus ſæcularibus authoritas abrogatur circa Epiſcoporum electionem. 377
Priſcilliani hæreſis magicis præſtigijs, & fœdiſſimis libidinibus infamis. 217
Probationes occultorum ſcelerum vulgares, aliquando vſu receptæ, & canonibus approbatæ, ſed poſtmodum omninò vetitæ. 389.& ſeqq.
Proculus Maſſilienſis indebitè Metropolin ſecundæ Narbonenſis Prouinciæ occupat manifeſto Taurinenſis Concilij fauore. 170.171. At Zoſimus Papa illum

illum hac vſurpatione deturbauit. 171
Πρόναος templi veſtibulum, in quo verſabantur flentes. 246
Προηγιασμένα, ſeu præſanctificata quid ſint. 146. 147
Προσφορὰ & Προσφέρειν apud Patres Græcos ſacrificium, & ſacrificare ſignificant. 120
Πρόσκλαυσις, locus flentium ante valuas Eccleſiæ. 247
Πρόθεσις, menſa quæ & Diaconium vbi ſacra vaſa, & panes parabantur à Diaconis ad ſacrificium. 251. 252
Publicæ honeſtatis impedimentum reducitur ad primum gradum. 487. Quibus circumſtantijs locum habeat, vel non. 487. 488
Pyrrhi Monothelitæ relapſi ſcripta à Theodoro Romano Pontifice damnati, adhibito Chriſti de calice ſanguine. 325

Q

QVadrageſimale ieiunium. 148. 149. & 273. 274
Quadrageſimalis ieiunij refectio erat cœna poſt ſolis occaſum: in cęteris autem per annum ieiunijs refectio ſumebatur poſt tertiam à meridie horam. 283. & ſeqq.
In Quadrageſima fideles Orientales, neque ſacrificabant, neque vlla feſta celebrabant, niſi Sabbathis, & Dominicis diebus. 147. 151

R

REbellio ſubditorum in Regem anathemate punitur. 308
Reformatio Monaſteriorum per capitula, & Viſitationes. 415
Regaliæ ius ſuprà vacantes Galliæ Eccleſias. 245. 246
Religioſorum noui ordines prohibentur. 415
Religioſorum exemptiones in quandam moderationem vltimò reductæ. 440. & ſeqq.

Religioſi extra Monaſteria delinquentes poſſunt ab Ordinarijs puniri. 483
Religioſus reclamans contra factam à ſe profeſſionem quibus circumſtantijs audiendus ſit, vel non. 489
Rheticus Auguſtodunenſis Epiſcopus. 25.29
Reſidentia Epiſcoporum, & Beneficiariorum. 482. 483
Ritualium ſub nomine libellorum officialium antiquus vſus, & commendatio. 305
Rodanius Toloſatum Epiſcopus pro fide exul, & martyr ab Arianis morte afficitur. 131
Rogationum antiquus vſus, & inſtitutio. 274
Romanum Concilium præſide Damaſo. 158

S

SAbbatis Romana Eccleſia ieiunabat. 148
Sabbatorum ieiunium Orientis Eccleſiæ damnabant. 149
Sabellij dogma in Synodo Alexandrina damnatum. 30.155
Sabellius hæreſiarcha damnatur in generali Synodo. 160
Sacerdotes olim per vices, & ſacrificabant, & de manu ſacrificantis communicabant. 263
Sacerdotum conſeſſus in imo ſanctuario. 252
Sacerdotibus olim non licebat publicè in Eccleſijs benedicere. 270
Sacerdotibus in itinere occurrentibus cuiuſmodi honor deferendus à laicis. 287. 288
Sacramentorum materiæ, & formæ immutabiles inſtitutæ ſunt à Chriſto ſecundùm genus, ſed ab Eccleſia ſecundùm ſpeciem determinantur variabiliter. 384. & ſeq.
Sacriſtia olim ſecretarium & paſtophorium, & χδοφυλάκιον dicta. Ipſe verò Sacriſta æditus, & χδοφύλαξ. 253
Sanctimoniales. V. Diaconiſſæ.

San-

Sanguine fideles religioſè abſtinuerunt octo, vel amplius ſæculis. 88.89
Sanguine ipſo Chriſti de ſacro calice bis conſcripta hæreticorum condemnatio Pyrrhi ſcilicet, atque Photij. 325.326
Saracenorum ſub Mahumete duce incurſiones. 409
Sardicenſe Concilium Patribus Africanis ignotum. 212
Sardicenſe Concilium vnum, idemque cum Nicæno habitum. 214
Satisfactio pro qualitate delictorum iniungenda. 136. 309
Satisfactio integra olim perſoluenda erat, antequam pœnitens ad Euchariſtiæ communionem admitteretur. 136
Scenici, & hiſtriones excommunicati, & infames. 28
Scenicis ſpectaculis intereſſe prohibentur clerici. 151
Schiſmatis ortus, & progreſſus ex electione Vrbani VI. & Clementis VII. 443. & ſeqq.
Secretarij diuerſa ſignificata. 255
Secretarium Græcè *ἱερατεῖον* ſanctiſſima, & intima Eccleſiæ pars, quæ & Sanctuarium dicta. 250
Secretum Conſiſtorij Cardinalium quiſquis violat, ipſo facto excommunicatur, nec poteſt niſi à Papa abſolui. 468
Semiariani, qua in re ab Arianis abſolutis diſſidebant. 126.& ſeqq.
Seminaria Clericorum inſtituendorum. 304
Seminariorum erectio præcepta, & priuilegijs communita. 483.484
Semipelagianos poſt Auguſtinum refellunt ſcriptis eruditis Proſper, & Fulgentius. 203.204
Sepulturæ intra Eccleſiam ſolis olim martyribus deſtinabantur; reliquis fidelibus ſepultura dabatur in cœmeterijs. 257.258
Seſſionis Patrum ordo quiſnam in Nicæna aliiſque Syno-

nodis. 37.& ſeqq.

Seuerus Eutychianus hæreticus occupata Antiochena ſede, omni crudelitate graſſatur in Orthodoxos. 289

Sigiberti Monachi ſchiſmatici fabula de attributa Carolo Magno, eiuſque ſucceſſoribus facultate Romanos Pontifices eligendi, quam Gratianus in ſuo decreto minus prudenter inſeruit. 433.434

Sigiſmundi Imperatoris ſumma pietas, & diligentia in extinguendo trium Pontificum ſchiſmate. 446

Siniſtra pars in Eccleſijs honoratior, quam dextera. 38. 39.

Solea in Græcorum Eccleſijs intermedius locus inter ambonem, & ſanctuarium. 249

Sors iacta ſuper Apoſtolatu Matthiæ diuini conſilij opus fuit. 2. & ſeqq.

Sortium vſus frequens, & in ſcripturis, & in iure ciuili. 6

Sortium genera tria. 7

Spiritus ſancti ex Patre, Filioque proceſſio quando, & à quibus impugnata per Filij excluſionem. 451. & 452

Spolij Eccleſiaſtici ius. 105

Stantes orabant fideles dominicis diebus. 69

Studitarum Conſtantinopoli Collegium. 351

Subdiaconis quatenus prohibetur, aut permittitur ſacra vaſa contingere, 143

Subdiaconatus non eſt ſacer ordo, niſi ex Eccleſiaſtica, eaque recentiori inſtitutione. 174.& ſeq.

Subiectionem habendam iniuſtis inuaſoribus quamdiù illos Deus dominari permittit, demonſtratur multorum ſanctorum exemplis. 262

Symbolo Conſtantinopolitano cur addita vox (Filioque.) 167

Synodi antiquitùs ex Canonum præſcripto bis in ſingulis Prouincijs coram Metropolitano habebantur. 54

Synodos duas Romanus Pontifex quotannis habebat, vnam

vnam Prouincialem conuicinorum Epiſcoporum, alteram totius Italiæ cum Sicilia. 13
Synodus nulla inuito, aut inconſulto Romano Epiſcopo conuocari legitimè poteſt. 105
Synodorum ſubordinatio, vt à minoribus ad maiores Synodos reuocari queat. 166.167
Σύστασις vltimus pœnitentium ordo. 248

T

TEmplariorum ſcelera quibus extingui meruerunt iudicio œcumenicæ Synodi. 437.& ſeq.
Terrulas quaſdam Eccleſię poteſt Epiſcopus ſine aliorum conſilio alienare ex cauſa euidentis neceſſitatis. 270
Theatrici, ac hiſtriones excommunicatione, ac infamia notati. 27
Theodorus Mopſueſtæ Epiſcopus ſcriptis libris Neſtorianæ hæreſi præluſit, ideòque damnatus in quinta œcumenica Synodo vna cum Iba Edeſſæ, & Theodorito Cyri Epiſcopo. 290
Theodorus Cæſareæ Cappadocum Epiſcopus Origeniſta, & Acephalorum ſectarius Iuſtinianum vrget ad trium capitulorum damnationem. 292
Theophilus Alexandrinus Chryſoſtomum damnat in Conciliabulo intra ipſius Chryſoſtomi diœceſin fauente Imperatrice Eudoxia conuocato. 297.298
Theologalis præbenda. 417
Timotheus Alexandrinus ad Synodum Conſtantinopolitanam iam inchoatam adueniens omnia perturbat, & Gregorium Nazianzenum abdicari curat. 167
Timotheus Ælurus occiſi à ſe Proterij Patriarchæ Alexandrini ſedem violentus inuaſit. 287
Titulos ſuperbos auerſatur Eccleſia. 214
Traditiones Apoſtolicæ ſcripturis aſſertæ, Concilijsque, & veterum patrum teſtimonijs firmatæ. *98*.& ſeqq.& 371

Trans-

Tranſlatio Epiſcoporum,& Clericorum in alteram Eccleſiam prohibita. *66.* In quo tamen aliquando ex iuſta cauſa olim multoties diſpenſatum. 67.68
Tranſlatio minorum Eccleſiarum in matrices Eccleſias quando, & quomodo facienda. 480
Trinitas, & Vnitas in Deo, quomodo intelligenda. 414.415
Treuiri ſedes olim Vicarij Galliarum. 100
Trium capitulorum damnationi non acquieſcentes, alij ſchiſmatici erant, alij minimè. *299.*& ſeq.
Tonſura initiandorum qualitates. 48
Tyri Conciliabulum aduerſus Athanaſium. 80. & ſeq.

V

Valens, & Vrſatius contra datam fidem relapſi. 114
Veſtes aliquæ ſpeciales quatenùs licitæ, vel non. 89
Vicariæ, ſeu diœceſes Imperij, & Eccleſiæ. 98. & ſeq.
Vicariorum Romani Pontificis varia diſcrimina. *39.* & ſeqq.
Viennenſis Prouinciæ ciuitates. 28.170.171
Vigilius Papa obſiſtit primum trium capitulorum damnationi; deinde metuens grauiora Eccleſiæ damna conſenſit. 93.300
Vnctio Regum. 345.346
Vnctio in Baptiſmo qualis apud Orientis, & qualis apud Occidentis Eccleſias. 75.76
Vnio beneficiorum tàm parochialium, quàm ſimplicium fieri ab Epiſcopo ex cauſa poteſt. 479.480
Vnio decerni poteſt beneficiorum non vacantium, ſed executio differtur vſquedum vnum vacat. 480
Viſitatio Prælati quamvis probetur ſuſpectus, non poteſt recuſari, ſi intra viſitationis terminos ſe contineat, nec proceſſum inuoluat. 476

Viſi-

Viſitationis Epiſcopalis præſcriptæ regulæ. 435.436
Vitæ, ac hiſtoriæ Sanctorum ab omni falſitate expurgandæ. 344
ὑπόπτωσις ordo pœnitentium proſtratorum. 248
Vſia & hypoſtaſis. 155

X

XErophagia quid ſit. 148. Ab Orientalibus etiam nunc religiosè ſeruatur. 149

Z

ZEnonis Imperatoris impium edictum Henoticon vocatum. 319.320

FINIS.